

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

SPECILEGIUM

ROMANUM.

TOMUS I.

SPECILEGIUM

ROMANUM.

SPICILEGIUM

ROMANUM.

TOMUS II.

ANG. POLITIANI INTERPRETATIO POETICA
LIBRORUM QUATUOR ILIADIS.

IAC. SADOLETI CARD. TRACTATUS
DE CHRISTIANA ECCLESIA,
ET ALIUS AD CLEMENTEM VII.

ALEANDRI SENIORIS CARD. EPISTOLAE ALIQUOT.

COSMAE HIERS. COMMENTARIUS
AD CARMINA S. GREGORII NAZIANZENI.
NONNI AD DUAS EIUSDEM ORATIONES.

LIBANII DITIONES QUATUOR.

IOH. PHILOPONI PROLOGUS AD NICOMACHI ARITHM.

ROMAE

TYPIS COLLEGII URBANI

M. DCCC. XXXIX.

18142

ROMAN

TYPE COLLATED URBANI

IN DECC XXII

EDITORIS PRAEFATIO.

I. **S**criptorum hoc volumine comprehensorum agmen ducat venustissimus Angelus Politianus, Musarum amor, cuius ipso prolato nomine graecae latinae italicaeque litterae recreari videntur. Homeri iliadem ab eo latinis versibus fuisse expressam, fama cecinerat; mox tamen, nusquam conspicuis eius operis exemplaribus, conclamata rem atque infra mortuos amandatam eruditi putabant. Atqui in pluteis vaticanis duos ego codices iamdiu conspexeram, inter alios nobilissimos quos a demortui Politiani bibliotheca Fulvius quondam Ursinus acceperat, et in bibliothecam mox pontificiam transtulerat. Prior codex numero 3298. notatus, in membrana eleganter descriptus, rubroque corio compactus, est ipsum iliadae interpretationis exemplar, quod Politianus Laurentio Mediceo maecenati obtulit; nam stemma gentis Mediceae inauratum ac pictum in fronte gerit; et quamquam calligraphi operâ exaratus est, manu tamen ipsius auctoris interpolatus identidem reffectusque cognoscitur. Porro et Fulvius Ursinus haec in eo adnotavit: *Omero il 2. e 3. dell' iliade, tradotto in versi dal Poliziano, e in molti luoghi tocco di mano sua. Ful. Urs.*

Codex hic cum aliis plurimis bello italico a Gallis Parisios translatus fuerat, ut sigillum gallicanae bibliothecae bis in eo impressum demonstrat; isque demum post publicarum rerum conversionem ad nos rediit. Habemus igitur in hoc codice secundum ac tertium iliadis librum, cum poëticis ad Laurentium Mediceum Politiani epistolis apollineo lepore perlitis. Iam cur primum librum interpretatus non fuerit Politianus, causam pandit ipse in priore epistola; quod autem reliquos post quintum libros desideremus, quamquam in praedicta epistola ab auctore promissos, id ob multas auctoris occupationes acerbumque obitum contigisse puto. Alter est codex chartaceus 3617., quartum quintumque iliadis librum continens, isque totus manu ipsius Politiani videtur descriptus, nondum tamen calligrapha manu in membranam puram translatus, neque adhuc Maecenati oblatus; ideoque et epistolis praevis caret, titulis tantum, quos in editione exhibuimus, librorum initio praepositis.

Puerilibus propemodum annis hanc se Homeri interpretationem fecisse, narrat Politianus in extremo prioris epistolae versu; et quidem post equestres Laurentii ludos, et post urbis volaterranae expugnationem, quae anno ·M·CCCC·LXXII· contigit, qui erat annus Politiani ·XVIII·; etenim anno ·M·CCCC·LIV· natum constat. Neque vero quisquam tam erit hospes in Politiani stilo, qui his car-

minibus lectis, dubitare de auctore vel tantillum queat. Sed tamen eruditionis gratia tres recitabo doctissimi Menckonii locos, ex eius de Politiani vita et scriptis commentario, unde universam huius operis historiam, famamque eiusdem inter homines diditam cognoscere licet. Menckenius itaque, postquam p. 33. dixerat *Homerum a Politiano latinis versibus fuisse redditum*, mox p. 49. ita suam adfirmationem luculenter demonstrat.

Nescio, an integrum reddiderit; id enim per angustos adolescentiae limites fieri vix potuit. Ioh. Tritheimius, aequalis Politiani, ad iliada laborem eius restringit, in *Catal. scriptor. eccl. p. 166. not. B*: *hic ausus est*, inquit, *iliada Homeri versibus latinis legendam exhibere*. Eadem sunt verba Conradi Gesneri in *Bibl. univ. p. 44*. Quin et Philippus Iac. Bergomensis in *Suppl. Chronic. p. 435*, *sex saltem*, ait, *Homeri libros ab ipso puero adhuc e graeco versos hexametris*. Habes etiam, cur dubites, ex litteris Iacobi Cardinalis papiensis ad *Polit. lib. VIII. epp. Polit. ep. 7*. Is enim, lectis iis, quae ex Homero translata ipsi miserat Politianus, (*seminuda adhuc atque involucra*, uti dicuntur ab ipso Politiano in litteris ad Iacobum *antec.*) perspectaque horum venustate et gratia, ne opus inchoatum desereret, sed quod superesset, laboris pensum absolveret, impense eum sollicitavit. Morem num gesserit tanti viri adhortationi Politianus, dicere non audeo; siquidem nec mihi, nec multis, ut puto, eruditorum visa est umquam haec Homeri interpretatio, quae chartis suis involuta, extincto Politiano, aut fato quodam periit, aut bibliothecarum latebras aeternum habitare iussa est. Bergomensis quidem

l. c. editam ab ipso refert illam versionis particulam, deinde vero *revocatam*; sed mera forte coniectura fuit scriptoris huius, quam hausisse videtur ex litteris modo allegatis Jacobi Card. pap. cui miserat quidem Politianus partem interpretationis, illam vero nequaquam editam, sed lima potius et iudicio Jacobi expoliendam. Quicquid igitur de labore isto compertum habemus, sicut leve admodum est et exiguum, ita omne ex scriptis Politiani, aut eorum, quos aequales habuit, testimoniis capiendum est. Marsil. Ficinus, dum *homeri- cam Politiani musam miris in caelum laudibus a se extollendam*, memorat *in ep. ad Polit. lib. VI. ep. Polit. ep. 12*, non nisi hanc, quam vertendo Homero impenderat noster, operam indicare videtur. Interpretationis huius quae fuerint virtutes et videres, paucis infra dicetur; nunc vero dicenda sunt ea, unde constare possit, tenera in primis aetate manum huic operi adnotam esse. Iacobus Card. pap. *in litteris cit. laudis haec esse*, ait, *et admirationis in tam recenti aetate*. At his potiora nobis esse debent, quae ipse haec de re passim Politianus memoriae prodidit. *In append. Miscellan.* verba eius haec sunt: *etenim ego tenera adhuc aetate . . . dabam quidem philosophiae utrique operam; sed non admodum assiduam, videlicet ad Homeri poetae blandimenta natura et aetate proclivior, quem tum latine quoque miro, ut adolescens, ardore, miro studio versibus interpretabar*. Rursus sub initium orationis in expositionem Homeri: *nam et ego is sum, qui ab incunte adolescentia ita huius eminentissimi poetae studio ardoreque flagraverim, ut non modo eum totum legendo olfecerim, paeneque contriverim, sed iuvenili quodam ac prope temerario ausu, vertere etiam in latinum tentaverim*.

Rursus Menckenius p. 168. De versione Homeri, quem aut integram, aut ex parte saltem, primis pueritiae temporibus, latinis versibus reddidit Politianus, multa aptiore loco dixi supra §. III. not. 5. Tunc scilicet rationibus sat idoneis evicimus, vulgatam huc usque non existare. At de eius concinnitate certissimo sibi persuasum habens, Casp. Barthius in *adversar. lib. LVIII. cap. 14.* vehementer optat, e latebris aliquando protractam, exire in doctorum hominum conspectum publicum. Quid senserint de ea eruditi, quibus legendam dederat Politianus, addendum hic paucissimis. Nisi quid datum adulationi existimes a Iacobo Cardinale papiensi in epistola ad Politianum, *lib. VIII. Epp. Pol. ep. 7.* quae laudibus huius interpretationis unice destinata est, hoc iudice *splendidissimum* dixeris, *et ad omne venustatis genus compositam. Orationem* in primis *latinam esse et illustrem, plenos etiam versus, et suis numeris magnifice auribus servientes*, inde discimus. Nee minus honorificum de illa est iudicium Mars. Ficini in *ep. ad Laurentium Medicem*, quam vid. *lib. I. Epp. Ficini ep. 17*, quod tanto plus habere momenti videtur, quanto est ab assentationis studio remotum longius: *nutris domi*, inquit, *homericum illum adolescentem, Angelum Politianum, qui graecam Homeri personam latinis coloribus exprimat. Exprimit iam, atque, id quod mirum est, in tam tenera aetate ita exprimit, ut nisi quis graecum fuisse Homerum noverit, dubitaturus sit, uter naturalis, et uter pictus Homerus. Delectare iis pictoribus, Medices, ut coepisti; nam ceteri pictores parietes ad tempus ornant, hi vero in aevum habitatores illustrant.* Ipse Politianus satis magnifice de hoc ingenii sui partu in *elegia de Albierae Albitiae immaturo exitu*:

*Ipse ego , qui dudum reges magno ore canebam ,
Dardanaque argolica Pergama raptâ manu ,
Heu nil dulce sonans , taceo iam bella tubasque ,
Et refero ad nigros carmina moesta rogos.*

Laudat etiam Iac. Sannazarius, aequalis Politiani, brevi epigrammate, quod est *lib. II. Epigr. eius ep. 47*, versionem quamdam Homeri, quae forsâ eadem est nostri. Fuit is alioqui partibus Politiani parum addictus, quin variis carminibus acerbissime in eum debacchatus est; at cum eius erga Politianum odium eo demum tempore coortum sit, quo Barth. Scalae et Marulli adversus eundem irae efferbuerunt, creditu haud difficile videtur, primis pueritiae annis, quibus nihil Politiano cum binis illis contentionis fuit, nec inimicum ei fuisse Sannazarium.

Denique Menckenius p. 595. De latina Homeri interpretatione poëtica bis commemoravimus *sect. I. §. III. et §. X.*, idque tam copiose, ut iam, quod addi his possit, supersit nihil. Saltem, quod huius loci est, moneo, non exstare huius laboris ullum hoc tempore vestigium, nec dubium videri, quin commune iam dudum rerum humanarum fatum sit expertus. Clausio tamen in *vita Politiani cap. XXIV. p. 48.* si fides habenda, tale quid olim in bibliotheca sua Franc. Hesselius, in roterodamensi athenaeo historiarem et eloquentiae professor, servavit. At cum ille petitam sibi hanc notitiam tradat ex Hesselii *ad Ennii fragmenta notis*, quae, uti mihi constat, prodire numquam, nec in hesselliana editione *Ennii, an. 1707.* vulgata, additisque ei Hier. Columnae et aliorum notis, tale quicquam commemoretur, hinc donec certiora aliunde nobis liceat cognoscere, ea de re merito nos dubitamus.

II. Excitandis clarorum virorum de latibulo codicum scriptis libenter invigilans, alterum sisto laudatissimum italicum, Iacobum Cardinalem Sadoletum, cuius geminam in vaticanis mss. lucubrationem nondum typis expressam reperi; nempe operis *de christiana ecclesia* librum primum, tribus adhuc reliquis desideratis; nec non exegeticum super duobus evangeliorum locis libellum: de quo utroque scripto Sadoletum ipsum in epistolis suis loquentem, infra pp. 404. et 479. adduxi. Inde enim apparet, tractatum *de ecclesia* missum fuisse ad Iohannem Salviatum cardinalem anno .M.D.XXXIX. Quum autem Sadoletus anno .M.D.XXXVI. sexagenarius purpuram sumpserit, sequitur ut intra primum Cardinalatus triennium id opus elaboraverit, quo is tempore cum aliis octo summae famae Collegis in secreto de reformanda Ecclesia consilio Pauli pontificis iussu versabatur, quod consilium anno .M.D.XXXVIII. peractum fuit. Ac sane id tempus componendo huic operi peridoneum erat, cum Sadoletus capita de emendanda Ecclesiae disciplina ac moribus cum .VIII. viris conferebat. Sic enim res in conventu ventilatae materiam scribundo operi suppeditabant; vicissimque operis scriptio Sadoletum sacro consessui paratiorem in dies doctioremque tradebat. Testimonia tamen a Constantio in scholiis Sadoleti vitae adiecta demonstrant, auctorem non ita hoc opus ad unguem expolivisse, ut nullum

castigationi vel secundis curis suis locum relinqueret. Quare et illud persimilis argumenti fragmentum quod P. Lazarus protulit, et Constantius repetivit (ep. pont. p. cix.) ad operis fortasse pertinet instaurationem. Sed quicquid demum Sadoletus cogitavit, nobis quidem nullum eius verbum immutare licuit; licuit tamen particulas scripti aliquot prudenti interdum consilio praetermittere, nequid forte adversus auctoris voluntatem fieret. Ceteroqui id opus editione dignissimum visum est, quippe ecclesiastica sapientia plenum, et ob sacri caelibatus praesertim praedicationem valde utile.

III. Quae vero, post haec Sadoleti opuscula, chartae supererant in libro meo, eas nonnullis epistolis occupavi Hieronymi Aleandri senioris Cardinalis, cuius et alias vidi multas mss. tum epistolas tum disputationes et consultationes, catholicae religioni et suorum temporum historiae perutiles, quae aliquando cum publico communicandae videntur; ne clarissimum olim sacri collegii lumen, et validum romanae sedis adversus haereticos propugnaculum, irrepente paulatim oblivione, debitae famae et immortalitatis iacturam faciat. Doctissimus quidem comes Mazzuchellius (*Script. ital.*) non minimam partem scriptorum ineditorum Aleandri nostri cognovit. Neque tamen ego omnium, quae ipse novi, catalogum hinc contexam; sunt enim in diversis dispersa co-

dicibus, quos nunc pervolutare non vacat. Unus tamen prae ceteris codex nobilis epistolarum Alexandri corpus continet, isque in primis curas meas exercet, praesertim quia vetustate et carie iam corroditur; ideoque citius publicandus videtur. Inter has epistolas sunt aliquot etiam Pontificum atque Principum, veluti Leonis X, Clementis VII, Maximiliani imperatoris, Ludovici regis Hungariae, Ducis Sabaudiae, Alberti Carporum principis, Ioachimi marchionis Brandenburgici, Fabricii magistri rhodiensis ordinis, quae eum Alexandri litteris sint immixtae, nunc non quaero. Boni quoque pontificis Hadriani VI. vidi longam ibidem ad Cardinales S. R. E. epistolam ex Hispania scriptam, quam in Hadriani analectis a Burmanno vulgatis non reperiebam, in qua postquam diu de suo ad Urbem itinere quod moliebatur, dixit, sic postremo Cardinales alloquitur.

Interim Circumspectiones Vestras maximo affectu hortamur, et in Domino rogamus, ut memores dignitatis et officii sui, quod veros Ecclesiae cardines decet, concordibus animis Urbis et universae diuisionis nostrae paci et tranquillitati studeant, delectum exercitus (de quo ad nos fama pervenit) nisi sit rebus nostris necessarius, in terris nostris fieri prohibeant, populos nostros sua dexteritate et solita prudentia refrenent, et ad unitatem et caritatem instruant. Meminerintque, et quidem serio, non solum ab infidelibus, sed et (proh dolor!) a christianis ipsis adversus hanc sanctam sedem tot tantasque undique tendi insidias, tot hinc inde hae-

reses insurgere, et defectionum manifesta detegi signa, ut (nisi misericors Deus adsit) non solum inter nos divisi, verum etiam maxime concordēs tantis malis vix obsistere posse videamur. De nobis profecto illud pro compertissimo pollicemur, nos ob dignitatem eiusdem sanctae et catholicae Ecclesiae, cui divina providentia per vestram electionem nos licet indignos praefecit, hanc vitam exponere ubique quidem et semper paratos; sed nunc ad illud et solum potissimum invigilare, ut quam citissime possumus, iucundissimum Urbis sponsae nostrae aspectum visamus; simul ut gratissima vestra praesentia et consuetudine fruamur, vobisque tum ob istam unanimes electionem, tum ob res in nostra absentia gubernatas, si non pro meritis, saltem pro virili nostra, gratiam referamus; simul ut rerum nostrarum paci stabilicndae, et intestinis christianorum bellis et seditionibus sedandis, animisque conciliandis in commune prospiciamus, favente Deo opt. max. qui omnes nostros gressus dirigat et acta moderetur.

Leonis autem .X. PP. tres sunt in eodem codice epistolae, in Bembi ac Sadoleti collectionibus minime obviae, quarum duae ad Henricum .VIII. Angliae regem agunt de abbatia S. Albani Cardinali eboracensi, post Pontificis in Urbem reditum, consistoriali decreto adsignanda, et de Cuthberto Tunstallo ad londinensem sedem evhendo; tertia est ad Cardinalem eboracensem super praedicto beneficio scripta. Iam in prima, quae multo ante Henrici lugendam defectionem (ut et reliquae) data est, sic regem dilaudat Leo.

Exigebant sane divinae tuae dotes, istaque filiaris quam nobis tam pie quam humane per oratorem et litteras praestitisti obedientia, et perinde tua in defendenda re christiana, non minus felici scribendi stilo, quam aliis praesidiis, praeclara gesta, ut nihil quod modo in manu nostra esset, non lubenter concederemus.

IV. Ut Cosmae ante hanc diem incognitos commentarios ad S. Gregorii Nazianzeni carmina imprimendos curarem, multae me causae perpulerunt. 1. Codicis vaticani raritas, qui fortasse unus id opus nobis conservavit, cui codici siqua forte labes aut calamitas aliquando accideret, praeclaram Cosmae lucubrationem perire funditus necesse foret. 2. Quum multi extent ad Nazianzeni orationes commentarii, nullus hactenus ad eiusdem carmina typis commendatus videtur, cum alioquin beati patris egregia poëmata, et nulli fere ethnicorum secunda, interpretationis honore dignissima sint. 3. Homo saeculi octavi, S. Iohannis damasceni, ut postea dicam, a pueritia hospes et condiscipulus, ac melodorum sacrorum facile princeps, non sine piaculo negligi mihi videbatur. 4. Multa sunt in hoc opere, quae testamenti utriusque historiam illuminant, quaedam etiam ecclesiasticam tangunt, et civilem ac philosophicam. 5. Postquam ego latinos mythographos ex vaticanis codicibus extuli, valde optabam graecarum quoque fabularum congeriem aliquam,

siqua mihi fortè conspiciendam se daret, classicis auctoribus adsociare. Nunc ex his plurimis fabularum rerum atque aetatum historiis, quas plena manu Cosmas suppeditat, nec non ex adiunctis Nonni abbatis ad duas Nazianzeni orationes novis item historiis mythicis, mediocre corpus fabularum graecarum conficitur, quod Apollodoro, Phornuto, Ant. Liberali, ceterisque huiusmodi, comitari iam poterit.

Age vero de auctore huius operis Cosma paulo accuratius dicendum videtur. Nam duos eodem saeculo octavo fuisse, litterarum gloria fulgentes, tradit diserte in vita S. Iohannis damasceni Iohannes biographus apud Lequinium T. I. p. V. seqq. Narrat enim biographus, Cosmam monachum, ex Italia oriundum, omni sacra et profana disciplina exquisitissime excultum, a Saracenis Damasci dominis in cursu piratico fuisse captum; qui quum a barbaris occidendus Damasci foret, intervenit S. Iohannis damasceni parens, qui summa Cosmae doctrina cognita, impetravit eum a Principe Saracenorum, deductumque domum erudiendis praefecit Iohanni filio, nec non iuniori cuidam Cosmae, Hierosolymis nato, sed tunc parentibus orbo, quem sibi veluti filium adoptaverat. Pergit autem narrare biographus, quod uterque puer, tam Iohannes scilicet quam hic Cosmas hierosolymita, sub senioris Cosmae magisterio mire profecerint in grammaticae, dilecticae, rhetori-

cae, ethicae, aliarumque disciplinarum studiis; sed tamen in scientia harmonica eos praecipue excelluisse, id demum ex ipsorum canticis, ab iis quæ poëticae periti sunt, comperiri.

En itaque duos Cosmas, seniore[m] quidem italicum praeceptorem, iuniorem autem discipulum Hierosolymis ortum, cuius postremi laus multo praecipua, poësis musica fuit. Porro quum vaticani operis auctor bis se dicat hierosolymitanum, in fronte scilicet et in calce codicis, patet omnino hunc esse iuniorem illum, S. Iohannis damasceni adoptivum fratrem conturbernalem et condiscipulum, eundemque auctorem canticorum illorum, quae latine partim in bibliotheca patrum extant (1), graece vero in codicibus haud raro occurrunt. Suidas autem apprime consonat, qui voc. Ἰωάν. δαμασκ. ait, Cosmam hierosolymitanum aequalem fuisse Iohannis damasceni (immo vero cum eo adolevisse, συνήκμαζε) melodum suavissimum, cuius nempe ac Iohannis cantica nemo ullo tempore exaequaturus sit: συνήκμαζε δ' αὐτῷ (Ἰωάννη) καὶ Κοσμᾶς ἐξ Ἱεροσολύμων, ἀνὴρ εὐφρέστατος, καὶ πνέων μουσικὴν ὅλως τὴν ἐναρμόνιον· οἱ γοῶν ἄσματικαὶ κανόνες Ἰωάννου τὲ καὶ Κοσμᾶ σύγκρισιν ἐν ἐδέξιντο οὐδὲ δέξαιντο, μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθῆσεται. Denique idem Iohannis damasceni biographus p. xx. Cosmam pari cum laude rursus commemorat, et Maiumae urbis factum dicit episco-

(1) Lugdan. T. XII. p. 757.

pum, Petri martyris successorem, quod circa annum Christi DCCXLIII. contigisse scimus. Itaque constat de iunioris Cosmae, quem nunc divulgamus, aetate, patria, disciplina, aetate denique dignitate, ne quis cum cum doctis aliis incaute Cosmis confundat.

Quamquam vero vaticanum opus neque a Suida commemoratur, neque ab iis qui de Nazianzeni interpretibus verba fecerunt, titulus tamen et clausula dubitare nos nullo modo sinunt. Iam in prohoemio (1) ipse Cosmas ait se triplicem operis partem moliri; primam de sacris profanisque historiis; alteram de physicis apud Nazianzeni poemata rebus. Denique tertia grammaticalibus observationibus et didascalis constabat, atque in his modos quoque poëseos septuaginta duos, rhetoricae autem quatuor supra septuaginta exponebat. Verumtamen tertia haec pars operis in codice desideratur, sive ea reapse composita fuit, sive secus; nam codex certe vaticanus secunda parte, quae de rebus physicis est, concluditur.

Cosmae commentarius eruditus, ut puto, iu-

(1) Prohoemium hoc et reliquum opus mendis aliquot typographicis inquinatum dolemus. Corrige igitur p. 1. v. 6. ἔξωθεν. p. 6. v. 4. ἐννοίαις, v. 10. κεκληρωμένον, v. 18. γυμνάσιον, v. ult. διαιρέσεως. p. 7. v. 5. συναλοιφών. In opere autem ipso p. 75. v. 21. τὸν καὶ Πάριδα. p. 92. v. 5. a fin. Κοκυτός. p. 97. v. 5. a fin. Λυδίας. p. 167. v. 14. Μουσαῖος. p. 238. v. 2. Πυθίαν. p. 256. v. 8. a fin. προσσφιγ. p. 266. v. 5. a fin. κρητῶν. p. 276. v. 7. στιχαιομετρίας. p. 332. v. 18. Ἀλφειός. In carm. Polit. p. 32. v. 22. corr. *peperere*.

cundus accidet. Namque in primis hi qui maurinam Nazianzeni editionem continuabunt, id est alterum tomum edent, in quo beati patris carmina expectantur, hunc ut auguror commentarium Cosmae subtexent. Quid quod Cosmas nova aliquot Nazianzeni fragmenta exhibet? Ordo tamen carminum, ut est apud Cosmam, mirum quantum ab editis differt! Mihi certe permolestum fuit Nazianzeni locos sus deque perturbatissimos, in editionibus vestigare, sedemque eorum ob commoditatem lectoris demonstrare. Ne quid heic dicam de lectionibus variis, quas multas occurrere necesse est. Iam de sua Nazianzeni recensione loquitur ipse Cosmas in prooemio p. 3. Titulum quoque modo illum ponit, quem codex prae se fert, modo hunc p. 5: *αὕτη ἡ βίβλος ἱστοριῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, μαργαρίτης δὲ ὄνομα ταύτης*. Codex vero Cosmae, ob raritatem pretiosus, ex testamento Antonii Caraffae Cardinalis bibliothecarii vaticanis pluteis accessit, in membrana scriptus saeculo ut reor duodecimo, mendis tamen plurimis adeo inquinatus, ut carminum certe fragmenta sine editionum subsidio vix sanari potuissent. Exciderunt autem, vetustatis culpâ, quaternio unus cum aliquot duernionibus, ut suis locis accurate adnotavi. Sed enim commode accidit, ut ex adnexo codicis indice cognoscere saltem liceat, quaenam vel quot operis capitula desint; quamquam et ipse index fine truncatus est.

De Nonni autem abbatis historiis novis ad duas Nazianzeni orationes in sancta lumina, et in S. Basilium, satis suo loco dixi p. 374. Item de Libanii, ut videntur, dictionibus dixi p. 388.

V. Cosmam saeculo uno antevertit Iohannes philoponus alexandrinus, grammaticus, philosophus, theologusque clarissimus, cuius inedita quaedam opera a syro interprete conservata in manibus habeo. Nunc gustâs causa divulgare decrevi prohoemium commentarii, quem Philoponus ad Nicomachi arithmetica scripsit; praesertim quia prisci quoque auctores identidem in eo commemorantur; veluti bis Aristocles in libris decem de philosophia. Et quidem Androcydis pythagorei locus insignis ita se habet, cod. p. 13. Ἀνδροκύδης γάρ φησιν ὁ πυθαγόρειος ὡςπερ ζωγραφία ταῖς βαναύσαις τέχναις συμβάλλεται, σκιαγραφούσα τὸ ἐκάστης ἔργον· καὶ γὰρ τῇ ἀνδριαντοποιητικῇ τὸ γενησόμενον διαγράφει πλάσμα, καὶ οἰκοδόμη τὸ οἰκοδόμημα, καὶ ταῖς περὶ τὰς αἰσθητάς ποιηταῖς, καὶ ταῖς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἐργαζομέναις, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς, οὕτως καὶ ταῖς φιλοσοφοῦσιν αἱ τέσσαρες μαθηματικαὶ ἐπιστήμαι συμβάλλονται, οἷον ἐπιμετῶν ἐπίζουσαι τὰς τῶν χωριστῶν καὶ θεῶν εἰδῶν οὐσίας διχα πάσης ὕλης νοεῖν. — Καὶ Ἀρχύταν δὲ τὸν ταραντῖνον τὰ αὐτὰ περίστασι λέγοντα. Et cod. p. 22. Ἀμέλιος δὲ οὐκ αἶδα πῶθεν ὀρηθεὶς καὶ τῶν κακῶν ιδέας καὶ λόγους αἶεται εἶναι παρὰ τῇ θεῶ. Tum cod. p. 149. et alibi verba aliquot Philolai recitantur.

LAURENTIO MEDICI
ANGELUS POLITIANUS
SALUTEM.

O cui tyrrheni fulgentia signa leonis
Syllanamque urbem, et sancti decreta senatus
Commisere Dei, Laurenti maxime gentis
Maeoniae, serpunt geminae cui tempora circum
Aoniae laurus; nam seu tibi munera Martis
Sint animo, effusis ageres sublimis habenis
Cornipedem, toto cedentes aequare turmas
Impellens, meminit simulacra ingentia pugnae
Area magna Crucis (1), cum te sublime volentem
Fundentemque equites, et magno robore duras
Miscentem pugnas, clypeos galeasque ruentem
Elato spectabat ovans Florentia vultu.
Seu numeros Phoebi modulataque carmina mavis
Vocali iunxisse lyrae, plectroque sonantes
Impellis nervos, auritas ducere quercus
Cantando, rabidasque potes mulcere leaenas.
Nuper ego argolicis sumpsi de fontibus haustus,
Nuper et inlatum divini carmen Homeri
Vertere tentavi, fidibusque aptare latinis.
Sed quia romuleo cantavit pectine primum
Smyrnaei vatis sublimi carmine librum
Carolus (2) aonii celeberrimus incola fontis,

(1) Scilicet in area ante magnum templum sanctae Crucis dicatum Florentiae; ubi ludi fiebant, quos magnifice cecinit, Iuliani quidem Medicaei Politianus noster strophis italicis octonariis elegantiae incomparabilis; Laurentii autem carmine item italico, sed minoris famae, Lucas Pulcius.

(2) Carolus scilicet Marsupinus, cuius ceteroqui non extat nisi batrachomyomachiae interpretatio.

*Proximus en nostro qui contigit ore sonandus
 Te petit, ac pavido scandit tua limina passu.
 Quod si ipsum placido excipies mitissime vultu,
 Mox alii venient socii, qui dardana bella
 Et danaas referent acies; qua cuspide Martis
 Et Veneris pulchros audax perstrinxerit artus
 Tydides; quanto prostravit vulnere saxi
 Magnanimum Aeneam; quo turbine maximus Aiax
 Ferrata clypeum transegerit Hectoris orno;
 Quantus et irruerit fulgenti umbone coruscans
 Cum danais phrygios defendit puppibus ignes;
 Et quibus Aeaciden nequicquam flectere dictis
 Aggressi magno Telamone et Amyntore creti,
 Et vafer Aeolides, ingentia dona ferentes.
 Utque idem noctu, simul et calydonius Heros
 Sithonio Rhesi thalamum sparsere cruore.
 Ut ferus Actorides maculavit sanguine campos
 Ductoris lycii, falsi sub imagine Achillis.
 Mox etiam ut valido iuvenem transverberat ictu
 Priamides. Sed enim Thetidis pulcherrima proles
 Emicat extemplo, vulcaniaque induit arma,
 Et crassum multo detardat funere Xanthum;
 Hectora mox caesum raptat sua moenia circum.
 Haec et plura canent; tu tantum lintea vati
 Dirige, namque potes; neque enim te praeside Phoebum,
 Thespiadumque choros, non sacri numina Bacchi
 Sollicitare velim; solus tu carmina nobis
 Ismarium possis afferre acquantia plectrum.
 Te duce vel priscis ausim certare poetis.
 Quare age et ausonios fundentem pectore cantus,
 Si vacat, et menti contingunt ocia, vatem
 Respice maconium. Sed nos tu protege ab omni,
 Siquis adest, teneros qui carpat Zoilus annos (1).*

(1) Admodum iuvenis laborem hunc elucubravit Politianus.

ILIADIS HOMERI
 RHAPSODIAE LIBER SECUNDUS
 PER ANGELUM POLITIANUM

E GRAECO IN LATINUM CONVERSUS.

- N**ox erat, et summo radiabant sidera caelo,
 Divorumque hominumque genus sopor altus habebat,
 Cum pater ipse Deum per noctem plurima volvens
 Iupiter arcano versabat pectore curas,
 5. Qua pereant Danaï, et magnum venerentur Achillem.
 Optima cui tandem sedit sententia cordi,
 Magnanimum ad regem fallacem mittere somnum,
 Quem sic alloquitur paucis, ac talia mandat:
 Vade, age, rumpe moras, Divum placidissime somne,
 10 Argivumque ducem, quem nunc fulgentia signis
 Castra tenent, molli resolutum membra sopore
 Alloquere, et celeres defer mea dicta per auras:
 Aeratas armari acies, castrisque moveri
 Lactus in arma paret, bellumque in Pergama vertat;
 15. Nunc etenim excindet neptunia moenia victor.
 Sic placitum Superis, et iam tumor omnis et irae
 Concessere Deum; cunctos saturnia Iuno
 Iam flexit, Teucris incumbunt tristia fata.
 Dixerat. Ille patris magni parere parabat
 20. Imperio, et nullos strepitus facientibus alis
 Per tenebras, intraque morae breve tempus ad ipsum
 Tantalidae accessit thalamum, pennasque resolvit,
 Induiturque senis pylîi faciemque coloremque
 Et verba et cultum, talique est voce locutus:
 25. Atride, inachiae gentis rex inelyte dormis?

- Turpe duci totam somno consumere noctem ,
 Cui sceptrum in reges tribuit Saturnius , et qui
 Tot regna et tantas populorum tractat habenas.
 Ipse Deum tibi me claro demittit olympo
30. Regnator , qui te caelo miseratur ab alto ;
 Ipse haec ferre iubet celeres mandata per auras :
 Aeratas armari acies castrisque moveri
 Laetus in arma para , bellumque in Pergama verte ;
 Nunc etenim excindes neptunia moenia victor.
35. Sic placitum Superis . Et iam tumor omnis et irac
 Concessere Deum ; cunctos saturnia Iuno
 Iam flexit , Teucris molitur tristia fata
 Iupiter . Ergo imo sub pectore nostra reconde
 Iussa memor , nec longa tuos obliviam sensus
40. Corripiant , dulcis fugiet quum pectore somnus .
 Sic fatus , paribus liquidum petit aethera pennis .
 Ille autem curas animo versabat iوانes .
 Iamque urbem Priami bello superare cruento
 Fidebat , primaque illam prosternere luce ,
45. Nec norat quae sit summi sententia patris
 Demens , et quantos dura inter bella dolores
 Argivum populi excipient , ac dardana pubes .
 Ut somno excitus , facies per somnia visa
 Funditur ante oculos . Is strato corpora tollens
50. Protinus assurgit , tunicaque incingitur artus
 Interiore suos , tam magno involvit amictu .
 Inde pedum nitidis circumdat vincula plantis ,
 Et lateri atque humeris rutilum mox subligat ensem .
 Passibus hinc rapidis , sceptro venerandus avito ,
55. Ad Danaum classem contendit maximus heros .
 Aurora interea magnum conscendit olympum ,
 Caelicolum generi surgentis nuntia lucis .
 Attonitas visis iubet a praecone vocari

- Magnanimos Danaûm proceres populumque potentem ;
 50. Longaeuque senes pylîi ad tentoria regis
 Conveniunt primum , quos sic affatur Atrides :
 O socii comitesque meae pars maxima curae ,
 Per noctem obscuram somnus Iove missus ab ipso
 Nestoream indutus faciem vocemque coloremque
 65. Et verba et cultum , celeres mandata per auras
 Detulit , haec ad me placido sermone locutus :
 Atride , inachiae gentis rex inelyte dormis ?
 Turpi duci totam somno consumere noctem ,
 Cui sceptrâ in reges tribuit Saturnius , et qui
 70. Tot regna et tantas populorum tractat habenas.
 Ipse Deûm tibi me claro demittit olympto
 Regnator , qui te caelo miseratur ab alto.
 Ipse haec ferre iubet celeres mandata per auras :
 Acratas armari acies , portisque moveri
 75. Lactus in arma para , bellumque in Pergama verte.
 Nunc etenim excindes neptunia moenia victor.
 Sic placitum Superis ; et iam tumor omnis et irae
 Concessere Deûm ; cunctos saturnia Iuno
 Iam flexit , Teucris incumbunt tristia fata.
 80. Dixerat ; extemplo me nox somnusque reliquit.
 Nunc adeo quae sit nostrae sententia menti ,
 Expediam : primum rapidas advertere puppes
 In patriam , turpique fuga dare terga iubebo.
 At vos in pugnam fugientes vertite Achivos ,
 85. O socii , et dulcem Martis revocate furorem.
 Sic ait. At placido Neleius excipit ore :
 Hoc alius quisquam si fors vidisset Achivûm ,
 O proceres , fictum vanum falsumque putarem.
 Sed quia Tantalidae sunt a Iove somnia missa ,
 90. Eia age armigeram pubem educamus in arma.
 Talia dicta dedit senior , primusque solutum

- Concilium egreditur properans ; mox fortia bello
 Pectora succedunt reges , tam cetera pubes
 Irruit , et magno coëunt strepitante tumultu.
95. Quales vero novo vacui circum ostia saxi
 Cum gentes glomerantur apum , semperque recentes
 Fundunt se in numerum portis , instarque racemi
 Addensant per inane globos , et florea rura
 Pervolitant , illa huc pennas , haec dirigit illuc ;
100. Haud aliter puppes Danaï et tentoria linquunt ,
 Litora complentur , stimulos coëuntibus addit
 Nuntia fama Iovis , populumque hortatur ovantem.
 Pulveream glomerant nubem , calcataque mugit
 Terra viris , coguntque novem magnum aere canoro
105. Praecones populum , vix ingens curia turbam
 Explicat innumeram , tunc facta silentia castris.
 Surgit ab his sceptrum gestans pelopeius Heros ,
 Sceptrum auro clavisque nitens , quod Mulciber ipse
110. Struxerat , atque Iovi torquet qui sidera mundi
 Tradidit ; ille autem vigilem qui occiderat Argum
 Esse Dei voluit ; Pelopi cyllenia Proles
 Mox tribuit ; post quem insignis gestaverat Atreus ;
 Ille Thyestae atra premitur dum morte reliquit ;
115. Contigit hinc magum tractare Agamemnona regem.
 Cui tunc innixus vocem haec in verba resolvit :
 O socii , heroës danai , quîs munera Martis
 Corde sedent , tristi Divûm pater atque hominum rex
 Me fato implicuit , quem nostro moenia bello
120. Dardanidûm vertenda dare excindendaque flammis
 Pergama pollicitam , varia hinc sententia vertit.
 Nam postquam argolico saturata est sanguine tellus ,
 Ad patrias cogor remeare inglorius urbes ,
 Scilicet , alme Tonans , rerum cui summa potestas ,
125. Haec tibi sunt animo , quem propter fortia bello

- Oppida et antiquae percunt cum moenibus urbes.
 Dedecus heu longo numquam hoc abolebitur aevo,
 Hunc populum frustra tantosque ad dardana bella
 Convenisse duces Danaûm, fractosque labore
 130. Laomedontae nunc relinquere moenia Troiae.
 Nam si nostrorum coëant in foedera dextrae
 Atque Phrygum, et numero placeat comprehendere cunctos,
 Assaraci populum multa vincetis Achiivi
 Belligerum turba. Sed enim mea coepta retardant
 135. Auxilia externis accita e moenibus urbi.
 Iam novies Titan obliquo limite currens
 Aeternos peragensque obitus lustravit olympum,
 Et iam senta situ putridae sunt membra carinae,
 Carbasaque et veteres senio cecidere rudentes.
 140. Quin etiam sponsae et dulcissima pignora nati
 Nos maesti expectant. Sed enim conamina pugnae
 Fracta iacent, nostro rapidis victoria pennis
 Diffugit campo, et Rhoetea per agmina fertur.
 Quare agite, o socii, curvo de litore celsas
 145. Ducamus naves, graiaeque ad litora terrae
 Vertamus profugos tranquilla per aequora cursus.
 Sic ait, et cunctis extemplo incussit amorem
 Natalis patriae; turbam migrare videres
 Innumeram, et prono deferri ad litora passu.
 150. Qualis ubi icarios fluctus eurusque notusque
 Perturbant, imoque cient spumantia fundo
 Aequora, et insanas affligunt cautibus undas;
 Aut ubi frugiferae genitabilis aura favoni
 Incubuit segeti gravidasque invasit aristas,
 155. Declives nutant concusso vertice culmi;
 Talis erat populi raptim fugientis imago.
 Dat tellus gemitum, et nigra caligine caelum
 Volvitur, insurgit glomerato pulvere nubes.

- Pro se quisque ruunt, exhortanturque vicissim
 160. Tardantes, classemque manu contingere gaudent
 Certatim annixi tranquillam pellere in aequor
 Limite purgato, ferit aurea sidera clamor.
 Et certe hac patrios repetissent luce penates;
 Sed Iuno tali compellans voce Minervam,
 165. Effundensque imo tristes e pectore voces:
 Ergo sic fugient, inquit, tritonia Pallas,
 Argivi turpi relegentes coerula cursu?
 Tyndaris heu Priamo atque invisis gloria Teucris
 Linquetur, misero quam propter funere turba
 170. Maxima Graiorum vitam exhalavit in armis?
 Verum age, nunc propere ad populum te confer Achivum,
 Et compesce fugam, verbisque averte furentes,
 Neve sinas celeres descendere in aequora pinus.
 Haec ubi dicta dedit, graviter commota supremi
 175. Nata Iovis, summo virides e vertice olympi
 Desilit in terras, tenditque ad dorica castra.
 Mox Ithacum saevo turbatum pectora motu
 Conspicit, haud illi cura est contingere classem;
 Quem placidis subito invadit Tritonia dictis:
 180. Dux laërtiade solerti pectore Ulysses,
 Sic ergo in patriam fugitis, carosque penates,
 Horrida converso relegentes coerula cursu?
 Tyndaris heu Priamo atque invisis gloria Teucris
 Linquetur, misero quam propter funere turba
 185. Maxima Graiorum vitam exhalavit in armis?
 Verum age, nunc propere ad populum te confer Achivum,
 Et compesce fugam, verbisque averte furentes,
 Neve sinas celeres descendere in aequora pinus.
 Sic ait. Extemplo sacrae praecepta Minervae
 190. Exequitur juvenis, solvensque a pectore laenam
 Deturbat terrae; ast Ithacae telluris alumnus

- Extulit Eurybates tubicen. Volat acer Ulysses
 Admisso per plana gradu, atque Agamemnone coram
 Assistit, sceptrumque olim quod gesserat Atreus
 195. Continuo excipiens, Danaûm ad navalia fertur.
 Tum siquem bello egregium regemve ducemve
 Offendit, tali cohibet sermone ruentem :
 Turpe est degeneri sic te pallere timore,
 Siste fugam, siste, et populi compesce furores.
 200. Magnanimi Atridae quae sit sententia nescis.
 Tentantur, mox errantes plectentur Achivi.
 Non cuncti arcano fuerit quae verba locutus
 Concilio scimus, metuo ne concitus ira
 Supplicio alligat Danaos; nam vivida regis
 205. Est animo virtus, amat et Saturnius illum.
 Sin autem patulo clamantem offendant hiatu
 Obscura de plebe virum, tum verbere duri
 Illidens sceptri, et verbis compescit inertem :
 Siste fugam, miser; haud aliis parere recusa
 210. Qui virtute micant, nullo tu robore praestas,
 Consiliumque tuum non pugna aut curia poscit.
 Non hic Argolici certe regnabimus omnes;
 Non plures domini expediunt, rex omnibus unus,
 Et princeps unus, tribuit cui iura supremus
 215. Iupiter et sceptrum, ut populi moderetur habenas.
 Ordine sic certo populum cohibebat Ulysses.
 Illi iterum nigram classem et tentoria relinquunt,
 Atque in concilium coëunt, it clamor ad auras.
 Qualis ubi aequorei franguntur litore fluctus,
 220. Fit sonus, et duris luctantur cautibus undae.
 Consedere alii subito, sedesque replerunt.
 Verum Thersites clamans ingentia coepta
 Turbabat solus, fuerant cui turpia semper
 Verba animo, atque ausus reges incessere dictis

225. Saepe fuit multis ; tollebant undique risum
 Argolici quando in medium consulta ferebat.
 Non illo ad Troiam venit deformior alter.
 Claudus erat, transversa tuens, ad pectora curvos
 Compressosque humeros, rara lanugine acutum
230. Aspersus caput ; ante alios invisus Achilli
 Atque Ithaco ; nam saepe illos sermone protervo
 Carpserat insanus ; tunc et convicia voce
 Diffundens gracili insignem vexabat Atriden.
 Verum animo ardentes indignabantur Achivi.
235. Is vocem extollens ventoso haec protulit ore :
 Quidnam iterum queres magnorum ductor Achivum ?
 Quid possis ? Multo radiant tua tecta metallo ,
 Innumeraeque adsunt forma praestante puellae ,
 Quas tibi nos dedimus cum magnas vertimus urbes.
240. Nunc etiamne aurum expectas quod perferet hostis
 Iliacus , captiva sibi cum vincla resolvet ,
 Cuius ego aut alii impedient mox colla catenis ?
 An famulam vultu insignem , mollissima tecum
 Gaudia quae iungat ? Turpe est suprema tenentem
245. Sceptra manu , populum exemplo corrumpere tali.
 O molles Graiae , vero nec nomine Grai ,
 Tendamus vela in patriam solusque relictus
 Hic Troiam obsideat , magnoque fruatur honore ;
 Ut si quem bello praestamus noverit usum ,
250. Qui nunc se longe meliorem affectit Achillem
 Dedecore , et praemium pugnae mox abstulit illi.
 Sed nimium tardam Aeacides quia surgit in iram ,
 Non meritas tanto exegit pro crimine poenas.
 Sic ait , in magnum fundens convicia regem
255. Thersites. Bonus extemplo consurgit Ulysses ,
 Atque illum torvo defigens lumine fatur :
 Thersita , absistas reges incessere dictis ,

Dulcisonas licet effundas e pectore voces.
Nam te non alius ventosa per aquora Troiam
260 Deterior petiit geminos comitatus Atridas.
Non igitur reges petulanti scindere lingua
Te docet, et populo turpes suadere recursus.
Qualis erit nobis reditus mox litora terrae
Ad patriae, cuncti nempe ignoramus Achivi,
265 Obiicis argolico pro quo nunc crimina regi,
Et morsu laceras quem Graecia cuncta veretur.
Sed mea nunc imo sub pectore dicta reconde.
Si te bacchantem atque iterum vesana furem
Ut nuper cernam, caput hoc cervice cruenta
270 Ex humeris cedat nostris, nec deinde vocetur
Telemachi genitor fato iam functus Ulysses,
Ni te comprehendens, caras e corpore vestes
Et laenam et tunicam eripiam, et quae turpia celant
Membra tibi, et flentem Danaum ad tentoria pellam,
275 Verberaque incutiam lacerum scindentia corpus.
Sic fatus, sceptro assurgens percussit eburno
Qua collum attingunt humeri, tunc ille reflexus
Ingemit, et largis humectat fletibus ora,
Exoriturque humeris nigranti sanguine livor
280 Perfusus; sed enim ingenti maerore resedit
Thersites, manibus lacrimantia lumina siccans.
Tum quamquam Argivos iam maeror ceperat omnes,
Ingentem effusi tollebant undique risum,
Atque aliquis tali invasit sermone propinquum:
285 Proh quantum Argivis Ithacus iam praestitit usum!
Consuluit Danais, pugnaeque incussit amorem;
Verum hoc in primis gessit, nam fraena procaci
Iniicit linguae, et mordacia verba repressit
Thersitae, neque enim posthac fera crimina magnis
290 Regibus obiiciet, conviciaque improba fundet.

- Dixerat haec. Sed enim Troiae expugnator Ulysses
 Surgit sceptrum tenens, aderat tritonia Pallas
 Praeconis faciem induta, et silentia iussit,
 Ut cuncti exciperent Ithaci consulta superbi.
295. Tunc ille incipiens facundo haec protulit ore:
 Aspicias, Atrida, quae sit sententia Graiùm?
 Mortales inter cunctos te reddere certant
 Infamem, neque enim dissolvere pacta verentur,
 Nec peragunt promissa tibi, ne litora terrae
300. Invisant patriae, ruerint nisi moenia Troiae.
 Utque solent pueri infantes viduaeque puellae,
 Inter se repetunt questus, graiosque penates
 Exposcunt. Certe durum tolerare laborem
 Difficile est; multi thalamo discedere amatae
305. Coniugis haud possunt, unoque relinquere mense;
 Nos procul a patria iam nonum exegimus annum.
 Nec mirum longi taedet si forte laboris;
 Sed mansisse diu turpe est, vacuumque redire.
 Ferte, viri, et duros animo tolerate labores,
310. Anguris ut nostri Calchantis fata quaeamus
 Scire, ratos ne habeant an vanos pectoris orsus.
 Namque tenent omnes portentum mente repostum,
 Qui non funestis liquerunt lumina fatis.
 Argolicis primum ut vestita est classibus Aulis
315. Quae Priamo cladem et Troiae pestemque ferebant,
 Nos circum latices gelidos fumantibus aris,
 Aurigeris Divùm placantes numina tauris,
 Sub platano umbrifera fons lucidus unde fluebat,
 Vidimus inmanem tergoque rubente draconem
320. Terribili Iovis ut lapsu penetrarat ab ara.
 Quin platani in ramo foliorum tegmine septos
 Corripuit pullos, quos cum consumeret octo,
 Nona super rapido genitrix serpente volabat,

Cui ferus inmani laniavit viscera morsu.

325. Hunc ubi tam teneros volucres matremque peremit,
Qui luci ediderat genitor Saturnius, idem
Abdidit, et duro formavit tegmine saxi.

Nos autem timidi stantes mirabile monstrum
Vidimus in mediis Divum versarier aris.

330. Tum Calchas haec est fidenti voce locutus.
Quid nam torpentes subito obstupuistis Achivi?
Haec nobis portenta Deum dedit ipse creator
Tarda et sera, ait, sed fama ac laude pereani.
Nam quot aves tetro mactatas dente videtis,

335. Tot nos ad Troiam belli exanclabimus annos,
Quae decimo cadet, et poena satiabit Achivos.
Edidit haec Calchas, quae iam matura videtis.
Quare agite, o Danaï, sacrae prope moenia Troiae
Sistamus, dum fatalem expugnabimus urbem.

340. Dixerat haec. Magno Danaï clamore fremebant,
Tollentes Ithaci sermonem ad sidera magni,
Inque cavis ratibus vocis resonabat imago.

Protinus haec Nestor sapienti est voce locutus:
Proh Di! quam similes pueris e pectore voces

345. Fudistis! quibus haud curae sunt munera Martis.
Quem finem pacta accipient, iurataque vobis
Numina? Num flammis recident consulta virorum,
Libatumque merum commissaque dextera dextrae
Omnibus? Heu vanis contendimus undique verbis.

350. Et quamquam multos bellando exegimus annos,
Nescimus tanto finem invenisse labori.

Atrida, semper tibi sit suprema potestas
In Danaum populos dum fortia proelia miscent.
Hos sine dispereant paucos, qui vana seorsum

355. Consilia invadunt, neque enim timidissima vota
Explebunt, donec patrias tendemus ad urbes,

- Atque exacta Iovis fuerint promissa supremi.
 Nam quando explicitis sulcabant aequora velis
 Argivi, et Priamo cladem Troiaeque ferebant,
 360. Lucenti medium disruptit fulgure caelum
 Jupiter, et dextro concussit pectora signo.
 Nemo igitur patriae dulcissima litora terrae
 Flagitet, iliacis Veneris dum gaudia iungat
 Coniugibus, pulchramque Paris rapuisse lacaenam
 365. Iam doleat, fumentque argivis Pergama flammis.
 Quod si quis reditam cupiens attingere classem
 Audeat, et rapidis committere lintea ventis,
 Argivum ante oculos vitam exhalabit in auras.
 Tu vero argolicae rector fidissime gentis
 370. Consule nunc populo, atque aliorum dicta facesse.
 Nec spernenda quidem fuerint quae pectore promam,
 In variasque tribus varias et cernere gentes
 Argolicos propera, queat ut sibi quaeque favere.
 Namque hoc si facies, dabitur tibi visere tandem
 375. Frigidus astiterit cui circum pectora pallor,
 Et qui dardanio perfundet sanguine campos.
 Cognosces si fata Deum tua coepta retardant,
 Argolicaeve manus, bellicae ignara iuventus.
 Dixerat. Haec contra placido rex edidit ore:
 380. Certe omnes superas facundo pectore, Nestor.
 Alme Tonans utinam, Pallas, atque augur Apollo,
 Nunc mihi contingat bis quinque assistere tanta
 Praestantes virtute viros! iam moenia Phoebi
 Diruta, iam Priami sublimia regna iacerent.
 385. Sed mea terribili perfudit corde dolore
 Jupiter impellens rapidis incessere dictis
 Aeaciden, caramque illi extorquere puellam.
 Nam si cunctorum vires in bella coirent,
 Iamdudam inachiae popularent Pergama flammae.

390. Sed nunc ite, viri, dapibusque accumbite lactis,
 Promite mox clypeos, et cote incendite ferrum,
 Cornipedesque epulis largis satiate fugaces,
 Fortia tum celeres aptate in proelia currus;
 Nam dum se occiduo perfuderit aequore Titan,
395. Dum tenebrae insurgent, nos tristia bella geremus;
 Manabit cunctis ardenti pectore sudor,
 Omnibus hasta dabit magnum concussa laborem,
 In media lassum fumabunt caede iugales.
 Quod si aliquem aspiciam crudeli absistere pugna
400. Sponte sua ad naves residentem, non satis illi
 Mox erit effugisse canes avidasque volucres.
 Talibus Atrides; cuncti simul ore fremebant
 Argolici assensu magno; velut aequoris undas
 Turbine quum raucò incumbens diverberat auster,
405. Et scopulo infligit, qui ventos usque sonantes,
 Qui pelagi fluctus, et nigros excipit imbres.
 Dispersi ad naves tendunt, iam castra sereno
 Igne micant, epulis accumbit graia iuventus,
 Et varios orat Divos, ut vulnera belli
410. Effugere, et mortem liceat vitare cruentam.
 Ipse Iovi taurum mactat pelopeius Heros,
 Qui nullum eximius lustrò coniunxerat annum.
 Magnanimos vocat inde senes, et splendida Graium
 Corpora; iam Nestor primus, iam proximus illi
415. Idomeneus adest, Ajax succedit uterque,
 Tydidesque ferox armis, et divus Ulysses;
 Tum minor extemplo bello subit acer Atrides
 Vidit ut ingentes fratrem versare labores;
 Continuoque molam tollunt, stant sacraque circum,
420. Effuditque preces imò de pectore Atrides:
 Iupiter omnipotens magnum qui volvis olympum,
 Non prius hesperium declinet Phoebus in aequor,

- Quam manibus Danaûm Priami fulgentia tecta
 Procumbant, nostraeque exurant ostia flammae,
 425. Et meus hectoréo iam sanguine ferveat ensis,
 Quem circum pereat sociorum maxima turba,
 Et terram praeceps moribundo vertice pulset.
 Talibus oranti surdas obstruxerat aures
 Iupiter, et Danais tristissima fata parabat.
430. At postquam sparsere molam Superosque rogarunt,
 Conversum iugulant taurum, mox viscera nudant,
 Crura in frusta secant laeto nidore tegentes,
 Tergaque cruda super ponunt atque ignibus urunt.
 Exta alii retinent, veribusque trementia figunt,
 435. Crura vorant flammae, Danaï lustralibus extis
 Vescuntur, reliquum caedunt et cuspide figunt.
 Subiiciunt alii prunas, dehinc tosta reducunt,
 Et tandem accumbunt epulis mensaque fruuntur.
 Postquam exempta fames, et amor compressus edendi,
 440. Talia dicta dedit sapienti pectore Nestor:
 Rex hominum Atrida, iam finem imponere verbis
 Tempus adest, rumpenda mora, invadendaque pugna.
 Ergo age continuo populum ad tentoria cogant
 Praecones, celeri cursu nos castra petamus,
 445. Aeratasque acies Graiûm educamus in arma.
 Dixerat. Extemplo surgens parebat Atrides.
 Tum iussi incipiunt sonitu succendere dulci
 Praecones populum, Danaosque in proelia cogunt.
 Magnanimum Atriden cingebant undique reges;
 450. Argivasque acies in fortia bella parabant.
 At vero in mediis quassabat glauca Minerva
 Terrificam expertem leti immunemque senectae
 Aegida, quam circum fulvo spectabilis auro
 Tortilibus spiris pendebat simbria centum,
 455. Quaeque boves pretio referebat singula centum.

- Hac illa irradians acies lustrabat Achivum,
 Omnibus ineutiens duri Mavortis amorem.
 Inde animum fessis validasque in proelia vires
 Subiicit, et subito pugnas miscere cruentas
 460. Dulce putant, avido stat cunctis pectore bellum.
 Utque olim aërei sublimi in vertice montis
 Cum virides ardent silvae, procul inde micantes
 Apparent flammæ, radiosque ad sidera tollunt,
 Sic Danaï splendent armis caelumque serenant.
 465. Utque gruum gentes celerum, seu plurimus anser,
 Carmine seu placido qui mulcent flumina cyeni
 Asia cum laeti pennis circum arva volantes
 Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri,
 Nunc huc nunc illuc placido clamore feruntur,
 470. Sic horum innumerum vulgus tentoria linquens
 Castra petit, phrygii complentur prata Seamandri.
 Extemplo resonat pedibus conterrita tellus
 Cornipedum; steterant campis iamque agmina Graiū
 Millia, quot foliis quot floribus incipit annus.
 475. Ac veluti innumerae pleno cum lactis ovili
 Muscarum gentes incumbunt vere sereno,
 Et volitant muletras ingenti murmure circum,
 Tot Danaū stabant acies campumque tenebant
 Ardentes animis pugnas miscere cruentas.
 480. Utque solent capras facili scernere virga
 Pastores, cum se laeta inter pabula miscent,
 Sic illos vario distinguunt agmine reges,
 Atque in bella cient; quos inter stabat Atrides
 Os oculosque Iovi similis, fulgentia Marti
 485. Arma, neque insigni Neptuno pectore dispar.
 Ceu quondam praestans armenti gloria taurus
 Conspicitur, toto cui surgunt cornua gyro,
 Sic illa Atridae Saturnius ipse decorem

- Luce dedit, Danaos ut forma vinceret omnes.
 490. Nunc mihi olympiades Musae aspirate canenti,
 Estis namque Deae, vos omnia mente tenetis,
 Ad nos vix tenuis famae perlabitur aura,
 Nec Danaum scimus sublimia nomina regum (1).
 Verum ego nec numero memorem nec nomine cunctos,
 495. Non si forte decem linguae, et totidem ora sonarent,
 Si vox indomita, atque animus mihi ferreus esset,
 Ni vos caelicolae proles Iovis inelyta Musae
 Pandatis, quicumque gradus ad Pergama vertit.
 Iamque duces referam et rapidis data lintea ventis.

CATALOGUS NAVIUM.

- I**bat in arma ferox boeotis primus ab oris
 Penelus, comes acer erat tum Leitus illi,
 Archesilausque, et Prothoënor mox, Cloniusque,
 Quique Hyriem populus constratamque Aulida saxis,
 5. Qui Schoenum et Scolon tenuit, magnamque Eteonam,
 Thespiam, et Graeam, Mycalessumque feracem,
 Ilesium quicumque habuit, quique Harma et Erythras,
 Quique Eleona almam, quique Hysten, et Peteona,
 Ocaleamque et Medeona insignem moenibus urbem,
 10. Copas, Eutresimque, et Thisbes grata columbis
 Tecta, Coroneam, atque ingentia prata Haliarti;
 Quos misit, qui Glissantam, fortemque Plataeam,
 Thebanaeque urbis qui moenia celsa reliquit;
 Quos dedit Orchestus Neptuni splendida luco,
 15. Vitiferam quicumque Arnem, quicumque Mideam,
 Qui Nisam coluit sacram, atque Anthedona summam,

(1) Politianus delevit hunc in codice versum, neque tamen alium, ut alibi solet, substituit.

- Quinquaginta omnes solverunt litore naves,
 Singula bis denos iuvenes centumque ferebat.
 Inde sequebatur quos Orchomenus Minyus,
 20. Aspledonque dedit pulchro insudare labori.
 Illos Ascalaphus, et Ialmenus inclyta Martis
 Ducebat soboles, quos virgo in luminis oras
 Edidit Astyoche egregio de sanguine nata
 Actoris azidae, celsi prope culmina tecti
 25. Mixta Deo mulier geminam dedit aurea prolem;
 Hi triginta altum sulcabant puppibus aequor.
 Phocenses duxit Schediusque et Epistrophus ingens
 Naubolidae Iphiti magno de semine creti.
 Qui Cyparissam urbem, duram quicumque colebat
 30. Pythona, et Crissam, qui Daulida vel Panopea,
 Quique Anemoneam, quicumque Hyampolin altam;
 Qui ripas Cephisse tuas, pulchramque Lilaeam;
 Et bis vicenis scindebant aequora proris.
 Hi prope Boeotos a laeva pectora duro
 35. Cingebant ferro, viresque in bella parabant
 Tum Locros Ajax in Martem duxit Oileus,
 Non tamen assurgens quantus telamonius Ajax,
 Sed minor; huic lini deductas stamine thorax
 Munibat pectus, sed erat metuendus in hasta
 40. Hellenas inter proceres atque inter Achivos.
 Qui Cynon coluere, Opoëntaque, Calliarumque,
 Qui Bessam et Scarphen tenuit placidasque Augeas,
 Tarphenque et Thronium, gelidi laticesque Boagri;
 Hic bis vicenas oneravit milite pinus,
 45. Locrorum Euboeae quos miserat obvia tellus.
 Euboici magno linquebant turbine Abantes,
 Chalcidaque, Eretriamque, et vitiferam Histiaeam,
 Cerinthonque mari vicinam, et vertice montis
 Surgentem, Dionque, Styramque, altamque Caryston,

50. In freta quos duxit bello praestans Elephenor
 Chalcodontiades magnorum ductor Abantum.
 Illum cingebant cristata casside fulci
 Ardentesque animis duro contendere Marte,
 Et cupidi armatos ferro prosternere Troas.
55. Hic bis vicens implevit remige puppes.
 Inde sequebatur quicumque habitabat Athenas
 Fortis Erechthei populum, quem maxima Pallas
 Nutrivit quondam, et vitalis terra creavit,
 Inque suo posuit iuvenem Tritonia templo,
60. Hic ubi Cecropidae Divam redeuntibus annis
 Agnorum caede et taurino sanguine placant.
 Filius hos Petei clara de stirpe Menestheus
 Egit in arma ferox, quo non praestantior alter
 Belligeros ornabat equos, aciesque virorum,
65. Cui tamen annoso certabat pectore Nestor,
 Isque rates decies quinas in bella trahebat.
 Quem prope bis senis trabibus salaminus Aiax
 Dissindens pontum tortas urgebat in undas.
 Tum quoscumque Argos dederat, Tirynthia quisque
70. Moenia deseruit miles, quos miserat ingens
 Asine, Hermionesque sinus, praeclaraque Troezen.
 Tum quos Eione, laetusque Epidaurus Iaccho
 Fundebat, quique Aeginam, et Maseta reliquit;
 Hos bello instruxit dextra clarus Diomedes,
75. Et Sthenelus bello insignis capancia proles,
 Euryalusque ferox divis caelestibus aequus,
 Quem talaonides Mecistheus edidit ingens;
 Verum omnes duxit Tydei pulcherrima proles
 Octoginta levi committens carbasa vento.
80. Quique Myceuae linquebant moenia terrae,
 Et quos in Martem ditissima tecta Corinthi
 Misere, et celsa turritae mole Cleonae.

- Quisquis et Erneas, Araethyreamque colebat,
 Et Sicyona olim imperio quam pressit Adrastus;
 85. Quos Hyperesee Gonoëssaque miserat alta,
 Pellenem quicumque viri, quique Aegion urbem,
 Aegialumque omnem, atque Helices lata arva tenebant.
 Hos ratibus centum protraxit in arma Agamemnon,
 Gingebatque ducem bello spectata iuventus;
 90. Ipse autem rutilo munitus pectora ferro
 Fulgebat Danaos inter fortissimus heros,
 Belligeras flammans ruitura in Pergama turmas.
 Deseruit validam post haec Lacedaemona miles,
 Pharinque, et Spartam, Messen gratamque columbis,
 95. Bryseis cessit populus laetisque Augeis,
 Litorumque Helos, et duras linquebat Amyclas.
 Tum venit quoscumque Laa, et quos Oetylus egit,
 Hos Menelaus ovans in Martem duxit atrides,
 Et bis trecentis praetexit aequora proris,
 100. Incendens validas troiana in tecta cohortes;
 Dedecus ipse Helenes forti depellere dextra
 Ardebat, maestosque armis abolere dolores.
 Mox ibant quoscumque Pylosque Arenaque misit,
 Qui Thryon Alpheo vicinum, et montibus Aepy
 105. Ingestum, quisquis Cyparisseenta colebat,
 Quos Helos et Pteleon, quos fertilis Amphigenia
 In Martem fudit, quos Dorion, hic ubi Musis
 Obvius Oechaliam atque Euryti tecta relinquens
 Threicius Thamyras spoliatus carmine cessit.
 110. Namque Iovis prolem stulta dum voce lacessit
 Demens, et cantu vocat in certamina Divas,
 Arte miser dulci caruit, citharaeque sonantes
 Tendere suffosso est oblitus lumine chordas.
 Hos agitans populos solerti pectore Nestor
 115. Cum ter tricenis ratibus surgebat in aequor.

- Tum ruit Arcadium et Cyllenem vomere curvo
 Qui domuit celsam, tumuli qua culmina surgunt
 Aepyti, ingentes bello qui nutrit alumnos.
 Linquebant alii Pheneon, pecorosa vacabat
 120. Orchomenus, Rhipe, et Stratie, ventosaque Enispe,
 Mantinee validos misit Tegeeque colonos.
 Multos Parrhasia et Stymphelus in arma parabant.
 Hos satus Ancaeo duxit praestans Agapenor,
 Et ter vicenis pulsavit coerulea proris,
 125. Arcadiaeque egit populos ad bella paratos;
 His dedit Atrides puppes, ut scindere possent
 Terga maris, neque enim undarum commercia norunt.
 Tum qui Buprasion, quique Elidos arva tenebant,
 Myrsimus, et quantum Hyrmine, et Alesion ingens,
 130. Oleniusque lapis spatioso limite cingit.
 Quattuor hos egere duces, et quisque sonantem
 Bis quinis trabibus subigebat Nerea princeps
 Exhortans avidos casura in Pergama Epeos.
 Namque hos Amphimachus Cteati fortissima proles,
 135. Illos actoridae Euryti Thalpius ingens
 Armabat soboles, amaryncidesque Dioces.
 Inde Polyxinus surgebat Agasthene cretus,
 Qui placido Aegaeas sceptro regnisque premebat.
 Tum qui Dulichium, et sacras habitabat Echinas,
 140. Quae ponto elatae respondent Elidos arvis,
 Hosque Meges duxit, fuerant cui proelia cordi,
 Quem genuit Phileus; is quondam percitus ira
 Dulichium petiit genitoris tecta relinquens;
 Hic quadragenis subigebat navibus aequor.
 145. Inde Cephallenas bonus incendebat Ulysses
 Quos Ithace misit, quos et frondosa tenebat
 Neritos, incoluit quicumque Aegilipa duram,
 Quique Zacynthum altam, quos et Procylea, Samosque,

- Et quos Epirus dabat, et contraria tellus;
 150. Hos bello adiunxit solerti pectore Ulysses
 Bis senis vacuo luctans in marmore proris.
 Aetolos dedit inde Thoas Andraemone cretus,
 Qui Pleurona habuit, quique Olenon, atque Pylenen,
 Chalcidaque, Anchialonque, et saxosam Calydonam;
 155. Magnanimus vita quoniam decesserat Oeneus
 Cum sobole ingenti, Meleager et ipse iacebat.
 Huic igitur populus rerum concessit habenas,
 Qui sexaginta complevit milite pinus.
 Idomeneus acer Cretas in bella ciebat,
 160. Quos Cnossos dedit, et Gortynae moenia celsae,
 Miletos, Dictosque ingens, atque arva Lycasti,
 Qui Phaeston Rhytionque habuit, tandemque ruebat
 Centena insignis Crete quos protulit urbe;
 Idomeneus ovans forti metuendus in hasta,
 165. Merionesque egit magno par robore Marti;
 Atque octogenas rapuere in bella carinas.
 Tlepolemus rapidis torquebat Nerea tonsis,
 Commisitque novem Rhodiorum carbasa ponto,
 Exhaustitque urbes quas sustinet insula ternas
 170. Lindon, Ielisonque, argillosamque Camirum.
 Sed rutila ante alios rex ipse micabat in hasta,
 Quem forti Alcidae pulchra edidit Astyochea.
 Illam Ephyrae quondam placidis extorsit ab oris
 Postquam expugnavit validas Tirynthius urbes.
 175. Sed iam Tlepolemi surgens adoleverat aetas,
 Confectum senio iuvenis cum forte Lycimnum
 Maternum prostravit avum, navesque paravit
 Continuo, et populum ingentem per coerulea traxit;
 Namque alios timuit natos, durique nepotes
 180. Herculis; at postquam innumeros superare labores
 Contigit, ad rhodiae pervenit littora terrae,

Et subito ternas opulentis moenibus urbes
 Implerunt, coluitque pater Saturnius illos
 Ante omnes augens populos, opibusque beavit.

185. Nireus ex Syma, dedit hinc tria carbasa ventis,
 Nireus Aglaiae et Charopi pulcherrima proles,
 Nireus quo Danaos inter formosior alter
 Non fuit, excepto pelidae corpore Achillis;
 Sed rarum imbellis populum raptabat in arma.
190. Tum qui Nisyrum incoluit, Crapathumque, Thasumque,
 Eurypylique urbem Choon, madidasque Calydnas,
 Quis animum incendit Phidippus et Antiphus acer;
 Thessalus hos genuit pulchro satus Hectore ductor;
 Hi triginta altum fundebant vela per aequor.
195. Hinc radiabat ovans, Argos quicumque pelasgum,
 Quique Alon atque Alopem, et celsam Trachina colebat,
 Quos Phthia, et nitidis dedit Hellas culta puellis.
 Myrmidonum Hellenumque acies et achiva iuventus
 Haec erat; hic magno populus comes ibat Achilli;
200. Is decies quinis ratibus praetexerat undas,
 Sed nunc armatas non ducit in arma cohortes
 Inclytus Aeacides, magna namque aestuat ira,
 Et dolet absentis fervore Briseidos ardens,
 Quam rapuit postquam Lyrnessia moenia bello,
205. Et Thebam prostravit humi, fortemque Mycetem
 Atque illi comitem transfixit Epistrophon hasta,
 Lepidae Eveni claro de sanguine natos;
 Sed cito magnanimos Danaum consurget in hostes.
 Tum quos armabat Phylace, quos florea misit
210. Pyrrhasus, atque ovium quos mater fertilis Iton.
 Et qui gramineam Pteleum atque Antrona colebat.
 Bellicus hos rapuit dux Protesilaus in arma.
 Vitales carpens auras, sed morte iacebat
 Tum niger obscura, miseramque reliquerat altos

215. Uxorem questus rampentem atque unguibus ora
 Fordantem indignis, imperfectosque penates.
 Namque illum ante omnes Danaos fortissimus Hector
 Saltantem navi, ferro transfixit acuto.
 Non tamen hae valido carebant principe turmae,
220. Namque ferox illas agitabat in arma Podarces
 Phylacidae Iphieli soboles clarissima bello,
 Et frater magni fuerat qui Protesilai,
 Surgentique aetate minor; sed fortior ingens
 Protesilaus erat; tamen hoc se rege tuentur
225. Aemoniae turbae, nec iam ductoris egebant;
 Is quadraginta diffudit vela per aequor.
 Mox aderat quicumque Pheras, Boebeida circum,
 Qui Boebem, et Glaphyras, pulchramque habitabat Iolcon;
 Hos undena levi committens lintea vento
230. Admeti Eumelus soboles in proelia traxit,
 Filia quem Peliae nitido celeberrima vultu
 Edidit Alcestis dias in luminis oras.
 Tum quos Thaumacie, quos et Methona ciebat,
 Quos Meliboea dedit, quosque aspera misit Olizon;
235. His doctus celeres arcu intendisse sagittas
 Castra Philoctetes suasit, qui navibus undas
 Versabat septem, iuvenes at singula habebat
 Quinquaginta gravi miscentes bella pharetra.
 Illum autem duros tolerantem corde dolores
240. Nunc bona Lemnos habet; gelidi nam vulnere laesum
 Serpentis iuvenem populus dimisit Achivum;
 Sed cito magnanimum revocabunt agmina regem.
 Non tamen hae valido carebant principe turmae,
 Namque Medon nothus insigni generatus Oileo
245. Aptabat Marti, peperit quem candida Rhene.
 Quos dedit hinc Tricce, quosque aspera misit Ithome
 Venit, et Eurythi Oechaliam quicumque reliquit.

- Hos medici armarunt Podalirius atque Machaon,
 Quos genuit Phoebos nymphaque Coronide natus.
250. Tum subiere viri quos fons Hyperea tenebat,
 Et quos Orchomenus, Titani quos culmina celsi,
 Qui rura Asterii valido suspendit aratro;
 Hos bonus Eurypylus praeclaro Evenore cretus
 Cum bis vicenis trabibus raptavit in arma.
255. Mox qui Gyrtone, Argissamque, Orthemque colebat,
 Quique reliquerunt Elonam et Olossona canam;
 His animum incendit bellum cupiens Polypoetes
 Pirithoi soboles, quem Iupiter ipse creavit.
 Verum hunc Pirithoo pulchra edidit Hippodamia
260. Tempore quo rapidos devicit Marte bimbres,
 Et penes Aethycios pylis detrusit ab arvis.
 Illi autem socius fortis Geleonteus (1) ibat
 Caenidae magni proles divina Coroni;
 Hi quadraginta versarunt navibus undas.
265. Et bis undenas duxit per coerulea puppes
 Ex Cypho Guncus, Enienes atque Peraebos
 In Martem exagitans, qui Dodonamque colebat,
 Et quorum Imertus (2) lambit titaresius arva,
 Qui nitidas mittit Peneo argenteas undas,
270. Nec se confundit fluvio, sed vertice summo
 Innatat, et liquidum currens imitatur olivum;
 Nam caput a stygiae protraxit fonte paludis.
 Magnetas duxit Prothous Tenthredone cretus,
 Peneum quicumque bibit, qui Pelion altis
275. Frondibus umbrosum duro versabat aratro,
 Et quadragenis sulcavit coerulea proris.
 Hi Danaum reges Troiam petiere ducesque.

(1) Politianus legebat non τῶγες Λεοντεύς, sed τῶ Γελεοντεύς.

(2) Haec quoque notemus Politiani lectionem.

- Sed virtute prior qui fulsit, Musa, referre
 Iacipe tu nobis et equos memorare fugaces.
280. Cornipedes inter longe venere supremæ
 Quas pheretiades Eumelus agebat in arma,
 Alitibus cursu similes, paribusque tegentes
 Ardua colla iubis æquali ætate decoras,
 Et plano insignes tergo, quas flavus Apollo
285. Pieriis olim pastor nutrit in arvis,
 Ambas femineo sexu atque in bella paratas.
 Sed Danaûm longe primus telamonius Ajax
 Emicuit, rapida Acacides dum fluctuat ira;
 Ille etenim cunctos valido superabat Achivos
290. Robore, et insignes rapiebat in arma iugales.
 Sed nunc Atridae iratus tentoria circum
 Stat ferus; undisono populus se litore duris
 Exeret iaculis, et condit in æthera discos,
 Spiculaque intorquet prope currus; inde volucres
295. Cornipedes loton carpunt apiumque palustre,
 Et cohibent celeres tentoria magna quadrigas.
 Illi in bella ducem cupiunt, perque agmina Graiûm
 Nunc huc nunc illuc tendunt, nec proelia miscent.
 Ast alii properant, veluti si terra micanti
300. Igne ruat, pulsuque pedum sonat incita tellus.
 Ut cum terribili ferit altus fulmine celsam
 Iupiter Inarimem, quæ lecto est clara Typhoei,
 Sic pedibus Danaûm tellus concussa sonabat,
 Et rapido campi secuerunt æquora passu.
305. Tum volucrem caelo misit Saturnius Irim
 Iliacum ad populum maestissima dicta ferentem.
 Illi autem cuncti Priami intra limina regis
 Constiterant, atque in medium consulta ferebant:
 Hic Iris placido sermonem protulit ore,
310. Effinxitque sonum priamei diva Politæ,

Qui stabat pedibus fidens speculator in alto
 Tunc Aesyetae tumulo, dum castra relinquunt
 Argolici, aeratasque acies in Pergama cogant.
 Huius habens vocem roseo sic ore locuta est :

515. Usque tibi, senior, verborum est copia menti
 Ut cum pace vires; sed nunc ingentia surgunt
 Bella tibi; certe rapidi certamina Martis
 Multa ego iam petii, nec tanti visere turmas
 Contigerat populi; longo namque ordine campis
520. Arboreas frondes numerumque imitantur harenae.
 Iamque petent bello surgentia moenia Troiae.
 Tu vero ante alios, Hector, mea perfice dicta.
 Adsunt auxilia excelsis in moenibus urbis
 Plurima, sed cunctis diversa est lingua manipulis.
525. Quisque suos igitur populos convertat in arma,
 Et reges aptent socias in bella cohortes.
 Dixerat. Ille Deae surgens tam iussa facessit,
 Concilium solvit, populumque impellit ad arma.
 Panduntur portae, ruit inflammata iuventus
330. Effera Teucrorum magno surgente tumultu.
 Est in conspectu qua latum maxima Troia
 Explicuit campum celsas porrecta sub auras
 Alta columna caput, Baticam nomine dicunt
 Mortales, Superi velocis busta Myrinae.
535. Hic sese auxilia et pubes troiana diremit,
 Teucrorumque acies cristata casside tectus
 Priamides Hector duxit. Radiantia cunctis
 Tegmina cingebant humeros hastaeque micabant.
 Verum Dardanics Anchisae maxima proles
540. Aeneas acuit bello, quem candida luci
 Edidit alma Venus nemorosae in vallibus Idae.
 Atque aderant illi comites Antenore nati
 Archilochusque Acamasque ardentis fulmina belli.

- Inde subibat ovans lactam quicumque Zelean
 345. Incoluit populus celsae in radicibus Idae,
 Aescapique bibit latices; hos traxit in arma
 Egregia fulgens virtute Lycaone cretus
 Pandarus, huic arcum donavit Cynthius ipse.
 Quique Adresteam populumque colebat Apaesi,
 350. Quos Pityea dedit, Tereacque ardua celsae
 Culmina; duxerunt Adrastus et Amphius illos.
 Lineus huic thorax armatum pectus obibat,
 Atque utrumque Merops genuit percossius, alto
 Maximus augurio, nec prolem in bella sinebat
 355. Tendere, sed nati genitoris cedere dictis
 Contempsero sui, miserandaque fata petebant.
 Tum quos Percote effudit, quos moenia Practi,
 Sestos, Abydeique sinus, quos misit Arisbe;
 Hos duro hyrtacides bello dedit Asius ingens,
 360. Asius hyrtacides, cuius nutritiv Arisbe
 Cornipedes validos ad flumina Selleentis.
 Egit et Hippothous fortes in bella Pelasgos,
 Quos habuit Larissa ferax; hos Marte Pylacus,
 Hippothousque valens in proelia dura coëgit,
 365. Teutanides claro genuit quos sanguine Lethus.
 Threacios Acamas et Pirous egit in hostes,
 Quos Hellespontus rapida compescuit unda.
 Hinc Ciconum populos Euphemus in arma ciebat,
 Quem Ceades tulerat vitae Troezenus in oras.
 370. Inde pharetratos Pyrechines Paeonas egit,
 Quos dederat nitidis amydonius Axius undis,
 Axius egregio perfundens flumine terram.
 Paphlagonum ductor ruit inde Pylemenes ingens
 Ex Enetis, genus est mulis silvestribus unde.
 375. Adiunxitque acies, quas Sesamus atque Cythorus,
 Et quas Parthenius misit liquidissimus amnis,

- Quas Cromna Aegialusque habuit, celsique Erithini.
 Quem prope Alizonum populos in bella ciebant
 Ex Alybes tectis Odiusque et Epistrophus acer,
 580. Cuius inest foetis argenti copia terris.
 Protinus inde Chromis Mysos ducebat aruspex;
 At non thessalicae medicari cuspidis ictum
 Augurio valuit, namque illum stravit Achilles
 Cum fluvium rubro maculavit sanguine Troum.
 585. Sed Phrygas Ascanius, Phorcysque in proelia traxit
 Tunc ex Ascania cupidos incendere Martem.
 Antiphus et Mesthles mox inde Pylaemene creti,
 Quos peperit Gygaea palus praeclara movebant
 Agmina, Maeonios Tmoli sub culmine natos.
 590. Tum Cares duxit validus certamine Nastes,
 Qui Miletum habuit, Phthiri qui culmina celsi,
 Quos Mycalae caput, et Maeandri miserat unda.
 Illos Amphimachusque Nomionis inclyta proles,
 Qui fulgens auro lascivae more puellae
 595. Castra adiit demens, neque enim propellere mortem
 Aurati potuere sinus, cum magnus Achilles
 In fluvio stravit pugnantem, atque abstulit aurum.
 Sarpedon rapuit Lycios et Glaucus in arma
 Tum procul a Lycia et velocis gurgite Xanthi.

EIVSDEM ANGELI POLITIANI

ELEGIA

IN TERTIUM ILLIADIS HOMERI LIBRUM
AD LAURENTIUM MEDICEM.

*T*u quoque praelustres Medicum subiture penates
 Compita qua latas explicuere vias,
 I liber cusioniae nondum vetus incola terrae,
 I pete sublato tecta superba gradu.
 Illic invenies qui lydi signa leonis,
 Qui sancta etruscas pace tuetur opes.
 Illum tu celso praesignem vertice nosces;
 Ne dubita, certas porriget ille notas.
 Et sive argutis sociantem carmina nervis
 Offendes, clario carmina digna Deo;
 Sive fluentini turba stipante senatus
 Versantem patriae pondera magna suae;
 Siste, liber, moneo, procul inde, et comprime gressum,
 Comprime fraenatos ore tacente modos.
 Inde ubi te capitis nutu dextraque vocarit,
 Haec illi nostro nomine dicta refer.
 Maxime Laurenti syllanae gloria gentis,
 Laurenti medicae nobilitatis honos,
 Ille tuus vates, qui me per turbida duxit
 Aequora, qui longum carpere iussit iter;
 Quo duce romuleas nuper delatus in oras
 Effugi argolicos per freta longa lares;
 Quique meum semper memori solet ore referre
 Te placida fratrem substinuisse manu;
 Ille tuas, inquam, vates me mittit in aedes
 Qui referam grandi tristia bella pede.

*Et rogat excipias blando mitissime vultu ,
 Ut liceat pleno fundere vela sinu.
 Quod si maeonio non iunxit carmina plectro ,
 Nec potuit tanta bella sonare tuba ,
 Quid mirum ? saevi dudum fera munera Martis
 Aggreditur , tenui non adeunda pede.
 Ante cupidineas plectro leviores sagittas ,
 Ante pharetrati luserat arma Dei.
 Nunc opus est graviore lyra , dum nostra referre
 Bella cupit latius emodulanda sonis.
 Si tamen ipse regas puppin , si carmina vatis
 Detineant aures qualiacumque tuas ,
 Contrahet angusto validas in pectore vires ,
 Et pede non humili dardana bella canet.
 Inde ubi Maeonium latius invexerit oris ,
 Excipiet fortes area maior equos.
 Attonitoque tuas cantabit pectine laudes ,
 Materiam sacri carminis ipse dabis.
 Tum Volaterra suis iterum vexabere chartis ,
 Nequicquam celsis edita culminibus.
 Pergama Tantalidae bello superata bilustri
 Aeternum Danais iam perperere decus.
 Sed tibi vix unum cum Delia iunxerat orbem ,
 Perfidiae poenas nunc Volaterra dedit.
 Interea magni divinum carmen Homeri
 Dum referet , timidae dirige vela ratis.
 Annue victuris conanti intexere chartis
 Proelia maeonia concelebrata lyra.
 Sed iam longa mora est , dextro liber omine curre ,
 Exciderintque tibi ne mea iussa cave.
 Namque ego , siquid habent vatium praesagia veri ,
 Quos avium cantus et vaga penna monet ,
 Auguror excipiet blando Laurentius ore.
 O faveat nostro Cynthus augurio !*

ILIADIS HOMERI
 RHAPSODIAE LIBER TERTIUS
 PER ANGELUM POLITIANUM

E GRAECO IN LATINUM CONVERSUS.

- A**t postquam adversas acies fulgentibus armis
 Ornare duces, sonitu et clangore feruntur
 Dardanidae. Qualis nigro sonat aëre quondam
 Cum rapidos imbres, gelidae cum frigora brumae
 5. Clangentes fugere grues ad terga volantes
 Oceani, letumque viris caedemque ferentes
 Pygmaeis, quos mane novo in fera proelia poscunt.
 At Danaï ardentes socias defendere vires
 Martis anhelabant furias, tacitique ruebant.
 10. Ac veluti cogente noto quum vertice montis
 Assurgit caligo ovium non aequa magistris,
 Nocte tamen furi melior, deprendere tantum
 Quisque potest oculis quantum transmittere saxo;
 Sic Danaum pedibus sinuosa volumina nigri
 15. Pulveris insurgunt subito, campumque secabant.
 Obvia sed postquam rapido vestigia gressu
 Contulerant, primus se se effundebat in hostem
 Pulcher Alexander, celeris qui tegmina pardi
 Induerat latis humeris, arcumque sonantem
 20. Fulmineumque ensem atque aeratae cuspidis hastas
 Concutiens geminas, proceres in bella ciebat
 Argolicos secum duro concurrere Marte.
 Quem postquam minor in duri certamina Martis
 Ante acies longe gradientem agnovit Atrides,
 25. Ut validus magno gaudet leo corpore praestans,

- Quem stimulat ieiuna fames, si forte fugacem
 Conspexit capream aut surgentem in cornua cervum;
 Quod si illum rabidique canes viridisque iuventus
 Insequitur properans, captos vorat ore cruento;
 50. Sic ille aspiciens hostem, mox pectore toto
 Gaudia concepit, currumque repente relinquens
 Desiliit, meritas ardens exposcere poenas.
 Hunc ubi pugnantes inter bellare priores
 Novit Alexander, gelida formidine mentem
 55. Concussus, letum effugit sociosque petivit.
 Sic ubi quis cernit nemoroso in monte draconem,
 Avertit gressum, tremulos pavor occupat artus
 Attoniti, pallorque genis exsanguibus errat;
 Sic se se ad populum cursu trepidante recepit
 40. Continno Paris, et magnum vitavit Atridem.
 Quem subito rapidis incessit vocibus Hector:
 Insignis forma, Paridis cognomine falso (1),
 Proditor, insano mulierum turpis amore,
 Lurida sensisses utinam tu fata priusquam
 45. Vidisses caram sobolem dulcesque hymenacos!
 Hoc vellem, cunctosque magis, miserande, iuaret,
 Quam sic ante oculos aliorum cedere pugna.
 Ergo nunc merito populus ridebit Achivum,
 Insignem ante putans bello, quod splendidus ornat
 50. Te decor, at nullo pugnandi robore fulges.
 An talis valido stipatus milite classem
 Solvisti ex Apia, quum dulci coniuge fortem
 Privasti regem, crudelia damna parenti
 Molitus patriaeque tuae, sed gaudia saevis
 55. Hostibus atque ipsi, infelix, tibi dedecus ingens?

(1) Schol. Venet. Δύσπαρι' ἐπὶ κακῷ ὀνομασμένῃ: Πάρι, κακῆ Πάρι: mali ominis nomine, improbe Pari.

- An forti conferre manum vitabis Atridae,
 Illum ausus quondam grata viduare puella?
 Non tibi succurrent citharae, Venerisque beatae
 Munera, non forma aut crines, cum perlitus atro
60. Pulvere succumbes; nimium sed dardana pubes
 Formidat, quae te lapidum non tegmine duro
 Iam dudum operuit meritoque affecit honore.
 Dixerat haec; placidoque Paris sic excipit ore:
 Debita quod nobis, Hector, convicia fundis,
65. Cor viget usque tibi ferratae more securis
 Quae validum findit robur, doctaque sonantem
 Fabricat arte ratem, iuvenem quoque viribus auget
 Gestantem, sic indomito tu pectore fulges.
 Non tamen obicias Veneris sacra munera nobis
70. Purpureae, nulli magnorum spernere fas est
 Inclyta dona Deum, neque enim caelestia quisquam
 Sponte capit, verum haec Superis mittentibus adstant.
 Quod si tantus amor duro me opponere bello,
 Nunc alii sedcant Teucris fortesque Pelasgi;
75. At mecum ferro certet Menelaus, et arma
 Expediat; mox qui bello superabit, opesque
 Accipiat, pulchramque Helenen; vos iungite foedus,
 Vos pacem firmate animis; tum Pergama Teucros
 Detineant, Graium populus velocibus aptum
80. Argos equis repetat, terramque invisat achivam.
 Haec ubi dicta dedit, gaudens fortissimus Hector
 Extemplo se se Teucris pugnantibus infert,
 Et mediam rapiens hastam, fulgentia sistit
 Agmina; sed Danaï nervo exturbante sagittas
85. Torquebant, durisque urgebant Hectorsa saxis.
 Verum ingens toto clamavit pectore Atrides:
 State viri, nec tela manu diffundite Grai,
 Ut quaecumque sedent animo iam proferat Hector.

Dixerat ; absistunt tacitique silentia servant

90. Argolici ; bonus extemplo sic incipit Hector :

Accipite , o Danai , fortesque in bella Pelasgi ,
Consilium Paridis qui solus proelia movit.

Dardanias iubet ipse acies atque agmina Graiùm

Detrahere arma humeris , duroque absistere Marte ;

95. Et secum ferro certet Menelaus , et arma

Expediat ; tum qui bello superabit , opesque

Accipiat , pulchramque Helenen ; mox aurea cunctos
Pax habeat , socient dextras et foedera iungant.

Talia Priamides ; tenere silentia cuncti.

100. Quem sic arguto Menelaus suscipit ore :

Me quoque nunc audite , viri , nãm pectora torquet

Nostra dolor , cupio populum iam Marte cruento

Amovisse omnem ; vos mille pericula passi

Me propter , Paridemque simul , finite labores ;

105. At nostrãm pereat quem mors et tristia belli

Fata manent , alii sedeant , pugnamque relinquunt.

Nunc agnum Phoebo niveum , sed velleris atri

Ferte agnam terrae , ast alium nos inde feremus

Caelicolum regi ; veniat qui foedera iungat

110. Mox Priamus , neque enim infidis iam credere natis

Est animus , neu quis pacemque et foedera rumpat.

Usque leves pendent iuvenili in pectore sensus ,

Acta senes cernunt , et quae ventura trahantur.

Sic ait. Ardentes Teuceri fortesque Pelasgi

115. Lactantur , durosque putant finisse labores.

Iam celeres cohibentur equi , iam fortibus armis

Expediunt humeros acies , terraeque reclinant ,

Et prope contracto discreti limite sistant.

At geminos Hector sacram dimittit in urbem

120. Praecones , referant qui puri velleris agnos ,

Et Priamum accersant. Graiùm quoque ductor Atrides

- Talhybium ad naves mittit, qui perferat agnum.
 Ille volat celeri transmittens aequora passu.
 Aurea dehinc Helenae se nuntia contulit Iris
125. Laodices vultum simulans, quae maxima formâ
 Natarum Priami troiano Antenore natum
 Connubio fovit gaudens Helicaona regem.
 Illa quidem duplicem percurrens pectine telam
 Clausa domo vacua, saevi longo ordine belli
130. Egregium variabat opus, certamina pingens
 Quae nuper vacuo gesserunt aequore campi
 Se propter Graiômque acies et dardana pubes.
 Ad quam sic roseo Thaumantias ore locuta est:
 Eia age, nymphea veni, populi fulgentia cernes
135. Agmina belligeri, quâs dudum cernere ferro
 Mos fuerat, duri linquentes munera Martis
 Desigunt tellure hastas, et scuta reclinant.
 Sed Paris et validus campo Menelaus aperto
 Concurrent; mox quem victoria certa sequetur,
140. Continuo gaudebit ovans te coniuge felix.
 Sic fatur, dulcemque animo succendit amorem
 Coniugis antiqui, patriae simul atque parentum.
 Illa domum niveo defendens corpus amictu
 Deserit, et lacrimis oculos irrorat obortis;
145. Quam geminae incessu famulae comitante sequuntur,
 Insignis vultu Clymene pyththeis et Aethre.
 Protinus ad Scaecas venit maestissima portas.
 Hic iuxta Priamumque et Panthoon atque Thymoetem,
 Lampumque et Clytum, Martisque Hicetaona prolem,
150. Ucalegon atque Antenor consultus uterque
 Dardanii sedere senes, quâs longa senectus
 Ardorem excussit belli, sed pectore dulces
 Fundebant voces. Patula sic arbore quondam
 Perrumpunt silvas cantu florente cicadae.

155. Tales dardaniae servabant culmina portae.
 At simul incessu tacitum subducere gressum
 In turrim videre Helenen, sic quisque profatur:
 Non pudet Argivûm populos atque agmina Troum
 Ferre diu tantos hac pro muliêre dolores.
160. Illa quidem fornica Divarum vultibus aequa est;
 Sed talis quamvis, redeat patriamque revisat,
 Ne nobis triste exitium natisque relinquat.
 Talia dicta dabant. Priamus tum voce puellam
 Affatus, venias animo gratissima, dixit,
165. Nata meo, veteremque oculo properante maritum,
 Cognatosque simul, dulcesque videbis amicos.
 Non mihi tu belli causa es; sed numina Divûm.
 Quin age pande viri nomen qui pectore lato
 Prominet Argivis; praestantes vertice summo
170. Nempe alios cerno, sed cui sit corpore tanta
 Maiestas, numquam licuit deprendere visu,
 Regia forma viri cunctos excedit Achivos.
 Dixerat. Illa seni placido sic ingerit ore:
 Fas mihi, care socer, tua semper iussa vereri.
175. Atque utinam miserae lux illa extrema fuisset
 Cum thalamum, fratres, natam, sociasque relinquens
 Huc adii comitata Parim! sed numina postquam
 Sic voluere Deûm, gemitu mea pectora vexo.
 Nunc adeo quae scire cupis, rex maxime, promam.
180. Insignem bello Atriden Agamemnona cernis
 Iustitiaque bonum gentes fraenare superbas,
 Qui mihi iam levir fuerat dum fata sinebant.
 Haec ubi dicta, senex illum admiratur, et infit:
 O felix nimium Atride, nimiumque beate,
185. Cum tot Graiorum populi tua iussa capessant!
 Vitiferas quondam Phrygiae delatus ad oras
 Illius innumeros vidi telluris alumnos,

Mygmonis atque Otrei turmas, quo tempore castra
Sangarii circum ripas fixere sonantis.

190. Namque ego tunc bello auxilium praebere cruento
Lectus, amazoniae simul advenere phalanges.
Sed Danaüm plures campo funduntur aperto.
Inde senex acie solertem ut vidit Ulysses,
Nunc etiam mihi, nata, refer quis proximus inquit,
195. Ille mycenaci minor est qui vertice regis,
Sed validis praestans humeris et pectore lato.
Gramineum laedunt fulgentia tegmina campum,
Aeratas obit ipse acies, Danaosque pererrat.
Sic aries nitido spectandus vellere quondam
200. Itque reditque vias, niveum cum lustrat ovile.
Dixerat; alternaque Helene sic voce secuta est:
Hic vafer est magni natus Laërtis Ulysses,
Aspera quem duris Ithace nutrit in arvis,
Omnia consilia et fraudes perquirere doctus.
205. Tum sic Antenor prudenti est ore locutus:
Vera refers, mulier, nec te mendacia tangunt;
Nam quando iliacas orator venit in arces
Te repetens, fortisque simul Menelaus, utrumque
Hospitio excepi, iuvenumque expendere summum
210. Contigit ingenium, atque arcanos pectoris astus.
Hic cum se arrecti populo ingessere coacto,
Praestabat latis humeris et vertice Atrides;
Mox Ithacus maior visus dum sedit uterque.
Sed cum progressi in medium consulta referrent,
215. Orabat paucis raptim pelopeius Heros
Dalcisonas fundens voces; non futilis ille,
Non verbosus erat. Verum annis maior Ulysses
Deiecto surgens figebat lumine terram,
Immotumque tenens sceptrum, non ulla diserti
220. Signa dabat, stultum certe iratumve putares.

- At simul ingentem fundebat pectore vocem,
 Et nivis libernae certantia verba procellis,
 Non alius magno se se conferret Ulyssi,
 Namque oris formam eloquio vincebat honestam.
225. Dixerat. Inde senex Aiacem lumine cernens,
 Quisnam, inquit, iuvenis porrecto corpore surgens
 Ille est qui toto despectat vertice Graios? —
 Sic Priamus; contraque Helene sic protinus addit:
 Hic murus Danaûm populo est fortissimus Aiax.
230. Haud procul hinc Cretum ducibus circumdatus ingens
 Constitit Idomeneus, patriae quem litora terrae
 Linquentem saepe hospitio tectisque recepit
 Insignis bello maioris frater Atridae.
 Cunctorum mihi nunc procerum datur ora tueri
235. Argivûm, et certo signarem nomine cunctos;
 Sed geminos nequeo deprendere lumine fratres,
 Quos mecum partu genitrix pulcherrima fudit,
 Cestibus egregium Pollucem, et Castora fraenis.
 Aut petiere quidem rheteum puppibus aequor,
240. Sed pudet aeratis se nunc inferre catervis,
 Cum metuant nostram lacerantia iurgia famam.
 Dixerat. Ast illos genitali viscere tellus
 Ceperat in patriis durae Lacedaemonis oris.
 Et iam dardanium praecoones sacra per urbem
245. Gestabant ovium foetus, et munera Bacchi
 Abdita villosa lascivae tegmine caprae.
 Fulgentem praeco Idaeus cratera tenebat,
 Aureaque ardenti radiantia pocula testa.
 Tum sic hortatur regem, atque ita protinus infit:
250. Surge age, te Danaûm proceres atque agmina 'Troum,
 Laomedontiade, accersunt qui foedera iungas.
 Nam Paris et validus campo Menelaus aperto
 Concurrent; mox qui bello superabit, opesque

- Accipiet pulchramque Helenem ; nos foedera cuncti
 255. Iungemus , pacemque animis ; tum Pergama Teucros
 Servabunt , Graiùm populus velocibus aptum
 Argos equis repetet , terramque inviset achivam.
 Ut fatus , timuit Priamus , sociisque vocatis
 Iungere equos mandat , cuncti sua iussa facessunt.
260. Tum prior insurgens curru se subiicit alto
 Ipse , manuque simul faciles detorquet habenas.
 Intulit hinc rapidis Antenor membra quadrigis ;
 Mox ambo Seacae tendunt ad limina portae ,
 Effusique leves adigunt in plana iugales.
265. At simul admisso petierunt agmina cursu ,
 Demittunt arvis gressum , mediisque seniles
 Immiscent artus populis. Tum magnus Atrides ,
 Et dux nerithiae gentis consurgit Ulysses.
 Inde parat foedus praeconum sedula turba ,
270. Atque onerat miti crateras munere Bacchi ,
 Et regum digitos infusa perluit unda.
 Tum bonus Atrides sublatum tegmine cultrum
 Diripit , hunc nitidi vaginae aptaverat ensis ,
 Agnorumque comas niveo de vertice tondet ,
275. Quas ducibus certo dispensant ordine cunctis
 Praecones , fusamque Atrides pectore vocem ,
 Et geminas cum voce manus ad sidera tendit :
 Iupiter omnipotens idaeo in vertice regnaus ,
 Et tu sol qui cuncta vides quique omnia sentis ,
280. Fluminaque et tellus angustaque Tartara poenis
 Qui regitis sontesque animas et inania regna ,
 Este mihi testes , et firmum iungite foedus.
 Dardanio si fors Paridi victoria cedet ,
 Tyadarida accipiat gaudens , opibusque fruatur ,
285. At nos fluctivagis relegemus coerulea proris.
 Sin nostrum adierit fratris victoria Martem ,

- Reddat opes nobis atque Helenen troiana iuventus,
 Et Danaûm populo meriti referantur honores,
 Postera venturi quos noscat temporis aetas.
290. At mihi si Priamus, Priami si regia proles,
 Cum Paris occiderit ferro, non omnia seruent,
 Instaurabo acies et tristia proelia Teucris,
 Pergama dum nostro procumbant ardua bello.
 Sic fatus cultro stomachum (1) fulgente reclusit
295. Agnorum, et tremulo quatientes viscera motu
 Deposuit terrae nigro manante cruore.
 Tum pateras complent hausto cratere micantes,
 Et terram Baccho libant Superosque precantur.
 Atque aliquis caelum suffigens lumine fatur:
300. Iupiter omnipotens ac cetera numina Divûm,
 Qui primus pacem hanc nobis et foedera rumpet,
 Sic illi et natis cerebrum fundatur, ut ista
 Vina fluunt terrae, Veneris quoque gaudia iungant
 Externis carae uxores et iura resolvant.
305. His Superûm genitor surdas obstruxerat aures.
 Tum Priamus tales effudit pectore voces:
 Accipite haec animis, Teuceri, fortesque Pelasgi,
 Ipse quidem verso repetam nunc Pergama cursu,
 Quod nequeam pugnâ nato miscente paternos
310. Conscelerare oculos et tristia bella tueri.
 Nam Superi norunt omnes Superûmque creator
 Sanguineo moribundus humum quis vertice tundet.
 Sic ait, et nitidos in currum sustulit agnos,
 Ascenditque simul, lentasque retorsit habenas.
315. Intulit hinc nitidis Antenor membra quadrigis,
 Et tandem iliacas versi referuntur ad arces.

(1) In margine codicis sic: *stomachus est fons ille, ut ita dicam, sub gutture, ὅτι ἐν τῷ ὄρα ἐστὶν ἡ σίτου μάχη.*

- Illic Hector Priami soboles et dius Ulysses
 Planitiem ingentem pugnae metantur in usum.
 Inde vagas quatunt acrata casside sortes,
 320. Qui prior intorta succendat proelia cornu.
 At populi orabant tensis ad sidera palmis,
 Atque aliquis geminae sic fatus in agmine turbae est:
 Rex Superum idaeis praesignis gloria montis,
 Qui prior hoc genti bellum commovit utrique,
 325. Da precor, alme Tonans, inimica occumbere dextra,
 Nos vero aeterno devinctos foedere serva.
 Sic ait. Inde oculos avertens maximus Hector
 Concusso Paridis suffudit tegmine sortem.
 Extemplo sedere alii, iuxtaque fugaces
 330. Quadriuges aderant, versisque coloribus arma.
 Inde Paris nitido squalentia tegmina ferro
 Circumdat latis humeris, ocreisque nitentes
 Laevibus includit suras, ubi plurima curvo
 Argento irradians iuncturas fibula mordet.
 335. Inde lycaonium fratris spectandus in armis
 Thoraca induitur, collo suspendit acutum
 Mox ensem argenti claro fulgore micantem.
 Tum laevam ingenti clypeo tegit, ardua fulvam
 Cassida caesariem cauda praesignis equina
 340. Integit extemplo, et dextrae gravis incubat hasta.
 Nec secus egregiis stabat Menelaus in armis.
 His actis, geminae surgunt in limite gentis
 Quisque truces oculos hostili in corpore fixus.
 Protinus adstantum subitus pavor occupat artus.
 345. Illi demenso stant cominus aequore campi,
 Crispantesque graves hastas ingentibus iras
 Accendunt stimulis. Tum primus troius heros
 Fulmineam validis emittit viribus hastam;
 Illa volans clypei fulgenti umbone corusci

350. Incidit, obtusaque ad terram cuspide fugit.
 Illic ferro Atrides praefixum robur acuto
 Iam dudum in Paridem librans ita ad aethera fatur :
 Omnipotens genitor, da nostro occumbere ferro
 Dardanium Paridem, meritasque exsolvere poenas,
355. Ut metuant omnes venturum semper in aevum
 Hospitium violare sacrum, et confundere pacem.
 Sic fatus, magnum contorquet robur in hostem,
 Et clypeum ingentem valido transverberat ictu,
 Thoracisque moras varii, tunicamque recludit
360. Extemplo, ad mediam teritur qua sutilis alvum.
 Ille nigram abducto vitavit corpore mortem.
 Tum bonus Atrides nitidum consurgit in ensem
 Arduus, et summas galeae dum percutit oras,
 Dissiluit multo perfractus fragmine mucro (1).
365. Ille gemens caeloque advertens lumina fatur :
 Rex Divûm omnipotens, crudeli pectore nullus
 Est tibi par Superûm, ferro punire cruento
 Sperabam demens hostem, nunc debilis ietum
 Destituit mucro, nec summum vulnere corpus
370. Lancea perstrinxit nostro contorta lacerto.
 Sic fatus, nitido surgentem vertice conum
 Arripiens, hostem Danaûm torquebat in agmen.
 At miseri fauces urgebat sutile vinculum
 Fulgentis galeae molli sub gutture fixum.
375. Traxissetque illum vacuo de limite campi
 Inachus ductor, rapido ni concita cursu
 Fortia rupisset laxatis vincula nodis
 Alma Venus; galeam dextra protraxit inanem
 Tantalides, Graiûmque illam provolvit in agmen,

(1) Imitatur interpres quantum licet graeci carminis asperitatem: *τριχδά τε τετραχδά τε διατριφέν ἔκπεσε χειρός*. Ita est in margine codicis.

380. Sedula quam subito sociorum turbaprehendit.
 Dumque redit nigrum cupiens haurire cruorem
 Robore ferrato, iuvenem Cytherea paventem
 Abstulit, ut facile est magnis posse omnia Divis,
 Et multo nebulae circum Dea fudit amictu.
385. Mox illum thuris placidum exhalante vaporem
 Constituit thalamo; Seacaeque ad limina portae
 Intendens, Helenen adiit, quam plurima circum
 Turba nurrum steterat; nitida tum veste trahebat,
 Ambrosiaque manu deducens horrida vultum
390. Lanificae simulavit anus, quae plurima quondam
 Cara therapneae mollibat pensa maritae,
 Dum lacedaemonios habitaverat illa penates.
 Hanc Venus effingens, tremulo sic edidit ore:
 Ad Paridem converte gradum Ledaea vocantem,
395. Appulit in thalamos qui iam testudine comptos,
 Non illum saevi nigro de pulvere belli
 Sed levibus credas nuper cessisse choreis,
 Aut illas petere, et molli se accingere ludo.
 Sic ait, et stimulos acres sub pectore vertit.
400. Quae postquam Divae cervicem lumine pulchram
 Fulgentesque oculos et candida pectora novit,
 Obstupuit dulcique graves dedit ore querelas.
 Quid me iterum, dixit, miseram Dea fallere tentas?
 Anne aliquam rursus Phrygiae extorquebis in urbem,
405. Maeniosve lares? siquis tibi forsitan et illic
 Gratus adest hominum. Quae nunc fallacia nectis
 Verba? Simul campi Menelaus in aequore vicit,
 Et trahere invisam graias me quaerit in urbes.
 Quin age iam pridem sequere, et fulgentia caeli
410. Sidera flammigerumque polum Cytherea relinque,
 Atque illum observa, dum longo fessa labore
 Fies servati coniunx aut serva mariti.

- Ipsa quidem, turpe est etenim, sociare recuso
 Iam Paridi thalamum, neu verbis improba carpat
415. Iliadum me turba nurum, cumuletque dolores.
 Tum Venus iratam sic protulit aurea vocem:
 Irritare meam infelix iam desine mentem,
 Neu cogar longos odio subvertere amores.
 Namque ego, si perges, inimica in bella Pelasgos
420. Dardaniosque adigam, et te lurida fata sequentur.
 Hacc ubi dicta dedit, passu Ledaea timenti
 Prosequitur Divam nullo cernente beatam,
 Aurea defendens nitido velamine membra.
 Atque ubi surgentes Paridis tetigere penates,
425. Ad solitos famulae se se vertere labores.
 Illa viri thalamum petiit testudine tutum,
 Quam placidis ridens stratis Ericina locavit.
 Inde sedens, oculisque Parim defixa modestis,
 Venisti argolici pugna devicte mariti,
430. Atque utinam hostili cecidisses vulnere, dixit,
 Olim qui valido Menelaum vincere ferro
 Iactabas demens; age nunc in proelia posce
 Magnanimum Atriden, iterumque lacescere pugna
 Incipe belligerum iuvenem; temeraria rursus,
435. Admoneo, ne tu secum certamina iungas,
 Ni cupis exciso pertundere vertice campum.
 Sic ait; alternoque Paris sic excipit ore:
 Desine iam gravibus convicia fundere dictis,
 O dulcis coniunx; nunc me superavit Atrides
440. Palladis auxilio, posthac crudelia nostro
 Vulnere Marte feret; sunt et mea Numina contra
 Multa mihi. Sed iam Veneris sociemus amico
 Gaudia laeta toro; numquam mea pectora tanto
 Vulnere fixit amor, vel cum fluitantia remis
445. Aequora dispellens, placida Lacedaemone raptam

Te duxi, virgo, ad Granaëni; haec insula dulci
Connubio primum geminos sociavit amantes;
Ut mea nunc lentis uruntur pectora flammis.
Sic fatus, prior in lectum se subiicit altum,

450. Quem tenera assequitur coniunx; sic ambo nitenti
Accubuere toro, molli languore soluti.

At geminas ardens acies Menelaus obibat,
More ferae absentem nequicquam in pulvere campi
Vestigans Paridem; non illum troia pubes,

455. Non socii graio potuere ostendere regi;
Nec si conspiciant, Paridis reverentia Teucros
Detineat, sed quisque duci ostendisset achivo.
Namque erat ille suis pallentis imagine mortis
Lævisus pariter cunctis. Tum maior Atrides,

460. Accipite haec, inquit, Troësque et dardana pubes,
Et Troum socii: campum Menelaus apertum
Solus habet, sequiturque suum victoria Martem.

Ereptas nunc victor opes Helenenque reposcit;
Reddite, et Argolicis meriti referantur honores,

465. Postera venturi quos norit temporis aetas.
Talibus Atrides, Danaï simul ore fremebant.

ANGELI POLITIANI

HOMERICAE INTERPRETATIONIS

LIBER QUARTUS

AD MAGNANIMUM VIRUM

LAURENTIUM MEDICEM PETRI FILIUM.

- A**t superi magni circum atria fulva Tonantis
 Aurato sedere solo, quâs dulcibus Hebe
 Invergit nectar pateris, illa aurea dextris
 Pocula suscipiunt laeti, redduntque vicissim,
 5. Sidereosque oculos troiana in moenia vertunt.
 Interea obliquis Iunoni illudere dictis
 Pertentans natus Saturni, haec edidit ore:
 Nempe favent geminae Menelao in proelia divae,
 Iuno colens Argos, et alalcomencia Pallas,
 10. Quae procul aethereis residentes sedibus, illum
 Prospiciunt laetae. Sed nulla iniuria tardat
 Cyprida ridentem, Paridi quin sedula custos
 Haereat, atque atrae depellat nubila mortis.
 Et nuper cum iam cuncti suprema putarent
 15. Fata sequi iuvenem, tribuit Cytherea salutem.
 Nunc sua belligero victoria cessit Atridae.
 Sed nos consilio dubias quis casus agat res
 Scrutemur, validasne fero concurrere Marte
 Expediat turmas, an iuncto foedere utrosque
 20. Servari populos. Atque haec sententia cunctis
 Si stet certa Deis, teneant sua moenia Teucris,
 Argivamque Helenen iterum Menelaus habeto.
 Dixerat. Extemplo Pallasque et candida Iuno
 Collectam abductis iram ostendere labellis.

25. Namque Iovi haerentes qua possent laedere Teucros
 Versabant animo, tenuitque silentia Pallas
 Succensens patri; sed Iuno protinus iram
 Expressit, talesque effudit pectore voces:
 Saturni immanis soboles, quae verbis profaris?
50. Mene iubes tanto longum sudasse labore
 Nequicquam, et fessos pressa cervice iugales
 Esse mihi frustra, dum tristia proelia regi
 Iliaco natisque paro, dum cogere coetus
 Incumbo, et graias raptō in certamina turmas?
55. Perge tamen, sed non alii tua iussa volentes
 Addicent Superi. Tales dedit ore querelas.
 Quam contra alterna nebularum voce coactor
 Iupiter efflatur, magnaue exaestuat ira.
 Quid tibi nam Priamus, Priami quid regia proles
40. Obsuit? aut in te potuit committere tantum
 Infelix, quae sic effraeno pectore tendis
 Diruere ingentis pulcherrima moenia Troiae?
 Nec prius absistes odiisve infracta quiesces,
 Moenia quam Teuerum portasque ingressa patentes,
45. Et Priamum et natos Troiaeque potentis alumnos
 Dentibus exedas crudos. Sed quae tibi saeva
 Mente sedent, age exequere, ut certamina tandem
 Haud constant magno nobis, cogarque severus
 Succensere tibi. Verum haec sub mente reconde
50. Dicta, soror, memori: quotiens ego numine tendam
 Expugnare meo praesignem moenibus urbem,
 Siqua tibi est animo, siquam mortalia complent
 Corpora cara tibi, tum nostram protinus iram
 Atteruisse cave; sit nobis certa voluntas,
55. Hoc tibi quando volens animo nolente remisi.
 Nam quascumque urbes rutilo sol lumine lustrat,
 Et quascumque tegit stellati culmen olympi,

- Ante omnes colui magnae sacra moenia Troiae,
 Et Priamum et Priami populum praedivitis omnem.
60. Plurima namque meis maetata est victima sacris,
 Et multo calet ara mero, ac nidore piata,
 Qualia dant superis mortales praemia Divis.
 Ad quem sic oculis fatur Iuno inclyta magnis:
 Tres equidem ante alias amplector Iupiter urbes
65. Argosque, et Sparten, et compita lata Mycenae;
 Oderis istarum quotiens, nil deprecor, illam
 Verte solo, neque enim conatus frangere tentem
 Ipsa tuos; nec si studeam te flectere, coniunx,
 Irascarve tibi, nostri perfecta voluntas
70. Esse animi poterit, rerum tibi tanta potestas!
 Par tamen est longos certo quoque fine labores
 Exegisse mihi, quod sum Dea, quod genus idem
 Et pater ambobus fuerit, meque ipse priorem
 Saturnus dias in luminis edidit oras.
75. Quin etiam coniunx dicor tua, culmen olympi
 Qui regis, et Superos certis moderaris habenis.
 Verum haec alterna cedemus mente vicissim,
 Ipsa tibi, tu vero mihi, sic omnis in unum
 Conveniet mox turba Deum. Nunc maxima Pallas
80. Imperiis instincta tuis, petat agmina Graium
 Dardaniasque acies, utque ipsi foedera rumpant
 Troiani tentet, sacrataque iura resolvant.
 Haec postquam effata est, hominum pater atque deorum
 Talibus extemplo succendit Pallada dictis:
85. I medios inter populos et dissere, Palla,
 Crimina bellorum, rumpant sacra foedera Trois
 Exhortare prius, Danaosque in bella lacesant.
 Dixit. At illa leves caeli demissa per auras
 Advolat effuso transmittens aethera cursu.
90. Qualem ingens natus Saturni curva tenentis

- Consilia aethereo stellam de culmine misit,
 Prodigium nautis, populove in bella coacto
 Spargentem rutilos celsis in nubibus ignes;
 Haud secus insiliens campo se bellica Pallas
 95. Intulit in medios, subitus pavor occupat artus
 Spectantium, fusaque aliquis sic voce propinquum
 Continuo invadens, aut nos accingere, dixit,
 Cogemur pugnae, ferroque lacessere Martem,
 Aut pater omnipotens stabili nos foedere iunget.
 100. Iupiter, et populi concordi pace fruuntur,
 Namque hominum a tristi custodit pectora bello.
 Talia dicta dabant. Formam Dea vertitur oris
 Laodoci in vultus praeclaro Antenore creti,
 Et lycium toto mox Pandaron agmine quaerit.
 105. Hunc ubi belligeras inter consistere turmas,
 Quas procul Aesepe deduxit fontibus heros,
 Repperit, his iuvenem compellat vocibus ultro:
 Obsequere eia, precor, mihi nate Lycaonis ingens,
 Torque levem cornu Menelai in membra sagittam,
 110. Pronum sterne solo, quem si cecidisse sub armis
 Contigerit, Teucros insigni laude fovebis,
 Quos bene apud memores tanti tibi gloria facti
 Nusquam aberit, Paris ipse quidem splendentia dives
 Ante alios tibi dona dabit, si turbine teli
 115. Incitus Atrides vitam exhalabit in auras,
 Ascendetque rogam. Sed iam molire sagittam,
 Et lycium votis Phoebum precibusque vocato,
 Insignem cornu certum propellere telum;
 Offer sacra Deo caesurum pinguibus aris
 120. Primitias pecudum, repetes cum tecta Zeleae.
 Talibus amentis mentem Tritonia suasit,
 Continuoque feri compactum e cornibus arcum
 Deprompsit capri, quem caeci in faucibus antri

- Ipse olim observans inopino vulnere dulces
 125. Perculerat latebras linquentem, antroque supinum
 Straverat intorto traiectum pectora ferro.
 Ille bis octonis surgentia cornua palmis
 Vertice fundebat, docto quae deinde labore
 Artificique manu desecta, aptataque prudens
 130. Expoliit faber, et solido capita addidit auro.
 Hunc ubi iam extulerat, terrae subsedit, et acri
 Contendit nervo, comitum quem turba latentem
 Collatis operit clypeis, ne forte priusquam
 Dirigat aligerum Menelai in corpora ferrum,
 135. Exciti insurgant Danai Martemque lacessant.
 Sublevat hinc tegmen pharetrae, immanemque sagittam
 Seligit actutum, sed qua nec acutior ulla
 Nec minus incerta est, nec quae magis audiat arcum,
 Tristiaque intento componit spicula nervo,
 140. Et pharetrata vocat lycii mox numina Phoebi.
 Inde ovium primos foetus solemnia sacra
 Caesuram pingues sese promittit ad aras,
 Cum repetet sacrae mox dulcia tecta Zeleae.
 Tum bubulum abduxit nervum, volucremque sagittam
 145. Atque arcum ferro pariter nervoque papillam
 Contigit, et latum cornu sinuavit in orbem.
 Sibila dehinc arcus nervique dedere sonantes,
 Per mediasque volans acies, avidumque cadendi
 Turbine prosiluit rapido penetrabile telum.
 150. At non cura tui, Menelae, e pectore Divum
 Exciderat; verum ante alios Dea bellica magno
 Nata Iove assistens, telum detorsit amarum,
 Et dirum avertit fatum, velut auxia mater
 Exigit obscenam nati de corpore muscam,
 155. Cum dulci fruitur somno; mox excipit ictum
 Angustus rutilo praefulgens balteus auro,

- Qui iuncto duplicem nexu thoraca pretebat ;
 Tum varia intortum perfrumpit cingula telum
 Thoracisque moras mitramque ex aere rigentem
 160. Praeductum iaculis animae tutamen acutis
 Confodit, et summum describit vulnere corpus,
 Continuoque niger prorumpit vulnere sanguis ;
 Puniceo veluti detersum maconis olim
 Aut cariatidis ebur violat cum femina fuco ,
 165. Cornipedem quod fraenet equum , iacet illud in alto
 Compositum thalamo , multique in proelia ferre
 Optavere equites nequicquam , namque verendo
 Servatur regi , validum quod luce rubenti
 Ornet equum , pariterque equiti sit gloria celso.
 170. Sic tibi purpureo , Menelae , nitentia crura
 Et femora et pulchri rubuerunt sanguine tali.
 Illicet ipse virum timuit regnator Atrides ,
 Ut nigrum aspexit fundentia membra cruorem ,
 Nec minus extimuit fatum Menelaus acerbum.
 175. At vero exertum tenui de vulnere nervum
 Ut vidit , geminasque hamatae cuspidis alas ,
 Pectore collegit vires animumque recepit.
 Hic Agamemno manum iuvenis capit , atque ita fatur ,
 Et graviter socios inter gemit ipse gementes :
 180. Care tuo exitio percussi foedera frater ,
 Te solum obiectans cunctis in proelia Teucris ?
 Sic te vulneribus petiere ? ac iura fidemque
 Calcavere Phryges ? sed enim iurata Deorum
 Numina et agnorum cruor , ac libamina sacri
 185. Fusa meri , dextraeque datae acceptaeque vicissim ,
 Haudquaquam evadent fallacibus irrita Teucris.
 Nam licet Argivum nondum Saturnius ausis
 Annuerit , certo faciet rata numine tandem
 Vota animi , meritasque gravi pro crimine poenas

190. Mox capita ipsa Phrygum miseris cum matribus, atque
 Pignoribus solvent caris, namque haec mihi certa
 Mente animoque sedent; aderit, nec fallimur, olim
 Certa dies sacram quae diruat Ilion urbem,
 Et Priamum et Priami populum regnumque superbi.
195. Iupiter at caelso residens in culmine olympi
 Ipse manu horrendam Phrygibus, cunctamque tenebris
 Aegida concutiet flagranti fervidus ira
 Dardanium ob fraudem, certo haec cuncta ordine fient.
 At dolor urgebit saevus mea pectora, frater,
200. Si moriere, tuaeque implebis stamina vitae.
 Namque ego ad optatum remeabo inglorius Argos,
 Et Danaï patrias repetent mox remige sedes,
 Argivamque Heleuen Priamo Teucrisque relinquent
 Egregiam laudem, phrygiis tua putrida campis
205. Mox opere infecto, Menelae, hic ossa iacebunt.
 Continuoque aliquis Teucrorum e gente superba
 Haec tumulo insultans, Menelae, pectore fundet:
 O utinam in cunctis Agamemno ita vindicet iram,
 Ut modo, belligeros qui frustra huc duxit Achivos!
210. Iamque domum patriamque tenet maria alta remensus,
 Et vacuis cessit ratibus, fratremque reliquit.
 Haec ubi quis referet, tellus mihi lata dehiscat!
 Sic ait; ast iuvenis contra imperterritus inquit:
 Parce metu, Argivum quatiat ne pectora terror,
215. Namque volans nullo telum discrimine adactum est,
 Sed picturatus rapidum compescuit ictum
 Balteus, ac multo fabrūm sudata labore
 Mitra rigens, duplicique exactus tegmine thorax.
 Quem contra excipiens Agamemnon talibus orsus:
220. O sint vera utinam, frater, quae pectore fundis!
 Verum abstergebit vulnus spargetque salubri
 Mox opifer succo nigros abigente dolores.

- Dixit, et extemplo divinum nomine signans
 Talthybiùm alloquitur præconem, et talia fatur :
225. Huc age, rumpe moras, arcesse Machaona magnum
 Asclepi genitum medici de sanguine summi,
 Belligerum ut cernat iam iam Menelaon Achivum
 Ductorem, intorta fixit cui membra sagitta
 Dardania arquiteuens, Lyciave e gente creatus,
250. Gloria magna suis, Danais dolor omnibus ingens.
 Dixerat. Ille Duci parens aerata repente
 Agmina, Graiorum petit, et fert lumina circum
 Vestigatque virum, stantemque agnoscit in armis,
 Quem circum densasque acies, clypeataque cernit
255. Agmina quae phrygios ductor stimularat in hostes
 Cornipedesque Tricen pascentem exhausserat olim.
 Hunc prope consistens mox verba volantia fundit :
 Rumpe moras, nate Asclepi, vocat ipse Agamemnon,
 Belligerum ut cernas iam iam Menelaon Achivum
240. Ductorem, intorta fixit cui membra sagitta
 Dardania arquiteuens Lyciave e gente creatus,
 Gloria magna suis, Danais dolor omnibus ingens.
 Sic ait. Ast illi concussit pectora terror.
 Protinus ad danaas referunt vestigia turmas.
245. Hinc ubi iam gressus tulerant qua flavus in armis
 Constiterat juvenis, magno regumque ducumque
 Concursu obseptus et Dis caelestibus aequus
 Consorta medius stabat claudente corona,
 Continuo ex habili retrahebat spicula balteo,
250. Sollicitansque manu praeductae cuspidis alas
 Evellit geminas, tum picti vincula baltei
 Thoracemque simul, textumque exsolvit ahenae
 Squamigerum mitrae multo sudore coactum.
 Hinc ubi iam elicit perspexit vulnera teli,
255. Mitia deterseo sparsit medicamina tabo,

- Ipsius ante patri dederat quae munera Chiron.
 Belligerum interea dum sic Menelaon Achivi
 Circumstant, clypeis protectae corpora Teucrum
 Processere acies. Tum vero accingier armis
 260. Pro se quisque ardent Danaï, pugnaeque parant se.
 Non hic torpenti resolutum membra veterno,
 Non trepidum cernas, non fervida bella paventem
 Magnanimum Atriden, saevi sed munera Martis
 Ardentem, atque alacri properantem in proelia passu.
 265. Linqvit equos, linqvit volucres lato aequare currus.
 Illicet hos crebras efflantes naribus auras
 Sedulus exceptit custos, fidusque minister
 Piridae Eurymedon Ptolemaei clara propago;
 Hos illum servare iubet, si membra fatiget
 270. Improbus inde labor dum Graios instruit armis.
 Ipse pedes campos, atque agmina nota pererrat
 Magnanimus ductor, tum siquos cernit inertes,
 Praecipitare moras verbis instigat amicis:
 Argivi celerate, et saevo incumbite Marti.
 275. Iupiter hac stabit genitor Danaisque favebit,
 Et qui iura prius, qui testes foederis icti
 Contempserunt Deos, horum post fata cadaver
 Vulturibus dabitur rapidis, nos dulcia Troum
 Pignora et uxores ratibus ducemus amatas,
 280. Pergama cum nostris manibus prostrata iacebunt.
 Quos vero invisī languere in munera Martis
 Aspicit, irata castigat voce paventes:
 Argivi bello praestantes, nulla pudoris
 Dedecoris vos signa tenent? quid statis inertes
 285. Hinnuleis similes? voluceri postquam impete apertam
 Planitiem secuere leves, mox languida fessi
 Genua trahunt, nullasque cient sub pectore vires;
 Haud secus attoniti statis, pugnamque timetis.

- Quonam erit usque mora haec? an dum troiana iuventus
 290. Ad danaas raptim puppes litusque feratur?
 Dumque oculi cernant vestri, num dextera magni
 Vos tegat alta Iovis, fatumque expellat acerbum?
 Sic duce digna gerens acies lustrabat Atrides.
 Admisso petit inde gradu densa agmina Cretum,
 295. Membra armis regem iuxta Idomeneae tegentum.
 Viribus ille apro similis, tum pectore prudens
 Agmina prima parat bello, postrema coercet
 Meriones. Verum hos ingens ubi vidit Atrides,
 Idomeneae alacri compellans voce profatur:
 300. Te certe ante omnes Danaos ego semper honore
 Afficio, sive in duri certamine Martis,
 Sive opere in reliquo, placidae seu munere mensae,
 Cum primi Argivum flagrantis pocula Bacchi
 Cratere immiscent; epotum namque Lyaeum
 305. Instaurant alii vicibus capita alta comantes
 Argolici, et vacuis pateris nova vina refundunt;
 At plena assistunt Baccho tibi pocula semper,
 Ceu mihi, quo valeas, animus cum suaserit, ora
 Colluere, ac fraenare sitim. Sed nunc age, qualem
 310. Iactabas quondam, talem te in proelia praesta.
 Quem contra Idomeneus Cretum dux protinus iussit:
 Me comitem, Atride, cernes in bella paratum,
 Quod tibi iam pridem nutu verbisque recepi.
 Verum hortare alios crinito vertice Achivos
 315. Ut cito pugnemus, quando irrita foedera Troës
 Fecere, ast ipsis letum saevique dolores
 Impendent, qui iura prius laesere fidemque.
 Sic ait. Inde animum lactus perrexit Atrides,
 Aiacesque petit glomerata per agmina tendens.
 320. Olli inducebant humeris fulgentibus arma,
 Densa simul peditum nubes in bella subibat.

- Qualem praerupto scopuli de culmine pastor
 Per mare tendentem zephyri spiramine nubem
 Prospicit, illa procul piceae caliginis instar
 525. Apparet ponto gradiens, ac turbine saevo
 Praccipitat, timet ille videns, pavidasque sub antrum
 Cogit oves, properatque gravem vitare procellam.
 Tales iuxta illos iuvenum, quos Iupiter ingens
 Nutrierat, tendunt glomeratae in bella phalanges
 530. Nigrantes, densae elypeis et fortibus armis.
 Hos quoque perspicuens animo gavisus Atrides
 Talibus alloquitur verbisque volantibus infit:
 Aiaces Graiùm ductores aere micantum,
 Haud opus hortatu vobis, iussisque meis est;
 535. Vos potius densas in bellum accendite turmas.
 Iupiter o utinam, Pallasque et pulcher Apollo,
 Omnibus idem animus foret alto in pectore Graiis!
 Ocius ut pronò pulsaret culmine terram
 Urbs Priami, et nostris manibus prostrata iaceret.
 540. Dixit; deseruitque duces reliquosque petivit.
 Nestora tum Pylum facundi convenit oris
 Aptantem pugnae socios dictisque monentem.
 Quem circum ingentem Pelagonta et Alastora cernit,
 Aemonaque Chromiumque Creonta Biantaque regem.
 545. Ille in fronte equites, currus, rapidosque iugales,
 Extrema pedites acie densosque bonosque
 Ceu murum belli statuit, timidosque coëgit
 Protinus in medium, ne saevas aequore possint
 Detractare vices duroque abscedere Marti.
 550. Inde equiti edicit validos inhibere iugales,
 Nec reliquam turbare aciem, tum ne sibi quisquam
 Fidat equum regere et telo decernere doctus,
 Nec procul a sociis procurrere longius ausit,
 Neve pedem timidi referant, aciemque refringant.

355. At quicumque alacres versans in pulvere bigas
 Hostilem ruet ad currum, tum lancea dextra
 Olli versetur facili, namque hoc magis confert.
 Sic validas urbes, sic moenia celsa priores
 Vincebant bello, talem in certamine mentem,
360. Talem animum quondam patres in pectore habebant.
 His in bella senex iam longo callidus usu
 Hortatur socios. Quem postquam laetus Atrides
 Aspexit, volucris compellat voce repente:
 O utinam veluti crudo tibi pectore fervet
365. Nunc ingens animus, sic te sequerentur et ipsa
 Genua senex, firmasque darent pia numina vires
 Martis in arma feri! Sed te domat aegra senectus.
 Atque utinam haec alium premeret, tibi laeta iuventus
 Affloret! Hunc dulci Nestor sic excipit ore:
370. Atride, ipse etiam cuperem nunc viribus illis
 Esse tibi, quas ante meo rex Marte peremptus
 Sensit Ereuthalion; sed non simul omnia magni
 Caelicolae praebent homini; si laeta virebant
 Membra annis quondam, nunc me mea deficit aetas.
375. Sic quoque nunc equites inter versabor, et illos
 Consilio, qui solus honos solet esset senectae,
 In Martem subigam, iuvenili lancea dextra
 Versetur, calido fervent quâs sanguine membra.
 Dixerat. Inde animum laetus perrexit Atrides,
380. Atque in procinctu Petei de stirpe Menestheum
 Offendit stantem, quem circum bellica pubes
 Fulgebat iuvenum, quos patria misit Athenae.
 Hunc prope consilio stabat praesignis Ulysses,
 Atque Cephallenum praestantes robore turmae
385. Stipabant regem, belli nondum ille tumultus
 Senserat, et nuper Teucris fortesque Pelasgi
 Adversum excierant saeva in certamina gressum.

- Illi autem campo vestigia fixa tenebant,
 Infestam donec Teucris et prima agmina Graiùm
 390. Incipiant conferre manum, Martemque lacesant.
 Quos ubi conspexit, dictis castigat amaris
 Rex hominum Atrides, ac verba volantia fundens,
 Nate, inquit, regis Petei quem Iupiter ipse
 Nutriit, et tu astu fallaci ornate dolisque,
 395. Quid trepidi statis? quaeve haec cunctatio, donec
 Bella serant alii? vos certe prima ciere
 Agmina, vos primo decuit configere Marte,
 Quos ego sum primo mensae dignatus honore,
 Cum Danais epulae senibus mensaeque parantur.
 400. Hic tostae veribus carnes, hic dulcia semper
 Pocula prompta manent valido spumantia Baccho.
 Vos etiam ante decem spectabitis ire cohortum
 Praesidia in pugnas hostilibus obvia turmis?
 Hunc torve aspiciens ita callidus infit Ulysses:
 405. Quod verbum, Atride, vallum tibi dentibus aptum
 Tam temere effugit, qui nos certamina dixti
 Negligere? At cum iam Troum Danaùmque catervae
 Incipient conferre manu fera munera Martis,
 Telemachi patrem, modo sint tibi talia curae,
 410. Principibus cernes mixtum concurrere Teucris
 Intrepidum; sed tu ventosa et inania iactas.
 Ad quem subridens sic ore effatus Atrides,
 Ut iuvenem saeva correptum novit ab ira,
 Et placidus dictis contraria dicta retexit:
 415. Insignis Laertiade percallide Ulysses,
 Non ego te nimium carpo, non iussibus hortor;
 Mollia solerti semper tibi pectore surgunt
 Consilia, et quicquid sapio mecum sapis ipse.
 Sed tamen haec alio placentur tempore, siquid
 420. Convitii dictum est, Dique haec vana omnia reddant.

Dixit, deseruitque duces, reliquosque petivit,
 Tydidacque citus Diomedis in agmina tendit,
 Magnanimumque heroa videt, iuxtaque fugaces
 Cornipedes, lentoque evinctos glutine currus.

425. Cominus astabat Sthenelus capanea proles.

Hos vero aspiciens dictis instigat amaris
 Rex hominum Atrides, ac verba volantia fundit:
 Tydeos heu soboles volucrum domitoris equorum,
 Quid trepidas? quae degenerem tam sera moratur

430. Segnities? non sic genitor trepidanter in hostem
 Tendebat Tydeus; primum illi invadere Marte
 Dulce fuit, sociosque in pugnam anteire sequentes.
 Sic referuat qui pugnantem videre, sed ipsi
 Haud equidem occurri, nec cernere contigit umquam;

435. Verum omnes superasse ferunt, dum bella gerebat.

At quondam nostras hospes sine Marte Mycenae
 Delectus populi crebros in proelia cogens
 Cum Polynice adiit Superis caelestibus aequo.
 Olli etenim bellum thebana in tecta parabant,

440. Et secum educi iuvenes in proelia lectos
 Auxilio orabant, votisque repente secundi
 Annuerant cives atque agmina fida parabant.
 At pater infaustum demittens aethere signum
 Iupiter avertit, tum nostra ex urbe profecti

445. Postquam iniere viam et gressu petiere citato
 Asopum viridem vincis et gramine molli,
 Nuntius a magnis iterum submissus Achivis
 Magnanimus Tydeus, densos Eteoclis in aula
 Accinctos dapibus cadmeae stirpis alumnos

450. Continuo offendit, nec solus et advena Tydeus
 Confertam extimuit turbam, cunctosque vocabat
 In certamen atrox, nulloque repente labore
 Victor erat, sic glauca oculos Tritonia favit!

- At cadmei equites stimulis suadentibus irac,
 455. Dum redit, insidiis tacitoque invadere bello
 Accingunt sese, viridi tum robore fortes
 Quinquaginta legunt, facinusque in triste trahebant
 Aemonides Maeon superis caelestibus aequus,
 Natus et Autophoni bellis acer Lycophontes.
 460. Hos etiam indecori mactavit funere Tydeus,
 Damnavit lacto cunctos, eque omnibus unum
 Viventem Aemoniden thebana in tecta remisit
 Ostentis divum parens aetolius Heros.
 Talis erat Tydeus, cuius de sanguine natus
 465. Deterior bello est, sed fandi munere maior.
 Haec ubi dicta dedit, tenet ore silentia presso
 Tydides, regis veritus dicta aspera magni.
 Verum his extemplo capaneius excipit Heros:
 Vera quidem nosti; quae nunc mentiris, Atride?
 470. Nos septem egregiam portis devicimus altam
 Theben, nec tantum meliora ad moenia vulgus
 Duximus, at Iovis auxilio, ostentisque Deorum
 Paruimus, sotes effraena licentia patres
 Damnavit leto, quos tu componere nobis
 475. Parce, paremque illis nostro ne confer honorem.
 Ad quem sic torvo Diomedes lumine fatur:
 Comprime amice sonum, dictisque hoc tempore nostris
 Obsequere, in regem neque enim convicia fundo
 Hortantem Danaos bellum miscere cruentum,
 480. Huius enim decus est, si Grai teueria vincent
 Agmina, et extremis superabunt Ilion armis.
 Hunc manet et luctus, victis certamine Achivis.
 Quare age curemus validas in proelia vires.
 Dixit, et e curru saltum dedit ocius arvis,
 485. Aeneaque arma simul concussi in pectore regis
 Horrendum insonuere immani concita pulsu,

- Intrepidumque ingens cepisset protinus horror.
 Ac veluti undisono cum litore concita saevi
 Aequoris unda frequens zephyro luctante movetur,
 490. Consurgit pelago primum, dehinc margine summo
 Fracta immane fremit, tum promontoria circum
 Tollitur incurva, et spumam salis expuit albam.
 Haud secus Argivum glomeratae in bella phalanges
 Agmine perpetuo tendebant; ipse monebat
 495. Quisque suum ductor populum, compressaque vulgus
 Ora tenens ibat tacitum, nec pectore tantae
 Plebis inesse sonum dicas, rata iussa verentis
 Ductorum, et quae quisque humeris varia indant arma
 Spargebant rutilum Phoebi sub sidere lumen.
 500. At Teucri de more ovium quae divitis olim
 Stant caula domini innumerae, distentaque lacte
 Ubra mulgentur, densantque in gutture vocem,
 Auditique acunt matres balatibus agni;
 Talis dardanio sonus exsurgebat in hoste,
 505. Non idem cunctis clamor, non omnibus una
 Vox erat, at mixtae diverso ex agmine linguae.
 Hos Mars armipotens, glauci Dea luminis illos
 In bellum extimulat Pallas Terrorque Pavorque
 Quamque homicida vocat Mayors comitemque sororemque
 510. Haud unquam fesso gradiens Contentio motu,
 Parva quidem primo, mox se se attollit in auras,
 Ingrediturque solo, et celso caput aethere condit.
 Haec tum Dira sui cunctis incussit amorem
 Per medias invecta acies, augensque virorum
 515. Crudeles gemitus, et iam pleno aequore in unum
 Convenere locum, conferctique agmine denso
 Praetextunt iunctos clypeos hastasque virumque
 Robora, qui duro clausi thorace micabant.
 Textitur hinc atque hinc validis umbonibus agger,

520. Hic ingens oritur populo coëunte tumultus ,
 Hic una assurgit genitus , clamorque ruentum
 Vincentumque simul , manabat sanguine tellus.
 Utque ubi decursu rapido de montibus altis
 Miscent se socia torrentia flumina valle
525. Et pluvios magnis conducunt fontibus imbres ,
 At sonitum exaudit procul alto e vertice pastor ,
 Sic mixti auditur populi clamorque pavorque.
 Continuo Antilochus stantem primo agmine saeva
 Morte Thalysiaden Echepolum sternit in aequor.
530. Namque aes adversum cauda praesignis equina
 Illisit galeae , et perrupit vulnere frontem
 Atque os interius traiecit ahenea cuspis ;
 Olli oculis tenebrae exortae , moriensque cruentam
 Pulsat humum turri similis , campoque recumbit.
535. Quem subito arreptum pedibus praestans Elephenor
 Chalcodontiades magnorum ductor Abantum
 Protrahit ex acie , atque ardescens ocius illum
 Denudare armis , inopino concidit ictu.
 Namque ubi magnanimus regem conspexit Agenor
540. Tractantem exanimum corpus , qua exerta patebant
 Incurvi iuxta clypeum latera , hausit ahena
 Cuspide connitens , ac leto membra resolvit.
 Sic animum efflavit iuvenis , iuxtaque ruentem
 Darum opus exoritur Troum Danaûmque repente.
545. Utque lupi , irrumpant adverso Marte vicissim ,
 Virque virum impellit ; princeps telamonius Ajax
 Anthemione satum viridem Simoësiôn hasta
 Confodit , hunc Idae descendens vertice quondam
 Foeta parens phrygii genuit Simoëntis ad undam ,
550. Atque ibi cum geminis servare parentibus hirtas
 Consuerat pecudes , nomen Simoësius inde
 Deductum , sed non caris genitoribus ille

- Qui se nutrierant mercedem solvit, et aevum
 Perbreve finivit transfossus cuspide longa
555. Magnanimi Aiacis, qui primo ex agmine in arma
 Tendenti irrupit pectus, iuxtaque papillam
 Trans abiit dextram, atque averso apparuit armo
 Lancea aliena viri, tunc ille extemplo cruentam
 Plausit humum moriens iacuitque in pulvere campi.
560. Populus lumentis ceu quondam educta palude
 Consurgens laevi trunco, indetonsaque caelo
 Brachia sustollens, acie quam nixus aliena
 Subsecuit faber ut summum cingentia currum
 Inflectat ligna, ast illa in margine ripae
565. Sicca iacet fluyii, talem Simoesion Ajax
 Straverat anthemiden, quem contra intorsit acutam
 Priamides hastam vario thorace refulgens
 Antiphus, illa autem volitans deerravit ab illo,
 Et miserum adverso traiecit in inguine Leucum
570. Fortem Ithaci comitem, dum caesum forte cadaver
 Protrahit ex acie, cadit ille effusus in ipsum,
 Exanimumque manu corpore moriente remittit.
 Hunc ubi conspexit, graviter succensus Ulysses
 In primas fert sese acies, atque aere corusco
575. Armatus caesum assistit, tum missile dextra
 Contorquet, cautoque simul se lumine lustrat.
 Continuo vacuo cesserunt aequore Teucris,
 Nec iaculi frustrata acies, Priamoque creatum
 Democoonta nothum rapido transverberat ictu,
580. Venit abydaeo qui quondam e litore Troiam,
 Quae volucres educit equos in gramine molli.
 Olli Ithacus socii fato concussus acerbo
 Aerata infensus cava tempora transilit hasta,
 Mox tenebrae clausere oculos, magnoque fragore
585. Stravit humum moriens, sonitum super arma dedere,

Tum primi cedunt Teucrorum, et splendida Hector.
 At Danaï tollunt clamorem, et corpora caesa
 Extorquent hosti, penitusque intra agmina raptant.
 Haec ubi pergameo de calmine vidit Apollo,

590. Indoluit, Teucrosque alto clamore vocavit :

Surgite belligeri Troes, ne cedite Graīs ;
 Saxea non illis non ferrea corpora certe
 Assunt quo valeant miserum seindentia corpus
 Tela pati, non hic crinitae natus Achilles

595. Bellatur Thetidis, namque is navalia circum
 Laedentem macrore animum nunc digerit iram.

Haec ubi terribilis celsa Deus urbe profatus,
 Continuo insignis supremi nata Tonantis
 Tritogenea alacres animos attollit Achivum

600. Conferetam ingrediens aciem qua cernit inertes.

Hic amarynciden Diorea Parca ligavit,
 Namque miser dextro violenti pondera saxi
 Excepit talo, quod Thracum dactor in illum
 Torserat imbrasides Pirus quem miserat Aenos,

605. Atque ambos penitus nervos perrupit et ossa
 Saxum immane viri, calit ille extemplo supinus
 Pulverem in cumpum, lactataque brachia caros
 Explicat ad socios, animamque expirat in auras.
 Accurrit propere Pirus, qui fuderat arvis

610. Pugnantes mediumque impulsa cuspidē ventrem
 Traiecit annitens ; ast illi lubrica patrem
 Straverunt terram miserando viscera lapsu,
 Aeternaeque oculos tenebrae clausere natantes.

Mox ipsam aetoli ferventem caede Theantis
 615. Lancca consequitur volitans, supraque papillam
 Figitur et sese media intra viscera condit.
 Inde Thoas iuveni assistens hastamque recepat
 Pectore sanguineam, vaginaque eripit ensem,

- Et ventrem irrumpens animam saevo eripit hosti.
 620. Haud tamen instratum campo dura exiit arma,
 Namque illum Thraces cristis capita alta corusci
 Circumstant socii et manibus tela aspera versant,
 Et licet ingentem fortem atque in proelia clarum
 Extrudant, ille adverso mox pectore gressum
 625. Rettulit et victum saevo se ex hoste recepit.
 Sic in pulveribus fusi iacuere vicissim
 Threicius ductor, quique acres egit Epeos,
 Plurimaque hinc atque hinc sternuntur corpora morti.
 Nemo quidem accedens, duri non munera Martis
 630. Laudasset, mediis si forte in milibus iret
 Integer et nullo violatus vulnere belli,
 Apprensunq; manu ductaret bellica Pallas,
 Depellens volucres tela eiectata per auras.
 Illa namque die Troes Danaique frequentes
 635. Pulvereum prono sternebant pectore campum.

EIVSDEM ANGELI POLITIANI

HOMERICAE ILIADIS

LIBER QUINTUS

AD LAURENTIUM MEDICEM.

- Atque hic Tydidæ vires animumque Minerva
 Sufficit, in cunctis celebrem quo redderet illum
 Argolicis, clarumque viro accumularet honorem.
 Ardet inexpletum galea clypeoque coruscat
5. Ignis agens flammæ, æstivi sideris instar
 Cum redit oceano lotum, rutiloque novatum
 Fulgurat ore iubar, sic igneus emicat ardor
 In capite inque humeris iuvenis, quem bellica Pallas
 Conciet in medios hostes, qua plurima densos
10. Arctat turba globos. Erat intra Pergama quidam
 Iliaca de gente Dares ditissimus agri
 Vulcani purus vates, cui pignora bina
 Phegeus Idaeusque aderant fera bella tenentes.
 Hi iuveni infestas torserunt æquore habenas
15. Subvecti biungo curru, pedes obviat illis
 Tydides, sed cum vicina in proelia ventum est
 Continuo Phegeus abducta missile dextra
 Contorquet, supraque hamerum fugit irrita lævum
 Cuspis et illaesum prætervolat, ille repente
20. Arduus assurgit contra, nec inane lacerto
 Effugit iaculum, geminas interque mamillas
 Traicit atque rotis moribundum exturbat ab altis.
 Illicet Idaeus pulchro vestigia curru
 Demittit, neque enim cæso persistere fratre
25. Est ausus, non ille quidem exitialia sævæ

- Vulnera vitasset dextrae, sed Mulciber ipsum
 Longaevi sortem miserans genitoris acerbam,
 Nocte operit, Danaisque ereptum vendicet armis.
 Protinus abductos fratrum tydeia proles
30. Pellit equos, sociisque ad celsas ducere puppes
 Imperat. At postquam natos videre Daretis
 Magnanimi Troes, saeva hunc excedere pugna,
 Illum autem vacuos iuxta procumbere currus,
 Extemplo turbati animi. Tum lumine glauco
35. Insignis Pallas Gradivum in bella furentem
 Apprenditque manu, verbisque e pectore fuis
 Alloquitur: Mavors Mavors homicida, cruentae
 Inietor cladis, subvertens moenia bello,
 Num conferre manum Teucros Danaosque sinemus,
40. Dum pater alterutris det Iupiter altus honorem,
 Cedemusque acie, Iovis et vitabimus iram?
 Talibus increpitat Pallas, medioque furentem
 Gradivum educit bello, ripisque Scamandri
 Constituit, mox terga Phryges vertere, suumque
45. Quique virum Danaï straverunt aequore reges.
 Primus Alizonum ductorem magnus Atrides
 Assurgens Odion curru deturbat inertī,
 Intra humeros scapulas tereti transverberat hasta
 Atque altum tota metitur cuspide pectus.
50. Procumbit lata porrectus in arva ruina,
 Et percussa gemit tellus ingentibus armis.
 Idomeneus Phaestum Bori de sanguine cretum
 Maeonis excepit, quem Tarnes arva feracis
 Nutrierant, dumque is currum conscendit equosque,
55. Idomeneus humerum transmisit cuspide laevum.
 Corruit ille rotis stygia circumdatus umbra,
 Exuviasque viri Cretes rapuere ministri.
 At minor Atrides volitante Scamandriō hasta

- Occupat innixus, Strophio genitore creatum,
 60. Venatu celebrem, quem quondam laeta sagittis
 Edocnit Diana feras, quas montibus altis
 Nutrit silva virens ferro stravisse volucris.
 Tum vero haud favit misero pharetrata Diana,
 Nec studium abducto pellendi spicula nervo,
 65. Unde ingens tulit ante decus; sed fortis Atrides
 In medias scapulas fugientis condidit hastam,
 Ille ruit pronus, sonitum super arma dedere.
 Meriones Phereclum mactat de sanguine natum
 Tectonis harmonidae, manibus varia omnia norat
 70. Qui fabricare suis, unum quem maxima Pallas
 Praecipuo dignata virum dilexit amore.
 Ille et Alexandro puppes aequarat in undis,
 Principium infaustum, quae cunctis illico Teucris
 Quaeque sibi ingentem cumulum invexere malorum.
 75. Namque animo ignarus non divum oracla tenebat.
 Ergo hunc Meriones fugientem protinus hasta
 Induit, ac dextrum clunem perrumpit, et osse
 Sub duro insertat telum, mediamque penetrat
 Vessicam, et fixam transmittit cuspide pubem.
 80. Succiduo ruit ille genu, terraeque volutus
 Dat gemitum, effusos tenebris mors implicat artus.
 Pedacum ferit inde Meges Antenore cretum,
 Qui nothus est partu fusus, sed dia Theano
 Gratificata viro cari sibi pignoris instar
 85. Ingenue eduxit, dumque is se proripit hosti
 Cominus accurrens pressa ferit occiput hasta
 Phylides, rapidoque adversos turbine dentes
 Sub linguam extemplo transverberat aerea cuspis.
 Corruit ille solo moriens gelidumque momordit
 90. Mucronem teli. Post haec Hypsenora divum
 Impetit Eurypylos, sobolem Dolopione cretam,

- Quem populus miro semper celebravit honore,
 Cui supra de sede Deum; namque ille Scamandri
 Saericola existerat; fugientem Teucrotonne natus
 95. Consequitur stricturaque viro rotat impiger ensam,
 Et ferit insurgens humero qua hrechia levis
 Adnectunt nervi, validamque obnixos alens
 Abradit mucrone manum, cadit aequore aperto
 Sanguinolenta manus, turbataque lumina letum
 100. Purpuream invadit, durique potentia fati.
 Talia victores edebant funera campis.
 At non Tydiden utro se ex agmine ferret
 Dignosset, Teucrosne inter Danaosne ciceret
 Proelia, desaevit campo; ceu spumeus annis
 105. Obicibus raptis violento gurgite fertur,
 Quem neque praeductae moles neque septa furentem
 Frondea quae damis obeunt vineta cœrent,
 Improvisus adest, cum pleno Iuppiter alveo
 Torsit aquosam hiemem, tum late viribus aucta
 110. Dat stragem insurgens operumque agit unda ruina;
 Sic diomedeo phrygiae terrore phalanges
 Palantes fugiunt, multisque e milibus acri
 Aspirare viro, propioremque addere Martem
 Haud ausum cuiquam. Quem postquam strage furentem
 115. Pandarus inque fugam vidit densa agmina dantem,
 Lunavit manibus sinuosum fortiter arcum
 Tum micuit certas cuspis librata per auras,
 Perrupitque humeri qua surgunt concava dextri
 Tegmina, traiectoque rubens apparuit armo.
 120. Protinus irriguo foedatur sanguine thorax.
 Atque hic successu exultans ita Pandarus inquit
 Vociferans: nunc nunc Teucri consurgite in hostem,
 Saucius est Danaum primus, nec cuspidis ictum
 Iam tolerare diu poterit lucemque relinquet,

125. Ni frustra a Lycia venientem hortatus Apollo est.
 Talia iactabat, sed tristia vulnera teli
 Haud domuere virum, gradibusque ex hoste receptis
 Substitit ante leves currus rapidosque iugales.
 Hic Sthenelum affatus, curru demittere ab alto,
130. O Capanejade, dixit, teretemque sagittam
 Erue mi ex humero; nihil is cunctatus et alto
 Demissus curru saltum dedit ocuis arvis,
 Et prope consistens intortum vulnere telum
 Extulit, ac tunicis cruor insultavit ahenis.
135. Tum iuvenis supera aspectans convexa precatur:
 Indomita aegiferi proles suprema Tonantis
 Exaudi, siquando mihi, siquando parenti
 Praesidio mitis per martia bella fuisti,
 Nunc ades, o Palla, nunc hostem insternere campo
140. Annue, et aggesta porrectum extendere harena,
 Qui fixit me praeventum et data vulnera iactat,
 Quique negat dudum visurum lumina solis.
 Audiit orantem Pallas, tum pondera membris
 Abstulit, atque auxit manibus pedibusque vigorem
145. Cominus assistens, fuditque volantia verba:
 Nunc aude atque hosti victricem consere dextram,
 Pectore namque tuo vires roburque parentis
 Impavidum ingessi, quo quondam efferbuit ingens
 Tydeus, atque omnem quae dudum obducta tuenti
150. Mortales visus hebetabat turbida nubes
 Eripui ex oculis, quo sit tibi lumine promptum
 Purgata iam in luce hominem spectare Deumque.
 Hic si forte Deum quisquam in certamine tecum
 Tentet inire manum, tu ne fer proelia contra
155. Caelicolas alios, at si Venus aurea certet
 Conserere arma tibi, tum cuspidem fortis ahenam
 Fige Deam. Dixit, tenuesque evasit in auras.

- Nec mora, ab integro iuvenis calidior hostes
 Arietat in primos, saevaque infensior ira
 160. Mavortem instaurat, quamquam ille ardebat et ante
 Irruere in Teucros, tum vero immania membra
 Ter tantus gliscens subiit vigor: utque leonem
 Saltantem in caulas, stragem exitiumque ferentem
 Lanigeris ovibus summa tenus attingit hasta
 165. Cum leviter pastor laesoque in pectore vires
 Succendit, nec deinde ardenti ire obvius hosti
 Sustinet, ille furens acri ruit impete, et altis
 Grassatur stabulis victor, trepidantque fugato
 Deserti pastore greges, coeuntque vicissim
 170. Attonitae pecudes et commiscuntur in unum,
 Donec pulsa fames, saltuque obstrusa relinquit
 Septa leo; similis vestigia concita ductor
 Infert qua medius pugnae rotat agmina vertex.
 Et primum Astynoon, primum se se obtulit ille,
 175. Decutit, ac populi pastorem Hypenora campo;
 Illius adversam super irruit hasta mamillam,
 Huic humeri clavem destrictus eominus ensis
 Discrevit, colloque humerum tergoque diremit.
 Hos ubi destituit, Polyidon Abantaque fundit
 180. Quos luci Eurydamas genuit vaga somnia doctus
 Coniectare senex, at saeva in proelia missis
 Somnia non cecinit natis; sed martius ambos
 Tydides pariter vita spoliavit et armis.
 Iamque petit Xanthumque Theonaque Phenope cretos,
 185. Quos pater effoetae domitus torpore senectae
 Edidit, hi tantum fuerant quos ille peculi
 Linqueret heredes, sed et his calydonius Heros
 Ense animum eripuit, gemitum maestaque parenti
 Destituens lacrimas, neque enim discrimine pugnae
 190. Excepit reduces, possessaque iugera late

- Praefecti orborum fisco viduata dicarunt.
 Tum duo priamidas dat Echaemonaque Chromiumque
 Germanos leto, quos idem sustulit axis.
 Utque armenta leo sylvis errantia nactus
 195. Aut vitulae aut vaccae perfringit guttura morsu,
 Sic miseros fratres biga detrusit ab alta
 Tydides, vitaque ambos spoliavit et armis,
 At socii ad naves captos pepulere iugales.
 Quem postquam Aeneas videt alta in strage tremendum,
 200. Perque virum bellantum acies, perque horrida tela
 Rumpit iter campeque ferens vaga lumina circum,
 Perlustratque duces, sobolemque Lycaonis acrem
 Pandaron offendit, dictisque irritat in hostem.
 Pandare, ubi est arcus tibi nunc? ubi spicula? ubi illa
 205. Gloria bellandi? qua te iam nemo lacessat
 Dardanidum, nemo in Lyciis se praeferat arvis.
 Eia age tende Iovi palmas, cornuque reducta
 In iuvenis corpus celeres molire sagittas,
 Qui nos infestat violentus, et agmina Troum
 210. Demetit, ac iuvenes tot fortia pectora leto
 Devolvit. Phrygibusne aliquis succensuit olim
 Propter sacra Deus? Namque est gravis ira Deorum.
 Talibus Aeneas. Contra sic Pandarus orsus:
 Aenea, argimerum vir consultissime Troum,
 215. Hunc ego Tydidæ assimilo, clypeumque iubasque
 Et galeam agnosco, rapidos quoque cerno iugales.
 Quem vero appello Diomedem, hominemne Deumne
 Esse putem dubito; neque enim sine numine Divum
 Tantus in arma furit. Sed quidam proximus haeret
 220. Caelicolum, nebulaeque humeris obduxit amictum.
 Ille extrusa meo detorsit spicula nervo
 Frustratusque ictum est, humero iam vulnera dextro
 Ingessi, praeterque cavum thoracis adegì;

- Ceusebantque aera functum demittier Orco
 235. Nec tamen edomui, certe est haec ira Deorum;
 Quos vero ascendam currus, rapidique iugales
 Haud mihi sunt praesto, laribus sunt nempe paternis
 Compactae undenae bigae novitate decorae,
 Quas varii picto sternunt velamine pepli,
 250. Cornipedesque trahunt biuges, qui candida mandant
 Hordea nunc stabulis, alvumque siligine complent.
 Saepe pater suasit praesignis Marte Lycaon
 Proelia cum peterem currus conscendere equosque;
 Nunc repeto infelix monitus quos ante refelli;
 255. Namque ego dum metuo, ne clausis aggere Teucris
 Pabula deficerent nostros consumpta iugales
 Assuetos tolerare famem praesepibus altis,
 Indulsisse illis statui, tectisque reliqui,
 Et pedes huc arcu fretus phœretraque tetendi,
 240. Haudquaquam auxilio nobis usure futuris.
 Iamque ego primores Danaum Menelaon et ipsum
 Vulnere Tydiden petii, excudique cruorem,
 Ac mage succendi, nimirum adversa fuerunt
 Fata mihi nimium, quo primum tempore fixo
 245. Pendentes clavo detraxi concitus arcus,
 Iliacasque arcus adii, Teucrumque secutus
 Militiam, hectorae suggesti gaudia menti.
 Si vero reditu potiar, si lumine cernam
 Uxorem patriamque domum testudine tutam,
 250. Demetat hostilis caput hoc mihi protinus ensis
 Ni frangam hosce arcus manibus, flammisque cremabo
 Succensis, qui me nequicquam in bella sequuntur.
 Finierat; phrygius contra sic excipit Heros.
 Parce queri, cedent eventu cuncta sinistro,
 255. Ni simul infestos impacti turbine pugnae
 Flectimus alipedes, iuvenemque lacessimus armis.

- Quare age, et in nostrum vestigia subiice currum,
 Ut videas quanta biuges per aperta procella
 Huic illuc rapidi fugiant, rapidique sequantur.
260. Hi nos intra urbem referent, si Iupiter acrem
 Tydiden iterum pugnae cumulabit honore.
 Nunc age flagra manu contractaque corripe lora.
 Ast ego cornipedes scandam, Martemque capessam.
 Aut tu certa armis, ego fraena sonantia flectam.
265. Tantum effatus. Ad haec Lycius ita Pandarus inquit:
 Ipse quidem, Aenea, fraenos molire tuorum
 Quadrupedum, pandi versabunt pondera currus
 Sub solito rectore magis, ne si dare rursus
 Cogamur terga effugio, eluctantia quassent
270. Colla feri, trepidique fuga retinacula vincant,
 Neve tuum optantes sonitum denso agmine nolint
 Exportare equites, tum vero aetolius Heros
 Deturbet leto implicitos, abigatque fugaces
 In castra alipedes. Sed iam biugesque rotasque
275. Impiunge adversus, ego saevum fortiter hostem
 Excipiam infesti venientem cuspide teli.
 Ut fatus, picto subvectant corpora curru,
 In iuvenemque avidi volucres pepulere iugales.
 Quos ubi prospexit Sthenelus capanea proles,
280. Tydiden pavido compellat protinus ore.
 Tydide Diomede animo gratissime nostro,
 En geminos tueor qui te in certamina poscunt
 Belligeros iuvenes, arcu conflagere suetum
 Pandaron egregia genuit quem stirpe Lycaon,
285. Aeneamque simul quem dardanio Anchisae
 Alma Venus peperit; sed versis cia age fraenis
 Cedamus, neque te in densas ita coniice turmas,
 Eripiat ne dulcem animam tibi dardanus ensis.
 Illum torva tuens Diomedes talibus orsus:

90. Ne frustra ardentem pugna praevertere dietis
 Sollicita mentem, fuga nulla e turbine Martis
 Degenerem arguerit, sunt et nunc fortia nobis
 Pectora visque animi, quin hos haud scandere tendo
 Cornipedes, contraque ambos pedes invehar hostes;
95. Ipsa metum longe manifesto in lumine Pallas
 Reppulit; at si fors pedibus diffugerit alter,
 Haud ambo evadent. Memori tu nunc animo lauri:
 Si consulta mihi iuvenum tritonia Pallas
 Amborum illato dederit de funere laudem,
100. Continuo ardentem properans cohibeto iugales,
 Et versato manu fraenos, stimulisque citato
 Aeneae alipedes inque agmina pellito Graium,
 Illorum de gente satos, quos Iupiter alta
 Voce potens pretium tribuit Ganymedis adempti
105. Iliaco Troi, cunctos virtute praecipant
 Quos aurora rubens solisque alta orbita lustrat;
 Illis vero Anchises clam Laomedonte fugaces
 Supposuit mox pastor equas, sexque inde recepit
 Semine ab aethereo stirpem furatus equinam.
110. Quatuor ipse quidem plena ad praesepia nutrit,
 At geminos dedit Aeneae vestigia campo
 Incita ferre bonos, quos si rapuisse licebit,
 Conserti egregium belli referemus honorem.
 Talia collato memorant sermone vicissim.
115. Iamque hostis biugis subvecti cominus adsunt
 Tydidenque prior compellans Pandarus infit:
 Magnanime ac prudens clari sate sanguine Tydei,
 Haud dudum intorta domui tua membra sagitta,
 Iamque gravi experiar praefixum cuspede telum.
120. Sic ait, atque manu vibrans teretem iacit hastam
 Arduus, illa viam clypei molita per oras
 Squamigerum pulsu destringit tegmen ahenum.

- Tum simul haec patulo proclamat Pandarus ore :
 Traieci penitus ventrem, mihi gloria tanti
525. Per gentes ierit leti, laudesque ferentur.
 Ille ait : errasti, nullo discrimine cuspis
 Incubuit, sed non ego vos absistere pugna
 Perpetiar, validis dum caesus viribus alter
 Exsatiat gladium mananti sanguine nostrum.
530. Haec ait, et iaculum intorquet, quod bellica Pallas
 Direxit, propterque oculum sub naribus egit
 Transque albos pepulit dentes, memor inde tenoris
 Hasta sui linguam secuit radicitus imam,
 Sanguineasque gravi perrupit turbine fauces
535. Corruit ille rotis praecipit, gemituque resultat
 Discolor aëre rigens tunica, ingentique fragore
 Expavere feri, tum vero animusque vigorque
 Solvitur exanimi, clypeo dehinc saevus et hasta
 Desilit Aeneas veritus ne exsanguis cadaver
540. Eripiant Danaï, caesoque assistit amico,
 Ceu leo magnanimus, parmaque hastaque iacentem
 Protegit, atque ardens venientes sternere campo
 Infremat horrendum, tum saxum sustulit ingens
 Tydides molem inmanem, quam nec duo ferrent
545. Qualia nunc hominum producit corpora tellus,
 Ipse quatit facile et toto mox sanguine nisus
 Vicinam femori labefactat caute cruenta
 Vertebram implexi qua nexus vertitur ossis,
 Hanc cotylam appellant, cotylam confrigit et ambos
550. Disrumpit nervos ac pellem dissicit icta
 Saxum inmane gravi; tum vero cernuus Heros
 Poplite succiduo ruit arvo, et robore dextrae
 Nixus humo pendet, noxque obvia lumina claudit.
 Tum vero et tenues vitam exhalasset in auras
555. Rex hominum Aeneas, ni tanta pericula nosset

- Alma Venus magno Iove nata, hunc ipsa bubulco
 Anchisae ediderat, niveis quae offusa lacertis
 Implicuit caram sobolem, duplicataque pepuli
 Tegmina fulgentis super intulit, ut foret actis
 560. Valli instar iaculis, neu quisquam ex agmine Graidum
 Pectora traiceret, vitamque hauriret ab hoste.
 Illa quidem natum bello ex ardente ferebat.
 At non magnanimi Diomedis iussa fideli
 Exciderant Sthenelo, tortisque obversus habenis
 565. Inde suos biuges belli de fluctibus actos
 Constituit, paribusque iubis colla alta comantes
 Aeneae conscendit equos, pepulitque flagello
 Intra acies Danaum, tum grato iussit amico
 Deipylo, hunc cunctis iuvenem ex aequalibus unum,
 570. Quod sibi fidus erat, magno afficiebat honore,
 In castra avertisse feros, iterumque iugales
 Ipse suos scandit facilesque retorquet habenas,
 Tydidenque petens celeri rapit aequora curru.
 Ille autem infesto fugientem Cyprida saevus
 575. Aere sequebatur, puro nam lumine norat
 Degenerem esse Deam, numerum nec inire Dearum
 Quae fera bella regunt campis aciesque virorum
 Praecipitant pugnae, non qualis bellica Pallas,
 Impia non urbes qualis populatur Enyo.
 580. Hanc ubi per medium turbae per tela per hostes
 Sectatus dudum iam tandem urgebat, acutae
 Cuspidis intendit violentam turbidus hastam
 Tydeos egregii natus, saltuque levatus
 Extremam petit aere manum fulgente sinistram,
 585. Ambrosiamque deae pallam, quam molliter ipsae
 Texuerant Charites, tenerumque interritus hasta
 Infodit corpus extremae in limite palmae;
 Ambrosius micat inde cruor, quem nomine certo

- Ichora appellant, qualis solet esse Deorum
 380. Caelicolûm, neque enim crustis cerealibus illi
 Vescuntur caelo, nec fervida vina propinant.
 Sunt itaque exsanguis, immortalesque vocantur.
 Eiulat alma Venus, foedoque e vulnere tardum
 Sistit humi natum, simul illum Phoebus Apollo
 385. Nube cava obtexit, ne quisquam ex agmine Graiûm
 Transigeret pectus vitamque hauriret ab hoste.
 Protinus infensa Diomedes voce dolenti
 Inclamat Divae: belli Iove nata tumultus
 Effuge; non teneras satis est fraudare puellas?
 390. At si te rursus miscentem proelia campo
 Offendam, faxo metues ubicumque vel ipsum
 Ad pavidas belli nomen tibi venerit aures.
 Sic ait; illa obiter luget, torquebat acerbè
 Plaga cruenta Deam, quam densa extra agmina praepes
 395. Comprensam educit par vento cursibus Iris,
 Peste gravem saeva, formosos decolor artus
 Infecit livor. Tum laeva in parte sedentem
 Gradivum offendunt porrectae cuspidis hastam
 Cornipedesque cava celeres caligine septum.
 400. Tum Dea procumbit duplicato poplite, et acres
 Poscit equos supplex mandentes dentibus aurum.
 Care, inquit, frater, si te mea cura remordet,
 Da rogo cornipedes ut celsi culmen Olympi
 Sidereasque domos repetam; nam vulnere acerbo
 405. Torqueor infandum, quo me mortalis iniqua
 Tydides laesit dextra, qui ferre parenti
 Audebit iam bella Iovi et concurrere in armis.
 Dixerat. Auratis fulgentes tradit habenis
 Continuo Gradivus equos; tum Diva volucres
 410. Subnixâ in currus animum maerore fatigat,
 Una Iris vehitur, fraenisque operata regendis

Instigat biuges flagris, avidique volarunt
 Aëra per liquidum, celsique ad culmen Olympi,
 Caelicolumque domos pennis fugere citatis.

425. Hic tum pressit equos par vento cursibus Iris,
 Disiunxitque rotis, et dulcis gramine pavit
 Ambrosiae. Sed enim matris Venus alma Diones
 Labitur in genua, at gnatam Dea mollibus ulnis
 Implicat, atque manu permulcens nomine blande
430. Compellat, placidaque affatur voce dolentem:
 Cui tantum de te licuit mea nata Deorum,
 Ceu tibi sit studium violenta capessere bella?
 Tum Venus haec contra: Diomedis dextra superbi
 Tyridae incussit vulnus, quod turbine belli
435. Eriperem Aencam dulcissima pignora nostrum,
 Quae mihi cunctorum est longe carissima proles.
 Nec iam adeo in Graeis bellum Phrygibusve geretur,
 Iam Superos ipsos Danaï in fera bella lacessunt.
 Sic Venus; et Veneri contra sic orsa Dione:
440. Perfer et inमितem tolera mea nata dolorem,
 Multi etenim Superum caeli quos sustinet axis
 Mortali infandos opera excepere labores.
 Ipse quidem Mavors Othi validique Ephialtis
 Passus Aloëidum manicas atque aspera quondam est
445. Vincula, dumque micans radiis recidiva resumptis
 Terdeciesque polo repararet cornua Phoebæ,
 Aerata inclusus stetit et devinctus in olla;
 Atque avidum stragis numen periisset ibidem,
 Sed nivea effulgens forma Eeriboea noverca
450. Mercurium admonuit, qui furtim carcere tetro
 Iam domitum angusta subtraxit compede Martem.
 Quin etiam Iuno regina tricuspide telo
 Amphitryoniadae dextram violata mamillam est,
 Corripuitque Deam dolor inmedicabilis ietu

455. Mox Erebi in portis et manes inter opacos.
 Pennigera aeternum cruciarunt spicula Ditem
 Herculis (1) aegifero geniti Iove concita nervo ;
 Ille autem in magni se sustulit atria caeli
 Multa dolens telo graviter transfixus acerbo ,
460. Nam forti detrusa humero laetalis harundo
 Vexabat misere ; tandemque salubribus illum
 Paeon succis fovit mitique veneno.
 Sic fati immunis , nec sorti obnoxius atrae
 Evasit sospes conducto vulnere Pluton.
465. Ille quidem infelix , qui turpi ingentia probro
 Gesta notans Superos violento perculit arcu !
 Sic in te glauco praesignis lumine Pallas
 Perpulit hunc , nescitque amens tydeius Heros ,
 Qui Superis certet , viridi procumbere in aevo ;
470. Non illum insani reducem discrimine Martis
 Stare rudes circum natos , genibusque supinis
 Lascivire patris laeti , blandoque parentem
 Compellare sono ; caveat mox viribus audax
 Tydides nequis secum praestantior armis
475. Dimicet , ac dulci tandem viduata marito
 Sopitos miseri sonitu plangoris amicos
 Aegialaea suos strato excitet Adrastine ,
 Atque virum populi summum deploret achivi.
 Sic ait , et manibus fluidum de vulnere natae
480. Ichora abstersit , tactu medicata coibat
 Laesa manus , mites tactu evasere dolores.
 Haec dum Iuno simul laetae Pallasque tuentur ,
 Ante Iovem exultant , Venerique illudere certant.
 Ac prior orsa loqui coram sic caesia Pallas :
485. Iupiter o genitor , numquid mea protinus aegre

(1) Schol. in marg. *Quaecumque de Hercule finguntur , ad solem referri oportet.*

- Dicta feres, dum fors danaas Cytheræ puellas
 Pellicit ut Teucros patrio procul orbe sequantur?
 Harum unam pulchra defensam pectora palla
 Attigit, atque manum fibula perstrinxit acuta.
 490. Subrisit dictis hominum pater atque Deorum,
 Tum Venerem accersit, placidaque ita voce profatur:
 Non tibi debentur pugnae, mea nata, labores;
 Te decet unanimes thalamis coniungere amantes;
 Bella furens agitet Mayors atque innuba Pallas.
 495. Dumque hæc alterno memorant sermone vicissim,
 In phrygium furit Aeneam calydonius Heros,
 Et licet obductum phœbea agnosceret umbra,
 Stat conferre Deo pugnam, stat mittere ad umbras
 Aeneam, spoliisque artus incingere opimis.
 500. Ter conatus ibi muerone abscindere nubem
 Persultans pedibus campum, ter magnus Apollo
 Reppulit adversi clypeum, iuvenemque retorsit.
 Iamque iterum par ille Deo se sustulit arvis,
 Cum sic horrendum intonuit pharetratus Apollo:
 505. Cedito Tydide, et superis certare caveto
 Consiliis; neque enim par Divûm morte carentum
 Est genus, atque hominum terræ qui summa peragrant.
 Hæc Deus; ille gradu paulum cedente regressus
 Ocius argigeri devitat Apollinis iram.
 510. Tum iuvenem ereptum tenui discrimine leti
 Pergameis infert laribus sublimis, ubi illi
 Templum erat; hic Phœbe gravida succincta phætra,
 Hic Latona ducem consolanturque foventque
 Invectum longis penetratibus; ipse repente
 515. Arcitenens tenuem effingit sine viribus umbram
 In faciem Aeneæ (1) simulatisque instruit armis,

(1) Schol. in marg. *Extat allegoria huius loci ab antiquis tradita.*

Quam circum obnixi Troës , Danaûmque phalanges
 Certatim alterni confligunt turbine Martis ,
 Aeratosque orbes taurino tergore amictos

520. Pectoribus tectis , et scuta volantia tundunt.

Mox Deus arcitenens Gradivum in bella furentem
 Increpitat : Mavors Mavors homicida , cruentae
 Inietor cladis , subvertens moenia bello ,
 Nonne hunc Tydiden pugna prohibebis iniqua ,

525. Qui ferus in magnum iam stringeret arma Tonantem ?

Iam Veneri extremam temeravit cuspide palmam ,
 Et mihimet tandem congressus daemonis instar.
 Dixit , pergameaque levis super astitit arce.

Continuo resides Teucros stimulabat in arma

530. Feralis Mavors , Thracasque in bella traheantem

Mentitas versa pernicem Acamanta figura ,
 A Iove nutritam priameia pignora turbam
 Sic voce instigans : o quos Iovis , inquit , alumnus
 Eduxit Priamus , phrygium quonam usque sinetis

535. Concidi populum segnes ? an donec ob ipsas

Confligant portas ? en nobis Hectoris instar
 Observatus , in hoc miserabilis occubat arvo
 Aeneas anchisiades pars maxima belli.

Eia agite unanimes hostili ex agmine fortem

540. Extorquete viri socium. Sic excitat acres

Bellipotens Teucros , renovatque ad vulnera dictis.
 Interea ingentem Sarpedon Hectora in hostes
 Talibus extimulat : quo nunc evanida flaxit
 Vis antiqua animi ? quid enim iactare solebas

545. Te te unum generis comitatum et fratribus urbem

Defensurum armis , populo auxiliisque carentem ?
 Nunc cum tela manus poscunt , nullum aequore toto
 Intueor , pavitant ceu saevo offusa leoni
 Turba canum , soli gerimus nos proelia campo

550. Auxilio acciti. Nempe ipse in castra tetendi
 Huc procul a Lyciae populis, Xanthique fluentis,
 Consortemque tori dulcem, gnatumque reliqui
 Infantem, lactas segetes, multumque peculi
 Quae voto expeteret pauper, nec segnius hortor
555. In Martem Lycios, iuvenemque invadere pignus
 Est amor; atque mihi nil hic quod agatve feratve
 Argolicus praedator adest; tu languidus Hector
 Cunctaris, nec degeneres hortatibus imple
 Dardanidas, patriamque iubes thalamosque capessant.
560. Ne ceu venatu sinuosa in retia pulsi
 Ludibrio sitis Danais praedaeque superbis,
 Neu vestram expugnet armis victricibus urbem,
 Cuncta tuam exposcunt curam, noctesque diesque
 Te reges ambire licet, qui fida ministrant
565. Auxilia, ut tantos durent in Marte labores,
 Ut maneat, nec fas invisis carpere dictis.
 Talibus hectorcam mentemque animamque momordit.
 Ille autem e curru saltu demissus in arvom
 Infert se mediis, geminasque reciprocatur hastas,
570. Continuoque animos vulgi et trepidantia bello
 Corda virum insano Martis succendit amore.
 Iamque fugam sistunt, infestaque pectora Teucris
 Hostibus obiectant, denso contra agmine Grai
 Conferti, intrepidisque obnixa viribus instant.
575. Ac veluti aestivas ubi surrigit (1) area fruges
 Cum tepidi glumas venti populantur inanes,
 Et sua ruricolae nudi frumenta citato
 Ventilabro eieciunt, flabrisque agitata secundis
 Diducit sensim frugem, glumasque volantes
580. Flava Ceres, canent extremo in margine acervi:

(1) Schol. in marg. *Surrigere, verbum rusticorum. Areae
 fruges ventilant:*

- Agmina sic Danaum putrido concreta superne
 Pulvere canescunt, quem sollicitatus equorum
 Pulsibus attollit glomeratque sub aethera campus,
 Dum mixti obvertunt aurigae undantia lora.
585. Incursant glomerati hostes, circumque nigramem
 Iliaci praeses belli Mars aggerat umbram,
 Undique collustrans acies, mandataque Phoebi
 Exigit aurato gladii fulgore micantis,
 Qui resides illi Teucrorum in proelia suavit
590. Instaurare animos, cum primum Pallada vidit
 Securam Danaum campo abscessisse cruento.
 Ipse autem pingui ex adyto in certamina misit
 Aeneam, et valido distendit robore pectus.
 Isque ubi se sociis immiscuit, omne repente
595. Laetatur Troum ductore superstite vulgus,
 Vidit ut incolumem venientem et viribus auctum;
 Nil tamen inquirunt, neque enim labor improbus urgens
 Compellare sinit, dederat quem magnus Apollo,
 Qui nitido argento radiantem sustinet arcum,
600. Demittensque neci mortalia corpora Mavors,
 Et numquam fesso gradiens Contentio motu.
 Tum Danaos gemini Aiaces, et clarus Ulysses,
 Tydidesque ferox stimulant in martia bella;
 Ipsi non vires, phrygiae non gentis ovatus
605. Horrere, at simul nebulis perstare coactis;
 Quales supremis per sudum Iupiter olim
 Montibus agglomerat, boreae cum flabra quierunt
 Cum venti posuere boni, qui dulcibus auris
 Concreta obscuro detergunt nubila caelo,
610. Sic Danai in saevos conniti firmiter hostes.
 At bonus Atrides digesta per agmina fertur
 Multa monens, comitumque animos sic voce fatigat:
 Este viri, fortemque animum praestate, verentes

- Quisque suum alterni socium, timor omnis abesto ;
 615. Quos pudor et virtus animat in martia bella,
 Incolumes superant, vertentes turpia terga
 Gloria nulla manet, vis nulla in pectore surgit.
 Dixit, et excusso torquens hastile lacerto
 Pergasiden prima pugnas a fronte cientem
 620. Democoonta ferit, comitem certamine saevo
 Magnanimi Aeneae, grato quem semper honore
 Affecere Phryges, priameii pignoris instar.
 Saepe illi in primis inimicum invadere Martem
 Censuerat cursu pernix, atque alite planta.
 625. Utque illi Atrides clypei coniecit in orbem
 Telum ingens dextra, nulla vi tegminis haesit
 Lancea, sed penetrans obducti cingula baltei
 Implicuit mucrone virum, mediumque peregit,
 Et tandem extrema cunctata elanguit alvo ;
 630. Corruit ille sonans, sonitum super arma dedere.
 Ecce Diocleos fortissima pectora natos
 Crethona Orsilochumque haurit mucrone corusco
 Aeneas, horum genitor Phaerea colebat
 Moenia dives opum, genus alta e stirpe liquentis
 635. Alpei, Pylios qui gurgite perluit agros.
 Is clarum regno Orsilochum suscepit, at inde
 Magnanimus celebri est factus virtute Diocles.
 Hic geminam luci sobolem fera bella tenentem
 Crethona Orsilochumque tulit, qui graia secuti
 640. Agmina primaeva picti lanugine malas
 Iliacos domito petierunt marmore campos,
 Atridum auspiciis, hic blandae lumina vitae
 Deseruere simul ; qualesque in vertice montis
 Ubere materno gemini crevere leones,
 645. Mox stabula invadunt, populant armenta gregesque,
 Dum tandem infesta sub pectus cuspede adacta

- Ipsi hominum periere manu. Sic turbine teli
 Oppetiunt miseri concreto in pulvere fratres,
 Abietibus similes, quos dura in fata cadentes
 650. Ut vidit miserans primos Menelaus in hostes
 Proripuit gressum fulvo circumdatus aere,
 Evibransque hastam, magnam cui mentem animumque
 Inspirat Mavors, saevis ut concitus ausis
 Aeneae dextra patulo procumberet arvo.
655. Quem simul Antilochus prospexit Nestore cretus,
 Principibus Troum mediis se se intulit ultro
 Sollicitus ne quid populorum pastor acerbum
 Discrimen subcat, rumpatque ingentia coepta.
 Iamque manus illi, iam tela adversa tenere
660. Molirique impar bellum, cum protinus ardens
 Exoritur iuvenis; tum quamquam maximus armis,
 Haud tamen ambobus pugna concurrere iniqua
 Sustinet Aeneas, refugosque agit aequore gressus.
 Olli ut conferto iam dudum ex hoste recepta
665. Mandarunt sociis miserorum funera fratrum,
 Conversi in prima bellantes fronte lacesunt.
 Iamque Pylaemeneum certantem robore Marti
 Paphlagonum regem clypeis sua membra tegentum
 Dat leto Atrides, et clavem transforat hasta.
670. Nec mora atymniaden collato Marte Mydona
 Antilochus ferit aurigam fortemque ministrum,
 Is volucres flectebat equos, teretique molarem
 Contortum excepit cubito, manibusque remissis
 Splendida candenti ceciderunt fraena elephanto
675. Pulverem in campum, tum nudo effulгурat ense
 Antilochus, mediumque infodit vulnere tempus,
 Equae rotis iuvenem terrae detrusit anhelum;
 Perstitit ille diu defixo vertice praeceps
 Sinciput obstipum, subversosque arduus armos,

680. Nam putris aggestis absorpsit campus harenis.
 Mox tamen effusum patulis proculcat in arvis
 Ungula quadrupedum, dominumque in pulvere mersat,
 Quos porro Antilochus subigit, tortoque flagellat
 Verbere, et argolicum properans compellit in agmen.
685. Haec procul ut vidit, contra se se ingerit Hector
 Vociferans, sequiturque ducem troiana iuventus,
 Quam Bellona furens, saevusque agit aequore Mavors.
 Funestum infelix pugnae gerit illa tumultum,
 Terrificamque manu quassat Mars impius hastam,
690. Et nunc magnanimum praevertitur Hectora gressu,
 Nunc pone insequitur. Tum vero aetolius Heros
 Ut Martem agnovit, pavidus vestigia pressit.
 Ceu quondam imbellis gradiens per plana viator
 Substitit ad fluvium, quum rauco murmure vidit
695. Cogentem spumas, trepidusque repente refugit;
 Haud secus ille gradum recipit, populumque coeret,
 Atque ait: o socii, quid enim miramur in armis
 Hectora belligerum, celebremque ingentibus ausis?
 Unus adest iuveni semper Deus, horridaque arcet
700. Fata potens. En nunc Mavors, en ille figuram
 Mortalem indutus; quocirca pectore ad hostem
 Converso refugos paulatim abducite gressus.
 Cedamus, neque bella Deis inimica feramus.
 Talibus admonuit socios; iamque agmina Troum
705. Contulerant gressum. Tum princeps impiger Hector
 Belligerum Anchialon, saevumque in Marte Menesthem
 Subnixos uno in curru deturbat in arvom.
 Quos procul exanimes miserans telamonius Aiax
 Irruit actutum, stridentemque exigit hastam,
710. Amphiumque petit Selago genitore creatum,
 Qui segetum ac pecoris dives paesaea colobat
 Moenia, sed Priami natorumque arma secuto

- Iniecit fera Parca manus, nam turbidus Ajax
 In ossa extremam per cingula complicat alvum.
715. Ille rucens contundit humum; simul involat Heros
 Induviis inhians, Teucris creberrima contra
 Spargere tela manu, iaculorum protinus imber
 Ingruere, innumeris horrere hastilibus umbo
 Obrutus, at quando stant obnixa omnia contra
720. Nec pote ferre manum turbae, rapit ille cruentam
 Et super exanimum posito pede subtrahit hastam,
 Seque suis reddit, votique ex hostibus impos
 Protelatus abit, denso namque agmine adorti
 Certatim ingestis subigunt decedere contis.
725. Sic iuvenem intrepidum et spectatum fortibus ausis
 Conturbant statu, profligatumque retrudunt.
 Talia dum campis eduntur proelia passim,
 Tlepolemm ingentem latumque potentia fati
 Herculeam sobolem dium in Sarpedona movit.
730. Ergo ubi contulerant vestigia rapta vicissim
 Filius, atque nepos magni Iovis, ilicet audax
 Tlepolemus prior his effari vocibus infit:
 Sarpedon Lyciūm ductor, quae causa subegit
 Te belli immunem segni hic languere pavore?
735. Atqui vana ferunt, qui magno ducere nomen
 De Iove te memorant, quando sic stirpe priorum
 Degeneras hominum quos Iupiter edidit olim.
 Qualem fama canit quemdam mihi rite parentem
 Immanem Alciden animosum more leonis,
740. Qui quondam huc senis advectus puppibus, atque
 Exiguo comitatu emensus coerulea propter
 Laomedontis equos, subvertit Pergama bello
 Dardaniasque virūm viduavit gente maritas.
 Tu vero imbellis passim socia agmina cernis
745. Expirare animas! Sed enim auxiliaria Teucris

- Haud ultra arma feres Lyciis qui adveneris arvis,
 Non tibi si vires superent, nam vulnere nostro
 Occumbes, tristesque Erebi penetrabis ad umbras.
 Tum contra impavida Sarpedon mente profatur:
 750. Ille quidem augustae subvertit moenia Troiae
 Laomedonteo sumens de crimine poenas
 Qui iuvenem, officio devictus, tristibus asper
 Increpuit dictis, biuges nec reddidit acres,
 Pro quibus ille procul submotis venerat oris.
 755. At tibi fata feret, funestaque vulnera leti
 Nostra manus, magnumque dabis mihi Martis honorem,
 Exactamque animam voluerum moderator equorum
 Excipiet Dites. Sic ore effatur, et ambo
 Alter in alterius torquent hastilia corpus.
 760. Fraxineum toto iaculatur sanguine robur
 Tlepolemus, manibusque virum tela incita utrimque
 Certa secant auras, telum Sarpedonis hostem
 Per medium fixit guttur, totumque peregit.
 At femur irrumpit violento fraxinus ictu
 765. Tlepolemi contorta manu, rubefactaque summas
 Scrutatur latebras, duroque infigitur ossi.
 Illum aegre Lycii torpentia membra trahentem
 Exportant, torquetque virum cruciatibus hasta
 Pendula dum femori trahitur defixa cruento,
 770. Vulnere namque alto detrusum exculpere lignum
 Haud ausum cuiquam, quo se discrimine posset
 Sponte referre sua, pedibusque insistere certis,
 Is labor urgebat trepidos, ea cura ministros.
 At parte ex alia referunt argiva iuventus
 775. Tlepolemum exanimem. Tum postquam agnovit Ulysses
 Infelicem obitum socii, seseque animumque
 Increpat ipse suum, tam dira et acerba ferentem.
 Aestuat ancipitemque alternat pectore curam,

- Invadatne Iovis prolem, lyciasne coruseo
 780. Exagitet mucrone acies, rapiatque sub umbras?
 Sed miserum lycii fatum ductoris Ulyssi
 Invida sors renuit. Mox illi flava virago
 Alternantem animum, lycium compellit in agmen.
 Caeranon hic umbris, et Alastora dat, Chromiumque,
 785. Alcandrumque Haliumque Noëmonaque Prytanimque,
 Atque alios Lyciùm fudisset dius Ulysses,
 Ni porro agnosset cristatae cassidis Hector,
 In primasque acies vibranti splendidus aere
 Se tulit ingenti Danaos formidine terrens.
 790. Protinus adventu Sarpedon laetus amici,
 Talibus implorans iuvenem lugubre profatur.
 Priamide, ne me laniandum desere saevis
 Argolicis, tolle o miserum, refer ocius urbis
 Moenibus, hic blandam liceat mihi rumpere vitam,
 795. Quando fata negant reditus et coniugis ora
 Laeta meae renuunt, parvumque revisere natum.
 Ille nihil, campumque legit, namque acrior intus
 Cura premit, multos Danaùm demittere ad Orcum.
 Semianimem interea socii Sarpedona sistunt
 800. Sub Iovis aegiferi ramosae tegmine phagi.
 Nec mora fraxineum reserato vulnere truncum
 Extundit Pelagon comitum longo ordine primus,
 Linquttur ille animo, atque oculis nox incubat atra,
 Respiratque iterum, boreae nam spiritus aegram
 805. Inspirans animam recidiva suscitatur aura.
 Interea Argolici non Martis et Hectoris armis
 Palantes fugere, imparibusve occurrere telis,
 Sed regredi sensim rabidum ut novere Gradivum.
 Quem vero hic primum, quem postremum impiger Hector
 810. Deiecit natus Priami, et Mars aeneus arvis?
 Divinum Teuthranta, equitemque in pulvere Orestem,

- Et Trechum actolum consternunt, Oenoimamque
 Qui studio succensus opum Cephisia propter
 Stagna habitarat Hylen, alii qua pinguibus arvis
 15 Boeoti posuere lares. Sed candida Iuno
 Hos ubi sanguineo late defervere campo
 Prospexit, volucri compellans voce Minervam
 Pro Superi, o magni proles invicta Tonantis,
 Siccine, ait, nostris cecidit sententia fallax
 20 Pollicitis? simul ac bello expugnarit atrides
 Iliacas Menelaus opes, et verterit urbem,
 Undisonum ut relegat pontum, patriamque revisat?
 Quid? Martemne ultra lymphato pectore campis
 Sanguineum furere, et pugnas agitare sinemus?
 25 Immo age nos itidem contra expediamur ad arma.
 Sic ait; illa Deae monita imperiumque capessit.
 Protinus auratis alacres accingit habenis
 Alipedes Iuno magni matrona Tonantis (1).
 At festina rotas Hebe subnectit ahenas
 30 Carribus, atque octo radios quos ferreus axis
 Circumagit, radiatque ardenti aeterna rotarum
 Curvatura auro, quam circum innexuit orbem
 Aeneus extremum visu mirabile cantus.
 Hinc atque hinc axem rapida vertigine circum
 35 Argento modii fulgent, argentea lora

(1) Schol. in marg. *Allegoriam homerici currus doctissime explicat Hegemo antiquae theologiae mystes; contenditque universum caelum ac mundum singulasque eius partes ac figuras hac descriptione per involucra quaedam fuisse ab Homero expressam. Cuius si quis studiosus sit, eum ad ipsius Hegemonis textum delegamus. Num ergo Politianus Hegemonis opus in codicibus legebat, cuius certe parodiae homericae memorantur? (Ceteroquin in codice nostro mendose scribitur Hedemo et Hedemonis.)*

- Aureaque intendunt subnixam splendida sedem.
 Desuper assurgunt camiro duo tympana dorso,
 Fulgurat argento temo editus; ilicet Hebe
 Porrectumque iugo temonem subligat aureo,
 840. Aureaque annectit latis subitura ferorum
 Vincula pectoribus, tum colla comantia Iuno
 Subiuga prosubigit, flagratque cupidine puguac.
 At vero aegiferi soboles Iovis innuba Pallas
 Exiit ardentem peplum quem docta laborum
 845. Ipsa suis manibus mira variaverat arte
 Deponitque Iovis strato, tunicamque repente
 Induit, et patriis in bellum accingitur armis.
 Nec mora centenis radiantem ad pectora transfert
 Aegida simbriolis, clypeique extrema coronant
 85. Hinc Pavor, hinc Robur violentum, inde Impetus ardens
 Seditioque minax, medium porro asperat orbem
 Terrificum, horrendum vultu, specieque tremendum
 Gorgonei cervix monstri, gestamina dextrae
 Aegiferi patris, tum lectos aurea cassis
 855. Obnubit crines, gemini cui tempora circum
 Orbiculi effulgent, duplex hinc nexus et illinc
 Mordaci galeae iuncturas fibulat auro,
 Quae capita integeret peditum quot moenia centum
 Maxima conciperent. Volucris mox ignea planta
 860. Flammato infertur curru, duramque gravemque
 Ingentemque manu valida vi corripit hastam
 Qua densas Iove nata acies, heroaque fundit
 Pectora, quos odio contra Dea flagrat acerbo.
 Protinus urget equos Iuno, et crepitante flagello
 865. Praecipitare moras subigit, caelique repente
 Sponte sua patuere fores servantibus horis.
 Caelum ingens ollis et magni culmen Olympi
 Custodisse datum est, aliaeque nigrantibus umbris

- Obductum et crassa purgant caligine mundum,
 870. Nube premunt auras aliae, simulisque citati
 Emicuerunt feri reseratae e limine portae.
 Nec mora, multiiugi supremo in vertice Olympi
 Convenerunt Iovem secreta in sede quietum.
 Hic rapidos ubi pressit equos saturnia Iuno
 875. Scepstrigerum tali compellat voce Tonantem:
 Iupiter o genitor, non tu pro talibus ausis
 Succenses Marti? fers ne hunc tam saeva furentem?
 Nam quantum qualemque, nefas! abolevit Achivum
 Effusus insontem populum; nempe ipsa laccessor,
 880. Ocia Cypris agit, cornuque insignis Apollo,
 Quorum hic hortatu furit ecce nefarius illex.
 Obstiterisne tua, genitor, mihi protinus ira,
 Si male mulctatum proturbo ex aequore Martem?
 Iupiter huic contra, nebulas qui cogit et imbres:
 885. Immo age belligeram, suavit quando illa Gradivum
 Edomuisse armis, contra hunc impelle Minervam.
 Dicta probat Iuno, rapidosque accensa iugales
 Aëra per liquidum repetito verberare adurget.
 Olli autem sese per inania nubila librant
 890. Praepetibus pennis, pariter tellure iacenti
 Stelligerique procul suspensi e culmine mundi;
 Quantum namque acie quondam transmittat acuta
 Qui mare purpureum scopulo despectet ab alto
 Aëra pugnaci luctatus rumpere visu;
 895. Tantum alacres spatii sublimia colla ferentes
 Persultant Divum alipedes, Troiamque repente
 Appellunt, qua se collatis viribus uno
 Gurgite confundunt Simoëntis et unda Scamandri.
 Huc ubi perventum, fraenos saturnia Iuno
 900. Supprimunt, atque feros curru subducunt aperto,
 Et caliganti circum contextit amictu.

- His vero ambrosium caelestia pabula gramen
 Submittit Simois. Nulla est mora, protinus illae
 Assimiles pavidis cursum rapuere columbis
 905. Suppetias Danais. At postquam intra agmina ventum est
 Magnanimosque duces qui denso examine mixti
 Tydiden circum truculentum, bella leonum
 Fulmineosque imitantur apros, quorum aspera vis est,
 Compressis propere gradibus Dea candida Iuno
 910. Stentora magnanimum simulat, qui gutture ahenam
 Fundebat vocem, et patulo clamabat hiatu,
 Quinquaginta sonent quantum simul ora virorum,
 Hisque animos tollit dictis, et conciet armis:
 Quis pudor, indecores pulcherrima corpora Grai?
 915. Proelia dum campis dius miscebat Achilles,
 Numquam ausi iliacae limen transcendere portae
 Troiugenae, numquam Danais componere dextras,
 Tantum thessalicae trepidabant cuspidis ictus!
 At nunc urbe procul media in navalia pugnant.
 920. Talibus evibrat mentes, atque efferat iras.
 Ipsa Diomedem glauco Dea lumine Pallas
 Curriculo aggreditur, medio quem convenit arvo
 Inter equos interque rotas, dum tabida mulcet
 Vulneris ora manu, volueris quod turbine teli
 925. Pandarus inflixit, namque armum nexile vasti
 Umbonis lorum riguo sudore madescens
 Torserat attritu, defectaque robore dextra
 Languerat iuveni, qui postquam inserta levarat
 Vincula humeris fluido tergebat sanguine vulnus.
 930. Utque iugum tetigit Pallas, sic farier orsa est:
 Quam sibi dissimilem Tydeus in luminis oras
 Progenuit sobolem? nempe illi ad bella calenti
 Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
 Saepe ego gliscentem pugnas animisque furentem

935. Sedabam, et dulci subigebam abscedere bello
 Cum petiit solus thebanas nuntius arces.
 Saepe illum dapibus iussi indulgere quietum
 Aulai in medio, sed enim acri robore mentem
 Suffectus, iuvenes saeva in tentamina pugnae
940. Sollicitare ferox, omnes anteire repente
 Cadmeidas. Sic ipsa aderam, iuvenemque fovebam
 Intrepidum; sed te dum fervent proelia campo
 Nequicquam observo, iubeoque inferre cruentum
 Dardanidis bellum. Quod seu tibi membra citatus
945. Exanclata labor domuit, seu frigida mentem
 Formido implicuit, numquam te exinde superbi
 Tydeos oenidae genitum de sanguine iactes.
 Sic Dea; sic contra fortissimus excipit heros:
 Nosco te, aegiferi proles invicta Tonantis,
950. Atque ideo palam effabor, nec pectore condam.
 Nulla premit formido animum, nulla aggravat artus
 Segnities, tua me o Palla tua iussa retardant.
 Ipsa vetas aliis collata occurrere pugna
 Caelitibus, Veneremque iubes contundere telo
955. Attrectantem acies, en nunc vestigia sensim
 Numinis ergo tui refero, cunctosque gregari
 Hic Danaos socia pariter regione subegi.
 Martem etenim toto video defervere campo.
 Suscipit hunc contra bellis accincta virago:
960. Tydide Diomede animo gratissime nostro,
 Iam neque Mavortem metuas, nec quemque Deorum
 Dum tibi sum praesto, dum te foveoque teoque,
 Atque adeo adversos age nunc impinge iugales
 Gradivo intrepidus, Gradivum cominus hasta
965. Impete, nusquam istum iam tu vereare furem,
 Saevum immane malum varium et mutabile semper;
 Namque mihi coram Iunonique ante recepit

- Cernere t'ex adverso in Teucros, belloque fovere
 Rem danaam, qui nunc contra auxiliariis armis
970. Iliacas sustentat opes, Gradum agmina late
 Proterit, en penitus promissa oblita fidesque.
 Dixit, et e curru Sthenelum detrudit in aequor,
 Seque rotis sublimem infert, heroaque propter
 Accumbit, gemuit sub pondere faginus axis
975. Terribilem invectans Divam, iuvenemque potentem.
 Corripit hinc flagrum Pallas, facilesque lupatos,
 Impingitque levem currum biugesque Gradivo.
 Ille autem immanem Periphanta in pulvere tetro
 Stravit ochesiaden aetolae gentis alumnum.
980. Mox Dea tartaream, ne se Mars cernere possit,
 Induitur capiti galeam. Tum letifer acrem
 Tydeos ut vidit natum, Periphanta repente
 Deserit exsanguem bibula Gradivus harena,
 Infensusque viro violento turbine fertur.
985. At postquam alterno ventum in certamina cursu est,
 Fulmineam princeps contendit protinus hastam
 Lora iugumque super saevo conamine Mavors,
 Quam propere exceptam dextra in diversa repellit
 Innocuamque rotis obliquat caesia Pallas.
990. Continuo aeratum Diomedes missile contra
 Exigit, ast inum directa cuspide virgo
 Impellit ventrem praeductaque texta penetrat
 Et lacerat pulchrum teli violentia corpus,
 Hinc hastam evellit. Tum vero saucius altum
995. Eiulat armipotens quanto clamore novena
 Millia bellantum clament aut dena virorum.
 Hic qualis caeli facies quum nubibus atris
 Conditur in tenebras, sicco quas flamine ventus
 Contrahit humentes, talis sublimis in auras
1000. Tydidæ apparet saevi Mavortis imago

- Dum sese caecis in caelum e nubibus aufert,
 At postquam in magni se sustulit atria caeli,
 Assedit patri, atque animum maerore fatigans
 Extulit ambrosio turpatum sanguine vulnus,
 005. Et simul has aegro gemitu dedit ore querelas:
 Iupiter omnipotens, ecquid scelera ista quietus
 Usque feres? quotiens alternis numina Divûm
 Confluxere odiis humani germinis ergo?
 Tecum bella omnes gerinus, tu namque puellam
 010. Pestiferam insanam, cui semper crimina cordi,
 Fudisti in lucem (1), nempe omnis turba Deorum
 Imperiis parere tuis, tibi cedere sueti,
 Hanc unam non re non dictis corripis ullis,
 Uni cuncta licent, quia te genitore creata est.
 015. Quae modo Tydiden Teucrorum strage superbum
 Cum Superis certare armis animosa subegit;
 Nam Venerem extremae collisam margine palmae
 Perculit; inde mihi violento daemonis instar
 Congressus telo est. Sed enim discrimina cursu
 020. Evasi. Quod ni mea sors impervia leto
 Lege foret Superûm, diris cruciatibus ictus
 Inter defunctos penetrassem in Tartara manes.
 Talia dicentem iam dudum lumine torvo
 Defigit genitor, tum contra ita farier infit:
 025. Parce meas lacrimis fletuque obtundere sedes
 Versicolor Mavors, unum te ex omnibus odi
 Caelitibus, rutili quot sustinet axis olympi.
 Semper enim strages, rixas et proelia et arma
 Mente agitas, matrisque tibi intolerabilis haeret
 030. Iunonis furor, et rabidae vis effera mentis;

(1) Schol. in marg. *Hinc accepere occasionem Hesiodus et Pindarus, ut Palladem Iovis capite natam fingerent.*

- Quam saepe indomitam consulto inflectere verbis
 Cogor, et illius, ni me sententia fallit,
 Consilio, infestae pateris discrimina pugnae.
 Sed et ferre diu tantos Gradive dolores
 1035. Haud libitum, nostro quando te e germine mater
 Edidit, et nostra deducis origine nomen.
 Sin alius Superûm dias in luminis oras
 Usque adeo immanem summo genuisset olympto,
 Iam pridem ingemeres Erebo detrusus opaco.
 1040. Vix ea; cum magni Paeon iussa Tonantis
 Suscipit, et sparso conducit vulnera succo,
 Nil mortale etenim medicas hebetaverat artes.
 Ac veluti humenti glomerata coagula lacte
 Concresecunt tactu, solidumque gelantur in orbem,
 1045. Sic tum plaga coit caelesti fota veneno.
 Sanguine sordentem iunonia diluit Hebe,
 Obtentuque artus operosae vestis obumbrat.
 Occupat extemplo solio vicina paterno
 Strata ferus Mavors, nímioque superbit honore.
 1050. Iamque domos superas caelo petiere remenso
 Iuno colens Argos, et alalcomencia Pallas,
 Fatiferum postquam pepulere ex aequore Martem.

FINIS QUINTI LIBRI HOMERICAЕ ILIADOS

AB ANGELO POLITIANO

IN LATINUM CONVERSI,

LAURENTIO MEDICE PETRI FILIO

DUCE ET AUCTORE INGENUI LABORIS.

IACOBI SADOLETI CARDINALIS
DE CHRISTIANA ECCLESIA

AD IOHANNEM SALVIATUM CARDINALEM. (1)

1. **O**mnium rerum, Iohannes Salviate Cardinalis amplissime, quae a maioribus nostris in populo Dei, et in ecclesia, inventae, constitutae, posterisque tra-

(1) De hoc opere sic ipse Sadoletus scribit ad Card. Salviatum in epistola, quae in ed. Constantii T. III. est CCCXLII.

« Accipe argumentum multo gravius, et utriusque nos-
» trum personae accommodatius, quod ego de extractione
» catholicae ecclesiae exorsus sum, tuoque id nomini dicavi,
» ut quoquo modo possem, tuis erga me meritis gratiam ali-
» quam referrem. Huius ego operis duos iam libros confeci;
» sed cum prior liber aliquanto videretur esse limatior, non
» duxi procrastinandum, quin mitterem eum ad te, ut per-
» spicere primo quoque tempore posses, Salviate amplissi-
» me, quam in intimis meis sensibus fortiter inhaereret. Vi-
» debantur duo adhuc restare libri, quos ut absolvam atque
» perficiam, maximae quidem mihi curae est. Sed omnino
» magnitudine rerum impediabatur vis ingenii nostra, etsi
» animo quidem sumus alacres, sed copiis haud ita firmi *etc.*
» Illud te rogo, ut cum liber satis apud te fuisse videbitur,
» Romam postea ad Contarenum nostrum remittas, ad quem
» ego hac de re scribo, ut ibi quoque tanti viri gravitate
» et scientia, et eorum, quos ille adhibuerit, iudicio diutius
» perpendi et omni ex parte exenti diligenter possit. Quan-
» doquidem quae de religione scripta sunt, non erratis so-
» lum, sed etiam omni vel minima errorum suspicione ca-
» rere debent. In quo nos libenter doctorum hominum iu-
» dicia reprehensionesque subire semper parati sumus. Car-
» pentoracti V. idus decembris M·D·XXXIX. »

ditae sunt, cum praeclara cetera atque egregia, quae in legibus, quae in moribus, caerimoniisque ecclesiasticis; utinam tam sancte nunc quidem retinerentur a nobis, quam ab illis sunt et instituta et praecepta! tum illud optimum longeque praeclarissimum, quod integrum aedificium catholicae ecclesiae, apte enim translato in hac re aedificii vocabulo utimur, tale excitaverunt, idque tam munitum, tam probe coagmentatum, tam praepotens, nulla id ut saeculorum vetustas, nulla hominum aut temporum iniuria, videatur unquam posse labefactare; quod et si divino in primis instinctu admonitumque fecerunt, ea tamen illi industria ac diligentia, Dei voluntates et imperia sunt persecuti, ut facile secundum Deum, eorum quoque animi virtus, et praestantissimi consilii sapientia appareat. Ac mihi saepe ad eorumdem maiorum res gestas animum et cogitationes meas referenti, quod hoc facere equidem etiam studiosius soleo, quod cum quippiam geri minus recte hac aetate nostra conspicio, quae certe prolapsa admodum, et a religione constantiaque maiorum declinator facta est (1), capioque ex eo graviolem aliquam meo animo molestiam; illuc me confero mente et recordatione, ubi graves actiones, sancta consilia, mitissimi mores, iustissima imperia; ubi pietas, abstinentia, religio; ubi denique omnis chri-

(1) Haec ait Sadoletus, quia circa id ipsum tempus, iussu Pauli III. P. M., cum delectis aliis Cardinalibus, et Praelatis, reformando in melius ecclesiae statui operam dederat, ut constat ex illo famigerato *Consilio*, quod anno M·D·XXXVIII· Pontifici exhibitum fuit. Reapse autem, indicto paulo post tridentino Concilio, saluberrima haec reformatio perfecta est, quae in eius sanctissimis decretis et hodierna ecclesiae praxi apparet.

stiana et virtus et voluntas, et habitasse cernitur, et eius etiam nunc in libris et monumentis pulcherrima effigies affabre ducta et absoluta perspicitur.

2. In his mihi igitur, ut dicere coeperam, saepius cogitatione memoriaque versanti, interdum venit in mentem dubitare, recte ne haec catholicae ecclesiae, sic enim appellamus, in unum paene sensum conveniens congregatio, nominari respublica possit; qua voce etsi nonnumquam prope necessario utimur, cum illud commune in ea et universum significare volumus; tamen quod dissimilis videtur esse ratio, in iis praesertim rebus, propter quas et constituta respublica est, et eisdem continetur; haud scio an eam, rempublicam iure vocare liceat: nam cum res quaeque publica, unius fere legibus et moenibus civitatis contineatur; catholica ecclesia toto orbe terrarum diffusa est: deinde rebusp. illud esse extremum solet, ut suppeditis, per alternas operas variaque artificia, eis rebus omnibus, quae ad cultum corporis et ad vitam lautius politiusque agendam pertinent; ad consulendum deinde in commune, coetumque illum et tuendum et perpetuandum sint cives expeditiores; quorum princeps et praecipua in eo curatio est, ut teneatur publice civitas; secundo autem loco, ut privatim in singulos tantum conferatur, quantum potest in eos ex publica illa institutione commodi et utilitatis dimanare; res et disciplina christiana contra ad salutem singulorum recta tendit, neque commune quippiam in hac ratione spectat; quod dum tueatur et in suo statu ordineque contineat, facile patiat iacturam fieri singularium personarum. Quod ut in exercitu, sic etiam in publicis rebus quotidie fit; ut summa re salva, quicquid praeterea detrimenti in amissis civibus aut militibus factum

sit, id pro nihilo pæne ducatur; at nobis ministris et sacerdotibus summi Dei, nihil tale impositum est; qui non curare commeatus et copias, neque cultus vitæ, aut quemadmodum ea commode traducatur; sed viri-
tim singulos homines servare et custodire iubemur, eosque ad veræ religionis studium et spem æternæ salutis instituere. Quod non ita multum mihi convenire ad propriam reip. appellationem videtur.

3. Sed quoniam hæc disputatio nobis potius incidit, quam ex industria suscepta est; habetque tamen in utraque parte quod probabiliter videatur posse dici; etsi digna est ingeniis liberalibus, in aliud tamen tempus magis idoneum a nobis reiiciatur. Ad illam veniamus, Salviate doctissime, quæ inter nos habita accuratiusque tractata est, cum ambo a Nicæa (1) in Galliam contendentes, Carpentoracte venissemus; quo tu amicitiae nostræ gratia, atque ut unum diem mecum ociose esse posses, iter tuum quod susceperas ad regem christianissimum Franciscum, divertisti. Meministi enim profecto, neque enim hoc ita pridem factum est, sed octavus fere agitur mensis, cum in hortis nostris suburbanis ego et tu familiariter inambularem; adessetque nobiscum una, vir animi maximi summi-que consilii, Guidus Rangonus mutinensis (2); nobilitate quidem generis, reique militaris usu ac scientia, nostra in Italia optimis ducibus par; quod de eo multis atque illustribus exercituum præfecturis cog-

(1) De hoc nobilissimo, et armorum æque ac litterarum gloria claro viro, legatur Tiraboschius *Bibl. Matin.* T. IV. p. 299. sqq. Is anno sequente, scilicet M·D·XXXIX obiit.

(2) Anno M·D·XXXVIII, cum Paulus III. P. M. illuc contendit reconciliandi causa Carolum imp. cum Francisco Galliarum rege.

nitam iampridem est et iudicatum; sed quod illius quoque virtutem facit ornatiorē, ab studiis idem liberalium artium non abhorrens; incidisse sermonem nobis de ecclesia, quidnam ea esset, cuiusmodique intelligeretur; quibusque tamquam gradibus, ordinibusque substructa, ad tantum olim magnitudinis auctoritatisque ascendisset; cuius tamen pristino de honore et gloria non parum his aliquot iam saeculis dolebamus esse detractum. Tum cum etiam quaesitum inter nos est, quem obtineret in eadem ecclesia locum, quasque sui fungendi muneris partes haberet noster ordo (1), hoc est amplissimum sanctae romanae ecclesiae Cardinalium collegium, in quod tu iam diu propter virtutem et nobilitatem (2), ego non ita dudum Pauli tertii pontificis maximi beneficio sum cooptatus. Hic tu, qui latina et graeca eruditione eximie polles, philosophiamque veterem, cum sacrarum litterarum scientia egregio foedere coniunctam in te esse voluisti; multa doctissime disseruisti, quae cuiusvis mentem atque animum, ad considerandum altius, totamque rem accurate perspiciendam, possent commovere. Qua in disputatione, cum ego quoque tum nonnulla attulissem, quae a proposito forsitan non visa sunt aliena, sic ille nobis dies iucundissime actus est; tu-

(1) Hinc satis apparet, Sadoletum in subsequentibus operis huius qui adhuc latent libris, de Cardinalium quoque officio disputavisse.

(2) Iohannes hic Salviatus, et gente sua et Mediceorum consanguinitate praenobilis, iam inde ab anno M·D·XVII purpuram sumpserat, Sadoletus autem multo postea, nempe an. M·D·XXXVI. Huius inclyti Cardinalis, aliquot graeci insignes codices, ex Columnensium bibliotheca redempti, in vaticanam bibliothecam, me praeside, transiverunt.

que hospitio et comitate mea, ego tua et doctrina et humanitate, vehementer delectatus sum.

4. Postea vero, te profecto a nobis, cum ego constituissem Carpentoracti aliquantum tempus mea in ecclesia commorari, partim recuperandae valitudinis causa, quam Romae longo et difficili morbo conflictatus, omnem amiseram (1); partem autem maximam, quo fungerer munere pastoris boni inter hos populos, quos fidei meae vigiliaeque commissos, sancto amore quodam et vere paterna charitate diligo; ut primum pristina mea ad studia reverti coepi, suscepi consilium, *de christiana ecclesia* in volumen ea redigendi, quae et tum acta ac disputata inter nos, et postea a me multa lectione investigata ac reperta essent. Quem librum ad te, optime Salviatè, misi; neque enim habeo aut doctiorem quemquam in praesentia, cuius cupiam uti iudicio; aut amiciorem, in cuius nomine et recordatione libentius acquiescam. Nam si ea, quae de hac quasi structura aedificationeque ecclesiae in his a me libris scripta sunt, tibi ipsi probabuntur, erit causa cur gaudeam hanc a me operam et susceptam utiliter, et bene eandem positam ac locatam esse; sin minus, pluraque fuerint idonea quae reprehendantur, id tamen assequar, ut meam erga te benivolentiam, quam et pro collegio, et pro tuis multis ac magnis erga me officiis singularem tibi debeo, quotidie magis agnoscas. Sed tempus iam est, ut te affari desinens, ad ea veniam tractanda, quae proposita mihi sunt.

5. Ecclesia verbum est graecum, neque id ignorat quisquam, habetque eandem vim, quam latine concio, atque adeo coetus potius; nam concionis vocabu-

(1) Anno scilicet M D XXXVII, de quo Sadoleti morbo Florebellus in eius vita, editore Constantio p. LXXVII.

lum apud nos anceps est, significatque pariter et congregatam auctoritate magistratus multitudinem, publice aliquid cognoscendi aut decernendi causa, et orationem eam quae ad sic collectum populum habeatur: coetus vero, multitudo est hominum coiens in unum, coitione civili aut domestica; hoc est non ad tumultum neque ad vim faciendam, nam quae ad vim coacta multitudo est, non ea iam coetus, sed manus appellatur. Verum hac tam anxia disquisitione verborum nihil opus est, usque eo enim *ecclesia* multis iam saeculis usitatum in nostra lingua est verbum, ut pro latino passim accipiatur. Usi porro sunt hoc vocabulo Iudaei, id est eo quod huic par in eorum patrio sermone sit, ad coetus suorum et conciones declarandas; quemadmodum patet veterem scripturam legentibus; est enim multifariam in ea dispersum et usurpatum hoc vocabulum. Nos in alia sententia utimur; non enim ecclesiam coetum et multitudinem quaecumque, sed illorum tantum hominum dicimus, qui peculiari quadam sorte Deo sunt, et ad Deum pertinentibus studiis et actionibus, devoti ac consecrati. Quod hominum genus sacrosanctum habemus; et tamen ecclesia, alio sensu populus Dei, qui ubique sit, universus intelligitur. Quae verbi sententia indidem hausta est, unde et ipsius verbum; est enim in Numeris scriptum, populum Israël graviter conquestum esse adversus Moysen et Aaron, quod eduxissent ecclesiam Dei in desertum locum, hoc est universum genus israeliticum eduxissent. Et rursus in Deuteronomio notantur a Domino, quibus licitum non est intrare ecclesiam Domini. Uno ergo modo nos cum ecclesiam dicimus, populum universum christianum intelligimus, qui ubique sit, quae catholica appellatur ecclesia, estque ea unica in

toto orbe terrarum, Christum Dei filium dominum suum agnoscens, eademque sine macula aliqua aut ruga, ut ad Ephesios scribens beatus Paulus ait. Alio modo ecclesiam, congregationem illorum vocamus, qui in templis et sacris caerimoniis ac locis ut Deo serviant, peculiarius illius nomini et laudibus sunt addicti, quorum quae sit propria quotidianaque curatio, a nobis in hoc libro maxime pertractandum est; atque in hac huius verbi significatione et vi, nos a Iudaeorum sententia discrepamus: illi enim quaecumque popularem congregationem, ecclesiam; nos eam tantum appellamus, quae ex sacris viris et Deo dicatis constet, sive illa re et veritate coëtat in unum, sive nostra dumtaxat cogitatione tamquam collecta et congregata intelligatur. Tertia res est huic voci, vulgari usu loquendi interprete subiecta, cum templa et delubra manu facta ecclesias nominamus; quod in nostro sermone frequentissimum, apud Hebraeorum scripta rarius, sive adeo potius nullum uspiam est. Quod enim in psalmo LXVII. scriptum est: *in ecclesiis benedicite Deo domino de fontibus Israël*; quamquam de huiusmodi templis nostri interpretes dictum intelligi velint, res tamen non cohaeret; unicum enim apud Iudaeos templum dumtaxat est, in quo rite sacrificatur pro populo, et Deus invocatur. Quod si nostra ad templa, ex veteri illa quasi praedictione scripturae, indicante res futuras, id velint esse relatum; illud tamen retinetur, aptius quadrare in illis psalmi verbis, benedicendum esse in concionibus et coetibus Deo, quam in templis. Unus est in libro Iudith locus, qui nonnihil innuer e velle videatur, ecclesiam pro templo accipi, neque is ita firmus tamen, ut dubitationem omnem tollat; quando recepto Achior, videlicet quem Holofernes expu-

lerat, cum populus Hebraeorum qui tatabatur Bethuliam adversus vim et obsidionem Holofernis, ad hospitalitatis illi officia praebenda occurrisset, convocatus rursus et congregatus scribitur convenisse, et tota nocte intra ecclesiam, ut impetraret auxilium a Domino, orasse. Quod enim ibi intra ecclesiam scriptum est, etsi prae se fert loci speciem quamdam et templi, nihilominus tamen potest ad multitudinem etiam et ad coetum ipsum referri.

6. Sed ne ista diutius, nos ecclesiam trifariam accipimus, aut populum Dei universum qui uspiam sit; aut genus nationemque sacerdotum, quae peculiariter Deo est consecrata; aut templum ipsum sanumque, in quo sacerdotum cultus, ad laudandum Deum et deprecandum convenit. De hac postrema significatione ecclesiae nihil admodum dicendum nobis est, de prima aliquid, de media quam plurimum (1); in hac enim et disputatio ea quam habuimus, et summa totius nostrae descriptionis consistit. Est igitur ecclesia, primo significata, totum id hominum quodcumque omnibus e terris filium Dei Christum invocat, eique fidem habet, speratque per eum se se ad patrem Deum omnipotentem, et ad caelestis regni praemia aliquando deductum iri. Quae eadem Christi sponsa est; firmarunt enim fidem eorum uterque inter se, nec aliam sponsam Christus, nec alium illa sponsum se habituram esse: quo ex sancto spiritualique coniugio, magnus quotidie filiorum numerus Deo omnipotenti gignitur et procreatur. Ut enim filii familias, cum matrimonio iunguntur, quos ex uxore suscipiunt liberos, eos patri suo suscipiunt non sibi, quod in avi potestatem recidunt,

(1) Ergo Sadoletus de sacerdotum praesertim ordine ac munere in hoc opere disseruerat.

qui nati sunt, et avus in eos ius ac patriam potestatem obtinet; sic quos mater gignit quotidie ecclesia ex connubio Christi, eos Deo patri omnipotenti, qui solus pater est et ex quo omnis, ut scriptura inquit, in caelo et in terra existit paternitas, procreat et producit filios; quae etsi mater nostrum omnium est, cuncti enim ex ea per regenerationis lavacrum editi sumus, tamen ut ne carnale cogites matrimonium, Christi semper sponsa est, numquam ea effoeta, numquam consenescent; sed integro semper flore et virginitatis suae et gratiae: quae etiam sine macula et ruga esse dicitur, quoad castum et legitimum ius sponsi sui servat, nec ad alterius viri amorem abducitur; hoc est quoad fidem Christo praestat inviolatam et integram, nec ad falsas et impias de Deo Deiique filio domino nostro Iesu Christo, delabitur opiniones; in quas cum haeretici incidunt, reiectisque sanctae ecclesiae catholicae decretis atque praeceptis, suo stare magis volunt, quam illius iudicio, excidunt hi statim ab ecclesia Dei, neque membrum amplius aut portio illius sunt. Ita cum ceteri homines qui peccant et delinquant, quocumque illi genere offendant delicti, in ecclesia nihilominus comprehendantur; sicuti verriculo illo piscatorio comprehensi sunt pisces tam mali quam boni; qui etiam versari et esse una permittuntur, quoad ad discernendum delectumque habendum, iudicaturus cuncta Dominus advenerit; soli haeretici non expectato supremi iudicii die, simul ac fidem irritam sancti matrimonii faciunt, non maculam aut rugam, sed labem et discessum in ecclesia Dei inferentes, ab huius pudicae atque unicae sponsae familia et nomine, protinus abdicantur. Atque haec verborum illorum, quibus sponsa Christi ecclesia sine ruga et macula esse dici-

tur, interpretatio sola congruere videtur ecclesiae huic in terris constitutae; licet sint ex numero patrum sanctissimorumque doctorum, qui verba illa scrupulosius pensitantes, tantum ea ad caelestem et iam provectam in portum ecclesiam accommodari posse arbitrentur. Sed et Paulus de ea quae in terris adhuc est ecclesia perspicue locutus est, et in hunc eundem quem nos diximus sensum, in constantinopolitana sexta synodo facta interpretatio est. Quamquam ut omnium dubitationibus occurramus, haec quae in terris instituta est ecclesia, eo directa est, ad idque se exercet, ut pura aliquando penitus et immaculata coram Deo sistere, et labe omni exutam exhibere se possit.

7. Ipsa igitur, inquam, haec ecclesia quae ubique gentium diffusa est, quae tantam continet multitudinem hominum, quanta omnibus in terris Deum et Dei filium una mente et consensione cunctarum sui partium agnoscit et invocat, corpus eadem Christi mystica appellatione, eadem et templum tamquam habitaculum summi Dei vocatur; corpus quidem una ratione, quia huius corporis, quod est ecclesia, caput Christus est, ut ad Colossenses Paulus inquit; caput nempe, quoniam ipse principium est, primus primogenitus ex mortuis; hoc est, quoniam in eo primo homine vita hominum apparuit, et cum antea cunctum genus humanum morti esset addictum, primus ipse vitam eam quae vera et sempiterna est vita, et peperit sibi et mortalibus ceteris communicavit; ut primae illi omnino atque in omnibus debeantur partes. Hac ergo ratione, corpus Christi ecclesia, quia caput eius est Christus, auctor et dux omnibus verae et immortalis vitae. Altera est ratio, qua et ecclesia corpus Christi, et caput ecclesiae Christus intelligitur; nam ut e ca-

pite, spiritus illi vitales et sentientes, qui regunt totum corpus et moderantur, in idipsum corpus usquequaque dimanant, suppeditantque membris omnibus et nervis vim atque vigorem, in unoque auctu atque consensu totum hominem retinent; sic e Christo capite ut ibidem, et ad eosdem Colossenses, itemque ad Ephesios scriptum est, totum corpus per commissuras et compagines suppeditatum et confirmatum, augetur incremento, non hominis sed Dei; redditur enim corpus iam non humanum quodammodo, sed divinum. Quo quidem in corpore, ut ad Corinthios idem Paulus, multa membra cum sint dissimilium inter se perfectionum et operum, omnia tamen copulate et iuncte corpus unum sunt, quod est, ut ille ait, Christus. Siquidem corpus Christi totum, ipse etiam est Christus; quandoquidem (etenim prosequitur sic apostolus et adiungit) in uno Christi spiritu nos omnes in unum etiam corpus per baptismum coaluimus, quocumque ex genere, quacumque ex vita, quacumque ex conditione, ad lavandum in Christo accessimus, omnes in unum spiritum irrigati et foti sumus. Et sane ad naturam etiam accommodatius est, ex unitate spiritus, corporis unitatem, quam ex membrorum et iuncturarum compaginibus, iudicari. Hoc igitur caput, quod uno eodemque spiritu in omne corpus ex se se fundendo, membris quidem varia officia subministrat, sed omnia et membra et membrorum officia continet in unitate, Christus est; eiusque capitis spiritus, totius christianae altor et vivificator est ecclesiae; quae in eo spiritu una est, vel unica potius: neque ea potest, unum Christi capitis sui spiritum hauriens, et eo cuncta suppeditata atque nixa, eundemque in omnes sui distribuens partes, perferre impias dissensiones atque

sectas, eorum qui a consensu pleni corporis volunt se avellere et segregare: id enim simul atque fit, statim vivificus ille et continens Christi spiritus, membro illi iam non se imperit, sed habet id a se alienum et extraneum; ex quo putridum illud fit et corrumpitur, ac ne vicinas corporis partes contagione inficiat, etiam scalpello, si sit insanabile, abscinditur.

8. His igitur mysticis modis atque appellationibus, ecclesia cuncta Christi corpus est, et caput ecclesiae Christus, quo etiam nomine ipsum corpus ecclesiae Christum Paulus vocat. Templum autem Dei ecclesia dicitur, quoniam habitaculum ea est Spiritus sancti, quod templi vocabulum et ecclesiae universae, et singulis in ea sanctis viris convenit. Ac de singulorum quidem inhabitatione, scriptum est ad Corinthios: *an nescitis, quod templum Dei estis, et spiritus Dei habitat in vobis? Si quis templum Dei profanat, hunc perdet Deus; nam templum Dei sanctum est, quod estis vos.* De universa autem ecclesia, velut de templo ita scribitur: *ipso summo angulari lapide Iesu Christo, in quo omnis aedificatio constructa, crescit in templum sanctum Domino, in quo et vos coaedificamini in habitaculum Dei, in Spiritu sancto.* Atque his duabus appellationibus mysticis, quatenus et corpus Christi et templum Dei vocatur ecclesia, apte convenit in ea aedificationis et substructionis et aedificii verbum; ut in templo quidem, valde proprie et familiariter; ut in corpore vero, non aliena admodum sed et propinqua et cognata translatione. In quem etiam modum scriptura accipit; est enim in ea scriptum, quod Deus costam quam abstulerat ex Adam, aedificavit in mulierem, quae fuit Eva. Quadrant probe igitur in ecclesia, hoc est in fidelium, et praesertim Deo

consecratorum hominum coetu, vocabula omnia, quae ad aedificationem et architecturam pertinent, ut fundamentum, ut fastigium, ut paries, ut gradus, anguli, bases, columnae, limina, ceteraque quae ad extruendi et aedificandi significandam rationem verba adhiberi solent; quibus nos crebro usuri, in indicanda huius sancti templi, quod ecclesia est, quasi ratione architectonica sumus, ut cum posuerimus quodammodo ante oculos aedificii formam, tum vim cunctarum in eo partium, et totius consensum operis, melius animo perspicere possimus.

9. Sed antequam hoc, illud primo et proponatur a nobis et discutiatur, quid sit ista ecclesia catholica, quae obtinet auctoritatem; cuius institutis, edictis, decretis, legibus, parendum omnibus sit; cui qui non obtemperant, nec se esse subiectos volunt, hi a corpore Christi prorsus sunt alieni. Nec dubium est, cum catholica ecclesia omnes, ut ante dixi, qui ubique sunt christianos homines, comprehendat in sese et contineat, quin unicuique homini christiano, pro sua virili parte congruat, quod pium rectumque sit, in Dei ecclesia statuere et discernere; habent igitur vim constituendi omnes, sed non eodem omnes habent modo. Certe enim ut a differentia sexus primum incipiam, mulier confert ipsa quoque in commune ecclesiae, decretis ecclesiasticis pro sua parte firmitatem, sed consentiendo viro confert, cuius ipsa nutu et arbitrio gubernatur. Quicquid igitur vir, qui cum uxore sua una persona censetur, sua sententia publico in consilio stauerit, id de consensu unanimi uxoris esse intelligitur statutum, quod idem in patre filioque contingit, qui et ambo ipsi pro uno sunt. Quoniam enim filius in patris potestate est, neque ullam habet suam et pro-

priam adversus patris nutum atque imperium voluntatem ; idcirco quicquid agit pater , agit et filius ; et quodcumque pater aut decrevit aut pepigit , idem et a filio pactum decretumque intelligitur. Simili ratione servi , quique mercedibus patrifamilias serviunt , in domini potestate sunt , eisque legibus vivunt quas constituerit dominus. Quid ergo ? dixerit quispiam , isti , ingens sine controversia hominum multitudo , in ecclesiasticis legibus ferendis , afferuntne quicquam ipsi , an omnino nihil ? Afferunt enimvero ; afferunt autem non voce , consilio , sententia , sed tacite consentiendo latis legibus et obediendo. Quod idem de pueris firmum adhuc consilium non habentibus , intelligendum est. At hoc pro nihilo debet duci ? Immo permagni hoc totum momenti est. Quae enim legum atque edictorum alia est , in his nimirum qui legibus iis tenentur , quam ex consentientibus eis et obedientibus , firmitas atque vis ? Ut enim abusus et desuetudo abrogat leges , sic consensus hominum et observatio , ratas eas facit. Habemus igitur iam multo fere maximam populi christiani partem , quo pacto ea subscribat , et vim quodanumodo atque auctoritatem ministret legibus.

10. Nunc progrediamur longius , patresfamilias ingenui et liberi , qui singuli coetus suos familiares et domesticos ad suffragandum legibus adducunt , quemadmodum ferunt ipsi de illis recte aut secus promulgatis latisve sententiam ? Horum enim certe aliqua in hisce rebus et discernendis et comprobandis , et vocis debet esse et consilii auctoritas. Et sane ea nonnulla est , valdeque ad rem pertinet , in quam partem isti sese dederint et moveantur : ctenim robur in hisce , et quasi cunctum corpus christiani nominis et religionis inest. Habent itaque hi locum ferendi suffra-

gii sententiaeque dicendae eundem fere, quem habere in rebus suis publicis soliti sunt, in quibus non viritim singuli, sed qui ex omnibus publice delecti sunt, et huic nominatim curae negocioque praefecti; hi sententiam totam suae civitatis, ad aliquid sciscendum et comprobandum secum deferunt: quod ipsi cum adsciverint, tum id plane atque vere cuncta a civitate intelligatur esse adscitum. Deliguntur autem qui huic debeant praeponi negocio, sive magistratus ipsi, sive consilium publicum, qui senatus appellatur, sive imperator et rex, in quem suam omnem populus contulit potestatem. Quo etiam modo populus christianus sciscit leges ecclesiasticas et comprobat, non conveniens cunctus in unum, quod fieri non potest; sed habens delectos viros, quibus auctoritas statuendi quidem et decernendi ab summo principe Deo, obligandi autem ceteros legibusque comprehendendi, ipso etiam a populo, assentiente legibus, et se teneri illis volente, vel a principibus populi, potestatem habentibus est tributa; siquidem effectus et approbatio legis, in obedientia est eorum, qui vim latae legi in semetipsos esse voluerunt. Nam quod ad statuendi vim et decernendi pertinet, non ex hominibus ea, sed ex Deo est potestas, qui suis apostolis et apostolorum successoribus episcopis tradidit, in fidei et christianae religionis causis, iudicandi, decernendi, sancienti-que potestatem; quod Dei omnipotentis decretum populus christianus scivit universus et secutus est. Quamobrem catholica ecclesia, si ex corpore et materia illam spectes, multitudo est ubique diffusa christianorum omnium; si ex ratione et forma, ex qua quod quaeque est res, id vere ea esse intelligitur, coetus episcoporum coeuntium in unum, publicae christianae rei con-

stituendae aut dirigendae causa. Ipsa catholica ecclesia est, in qua certus et definitus hominum electorum numerus est, sed potestas statuendi infinita. Quem etiam in numerum non hi solum adhibendi sunt qui infulis summi sacerdotii sunt ornati, sed illos etiam huius facultatis honorisque participes, et in antiquis conciliis, et in iis quae propius a nostra aetate absunt, cum accersitos fuisse legimus, tum semper accersendos esse arbitramur; qui sacri viri, et sacras res administrantes, pietate et doctrina et cultu purae religionis, dignissimi extitissent, qui ecclesiis et populis florentioribus praecessent. Tales ego viros, qui quamvis insignibus honorum non sunt exornati, praesens tamen ipsi saeculum sua doctrina et vitae religione exornant, in catholica ecclesia locum illustrem habere iudico; quippe quorum consilio et sententia, quam propter sacrarum litterarum scientiam studiumque servandae christianae veritatis, rectam et integram ipsi obtinent, eorum quae in conventibus statuenda sint, vis et auctoritas, Spiritu sancto duce, praecipue nixa sit (1).

11. Est igitur, ut dicebamus, catholica ecclesia, conventus oecumenicus, ut Graeci vocant; ut nostri, generalis omnium episcoporum, quorum etiam de nu-

(1) Hinc Paulus III. in bulla indictionis concilii tridentini « vocavit ad eam synodum non solum episcopos, sed » etiam abbates, et alios quoscumque, quibus iure aut privilegio in conciliis generalibus residendi, et sententias in » eis dicendi permissa potestas est ». Est autem notissimum, episcopis quidem iure, aliis autem quibusdam privilegio concessum esse in oecumenicis synodis suffragium. Rem pro sua excellenti doctrina satis edisserit Card. Pallavicinus hist. concil. trid. lib. VI. cap. II.

mero si qui a conventu absunt (1) iustis domi detenti causis, modo legitime et auctoritate ea qua oportet, omnes sint vocati. Qui coierunt quique coetum fecerunt, illi vim totam universitatis possident, et quae plurimorum ex illis consentientibus sentiis, statuta, decreta, definitaque sunt, ad christianae fidei firmamentum et bonorum morum observationes spectantia, ea violari a quoquam et detrectari, est nefas; quod in his sine dubio conciliis et conventibus Spiritus sanctus et Dominus praest ac moderator, et afficit idem hominum corda, mentesque illuminat ut eam agnoscant, quae Deo maxime placita est, eandemque suis sentiis sanciant veritatem. Non enim frustra locutus est Dei filius apostolis suis, hoc est episcopis et pastoribus futurorum populorum, sic in Iohanne dicens: *ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis, qui maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis, quem mundus capere non potest; non enim cernit neque cognoscit eum; vos autem cognoscitis, quia is apud vos manet, et erit in vobis.* Rogavit enim profecto patrem Iesus dominus, quemadmodum se rogaturum pollicitus est, missusque est, eo rogante in ecclesiam Spiritus sanctus, caput et princeps omnis ecclesiasticae potestatis, qui sempiternum habeat in ea domicilium, vimque praecipue suam et divinitatem proferat in coniunctis episcoporum sentiis et voluntatibus. Quod de Spiritus sancti adventu promissum a Dei filio, et ecclesiae catholicae, hoc est antistitum et episcoporum coetibus tributum, ita se-

(1) Concessum a Paulo III. absentibus Germaniae episcopis ut per suos procuratores suffragium in tridentino ferrent, deinde prudentes ob causas negatum, narrat idem Palavicinus loc. cit.

cuta aetas omnis agnovit et approbatione sua complexa est, ut in causis fidei, si quid de eis rebus adductum esset in controversiam, nec ad alios unquam relatum sit quam ad episcopos, sive concilio ipsorum conventuque advocato, sive consulta et quaesita romani Pontificis sententia, cuius unius auctoritas, par cuius concilio semper habita est; et quicquid ab eis, vel ab eo responsum constitutumque esset, id omnes semper non modo nationes, sed christiani etiam reges et summi imperatores, sanctum et inviolabile praecipue duxerint; nec secus episcopis dicto fuerint audientes, ac si Deo ipso et Spiritu sancto dictante per illos leges et promulgante, de fidei et religionis veritate sancitum quid fuisset.

12. Quod cum aliquotiens antea, tum maxime palam et manifeste patere potuit in concilio nicaeno. Etenim id concilium primum libere ac tuto, depulsa quae ab inimicis principibus diu desaevierat, ecclesiae tempestate, magni imperatoris Constantini cura in Bithynia congregatum, cum multa definivit adversus Arrii dementias, quae ad substantiam et unitatem divinae trinitatis pertinerent, tum de ordinibus, de moribus, de facultatibus ecclesiasticorum eas leges regulasque constituit, quae si fideliter et diligenter fuissent conservatae, regnum semper amoris et dominatum, in hominum omnium cordibus ecclesia obtinuisset. Hoc igitur nicaenum concilium, cum maximae ipsum auctoritatis extitit, tum reliquit etiam vel potius per manus tradidit futuris post se conciliis eandem auctoritatem. Atque hanc vim catholicae ecclesiae, quam per Spiritum sanctum in episcoporum conventibus vigere intelligimus, contractam in arctum et collectam, in romano Pontifice eandem alio quodam modo inesse in-

telligimus ; unus enim ipse , tamquam vertex et summum caput , possidet vim et auctoritatem ecclesiae catholicae. Quod in alia parte scriptionis nostrae fiet manifestum (1). Nunc determinantes dicimus , ecclesiam catholicam , in materia quidem esse populum cum omnem , qui verum Deum Deique filium dominum nostrum Iesum Christum confiteatur et agnoscat ; in ratione autem et substantia , conventum episcoporum , nec non eorum qui propter vitae et doctrinae integritatem dignum Spiritui sancto in suis cordibus domicilium comparaverunt , catholicam vere ecclesiam existere ; cuius legibus et statutis omnis christiana mens quae obtemperat , hactenus ipsa quoque de corpore ecclesiae se facit , et in substructionem sancti ingreditur templi. Quod totum alia quadam intellectum ratione , atque in aciem totius ecclesiasticae potestatis reductum , romanum Pontificem declarat ferre catholicae ecclesiae personam , cui potissimum uni plena a Deo auctoritas sit permessa.

13. Quapropter , quod primo a nobis de christianis sancendis legibus disceptatum fuerat et quaesitum , unde illae nanciscerentur auctoritatem , iam perspicuum factum puto , esse illarum ferendarum auctorem quidem Deum in Spiritu suo sancto , latores episcopos , quibus in unum coetum coeuntibus , haec et a Deo tradita , et a principibus semper ac populis in illis agnita et comprobata potestas est. Populum autem christianum universum tamquam fundum existere , in quo legum illarum effectus operatioque resideat. Nam ut valere lex quidem debeat et vigere , Deus ipse efficit , et Dei ministri sacerdotes ac episcopi ; ut vero

(1) Hoc quoque caput in amissis vel imperfectis operis libris latet.

vigeat iam plane et valeat lex, eorum qui se illi esse subiectos volunt, consensus facit et obedientia. Quo quidem posteriore modo, diximus christianos homines pro sua quemque parte ad legum christianarum vim et ad potestatem sancienti, non minimum afferre. Et tamen opinor pluribus aliis in scripturae locis, de hac ferendarum legum potestate constare, quae apostolis et apostolorum successoribus episcopis a Deo permissa dataque sit, non illa quidem ut in terrenis curis actionibusque finiatur, hoc enim est humanarum et potestatum et legum, sed quod est divinae proprium auctoritatis, quae ad ipsum Deum caelumque directa, in consiliis ac praeceptis ad caelestem illam patriam pertinentibus, tota disponatur.

14. Sic enim apertus ille et evidens in primis scripturae locus indicat, qua potestas apostolis data est vincendi quodcumque supra terram et solvendi, quod in caelo idem et vinctum et solutum esse debeat. Etenim vincire illud et solvere, haud dubie praecipendi et remittendi ostendit facultatem; cum aut alligat lex vetando et prohibendo, ne excursus liberi nostris cupiditatibus dentur, ne quid sentiamus aut constituamus quod sit citra ecclesiae catholicae approbationem, ne in consuetudinibus nostris pravis insistamus. Aut solvit rursus eadem et relaxat, quotiens iustis de causis aut quempiam lege aliqua non teneri, aut etiam si quid sit commissum contra legem, id venia dignum esse iudicat, quod tamen posterius, parcere scilicet et ignoscere, magis divinae proprium semper est clementiae (1). Sed quod apostolis simul omnibus Christus tri-

(1) Trident. sess. XIV. cap. 6. de paenitentia: *quamvis absolutio sacerdotis, alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium vel annuntiandi evange-*

luit, ut haberent ligandi quodcumque et solvendi potestatem, idem et antea et nominatim uni Petro tribuerat, cui dictum est, et ipsi quidem prius multo quam ceteris, *et tibi dabo claves regni caelorum, et quodcumque solveris supra terram, erit solutum et in caelis; et quodcumque ligaveris supra terram, erit ligatum et in caelis.* Ex quo patet, id quod habent congregati episcoporum conventus, ut ferre possint ecclesiasticas leges quibus omnes teneantur, habere idem romanum singulariter Pontificem, ut item ipse ferre possit leges, et populum universum suis praeceptis adstringere. Quod ita habitum et servatum semper est, ut ne conciliorum quidem generalium decreta, sine assensu et auctoritate summi Pontificis rata habita fuerint. Unde illud quoque continuo necesse est intelligi, quicumque conciliorum institutis Pontificumque romanorum decretis non obediant, eis videlicet, quibus de veritate fidei, bonisque moribus et observationibus ecclesiasticis populo sit praescriptum, hos e catholica ecclesia excidisse, neque amplius partem eos Christi corporis existere.

15. Nunc veniamus ad hanc ipsam ecclesiam, quam sanctam, quam immaculatam, quam catholicam appellamus, quae tamen in terris constituta sit, sive ea templum Dei, sive Christi corpus sit, sive horum iam utrumque, aedificandam nostra oratione et construendam; quandequidem homini verborum usus, ut ex scriptura indicatum est, utrique huic rei, et templo videlicet et corpori communis, apteque admodum congruens et consentaneus est. Hac enim in aedificatio-
lium vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actus iudicialis, quo ab ipso, velut a iudice, sententia pronuntiatur.

ne, singulis partibus expendendis et collocandis, perspicue patebit, quid pars quaeque valeat, et quo adhibita sit, quemque locum et ordinem in tota substructione obtineat. Et quoniam multis architectonicae artis vocabulis erit utendum, sic aedificabimus ecclesiam, quasi ea sit animans templum, quod spiritum et vitam e caelo ipso ducat: neque enim aliter sentiendum de ecclesia est, quae vivit et viget universa ipso spiritu filii Dei, caelestemque et summam Hierusalem hic in terris refert, sicut in sacrarum litterarum monumentis nobis est traditum. Ea porro cum in sacerdotibus praecipue consistat, fueritque item utrumque apud Hebraeos, et ecclesia videlicet et sacerdotium, de his primo aliquid dicendum nobis est.

16. Sacerdotum nomen, quod in multa varietate et falsarum religionum et verarum, magnum tamen semper et in magno honore habitum est, a sacro est deductum, cuius verbi vis ad ea dumtaxat pertinet, quae Dei immortalis propria et peculiaria habentur. Nam et sacerdos ipse Deo consecratus est, et quae in Dei patrimonio sunt, omnia ad curam et administrationem sacerdotum pertinent. Sed nos, omissis ceteris generibus sacerdotum, quos aetas antiquior ignara verae religionis, non tam Deo illa quidem quam aut mortuis diis, aut impiis daemonibus consecratos habebat; tantum de duplici sacerdotio loquemur, quod utrumque est divinitus constitutum; alterum ex Deo per Dei nuncium et interpretem Moysen, qui legem sacerdotii et veri Dei adorationis, aliarumque rerum complurium, iudaico populo, praecipientibus angelis, perscripsit; alterum et verum et aeternum sacerdotium, quod ab ipsomet Deo et Dei patris filio domino nostro Iesu Christo, nobis christianis est traditum. Quo

christiano in sacerdotio , quasi quaedam indicatio vel manuductio potius inest, per quam homines, qui Christo habent fidem, opera et praesidio sacerdotum adiuti, viam sibi in caelum et aditum invenire possint. Forsitan hic quaeratur, cum utrumque sacerdotium et iudaicum et nostrum, ex eodem Deo constitutum fuerit, quid geminato opus fuerit sacerdotio; cum ad obtinendam gratiam et benignitatem Dei, illud mosaicum satis futurum fuisse videatur? Attende, Salviate; non enim sine causa videtur quaeri, hicque est nodus, ut opinor, qui maxime impeditas et devinctas retinet multorum cogitationes. Si enim servari ex lege Moysis populus potuit, et ab hac vita in alteram, tamquam ex fluctibus in portum traieci, quid fuit opus adventu et morte filii Dei? qui ita venit ad nos, atque de patris gremio in terram ita descendit, quasi sine eo homine effecto, et in crucem sublato, salute vera nos salvi esse non possemus. Sin autem necessarius ad salutem nobis fuit Christus, quid est quod generi humano attulerit illa lex, quam ob rem ex Deo et inventa et lata fuisse videatur? Hunc ego nodum ut exsolvam, et utriusque vim legis, differentiamque sacerdotii, breviter dilucideque ut exponam, quantum mihi quidem dederit et concesserit Deus, aggredior. Sed tamen omnia quae et hic et ubique sensero, aut sensurus umquam sum, semper catholicae et romanae nostrae ecclesiae, cuius ego pars, summi pontificis Pauli III. beneficio sum effectus, sancto iudicio et definitioni esse subiecta volo.

17. Tota illa lex Moysis, eo maxime erat intenta, idque sibi unum praecipue proposuerat, ut unius Dei cultus et adoratio, quae iam paene tota effluerat ex hominum mentibus, in illa gente saltem et populo iu-

daico retineretur, quem sibi populum Deus iam inde in ipso Abraham, tamquam semen delegerat, unde suo postea tempore oriri et prodire cum vellet, quem ipse divino aeternoque consilio, humani generis primi parentis peccato prorsus deperditi, constituerat fore conservatorem et vindicem, quemadmodum tamen Abrahae in eius semine se esse facturum, tanto ante fuerat pollicitus. Cumque natio cuncta mortalium, temporibus illis, nil nisi terrenum saperet et cogitaret, quod talis atque huiusmodi ab eodem patre primo generata atque facta, cognatione terrae, quamvis ignara tota imprudensque tenebatur, ad caelum autem veriorem illam patriam non modo non optando, sed ne cogitando quidem aspirabat (1), poterat illa quidem Deum auctorem suorum bonorum omnium adorare et nosse, quod maxime semper Moyses iudaico populo ut persuaderet atque insinuaret, contendit atque institit; ad eundem autem Deum exurgere, summumque in eo suum bonum agnoscere non poterat. Namque principium et origo humani generis Adam, a Deo primus hominum in lucem naturamque productus, cum caelestis animans et Deo semper proximus fieri potuisset, si legem interdicti sibi a Deo latam servare voluisset, uxoris suae Evae, hoc est tamquam carnis illecebris delinitus atque victus, terrenus esse maluit; qualisque ipse sponte et sua voluntate factus est, tales nos progenit, ex animantibus caelestibus qui esse poteramus, natura iam et conditione generis mortales, atque terrenos.

18. Cum igitur, inquam, homines naturae ipsius, quam ex Adam contraxerant, instinctu, provoluti in

(1) Confer tamen apud nos, si placet, Script. vet. ed. nov. T. I. part. 2. p. 48. sqq. quaestionem amphiloichianam de argumento hoc.

terram , et terrenas dumtaxat iucunditates spectantes , aversis a Deo non animis solum , verum etiam oculis , quasi terga caelo obvertissent , eaque proni et appeterent tantum bona et intuerentur , quae corpori et sensibus essent coniunctiora , nolens omnino Deus memoriam sui nominis , in cunctorum nobilissimo hominum genere obsolescere , et Moysen et legem illam excitavit , per quam posteritatem primum Abrahae , hoc est Iudaeorum populos (illis enim praecipue et scripta et promulgata lex est) deinde reliquos etiam homines qui ex illa lege doceri instituique vellent , in sui unius cultu et cognitione retineret . Quod quo facilius efficere posset , et simul ut expectaret praefinitum meliori et sanctiori hominum generationi tempus , rudi etiam tum gente illa et voluptatibus terrae implicita ac prope affixa , e quibus ea revelli non tam subito poterat , eadem illa bona cultoribus suis promisit , ad quae ipsi potissimum et cupiditate sua proni , et concepto naturae mortalis vitio , maxime propensi essent . Ita aemulator Deus in gente et natione sua ceterorum fallacium Deorum effectus , quod ipse saepe de se in sacris codicibus testatur et praedicat , blanditiis eisdem voluit allicere populos suos , fidosque sibi eos et obtemperantes reddere , quibus falsi dii homines sibi obstrictos et devinctos possidebant . Ita Moysis illa lex , Deum verum agnoscentibus , et eum unum colentibus , omniaque illi sua commoda accepta referentibus , agros , urbes , populos , regnaque publice , privatim vero , fructus terrae , liberos , coniuges , mancipia , pecora , foetusque annuos uberes foecundosque promittit .

19. Cuius inter Deum hominesque iudaeos , pacti atque conventi , sacerdos in lege sponsor quidam et sequester est . Ille enim constitutus inter utrosque , et ad

alterutrum pro altero interveniens atque intercedens, populum hortatur et admonet, ut obtemperare praeceptis summi Dei, illique honorem et cultum tribuere uni, bonaque ab eo cuncta et commoda expectare sua velit, quae sunt in lege de terrenis omnia utilitatibus proposita et expressa. Qui si defecerit aliqua in parte, si quid criminis admiserit et vitii, quam ob rem offensione contracta extra promissiones Dei videatur esse eiectus, postea vero indoluerit, et in pristinam cum Deo gratiam concupierit redire, offerat Deo sacrificium quod in lege praeceptum est, pacemque et veniam petat, quam sacerdote interprete, et pro eo Dominum precante, non gravate est impetraturus. Ad populum ista. Tum vicissim ad Deum sacerdos idem conversus, illum obtestatur et obsecrat, ut parcere atque ignoscere populo suo, neque erratis illius abduci ab eo fovendo et amplificando velit, neve suam clementiam et bonitatem patiatur hominum peccatis vinci, quo minus praestet illis et suppeditet omnia quae in lege tam ample tamque liberaliter ipse eis ultro commoda atque bona pollicitus sit. Hoc est in lege Moysis, quantum in littera expressum est. Nam de legalibus umbris verum Dei populum veramque ecclesiam, quae ex Christo futura erat, iam tum in figura imagineque indicantibus, alius dicendi locus, alia est ratio. Nunc tantum dicimus de sacerdotio, hoc inquam in Moysis lege proprium esse sacerdotis munus, huiusmodi sacerdotium, ut interpretes ad Deum, et iudaici populi cum eo ad hosce fines, quos diximus, conciliator, sacerdos sit; et haec summa populi Deum quidem agnoscentis ac venerantis, ut Iudaeorum natio faciebat; sed tamen adhuc terreni et animalis populi sanctitas est atque religio.

20. Nunc videamus nostro de sacerdotio cuiusmodi id sit, non solum ut huic ab illo quid intersit, conspicere possimus, verum eo etiam magis, ut quoniam christianam ecclesiam animatum corpus sive animans templum esse constituimus, videamus quae sit anima huiusce ecclesiae et vita, sine qua nimirum frustra de corpore ipso laboraremus; non enim cadaveris, ut opinor, aedificatores, sed corporis vita caelesti praediti, volumus esse. Porro autem vita cuiusque animantium generis, non ex simplici vivendi ratione, neque ex eo quod habet commune cum generibus ceteris, sed ex vitalibus ipsis actionibus, quae proprie et nominatim in hanc naturam cadunt, a nobis intelligenda est. Etsi enim cum Christum dicimus christiani corporis caput, et Christi spiritum eiusdem corporis vitam appellamus, vere haec ita pronunciamus et loquimur, non habent tamen ista paratam continuo et perspicuam intelligentiam. Videre conatus, et perspicere actiones, moremque naturae cernere diligenter oportet, antequam intelligatur non solum quidque vivere, sed suo ipsum hoc familiari modo et sua propria ratione vivere; qua notatione et animadversione peculiarium in uno quoque officiorum et munerum, cuncta animantium genera ad nostram cognitionem distincta sunt. Ut ergo non satis est hominem perspicere et nosse, ex insito dumtaxat illi motu, et functione sola vivendi, quia nihil proprium in eo, sed quod habet cum ceteris commune animantibus indicatur; similiter ecclesiae vitam cum Deum aut Christum esse dicimus, nisi adiungamus cuius modi ista sit vita, et quibus in operibus actionibusque versetur, nihil in ea proprii neque praecipui ad intelligendum proferimus: vivit enim in omnibus Deus, quae quo-

cumque modo sint. At studia et consilia ecclesiae conspicientes, nec non voluntates, appetitiones, conatus, finemque, et extremum, ad quod illa contendit, tum demum plane animo percipimus, cum vivere illam ex Deo, tum eo naturae suae proprio more, eaque ratione vivere, qua nulla praestantior, nec divinitati coniunctior in humanis rebus esse et cogitari possit.

21. Aggrediamur igitur de sacerdotio dicere, simul enim de vita et spiritu christianae ecclesiae dicemus, cuius quodammodo ecclesiae cor et primum tanquam receptaculum, unde postea spiritus ille in ceteras dimanare possit corporis partes, christianus sacerdos est. Atque ut sequentia cum antecedentibus contexamus; cum Deus non magis omnipotens quam misericors, satis quidem videret nomini suo in una Iudaeorum natione esse consultum, si rivales suos falsos Deos, ut scriptura appellat, a sibi dilecta gente submovisset, unumque sese dominum et Deum perspicue illis colendum adorandumque ostendisset, saluti tamen eorum, et cunctorum praeterea hominum, quam assidue ipse, ut est omnino bonus, meditari non desistebat, illa sola ratione non satis provisum intelligebat esse, quos si vellet efficere caeli incolas, et eorum coetibus illas illustres et supremas regiones frequentare, sicuti iam inde ab initio sibi ipse proposuerat, necesse eos haberet revellere prius e terra, et ex infimis locis, infimisque item et locorum consimilibus studiis, ad altiora studia praestantioraque traducere. Cum haec ergo volveret animo secumque agitaret Deus, et quamquam factos sibi homines natura hostes, filiosque irae natos, ut apostolus inquit, quippe qui alia signa, alios duces, alios imperatores longe diversos a summo Deo, atque adeo illi e regione contrarios, mun-

danos videlicet Deos secuti essent, aliumque sibi dominum, aliam potius adscivissent sectam, aliud sacramentum dixissent, pro magnitudine tamen suae infinitae bonitatis, sibi et reconciliare et adiungere institueret, suumque pristinum caeli ornandi et frequentandi ex humano genere consilium, nostrae pravitati vellet anteire, illam rationem iniit, qua nulla neque in caelo neque in terra excogitari potuit praestantior, quaeve aut nobis tam insigniter utilis, aut illa Dei infinita sapientia magis esset digna. Filium enim suum coaeternum secum et aequè omnipotentem, genitum quidem et procedentem ex sese, cetera sibi prorsus parem et potestate et gloria, misit in hunc mundum, hominemque fieri, et in castissimae virginis utero carnem accipere voluit, non ex viri mortalis semine, ne particeps ea foret communis nostrae labis, sed Spiritu sancto interveniente concretam; qui filius idem Dei et idem simul filius hominis, longe alienus tamen a mundo, nihilque cum eo habens tanquam cum sui patris adversario nec commercii nec cognationis, hoc est nullis illecebris illius nec incunditatibus irretitus, huic solum rei factus natusque est, ut fidelem, continentem, perpetuam, nusquam dilabentem, nulla ex parte deminutam, prorsus inviolabilem obedientiam praestans Deo, solamque in omni vita illius spectans et prae se ferens voluntatem, haec nobis commoda ab ipso patre Deo omnipotente afferret, primum ut genus in eo cunctum nostrum, Deo patri reconciliaretur; non enim iam ille, quemadmodum nos sumus, item ipse Deo erat natus hostis, sed semper filius, in sua quidem divinitate natura filius, in nostra autem humanitate, filius electione, quam electionem operibus ut comprobaret, vimque obtineret apud patrem, nos illi commendandi

et secum ad illum nos adiungendi maiorem, nihil omnino a sese mundo, neque honoris tanquam Domino, neque amoris tanquam parenti deberi existimavit, sed totum sese penitus natum et factum constituit esse Deo. Quapropter neque cum mundo ulla non societate omnino, non necessitudine, non benivolentia iunctus est; contraque atque Adam fecerat, cum ipse in terra natus esset homo, totum se ad Deum et ad caelum contulit, a quo Adam sese ut terrenus fieret abiunxerat. Ergo in uno iam homine amicum Deo genus nostrum, non adversarium totum, quod domini nostri Iesu Christi beneficium, per illius singularem erga Deum obedientiam nobis tributum est; per eum enim patuerunt nobis fores ad Deum et reconciliationis nostrae cum illo et gratiae.

22. Sed hoc tamen non fuit satis; non enim habere apertos aditus, nos possessores Dei statim efficit; sed intrare eo oportet quod sit patefactum, quemadmodum quidem et ipse Dominus Iesus intravit, qui postquam id effecit, ut aures iam divinae clementiae nostris optatis et precibus haberemus expositas, etiam hoc edocuit, quemadmodum nosse atque orare Deum, et quo pacto nos gerere ut ad illum possemus accedere deberemus; neque verbis edocuit hoc modo, sed operibus ipsis et factis interpretatus est, illamque princeps ipse et iniit viam, et ad ultimum usque est persecutus, quae sola in caelum nos ducens, carni quidem et mundo ardua planeque intractabilis, in ipso tantum Iesu Christo, et cum ipso et per ipsum, nos ad ¹⁾ caelestem Deum patrem, et ad beatam cum illo immortalitatem perducit. Videamus ergo quid dux noster egerit, et similiter nobis agendum esse intelligamus. Namque ille primus hominum cunctorum, intelligens

peccatum omnia esse, in quibus paretur mundo; propter eam rationem quidem, quia mundus cum sit adversarius Deo, nec solum locorum regionibus contrarius, ut summo infimus, verum etiam studiis, moribus, vitae conditione et genere, nihil illi tribui, nihil in illo magni potest aestimari, quod non continuo et neglectum et in contumeliam illius praecelsae Dei maiestatis recidat: omnes ipse mundo potius contrarias rationes degendae vitae elegit; ita et ignobilis voluit nasci, non clarus; et pauper perseveravit esse, non locuples; et laboriosam ac vagam, non commodam nec quietam secutus est vitam; et quatenus fuit homo, despici et contemni non indignum duxit; cum quâ erat Deus, mirabilia opera inter homines efficeret, et huiusce vitae mortalis usuram, quam hominum natio sibi tantopere ut tueatur laborat, ipse non servandam sibi, sed salutem nostrae impendendam putavit; et in ipsa quoque morte, non genus aliquod moriendi honestius, sed quod maxime insigne ad ignominiam haberetur, suo ipse constituto, suaeque voluntate suscepit. Denique quicquid in hoc mundo magnopere expetitur, maximeque et carum habetur et iucundum, is id habuit ab sese segregatum omne atque reiectum, ut nullo omnino studii, amoris, honorisque vinculo huic mundo adstrictus, sed tantum Dei sectam imperiumque magnificans, caeleste iam animal, non terrenum, in ipsa terra existeret.

23. Hoc doctissimus apostolorum Paulus quadam cum vehementia exprimens, factus est, inquit, Deo obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et extulit illum Deus, et dedit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur. Etenim illa in cruce sanguinis Christi

profusio, per obedientiam erga Deum et rejectionem terrenarum iucunditatum facta, non solum illi tantum auctoritatis et gratiae apud Deum contulit, quantum omnis lingua aut confessa est, aut aliquando certe confitebitur, sed nos in eodem ipso omnes, abstersa labe macularum, quae nostrum Deo nomen infestum odiosumque reddebant, ad eandem cum Deo gratiam amicitiamque adduxit; dum tales nos quoque fieri caelestes animantes, et in morte ac sanguine domini nostri Iesu Christi expiari Deo, et carni ac mundo commori constituamus; quia una ratione vindicari a morte et interitu, et hanc mortalem patriam aeterno domicilio possumus commutare. Neque enim fieri potest, ut cum studiis terrae, caeli et caelestium coëat cogitatio, etsi in hac vita huius mundi bonorum sectatores sumus, ut bona illa caelestia, nobis qui ea negleximus, oblatum iri postea paene aspernantibus credamus. Quamquam alterum quoddam est, his qui aberraverunt et in amoribus mundi aliquamdiu bacchati sunt, quandoque tamen resipiscentibus, ad misericordiam Dei benignitatemque refugium, si peccatum videlicet erroris nostri detestemur, doloreque animi et paenitentia afflicti simus, si diversam a Deo peregrinationem dimittentes, ad eum ipsum quem prius reliqueramus, humiles et prostrati studeamus reverti; ad quem tamen unus tantummodo reditus et transitus concessus est, si prius haec scindatur, et per vim perrumpatur, quae tam arcta nobis cum mundo intercedit coniunctio atque necessitas; quod aliter spes illa vitae diviniore, mentibus eorum qui oculos in caelum attollere conantur, nequit illucescere.

24. Toto igitur illo genere degendae vitae, et ad extremum morte ac sanguine suo, hoc effecit Iesus

Christus, ut peccato in se humanae carnis interempto, per quod peccatum caro cum mundo copulata atque nexa, a Dei imperio et obedientia aliena penitus existebat, et ob eam causam morti ipsa addicta, totum hominem secum in eandem calamitatem pertrahebat, primum humani generis cum Deo fieret ipse reconciliator; deinde nostra cunctorum, qui eius sequi sectam volumus, in eoque et cum eo peccato carnis nostrae commori, suo precioso sanguine delicta ablueret, puerosque et purgatos nos Deo patri suo redderet, iam dignos effectos quos ex tenebricosa et lutulenta terrae patria, in caelestem pater ipse Deus et vitam adscribat et civitatem. Ita enim scriptum est, in eo nos maxime laetari oportere, quod nomina nostra in caelo scripta sint. Atqui in hunc modum se gerere, et vere christiano fungi officio, id illud ipsum est quod in primis iubemur, patrem videlicet repudiare mundum, cuius natura filii sumus, et Deum potius nobis parentem adoptare, quandoquidem a naturali patre ad interitum, ab adoptivo in vitam et in salutem producimur. Sane filii tum vere efficimur Dei, cum illius unico et naturali filio domino nostro Iesu Christo nos concoporeos facimus, nec verbo fidei solum, sed meditatione etiam eorumdem operum et virtutum, ut similitudinem Dei in nobis referamus. Etenim decet in primis aequumque est, filios imitatores esse sui patris. Proinde quemadmodum Deus bonus est, paremque se cunctis in omni humanitate et beneficentia exhibens, qui et pluit et solem suum oriri facit bonis aeque et malis; sic nos convenit, nullo privatim odio, nulla in quemquam malivolentia ductos, nulla turpi macula, nulla iniusta cupiditate affectos, omnibus aeque beneficos et misericordes existere, adhibereque et honores

et fortunas huius saeculi, si quae nobis forte obvenerunt, non ad explendas libidines cupiditatum nostrarum, sed ad subsidium et opem impotentiam. Quam invenire viam, et quod in caelum tenere iter, sine Christo nulla ratione possumus. Ille enim nos Deo et verae vitae mortuos, ad vitam ipsam excitavit, factusque est mortuorum primitiae et primogenitus apud Deum; ille nos fratres suos in adoptionem patri suo tradidit; eodem ille ad Deum itinere nos deducit, per quod ipse ceteris omnibus est praegressus; quodque extremum nobis ab illo et maximum est beneficium, quo naviter et strenue eum ipsum sequi et cum Deo vivere iam in hac vita possimus, infudit ille amoris spiritum cordibus nostris, rapientem nos ad ipsum Deum, omniaque humana sordida, omnes labores gratos, omnia pondera levia nobis facientem, per quem ablati et remoti a terrenis studiis, studia nostra omnia in Deo ipso reponimus.

25. Sed quoniam hoc totum Christi et fidei nostrae mysterium, maius multo est, et sacramentis pluribus refertius, quam ut brevi nostra oratione queat explicari, et multa tum sunt a nobis ab aliisque compluribus accurate de eo admodum et diligenter alibi scripta, illud nunc concludendum est, nos si adipisci caelestem vitam cupiamus, commori in hac vita prius cum Christo oportere, hoc est mundo et carni effici mortuos, ut deinde cum eodem ad novi generis vitam exsurgentes, nostra omni in Deo et in caelo cogitatione defixa, quod per gratiam tantum et Spiritus sancti donum facere possumus, non terrenum amplius genus, sed caeleste iam nunc animal in ipsa terra simus. Porro autem id nobis contingere non potest, nisi nova in Deo efficiamur creatio, in iustitia et sanctitate

veritatis facta, si nec sine veste quidem nuptiali ingredi ad coetum epulasque nuptiarum cuiquam homini fas est. Hoc mysterium, hoc Dei omnipotentis tantum tamque admirabile erga nos beneficium, haec nova generis nostri per dominum nostrum Iesum Christum ad Deum excitatio, et ab inferis evocatio, in caelumque adscriptio, qua salus nostra perpetua continetur, anima est et vita huius corporis et templi quod ecclesiam appellamus; unus hic, inquam, qui Christi ipsius fuit, idem est et ecclesiae spiritus, idemque sensus quo inspiratur illi et proclive fit, Christum non verbis solum et confessione agnoscere, verum etiam re ipsa atque factis imitari, quoniam nisi opus vocem in ecclesia consequatur, imago ea dumtaxat futura sit corporis, non Christi corpus, soni non mentis particeps, vitales effingens motus, non vitam ipsam nec spem caelestem possidens. Quamobrem si vivit, si spirat ecclesia, si cogitat et sentit, consiliumque intus et rationem obtinet, hoc est vivere illi et sapere, quod Christum habere et impressum in sese, ferreque illius uti Paulus ait stigmata, et ceteris eundem insinuare et tradere. Cuius nimirum ecclesiae templique et corporis sic coagmentati et animati, huiusmodique mente nempe divina praediti, cor, ut ante diximus, sacerdos ipse est. Etsi enim haec fides, talisque Dei cognitio, neque verbis solum et observatione caerimoniarum, sed multo magis spiritus et veritatis operibus, Christi domini veneratio, omnibus qui in christiana fide censentur proposita, et praemiorum promissione caelestium optabilis facta est; totius tamen divini consilii demonstrator ceteris et interpret, ad idque et noscendum et concupiscendum, assiduus ac diligens hortator christianus sacerdos est.

46. Cuius quoniam vim iam quamdam et muneris eius quod is fungi debeat, speciem informare coepimus, videamus deinceps, quid nostrum sacerdotium ab illo Iudaeorum et mosaicae legis differat sacerdotio; sic enim opinor exquisitius noscemus, quanta sit in hoc nomine christiani sacerdotis dignitas, quanta paene divinitas. Namque, ut ante posuimus, cum illa lex quae per Moysen lata est, cultum unius Dei Iudaeis omnibus constituat, eumque ab his velit unum adorari et coli, posthabitis omnino et reiectis ceteris Diis; haec enim quoque cum ea, fides nostra non discrepat; unum enim colimus nos quoque, caeli et terrae, eorumque quae in his sunt, effectorem et creatorem omnipotentem Deum, unum omnino in natura atque substantia, in personis trinum; cuius in summa et absoluta unitate, trinitatis ratio, neque nunc nobis exponenda est, et a multis tamen magnisque doctoribus perquam diligenter exponitur. Sequitur in lege Moysis illa praemii poenaeque distributio; ait enim, quicumque unum Deum solum omnipotentem coluit, coluerit; adoravit, adoraverit; eiusque praecepta et mandata quaecumque descripta in lege sunt, servavit, servaverit; quid iste quaeso nanciscetur? quid erit meritis? Huic, inquit, fructus et bona terrae ab eodem Deo affatim suppeditabuntur. At quanam ista bona? quae in liberis, inquit, quae in familiis, quae in pecore, quae in vite, olea, agro frumentario. Quid, qui non coluerit nec adoraverit unum solum, sed aliis quoque honorem Diis impartierit? Anima eius, inquit, e Iudaeorum populis exterminabitur. Ita et vita frugibus familiisque affluens, adorantibus unum Deum, et transfugientibus ab eo ad alienos et falsos Deos, mors ista corporis per legem Moysis oblata propositaque est.

Cuius maximi in lege illa praecepti, ceterorumque item mandatorum, nec non poenarum praeiniorumque quae sequuntur, sacerdos apud Iudaeos monitor et interpret est. At noster qui in fide Christi constitutus est sacerdos, principio quidem cum Moyse consentit, unumque et ipse omnino Deum docet adorari; sed longius aliquantum progrediens, tresque proferens in divinitate personas, in Patre, et Filio, et Spiritu sancto, unum et eundem Deum esse credendum nobis et venerandum praecipit; eis vero qui hoc egerint, divinamque hanc veritatem in corde sibi descripserint, tum autem Dei amatores effecti, ad illum ipsum quaerendum et expetendum unum sese dederint, quodque vere est colere unum Deum et adorare, cultum omnem suum ab hoc inferiore removerint mundo, totumque in Deum contulerint, in ipsoque Christo Iesu unico Dei filio, inque eius morte et sanguine, ipsi quoque his terrenarum rerum cupiditatibus ac desideriiis exanimes et mortui, correpti novo quodam igne sancti Spiritus, in illam caeli caelestiumque rerum cupiditatem exarserint; quod e vestigio propositum animi, et quam ad Deum sese applicandi in eoque inhaerendi rationem et voluntatem, admirabilis quaedam summi imitatrix Dei, et eadem caelo longe dignior quam terra, vita consequitur.

27. His, inquam, sic de Deo sentientibus, sic illum appetentibus, sacerdos noster, non iam terrena et cito interitura bona, neque mortale aliquod praemium in terrae frugibus annuis, et familiarum foecunditate, sed caelum et beatam vitam, et immortalitatem omnium saeculorum aeternitatemque repromittit. Quodque ceterorum maximum omnium est, unicos amores nostros, Deum ipsummet, agrum et fructum et possessionem

nostram nobis offert, ut eundem et auctorem summi boni nobis habeamus, et nostrum ipsum summum bonum. Ita sacerdos Iudaeorum, expectare populos suos bona terrena ab ipso Deo iubet; nos noster caelestia. Ille in Iudaeorum cordibus amorem Dei ita inuivat, ut inchoatum relinquat, studeri autem maxime velit eis bonis, quorum gratia assequendorum Deum quoque illis esse amandum praecipit; noster et ad Deum unum conversus, et totus in eo haerens ac consistens est amor. Omnem illi suam spem in terrae commodis et fructibus reponebant; nos terrenis rebus omnibus posthabitis et pro minimo ductis, spes in caelo nostras penitus defiximus. Ita illi terrena studiosius persequentes, terreni necessario animantes erant; et mortale illud Iudaeorum sacerdotium, quod omnis in rebus caducis et mortalibus quae impenditur opera et procuratio, necessario ipsa quoque mortalis et caduca est; nos qui et consiliis agendaе vitae, et ipsius imitatione et assecutione summi Dei, in caelo semper versamur, iam nunc in hac vita caelestes incolae sumus; ut transitus nobis brevis et expeditus ab hac terrestri peregrinatione et aliena patria, in caelum propriam patriam nostram, et ad Deum patrem nostrum, non tamquam hospitibus, sed ut civibus, futurus sit. Qua eadem ratione nostrum iure sacerdotium est aeternum, quod non secundum Aaron, sed secundum Melchisedech constitutum sit. Evenit enim necessario, ut mortalem, rerum mortalium procuratio; immortalium autem, immortalem et honorem et honoris ac muneris fructum consequatur.

28. Quibus iam ex omnibus liquido arbitror patere, quae sit catholicae anima ecclesiae, quae vita, qui spiritus, quantumque in ea muneris atque operis sa-

cerdoti sit impositum, qui ecclesiam tamquam cor illius sedemque in ea et domicilium vitae possidens, assidue animare, fovere, alere, in Dei cibo et verbo Christi debeat; quantumque item honoris eidem sacerdoti esse debitum intelligatur, cuius species et gravitas, si rite is sacerdos sit eiusmodi est, ut nulla neque honestior aut decentior inter homines, nec similitudine ad Deum propinquior possit reperiri. Eam porro maiores nostri sapientissimi homines melius cognoverunt, qui optimis illis temporibus, quibus ecclesiastica vigeat disciplina, quae nunc tota paene nobis e manibus elapsa est (1), tales eligebant et consecrabant sacerdotes, quos doctrina vitaeque eximios, egregie et posse et velle intelligerent, docere populum publice, habere conciones, praecipere plebibus, quae facienda cuique essent, inducere homines cohortando in amorem caelestium honorum, ab amoribus autem terrae revocare atque abstrahere, excitare desides, consolari afflictos, negligentiores corripere, ceteraque docere et commonefacere omnia, quae ad integritatem vitae pietatemque erga Deum, in proximum charitatem, ad omnem denique cultum et veritatem christianae religionis pertinerent. Solis, inquam, tum presbyteris et sacerdotibus Dei, haec concionandi docendique provincia in templis et sacris locis erat demandata; reliquis

(1) Scribebat haec Sadoletus, ut iam dixi, ante egregiam, per tridentinum concilium, ecclesiasticae disciplinae factam instaurationem. Praeter quam quod nonnulla vehementiore eloquentiae spiritu haec dicuntur. Etenim virtutibus neque clerum neque alios ordines circa illa tempora vel paulo ante caruisse, satis demonstrant clarorum virorum vitae a Vespasiano florentino scriptae, atque a nobis in his voluminibus divulgatae.

omnibus de populo, etiam ex ea vita quam monasticam vocamus, quamvis doctis et prudentibus, ut in sanctionibus est romanorum Pontificum praesertimque Leonis maximi optimi sanctissimique pontificis, ab hoc omni munere penitus exclusis (1).

27. Nunc quoniam huius sancti templi, quod est Christi ecclesia, iam aedificationem aggressi sumus, cuius bona magnaue pars in presbyteris consistit; videnda nobis sunt initia, e quibus tanta fabricatio ad culmen usque summum ducta extractaque est. Ut enim saepe iam est dictum, populus christianus qui ubique est, in hanc templi extractionem cunctus quidem ingreditur, sed non est satis caementa praesto esse et materiam et calcem; ars accedat oportet, quae suo quaeque loco cuncta disponat et collocet, habeatque rationem et dimensionis et partium, quod in his maxime ratio et forma templi, totiusque operis vis atque descriptio posita est; quod iam ipsum est in ecclesia Dei, sacerdotum officium, ut hoc vocabulo etiam episcopos comprehendamus; in his enim paries, in his testudo templi, in his fastigium, in his anguli, bases, columnae, epistylia, ipsa denique illuminatio, quicquidque habet artem et opportunitatem et ornamentum, totum in hoc sacro sanctoque delubro, ex sacerdotibus est; atque adeo potius convenit esse; sic enim hoc tempore loquendum nobis est, quandoquidem labem non exiguam in hac tanta mole tam praecleari operis, intervenire passi sumus. Verum ut eius, quod si non ita est plane ut oportet, deceat tamen esse, aliâsque ita fuerit, vim atque naturam oratione exse-

(1) De varia circa id Ecclesiae disciplina legendus est doctissimus Thomassinus vet. et nov. Eccl. discipl. § Part. I. lib. III. cap. XIII. et seqq.

quamur, templi huius ut dicebamus, qua templum est, ratio quidem tota atque descriptio in sacerdotibus sita est; sed eius sarti tectique ab omni iniuria praestandi, ad arbitratum praescriptumque sacerdotum, principibus saeculi cura a Deo est delegata. Ac fuit tempus, cum non modo nihil iuvabatur ex principibus ecclesia, verum ultro impediabatur ab illis, oppugnabatur, vexabatur, omniaque erant ipsi et nascenti et crescenti, formidinis et periculorum machinamenta opposita; quo quidem tempore suum ipsemet negotium agebat Deus. Ille enim ut patefaceret hominum terreno generi, quae sui divini consilii vis esset et ratio, quod consilium totum ipse ad regenerandos in Deum patrem suum homines et ad caelestem constituendam civitatem contulisset, quos primo sibi delegerat apostolos et discipulos, hos produxit principes in certamen, ut cum esset illis ab impiis iudicibus optio facta, utrum ad mundanorum cultum Deorum revertentes, mallent in hoc mundo cum honore et iucunditate vivere, an suum Deum Christum quem ipsi praedicarent crucifixum, per varia et acerba corporis supplicia sequi; illi haud dubitanter, in Christo Iesu mori, quam hanc mortalem vitam cum mundo degere praecoptarent; ex quo facti tamquam testes divinae in Christo Iesu veritatis, appellati sunt martyres.

30. Sed ut dicebam, suam tunc ecclesiam ipse et fovebat et regebat et tuebatur Deus, neque principes tum habebat ullos, quos substitueret vicarios huius muneris sui; quippe qui omnes, aliquot saeculorum curriculo, aut infenso et alieno ecclesiam animo, aut trucibus etiam odiis et exitiis insequabantur. Et tamen coeptam aedificationem suam pertexente Deo, per strages, per ruinas, per caedes, per incendia, quotidie

maior et splendidior ecclesia florescebat. Itaque et tunc templum sanctum hoc maxime perfectum expoliturumque est, cum minime videbatur de ea re a quoquam posse cogitari, et ordo omnium rerum quae ad templi ornatum necessariae sunt, seriesque in eo et descriptio tota officiorum ac munerum, sic de repente absoluta distinctaque apparuit, ut cum primum sacerdotes, depulsa tempestate, ad quam declinandam antea fuerant intenti, respicere ad sese, suisque rebus et negociis consulere posse coeperunt, parum admodum illi aut nihil quod novi constituerent, haberent, plurima autem et maxima iam invenirent constituta, quae admirarentur; cum non extaret, neque esset manifestum, unde hi tam apti tamque opportuni et utiles omnium ordinum in ecclesia gradus, unde presbyteri, episcopi, metropolitani, primate, unde eorum omnium distincta suis procurationibus et potestatibus munia, unde denique tota ecclesiastica ratio formaque disciplinae, in tam praeclaram speciem veluti subito producta enitisset. Quis tam variam rationem negotiorum et operum, admirabili quadam consilii sapientia, tam celeriter praesertim tamque mature, per cunctum orbem terrarum eandem descripsisset? Ut perspicue pateret, Deum in omnibus his interfuisse. Et tamen opinor, initia rerum et constitutionum huiusmodi, ab apostolis primo orta fuisse et inducta, quorum etiam ecclesiasticas regulas, quas canones vocamus, in manibus habemus, sancte illas quidem et salutariter perscriptas, sed si cum rebus tempora comparentur, indicatas potius ab illis, quam ita distincte ut nunc sunt positas, et eas tamen optimum illum odorem antiquae sanctitatis et pietatis redolentes.

31. Secuti sunt praesides plebium christianarum,

ac romani praecipue Pontifices, qui etsi aliqua egregia constituerunt in ecclesia, eaque in actum et usum adhibuerunt, neque illi tamen absolvere omnia potuerunt, terroribus et fuga et impendentibus mortis periculis quotidie agitati, latebrasque et loca abdita quaerere coacti; et si maxime omnia absolvissent, quod illa tamen ita cito pererebuerunt, et in cunctas nationes diffusa sunt, quodque tam celeriter in eundem morem, consensionem, ordinem convenerunt ubique et conspiraverunt, interdicto praesertim non solum coetu omni et conventu, sed prope etiam sermone christianis inter se hominibus, hoc nemo mortale factum, neque hominum consilium potest existimare. Vix enim trecentis ab adventu Christi domini nostri interpositis annis, primum concilium nicaenum, Constantino imperante, tuto ac libere congregari potuit. In quo etsi nonnulla quae ad pacem ecclesiarum, divisionemque et usum iurisdictionum pertinerent, aut constituta nova, aut vetera firmata sunt, perfectus tamen decor ecclesiae, mortali nemine perfectore aut magistro, quem quidem proferre et nominare esset fas, in conventu illo subito conspectus est, stupentibus omnibus, et percontantibus inter se, unde illi tot et tam eximii patres, tam inexpectata ecclesiae lumina, tot caerimoniac, tot leges, tanti et tam varii ordines honorum, curarum, munerum, et sancte simul et sapienter constituti, tactusque praecipue tot hominum, diversis longe ex gentibus et linguis in unum coeuntium, in eandem mentem et voluntatem consensus existeret. Quae hoc mirabiliora hominibus videbantur quod meminerant, et antea semper, et proxime etiam magis, Diocletiano primum et Maximiano, mox Galerio Licinioque principibus, quam acerba et aspera

tempestas incubisset ecclesiae. Quod autem ille turbo immanis et furibundus non corripuisset prorsus omnia et abstulisset, quod tam multis milibus hominum crudelissima peremptis caede, staret adhuc tamen ecclesia et vigeret, quod ex tenebris latebrisque producta, retineret nihilominus omnia ornamenta dignitatis et honestatis suae; hoc mirabantur homines, hoc quomodo accidisset, aut quid esset factum, interpretari et intelligere satis non poterant. Itaque praesens Dei numen et perspicuam illius in christiana propaganda religione voluntatem, vellent, nolent, cogebantur confiteri. Et sane constat, tantos hominum undique concursus, ad spectandum et contemplandum illud concilium esse factos, ut videretur orbis terrae suis paene totus emotus sedibus, Nicaeam se contulisse.

32. Quod mihi quoque saepius id cogitanti, magnum semper indicium Dei voluntatis in christiano genere constituendo visum est. Qua enim alia ratione, ita propere et raptim, itaque constanter, idem et morum, et legum, et sacramentorum ecclesiasticorum consensus toto orbe percrebuisset, tot crucibus, tot mortibus, tot exitiis christianis hominibus ubique propositis? cum ut quisque vel minimam de se huius sententiae suspicionem commovisset, is ad magistratum statim raperetur, et ab eo non communi morte, sed carnificina crudeli excruciatu necaretur. Verum vicit profecto, et vincet semper mundi hominumque machinationes et consilia, vis ipsa divina, quae hoc certissimum praebet suae voluntatis argumentum, cum obnitentibus contra omnibus, et constitutum Dei per-rumpere evertereque conantibus, non ferro, non vi, non dimicatione aperta, sua decreta tutatur; sed in lenitate frangit iracundiam, et in patientia vincit ho-

stium asperitatem. Conatus autem et impetus eorum qui contra pugnaverunt, qui omni ratione ut sibi obstare possent contenderunt, sic demum irritos fuisse inanesque demonstrat, cum ipsa ad extremum, et re-cisa fructificantior, et oppressa valentior, et inter minas mortis atque pericula, tutior fidentiorque existit. Haec igitur ipsa vis divina, usque eo per se ecclesiam tutata est, eamque in maximis damnis atque periculis, non salvam solum, sed florentem etiam honestamque conservavit, quoad principes suos reperit nactaque est, quibus hoc munus recte posset delegare, non quidem illa ut relinqueret patrociniū, sed ut vicariam tamen principum operam adhiberet; quibus hoc negocium ab omnipotente Deo datum impertitumque est, ut cum ipse intus ecclesiam Spiritu suo sancto foveat et alat, principes ab externis iniuriis et calamitatibus eandem tectam defensamque custodiant. Quod quidem munus, et quae procuratio, optimis semper principibus pulcherrima visa est, magnoque sibi illi eam rem honori, et sempiternae gloriae fore putaverunt, quae spes et opinio minime eos fefellit. Quis enim principes alios iam agnoscit aut iudicat dignos, quorum honorifica habeatur mentio, praeter eos, qui ad tuendam, ornandam, amplificandamque ecclesiam, et opes praecipue suas et studia contulerunt? quorum etiam nunc nominibus et virtutibus, tamquam stellis clarissimis, longa vetustatis spatia distincta sunt; ceteris, qui nequaquam in simili cura et actione sunt versati, aut dedecore oblitis, aut oblivione penitus oppressis.

33. Sed eorum qui hoc decus sibi eximie appetierunt, princeps omnium et temporibus et laudibus magnus Constantinus, non solum maximis honoribus et

beneficiis auxit decoravitque ecclesiam, plurimumque illi ponderis et auctoritatis etiam in rerum profanarum iurisdictione detulit; sed tantus ipse imperator, quantus non antea quisquam, nec tam latis finibus romanum imperium obtinens, hac in re praecipue in epistolis gloriari solitus est, quod se ministrum electum vocatumque a Deo, ad ornandam et tutandam ipsius ecclesiam esse diceret. Quam eandem mentem secuti, spatiis interpositis, aliquot romani principes, Iovinianus, Valentinianus, Gratianus, in primisque Theodosius, dignam sua pietate gloriam apud posteros adepti sunt. Et fuere tamen alii nonnulli, qui in orientis partibus huic laudi studere. Sed ad principes nostros festinat cogitatio, qui et aetate et genere propius nobis coniuncti sunt. Est ne ullum nomen in omni saeculo omnique memoria clarius, quam Caroli magni, regis primo Gallorum, mox Romanorum imperatoris? Ad quem ille honoris gradum virtute et rebus gestis et summis in Dei ecclesiam, Petrique apostoli sedem officii ascenderat. Quis hoc principe studiosius fovit, quis ornavit ecclesias? quis plura Deo templa atque delubra, plures et honestiores sacerdotum coetus, quis ipsis et templis et sacerdotibus maiora atque opulentiora dona obtulit ac dicavit? Nonne in omni fere regione Galliae atque Italiae, quacumque iter facias, Caroli magni aliqua videas extare, et religionis in Deum, et liberalitatis erga ecclesiam Dei, indicia et monumenta? Atque idem fortissimus invictissimusque imperator, dum propagandae fidei Christi in primis studet, orbem paene terrarum armis et victoria pervagatus est. Medius autem interiectus et Pipino patri, et Ludovico filio, et pietatem auxit quam a parente acceperat, et eandem pulcherrimo heredi-

tario munere, cum imperio una ad Ludovicum filium transmisit: quorum quidem trium virtutis religionisque vestigia imitati aliquot deinde Gallorum reges; Ludovicus alter, qui sancti promeruit cognomen, etiam consecutus est.

34. Transiit paulo post imperium ad Germanos, qua ex gente, fortissima tum quidem et religiosissima, magna et praesidia saepe numero et ornamento ecclesiae oblata sunt. Non enim ullum unquam erit tempus, quo trium Othonum, qui natione Saxones, deinceps imperaverunt, eorumque virtutis et in Deum atque ecclesiam pietatis atque officiorum memoria moriatur? Quis duos Henricos ex Bavarorum familia antiquissima, nobilissima, honestissima, satis unquam digne poterit laudare? qui cum constanter et fortiter imperium gubernarent, eam tamen vitam in terris agere valuerunt, ut iam tum opinione hominum atque iudicio, digniores qui in caelo essent, ab omnibus putarentur. Propinquior est nobis Sigismundi regis Ungarorum eiusdemque romani imperatoris memoria, qui ecclesiam turbatam dissidiis et seditionibus, quo in pristinam unitatem concordiamque restitueret, nullas adire nationes, nullis se supplicem submittere christianis principibus recusavit. Non commemorabo singulos; tantum dicam, eos solos principes veram esse laudem et celebre virtutis nomen in posteritate consecutos, qui ecclesiam suis officiis et honoribus coluerint et prosecuti sint: quorum habuit aliquot egregios Hispania, non pauciores Anglia; sic enim, aliquot iam saeculis, Britanniae insulae partem appellamus. Illa Ricaredum, Sisenandum, Recesianthum, aliosque nonnullos; haec Aimundum, Elphredum, Elthiscanum, Ergarum, Eduardos unum et item alterum: nec saepe

ulla gens, spatiis quamvis et regionibus amplior, plures propemodum ad religionem et veram pietatem aptos, quam anglicana natio videtur antiquitus protulisse. Qui omnes principes et reges, eiusmodi extiterunt, ut cum agnoscerent Dei omnipotentis iudiciam, qui eos in tantum honorem potestatemque extulisset, ut essent qui acqutate populos, veneratione ecclesiam, fide et religione Deum verum excolerent, quoad mortali homini, ipso adiuvante Deo fas est, divinis ipsi praeceptis et voluntati ut parerent, conati sunt. Quorum virtus nunc et pietas in caelo, in terris autem nomen immortalitati est consecratum. Enimvero haec nunc conversa et permutata sunt: contemnitur enim et laceratur, non iam ornatur nec amplificatur ecclesia.

35. Quicumque ergo hominum cunctorum, vult atque optat, huius templi sancti, quod ecclesia est, ita esse pars, ut non solum structura in eo sit, verum etiam exornatio, expendat ipse sese prius et excutiat necesse est, quoque id animo cogitet, et quem ad finem intendat, diligentius de semetipso inquirat et percontetur: aut si forte ipse per aetatem nondum idoneus est, suscipiant hanc pro eo parentes et cognati eius diligentiam, ut quem ex suo sanguine Deo oblaturi dicaturique sunt, videant qua mente et quo consilio deliberent offerre. Si enim omni posthabita cogitatione honoris et fortunarum, ad Deum unum mente et amore sunt conversi, nullum est munus gratius Deo, nec quod offerri possit acceptius. Nam etsi omnes qui ad Christum se contulerunt, fidemque illi suam atque obedientiam professi sunt, optimo a Deo animo et patria benignitate excipiuntur, qui tamen in clericum, hoc est in propriam sortem et hereditatem summi Dei magis peculiariter volunt adscribi, hi non fi-

dem et religionem suam solum, sed ceterorum etiam hominum, quorum salutem processu temporis sunt curaturi, Deo praestare debent. Quicumque enim in hanc sortem et partem nomen suum dat, is iam de initio hoc profiteri videtur, sese operam daturum, ut cum maturum fuerit, hocque ab eo aetas aut officium requisierit, idoneus ipse sit hominum ad virtutem omnem incitandorum, et auctor et magister. Hanc igitur ad professionem et spem obeundi praestantissimi muneris, primus ex hoc saeculo sese eiiciendi, et in sacrarium Dei coniiciendi, seque in eo coagmentandi et inaedificandi gradus, clerus est, hoc est Dei peculiaris portio, et familiaris quaedam hereditas. Ex quo graeco quidem verbo, sed iam latinis usitato et trito, clericus dictus est, qui in partes Dei sese dedit, tonsurae et amictu corporis, a communi populo seceratur, affertque renunciationem rerum terrenarum, et segregatam a ceteris curis, soli Deo atque ecclesiae deservendi voluntatem. Hic primus gradus ad ordines ecclesiasticos est, atque introitus; in quo non nimis diligenter maior quaedam doctrina exquiritur, sed mos, sed ingenium, sed educatio accurate est inspicienda, atque in primis, ut suapte ipse sponte, non alieno coactu sic afficiatur ecclesiae, ut iam nunc in eo naturae quidam instinctus ad timorem et honorem summi Dei eluceat. Ab hoc aditu, hisque veluti foribus, quae quondam nemini nisi explorato probatoque patebant, nunc vulgo et passim omnibus apertae sunt.

36. Sequuntur quatuor illi qui vocantur ordines, raptim nunc et turbulente, sine ulla temporum distinctione collati (1), qui antiquitus separatim et caute,

(1) Huic quoque corruptelae medicina facta est, imperatis denuo interstitiis. Concil. trid. de reform. sess. XIV. cap. XI.

per temporum intervalla non exigua, deferrebantur. Placebat enim illis non minus sapientibus quam sanctis viris, ut ne ad ulteriorem gradum pervenire quisquam posset, qui non in priore ante fuisset exercitatus et cognitus. Quod institutum sanctum et salutare, non solum consuetudine antiquiorum temporum conciliorumque decretis, et imperatum et observatum est, verum etiam romanorum Pontificum legibus sanctionibusque firmatum. Extat Zosimi romani pontificis sanctio: tametsi non unus iste, sed tum omnes qui et romanae et universae praecerant ecclesiae et statuebant idem et sentiebant. Verumtamen Zosimi legis verba ponemus, quod accuratius scripta mihi visa sunt, quam ceterarum legum, et aptius ad rem accommodata; quae verba huiusmodi sunt. “ Qui ab ineunte aetate, ecclesiae ministerio nomen suum dederit, inter lectores et exorcistas annos **XX.** continuos persistat. Inde ad acolyti munus, et ministerium subdiaconi liceat illi ascendere: in quo ubi per annos quatuor recte se gesserit, accipiat, si ei videatur, diaconi sanctificationem: qua in administratione quinquennio sine culpa et crimine, cum laude potius diligentiae religionisque versatus, tot iam stipendiis confectis, atque in unoquoque gradu, suae integritatis et fidei constantia comprobata; sic ita demum fiat presbyter, ut inde ad summum sacerdotium, iam probe instructus ecclesiasticis disciplinis, omnisque et prudentiae et virtutis maiorem usum habens, possit pervenire (1) „ Hac lege, tranquillitati et modestiae ecclesiastici ordinis egregie fuerat consultum.

(1) Extat aliis plerumque verbis conceptum decretum hoc Zosimi apud Pithoeum cod. can. vet. Eccl. rom. Parisiis an. 1687. p. 214-215.

37. Sed ut attextamus antecedentibus consequentia, hos quatuor minores ordines, illis maioribus longeque sanctoribus praecire ecclesia in iis qui ad clerum se conferrent voluit, ea re etiam quidem, quo distincta essent in ecclesiis munia deservientium, neu quis aut suo ab officio tamquam ab alieno se abstineret, aut ad alienum veluti ad suum accederet, qua ex re turbae et contentiones et iurgia oriri sunt solita, sed suo quisque loco suoque tempore plane nosset, quid sibi esset in ecclesia et quemadmodum curandum. Quod longe etiam antea a Davide et Salomone regibus, in templo exstructo Hierosolymis observatum est. Illi enim cantores ianitoresque instituerunt, quorum alteri partitis vicibus in orbem semper redeuntes, quotidianas Deo laudes in templo concinebant, quibus lectores nostri psaltaeque, prope in eodem respondent canendi officio et munere; alteri custodiam non templi solum ianuis et foribus, sed rerum etiam preciosiorum, et ornamentorum quae in templo erant dedicata, servandae suppellectili diligenter adhibebant; quos nos, commutato nomine, ostiarios appellamus. Porro exorcistas Salomon idem instituit; eos nos, obtestatores vel obiuratores possumus vertere: hi enim sunt qui super hominibus a daemone obsessis, nomen Dei invocant. Nam acolyti qui lumina praeferunt rem divinam facientibus, graeca voce idcirco sic nominati sunt, quod illis via danda sit a populo, ne in suo officio quicquam aut ipsi aut ii qui sacra faciunt, impediuntur. Quamquam potest etiam id vocabulum ἀπό τοῦ ἀκολουθεῖν graeco verbo derivari, quod quasi assectatores sint maiorum ordinum, nec sine eis sacra expediri satis commode queant.

38. Haec ordinum, ut dicebam, et munia et no-

mina, ideoque inventa inductaque sunt in ecclesia, ob eam quidem etiam rationem, ut unoquoque de clericis suo munere negotioque fungente, recte et ordine omnia in sacris rebus administrarentur; quod nihil tam absolutam quaerit descriptionem et diligentiam, quam in divinis caerimoniis, silentii et pacis ordo; sed eo etiam magis, quo per haec prima quasi rudimenta morum atque ingenii, exploratior fieret eorum mens et vita, qui ad sacerdotium conarentur aspirare. Tantum illi sapientissimi homines in sacerdotii honore constitutum putaverunt, tantumque in eo momenti et ponderis vel ad conciliandos, vel ad abalienandos Deo omnipotenti hominum animos positum esse sunt rati, ut nisi multis ante et magnis acceptis documentis, tamquam obsidibus certis, fidei et virtutis illorum quos ad sacerdotium instituerent admovere, id neque honeste nec tuto facere se posse arbitrarentur. Itaque et variis eorum vitam ac voluntatem in officiorum gradibus explorare periclitarique voluerunt, et in unoquoque gradu longa eos per tempora commorari instituere. Quae hos quoque ecclesiae obtrectatores refellit ratio et coarguit, eademque plane demonstrat, inferiores ordines quos illi recens novumque in ecclesia inventum esse arbitrantur, propterque eam causam eos se repudiare et nihili pendere prae se ferunt, iam inde ab ipsis nascentis ecclesiae primordiis, non sine magna et gravi causa institutos fuisse, ut per hos videlicet, et omnia in ecclesia recte ordineque gererentur, et ad summum sacrorum ordinum fastigium, quod sacerdotium est, ascenderetur. Et sunt tamen ista sive ordinum nomina, sive graduum, partim in apostolorum scriptis, siquidem in epistolis Pauli, etiam diaconorum et acolytorum fit mentio, partem ve-

ro maximam in antiquissimis sanctorum patrum monumentis expressa et tradita, quemadmodum et in apostolorum regulis, quas canones vocamus, et in Dionysii libris, et in beati Ignatii, praesertim epistola quam is scripsit ad ecclesiam Antiochiae; in multisque praeterea romanorum Pontificum, ac veterum conciliorum decretis, hosce ordines ad unum, et minores et maiores numerare plane licet; iidemque fuerint, ut paulo ante a nobis est positum, a Davide et Salomone Hierosolymis in templo constituti et ordinati, ut cum suo consilio, Dei veri ecclesia, tum approbatione quoque veterum caerimoniarum, eosdem ritus hominumque in templis ministeria, ad deservendum Deo omnipotenti adhibere debuerit.

39. Porro minores hosce ordines, maiores illi sequuntur, qui iam vocantur sacri, in quibus subdiaconos diaconosque graeco quidem nomine, sed longa consuetudine latino facto accipimus, quos subministratores et ministratores commode possumus appellare. In his enim maior iam quaedam sui inest Deo omnipotenti dedicatio, et ad illius intimam quasi familiaritatem applicatio: hi enim sunt, qui omissis ceteris studiis et rationibus agendaе vitae, unam sibi illam videntur proposuisse rationem, ut Deo assidue in templo serviant, sintque in illius cultu et in ecclesiae ministeriis attentis et diligentes. Quare his primum tamquam propriis et devotis Dei, et arctiore cum eo necessitudine coniunctis, caelibatus et casta ac pudica prorsus vita ab ecclesia praecepta est. Est autem munus subdiaconi, cum suggerere ministrareque diacono ea quae ad ornatum altaris, vel etiam ad religionem, aliquid Deo in altari offerentium pertinent, cumque eo una adsistere sacerdoti facienti rem divinam,

testemque illius fidei et diligentiae se facere; tum clara voce ad populum annunciare scripturas, et utroque quidem eas genere et veteris et novi, ut vocamus, testamenti; verumtamen non palam pronunciaré evangelium, id enim muneris diacono, tanquam altioris loci honorisque, commissum est. Diaconus porro illud eximium obtinet, ut quasi collega sacerdotis in altari, ad conficiendum sanctissimum Christi corpus adstet et subserviat; cuius etiam dominici corporis in populo dispertiendi, si quo forte casu deficiat sacerdos, habet ipse potestatem.

4o. Quod si altius repetere diaconorum officium, et ex ipsa prima origine investigare id velimus, ad ipsos apostolos et fundatores christianae ecclesiae nostra recurret oratio. Illi enim, cum accederent quotidie complures ad Christi fidem, atque hi bonis suis divenditis precia ad apostolos deferrent, eaque, ut scriptura inquit, ante eorum ponerent pedes, quo deinde ex illis quod unicuique de numero fratrum opus esset, id illi tribueretur, quandoquidem communis erat vita et victus omnibus, neque eorum quisquam proprium aliquid aut separatum ab alio possidebat; factum est, crescente maiorem in modum discipulorum numero, ut apostoli utrique rei satis commode dare operam non possent, ut et incumberent in praedicationem verbi Dei, et ministerium mensis atque bicliniis quotidianum exhiberent. Quam ob rem, Petro ad sociorum coetum verba faciente, septem viri delecti sunt pleni fide et Spiritu sancto, qui hoc ipsi obirent muneris et laboris, in quibus princeps nominatus est Stephanus. Horum porro erat peculiaris curatio, cibariorum habere curam, mensas sternere, discumbentibus sociis apponere escas, ministrare, ut ordine et

silentio omnia agerentur in primis animadvertere, si quid incideret quod maiore consilio et auctoritate esset providendum, ad apostolos id deferre, cunctaque illorum subiicere arbitrio et voluntati, erga advenientes comes, in commonefaciendo si forte quidpiam erraretur attentos, in dispensatione frugum et preciorum fideles, denique omni in genere integros ac circumspectos esse; quorum tum quidem virtute, opera, diligentia, cum pace et unanimitate, illa tum primum nascens et colligens in sese populos, quos deinde Deo et caelo transcriptura esset, rebus huic traducendae vitae necessariis suppeditabatur ecclesia; quod vetus sanctumque institutum ad posterioris ecclesiae diaconos in spirituali mensa et convivio Iesu Christi transmissum est. Siquidem horum est altaris apparatus, hostiarum suggestio, quique non terrenus et sacerdotibus et populis, sed caelestis iam plane cibus est, panis et vini divina consecratione in corpus et sanguinem Domini nostri convertendi in altari dispositio, nec non quae a populis Deo et societati sacrae offerantur, eorum suis locis collocatio, quo illa ante oculos sacerdotis exposita, illius verbis et sanctificatione impartiantur. Ac ut illi septem ab apostolis delecti, alios habere subministratores propter magnitudinem videlicet operis et negotii cogebantur, sic diaconis nostris ad levandum vel cohonestandum munus eorum, prae ecclesiae imitatione et exemplo, subdiaconi adiuncti sunt; cuius etiam eiusdem auctoritate exempli primariis in ecclesiis antiquitus statutum est, ut qui rei divinae servirent diaconi, septem numero, nec plures aut pauciores essent.

41. Ac ut maiorum nostrorum sapientiam, an sanctitatem, an potius utrumque, melius etiam perspiciam

mus, cum illi hoc unum maxime studerent, ut ecclesiasticos ordines, e quibus ordo degendae vitae et ratio, omnisque honesta et gravis disciplina in populos Dei esset emanatura, mundos ac splendidos, quoad fieri posset redderent, multa et genera vitae et artificia circumscripserunt, ex quibus nemini aspirare ad eorum fas esset. Itaque nec corpore aut corporis parte vitiatos admiserunt, nec militaribus in rebus proeliisque versatos, nec turpem quaestum facientes, nec convictos aut confessos graviorum scelerum, nec quos publice admissi criminis paenitisset, nec quos aut concubium duplex, aut uxor adultera, aut etiam vidua ducta, ex Christi et ecclesiae nuptiali sacramento fecisset extorres; sed nec eos quoque, qui cum alienorum negotiorum actores extitissent, nondum ratione reddita, suam comprobavissent fidem; nec qui curationes et magistratus, ad principem aut aerarium aut quaestiones criminum pertinentes exercuissent; nec qui aulis regum tenerentur obstricti, eosque minime omnium qui litterarum imperiti et rudes, etiam aetate aut ingenio inepti ad perdiscendas eas existerent. Quod quidem postremum, bonis illis temporibus tanta cum cura et diligentia observatum est, ut etiam si qui forte expertes litterarum in ecclesiasticos ordines essent introducti, gravissimis conciliorum et romanorum Pontificum decretis, studiis dare operam cogerentur, et disciplinae alicuius, sacraeque praesertim, cognitione se instruere; quod qui non egissent, nec viderentur acturi, hi gradum amitterent. Et tamen hoc idem video in sacris voluminibus, ipsomet pronunciante et minitante Deo, expressum esse, repulsam ab eo videlicet habituros esse sacerdotes, qui scientiam ab se ipsi repulissent. Haec ego statuta, interdicta, decreta, qui-

bus vetusta aetas templum hoc animans Dei, quod sancta est ecclesia, exstruere, ornare, locupletareque conata est, video nunc quidem ubique fere confusa et perturbata, quod omnis paene sublatus delectus, omniumque et meritorum et hominum, discrimen aequatum sit. Sed tamen bona spe sustentor, quod intelligo, hanc rem pontifici nostro Paulo non mediocri curae esse, ut restituantur in melius et recolligantur ea quae collapsa sunt, cuius praeclarae in eo voluntatis, eiusmodi iam accepimus indicium, quod in supplendo amplissimo Cardinalium ordine, optimis quibusque ex omni regione terrarum in eum honorem adscitis, maxima cum admiratione cunctarum gentium spectatum celebratumque est, ut de his quae restant, dubitare nemo possit. Nunc primis initiis gradibusque ecclesiae, non tam explicatis a me quidem, quam breviter indicatis, non satis fortasse ad eorum voluntatem qui omnia uno in loco congeri et demonstrari simul cupiunt, ad hominum diligentium, et suo quamque rem in fonte perquirentium, admonitionem, profecto satis.

42. Veniamus ad id, quod diu et saepe torsit non sacerdotum solum animos, sed cunctorum ferme hominum, idemque nunc cum maxime torquet, de caelibatu sacerdotum videlicet, ut aliquid loquamur, cuius initium in subdiacono primum factum est, hic enim primus ad sacros ordines aditus accessusque est. Porro ordinibus sacris interdicta sunt connubia, recte autem an secus, hoc est quod magnam iam quaestionem commovet; quamquam illud verbum, secus, non recte positum a nobis est, nihil enim non summo consilio summaque ratione constituit ecclesia. Et tamen ista quaestio cum agitata aliàs saepe est, tum vero in hoc tempore sic tractatur et agitur, ut iam non argumen-

tis, sed ipsis operibus et factis, nonnulli ex sacerdotibus consilium damnent legis, omnemque vim et auctoritatem veteris disciplinae, contrahentis nuptiis, negligent et perrumpant, quod maxime in nobilissima et fortissima Germanorum natione fieri pervulgatum est. Etenim natio haec ea est, quae propugnaculum semper fuerit christianae religionis, quam ipsa princeps sanctissime diligentissimeque custodierit: in hac summum constitutum semper fuit, et tutandae a barbarorum iniuriis incursionibusque Italiae, et ecclesiasticae auctoritatis defendendae praesidium: quibus illa officiis, multisque saepe et magnis virtutis ac fortitudinis suae operibus ac monumentis, merito consecuta est, ut imperium potissimum in ea orbis terrae collocaretur. In ea nunc qui iamdudum sunt exortisatores discordiarum, quique quod omnium malorum est gravissimum, unitatem ecclesiae in frusta disciderunt; iidemque ad infringendas ecclesiasticas leges cum iracundia et violentia sunt adducti, magno illi quidem afficiunt dolore, quod et patrio splendori gentis suae, quam nos magni aestimamus et valde colimus, officiant, et amatoribus concordiae atque pacis exhibent grave negocium. Sed tamen id mihi ad spem meliorum rerum propositum est, quod ab illis asperri-
mis principiis, quibus effrenati quidam homines et paene praecipites, omnia quasi ad arma et tumultum concitaverunt, ad alios magis humanitate eruditos, modestius certe omnia et temperantius agentes, res delata est, qui pacem praesertim, conditionibus quibusdam, cupere se ostendant, ut nemo horum voluntatem, si tamen vera est voluntas, et Pontificis maximi, qui nunc praest ecclesiae, sapientiam cognoscens, de concordia debeat dubitare. Quod utinam vi-

dere mihi aliquando contingat! quo Germanos eos, quorum ego ingenium litterasque adamavi, a nobis quidem etiam nunc dissidentes, tunc exoptata pace nobiscum coniunctos, affari mihi liceat amicissime et complecti.

43. Sed quod instituimus, id ut persequamur, quaestio est utrum magis expediat utileque sit ecclesiae, caelibes esse sacerdotes, an unica dumtaxat cum uxore vivere. Nam hoc quidem semper observatum in ecclesia est, ut quibus etiam uxorem ducere sacerdotibus, ante sacerdotium videlicet licuisset, hi unam dumtaxat in omni vita, et eam sibi virginem copulatam haberent. Ac videtur quidem in ipsis ecclesiae nascentis initiis, hoc ad sacerdotium aspirantibus in utramque partem fuisse liberum, sive illi vinciri foedere matrimonii vellent, sive soluti manere. Quod de apostolis in primis legitur, quorum aliquos uxorem habuisse compertum est (1). Idque indicat apostolus Paulus, quâ episcopum eligi iubet, qui unius uxoris sit vir; quamquam idem ipse optat uti omnes sint, sicut ipse est, qui ne aliorum quidem exemplo apostolorum, gentes et regiones peragrans, docendi et annunciandi verbi Dei gratia, mulierem secum sororem, id est necessariam voluit circumducere (2); quam cum ducebant

(1) De Petro quidem ante apostolatam, evangelia affirmant; de aliis incertum est; Iohannis denique indubia est perpetua virginitas. Legesis summum virum F. A. Zachariam de caelib. lib. I. cap. 1, et in apologia dissert. I. cap. 3. Instar omnium esto S. Hieronymus adv. Iovin. lib. I. 26. « Qui acceperant eo tempore uxores, quo evangelium nesciebant, assumpti postea in apostolatam, relinquunt officium coniugale ».

(2) Pauli locum varie prisca novique interpretes ventitant. Sed nobis rursus instar omnium sit S. Hieronymus, qui

reliqui apostoli, etsi eam caste ac pudice secum habebant, tamen in eo satis signi est, sanctum et legitimum fuisse sacerdotibus matrimonium; quoniam si aliter hominum opinio tenuisset, veriti essent illi in populo reprehensionem, neque integritatem vitae, quam aliis ipsi praedicabant, turpi in se suspitione commaculare voluissent. Fuerunt igitur illa ecclesiae principia eiusmodi, nihil ut fere tum cuiquam esset interdictum, quod aut natura licitum esset, aut more institutisque concessum, quod tamen ad naturales usus operationesque pertineret; nisi si quid fuit prohibitum eiusmodi, quod etiam sine lege, suapte natura turpe et vitiosum haberetur, qualia quidem quam multa in evangelicis et apostolicis scriptis nominatim expressa sunt. At illud et praeceptum et imperatum praecipue discipulis Iesu Christi et legatis summi Dei, ut eam quam ipsi divinitus hausissent, omni veritatem mundo patefacerent, profectique in omnes nationes, fidem in Iesum Christum spemque non dubiam per eum re-

loc. cit. sic Pauli verba interpretatur. « Apparet, eum de » sanctis dixisse mulieribus, quae iuxta morem iudaicum magistris de sua substantia ministrabant, sicut legimus ipsi » quoque Domino factitatum *etc.* Perspicuum est, non uxores debere intelligi, sed eas, ut diximus, quae de sua substantia ministrabant ». Multa haec congerit doctissimus Zacharias opp. cit. Patrum testimonia, quae demonstrant eas, non uxores, sed pias fuisse sorores, id est christianas discipulas, quae apostolorum necessitatibus circumductae subveniebant. Sane et aetate nostra complura sunt praesertim in Gallia collegia piarum virginum, quae episcopis sive in ipsa Gallia et Europa, sive in Africae et Americae regionibus religiosum atque perutile ministerium exhibent, et lucrandis Christo animabus, miris quotidianae charitatis officiis inserviunt.

qui caelestis consequendi, hominibus demonstrarent. Ita quod fuerat antea per naturam concessum, de viri et mulieris coniugio videlicet, ne tum quidem licere desiit. Et sane huius licentiae, vel liberae voluntatis potius, duplex erat ratio; primum quod rerum novarum principia, non statim initio perfecte et absolute expolita esse possunt, praesertim tantarum, et tam ampla magnaue tractantium. Deinde quia continentia ipsa per sese res perdifficillima videtur, sicut ipse quoque testatur Dominus, qui in evangelio ait, eos qui se exsecent propter regnum caeleste, hoc est qui se exsecutos non corpore, sed animo efficiant, paucissimos admodum esse, hocque capere verbum vix naturam hominis posse. Ex quo etiam Salomon, donum continentiae, unius Dei voluntati et potestati acceptum referri voluit; propter quas causas, libera tunc connubia ecclesiasticis permissa sunt.

44. Crevit postea ecclesia, depulsisque aliquando turbinibus et procellis, quibus eam vesani principes ad scopulos infidelitatis allidere, et universo naufragio obruere tentaverant, libere et palam conventus episcoporum suorum habere coepit, qui coibant et congregabantur, partim moram sacerdotalium constituendorum causa, maiorem autem partem, ut si quid obrepisset in ecclesia falsae de Deo et Dei filio opinionis, quod semper a nostris maximum nefas est habitum, id sancto Spiritu per episcoporum mentes oraque sententiam ferente, confestim tolleretur et exterminaretur. Quanaquam autem fuerant multa iam ante habita concilia, Romae praesertim a romanis Pontificibus, quorum semper illis temporibus cura et diligentia ut recte omnia agerentur fuit singularis, tum autem in Asia nonnulla, in quibus etiam de rebus ad

fidei integritatem sinceritatemque spectantibus fuerat actum; siquidem et Romae longe ante Arrium, Sixto ecclesiam tenente, illa de Deo Deique filio Christo Iesu opinio, qua is minor Patre et ab eodem, cum antea non fuisset, certo quodam ex tempore factus esse dicebatur, reprehensa damnataque considerata; tamen nullum unquam concilium neque ante nec post conventui nicaeno par existimatum est; sive frequentiam illorum qui tum coierunt episcoporum attendere velimus, in qua tamen ab aliquot posterioribus conciliis superatum est; sive hominum eorum qui interfuerunt auctoritatem, gravitatem, doctrinam, vitaeque sanctitatem, qua reliquos conventus omnes longe superavit. In hoc igitur ipso conventu et concilio primam videtur inducta fuisse mentio de sacerdotum caelibatu; cum, quemadmodum monumentis traditum litterarum est, animum appulissent sancti illi antistites ad constituendum decus splendoremque ecclesiae, multaque ad optimos mores spectantia in ea decrevissent, tum verba facta in concilio sunt, ut hoc quoque quod ad continentiam sacerdotum, et de uxoribus non habendis pertinet decerneretur, quandoquidem nefas videretur esse, ad confectionem divini in altari sacramenti, pollutos uxoribus concubitu sacerdotes accedere.

45. Huc cum multorum animi inclinare viderentur, iamque sententiae dicerentur frequentes, surrexit Paphnutius (1), is vir et sacerdos, qui propter Christum detrimenta et contumelias ab impiis principibus plurimas perpessus, etiam dextero effosso oculo, succi-

(1) Hanc de Paphnutio narrationem a Socrate Sozomeneque relatam, Iohannes Stillingius tamquam incredibilem et fictitiam traducit in actis bollandianis mensis septembris, eaque disputatio inserta fuit thesauro theol. T. XII. p. 602-607.

soque poplite sinistri cruris, perpetuo ad metalla damnatus fuerat. Hic ergo surgens, magna auctoritate sententiam dixit, sanctas et laudabiles esse nuptias, et castitatem esse, cum uxore propria concubitum, nec ea re pollui sacerdotem aut contaminari a quoquam existimari debere; simulque ostendit, si quid contra statureretur, permulta incommoda atque damna in populos Dei e sacerdotibus ventura esse. Cuius auctoritate et voce cunctus ordo permotus, quod solum liberumque offenderat, nulla lege nova constringere voluit. Porro ante fuerat hoc Ancyrae in aliquot conventu episcoporum statutum, ut qui ad sacros ordines provehebantur, si testificati ante essent, se in animo habere uxorem ducere, nec continentiam polliceri posse, hi deinde connubio iungi impune quasi permissu episcopi sui possent. Sin autem contra, voce aut silentio quasi continentiam viderentur esse professi, manere in eo cogerentur, quod sibi ipsi de principio stauissent. Ita abstinentiam illis a connubio, non ecclesiastica lex ulla, sed sua ipsorum voluntas praestituebat. Quod ratione eadem de monachis et Deo dicatis sacrisque virginibus est sancitum, ne nuptiis iungerentur, quas prius renunciaissent. Ita enim noluerunt sapientes et sancti homines, legibus a se latis quemquam hominum adstringi, ut tamen quas sibi quisque leges integritatis continentiaeque tulisset, eas diligentissime voluerint custodiri. Ita nisi sponsio votumque prohiberet, omnibus licitum fuit sacerdotibus retinere uxores. Quod in concilio Gangrae post nicaenum habito, manifestius intelligitur; in eo enim, qui ab iugatis sacerdotibus oblationes recusarent accipere, anathema sunt pronunciati.

46. Atque hunc in sacerdotibus habendae uxoris,

et eius uniceae atque virginis quam antea duxissent, morem (semper enim ita et praescriptum et servatum est) ad nostram usque tempora et Graecia ipsa retinuit, et euncta Asia. Pontifices romani, tamquam excelsiore in specula constituti, longius aliquanto prospectaverunt, neque eo fuerunt contenti, ut per homines reliquo a populo institutis et vita nihil differentes, ipsi Deo et ecclesiae tam familiariter inserviretur, in eo praesertim serviendi genere, quod magis caeleste quam humanum existimandum sit; sed ad mundissima purissimaque sacrificia, castos item et mundos sacerdotes accedere voluerunt. Quapropter interdixerunt sacerdotibus connubia. Ferebatur contra, hoc fuisse licitum in lege veteri sacerdotibus, praeter eos dies quibus illis erat in templo rei divinae administratio constituta, quam ipsi inter sese partitis vicibus obire administrationem soliti erant; hos enim castos et abstinentes fuisse illis dies, reliquum tempus cum uxore habitare eis licuisse. Respondebatur, necessario ita fuisse factum, ne tribus Levi perempta sobole deperiret, ex qua una sacerdotes Domino legi esset fas; nostros quidem sacerdotes non ut illos, divisis temporibus, verum hos assidue in cultu Dei et precibus illi pro populo offerendis, occupatos esse debere. Hanc porro occupationem non cohaerere cum uxoribus; castitatem et continentiam perpetuo adhibendam esse. Et erat tamen illis prae oculis Paulus, qui scribens ad Corinthios ait: afflictum iri sollicitudinibus carnis, eos qui matrimonio sint iuncti; ut expediat his, si qui habeant uxorem, perinde se gerere ac si non habeant. Et quod aliquanto manifestius subiungit: solutus, inquit, ab uxore qui est, is ea curat quae sunt Domini, et quo pacto placeat Domino; at

qui uxore vinctus est, curat quae sunt mundi, et quomodo placeat uxori.

47. Ergo haec cura, quae ad Deum unum continue colendum et deprecandum attinet, a mundi amoribus et cultu divisa ac segregata, cum vita et anima ipsius ecclesiae sit, sicut supra a nobis est demonstratum, si non ea propria sacerdotis et illius praecipua sit, cuius tandem hominis aut ordinis esse recipietur? Si sacerdos, inquam, in his quae ad vere sanctam et caelestem in Christo degendam vitam pertinent (quae vita non solum integritate, pietate, castitate, omnique temperantia, sed hac ipsa re una maxime constat, quod ad appetentiam rerum divinarum omnia nostra consilia referenda sunt, neglectumque humanarum) non populo princeps ipse praeierit, reliquosque in eadem vestigia deduxerit, per quae ceteris ille dux itinerisque patefactor, ad viam in caelum inveniendam esse debet, quid is ad suos populos hortandos atque edocendos, maioris cuiusdam auctoritatis aut doctrinae poterit afferre, nisi emineat e vulgo, nisi sit expeditior, mundique studia quae ceteris posthabenda esse praecipit, primus ipse reiiciat? Cuius sui animi atque instituti tum maximo fidem facit, si eam amplectitur vitam, quae libera et casta, Deo vere penitusque sese dedendi habere sola facultatem videatur. Quod apte et commode tantum fit, non habenda uxore, liberisque non appetendis. Etenim horum in utroque, gravis illa cura et perpetua adiuncta sollicitudo est, quemadmodum quaeratur et possideatur quam plurimum, liberisque relinquatur; quo nihil alienius, neque magis aversum esse a Deo potest. Neque vero gravior ulla aut nocentior pestis animis eorum qui Deum verum iam agnoverunt, eumque se colere et venerari sunt profes-

si, incidere potest, quam avaritia et hoc pecuniae studium, quem daemouum cultum semper appellat Paulus; nempe quod id animos nostros e caelo avocare, eosque ad diversas cupidines revocare, ac vehementissime omnium in terra ipsa infodere aptum natumque sit.

48. Hanc igitur caelibatus praeceptionem et legem, a romanis Pontificibus maximo animo et singulari consilio primum latam (quandoquidem alium morem secuta Asia est, et quae illi consentit in connubiis sacerdotum Graecia, sive apud eos uxores a sacerdotibus ductae ante ordinum consecrationem essent, qui mos ad hanc aetatem usque ab illis servatus est, sive testificatione praemissa ut diximus, post ordines acceptae, quod antiquitus videtur fuisse concessum) omnis reliqua Europa et Africa cuncta adscivit, auctoribusque suae verae religionis et novae in Deo regenerationis romanis Pontificibus libenti et prompto animo paruit atque obsecuta est. Etsi in ipso quidem tantae commutationis quasi cardine quodam atque exordio, nonnihil aliquando titubatum esse videatur, quod necessario contigit: non enim potuerunt omnia tam subito ad mentem et sensum legis exaequari. Itaque et Africa aliquamdiu subdiaconos hac non comprehendi lege constituit, maiores ordines comprehendi; sanxit enim in concilio carthaginensi quinto, usque ad diaconum. Et alicubi etiam diaconis ipsis id permissum est, si ita ferret mos regionis et gentis, sic enim adscriptum in rationibus videmus. Quamquam in ipso initio promulgatae legis, omnibus in provinciis titubari et variari aliquanto tempore fuit necesse, quoad sensim omnia in eandem redigerentur aequalitatem, unoque et eodem more ubique constituerentur. Quapropter cum legimus in annalium monumentis, ordines

eos qui appellantur sacri, iunctos quidem uxoribus fuisse, ab earum autem consortio, quod ad generationem dumtaxat attineret, abstinere iussos esse, sic intelligendum est, quod tanta proposita et novata re, cum plurimos lex illa castitatis et caelibatus iam matrimoniis illigatos sacerdotes offendisset, eosque aut delere qui iam constricti essent, aut alios prohibere qui de affinitate contrahenda iam antea spondissent, durum existimasset, ad multorum praeterea aures aut remotiorum, aut etiam dissimulantium nondum ea pervenisset, optimum factu iudicatum est, imperare etiam iugatis continentiam, et propagandi generis spem sacerdotibus auferre; ex quo processu temporum factum est, ut ab uxoribus ducendis prorsus abstineretur. Ita paulatim obtinente lege vim, Africa omnis, ut diximus, et cis mare Europa, ad hanc in sacerdotibus servandam continentiam, communi ubique omnium consensu adducta est; quemadmodum permultis, non romanorum solum Pontificum, sed provincialium etiam conciliorum decretis legimus constitutum. Atque haec ratio mille iam amplius observata est annos.

49. Nunc sunt qui reprehendant eam et abiiciant, audeantque non iam argumentis contrariisque rationibus, sed operibus ipsis et usurpatione non legitimarum nuptiarum, consilium et auctoritatem sanctae romanae Ecclesiae confutare; qui tamen ut probabilem aliquam speciem temeritati suae praetendant, nituntur contra nos illo Dei non praecepto solum, verum etiam facto, quo is hominem primum cum creasset, eumque animantibus ceteris praefecisset, negavit bonum esse, solitarium ipsum sine comite, hoc est sine adiutrice femina remanere, proindeque et subcreavit illi feminam, et ambobus ipsis matrimonio copulatis, ut pro-

pagando generi operam darent imperavit; huic enim, inquit, non imperio solum, sed in primis et maxime Dei omnipotentis iudicio, quo is definiuit virum absque uxore recte esse non posse, nulla lege scripta derogari potuit. Quod cum dicunt hi, non animadvertunt, legem illam de viri uxorisque connubio, tum necessitati temporum latam fuisse, non hominum virtuti. Nam virtus quidem lege non praecipitur, quae nisi voluntaria sit, ne virtutis quidem nomen retinet; et est tamen legis magis prohibere malefacta, quam recte factis vim aut necessitatem asserre. Ut autem se coniungerent viri et mulieres, etsi in illis rerum mundique primordiis, ad propagationem sobolis necessario fuit praeceptum, semper tamen virginitas, quae praecipui non potest, habita est praestantior; quod in ipso secundo prope homine Abel protinus demonstratum est, qui in caelibatu ita placuit Deo, ut eius unius dona et sacrificia, repudiato fratre Cain, qui uxore erat vinctus, grate et perlibenter Deus acceperit. Ita Dei iudicium, quo is virum absque compare femina manere solum, esse bonum negavit, ad eam tunc respexit, quae necessaria erat, hominum generationem, non virginitati et continentiae suam laudem abstulit: etsi quod in Adam per Deum tum iudicatum est, non in unoquoque homine, sed in universo humano genere est iudicatum, cuius unus ille generis personam totius sustinebat. Quam ob rem singularium hominum continentia et castitas, quae rara necessario est, omnis enim virtus rara, et haec quidem una maxime virtus, nequaquam abrogat Dei legem: sed si genus cunctum in ea sententia conveniat, ut prae virginitate statuatur fugiendas esse nuptias, quae est opinio in continentibus (sic enim semet ipsi ἐγγράτεια verbo graeco appella-

bant) repudiata olim ab ecclesia atque damnata, tum nimirum Deo divinaeque legi et sententiae iniuria fiat; multiplicationem enim generis humani, quam praecepit Deus, viderentur homines contrario praecepto velle abrogare.

5o. Et alioquin legi generaliter aliqua praecipienti, non omnino necesse est obtemperare ad unum universos, vetanti forsitan necesse est. Sed nunc de praecepto et iussu videamus. Imperat lex, ut quae in adulterio mulier deprehensa sit, ea lapidibus a populo obruatur. Quid ergo, de populo si quis vita innocentiaque clementior, obedientibus nihilominus Dei imperio ceteris, illud ipse acerbum ministerium detrectaverit, num ob eam rem videbitur reprehendendus? minime vero. Ille potius apud probos et bonos similes sui homines laudem promeruerit. Sed si populus totus detrectet imperium, legemque irritam sinat, nec exsequatur, quae ab ea praecepta sunt, tunc nimirum Deo et legi iniuria fiat, eaque sit culpa non leviter animadvertenda. Sic praecepit Deus in illis rerum initiis propagationem sobolis hominibus, ut repleretur terra; praecepit idem post in evangelio spiritualementem aliam generis propagationem, qua compleretur caelum et frequentaretur. Utra igitur iam soboles, ultra multiplicatio est melior? Nec dubium est, quin haec quae caelestes cives et incolas, homines, non terrenos efficit. Atqui in hac quidem huiusmodi propagatione, non medioerem partem et honorem obtinet virginitas. Quid ergo obstat, quin salvo nihilominus generationis imperio, quando maxima hominum multitudo vim praecepti exsequitur, licitum sit aliquibus, a lata populi via, in illam angustam quidem minusque frequentem, sed tamen et nobiliores et praestantiores continentiac

ac castitatis semitam declinare? Quare nos sic asseveremus ita bonas esse nuptias, ut praefendam tamen illis virginitatem ducamus, in eo hominum genere praesertim, quod ceteris hominibus praefectum sit, non ut carnalem in illis generationem, sed ut spiritualem instituat. Sicut autem primum illud Dei iudicium atque praecceptum, ita coitionem maris et feminae multiplicando generi humano imperavit, ut in eo tamen iam multiplicato, castitatem et continentiam aliquorum non excluderet; sic sacerdotibus castitas nova lege praecpta, nec voluntati eorum vim affert: obstringuntur enim illi ad continendum a nuptiis, non lege ulla, sed sua ipsi voluntate, quam deinde voluntatem firmat et corroborat lex; et eadem legi non modo adversaria non est, sed singularem ultro ex evangelio et apostolicis scriptis apud Deum obtinet commendationem.

51. At repugnat natura, liberumque in nobis semper manere debet arbitrium. Si naturam sequi omnibus in appetitionibus sine ullo freno continentiae volumus, nihil est opus nobis mente et ratione; si vero praecclarum in homine est, non frenare solum et moderari, sed radicitus etiam evellere non necessarias cupiditates, huius generis princeps in virtute laus, et eadem christiano maxime sacerdoti congruens est, ut fugiat ea omnia et declinet, quae cum nullo nos vinculo cum Deo ipso constringant, tum terrae vehementer affigunt hominum mentes et voluntates; quod genus libido et carnis voluptas praecipue est; quae si ita esset ex natura, ut necessaria existeret, nulla certe fuisset ratio maioribus nostris virginitatem tantopere laudibus effereudi, et longe eam nuptiis ac procreationi anteponeudi. Cum autem illa et a Domino laudata, et ab apostolis comprobata, et per omnia sequentium cur-

ricula temporum a multis et monachorum et sacrarum virginum coetibus usurpata susceptaque vigerit; quâ non est iniustum, vitium animi conferre in naturam; et occasionem legibus non parendi, non intemperantiam suam quemque, sed nimiam asperitatem legum prae se ferre? Aut enim maiores nostri sapienter statuerunt, qui virtutem ordinis maxime perfecti, cuiusmodi ecclesiasticus et sacerdotalis ordo est, in maximis etiam virtutis operibus voluerunt exerceri; aut si illi nihil viderunt, fueruntque insipientes, quam auctoritate esse potest quae fundata ab illis et constituta est ecclesia? Cum autem maiores nostros dico, apostolos Domini in hoc verbo comprehendo. At illi veniam dederunt abstinere nequeuntibus, ut nubere potius quam urerentur. Dederunt illi quidem, non tamen voto et promisso iam obstrictis: non enim culpa in nubendo ulla est, sed in violando foedere, quod cum Deo ictum sit, grave crimen contrahitur. Quod si liberum tenendum arbitrium est, liberum est unicuique obstringere sese huic legi, et non obstringere: postea vero quam sis obstrictus, velle inficiari et retractare quod egeris, et rursum utrumvis cupere tibi licere, hoc non est repetere se in libertatem, sed nullam pati legem libidini positam esse. Nam liberum id quoque nobis esse debet, ut voluntariam aliquam servitutem subeamus, simusque eis conditionibus alligati, quas ipsimet nobis ex pacto convento, Deo praesertim nobiscum stipulante, imposuimus. Quod si semper redire in integrum, semper revocare invertereque licebit, propter hanc unam quidem causam, ut libertas nostra a nobis teneatur, nulla iam pactio aut conventio inter homines, nullus stipulatus et sponsus, nulla lex conditionum et foederum, non fides, non veritas, nulla de-

nique firma et rata societas hominum inter ipsos poterit remanere.

52. Quod si dicatur, iuris civilis aliam rationem esse, ea pacta conventa quae legibus firmentur, etiam si contra voluntatem interdum veniant, contra naturam tamen non venire, cui naturae maxime contraria sit virginitas, et a convictu feminae copulationeque solitudo, quod ad nullam rem nos magis, quam ad gignendum et procreandum quod nobis simile esse possit, facti natique sumus; respondemus, iam causam libertatis ab his dimissam esse, qui voluntatem certe nostram iure civili et legibus constringi et vinciri posse non recusant. Vis naturae restat, quae illis videtur semper esse invicta. Sed quae res magis adversaria naturae esse potest, quam fidei et religionis christianae institutio? Universa illa quidem, verum in partibus melius id quod volumus, intuebitur. Est ne quippiam homini magis ex natura quam mundo nasci, et illius commodis ac iucunditatibus vivere? Et tamen hinc nos evellere, et ad caelum niti, reiectis omnibus mundi illecebris terrenisque necessitudinibus, vel maxime iubemur. Quid tam naturale est hominibus, quam suos unumquemque fovere liberos, suas amplecti coniuges, suis parentibus opem obsequiumque deferre? Atqui hasce omnes tam caras, tam arctas amoris nobiscum et naturae necessitudines, posthabere et relinquere, si earum nobis apud Deum officiat consuetudo, ex evangelio nobis diserte praecipitur. Ut studia nostra vitae traducendae in longum tempus protendamus, quaeque ad familiarem rem idonea nobis sunt, ut multo ante prospiciamus et comparemus, natura in primis requirit et postulat; eadem lex Dei et fides Christi nobis interdicit; vetat enim hominem etiam diei crastini ge-

rere curam et sollicitudinem ullam ante capere. Quid naturae nostrae adiunctius, copulatius, pressius, magisve cum ea conflatum atque unum, quam nosmetipsi idem cum illa sumus? Et tamen abnegemus nosmetipsos oportet, hoc est, id totum quod sumus a natura, repudiemus et abiiciamus, si volumus Deo et Dei filio esse digni. Quo quidem unico praecepto atque dicto, naturae tota defensio nobis extorta et erepta de manibus est. Etsi enim fuere omnibus prope saeculis viri aliqui ingenio animoque praestantes, extra christianum etiam nomen extraque religionem, qui non suam tanti vitam putaverunt, ut non alia quaedam magis sibi optanda et retinenda esse ducerent, laudem, verbi gratia, sententiam, libertatem, illi tamen cum partem sui alacriter dimittebant, eam sibi partem praecipuam retinebant, quae ab illis potior et praestabilior habebatur. Ita erat quoddam in eorum natura utilitateque extremum, ubi illorum mens et cogitatio conquiesceret. Nobis vero cum praeceptum est, ut nosmetipsos abnegemus, quo terrenum hominem penitus exati, caelestem et novam generationem induamus, nihil omnino relictum, ne in ultimis quidem et intimis mentis nostrae recessibus est, quod terrenam illam et pristinam naturam nostram possit redolere.

53. In hac ergo huiuscemodi et doctrina et religione, quae nobis ab omnipotente Deo per filium eius unicum advecta et tradita est, virginitatem istam et caelibem in sacerdotibus vitam redarguere conabuntur, ea ratione quia naturae hominis est contraria, cum videant ipsam fidem Christi, et verum cultum in ea praepotentis Dei, repudiationem penitus humanae naturae, et in aliud genus quoddam, multoque diviniorum naturam, transitum eam totam et conversionem

esse? Quae quidem nova caelestisque generatio tantum valuit semper illa quidem, sed primis illis praecipue crescentis ecclesiae temporibus, ut non humana quidem ulla facultate, sed divino munere, innumerabilis paene caelibum hominum in omni regione terrarum multitudo, et sacrarum virginum frequentissimi coetus Deo dicati et consecrati, non suam quidem illi, sed Dei ipsius vim atque virtutem in sua castitate perpetuaeque continentia, omnibus manifestam facerent. Quae ut virtus Dei in hominibus melius declararetur, in eis hoc potissimum nationibus actum et frequentatum est, quae nationes ad libidinem remque uxoriā ceteris sunt proniores; siquidem Libya cunctaque Aegyptus, his monachorum et virginum ordinibus ac coetibus maxime floruisse dicta est. Iam concilium ipsum nicaenum, cum uxorum usum sacerdotibus permisit, emergente tum primum ex asperis procellis et diuturnis tempestatibus ecclesia, nec dum paene liberos spiritus ducente, tanti vim praecepti statuere immaturum esse duxit, satisque habuit, tantisper imbecillitatem carnis nostrae, hominemque pronum ad lapsus huiusmodi, legitimis saltem finibus coercere. Sedes autem romana, non tam infirmitatem hominis naturae, quam quantum in homine Deus possit considerans, diviniorē certe consilio, castitatem integram sacerdotibus imperare maluit. Evenit porro, non huius legis de caelibatu vitio, sed culpa temporum, ut nicaeni concilii providentia, et metus ille praedictioque Paphnutii, extare et comparere magis coeperit. Magna enim perturbatione veteris disciplinae in nostris moribus facta, videntur ea quoque vitia quae in vulgo sordida indignaque existimantur in ecclesiasticos ordines paulatim obrepisse. Quod non est factum propter interdictas

nuptias, sed quia legum sanctionibus minus diligenter observatis, gravitate et severitate magna ex parte de ecclesia sublata, aetatum, generum, ordinumque discrimen omne paene confusum et inter omnes exaequatum est.

54. In quo soleo saepe mirari, Salviate, eorum aliquot qui anteaerunt antistitum nostrae religionis, consilium et rationem, qui cum decus et dignitatem christiani sacerdotii, in bonarum legum latione et custodia, maxime positum esse, intelligere facile possent, sic dilabi pleraque et exolescere passi sunt, ut non viderint, id quod nunc eventu moniti experiuntur, sibi quoque et auctoritati suae, qua quondam universus regebatur orbis, ita subtractum iri fundamenta, ut tota iam ex ea labe, ecclesiae moles ad ruinam prona et parata propendeat, nisi novis substructionibus ad exemplum veteris formae fulta ac roborata restituatur. At veteres illi, qui cuncta ratione et consilio administrabant, pro minimoque habebant, compendium sibi aliquod et emolumentum ex eis rebus quaerere, tantoque illud magis et inveniebant et assequebantur, quod exaggeratae, paucis ante saeculis, ecclesiae opes et infinita paene apud homines cunctos auctoritas indicabat. Cum illi, inquam, omnia ad dignitatem et religionem, non ad commodum suum quaestumve referrent, servatis diligentissime ecclesiasticis legibus, eisdemque a ceteris servari iussis, suam semper in illis maiestatem et amplitudinem summam retinuerunt; neque putaverunt, id quod postea subsequens aetas eventu comprobavit, si eas primi ipsi tam facile et tam saepe violassent, reliquos illas pro gravibus et sanctis habituros.

55. Ita quae tum erant imperata atque praescripta

ad sacerdotium accedere volentibus, tum officiorum quae eos ante suscipere et gerere oporteret munia, tum temporum curricula et spatia, nec non genera studiaque hominum, quibus e solis aspirare et contendere ad sacerdotium fas esset, sic diligenter ab illis custodiebantur, ut non esset difficile cuiquam, examinatis prius et perspectis in inferiore quoque gradu suis viribus, longoque in eiusmodi cura et animadversione tempore consumpto; cum ad superiores ordines deinde esset ascendendum, profiteri et spondere id, in quo se antea multum et diu exercuisset, suamque in eo vim et animi constantiam esset periclitatus; sive vigiliantiam, si ea requireretur; sive castitatem, si ea esset praecepta: ut tota ista lex caelibatus et continentiae, illis sic exercitatis et robustis, nihil molestiae omnino nec difficultatis afferret. Nunc vero, cum passim admittantur ad ordines ecclesiasticos, qui id se modo cupere et postulare ostendunt, iidemque nec prius accurate per ordinum gradus et tempora explorentur, nec post in officio et modestia contineantur, non possumus nos, qui ecclesiae praesumus, utrumque praestare, ut et magni ipsi simus, et corpus nostrum reliquum, quod ecclesia est, maculosum et turpe manere patiamur. Aut ad officium et virtutem revocandus ordo sacerdotum est (1), aut nobis nostrae digni-

(1) Quamquam venerabilis et prope angelicus ordo, pro sui ministerii dignitate, numquam satis perpoliri poterit; id enim supra humanam conditionem est; multum tamen, post illa tempora, sanctitatis incrementum accepit, clericorum seminariis ubique terrarum excitatis, regularium presbyterorum novis conditis institutis, usu annuo spiritualium exercitiorum invento, creatis Romae et alibi disciplinaris rei tribunalibus publicato per Gregorium XIII. P. M. insigni corpore iuris

tatis iactura facienda. Igitur leges atque decreta veteris atque emendatoris ecclesiae renoventur, cum reliquae quidem omnes, quae ad bonos pertinent mores, tum istae in primis de genere, de vita, de gradibus, deque intervallis et commorationibus in unoquoque gradu eorum qui ad sacerdotium cupiunt pervenire. Quibus quidem legibus suam vim obtinentibus, nemo creabitur sacerdos, nisi qui sibi conscius et certus (1) quid valeat et possit, in vita casta et continente Deo exhibenda, et confidere sibi ipse poterit, et ceteris promittere. Placet enim omnino retineri in sacris ordinibus caelibatum.

canonici, tot postea additis romanorum Pontificum de sacerdotum honestate et officio constitutionibus, tot divulgatis conciliorum veterum et canonum voluminibus, tot subinde celebratis usque ad haec tempora provincialibus ac dioecesanis synodis. Sed duo ad extremum commemorabo, beneficio Dei, ob cleri sanctificationem atque eruditionem, auxilia Ecclesiae concessa; quorum alterum est, divi Caroli Borromaei vita et episcopatus, editique Mediolanensis ecclesiae sub illo actus; alterum autem, Benedicti XIV. P. M. immortalia scripta, in quibus nihil, quod ad cleri utilitatem pertinet, desideratur.

(1) In Dei tamen praecipue gratia et auxilio, cum animi humilitate, confisus. Sic enim v. gr. Augustinus in libro de bono perseverantiae cap. XVII. « De continentia legitur » in libro Sapientiae, cuius auctoritate usi sunt magni et docti viri, qui longe ante nos eloquia divina tractarunt. Ibi » ergo legitur: *cum scirem, quia nemo esse potest continens nisi Deus det; et hoc ipsum erat sapientia scire, cuius esset hoc donum.* Haec ergo Dei dona sunt, id est, » ut de aliis taceam, sapientia et continentia. »

AD SANCTISSIMUM AC BEATISSIMUM PATREM
CHRISTI D. N. IN TERRIS VICARIUM
CLEMENTEM VII. PONT. MAX.

IACOBI SADOLETI

EPISCOPI CARPENTORACTIS

IN DUO IOHANNIS LOCA DE NICODEMO
ET DE MAGDALENA. (1)

1. **T**ua insignis bonitas et prudentia, sanctissime et beatissime pater Clemens VII. Pontifex maxime, quam ego longo usu per mihi bene exploratam ac co-

(2) De hoc suo scripto, quod nostrâ demum operâ in lucem prodit, ita scribebat Sadoletus ipse ad Federicum Fregosum archiep. salernitanum Carpentoracte idibus novembris 1553. (epist. ed. Constantii T. II. p. 165.) « Scito datum » mihi negotium a Pontifice maximo, quem nos visum et salutatum Massilian accessimus, ut totum illum sermonem interpretet, qui est a Christo habitus cum Nicodemo, cap. III. » Iohannis, in quo de Spiritu spirante ubi velit, et quamquam vox eius audiatur, ignorato tamen unde veniat, aut quo vadat, obscura abmodum et perdifficilis est narratio, » tantis doctissimorum dissensionibus, ut nihil videatur fieri » posse implicatius. Item et alter locus in extremo evangelio mihi exponendus est, quo Christus Magdalenam ipsum » agnoscentem prohibet ab amplexu, noli me tangere, in » quiens; nondum enim ad patrem ascendi meum. In his » duobus locis explanandis, si quid tu mihi afferes subsidii » atque opis, ac laborantem tuo praestante ingenio sublevis, » erit causa, cur hunc laborem mihi fuisse optandum » putem. Quod obsecro te quidem ut facias, reque inspecta » accurate et diligenter, participem cito me facias et sensus

gnitam inter has Galliae nationes, in quibus tu me ecclesiae Carpentoractis, quamquam meritis parum aptum praesse voluisti, praedicare ac laudare eram solitus; nunc tuo isto nuper ad Massiliam adventu non tam aliorum testimoniis, quam suo ipsa lumine universae Galliae monstrata et declarata est. Fuit enim conspectus tuae Sanctitatis cum his gentibus gratus atque iucundus, tum opinioni illi, quae de Pontifice maximo, tamquam de communi fidelium omnium parente, merito habenda est, valde accommodatus et congruens; datumque est et aequitati, et sapientiae in primis tuae, quod cum tu per hosce annos aliis nationibus, et imperatori praecipue Caesari Carolo dignissimo illo honore, et illa auctoritate principi, in colloquium te iam bis, et in societatis foedera dedisses, multaque in eum contulisses tuae benevolentiae et liberalitatis indicia, constitueris huic quoque optimo et praestantissimo regi, qui qualis sit vel religione vel natura, cum cognomine ipso christianissimi, tum quotidianis suis operibus, et egregia quadam animi magnitudine declarat, par abs te officium, et similem humanitatem tribui convenire. Itaque non expectato tempore, quo posset ille ad te pacate ac libere, absque etiam gravi suspicione multorum accedere, venisti ultro ad eum, omnibus tibi necessitudinum vinculis coniunxisti fortissimum regem, nihilque praetermisisti, quod idoneum esset efficere, ut tua ista sancta et gravis auctoritas, quamquam excellens et magna per sese, his nunc tamen foederum, affinitatum, benevolentiaeque mutuae nixa subsidiis, maximorum regum ac » et iudicii omnis tui. » Scripsit autem hoc opusculum Sadoletus triennio ante suum Cardinalatum; nam rubeo galero nonnisi anno 1536, ut alibi iam diximus, donatus fuit.

principum animos ad christianae utilitatem reipublicae melius converteret.

2. Quo quidem ego tempore magnum accepi fructum et iudicii et voluntatis erga me tuae, cum tu primo illo congressu, quo tibi ad officium, et ad accipienda imperia praesto fui, si quid forte tu mea opera uti velles, animum mihi omnem aperuisti tuum, arcanaque mentis tuae consilia exposuisti, sancta illa et salutaria christiano nomini, si a ceteris suscipiantur, et si Dei nobis propitia sit voluntas, neque plus apud animos principum falsa ambitio, quam honor virtutis verus et vera gloria valeat; sed quae tamen a communibus hominum existimationibus abscondita, eidem tu fidei meae credidisti, quam dum apud te essem, tibi que in maximis tuis et reipublicae christianae rebus operam darem, amare, et probare eras solitus; quae mihi in praesentia non videntur commemoranda, nam neque de tua mihi liquet voluntate, velis ne ea commemorari, nec ne; et si maxime ea exponi oporteret, maioris tamen egerent et ad exponendum apparatus, et temporis longioris. Illud autem mihi non commemorandum nunc solum, palamque et passim praedicandum, sed summe gratulandum, atque laetandum etiam atque etiam est, quod cum ego et fidei meae, ut vera atque integra apud omnes habeatur, et tuae laudis ac dignitatis maximam curam et rationem semper ducam, quod alterum eorum naturalis quidam mihi pudor, alterum mea incredibilis erga te benevolentia observantiaque praescribit, plane sum utrumque, quemadmodum quidem volui, in tuo isto adventu ad Massiliam consecutus. Nam cum mihi ante saepe numero contigisset, ut non solum popularibus in coetibus, sed in clarorum etiam et potentium hominum

colloquiis ferendum esset de tuae Sanctitatis virtutibus, summaque prudentia et bonitate testimonium, in quo fluctus illi Italiae, et tempestas superiorum temporum, quae in tuum praecipue caput redundavit, non nihil de mea gravitate orationis detrahere videbatur; sentio nunc mea illa dicta, et pervulgata testimonia una omnium atque constanti voce comprobari. Fertur enim passim ab universis, et praedicatur visum esse romano in Pontifice exemplum tantae modestiae et temperantiae, et humanitatis, quanta non in summo principe sperari, sed vix in mediocri homine expectari debuerit.

3. Itaque in ore omnibus nunc versatur mansuetudo, et bonitas, et facilitas tua; non desinunt loqui homines, et in caelum laudibus ferre morem illum tuum spectatum in omni genere, et actione vitae, eundemque in omnibus et moderatum et gravem, sive de privatis tuis rebus mentio habeatur, sive de publicis. Ac privatim quidem, quotidianus ille ordo vitae, atque victus, in quo admirabilem quandam praestas abstinentiam ac moderationem, cum omnia ad rectam rationem dirigens, non in cibo solum, neque in potu, ceterisque delectationibus, sed ne in ipsa quidem corporis quiete necessaria quicquam omnino deliciis voluptatique concedas, summae omnibus venerationi est. Publice vero, quemadmodum omnibus te exhibeas, ut cunctos facile admittas, ut habito delectu et personarum et temporum neminem neque potentem et nobilem a congressu tuo occupatio tua, neque pauperem et infirmum ipsius parvitas tenuitasque excludat, nemini iam et inauditum, aut novum. Itaque illa tua, et propria tibi a natura, atque a iudicio tuo insita, vultus mansueti semper atque mites, lenia responsa, au-

scultatio facilis, in satisfaciendo unicuique incredibilis patientia, tanta nunc in admiratione habentur, tantoque in amore omnibus sunt, ut nemo illis laudandis, ac celebrandis, aut animi sui studio, aut rei veritati, satis se unquam facere posse arbitretur. Quae quidem maiora etiam in te, et praestantiora sunt visa, quod in tanta maiestate auctoritatis atque imperii, quantam capere pontificatus, et summi illius honoris amplitudo potest, tuus ille humanissimus agendi, et congregandi modus, non modo nihil de dignitate imminuere, verum etiam in te augere gravitatem videbatur. Atque is quidem, quod valde utile extitit, et ad exemplum vitae, et ad firmamentum verae religionis, maximo frequentissimoque theatro spectatus fuit et cognitus, cum concursus ex tota Gallia, nec non ex finitimis Galliae regionibus, ad te visendum maximi fuissent facti, omnesque undique convenissent, qui aut virtute, aut nobilitate, aut gratia, honestum se locum obtenturos in tanto concilio arbitrati sunt; qui tamen alia longe opinione quam venerant, domum revertentur. Nam cum animis hoc percepissent suis, fastus se et pompas ornamentorum, ac comitum in Pontifice maximo visuros, illoque opum spectaculo, et apparatu oculos se suos esse oblectaturos, pro apparatus ornamentisque fortunae, pulchriora multo et magnificentiora virtutis ac modestiae, et nunquam alias visae, aut auditaе humanitatis spectacula domum ad liberos et coniuges suas retulere.

4. Gaudeo igitur, Pater sancte, et vehementer gaudeo, quod meum perpetuum de tuae Sanctitatis clementia bonitateque iudicium, plurimorum nunc iudiciis hominum comprobetur, quod mea iam fides perspecta cognitaque sit, quod mei auctoritas testimonii

gravis habeatur. Sed cum hoc gaudeo, tum illud multo magis triumpho atque laetor, quod tuum nomen honestissimum, laudemque aequitatis atque prudentiae amplissimam apud omnes esse intelligo. Nam mihi quidem si fructus aliquis ex hac tua gloria, et hominum de te praedicatione privatim quaeritur, totus est amoris. Quod enim te amo maximum in modum, semperque sui studio quodam mirifico summae benevolentiae erga te incensus, omnis tua laus, omnibus mihi meis commodis et emolumentis multo est carior. Tu vero fructus ex ista tua animi lenitate, naturaeque bonitate varios capis et multiplices. Nam et munus atque officium optimi Pontificis egregium praestas, cum te pastorem atque patrem omnibus aequum ostendis, et trahis omnes atque convertis ad studium, atque ad amorem tui; cum ita benigne et comiter cunctos admittis, ut qui post colloquium corpore a te degrediuntur, animo tamen apud te infixi remaneant. Tum autem laudem illam assequeris, ut nemo te unquam neque in summa potestate mitior, neque in summa mansuetudine gravior fuisse iudicetur. Postremo id etiam agis, ut exemplo et auctoritate tua, cunctis, qui et erectiore animo, et potestate aliqua praediti sunt, cupiditatem tuae imitandae bonitatis iniicias: quo quidem genere officii, et meriti, nullum ego arbitror neque Deo immortalis gratius, neque humano generi utilius facile inveniri posse. Quapropter perge tu quidem, Pater sancte, et fruere isto tuo tam eximio, tamque excellenti bono, laudemque hanc clementiae et lenitatis incolumem tibi semper perpetuamque conserva. Quod si aut temporum varietas aliqua et commutatio, aut inimicorum interdum iniquitas tuam naturam exasperare conata fuerit, si non defuerit quandoque aliquorum,

quae te ad acerbitatem concitet oratio, noli quaeso obli-
visci praeclarum istud sanctumque propositum igno-
scendi libenter, et paterna charitate aliorum culpas
obruendi, ducturam te in praemium expectatae immor-
talitatis, cum huius gloriae, quae ex clementia et hu-
manitate, proficiscitur, divina tibi possessio et in cae-
lo, et inter homines parata semper futura sit.

5. Sed ego longius provehor oratione, quam for-
sitan mihi conveniat, dumque amori obsequor meo,
qui has de te curas et cogitationes suscipere me co-
git, prudentiae legibus minus obtempero. Ea enim po-
tius eo me revocat, ut quod mihi mandasti Massiliae,
quodque fuit primo meae scriptioni propositum, ad
id ego praestandum conficiendumque me referam. Me-
ministi enim opinor, cum tibi ego ibidem quotidiano
officio assiduus adstarem, diesque forte incidisset ab
occupationibus vacuus, te sacrum evangeliorum codi-
cem more tibi domestico habentem in manibus, com-
plura de divinis illis rebus mecum disseruisse; par-
timque exponentem quid sentires ipse, partim senten-
tiam meam exquirentem, et sciscitantem, ad eum in
disputando sermonem delapsum fuisse, quem cum Ni-
codemo Christus in Iohanne habuisset; qui sermo to-
tus, quamquam plenus caelestibus sententiis, tamen
cum videretur esse implicatior, praecepisti mihi ut ca-
put illud in Iohanne, quantum ad Nicodemum atti-
net, nec non et alium in eodem evangelista locum,
quâ Christus e sepulchro iam egressus a Maria Mag-
dalenae attingi se noluisse¹, in scriptis tibi exponerem,
quod ego alaeri animo facturum tum me recepi, ma-
gisque in eo cupiditatis meae, quam habebam obse-
quendi tibi, quam virium aut facultatis duxi rationem:
etenim res illae, abstrusae admodum, et perdifficiles

sunt, totumque Iohannis evangelium maximis refertum est fidei nostrae mysteriis, quae alta et ardua per sese, obscure etiam ferme ab eo subtiliterque traduntur, ut ad illorum aspirare intelligentiam, absque ope divina nemini liceat. Sed tamen quoniam aut non polliceri, aut fidem servare eius quod pollicitus sis, bono viro est necesse, cui praesertim res sit cum patrono suo et cum principe, qui sit idem orbis terrae et princeps et patronus, vel ut verius dicam humani generis etiam pater; mihi vero alterum iam non est integrum, pollicitus enim sum; in altero certe enitar, ut si non ingenium, neque doctrina tibi mea, at saltem sedulitas et diligentia probata sit.

6. Aggrediar igitur ad exponendum, si hoc prius fuero praefatus, totum paene contextum evangelii Iohannis, non magis esse rerum a Christo Iesu gestorum historiam, neque narrationem sermonum, qui ad vivendi praecepta pertineant (quamquam ne ipse quidem Iohannes haec praetermiserit, sed sunt ea a ceteris evangelistis, suo magis ordine copiosiusque tractata) quam praecipuam esse praecellentemque doctrinam, Deum in homine Christo haerentem, conflatumque ostendendi, et declarandi: in quo penitus mysterio hic infixus evangelista, et semper occupatus est. Itaque et principium suae narrationis ab illo sublimi divinitatis oraculo exorsus est. “ In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum, et reliqua. Deinceps huic tanto initio consentanea pertexuit. Cumque ceteri aut in narrandis his quae in dies gerebantur, aut in hominibus ex verbis Iesu Christi, ad fidem, ad iustitiam, ad misericordiam, ad mansuetudinem, ad ceteras virtutes adhortandis et perdocendis praecipue insistant, hic unus potissimum Ie-

sum, de semetipso, de Patre, de doctrina sua, et prophetarum praedicationibus in se ipsum cadentibus, de eo quod ipse esset qui a Deo fuisset generi Abrahae promissus, deque sua divinitate, simul atque humanitate inducit loquentem; interiusque multo et pressius mysterium fidei, et regni, et veritatis exponit. Quod evangelistae ceteri, et in fide Christi praecipue, in moribus tamen non parum, et in christianae virtutis actionibus constituunt, hic totum ferme in ipsa Dei et Christi cognitione reposuit; ausus in hunc modum scribere, quod Deum cognoscere, et quem is misit Iesum Christum, vita est aeterna. Non mirum ergo si qui tantum huic cognitioni tribuit, is de his dictis et factis Iesu Christi, quae magis ad intelligentiam et notionem Dei, quam ad vivendi praecepta pertinent, composuit historiam, verbisque propter eam rem, et sententiis in tanta altitudine rerum explicandarum saepe est obscurior.

7. Accedit etiam aliud, quod est in eo diligenter animadvertendum, quod cum postremus omnium scriberet evangelium, neque pleraque eorum sibi in scribendo repetenda existimaret, quae fuissent a ceteris explicata atque narrata, ubi se ad suas proprias refert narrationes, multa in medio relinquit, transilitque saepenumero ad posteriora, omissis prioribus, ordinemque rerum praeterit et consecutionem temporum, ut nisi ea quae interposito tempore facta fuerunt ex aliis evangelistis nota sint, cogantur legentes interdum ambigere, atque haesitare. Itaque et ad hunc Nicodemi sermonem accedit multis rebus gestis Iesu Christi, multis ad populum dehortationibus, multis etiam signis et miraculis praetermissis; quorum in primis admiratione motus Nicodemus, cum intueretur in Christo divinam

illam potentiam et virtutem, quae est propria unius Dei, verbaque eius audisset, doctrinam non contempsisset, neque quod ceteri fere legis doctores, et scribae faciebant, idem ipse egisset, ut ex illis gestis et virtutibus Iesu Christi, ad invidiam potius atque obtrectationem, quam ad studium noscendae veritatis adducerentur, statuit se ad eum conferre, et ex eo discere quae esset voluntas, et quod consilium summi Dei. Considerabat enim non sine gravi causa omnipotentem Deum tanta in tempore illo potissimum suae voluntatis indicia per unum hominem Iesum ostendere Iudaeis et perferre instituisse. Porro ipse ex lege intelligebat restitutum iri aliquando regnum Israel; eumque qui esset auctor tanti muneris futurus promissum a Deo patribus antiquis meminerat; dubitabat autem num hic ille esset Christus; inque ea haesitatione animi varie distrahebatur: virtus Christi, et potestas, et actiones, et miracula, magnum nescio quid, atque divinum in eo ostendebant; paupertas vero, et humilitas hominis, et doctrinae, et praecepta ad omnem patientiam demissionemque animarum tendentia, longe abhorrere et regni nomine, et spe videbantur. Sed cum Christus de regno Dei multa saepe verba faceret, ipse regnum terrenum diu ante in animo conceptum retineret, paratus accessit ad Iesum, ut et doceretur ab eo, et dirigeretur; neque eum magistri nomen, gravitasque deterruit, quin se submitteret meliori magistro et traderet; quod ceterorum plerique, qui illo honore et munere inter Iudaeos fungebantur, ambitione, malevolentiaque corrupti, ut ne facerent, ad omne potius scelus, et nefariam crudelitatem contra Iesum sunt compulsi. Nunc extendamus evangelii verba, et ad eam deinde interpretationem nostram ac-

commodemus. Est igitur in capite tertio Iohannis sic scriptum.

8. “Erat autem homo ex Pharisaeis Nicodemus nomine, princeps Iudaeorum; hic venit ad Iesum noctu, et dixit ei: Rabbi, scimus quod a Deo venisti magister; nemo enim haec signa potest facere, quae tu facis, nisi sit Deus cum eo.” *

Quod Pharisaei sint in Iudaeis, quasi magistri legis et interpretes, et qui in consiliis publicis intersunt, statumque veluti quemdam praeferrunt optimum, divisi a populo per eiusmodi dignitatem et separati, quae est illius vocabuli in sermone latino interpretatio, fastum et tumorem ipsa quoque indicans, vel mediocriter sacrarum rerum peritis est notum. Hi ritus legis et caerimonias exteriores tuentur, mores maiorum in cultu et mundicia corporum praecipue observant, mortuos credunt resurrecturos, angelos, et spiritus incorporeos suscipiunt, suntque in primis apud populum auctoritate et nomine sapientiae graves. His contraria factio est Sadducaeorum, qui legis item periti, neque exsurrectionem a mortuis, neque angelicas illas mentes, et spirituales naturas quicquam esse arbitrantur, quo etiam modo perimunt animae immortalitatem. Ac ex Sadducaeis quidem nemo usquam legitur ad Christum fuisse conversus, ex Pharisaeis autem non pauci; nam et Paulus apostolus professione ac secta pharisaeus extitit. Tantum potest obstinata pravitas in haereticorum mentibus, ut caecato lumine animi, neque Spiritus sancti afflatum ullum, neque veritatis lucem accipiat! Princeps autem erat Nicodemus, hoc est ex principibus Iudaeorum (illud enim genus hominum primum in populo, et propter senatorii nominis dignitatem in honore omnibus erat) venit au-

tem ad Iesum noctu, tamquam reformidans si interdixisset, quid de suo istiusmodi adventu ad Iesum homines essent existimaturi; nam et collegarum suorum consensum intelligebat ferventem et concitatum adversus Christum, ob invidiam videlicet, et obtreactionem doctrinae atque auctoritatis, qua his in populo plus valere videbatur; et ipse pertimescebat, ne cum magister existeret ceterorum, si ad audiendum alium magistrum se conferret, amitteret nomen opinionemque magistri; quod tamen sic agere, et vereri lege corporea atque carnali, non admodum erat reprehendendum: ista enim bona, et istiusmodi honores appetere, ex illa lege, magnique aestimare concessum omnibus erat, dum ne propterea tamen aut falsi Dii colerentur, aut incommodum proximo iniuriaque afferretur. Postquam autem lex spiritus, si est illa appellanda lex, ac regnum Dei per Christum praedicatum, et mundo patefactum est, bona illa mundi, quae per se antea cum sola spectabantur, videbantur iure esse appetenda, eadem nunc collata cum caelestibus bonis, si moram his ullam aut impedimentum afferant, ut indicentur illis plura esse facienda, gravissimi criminis culpam non effugiunt. Itaque hic idem evangelista alio loco graviter eos accusat, qui cum crederent iam Christo, occulte tamen id agebant, tamquam gloriam apud homines illi alteri gloriae, cuius Deus unus spectator est, antefendam putarent. Ipse quidem Nicodemus vitio adhuc omni carebat; nam neque temere amittere volebat ea, quae esse bona arbitrabatur, et maioris tamen magistri consiliis atque praeceptis docilem se praebere paratus erat. Itaque idem postea et Christum defendit in concilio, cum censuit neminem indicta causa nec inauditum debere

damnari, et sepulturam eiusdem Christi pio ac liberali officio prosecutus est: errabat in eo autem id communiter cum ceteris quod legem ad corpus et ad carneum sensum interpretabatur, nullamque alteram vitam, praeter hanc mortalem et terrenam cogitabat, ex quo ad accipiendos et intelligendos Domini sermones erat indoctior.

9. Venit ergo iste ad Iesum, et dixit ei: Rabbi, scimus quod a Deo venisti magister. Ac quod venerit a Deo, rationem statim subiungit: nemo enim potest facere haec signa quae tu facis, nisi sit Deus cum eo. Venisti ergo a Deo, inquit, ut nos doceas; hoc enim est illud quod dixit, venisti a Deo magister. Docceas autem quid? nempe quae sit voluntas Dei, quo nos pacto gerere debeamus, quandoquidem ab eo doctior nobis missus es. Hoc enim totum aut protulit, aut proferre voluit Nicodemus. Et quoniam de regno Dei plura Iesus verba in concione plebis fecerat, hoc erat potissimum, quod Nicodemo videbatur esse requirendum, quidnam esset, et quam ad rem valeret, hoc quod Iesus praedicabat regnum Dei. Non est autem tota interrogatio Nicodemi ab evangelista posita, vel brevitatis causa, cum satis ex reprehensione Christi illa comprehendatur, vel quia hoc etiam signo Christus illius confirmare admirationem voluit, ut non expectatis verbis interrogantis, cogitationi cordis statim responderet, quod non soli Nicodemo legitur fecisse. Ad hoc ergo regnum Dei intelligendum, quae sunt apta et accommodata respondet: amen amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. Hic affirmandi modus saepe usurpatus a Iohanne evangelista magnam indicat asseverationem eius quod est dicendum: amen amen enim, vere est. Igitur Ie-

sus Nicodemo, vere dico tibi, inquit. In quo est animadvertendum non more eum loqui prophetarum, qui cum ordiebantur sermones Dei ad populum, sic praefari soliti erant, haec dicit Dominus, ut ostenderent non se, sed Deum esse illius praecepti auctorem. Iesus autem Christus Dei vivi filius, par parenti suo, et in maiestate, et in potentia, ego tibi dico, inquit. Et alibi, heus adolescens tibi dico surge. Et denique omnia miracula, quae patravit, pro potestate, et pro imperio legitur perpetrasse.

10. Nicodemo ergo cupienti cognoscere de regno Dei hoc primum respondet, non posse intelligi regnum Dei, nisi ab his, qui denuo nati sunt: quod verbum in graeco ambiguum est, nam et *denuo*, quemadmodum nos convertimus significat, et *ex alto*. Haec nostra quidem per baptismum regeneratio ex alto, ac ex Deo ipso est. Sed non est, opinor, de verbis contendendum, cum praesertim Christus, cum Nicodemo non graece sed hebraice locutus sit. Sic ergo positum hoc verbum intelligamus, ut est a Nicodemo acceptum atque intellectum. Nisi quis igitur natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. Regnum Dei est in caelo illud quidem quod in altera vita nobis propositum, in hac in qua nunc sumus vita sperare atque intelligere quadam ex parte possumus: nullum enim ingenium, nulla acies est nostrae mentis, quae co possit aspirare aut contendere, neque oculus quispiam vidit, aut auris audivit, aut sensus aliquis accepit, quae preparavit Deus his qui diligunt eum. Sed alio etiam modo in terris regnum Dei est, cum dominatur Deus hominum studiis et voluntatibus, hoc est cum homines Dei gloriae et laudi inserviunt, illiusque voluntati sunt obtemperantes; in quo maxime Christi fides regnum

inter homines Dei conciliat; ipsa enim una facit, ut posthabito mundo et mundanis bonis, ad Deum, et ad divina bona fide ac spe, et summo amore contendamus. In hanc fere sententiam ponitur ab evangelistis regnum Dei, ubi illud inductum et nominatum est, et cum misit discipulos Dominus ad praedicandum annunciandumque paenitentiam peccatorum, quoniam appropinquaret regnum Dei; et cum item discipulis dixit, regnum Dei intra vos est. Paulus quoque: regnum Dei est iustitia, et pax, et charitas: et nos quotidie in dominica oratione, cum petimus a Deo ut adveniat ipsius regnum, non tam extremum illum diem iudicii, si accurate inspiciatur, quam regnum hoc Dei in virtute, et integritate, et pietate nostra, ut adveniat obsecramus.

11. Quo de regno etiam Christus hic loquitur. Nam cum Nicodemus voluntatem Dei magnificans, et cupiens illi se insinuare et tradere, speraret maxime per doctrinam Iesu Christi, quem ex operibus et miraculis verum interpretem divini nominis esse intelligebat, posse se assequi, ut cognosceret quid sibi esset faciendum, accessit, non de decem praeceptis legis, neque de observationibus caerimoniarum ex eo auditurus, vetera enim illa et pervulgata, et consignata literis, et quotidiano usu iam contrita erant, sed novum illud, et antea inauditum, quod de regno Dei protulerat Christus cum intelligeret, laborabat, deque eo instrui a Domino et doceri requirebat. Cui Iesus, o Nicodeme, inquit, non est tam facilis ista doctrina, ut tu fortasse arbitraris; tuae nunc aures, cuiusmodi illae sunt, tua mens, tuum cor, capere atque aspiciere quale sit: novus ipse homo fias, et alio quodam ex genere, atque ex eo quo nunc es oriundus renasca-

ris oportet, si vis comprehendere quod sit regnum Dei. Et quidem hoc dicebat iam docere incipiens, iam fundamenta iaciens caelestis disciplinae. Etenim re vera, quicumque ita ex carne natus est, ut semetipsum totum constituat in carne, ut in hac mortali vita bonum suum reponat, ut dolores corporis praecipue vitet, voluptates et commoda in primis consecetur, aut si quid aliquando referat ad laudem, et dignitatem, omnem honorem suum in opinionibus hominum, iudiciisque constituat, hic nequaquam potest videre regnum Dei, neque vim fidei in Deum per Christum Iesum idoneus est tenere: aliena enim et multum diversa, vel contraria potius, his mundi huius studiis et voluptatibus fides nobis Christi, quae ipsa regnum Dei est, praescribit, atque imperat. Ac lex quidem Moysis, huic carnali sapientiae, quatenus est in littera plurimum opitulata est; proponit enim illa iustitiam sectantibus, terrae possessionem, divitias, honores, liberos, familiam, neque hominem a mundanis cupiditatibus abstrahit; fides autem Christi alia nobis longe bona, alias spes, alios fines ostendit, atque offert, atque ut caelestem vitam apud Deum adipiscamur, huius mundanae vitae esse nos iubet contemptores, cuius nostrae professionis aditus primus, et sacramentum est baptismus. Nicodemus ergo, qui nullam alteram vitam, nullas invisibiles opes, nullum regnum caeleste adhuc cogitaret, totusque in terra, et in terrenis bonis inhaerebat, et quicquid legebat, sperabat, audiebat, ad hunc finem arbitrabatur referri, atque converti, ut iustitiam legis, et opera sectando, ipse incolumi et salute et fortuna esset, ad illud praecipuum documentum fidei, quo tollere crucem nostram, et sequi Christum iubemur, audiendum et comprehen-

dendum non erat idoneus, nisi prius in vitam aliam, quae non est carnis, sed spiritus, nova spirituali generatione productus esset. Verum ut erat ad huiusmodi praecepta rudis, ad crassum et terrestrem sensum omnia referens, sic Dominum respondendo interrogat, ut in eius responso nihil probare possis, praeter descendendi cupiditatem.

12. “ Dicit ad eum Nicodemus: quo modo potest „ homo nasci, cum sit senex? Numquid potest in al- „ vum matris iterum ingredi, et nasci? „

Cernis ut omnia illa legis carnea erant et terrena? quod tamen non tam scripturae vitio, latebat enim sub ea spiritus, et aliquos interdum igniculos sui luminis iaciebat, quam eorum, qui illam ad corpus et ad terram prorsus interpretabantur, errore contingebat. Etsi non erat ille tum fortasse error; exceptis enim paucis ex prisco genere Iudaeorum, quos peculiari dono Deus per Spiritum sanctum instruebat et docebat, ceteri modo servarent legem, praeceptaque custodirent, et ab unius veri Dei cultu, ad falsos Deos non prolaberentur, in illis crassis cogitationibus terrenorum bonorum versari sinebantur, omniaque illis forte in bonam partem accipiebantur, quoad veniret Christus vera lux, quae non iam occulte, neque in paucis, sed in universo genere humano suum manifestum lumen effunderet. In ipso autem lumine novae vitae insistens Nicodemus, quamquam in pristina carnis vita iam consenuisset, multosque ex illa secum deferret rudes animi motus, incompositosque sermones, tamen quoniam bonam voluntatem afferebat, a Domino dignus qui erudiretur habetur.

13. Respondit Iesus: “ amen amen dico tibi, nisi „ quis natus sit ex aqua et spiritu, non potest ingre-

„ di in regnum Dei. Quod natum est ex carne, caro
 „ est; et quod natum ex spiritu, spiritus est. „

Iam docere incipit apertius, iam patefacere occulta novi mysterii, ut Nicodemo satisfaciat, quem cupientem discere, libenter instruebat. Quicumque enim est cupidus doceri vias Domini rectas, non deest illi monitor et demonstrator Deus. Novam igitur generationem, quam dixerat necessariam ad videndum regnum Dei, non esse istam confirmat quae est nasci ex utero matris, et in diei lucem visibilem hanc produci; eam enim iam nactus fuerat Nicodemus, neque ex illa tamen videre Dei regnum poterat. Alia igitur sit oportet generationis ratio, alius modus; nam cum regnum Dei corporeum non sit, et cum a terra longissime distet, haec quae nos in terram proicit carnalis generatio, ab intuendo regno Dei nos maxime avertit, nedum ut ad illud aspiciendum nos convertat. Sed cum corpore attolli in caelum nequeamus, habemus tamen partem in nobis, qua erigi possumus, spiritum mentis nostrae videlicet; sed qui se ipse tamen per se erigere non possit, nisi a Spiritu sit sancto sublevatus et adiutus. Unde enim ipse ex se ipso nitatur? aut quo se conferat? qui circumfusus obrutusque sit mundana omni hac rerum varietate, qui quo se cumque vertat invitamenta et illecebras terrae sentit, nec ab illis potest semetipsum evolvere atque explicare.

14. Nam si obiiciatur, eos qui philosophiae, et investigationi rerum divinarum dederunt operam, semetipsos erexisse, et in caelam mente et cogitatione ascendisse, nos respondeamus, ut ut spiritum illi mentis suae in caelum extulerint, ad mundana tamen semper conversos fuisse: contulerunt enim cognitionem et scientiam eiusmodi, aut ad voluptatem animi dumta-

xat, aut ad studium adipiscendae laudis, non autem in caelo, et in Deo, ut in suo fine et proprio bono, spes suas posuerunt, neque spiraverunt ea quae intellexerunt. Est enim huius verbi ista vis, ut spirare, sit habere cupiditatem quamdam eius assequendi, quod cognoscas; absque autem huiusmodi spiritu, possit esse cognitio. Itaque philosophi illi, qui rerum causas pervestigaverunt, cum ex mundo praemium quaererent, nequaquam spirasse ea quae intelligebant sunt existimandi, quandoquidem spirare est consilium inire, et studium acuere eius potiundi, quod appetas; ut cum spirare ille regnum dicitur, qui affectat; et spirare caedem, qui inimicis suis exitium machinatur. In hanc sententiam spiritus et spiritualis homo accipitur in scriptura, qui spirat ea quae Dei sunt, hoc est, qui cognoscit ea et appetit; vel eo etiam proprius et elegantius, quod qui de mundo sunt, spirare etiam ea dicuntur, quae sunt mundi, terrena optata videlicet, et a natura spiritus longe abhorrentia. Spiritus vero in sacris litteris ad ea sola bona contendit, quae sibi cognata sunt, spiritualia item ipsa, et incorporea, idcircoque a sensibus, et praesentibus terrae bonis remotissima, ad quae fide, et spe sola in hac vita aspiramus. Verum, ut institueram dicere, spiritus huiusmodi noster, ut ad bona potissimum invisibilia aspiret, sine spiritu Dei nullo modo potest assequi. Quis enim se non implicitum modo atque immersum in cupiditatibus mundanis, verum etiam alias cupiditates et alia bona praeter corporea ista et terrena ignorantem, eripiat ex his atque extrahat, nisi Spiritu sancto intus animum afflante, et notionem Dei amoremque insinuantem, studio ita feratur ad non visa optanda bona, ut haec visibilia repudiet, atque contemnat?

15. Quod autem iste spiritus ex Deo sit, qui sic nos instruit et permonet, illud certissimo est argumento, quod cum amorem in nobis accendat cum Deo nos coniungendi, est enim amor coniunctionis appetitio, ex eo ipso effluere ad quem nos attrahit est intelligendus. Ac ut spiritum mundi ille habet, qui ad mundum studio animi est propensus, quoniam spiritus ille est ex mundo, et ex eo nobis ingeneratur ac innascitur, sic qui vocat nos ad Deum et allicit spiritus, ex Deo ipse effluit, et cum Deo est Deus, cuius divina admirabilisque potentia in eo maxime elucet, quod homines natos carni atque mundo, suumque genus et patriam quasi suam in terra constituentes, quemadmodum in veteri figura facit Abraham relinquere terram et cognationem suam, atque alias spes longinquiores sequi docet, atque hortatur. Quo etiam argumento Paulus apostolus usus est ad probandum et demonstrandum, quod spei nostrae nos, qua Deo confidimus, non pudebit; quoniam cum amor Dei sit effusus in cordibus nostris, fit id per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, qui spiritus arrabo nobis certus sit futurae gloriae. Atque hic spiritus cum a mundo, aut a carne, cum ab hac terrena et mortali vita in aliam multo praestantiores et diviniorem vitam, alias spes, alia bona, alia vivendi consilia nos vocet, novam quamdam necessario nobis affert generationem, ut non amplius ex carne nati, in carneque viventes, sed ex spiritu geniti, ad spiritumque nos accommodantes, et videre, et appetere, et potiri regnum Dei possimus. Hinc igitur Iesus Nicodemum attollere paulatim in hanc spiritualis novae generationis notitiam volens, ut ea cognita prius ac percepta, rationem deinde et mysterium sui in mundum adventus accipere ille melius posset;

nisi quis natus sit ex aqua et spiritu, inquit, non potest ingredi in regnum Dei. Supra videre dixerat, quod nunc dicit ingredi illud, ut ostendat ideo a nobis quaeri cognitionem regni Dei, ut potiamur, neque in sola eius intelligentia insistamus. Etsi enim cum in caelo erimus, unum erit atque idem frui et intelligere, quam in sententiam dictum est ab eodem Iohanne, quod cognoscere Deum, et quem is misit Iesum Christum, vita est aeterna, tamen in hoc mundo potest esse divisio, vix illa quidem, neque umquam ita disiuncta, ut non magnam partem ad bene vivendum conferat Christi Deique cognitio, verumtamen aliqua interdum ut sit, neque in omnibus vita cum cognitione consentiat; in quo tamen paenitentiae, et nos obiurganti conscientiae est locus.

16. Ac quod ex spiritu quidem de integro oporteat nasci eos qui noscere velint, atque ingredi in regnum Dei, iam manifestum esse arbitror; ex aqua vero ut renascatur, et quid afferat ad regenerationem huius elementi opportunitas, aliqua etiam dicenda a nobis sunt; quorum illud praecipuum atque primum, quod sic est a domino nostro Iesu Christo constitutum atque decretum: quae vero sic ab eo statuta sanctaque, ea sunt a nobis sine mora suscipienda, non cum scrupulo et cum haesitatione disceptanda. Et tamen quod pie et venerabunde facere nobis liceat, atque ut cupidis discendi mentibus satisfaciamus, dicamus dominum Iesum Christum constituisse primum fidei nostrae sacramentum eiusmodi, ut corde et ore Deo nos dedamus, quorum in altero est iustitia, veritas enim sacramenti in ipso corde est; in altero salus, quoniam Deum confiteri ore non erubescimus. Ideoque a Paulo dictum, corde credi ad iustitiam, ore

autem confessionem fieri ad salutem ; quoniam omnis qui credit in Deum , non confundetur , id est non verbitur confiteri verbis id quod sentit in animo. Necessaria primum igitur cordis est credulitas : qui enim crediderit, inquit Dominus, et baptizatus fuerit, hic salvus erit. Deinde oris pronuntiatio, qua quis in Deum, et in Iesum Christum, Spiritumque Dei sanctum profiteatur se credere, idque vel suis, vel parentum, et propinquorum suorum verbis. Quoniam autem nemo dedere se plane potest, nisi idem diabolum et pompas eius renunciet, hoc est nisi mundo et mundanis amoribus repudium mittat, quod iis diabolus, qui huius mundi princeps a Domino saepe dicitur, nos abducit captivos, atque illaqueatos teneat ; idcirco et in baptismo inducta est a maioribus nostris huius renunciationis mentio. Porro cum vera mundi renunciatio sit, commori velle Christo, et carnem peccati nostram una cum illo cruci affigere, quod est mori peccatis ; ille enim sublatus in crucem, et propterea mortuus est, ut suam illam mortem in nos omnes transmitteret, nosque cum eo una qua peccatores sumus moremur, qua vero mundati illa morte et purgati essemus in novam iustitiae et integritatis vitam, cum eo item una resurgeremus ; suscepta est in baptismo huius etiam mortis, exsurrectionisque similitudo ; ter enim in aquam illam immergimur, terque emergimur, ut consepulti Christo, quemadmodum Paulus ait, triduum illud, et cum eodem e sepulcro egressi novi homines consistamus ; quorum alterum mortem nostram ad peccata, alterum ad iustitiam novam vitam repraesentat. Atque in hac imagine et simulacro mortis et resurrectionis Iesu Christi, quam in baptismo imitamur, idcirco aqua adhibetur, sordes enim terrenae et labes

corporum potissimum eluuntur aqua : nihil autem magis in baptismo quaerimus , quam mundari et piari a terrenis maculis iis , quae animum inficiunt , ut nitidi coram Deo , mundique adsimus.

17. Illud quoque in aqua spectatum , animadversumque est , quod facilis est emersus ex illa , neque tenax ipsa est illorum , quae intra se acceperit , quod secus cernitur in terra. Nobis igitur sepulturam Christi illa immersione in aquam inuitantibus , indicat ipsa elementi natura mortem nostram eiusmodi esse , ut ab illa facilis reditus in vitam futurus sit. Cumque in hoc mundo corpore constituti simus , necesseque habeamus contrahere multa cum eo et negociari , praescribit nobis in baptismo aquae liquiditas , ut haec mundana omnia fluxa existimemus , veluti aquam , eaque non secus ac si essent aqua , ubi Deus nos vocaverit , fidesque et misericordia et veritas postulaverit a nobis , et ab animo menteque nostra excutiamus. Sed ut teneamus illud quod primum fuit dictum , in hoc sacramento adhiberi aquam , quia a Christo sic praeceptum est , quod et Iohannes baptista ante Christum usurpavit , et illum baptismum paenitentiae appellavit , ex quo indicatur aquam visibili virtute abluendi et extergendi , indicare virtutem interioris paenitentiae , qua peccata abluuntur , et in baptismo Christi dari aquam repudio et reiectioni mundi , spiritum autem Dei et credendi fidem ad vitam in caelo beatam pertinere ; repudietur enim mundus primo oportet , ut caelum , ut caelestis vita a nobis acquiratur. Ab ipso certe Christo sic traditum , et a maioribus susceptum hoc baptizandi sacramentum est , ut tota illius vis et virtus , ex invisibili spiritu , et visibili aqua constituatur. Hoc ergo baptismo , qui renati sunt , ex spiritu nati , et spi-

rituales existunt ; sicut qui ex utero materno in lucem prodeunt , ex carne nascuntur , et carnales ipsi sunt , nisi nova regeneratione in spiritum sint conversi. Quod enim , inquit , ex carne est natum , caro est ; et quod natum ex spiritu , spiritus est.

18. Atque ut conceptam iam animo Nicodemi ex responsis suis admirationem excutiat Christus , illumque uberius instruat ac erudiat , prosequitur et ait : “ ne mireris quod dixi tibi , quod oportet vos nasci „ denuo. Spiritus ubi vult spirat , et vocem eius audis , sed non scis unde venit , et quo vadit. Sic est „ omnis natus ex spiritu. „ Astabat stupidus , et credens quidem Domino , illiusque dictis et auctoritati fidem tribuens , sed parum adhuc intelligens , quid ille sibi vellet , Nicodemus ; cum Dominus illius haesitationi subvenit , et ne mireris , inquit , Nicodeme , de eo quod dixi tibi , quod oportet vos nasci denuo : non ego loquor de nativitate corporis ; non enim fas est corpus iterum nasci ; semel fit ista corporis generatio , eaque repeti amplius non potest ; sed de spiritu loquor , cui facile est iterum , ex alio patre nasci : ipse enim spiritus ubi vult spirat , ut qui solutus et liber nullis corporeis ponderibus invitus detinetur. Etsi enim nunc corpori consentiens , et cum eius studiis voluntatibusque coniunctus , simul cum eo patitur se ex terreno patre ortum esse , dum extra mundum hunc suas voluntates proprias et sua studia non educit , sed se cum corpore una in illis agit atque versat , tamen si velit , si statuat , si sic decernat , alio potest se vertere , et quo libeat spirare. Non est ergo illi difficile quaerere alium sibi , et quidem multo praestantiorum , quam iste mundus sit patrem : ex Deo enim denuo oriri , et patrem illum suum agnoscere , seque illi simi-

lem formare et constituere ipse potest, omnemque hereditatis et bonorum suorum caelestium spem in illo uno ponere et collocare. Ego vero cum haec tibi loquor, profero vocem non corporis sed spiritus; non enim a corpore, nec a meditationibus corporeis tales sententiae, atque huiusmodi argumenta proficiscuntur; non sunt dicta mea carnalia, sed spiritualia. Tu vero cum vocem spiritus me pronunciante audias, necis tamen adhuc unde movear ad dicendum, et quem ad finem velim intendere; quod ideo evenit, quia nullam generationem adhuc nisi corporis sapis: quod si ex spiritu institueris renasci, quemadmodum spiritus ipse sui arbitrii est, et quocumque vult libere ac facile spirat, ita et quisquis ex spiritu natus est, solutam habet spirandi qua libeat facultatem. Namque in hoc loco, quod spiritus ventus intelligendus sit, quod graeci doctores fere omnes tenuerunt, durius mihi videtur, quam ut ad animum meum possit se accommodare. Melius Augustinus, qui Spiritum hic sanctum intelligi voluit, qui certe unus maxime et liberrime quaecumque vult spirat.

19. Sed nos verba ipsa loquentis Iesu, et docendi ac praecipendi rationem considerantes, de spiritu nostro potius intelligimus, qui tamen sine ope et societate Spiritus sancti ad Deum se erigere, et se illi dedere, novumque eum sibi asciscere patrem non potest. Nam si de Spiritu ipso sancto solo et separatim sit mentio, quid adiuvat Nicodemum ista propositio? quae neque ab eo negaretur, et esset omnibus Iudaeis notissima, qui in prophetis saepe legerant spiritum Dei, et praevidentem quaecumque futura esset, et quae vellet omnia facillime efficientem. Illud erat Nicodemum ignoratum atque novum, quod edendi rursus in

novum genus essemus, et a patre Deo in filios adoptandi, quod per spiritum consequi, et non per corpus possumus; est enim nobis liberum spirituali consilio atque decreto, Deum patrem nobis asciscere, et nosmetipsos penitus ad illius bonitatem iustitiamque conformare, ut obediamus illi, efficiamurque similes, quandoquidem illi vere filii sunt, qui patrem suum non natura tantum, verum etiam moribus studiisque et imitantur et referunt; etsi hoc agere, ut diximus, sine auxilio et virtute Spiritus sancti nequeamus. Si ergo dimissis cogitationibus corporis, per quas spiritus noster versatur in mundo, et tamquam in corporeo carcere includitur, extollere nos e mundo, atque ipso per se nisi spiritu ad novum hoc genus, et novam ex Deo nativitatem intuendam voluerimus, non audiemus solum vocem spiritus, sed totum illius consilium, rationemque percipiemus, ipsumque intelligemus plane fidei et virtutis Christi mysterium; quod nondum poterat Nicodemus, non enim in hanc novam adhuc generationem pervenerat.

20. Atque ut intelligas nostrum hic exponi spiritum, qui libere spiret ubi vult, audi apostolum ad Corinthios scribentem, quid de spiritu ipso et de spirituali homine dicat: spiritus, inquit, omnia scrutatur etiam profunda Dei; atque ut nemo novit ea quae sunt hominis nisi spiritus hominis, qui est in eo, sic et ea quae sunt Dei, nemo novit nisi spiritus Dei. Nos vero non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui est ex Deo, ut intelligamus, quae a Deo nobis nata sint, quae et loquimur, non in docilibus humanae sapientiae verbis, sed in docilibus Spiritus sancti, spiritualibus spiritualia cognoscentes. Animalis porro homo non accipit ea quae spiritus Dei sunt: stultitia enim

illi sunt, neque ea potest nosse, quoniam spiritualiter dignoscuntur; spiritualis autem homo, dignoscit quidem omnia, ipse vero a nemine dignoscitur. Ex quibus verbis perspicuum fit, spiritum hominis, vi Spiritus sancti sublatum atque adiutum, solum intelligere consilium Dei; solum dico, hoc est a corporis meditationibus divulsum atque abiunctum. Et simul hic ostenditur, quomodo animalis homo, hoc est sensu et carne vivens, non percipit ea quae spiritus Dei sunt; non enim sensu, neque appetitu carnis, sed solo spiritu, spiritualia percipiuntur: spiritualis vero et percipit et discernit omnia, hoc est, et spiritualia, et item carnalia; quem in sensum hic dictum est, spiritum ubi velit spirare.

21. Respondit Nicodemus, et dixit ei: " quomodo, possunt haec fieri? ", Iam incipit credere Nicodemus aliam esse vitam, aliam generationem hominum ad potiundum regnum Dei necessariam, atque a pristina sua admiratione tantae novitatis dimotus nondum, inquit et percontatur quo pacto possint ista fieri. Non enim diffidentis, neque Christo non credentis, sed discere cupientis verba sunt ista. Itaque et fit dignus totum adventus Christus, et salutis nostrae mysterium, ipso explicante Iesu, cognoscere. Respondit Iesus, et dixit ei: " tu es magister Israël, et haec non nosti? Amen, amen dico tibi, quoniam quod novimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, et non credidistis, quomodo si dicam caelestia, credetis? Et nemo ascendit in caelum, nisi qui e caelo descendit, filius hominis, qui est in caelo. ", Haec responsio Christi ad Nicodemum, ad cunctum ordinem Pharisaeorum et scribarum in uno homine facta est, quate-

nus habet conquestionem quandam, quod sibi de Deo patre suo, et de sua ab illo missione in mundum disserenti non fuisset ab illis creditum, cum tamen praeter se alios quoque testes huius rei ac veritatis illis exhibuisset. Etenim ubi ad baptismum Iohannis accessit Christus, cum vox illa patris e caelo filium suum testificantis a pluribus audita est; siquidem filium hunc meum audite, pater dixit; tum autem Iohannes, qui habebat prophetae et sancti viri inter Iudaeos opinionem, de eadem re saepius pluribus fuerat testatus, ipsiusque testimonium in cognitionem hominum manarat, ut non possent Pharisei dissimulare se scire. Nam et ipse Christus eadem haec illis in memoriam aliquotiens docendo loquendoque redegerat. Quam ob rem dolens sibi ab illis non esse fidem habitam, et illorum duritiam contumaciamque aegre ferens, neque contumaciam solum, sed malevolentiam etiam, summamque iniquitatem, cum Nicodemo conqueritur, tamquam personam totius ordinis deferente, qui etsi ipse docilem nunc demum Christo, credulumque se praebat, fuerat tamen aliquamdiu in eadem, qua ceteri opinione constitutus, neque propter priora testimonia, sed propter virtutes Christi operationesque divinas, ad se illi submittendum compulsus fuerat.

22. Est autem iste humanus fere mos, ut si quempiam adversarium habuimus, et si cum aliquo similitates gessimus, ubi ad reditum in gratiam et reconciliationem ventum sit, de praeteritis rebus nonnihil conqueramur. Hoc etiam magis, si is quem ex adversario in gratiam accepimus, habeat socios pristini sui odii adversus nos complures, qui nequaquam adhuc eandem appetant reconciliationem: tunc enim studiosius cum illo expromimus sollicitudinem animi nos-

tram, et adversariorum iniuriam commemoramus, loquimurque cum eo, tamquam ipse etiam nunc unus de illis sit, communemque expostulationem ad eum unum proferimus, quasi innuentes testem illum esse nos velle et nostrae aequitatis, et adversariorum pertinaciae; quo facto, exhausto dolore animi, ad complexus tum demum, et ad familiaria colloquia amicaque convertimur. Hunc morem Christus, ut qui homo etiam esset, nihilque humanum, quod ad curam aliorum salutis pertineret ab se et a natura sua alienum esse duceret, cum Nicodemo tum tenuit; quaerentique illi et sciscitanti, quomodo ex spiritu possit homo nasci, quo adipiscatur regnum Dei, levem illam primo obiurgationem proponit, quod cum esset Israël magister, non deberet ista non nosse; cuius tota reprehensionis vis in illis verbis est posita, quod esset magister Israël; quasi gentium si foret magister, populi que Deum verum nullo pacto intelligentis rectionem gereret, non esset hoc illi tantopere obiiciendum: cum vero sit magister populi Dei, atque eius populi, quem Deus saepenumero filium suum, et quidem primogenitum appellavisset, quem unum omnium in cultu sui retinisset, cui notionem sui praebuisset, cumque ipsa nominis voce Israël sit visio Dei, aut ut nominum hebraicorum varia semper et anceps est interpretatio, rectus Dei; videre porro Deum et rectum in illo esse, nisi per spiritum et spiritualiter, contingere nemini possit; iure arguuntur in uno Nicodemo doctores populi Israël, qui cum nihil spirituale saperent, neque rectum, sed bona omnia terrena cum populo simul existimarent, auderentque tamen nihilominus se magistrorum ceterorum, doctoresque profiteri, quos caecos ipsos, ducesque caccorum alibi appellat Dominus.

23. Ergo ad Nicodemum Christus, cum illo etiam nunc, tamquam cum cuncto ordine loquens, in communi adhuc adversus omnes permanens querimonia, tu es magister inquit Israël, et haec non nosti? Quasi ita dicat: sola spiritualia sunt, quae magistri nomen atque honorem promerentur, quorum in primis peritus esse debet is, qui docere instituat Dei populum, multitudinemque ad carnem et ad corpus procumbentem, ab illis crassis lutulentisque curis ad Deum et ad spiritum habeat revocare, quando in his solis datur vere sapere. Quod si vos, o Pharisei, hoc magisterio ad eum finem utimini, ut populum, quem docetis, ipsi quaestui habeatis, honoremque vobis ex illo et emolumenta acquiratis, nonne sapientia istiusmodi vestra, maior multo et gravior fit ignorantia? Quos enim terrena ex faece extollere eripereque debetis, altius ipsi, quam illi, in terra vosmetipsos infigitis, et a spiritu longius Deoque disceditis. Suscipite ergo tum magistrorum auctoritatem atque nomen, cum spiritualium ceteris bonorum et eius intelligentiae, quae ad spiritum pertinet, eritis auctores: interea hac autem appellatione abstinete, quoad spiritualia et divina perceperitis; quae qui non cogitat neque scit, non est idoneus Israël magister. Atque haec Domini brevis compressaque iurgatio, ad reprehensionem quidem prolata est cunctorum, qui in populo Israël falsa magistrorum appellatione se pendebant; Nicodemo vero valet ad eam rem, ut ipse cum intelligat videre Christum arcam cordium, et illas occultas fraudes et ignorantias, quas illi externa specie bonorum doctorumque virorum ad populum praetendebant, tenere atque comprehendere, fiat verae doctrinae et spiritualis amicior.

24. Volens autem ei Christus discendi cupido caeleste sui adventus consilium aperire, nihilominus a querimonia incipit, et expostulationem illam profert, quod sibi tantis testibus munito, non fuerit tamen creditum. Ad Nicodemum vero, tanquam ad Phariseos omnes, sic loquitur: amen amen dico tibi, quoniam quod novimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. Illic numero plurima in utraque persona loquendi modus satis indicat; neque testem sese eorum, quae credenda erant solum dicere Christum, sed secum una patris sui vocem, et testimonium Iohannis advocare; et non ad unum Nicodemum, sed ad cunctum Pharisaeorum ordinem hanc orationem esse prolatam. Sic igitur ait, quod novimus loquimur, et quod vidimus testamur. At qui sunt qui testantur? Ego, inquit; namque et ipse suum Christus de se ferre solebat testimonium; ut alio loco, si testimoniam perhibeo de me, ait, testimonium meum verum est; et mecum meus pater, qui vocem caelitus emisit, meque testatus est filium esse suum, et ut vos mihi auscultaretis vos monuit. Ipseque item Iohannes, qui inter vos saepius, et de ista voce, et de descensu Spiritus columbae forma, mansionaeque supra me, deque verbo Dei ad se facto, quod ego sum filius Dei, qui baptizo in Spiritu sancto, testificatus est, et palam pronunciavit. Si ergo, inquam, ista, quae nota compertaque sunt, quae sensibus oculisque percepta, quae tot testibus firmata, visaque in terris, atque mihi gesta; hoc enim illud est, quod ipse vocat terrena, quasi acta in terra atque patrata; non credidistis, neque in iis testimonium accipitis nostrum; si dixero vobis caelestia, id est, quae nondum in terris promulgata sunt, quae habent secretum adhuc patris mei con-

silium de mei adventus ratione causaque, videlicet de modo et de genere vitae meae atque mortis, de mysteriis fidei, de redemptione omnium gentium, de spiritali regno, de praemio vitae aeternae, haec enim nondum ad aures et notionem hominum permanarant, inopinataque etiam nunc erant et insperata, neque ea tamen nisi post perfectum mortis Christi resurrectionisque mysterium, postque ascensum illius in caelum, et deinde Spiritus sancti in discipulos missionem, cuiquam plane percepta cognitaque fuerunt. Si ergo dixerero vobis caelestia, inquit, vos qui illa in terris gesta, pluribusque consciis et testibus notata et confirmata non credidistis, quomodo haec credetis? Cum praesertim horum, quae in caelo decreta et cognita tantum sunt, ego solus testis sim. Hoc enim est quod sequitur: et nemo ascendit in caelum, nisi qui e caelo descendit, filius hominis, qui est in caelo. Haec caelestia, inquit, ego solus vobis testificari possum, qui in caelum solus ascendo, illincque descendi, et in caelo nihilominus semper sum, omnium patris mei consiliorum non solum conscius, verum etiam particeps. Quod si eidem mihi, et multis praeterea testibus, quae in terris facta sunt palamque perspecta et cognita non credidistis, soli nunc ea quae sunt in caelo occulta ceteris et incognita, pro testimonio proferenti quemadmodum credetis? Atque haec quidem horum verborum est sententia.

25. Quo pacto autem Iesus Christus filius Dei, qui verbum est patris, cum pater semper sit, et quo tempore descendit in terram, in caelo tamen nihilominus manserit, neque inde unquam discedat, et notum esse arbitror, neque in hoc loco curiosius est explanandum, nisi ut uno tantum corporeo exemplo a nobis

id declaratur. Sicut enim hominis intestina cogitatio, foras voce prolata, ad aures hominum accedit, neque tamen ab ea mente, unde primum est profecta digreditur, sic Christus filius Dei e gremio patris missus in mundum, cum eodem patre semper nihilominus coniunctus est. Nam quod filium hominis se nominat, ab ea parte totum, quae est inferior, datum id auribus Nicodemi, ad distinguendam divinitatem ab humanitate, etiam nunc rudis et id tantum esse existimantis, quod oculis intueretur, in ipsisque primis novae doctrinae initiis decernere de re tota et iudicare nondum valentis. Porro ex his verbis Christus non solum testimonii sui vim confirmat, fidemque sibi astruit eorum quae est dicturus, quando idem ipse ea commemoraturus est, cui tot et tanta data sunt caelitus ex voce patris et ab Iohanne et turbis illis quae interfuerant audierantque, testimonia.

26. Sed mysterium quoque sui adventus ad homines incipit declarare. Est enim principium totius mysterii quod ipse a patre Deo in terram missus est. Quamobrem autem missus sequentia verba iam ostendunt. „ Et sicut Moyses sustulit serpentem in solitudine, sic extolli oportet filium hominis, ut omnis credens in eum ne pereat, sed habeat vitam aeternam. Sic enim amavit Deus mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis credens in eum ne pereat, sed habeat vitam aeternam. „ Hoc contextu orationis et missum esse filium in mundum a patre, et quam ob rem missus sit, et quae ratio patrem ad eum mittendum moverit, indicatur. Missus enim est, in crucem ut tolleretur, inquit, atque ex illo edito atque sublimi ligno pietatem in omnem mundum et veram in Deum fidem, studiumque novae acquirendae

salutis ac divinitatis effunderet. At quo pacto hoc indicatur? Quia iam ante, inquit, a Moyse, et in solitudine in illo angue aeneo, qui publice in sublime erectus spectandum se filiis Israël exhibebat, in seque intuentibus iis, qui ab anguibus ignitis morsi fuerant, salutem continuo et vitam conservabat, praemonstrata est et designata haec filii Dei in lignum crucis sublatio, et eorum qui fidem suam in pendentem illum contulerint, a diabolo, et morte, et a veneno mortis diabolique sanatio. Est enim notum ex libro numerorum, cum propter obtrectationem in solitudine populi Israël adversus Deum, angues igniti in illos fuissent immis- si, qui morsibus mortem afferrent, et iam complures peste illa interirent, admonitu Dei Moysem anguem aeneum constituisse, erecto in trunco pendentem, in quem qui intuebantur ab anguibus illis sauciati, salutem statim adipiscebantur; quae fuit figura mortis Christi, et eius, quae ex morte illa redundatura erat in omnes, qui morsibus diaboli vulnerati essent, virtutis ac sanitatis evidens ac manifesta praenotatio: quam idcirco Dominus Nicodemo proposuit, ut ex eis ipsis scripturis, quibus ille fidem atque auctoritatem maximam iam tribuebat, nunc erudiretur ac institueretur, ut novum illi atque incredibile videretur de cruce et morte Iesu Christi filii sui, Dei patris aeterni et omnipotentis consilium. Anguem quidem aeneum illum dominus Iesus multa similitudine retulit: ut enim ille habens anguis effigiem, venenum tamen non habebat, sic neque Christus in hominis forma peccatum: atque ut ille Iudaeis adversus angues fuit subsidio, sic in Christo mors hominibus adversus mortem est opitulata: in illum saucii qui intuebantur, venenum statim reii- ciebant, in Christum Iesum mortui qui credunt, hoc est

qui fidei suae in illum oculos convertunt, ab omni repente liberi peccati veneno restituntur. Sed in angue adumbratio ipsa et figura, vitam vulneratis fragilem et cito interituram ad aliquantum tempus prorogavit, in Christo res et veritas dat nobis sempiternam. Missus ergo Christus a patre in mundum, et missus ut crucifigeretur; crucifigeretur autem ob eam rem, ut quisquis in illum et mortem eius credidisset, hoc est qui fiduciam suae salutis in Christo, et in cruce Christi morteque posuisset, is a morte et ab auctore mortis peccato vindicaretur.

27. Verum ipse Deus pater, cur misit filium suum? cur passus est in illo tale exemplum mortis crucisque constitui? Quia mundum amavit, inquit; usque adeo autem amavit, ut filii sui unigeniti, et sanguinis eius, qui ex filio fundendus esset, hominum saluti fieret largitor; quam salutem intelligebat, in hac una fide, qua in filium suum et in cruce filii creditur, repraesentari humano generi, et dari posse. „ Non enim misit „ Deus filium suum, ut iudicet mundum, sed ut ser- „ vetur mundus per ipsum; qui credit in ipsum non „ iudicatur; qui autem non credit, iam iudicatus est, „ quoniam non credidit in nomen unigeniti filii Dei. „ Mentione facta iam filii Dei, et eius in hunc mundum a Deo missionis, quam ipsi etiam Iudaei temporibus ultimis futuram expectabant, spemque terreni regni recuperandi, ac perpetuo deinde a suo genere possidendi, in illo adventu sui Messiae repositam habebant, ne hoc Nicodemus tempus esse illud, et spem communem Iudaeorum de Messiae adventu iam ad exitum deductam esse arbitraretur, occurrit Christus et antevenit, et ab huius illum errore opinionis remoyet; missumque se a Deo nunc praedicat, non ut iudicet

mundum, sed ut salvum faciat. Erat autem expectatio Iudaeorum eiusmodi, ut venturum quandoque crederent Messiam, qui graece est Christus, facturum iudicium de gentibus, illasque condemnaturum, quod Israël populum Dei in honore maxime et in amore non habuissent. Porro autem populum ipsum Israël, ex omnibus mundi oris et regionibus dispersum iam ante inter gentes in patriam reducturum, regnumque Iudaeae et Hierusalem illi restitutum, quod postea perpetua pace tutum ac tranquillum futurum semper esset, contusis illo divino iudicio fractisque gentibus, et ad timorem Dei, honoremque iudaici populi adductis. De quo futuro gentium universo iudicio, dignitateque populi isaëlitici augenda et amplificanda, cum omnes quidem prophetae multa annunciant atque praedicant, tum praecipue in psalmis David pluribus locis cecinit.

28. Atque ut hic posterior Christi adventus: crebris et claris vatum praedictionibus celebratus est, sic primus ille, quo venit in mundum, non condemnandi, sed redimendi generis humani causa, quamquam et ipse testimoniis plurimis annunciatum et proditum, non tamen usque eo dilucidam et evidentem habuit proclamationem; non enim sic plane et penitus vaticiniis illis a Deo patefactus est; sed cum per partes et membra ab illis indicaretur, in universum vero tota vis mysterii non solum prophetas, verum etiam angelos, propter magnitudinem sui novitatemque, et altitudinem caelestis consilii aeternis ante temporibus, ut Paulus inquit, latuisset, quae de hoc primo accessu Christi ad nos a prophetis praedicta aut in figuris anticipata fuerunt, rerum post eventum, et divinis miraculorum in Christo virtutibus declarari etiam magis explanarique debuerunt; sicut et omnibus suis dictis

factisque semper fecit Christus, et nunc Nicodemo ea incipit aperire atque ostendere: non enim, inquit, mea a Deo missio in praesentia ea est, qua mundus iudicandus sit, id est ut quod vos expectatis atque optatis, gentes contundam et puniam, vobisque carnali semini Abrahae terrenum regnum restituam; sed ideo veni, ut conservem etiam gentes, hae enim mundi nomine significatae sunt. Quod quidem audita novum iudaeo homini vel in primis accidebat; nusquam enim arbitrabantur Iudaei gentes cum Deo in amicitiam et gratiam esse venturas, neque spiritualem uspiam Israël, qui ex fide Abrahae oriundus esset, sed carnalem tantum, et corporeo ex semine genitum agnoscebant. Veni autem, inquit, et missus sum, ut hoc meo primo adventu mundum saluum faciam. Verum quaeenam ista salus? Ut credatur, inquit, in filium Dei. Qui enim credit in eum non iudicatur, qui autem non credidit iam iudicatus est, iudicatus inquam hoc ipso nomine quod non credidit in nomen unigeni filii Dei; ut hoc loco iudicari et iudicatum esse, pro damnari et damnatum esse accipiatur; in quem sensum tamen huius verbi vis, et Iohanni et Paulo est usitata. Sed quod iam iudicatus sit, qui non credidit in nomen unigeni filii Dei, eo quod in hac fide in unum Christum nostra omnino salus posita sit, hoc congruit cum aliis evangelii locis, veluti cum illo, quâ Dominus confirmat se ostium esse, per quod introcatur in ovile patris; per quod ostium qui non intret, sed aliunde conetur introire, is fur sit et latro. Et rursus alio loco: ego sum via, inquit, et sum ego vitis, vosque palmites, et sine me nil potestis facere. Et quod in actis scriptura inquit, unum esse hoc Christi nomen sub caelo in quo homines salvi fiant.

29. Habet autem locutio ista nonnullam difficultatem, cur dicamur credere in Christum potius, quam Christo; quam antequam enodemus, de hoc ipso verbo credere, aliquid dicendum, eiusque distinctio facienda nobis est: nam et credere dicimur cuiquam, cum illi aliquid asseveranti, eius verbis fidem tribuimus; et credere alicui, cum pecuniam illi aut vasa aut arcana nostra consilia committimus, in quo quidem significatu posteriore plus fidei et opinionis, et certe quasi fiduciae inest, non fore nobis id fraudi, neque nos deceptum iri posse ab eo, cui tantum fidei habuerimus. In quam sententiam etiam fides Christi, hoc est fides quam Deo et Christo nos habemus, accipienda est: ea enim etsi credulitatem illam in se continet, quae est vestibulum quasi fidei, et ad maiorem postea habendam in Deo fiduciam necessario antecedit, tamen sine hac fiducia, certaue existimatione recte a nobis Deo spes nostras committi, vix digna est quae fidei nomine appelletur: nam si tantummodo credatur, daemones etiam credunt: si vero praeter credulitatem, in Deo omnis spes nostra praeterea fiduciaque reponatur, hoc iam proprium est christianorum, vereque credentium. Quoniam autem loquendi iste modus, quo dicitur credere Deo aut Christo, solam illam quodammodo credulitatem praese fert, quae est verbis et dictis Dei fidem habere; credere autem in Christum et Deum cum illam credulitatem in se continet, tum addit etiam certam spem ac fiduciam in eum nostram, in quem credimus, cum non solum suscipimus ea vera esse, quae is nobis annunciet et praedicet, sed eum et praestitutum nobis quae dixerit, et gesturum curam de nobis, nostraeque saluti consulturum, ac provisurum; idque acturum, si fidere illi nos et obtem-

perare voluerimus, ut florentes et beati esse possimus, opinione certa confidimus; ideo rectius utimur hoc genere loquendi, cum in Deum et Christum nos credere proferimus, quam cum Deo aut Christo. Est enim credere in Deum, Deo nosmetipsos, non solum aures nostras, dedere atque committere.

30. Cur autem Deo, aut in Deo sine Christo credi non possit, etsi ex nostris in Paulum commentariis (1) abunde colligi licet, tamen hic quoque pauca strictim attingenda sunt. Etenim mundus iste noster, qui est ipsius mundi amor, et in eo spei nostrae, curarumque omnium et consiliorum collocatio, cum maxime a Deo nos avertat atque abstrahat, quandoquidem ipso affirmante Domino, et de hoc ipso mundi et mamonae amore nominatim verba faciente, duobus nequaquam dominis pariter servire possumus; necesse est ad Deum referre se cupientibus, ut a mundo ipsi avellantur, spesque suas omnes et priorum desideria bonorum e mundo extracta ac revulsa, in Deum unum transferant ac coniciant: quôque id faciant melius atque expeditius, neque illecebris ac voluptatibus mundi huius, neque rursus incommodis aut ignominiiis, aut etiam doloribus et cruciatibus corporis animique dimoveantur: quantum enim harum rerum, mundanarumque affectionum, iter ad Deum affectantibus ingerit se atque admiscet, tantum morae et impediementi affertur, quominus beatam illam viam et ad caelum Deumque directam tuto ac placato tenere illi possint atque conficere. Porro haec via Christus est, sicut ipse de semet ipso dixit, et ipse ostium, totumque huius fidei in Deum mysterium est Christus, quod ad Colossen-

(1) Extant hi typis editi inter alia Sadoleti opera.

ses Paulus, quibus voluit Deus notum facere, inquit, quae sint divitiae gloriae mysterii huius in gentibus, qui est Christus in nobis spes gloriae.

31. Istius ergo conversionis a mundo ad Deum, cum sit mysterium ipse Christus, idemque ista ipsa via, qua ad Deum itur; ac iure id quidem et merito, cum in eo numquam ne minimum quidem vestigium, vel leve saltem indicium mundanorum horum amorum compertum fuerit, sed omnia in illo semper divino amore, et cupiditate salutis cunctorum hominum, ipsorumque cum Deo coniunctionis incensa fuerint atque flagrantia; a quo unquam proposito, ut de homine eo nunc loquor, non laboribus, non vigiliis, non gravibus aerumnis, non despicationibus hominum, non insidiis, non dolore corporis, non plagis, non cruciatibus, non morte, non cruce denique ipsa teterrimo turpissimoque supplicio, vel tantulum est distractus; cum, inquam, talis Christus extiterit, plenumque is et integrum, nullaque ex parte imminutum perfectae a mundo aversionis, et ad Deum unum conversionis documentum in se ipso praestiterit, iure ipse unus est sub caelo in cuius nomine salvi esse possimus. Iudicatus ergo iam omnino est, qui non credidit in nomen unigeni filii Dei. Qui non credidit, inquit, ut postremum actum vitae significet, ex quo pendet iudicium: quoad enim ad finem vitae perventum sit, semper liberum est homini mutare se, et respiscere. At quo modo iudicatus, si nondum factum est iudicium? An tum extremo illo in iudicio non amplius iudicabitur? iudicabitur nimirum; sed nunc re ipsa et facto, hoc in se natura iudicium ferente, iudicatus est, licet nondum sit voce et pronunciatione Domini, quod tum fiet, damnatus. Quod eodem modo minatus est

Adae Deus, cum pomum interdiceret: quo die comederis, inquit, morte morieris: neque tamen ubi ille comedit mors statim est consecuta, sed ille morti e vestigio nihilominus addictus est.

32. “ Hoc autem est iudicium, quoniam lux venit
 „ in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras,
 „ quam lucem; erant enim mala eorum opera: omnis
 „ enim qui mala agit odit lucem, et ad lucem non
 „ venit, ne arguantur ipsius opera. Qui autem facit
 „ veritatem, venit ad lucem, ut manifesta fiant opera
 „ eius, quoniam in Deo facta sunt. „

Dignatur Dominus declarare ipsemet, quomodo ista non credendi in nomen unigeni filii Dei pertinacia, fert ipsa in sese iudicium et damnationem; quoniam, inquit, venit lux in mundum. Quae autem ista lux? Ipse nimirum Christus. At quamobrem lux? quia in ipso patuit et perspicua facta est via, qua ad Deum recta et sine anfractibus mundanarum curarum itur, quae est tota ab amoribus mundi aversio, et ad Deum unum amandum appetendumque conversio. Haec est lux et veritas, quae in Christo solo omnibus mortalibus proposita atque ostentata est: in qua cunctis ambulandum est, qui iter tutum instituunt tenere, casusque lubricos et praecipites cupiunt devitare. De qua ipse alibi: ego sum lux mundi, inquit. Cuius etiam lucis cognomen accipiunt, qui in Christo pie, sancteque vivendo ceteris auctores in gradu aliquo honoris et procurationis publicae constituti sunt; quos tamquam faces praeferentes ceteris lumen, non infimo aut occulto in loco, sed in aperto et edito vult Dominus cunctis lucere. Ista ergo lux simul ut in mundum venit, radiumque diffudit veritatis suae, quicumque erant in mundo, studiisque et cupiditatibus nihil tamen aliud

cogitantes in eo volutabantur, partim novo lumine commoti et pulchrius quiddam in illo, ac sibi optabilius positum intelligentes, ad lucem sese contulerunt, in eaque moram et domicilium sibi constituere praeoptaverunt; partim huius mundi honoribus et caecis cupiditatibus illaqueati atque devincti, cum ad novam lucem oculos paulisper erexissent, iudicio demum et deliberatione in aliam partem se converterunt, veritatisque lumine spreto atque posthabito, pristinas suas et mundi tenebras magis adamavere. Qui ipsi semet ipsos satis coarguunt et pronunciant reos, cum ipsam lucem fugiunt, cum in tenebris lactantius, quam in lumine versantur, quod proprium est facinorosorum, ac prava malaque patrantium; fugiunt enim lumen et veritatem qui sunt malis facinoribus addicti; contra vero, qui ad lucem, idest Deum, accedunt, et splendore luminis illius quod est veritas delectantur, hi perspicue se indicant non studio animi antea neque dedita opera, sed imprudentia potius, ignoratoneque peccasse; cuius erroris medicinam ex ipsa veritate nunc appetant, gaudeantque iam nunc et gavisuri deinceps sint ipsius lucis et veritatis societate, atque commercio.

33. In Deo porro fit, quicquid in veritate fit; luxque et veritas sumpta spiritualiter cum Deo ipso, in unum idemque conveniunt, cuius lucis in Deo intelligibilis, scaturigo quaedam et veluti rivus est ista quae oculis mortalibus lux diurna cernitur, cuius fons et origo sol est, referens in suo lumine visibili veritatem Dei intelligibilem. Quemadmodum ergo qui aspectu, aut habitu corporis deformes sunt, neque se libenter committunt luci, et oculos hominum quoad possunt effugiunt, quod se iudicant indignos qui videantur ac spectentur, tenebrisque potius et obscuritati se dedunt;

sic qui interiorum animi habitum turpem gerunt, suntque vitiis penitus et scelerum maculis inquinati atque infecti, ipsam multo præstantiorem, multoque sublimiorem fugiunt veritatis lucem, quæ non corporis, sed animi luminibus effulget, habetque fontem sui Deum, sicut lux illa visibilis habet solem. Atque ut in hac divina luce quæ fiunt, fieri ea in sole rectissime dicuntur; quoniam omnis eiusmodi lux ex sole est; sic quaecumque in veritate facta sunt, in Deo iare dicuntur facta, quod omnis veritas ex Deo est. Ex quo etiam apparet, eos qui in veritate et in luce libenter ambulant, et foris honestos esse, et intus Deo coniunctos: quo enim quis amantior et studiosior est veritatis, hoc magis et ad Deum ipse se adiungit, et Deum accersit in sese, beatamque cum eo in primis et optabilem coit societatem, in qua humanæ conditionis summa felicitas consistit.

34. Sed est in his evangelii verbis dubitatio, quisnam adveniente Christo et lucem mundo afferente, ad eum se conferens et luci illi se committens, bona et vera opera sua secum attulerit, quasi libenter ea in lumine expositurus, cum omnes constet omnino homines in tempore illo peccato et culpæ obstrictos fuisse; omnes enim peccaverunt, inquit Paulus, et egebant gloria Dei: ipseque potissimum Christus adventum suum in illud tempus contulerat, quo hominibus perditis iam vitio suo, et ad omnem cum Deo inimicitiam adductis, quod est summum ac supremum nostri generis malum, ipsius Dei benignitas, atque erga nos misericordia cum gratior opportunioreque nobis, tum vero ipsius nomini, et gloriæ aptior et congruentior futura erat. Sed solvitur quaestio, si verba attendantur; facere enim veritatem potissimum est ad Deum

se conferre et confugere ad eius gratiam atque clementiam, ut cum peccati nos et culpae reos agnoscamus, sola illius misericordia et bonitate ad spem salutis adnitamur: neque est ulla omnino in nobis virtus hac humilitate praestantior, in qua summa inest veritas, ut non operibus nostris, quod beatam vitam et speramus et assequimur, sed totum Dei gratiae et clementiae feramus acceptum. Qui ergo maximi hanc faciunt virtutem, ad Deum maxime hi accedunt, seque ad eum adiungunt et consociant; quandoquidem quo suis minus meritis confidunt, hoc plus hauriunt in se divini luminis et veritatis.

35. Atque hoc Iesu Christi cum Nicodemo sermone iam exposito, illud nobis extra ordinem in hoc loco notandum videtur, quod in principio Iohannis evangelii scriptum, qua legitur, quod Iohannes venit in mundum, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine; erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Video enim ab omnibus et graecis, et latinis ita et lectum et intellectum fuisse, ut sit venientem in hunc mundum, cum tamen meo iudicio multo rectius intelligatur, quod veniens ipsa lux in hunc mundum illuminaverit omnem hominem. Nam et sententia ipsa verior est: aut enim adventum huius lucis in mundum, hoc est Christi, versabantur homines in tenebris, vel ipsi potius tenebrae erant, quemadmodum ait Paulus: ante cratis tenebrae, nunc autem lux in Christo Iesu. Et huic sententiae locus iste Nicodemi se accommodat, ubi lux venit in hunc mundum, inquit. Nam si de hominibus accipiatur, quid fuit necesse apponere venientibus in hunc mundum? cum ipsa ho-

minum, qui illuminentur, appellatio, non de iis intelligatur qui nusquam existunt, neque futuri sunt; ipsa vero lux, quod est verbum Dei et filius patris, et ante semper fuit, quam in hunc mundum veniret, et ex certo tempore suo huc adventu hominibus lumen et veritatem attulit. Verbum porro ipsum graecum ἱπ-ζόμενον ambiguum est, id est quartum casum designat in virili genere, qua ratione refertur ad hominem, et rectum in neutro, quo significatu lumen venisse in- mit. Est autem τὸ φῶς graece neutrius generis, quod latine lucem, aut lumen convertimus. Quamobrem mea sententia rectius legendum sit: erat lux vera, quae illuminat omnem hominem veniens in hunc mundum. Sed de hoc qui sciunt iudicare, accuratius considerabunt.

36. Nos hoc primo munere perfuncti, ad alterum in Iohanne locum, quo Iesus e sepulchro recens egressus a Maria Magdalenae se contingi vetuit, tuo Pater sanctissime imperio accedamus. Est autem eo loci post discessum Petri et Iohannis a sepulchro, qui sublatum illinc corpus Domini audientes, ad visendum concurrerant, et non reperto corpore, sed linteaminibus, quibus illud involutum fuerat, dumtaxat perspectis, rursus ad semetipsos, hoc est domum, et ad coetum reliquorum apostolorum se retulerant, sic deinde scriptum. “ Maria autem stabat ad monumentum, fleus
 ,, foris. Ut ergo flevit, despexit in monumentum, et
 ,, videt duos angelos in albis sedentes, unum ad ca-
 ,, put et unum ad pedes, quo in loco posuerant cor-
 ,, pus Iesu, et dicunt ei illi: mulier, quid fles? Dicit
 ,, eis: quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi
 ,, posuerunt eum. Et haec cum dixisset conversa est
 ,, retrorsum, et videt Iesum stantem, et non sciebat

„ quod Iesus est. Dicit ei Iesus : mulier quid fles ?
 „ quem quaeris ? illa existimans , quod horti custos
 „ est , dicit ei : Domine , si tu sustulisti eum , dic mihi
 „ ubi ipsum posuisti , et ego eum tollam. Dicit ei Ie-
 „ sus : Maria. Conversa illa , dicit ei : Rabboni , quod
 „ dicitur magister. Dicit ei Iesus : ne me attinge , non-
 „ dum enim ascendi ad patrem meum : vade autem ad
 „ fratres meos et dic eis , ascendo ad patrem meum et
 „ patrem vestrum , Deum meum et Deum vestrum. „

37. Horum in evangelio verborum , quoniam ceterorum perspicua sententia est , neque aliud a me est quaesitum , quam ut rationem illam exponam , quamobrem Dominus se a Maria noluit contingi , eo quod nondum ad patrem suum ascendisset , sic enim videtur verborum sonus inferre , obtemperabo praecepto , aliorumque sententiis breviter enarratis , meam post apponam. Sicut enim qui dicunt idecirco Iesum noluisse se tangi , quoniam Maria nimis familiariter , atque ut ante solebat ad eum attingendum alloquendumque se iniiciebat , cum autem vellet Iesus maiore eam cum reverentia id facere , prohibuit eam ab illiusmodi contactu , qui mortali potius corpori , et communi homini conveniret , quam ei qui esset in vitam iam immortalem , et caelestem gloriam e mortuis excitatus. Est autem istorum in his verbis interpretatio sic deducta , quasi Mariae significaverit Christus , ne se ita attingeret ut prius erat solita , cum neque ipse cum discipulis et hominibus eodem modo , quo prius , esset amplius versaturus ; quando eum statum iam adeptus esset , ut sibi cito ad patrem et mature esset ascendendum. Ne me ergo attinge , inquit , ut mortalem , ut partibilem , ut consuetum hominem ; nihil enim mihi iam deest , nisi ad patrem ut ascendam ; nam talis quidem

iam sum, ut mihi in caelum promptus ascensus sit, quem et propediem sum initurus: tantum vade, et narra hoc fratribus meis, me ascensum hunc ad Deum, et ad patrem meditari. Sic enim, inquit, et suum ad Deum ascensum mulieri exponit, vultque eum ipsius nuncio ceteris indicari, et eam instruit ac docet, ut reverentius secum, ac cum maiore veneratione se gerat; quodque si planis atque apertis verbis protulisset, potuit elatius dictum videri; hoc maxime modo leniter, compresseque loquendo, Mariam erudit, ut amplio rem honorem sibi habebat, et cum divino iam homine putet se agere, sermonesque conferre.

38. Sed haec ratio tum per scripturam infirmatur; est enim in Matthaeo sic scriptum, quod mulieres tenuerunt pedes eius, in quibus sine controversia Maria in primis fuit; tum autem per aliam rationem, quoniam non fuit affectus ille amoris in Maria Magdalenae, quo illa ad complexum pedum Domini incensa ferebatur, illo modo reputandus; siquidem amoris a nobis et charitatis erga se, magis quam ceterarum rerum, flagitator Dominus est. Qui post resurrectionem suam a ceteris passim discipulis attingi se permiserit, non debuit Magdalenae, quae in Christum Iesum amore praeter ceteros flagrabat, illa humanitas et familiaris consuetudo denegari. Alii hunc locum revocant ad mysticum sensum, quod noluit Dominus corpus suum sanctissimum ab his, qui carnali tantum affectu, quamvis pio et recto, feruntur in eum, nisi iidem baptismo et Spiritu sancto purgati et expiati sint, attingi et contractari; ideoque ne cathecumenis quidem, Christum clara voce confitentibus, ipsius sacratissimi corporis communionem instituto ecclesiae concessam esse. Quae sententia, ut in mysterio vera sit, sicuti est, non ta-

men ipse Christus post resurrectionem suam, in mundo etiam dum consistens, antequam veniret et mitteretur Spiritus sanctus, a discipulis suis intactus mansit. Alia est expositio illorum qui dicunt, propterea prohibitam Mariam a tactu Iesu, quoniam simplicem eum et purum hominem esse cum existimaret, nec tamquam aequalem patri agnosceret, non digna habita est eam tangere quem non intelligebat; quasi dicat illi Iesus, ne me attinge talem, qualem credis; et si enim in terris sum, neque dum ad patrem meum ascendi, est hoc tamen voluntatis meae, quod etiam nunc hic commoror; nam facultatem ascendendi iam habeo: quod ut ita esse intelligas, vade ad fratres meos et nuntia illis, ascendo ad patrem meum et patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum. Sed haec interpretatio ab illo scripturae loco longe aliena est, quo Christus se a Thoma minus multum credente, quam Maria fecerit, non solum passus est, sed voluit iussitque attingi; neque attingi modo, verum atrectari etiam, et in vulnerum plagas manum illius inferri. Quis enim credebatur aequalem patri esse Christum Thomas, qui ne excitatum quidem illum e mortuis testificantibus ceteris apostolis, ut crederet, animum inducebat? Sed etsi multa de huiusmodi interpretationibus dici possunt, quae licet piae sanctaeque sint, tamen aut torquent, aut ad remotos sensus interpretantur, nos tamen qui puram et simplicem sententiam huius loci habere existimamus, omissis controversiis, quam primum ad eam exponendam veniamus.

39. Est igitur in hoc loco primum graeci verbi vis et significatio intelligenda, quod est *ἅπτεσθαι*; id enim indicat plerumque non tangere solum, sed tangendo adiungere se et circumplicare, in eoque immorari, ita

ut avelli posse non videatur, quod praecellare amori et desiderio Magdalenae congruit, quae cum subita, insperataque permota lactitia non solum reperti domini ei corporis, sed viventis ipsius Domini cogniti atque perspecti, ad amplectendum pedes eius se projecisset, neque facile posset satiari, aut divelli; Dominus moram illam praeterrumpens, et nuntium ad discipulos per eam de sua resurrectione perferri volens, excitat illam et admonet, ut finem amplexibus faciat, huicque praeventat nuntio conveniendi apostolos, et de suo ad Deum proximo ascensu illos edocendi; *μη ἄριστον* igitur, inquit; quod est ne inhaereas mihi, ne agglutineris, ne in hoc moram trahas. Nam quod sequitur, nondum enim ascendi ad patrem meum, consolatio est praesentis molestiae, quam Maria digrediens a Domino susceptura erat; quasi dicat: erit tempus iterum congregandi, frueris alias aspectu meo et sermonibus, nondum enim a vobis ad patrem profectus sum, mansurus etiam nunc vobiscum sum aliquantos dies, poterimus rursus commode convenire, atque una esse: nunc hoc, quod instat, quod differendum non est, age ad fratres meos te confer, atque illis nuncia me iam transactis mortalis vitae partibus, et ea recepta vita, quae cum Deo semper futura est, ad ascendendum in caelum et ad communem mihi et illis patrem, ac Deum eundem paratum expeditumque esse.

40. Quae quidem verba, etsi videtur ut homo protulisse, cum Deum et patrem suum eum vocet, qui idem sit noster et pater etiam Deus, tamen ut doctissime a sanctis viris est adnotatum, cum dixit Deum meum et Deum vestrum, aliquam et in ordine et in natura distinctionem fecit; cum si eodem modo et sui, et ceterorum esset Deus, Deum convenientius nostrum

proferre potuisset. Quod autem graeci verbi sententia ea sit, quam nos exposuimus, cum linguae illius peritis patere facile potest, tum testimonio etiam est, latini vocabuli ex eo verbo ducti significatio, quod aliquid ex aliquo aptum esse pronunciamus, non communi illo sensu, quo hunc, vel hoc aptum esse ad aliquam rem dicimus; ut cum proferimus, aptum esse hanc hominem ad litterarum aut ad militiae studia, quasi idoneum significantes et accommodatum; sed cum ita verbi causa loquimur, statum christianae religionis ex illorum vigilantia aptum esse, qui pie et provide populum regant; illud enim aptum, sic coniunctum haerensque significat, ut totum hoc illinc dependeat, atque id ita sequatur, ut stare quodammodo sine illo non possit. Qua sententia graeci verbi percepta et cognita, cum Matthaei veritas intelligitur, qui asseverat has mulieres, quae primae conspexerunt Dominum, tenuisse eius pedes, tum horum in Iohanne verborum, quae obscura et perdifficilia habita sunt, mens et sententia videtur esse patefacta. Etsi illud quoque in his verbis mysterium videri reconditum potest, quod dominus Iesus, ut diligentem illam sui corporis attrectationem Thomae reservaret, qua fides non illius dubitantis solum, sed ceterorum etiam post eum magis confirmaretur, levius a Magdalena et quasi per transitum volnerit se attingi.

41. Quapropter his duobus locis evangelii iam expositis, cum ego, Pater sanctissime, qui in hisce studiis totus haereo, nullamque sine iis statuo esse vitam, quotiescumque aliquid lego aut scribo, toties tui maximi erga me beneficii ac meriti in memoriam redigar, quod per te hoc otium et hanc tranquillam ac beatam vitam consecutus sum, non possum tibi non

maximas gratias semper agere, teque orare ac deprecari, ut ea quae ad quietem animi mei pertinent, quemadmodum quidem facere instituisti, mihi suppeditare non desinas. Meminit Sanctitas tua, cum apud te essem, tibi in maximis tuis actionibus atque consiliis operam praerberem et fidelem et assiduam, meam tibi fidem neque inopportunam neque ingratham extitisse; cumque honores mihi et fortunae praemia apud te parata essent, me illa tamen nequaquam sectatum esse, sed hanc potius appetivisse, in otium et solitudinem, tamquam in portum ex illis negociorum fluctibus, mei recipiendi facultatem, cum quidem omnia Deo et caelestibus musis debere me arbitrarer, quorum amore prope incredibili iampridem fueram accensus. Cuius mei desiderii fructum, tuo singulari beneficio adeptus, etsi quam tibi referam gratiam non satis habeo, quod status tui dignitas et amplitudo opibus nostris longe est superior, tamen quod ad studia litterarum attinet, omnes meos labores et vigilias omnes tibi et nomini tuo libenter delaturus sum. Cumque propediem de optimo principe scribere instituerim (1), id opus mihi in tuum honorem iam constitutum est.

42. Sed ut coeperam dicere, cum de his quae ad opes et fortunas pertinent, nusquam ego tibi molestus sum, de quibusdam quae ad rectionem ecclesiae meae, populi que mihi per te a Deo ipso commissi pacem et tranquillitatem apta sunt, semper ad tuam illam eximiam atque praestabilem in alio vix talem unquam

(1) Non extat hoc Sadoleti promissum opus, ne inter ea quidem quae Tiraboschius in biblioth. script. Mutin. enumerat. Ibi vero mendose ait idem Tiraboschius Paulum III. auctorem fuisse Sadoleto scribendi huius opusculi de duobus locis Iohannis evang., quum reapse Clemens VII. id iusserit.

cognitam, in te maxime admirabilem benignitatem per-
 fugium sum habiturus; quam tu erga me cum multis
 saepe variisque temporibus, tum vero nuper Massiliae
 cum esses praeclare adhibuisti: nihil enim postulavi
 a te, nihil precatus sum, in quo te mihi dubium aut
 difficilem exhibueris, cum tua illa naturalis comitas et
 humanitas ita cum quadam amoris tui erga me signi-
 ficatione coniuncta esset, ut ego non tam impetrando
 quae optabam laetari viderer, quam tu indulgendo et
 concedendo. Sed haec vel praestantium virtutum tua-
 rum, vel meritorum erga me commemoratio in aliud
 mihi tempus reiicienda est. Illud est praesentis curae
 et temporis, ut te rogem, Pater sancte, atque obte-
 ster, ut hunc vitae meae statum, quem ego omnium
 fortunis et honoribus antepono, inviolatum mihi per-
 petuumque conserves. Et si qua mihi ad eius tutelam
 et stabilitatem apta opportunaque extiterint, qualia et
 nunc nonnulla supplicaturus tibi sum, et in posterum
 saepe fortassis eveniet ut requiram, tua mihi in eis
 non desit liberalitas; quam etiam si erga me aliquanto
 propensiosem peto, vel id ago quia tu sic adversus me
 semper consuevisti, vel quia meus in Sanctitatem tuam
 amor, incredibilisque charitas, cum summa et singu-
 lari observantia coniuncta, in his rebus praesertim
 quas recte gerere atque administrare cupio, aliquod
 magis strictum erga me tui animi studium, non ini-
 iuria postulare videretur; quemadmodum tu pro tua
 summa prudentia, summaque item humanitate iudica-
 bis optime atque constitues.

Sadoleti scriptis, epistolas aliquot subtexere placet Hieronymi Aleandri senioris Card., summi viri, qui pro catholica religione diu decertavit, multaque doctrinae gloria claruit. Is Cardinalis creatus est a Paulo tertio, Sadoleti precibus, quae sunt apud Ciacconium, annuente. Antea vero fuisse bibliothecarium vaticanum, constat ex historia eiusdem bibliothecae, quam Assemanus catalogo codicum orientalium vat. praeposuit. Ibi enim p. LXII. diploma Leonis X. PP. refertur, a Sadoletto ipso, qui Leoni ab epistolis erat, scriptum cum insigni Aleandri laude, cui munus illud demandabatur. En haec autem nos epistolam damus ab Aleandro, nondum tum Cardinale, eodem impetrati honoris die, scriptam ad Iulium Cardinalem Medicum, cui beneficium illud Alexander acceptum referebat.

1. Iulio Cardinali Mediceo (1) Vicecancellario apost. felicissimam et diutissimam vitam optat
Hieronymus Alexander.

Quia nihil mihi boni Romae contigit, quod non ex tuo fonte emanarit, ideo non sine magni criminis nota praeteriturus videbar, si non tibi quas saltem possum gratias agerem, tum ob alia tua in me merita, quae multo plurima et maxima sunt, tum ob id postremum quod sponte quidem sua, sed habita tui potissimum ratione, Pontificem mihi contulisse, certo scio. Hodierno mane unus alterque nuncius a Giberto (2) tibi a secretis et fidelissimo et prudentissimo ad me venit,

(1) Is est, qui postea Clemens VII. PP. evasit.

(2) Hic postea fuit veronensis episcopus, et immortalem sui memoriam reliquit.

significans Pontificis iussu me vocari. Ego quanto melius potui, claudicans (nam alterius genu et tumore et dolore .XXV. fere diebus intra cubiculi claustra me continui) quum in palatinas aedes pervenissem, obvios habui hic illic multos, prout sors ferebat, qui mihi novum quoddam bonum gratularentur. Id quum rogarem quid tandem esset, me ex Pontificis oraculo sciturum responderunt. Interim purpurati patres consistorium introituri frequentabant; ideo Pontificis iussu accessus meus ad consistorii finem remissus. Mox consistorio brevi peracto, quum introducente me Gilberto iuvene incomparabili ad sanctissimos pedes provolverer, audisse se retulit beatissimus Pater, optimum et doctissimum virum, et Mediceae familiae gratissimum Zenobium Aciaiolum, aut iam ab humanis excessisse, aut non multas post horas, medicorum praesagio, excessurum. Proinde bibliothecae palatinae praefecturam, qua Zenobiusungebatur, se mihi et benignissime et libentissime committere. Id tum aliàs sponte sua se facturum, tum quia Zenobius aegrotans, litteris ad Sanctitatem suam datis, me praeceteris, cui haec cura crederetur, dignissimum esse testatus est. Id ego posterius quamvis in me non agnoscam, nec fatear, non possum tamen non lubens admittere, ut qui videam me a laudatissimo viro, et in mortis discrimine, tanto testimonio laudari; idque cum vix ter aut quater ad summum, ex quo Zenobium novi, ipsum fuerim adlocutus; ante vero quam diem clauderet, vix in quatuor mensibus semel viderim, nedum tale praeconium aut per me aut per alium quempiam ambitiose fuerim aucupatus; quin imo ne aegrotare ipsum quidem prius scivi, quam Pontifex iam me tali munere dignatus est: et huius rei Deum ipsum et con-

scientiam meam optimos velim testes. Quapropter quum nulla in me evidens insit causa, qua Pontifex semper prudentissimus me in hac re plurimis et summis viris, qui hunc locum affectabant, praeposuerit, superest iure ut id agnoscam in tuam unius gratiam, qui me domi tuae foves, hoc fuisse mihi concessum. Immortales igitur et Pontifici summo, et tibi Pontificis oculo, gratias ago; et ut uterque vestrum diutissime mihi et saeculo vivatis, precor et opto. Illud (fatebor enim ingenuè) nequaquam subticere possum, gaudendum esse tibi, quod iam apud omnes in confesso est, Aleandrum tuorum famulorum minimum, immo inter ceteros vix tua familia dignum, a Zenobio integerrimo et eruditissimo viro, tuaeque gentis amicissimo, et moriente, dignum iudicatum esse, cui negotium primariis in re litteraria viris commendari solitum danderetur; ut ex hoc conicere possint homines, quid de plerisque aliis sperandum sit, qui in tuo famulatio, tanto sunt Aleandro maiores, quanto italo Ganges distat ab Eridano. Vive et vale felix illustrissime Maecenas, et in litteris repente effutitis ne quaeso eloquentiam quaeras. Iterum vale. Ex tua Cancellaria. Romae die XXVII. iulii .M.D.XIX.

2. Leoni .X. Pontifici maximo.

Optas tu quidem, Pater beatissime, et non parvo desiderio expetis uberem pluviam, per quam remisso paulisper aestu ad anniversarios tuos secessus, optimae tibi valetudinis fomites, redeas. Neque id immerito optas; nam non homines modo, quorum tu omnium pater, et in terris pro Deo es, sed et plantae et terra ipsa nimia siccitate fatiscens, tantum non emis-

sa [voce, largum a superis imbrem precatur. At palatina tua bibliotheca, qua nihil pulchrius aut preciosius orbis terrarum videt, sola ipsa aestatem prorogari cupit, hiemes reformidat, pluvias expavescit, procellas aëris deprecatur. Timet enim ne transversa aliqua vis venti, detorto per fenestras specularibus orbatas imbre, dulces animi fructus (sic enim meo quidem iudicio praeclare vocat Pindarus libros) intolerabili iniuria afficiat; quorum seminaria a tot inelytis heroibus chartaceo quidem et tenui solo, sed Messalae marmoribus magis duraturo credita, bibliothecam tuam veluti cois gemmis et erythraeis unionibus, longo ordine et magno numero exornant. Atqui vereor ne iidem illi heroës, quorum bona pars iam numerum Deorum auxit, et pluviam prohibeat, et tantam cladem a suis fructibus defendat. Proinde si voti compos fieri vis, si imbrem tibi e caelo dari, iube fenestras specularibus muniri; et siquid aliud est, quod damnum ei loco intentare videatur, id tuo numine arcendum procura. Si semel hoc aduas, tum aërem mutari videas, tum obduci caelum nubibus, et triduanis aut quatriiduanis imbribus aestivos ardores extinguere, et mox serenissimam illam temperiem, et placidissimam Martinalium aestatulam sequi; quo tempore tua Sanctitas et felicissime rusticabitur, et feliciter in suam urbem redibit. Neque magna ad hanc rem impensa est opus (si tamen in tanta rerum omnium affluentia ullus tam utili tamque honestae statuendus est impensae modus) siquidem et specularium bonam partem iam habemus, et minimo negotio semel tecta aedificia conservantur, quae mox labefactata incredibili dispendio reparantur. Quod si incolumi Sanctitatis tuae gratia, libere quidem, sed e sincero et tibi devotissimo animo mihi lo-

qui liceat, par est ut tua Beatitudo, cuius paternum et avitum genus non modo in patriae decus, sed et communem totius Europae usum, bonos undique gentium libros magna cura magnoque sumptu comparare, tu vero et eosdem aliquando amissos non minore studio et alacritate recuperare consuevisti, bibliothecam istam, quae tibi cum pontificatu divinitus data est, non conservet modo, verum etiam augeat ornet et locupletet. Vale.

3. Leoni .X. Pontifici maximo.

Carmen quod nuper de te, si non pro rei dignitate, at saltem pro mea summa in te observantia, pietate, religione, composui, tibi lubentissimo et devotissimo animo offero, beatissime Pater, ut ex eo (quae tua divina perspicacia est) veluti ex unguibus Phidias leonem, ita animi mei cultum concipias. Hoc autem qualecumque est ut aliqua in parte excusetur, scias velim paucis a me horis fuisse compositum: neque enim mea anceps et tenuis valetudo patitur me alicui rei diutius insudare; quae si aliquando validior fiat (id laetitia animi et curarum propulsatio facile mihi comparare potest) non diffido quin sim ad te meliora daturus. Interim lege, boni consule, et diutissime et felicissime vive, et vale memor mei, qui te bona fide secundum Deum merito unum omnium colo veneror adoro.

4. Willelmo Henchenvoirt.

Quum essem Leodii (1), ubi per .XL. fere dies graviter aegrotavi, reverendissimus .D. Card. Leodiensis

(1) Nuncius apost. tunc ad Belgas Aleander erat.

ex aula caesarea ad me dedita opera cursorem misit cum litteris quibus significabat reverendissimum D. Card. Dertusensem (1), corculi et animae Paternitatis vestrae dimidium, summum Pontificem esse factum. Ego, reverende Pater (ut vere et ingenue fatear) principio non potui lacrymas etiam profusissimas cohibere; mox in laetitiae et exultationis vocem prorumpens, coram multis qui me visitaverant, exclamavi: *a Domino factum est istud*, etc. *Haec dies quam fecit Dominus*, etc. Pontificem habemus absque ulla ambitione in absentia electum, et talem quo Pontifice nullus melior, nullus integrior, nullus sanctior, nullus doctior nobis dari, sed ne optari quidem poterat. Pontificem habemus, patrem omnis probitatis, fontem omnium doctrinarum, studiorum decus, studiosorum patronum, et felicissimis atque sanctissimis optimi Caesaris nostri votis omnino accommodatum. Postremo cum mecum cogitarem, cui potissimum istam animi mei laetitiam aperirem, non fuit mihi difficile inventu, occurrit enim mihi statim reverenda Paternitas V., cui istam promotionem non minus gratam esse certo scio, quam ipsimet Pontifici novo; optime enim novi quam sit Paternitas V. de eo benemerita; novi quantum ipsa eum amabat, quantum ab eo redamabatur, adeo ut unam animam in duobus corporibus quamvis absentibus merito quis dicere potuisset. Ea propter quam possum maxime, reverendae P. V., immo verius universali ecclesiae, quae talem moderatorem habebit, tantam felicitatem gratulor; et mihi summopere gaudeo tum aliis innumeris de causis, quas longum esset scribere, et aliâs coram referendas mihi reservo; tum quia ecclesia

(1) Agitur de Adriano VI., qui ianuario mense anni M·D·XXII pontifex maximus processit.

nostra leodiensis, cuius ipse canonicus erat, plurimum inde et ornamenti et commodi adsequetur. Deinde quia ratione bibliothecariatus mihi ad vitam commissi, etiam peculiaris meus est patronus. Postremo quia Lutheranos et alios haereticos, in quibus oppugnandis tot labores (teste orbe universo) sustinui, tot ignominias passus sum, tot discrimina incurri, vere sanctissimus iste Pontifex, caelitus nobis datus, extradicitus extirpabit. Nee immerito; fuit enim a Lutheranis etiam ignominiose habitus; et labores meos non irremuneratos diu permittet. Ad quod reverenda P. V. (ut spero) mihi optimum patrocinium praestabit; utpote quae probe meminit, quam semper sibi bonus et obediens fuerim serviter et cliens, tanto animi affectu, ut non semel ipsi dixerim, quod vaticinium dubio procul ex cordis observantia proveniebat, me visurum eam brevi Cardinalem; quod tempus iam prope est (1). Bibliothecam palatinam Pontificis, thesaurum incomparabilem, commendare superfluum est. Sed quaeso ne domus mea utraque, quas multis pecuniis in palatio aedificavi, ullo pacto aut occupentur aut contaminentur. Et hoc si forte D. Ioh. Matthaeus (Gibertus) eas iam dimiserit, in cuius manibus eas optime conservatas et custoditas esse non dubito. Spero me aliquando et non semel visurum Pontificem nostrum in sua bibliotheca suis sanctissimis manibus felicissimos libros, quos plurimi semper fecit, evolvere. Reverende domine mi, quaeso ne patiatur P. V. me excommunicari ab heredibus quondam Willelmi Petri ob .XXV. ducatos reliquos a me debitos; sed ipsamet de suo reddat, et eos ex salario bibliothecae sibi accipiat. Certe iniuquum es-

(1) Reapse Henchenvortius unicus Cardinalis ab Hadriano iam supremum aegrotante creatus fuit.

set valde, si dum pro romana Sede sanguinem meum ita expono, ut non potuerim res meas privatas curare, tandem pro praemio in compitis palam excommunicatus et diris devotus exponerer, idque vidente et permittente Paternitate V., cuius nunc interest in primis christianam rempublicam magna in parte curare, et summi Pontificis onera vicariis interdum laboribus suscipere. De reliquiis lutheranae haeresis, ad quas nunc pro virili et officio meo extinguendas accessi, scribam per proximum cursorem ad R. P. V., quam Deus O. M. cum novo Pontifice vicario suo diu incolumem et felicem conservare dignetur.

5. Iohanni Petro Caraffae episcopo Theatino (1).

Quum primum hesterno vesperi abs te decedens dudum rediissem, evolvi lucubratiunculas quasdam meas, ut viderem quid in ea re, de qua heri colloquebamur, aliàs observavissem. Deus bone! quam sum indignatus istis basiliscis, qui omnia veneno suo inficere conantur! In nullo graecorum codicum, qui diversis locis antea impressi circumferuntur, sed ne in manu quidem scriptis, quos adhuc videre potui, illud *ὁπισω μου* Math. IV. habetur, sicut in tuo isto quem heri proferebas, tam tenuibus illis et decoloribus atque adeo illegibilibus typis excuso, quamvis forsitan quantum ad sensum attinet non absque mala istorum malitia depravato; quod vel ex eo cognoscas quod Origenes, atque cum plerique omnes secuti postea sancti interpretes locum hunc maxime perpendunt, quod non Satanae sicut Petro dixerit Dominus. Solus Theophylactus, is saltem quem latinum fecit haereticus Oecolampadius

(1) Hic postea Paulus IV. PP. fuit.

(græci enim nunc copiam non habeo) verba quidem illa in Matthæo adducit, attamen cum non enarret, sed neque Chrysostomus, a quo enim Theophylactus præcurrens in compendium redegit, dubio procul censendum est, verba illa duo *ἀπίσω μου* in Theophylacti codicem alicuius græci scioli arrogantia prædem fuisse intrusum; idque quia Theophylactus aliâs exponens verba Domini ad Petrum, *vade post me Satana*, tam Matthæi .XVI. quam Marci .VIII. utrobique iisdem ferre verbis, *vade post me*, ne repugna, inquit, sed sequere voluntatem meam, ne obsistas, ne relucteris, neve impedias, sed pone me sequaris; non prætermisurus inenarratum priorem Matthæi locum, si et illic *ἀπίσω μου* in suo codice habuisset. Non me præterit divum Augustinum alicubi hunc locum *vade retro Satana*, omisso pronominive adducere, quod tametsi sensum non minus rectum et orthodoxum præ se ferat, quamvis omissa utraque dictione, in huiusmodi tamen dubitationibus, vel ipsius sancti patris decreto, græcorum codicum incorruptæ fidei standum est, accedente præsertim tot priscorum et optimorum interpretum consensu. Expungendæ igitur sunt tam e tuo græco codice, quem heri legebamus, quam de latino ad huius exemplum corrupto adulterinæ istæ dictiones. Atque adeo ubi videres pluscula inesse alia in hunc modum depravata, uterque esset omnino suppressendus (1). Quamvis enim ista tibi qui scientias et linguas calles, ac veterum et eorum bonorum exemplarium copia abundas, non admodum noceant, aliis

(1) Reapse verba *ἀπίσω μου* Matth. IV. 10. desunt in antiquissimo et celeberrimo vaticano 1209. Omiserunt etiam Miliius et Birchius in suis criticis editionibus, quorum, et præsertim Milii, videsis adnotationes.

tamen , qui istis praeclaris gratiis carent (horum autem quam magnus est numerus !) non periculum modo sed et manifestissimam perniciem afferre possunt. Bene vale.

Addo iam epistolae longioris an. M·D·XXXVI. datae excerptum, quo sua erga S. Sedem rom. merita Aleander enumerat. Et hanc autem et praeecedentes cunctas epistolas ante Cardinalatum scripsit.

6. Paulo ·III· Pontifici maximo.

Inserviebam ego Sedi apostolicae , cum Patavii , cum Lutetiae Parisiorum , cum in aliis christiani orbis gymnasiis diu studendo , et publice linguas et disciplinas profitendo , has litterulas mihi comparabam quibus postea Sedes ap. saepe usa est. Inserviebam Sedi ap. cum rector parisiacae academiae factus , dato nobis a rege christianissimo Ludovico , super discutienda auctoritate conciliabuli pisani , negotio , illius et deprimendi et dissolvendi praecipuus auctor et adiutor fui , quod vel nunc publicis et legitimis documentis probare possum. Inserviebam Sedi ap. cum in conventu imperiali Vormatiae habito , magno vitae meae discrimine tot haereticorum millibus obiectus , praeclarum illud Imperii edictum , ap. Bullae qua Lutherus haeresiarcha condemnatus fuerat executoriale , orando et disputando sum adsecutus. Inserviebam denique Sedi ap. cum in aliis postea Imperii conventibus (quos diaetas Germani vocant) adversus haereticos , et postremo Viennae adversus Turcas apud Carolum Caes. aug. et Ferdinandum Sedis ap. nuncius tot tantisque vitae periculis pectus exposui. Ut omittam quae in castris gallicis ad Ticinum nuncius item ap. , cum christianissimo rege captus , quae in aliis legationibus pro sede ap. sum passus etc.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΩΝ ΕΜΝΗΣΘΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Ο ΘΕΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΜΜΕΤΡΩΣ ΑΥΤΩ ΕΙΡΗΜΕΝΟΙΣ

ΕΚ ΤΕ ΤΗΣ ΘΕΘΗΝΕΥΣΤΟΥ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΘΕΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

ΚΟΣΜΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ

ΠΟΝΗΜΑ ΦΙΛΟΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

COLLECTIO ET INTERPRETATIO

HISTORIARUM QUARUM MEMINIT

DIVUS GREGORIUS

IN CARMINIBUS SUIS TUM EX S. SCRIPTURA

TUM EX PROFANIS POETIS ATQUE SCRIPTORIBUS.

OPUS

COSMAE HIEROSOLYMITANI

COGNOMENTO PHILOGREGORII.

Τοὺς βυθίους διφύτορας τῶν θαλαττίων μυχῶν, τοὺς
κευθμῶνας διφωμένους, εὐδαμῶς ἀνακωχούσι τῆς προθυ-
μίας οἱ παρεπόμενοι κίνδυνοι, τῶν ἐν ἐλπίσι κειμένων ἐπι-
τυχιῶν, δευτέρας τιθεμένους τὰς ἀτυχίας, καὶ τὸ ἐκ τινος
χαλεπῆς συνκυρίας ἐπισυμβαῖνον, κουφότερον ἅπαν εἶναι νε-
ρομικότητας ἀμέλει τὸν πολύτιμον ἔσθ' ὅτε μαργαρίτην ἀνι-

μόμενοι, καὶ ταῖς ἐπιγείαις βασιλεῦσιν ὄλβον προσκομίζον-
 τες τὸν τριπόδῃτον, ταύτῃ μείζουσιν εὐδοξίαις ἀντιτιμῶν-
 ται· πολλάκις μὲν οὖν καὶ τῶν εὐτελεστέρον ἕνεκεν, ἕμους
 τῆς αὐτῆς ἔχονται προθυμίας, εὐδὲ πρὶν ἢ τῶν ποδου-
 μένων κατατύχαιεν ἀπολήγουσιν· ἐγὼ δὲ τῆς μὲν ἐκείνων εὐ-
 ψυχίας οὐκ εἰδ' ὅπως ἂν ἑμαυτὸν ἢ πλεον ἀντιμετρήσας,
 εἴτ' οὖν καταδεέστερον, ἀφείς λέγειν τὴν ἴσην ἐκείναις ἐκ
 μεγαλοψυχίας ἐλείμην εὐδοξίαν· ἄρτι δὲ μοι τοῦ ἰωνίου πυθ-
 μένος εἴ τις ἐστὶ, τοῦ πληρώματος δὲ μᾶλλον εἰπεῖν αἰ-
 κειότερον τοῦ οὐρανίου, φημὶ δὲ τῶν Γρηγορίου λόγων τὸν
 πολῦτιμον μαργαρίτην ἀρυσμένον, καὶ τῶν ἐνδομύχων θη-
 σαυρῶν τὸν ἐγκόλπιον πλουτέον παραγυμνοῦντι ἐπιστάς, μὴ
 μέ τις εὐήσεται τούτων χάριν οὐκ ἀγεννώς βεβουλεῦσθαι,
 ἀλλὰ καὶ μάλα γε μὴν νεανικῶς, ὅτι καὶ λίαν ὀρθῶς φι-
 λωδικάσας· εἰ γὰρ δὴ περ τοῦ τῆς εὐφροσύνης κεράσματος
 κονδυχρυσῶν ὁ λόγος προὔθηκε τὸν Γρηγόριον, καὶ μυρί-
 πνου ἄγγος τὸ πνεῦμα τοῦτον κατεσκευάσε τὸ πανάγιον,
 ἢ τε χάρις ἐπιτάκων ἔθηκε πάντοθεν σελασφορούμενον
 λαμπάδιον καὶ πυρσούμενον, εὐ μικρὸν εἰς εὐδοξίαν τὸν ὀπι-
 σσὺν εὐφροσύνης κρατῆρα μηδαμῶς χροματίσαντα· τὸ γοῦν
 κινῶν τοῦ κρατῆρος τὴν εὐφροσύνην, εὐδ' ἂν αἶμαί τις ἀπο-
 φαυλίσειτο, μύρον μὲν οὐχ' ὑπάρχοντα, τῇ μυριπνόῃ δὲ
 παρεπόμενον· οὐχ' ἦτερον γὰρ τῆς εὐωδίας ἀντιλήφεται, τὸ
 σολομώντειον εὐ εἰδῶς, ἐπίσω σου φάσκον εἰς ὀσμὴν μύ-
 ρων σου δραμοῦμαι· καὶ μὲν ται τῇ λαμπαδίῃ τὸν προσ-
 φάουστα μὴ τῆς λαμπρότητος μετασχεῖν, τῶν ἀμνηχάνων·
 αἷς μὲν οὖν ἀναξίαις περ οὖσιν ἡμῖν ἐτίμησεν ὁ θεὸς ταῖς
 ἐκείνου μεσιτείαις, ταῖς ἀφθόνως μετέχουσι πλουτρόπως
 ἐγνωρίσθημεν, καὶ γε μαιζόνως εὐ ἴσμεν φανησόμεθα· τὸν

ὁ δὲ τῆς εὐργισίας μισίτην εἰς ὃν ἀνταμιβίσθαι κρίσιν ἐστὶ τῆς προθέσεως ἡμῶν, τὴν μάλιστα ταυτηνὴ τῶν καλῶν κοινωνεῖν ἡμῖν ἐπιελόντων ἕκαστος ἀποδέχεται· μανθανέτωσαν γάρ, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀμειβάσθαι ἀποδιδόναι· τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ.

Ταιγαροῦν ὅπερ ἂν εἰς Γρηγόριον εὐφημον εἶσαι τίς ἢ δράσει τοῖς ἐκείνου λόγοις ἀβρυνόμενος, εἰς Χριστὸν καὶ λέγει καὶ δρᾷ· Χριστοῦ δὲ τιμὴ, πατρός ἐστι προδήλως τοῦ γεννήσαντος· ὁ μὲν οὖν Γρηγόριος, τὸ θεολόγος εἶναι τὸ καὶ καλεῖσθαι, λέλογχε κατ' ἀξίαν· ἄλλαι δὲ καὶ μόνον γρηγοριολόγοι γεγονότες, ἤσαν τὸ κλέος· ὁ γὰρ λαλῶν τὰ Γρηγορίου, λαλεῖ τὸν Χριστὸν· Χριστοῦ δὲ λάλησις θεολογία σαφῶς· θεολογία δὲ τριάδος ἐστὶν ἀψευστάτη, παρ' ἧς ἐκείνη τὸ λαλεῖν ἐνήρηται, καὶ δι' αὐτὴν λαλεῖσθαι τεθέσπικεν· ἡμῖν μὲν οὖν τὰ μὲν πρῶτα τὸ σπουδαζόμενον ἦν, τοὺς Γρηγορίου λόγους εἰς ταυτὸν ἀθροῖσαι, τοὺς ἐμμέτρως αὐτῇ φημί πεποιημένους, ἔπειτα μιᾶς φαινομένης ἐν ἀντιφράσεσι βίβλου, καὶ τὰς ἄλλας τοῖς ἐντυγχάνουσιν εὐλήπτους ἐφάμιλλον καταστήσαι, τὰς μὲν λέξεις καταμερίζειν ἐπιτηδεύσαντες, καὶ γε τοῦ εἰκότος οὐχ' ἀμαρτόντες, αὐθις τὸ διελεῖν τὰς συντάξεις, καὶ τούτων καθ' ἑκάστην παραθέσθαι τὴν ἐξήγησιν, τὸ διὰ τινος πρὸς τούτοις εὐφροῦς σημασίας τοὺς στίχους μὴ φυρομένους, αὐτοῖς μὲν τὴν εὐκωμίαν, τῇ δὲ συντάξει τὴν ἀρμονίαν, καὶ τῇ ἐξηγήσει τὸν ἀπαρτισμὸν περιποιῆσαι· τὸ δὲ πάντων ἐμοὶ δοκεῖ τοῖς ἐντυγχάνουσι προσφιλέστερον, ταῦτο δὴ τὸ πλατυτέρως τὰς ἱστορίας διεκφάναι· ταῦτο μὲν οὖν βουλευσὲν, εἰς ἀμυχανίαν ἀψευδοῖς, εἰρήσεται γὰρ, κατέστησεν ἡμᾶς

πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἱστοριῶν ἀποβλέψαντας· οὐ γὰρ ὀήθημεν ἐξαρκεῖν πρὸς τσοῦτον, ἀλλ' ὁμοίως τῶν ἐλπίδων τσοῦτον ἐτύχομεν, ὡς μὴ δὲ σχεδάριας δεῖσται προτυπῶσαι· ἀλλ' ἅμα καὶ παρεκβάλλειν καὶ σχεδιάζειν, καὶ μὴ δὲ ταῖς ὄθεν ἐχρῆν τὸν νοῦν τῆς ἱστορίας λαβόντας παρατίθεσθαι βίβλοις ἐπικύπτειν, ὡσπερ βίβλου παρούσης, καὶ γραμματέως παρεστηκότος· οὐ γὰρ ἂν ἀσράτως αὐτὸν ἀπιστήσαιμ' ἂν, τὸν δὲ ὃν ἡμῖν παρεῖναι τὸ σπουδαζόμενον· οὐδὲν ταιγαροῦν ἀνήνυτον ἡμῖν τῶν εἰς Γρηγόριον μέχρι δεῦρο βεβουλευμένων, ταῖς ἐκείνου πρεσβείαις τεθαρρήκοισιν· ἐπεὶ καὶ τὰς λέξεις ἴνικα στιχηρᾶς ἐπεμερίζομεν βίβλου, οὐδὲ μέχρι λέξεως διημάρτομεν, καὶ τὰς ἀντιφράσεις ἐκ τοῦ τῆς ἐννοίας εἰρμοῦ παραδέμενοι, καὶ περ τότε τυγχάνοντες ἄπειροι, τῆς ὀρθότητος οὐκ ἐσφάλημεν· ταύτας ἔπειτα παλλιλεξίαις γυμνάσαντες· καὶ τὸ θαυμαστὸν ὅτι μετὰ τὸ γράφειν ἐρωτώμενοι ἠποροῦμεν, εἰ μὴ πόνῃ καὶ σχολῇ μετέπειτα μεμαθήκαμεν, ἅπερ ἀπόνως αὐτοσχεδίως γεγράφαμεν· τσαῦτα Γρηγόριος ἡμῖν, μᾶλλον διὰ τοῦ Γρηγορίου θεός, ταῖς τοῦ θεράποντος πρεσβείαις παιδόμενος εὐμενέστατα· μέλι μὲν τὸ γλυκύτετον καὶ πᾶσι προσφιλέστατον, ὀσρακίνῃ σκευεὶ καταδέμενος, ἢ χρυσὸν ἐγκαταθήσας ἐσθῆτος εὐτελοῦς ἐρρίκνωμένῳ τμήματι κοπριοσυλλέκτῳ, μονουχι δὲ ταῖς πᾶσιν ἐπιβουόμενος, γεύσασθε τῆς γλυκύτητος τοῦ μέλιτος κορεσθέντες, καὶ τὸ σκευὸς συντρίψατε· ὀστράκινον γὰρ καὶ λίαν εὐτελές· ἐμφορήθητε τοῦ ἐντὸς, καταπτύοντες τοῦ ἐκτὸς· δέξασθε λύσαντες τὸν χρυσὸν, τὸ δὲ ράκος ἐν ᾧ περισφίγγεται, παραικτρώσατε· τοῖς ὑμετέροις ἐντίμως ἀπόθεσθε ταμείαις τὸν πλοῦτον, τὸ ρυπῶδες ράκος εἰς ἀτίμους μαγεύρων ἀπορρίψαντες χεῖρας· οὐκ ἔμ-

ηρονος γὰρ ὀστρακίνῳ προσφερόμενον ἀπεπέμπεσθαι σιεύει , τὸ γλυκύτετον μέλι καὶ ῥηστικόν , εὐδὲ χρυσὸν ἀποσεισίσθαι ῥάκει προσαγόμενον εὐτελειστάτῳ· εἴξατε Γρηγορίῳ , Χριστὸς φησὶ , τῷ ἐμῷ , δι' ὧν ὑμῖν ἐπιγίνεται κἄν ὅτι μάλιστα μέγιστος ὧν , εὐκ ἀπάθει λαλεῖσθαι δι' εὐτελῶν· εὐ γὰρ ἐκείνος , ἐγὼ δὲ φησιν ὁ λαλούμενος , ὅς τοσοῦτον ὧν ἀγαθὸς εὐδὲ τοὺς κακοὺς ἀπεπέμπομαι , δίδωμι δὲ καὶ χάριν τοῖς αἰτουῖσι , κἄν ὅτι λίαν ὥσι τῶν εὐτελῶν. Αὕτη ἡ βίβλος ἱστοριῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου , μαργαρίτης δὲ ὄνομα ταύτη.

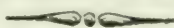
Πάντων δὲ μέχρις ἐσχάτου χιτῶνος καὶ σπείρατος , ὧνιον ἀντιλάβοιτο τοῦτον ἔμπορος , ὅς τις πυκνὸς τὰ βουλευήματα καλῶς εἰδῶς πραγματεύεσθαι , τοῖς τῆς ἰδίας ἐνστερνισάμενος δὲ καρδίας ἐναποθήσει ταμείοις , ὡς ἂν κεκτημένος μόνον πλοῦτον παρὰ πάντας , ἀπὸ πάντων θόξαν σχοιή μεγάλην· βίβλος ἱστοριῶν ὧν ἐμνήσθη Γρηγόριος ὁ Θεορήμων , ἐν τοῖς ἐμμέτρως αὐτῷ εἰρημέναις , ἕκτε τῆς Θεοπνεύτου γραφῆς καὶ τῶν ἔξωθεν , κατὰ τὸν προτεταγμένον εἰρμόν· πρῶτον μὲν εὖν σημειώσασθαι χρῆ ὡς ἑκάστου λόγου κατ' εἰρμόν εἰσὶν ἰδιοτρόπως αἱ ἱστορίαι· καὶ γὰρ ἕκαστος κατ' ἑαυτὸν μετὰ τῶν οἰκείων ἱστοριῶν ἀφώρισται· σημείον δὲ τῆς διαφορᾶς ἔθεν παρήκται ἡ ἱστορία , τοῦτό ἐστι κατὰ κεφαλῆς , αἱ μὲν τῆς θείας γραφῆς ἔχουσι τὴν κατ' ἔθος νυγμῆν· αἱ δὲ τῶν ἔξωθεν ὁμοίως , τὸν κατ' ἔθος ὀβελίσκον ὑπὲρ κεφαλῆς· ἐν δὲ τῇ ἐξηγήσει , πρόδηλός ἐστιν ὁ λόγος ἐν ᾧπερ ἡ ἱστορία· πᾶσαι δὲ κατ' εἰρμόν ὑποτεταγμέναι κῆνται προτεταγμένου τοῦ σίχου , δι' οὗ τὴν ἱστορίαν παρήγαγεν ὁ Θεορήμων Γρηγόριος· σκοπῶ δὲ τὰ τοῖς παιδευομένοις εὐληπτον καταστήσαι τὸ πραττόμιν·ν.

Τρισσὴν γὰρ ἐντεῦθεν ὠφέλειαν ὁ Γρηγορίου ταῖς βίβλοις ἐντυγχάνων καρποῦται· πρῶτον τὴν πείραν τῶν λέξεων καὶ τῆς καλλιπερίας τὴν μῦσαν· δεύτερον τὸ μετὰ τῆς καλλιπερίας ταῖς θεύαις καὶ οὐρανίαις ἐννοίας οὐρανοπερεῖν συγγινόμενον, καὶ πάντα τοῖς νοεροῖς ἔμμοσι βλέπειν, ὅσα κατ' ὑπερουρανίου στερεώματος μέχρις αὐτῆς, εὐμενῆς γενεῶ μετὰ Χριστῆ, τῆς πρώτης ὑφ' ἑαυτῆς καὶ μόνης γνωριζομένης ἀκτίνος, τῆς τρισσοφανοῦς ἐν μιᾷ φωτὸς μαρμαρυγῇ συνερχομένης θεότητος, λέγω δὴ καὶ τῶν μετ' ἐκείνην καὶ παρ' ἐκείνης τὰ δεύτερα τῆς φωταυγίας κεκληρομένων, οὐρανοῦ τε μὴν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ θεουργικῶς ἰδρυμένων· γῆς τε καὶ θαλάσσης, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ζώων τὰ καὶ κατ' ὕψους, ἐναλίω, χερσαίων, ἀμφιβίων, αἰερίων, μέχρις αὐτῶν ὑποθρονίων, καὶ τῶν ἔτι τρίτον δὲ τὸ ταῖς ἱστορίαις ἐντυγχάνειν, καὶ τῇ προγραφῇ τῶν στίχων ὀξύτητι νοῶς πρὸς πάντων ἀνατρέχειν τὴν κατασκευὴν, καὶ τῇ τῶν ἱστοριῶν παικίλιαν τέρπεσθαι κατὰ ψυχὴν ἠδόμενον, καὶ πείραν συναδρῶζειν, καὶ πρὸς τὸ λέγειν γυμνάζεσθαι, πάντων τὲ τῶν ἀπ' αἰῶνος θαυμαζομένων πειραδῆναι, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ περὶ πάντα προνοίας τὲ καὶ διεξαγωγῆς, καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀνεκφράστου φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος ἐπιγινῶναι· δι' ὧν ἀπάντων ἐπιτυχεῖν δύναιτ' ἂν τοῦ θεοῦ, φῶς γὰρ ὁ θεός, ἐν δὲ τῇ φωτὶ τῆς γνώσεως, ὄψεται τις φῶς· ταῦτα μὲν τοῖς φιλογρηγορίαις, οὓς καὶ φιλοθεούς ὁ τῆς ἀληθείας σαφῶς ἐξεπίσταται λόγος· αὐτοὶ δὲ πρὸς ἄλλο βλέφομεν πόνημα ταῖς Γρηγορίου πρεσβείαις τεσαρρήκότες· ἔστι δὲ τὸ συναγαγεῖν ἐς ταυτὸν ἅς περ αὐτὸς μέμνηται φυσιολογίας· εἴθ' ἐξῆς ὅσα περὶ διχρόνου καὶ τέχνης καὶ ποιότητος σιχαίου συμφώνου, καὶ διαρέσεως φωνήεντων, καὶ ἄλλων ἐνομάτων

διωγέρου σημασίας, ἐπιχωρίων τὰ λίγων ἀπεικῶν, καὶ ἐπι-
 τειηδωμένων, καὶ τῶν ἐξ ἐπίμετο συγκαιμένων, καὶ τῶν
 διασφρυκῶν ἐμπλεκτικῶν, δυσφρυκῶν, σχιτλιαστικῶν,
 τῶν τε συναθροσῶν τῇ ὑπερίσσει, ἐκκεπῶν, ἐλλείψεων, συν-
 αλειφῶν, καὶ ὧν παρὰ πᾶσαν τὴν τῶν ἑλλήνων συνήθειαν
 αἱ ἀττικαὶ κέχρηται, τῶν τε συντόμων ἐν ταῖς ὄρχαις, καὶ
 τῶν ἀντ' ἐνικῶ πληθυντικῶς λεγομένων ἐπιζεύξεων, ἀντὶ
 δὲ τοῦ παθητικῶ ἐνεργητικῶν, τῶν τε ἐπιτρεπτικῶν ἐν τῇ
 μὴ παρόντος τινός, τῶν τε ὑφ' ἐν καὶ τῶν συνδέτων, καὶ
 τῶν ἐπὶ τὸ λίαν κατὰ τῶν ἀδυνάτων λαμβανόμενων, τῶν
 τε δισσωῖς καὶ τρισσωῖς ἐκφερομένων, ἰσοτύπων τε καὶ ἰσο-
 δυνάμων, καὶ τῶν ἐβδομηκονταδύο τῆς ποιήσεως τρόπων,
 τῶν τε ἐβδομηκοντα τεσσάρων τῆς ῥητορικῆς τρόπων, τὰ
 προειρημένα πάντα παρεκβάλλοντες ἰδιοτρόπως, ἔκ τε τῆς
 Θεοπνεύστου γραφῆς, καὶ τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου.

ΚΟΣΜΑ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΟΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

ΛΟΓΟΣ Α.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΕΛΥΤΟΝ ΒΙΟΥ.

1. Χρισὲ ἀναξ ὃς ἀγναῖς ποτ' ἀειρομέναις παλάμησι,
2. Σταυροτύποις Μωσῆος ἐπ' οὐρεῖ σοῦ θερόποντος,
3. Ἐκλινας Ἀμαλήκ ὄλον σφένος.

Τῆς Αἰγυπτίων πρὸς τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν ἐπειγο-
μένῳ τῷ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἔρημον πρῶτος Ἀμαλήκ συναν-
τᾶται, ἔθνος πρῶτον τῇ γραφῇ κατονομαζόμενον· ἀρχὴ γάρ
φησιν ἔθνῶν Ἀμαλήκ· ἢ διὰ τὸ πρῶτος τὸν Ἰσραὴλ πο-
λεμῆσαι· ἢ τὸ πρῶτον ἐν ἔθνεσιν ὑποστῆναι τοῦτον διαρ-
πάζοντα τοὺς εἰκὸς τοῦ λαοῦ καθυστεροῦντας, εἰς παρά-
ταξιν Ἰσραὴλ ἀντικαθίσταται· τῆς γοῦν μάχης ἐφ' ἰκανὸν
διακρατούσης, ὁ Μωϋσῆς προφήτης δὲ καὶ τοῦ λαοῦ καθυ-
ηγούμενος, οὗτος σταυροτύποις χερσὶ τροποῦται τὸν Ἀμα-
λήκ· συνέβη δὲ τῷ μὲν ταῖς χερσὶν ἐπαιρομέναις εἰς ὕψος,
τὸ τρόπαιον συνεπαίρεσθαι, καθηκομέναις ὡσπερ οὖν συγ-
καθήκεισθαι· ταύτη ται τὸν Ἀαρὼν καὶ Ὡρ προφῆτας καὶ
αὐτοὺς ὄντας, ἐπὶ τινος βουνῷ τοῦ Μωϋσέως ἀμφοτέρωθεν
τὰς χεῖρας ὑποστηρίζειν· τύπος δὲ τοῦτο τοῦ σωτηριώδους
πάθους· εἶτα δὲ καὶ λίθαις ἐπιθέταις ἐπερείθειν, μέχρι παν-
τελοῦς τῶν ἐναντίων τροπῆς· καὶ τῆς μὲν μάχης σταυρο-

τυπον σχῆμα προηγίτο· τῶν μαχεμένων δὲ τοῦ λαοῦ παῖς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ· μέμνηται δὲ τούτων συνεχῶς Μοῦσῆς τῇ Ἰσραὴλ λέγων, ἐχθρανεῖς τῇ Ἀραβίᾳ ὅτι φησὶ τὴν οὐραγίαν σου διήρπαξεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ἠλέησέ σε· οὐραγία δὲ πλήθους ἐστὶν ὑστέρημα μέγιστον τῆς ὀδοπερίας κεκμηκός καὶ τεμνόμενον, ἢ πλάνη φερόμενον.

Χάσματα καὶ φρικτὰς ὀνύχων ἐπέδησας ἀκωκῆς. 6.

Ἐν Βαβυλωνίῳ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα πρότερον ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ καὶ Ναβουζαρδάν τὸ δεύτερον ἀπαικισθέντος, ἐμπρησθείσης τὲ τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς τριαύτης αἰχμαλωσίας δαυτικῇ διαπρέποντες γένει παῖδες Ἰσραὴλ, Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαὴλ ὑπῆρχον· τούτους εὐσεβῶς κατὰ τὸν πατρῶον νόμον πολιτευομένους, προφητικῶν τὲ διαλάμποντας χαρίσματι, τῶν ἀσσυρίων οἱ προὔχοντες τοῖς βασιλεῦσιν ἐνδιαβάλλουσι, τοῖς περσικοῖς ἄτε δόγμασιν ἀντικαθισταμένοι· ὁ μὲν οὖν Δανιὴλ ὑπὸ Βαλτάσαρ βασιλέως βεβῶ λίκκι ρίφεις, χεῖρας πρὸς Θεὸν διαπετάσας, τῶν ὀμοφάγων θηρῶν τὰ τε ἀνεωγμένα σώματα καὶ τοὺς σπαρακτικοὺς ἐπέσχεν ὀνυχας, σῶος δὲ μεθ' ἡμέρας ἐπάνεισι τοῦ βοδύνου.

Ὅν διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κήτεος ἔκδοσ' Ἰωνᾶς. 7.

Προφήτης ὁ Ἰωνᾶς, ὑπὸ δὲ Θεοῦ προφητεῦσαι τῇ Νινευῆ μεγάλῃ Νίνου βασιλέως ἀσσυρίων πεμφθεῖς, φεύγει τὸ πρόσταγμα, τὴν ἐπὶ Θαρσεῖς δὲ σέλλεται θαλασσοπορίαν· κλύδωνος δὲ γεγενότος, καὶ παρά καιρὸν τῶν ναυτικῶν εἰσμένων τὴν ζάλην, ὑπ' αὐτῷ τὲ μεμαθηκότων ὡς ἐκ προσώπου Θεοῦ φεύγων ἐστὶ, κλήρω καταδικασθέντα καὶ τῇ θαλάσῃ βεβλημένον, ἐκ προστάγματος Θεοῦ κῆτος θαλάσσιος θῆρ ὑποδέχεται· τριῶν δὲ τούτων ἡμερῶν ἐν τοῖς σπλάχνουσι ἄτροιτον πεφυλαγμένον, δι' εὐχῆς κἀντεῦθεν τῇ

Θεῶν προσομιλεῦντα τριτάειον τὸ κῆτος ἀπήμεσεν ἐν ἑκρῶν,
 μυστηρίου τύπον ὑπογράφοντα τῆς Χριστοῦ μετὰ ταῦτα γεν-
 ησομένης ἀναστάσεως.

8. Ἐν φλογὶ δ' ἄσσυρρίῃ θροσόν νεφός ἀμφεκάλυψε
 9. Θαρσαλέως τρεῖς παῖδας, ἐπεὶ χεῖρας ἐξεπέτασσαν.

Τρεῖς παῖδες εἰσὶν Ἀνανίας Ἀζαρίης Μισαήλ, οὗ ἀνω-
 τέρω μεμνήμεθα. Ναβουχοδονόσορ τοίνυν πατὴρ τοῦ βασι-
 λέως εἰκόνα στήσαντος χρυσῆν, ἣ προσεκύνουν πάντες ἑμο-
 θυμαθὸν ἐκ τινος συγκαλούμενοι μουσικῆς συμφωνίας, τοὺς
 μὴ λατρεύοντας ἀπειλούμενου προσάγματος παμφάγῃ παρα-
 δεξιέσθαι πυρὶ, προσάγονται τρεῖς οὗτοι παῖδες· τοῦ δὲ
 βασιλέως πείθειν αὐτοὺς πειρωμένου, καὶ τῇ τῆς καιομέ-
 νης ἐπ' ὄψει καμίνου τιρωρία ἐκδειματουῦντος, ἐπεὶ μὴ λα-
 τρεύειν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα διωμολόγουν Θεόν,
 κάμιнос τούτους ὑποδέχεται προσάγματι τοῦ κρατουῦντος· οἷς
 ἄγγελος Θεοῦ συγκάτεισιν· ἐκ δὲ πυρὸς θρόσος ἦν ταῖς παι-
 θαρίας· ἀλλ' αἱ μὲν ὕμνοις Θεοπρεπέσι τὸν Θεὸν μελισσό-
 μεναι, τῆς καμίνου πρόεισιν ἄρτια θάυμα πᾶσι ταῖς ἐρωσί-
 περὶ δὲ τὴν κάμινον ἐπὶ πήχεις τεσσαρακονταεννέα ἢ φλόξ
 διαχεθεῖσα, τοὺς παρατυχόντας ὄλλυσι χαλθαίους· ἔθεν τὸν
 βασιλέα τούτους μὴ δὲ θριξὶ τοῦ ἀκαμάτου πυρὸς συνει-
 λημμένους ἐκπληττόμενον δογματίσαι τὸν εἰς τὸν ἐκείνων
 Θεὸν βλασφημήσαντα πανοικίᾳ διόλλυσθαι.

10. Ζείουσιν ὑπὲρ ἄλλα πικρὸς ὀδεύσας,
 11. Κύματα καὶ ἀνέμων μένος ἤνυσσας.

Τοὺς μαθητὰς ἐν πλοίῳ προπέμφας Χριστὸς, αὐτοὺς τῇ
 παρεπομένη διαλεγόμενος πλήθει, ταῖς ὄχθαις προσμένει
 τῆς θαλάσσης· κλύδωνος δὲ τούτους συνεσχηκότες, μέλ-
 λουσιν ὑπεβρυχίαις ἀπολέσθαι· πάρεισι Χριστὸς ὀψίας, τὴν

ὕψιν ποσὶν ἐπιπατῶν θάλασσαν· θρησκῆται δὲ καὶ νηρα-
γῆσι προσηυνήσας ταῖς μαθηταῖς θρησκῆν τὴν παρακλινοσά-
μενης, σύμπλευς ἦν αὐτοῖς τὸν μὲν σάβαν κατευύσας, ἐπι-
τιμῆσας δὲ ταῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ Πέτρῳ βυδίζομένην ἵπο-
ριξας τὴν χεῖρα.

Πολλοῖς δ' αὖ ψυχὰς τε καὶ ἄψα λύσας νέυσαν. 13.

Συλλήβδην πάντων τῶν Χριστοῦ μέμνηται θαυμάτων, ὡς
ἐν διαφόροις κάμνοντες νόσοις καὶ ψυχῶν καὶ σώμασι, τῶν
θείων ἀπήλαυσαν ἄνθρωποι θαυραῶν.

Οὐδ' ὀπότ' ἀφραίνοντι νόη' λόγον ἀμφὶς ἐλίξας. 331.

Τῇ ψυχῇ διαλεγόμενος, μεταγωγικῶς τὴν παρεῦσαν ὁ
θεολόγος ἱστορίαν ἐξ ὑποδείγματος παρρησάγει· φησὶν οὖν
ὅτι οὐκ ἔστι τῇ λογισμῷ ἀνεπηταῖοντι περιέσθηκα ἱμαντῶδες φυ-
τὸν· λέγεται γὰρ τοὺς ἵππους τοῦ Ἄδραστου μυρικήσ ἕξῃ
συσχεθέντας, τὸν Ἄδραστον ἀποβαλεῖν· ἐν εὐρῶν Μενέ-
λαιος καὶ ζωγρηῆσαι βουλόμενος, οὐ συγχωρεῖται· καὶ γὰρ
Ἀγαμέμνων ὁ τῶν ἐλλήνων βασιλεὺς ἐπιστὰς τούτων ἀναίρει·
μεταφορικῶς οὖν φησὶν ὁ θεολόγος ὅτι τὸν μὲν ἀλιτῶν τῆς
πολεμίας συσχεθέντες θεδώκασιν αἱ ἵπποι, μικροῦ δὲ με-
ταῖς πάθεσι πάρεργον παρέσχεν ὁ λογισμὸς ἀνεπηταῖων, οὐκ
ἔχων ὅποι στή τῆς ἀτάκτου φραῖς, μὴ δ' ὑφ' οὗ τις τού-
ναντίον ἐπ' ὠφελείᾳ ψυχῆς συσχεθῆ.

Φεύγων Αἰγύπτου μέλαν πέδον, ἔργα τὲ πικρὰ, 354.

Καὶ Φαραὼ βασιλῆα, πάτρην δ' ἐπὶ θείων ὁδεύει. 355.

Μέλας μὲν ὁ τῆς Αἰγύπτου φύσει χῶρος, ἔργα δὲ πι-
κρὰ τὰ ταῖς ἑβραίοις πάλαι προστεταγμένα, πλινθοποιία
καὶ τινα αἷς αὐτοῦσ αἱ αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο· διὸ καὶ τῇ
Μουσοῦ παραγενόμενῃ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ διὰ θείου προσ-
τάγματος τῆς αἰγυπτίων χειρὸς ἐξελέσθαι, πικρότερος κατ-

ίσταται Φαραὼ τῶν αἰγυπτίων ὁ βασιλεὺς· κατὰ γούν τῶν τῆς ἀναγωγῆς λόγον μέλαν πέδον, τὴν ἐν ἀμαρτίᾳ διατριβὴν ὁ Θεολόγος φησὶ· Φαραὼ δὲ τὸν διάβολον λέγει· πικρὰ δὲ τὰ ἔργα, τὰ παρ' ἐκείνου τῇ ψυχῇ προσεπινοούμενα· πατρίδα δὲ Σείαν, τὸν μέλλοντα φησὶν αἰῶνα, καθ' ὃν ἐπείγασθαι τὴν ψυχὴν ὡς αἰδίου Σέμις ταμιεῖον ζωῆς δι' ἀρετῆς καταπαύουσαν.

356. Μὴ δὲ μένει Βαβυλῶνος ἐνὶ κρανάοις πεδίωσι,
 357. Δουριαλῆς ὄχθησι παρεζόμενος ποταμῷ,
 358. Ὁδῆς ὄργανα πάντα παρακλίνας ἀτίνακτα,
 359. Δακρυόεις σπεύθει Σ' ἱερῆς ἐπὶ τέρμα γαίης.

Βαβυλῶνος τραχὺς μὲν ὁ χῶρος, ἔνθα τὸν λαὸν ἀπεικισθέντα, ταῖς ὄχθαις λέγεται τοῦ ποταμοῦ καθῆσθαι, καὶ τὴν ἀπεικίαν οὐδύρεσθαι, τὴν τε ὠδὴν ἐπ' ἀλλοτρίας μὴ θέλειν γῆς ἄδειν, ἀλλ' ἀκίνητα καὶ ἀργὰ τῆς ὠδῆς φυλάττειν τὰ ὄργανα· μετ' ἐβδομήκοντα δὲ χρόνους τῆς τριαυτῆς ἀφεθέντες αἰχμαλωσίας, εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέναι πατρίδα· καὶ τοῦτο γούν ἀναγωγικῶς ὁ Θεολόγος φησὶ· Βαβυλῶνα μὲν τὴν αἰχμαλωτίζουσαν ἀπὸ Θεοῦ καλῶν ἀμαρτίαν· ὄργανα δὲ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὑποληπτέον, εὐχὴν φημὶ καὶ τὴν εἰς Θεὸν ὑμνωδίαν, ὣν ἡ ψυχὴ ἐξατονήσασα, τὸν δούλειον ζυγὸν ἀποδύρεται· γῆ δὲ ἔστιν ἱερά, τῶν πραέων ὁ χῶρος, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἣν ἔστι καταλαβεῖν, τῆς τραχείας ἀμαρτίας ἀποδεδρακότας.

361. Καὶ νηοῦ μεγάλιο Σεμείλια χερσὶ βάληται.

Δαρῆιος ὁ μῆδων βασιλεὺς μετ' ἐβδομήκοντα χρόνους τῆς Σεσεβείας ἀγάμενος τοὺς ἑβραίους, τῆς αἰχμαλωσίας ἀφίησι· προστάσσει τὸν ναὸν Σολομῶντος καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνοικοδομηθῆναι· τότε γούν ἐπανελθὼν ὁ λαὸς ἀσσυ-

ρίων, τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἐκασκρῶσθαι.
 Σιμώλια ταύτων ὁ Θεολόγος τοῦ ναοῦ, τὰς ἰσχυρὰς φησὶν
 ἀρετὰς, αἱ τινες τὴν ψυχὴν ναὸν κατασκευάζουσι τοῦ Θεοῦ,
 κύκλῳ περιφραδομημένα.

Οἶον δ' ἐξ ἱερῆς Σελύμων κατιόντα πόλιος 369.

Ἱερικεῦς πτολίεθρον ἐπὶ κλυτὸν ὡς ἐπέκουσι 370.

Φῶρες ἐδηλήσαντο κκαὶ λοχόωντες ὁδίτην. 371.

Παραβολὴν ὁ σωτὴρ ταύτην φησὶν ἐν ταῖς εὐαγγελίαις,
 ὅτι τίς ὄδαιπὸρος κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καὶ λησταῖς
 περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς πολλὰς
 ἐπιθέντες κατέλιπον ἡμισανῆ· κατὰ συγκυρίαν δὲ λευίτης
 καὶ ἱερεὺς παριόντες· κατέλιπον αὐτὸν ἀνηλεῖ ψυχῆ· σα-
 μαρείτης δὲ πλησίον ἐλθὼν καὶ τοῦτον ἰδὼν ἠλέησε, πολλὰ
 δὲ ταῖς πληγαῖς ἐπιθέμενος φάρμακα, καὶ τὸ ἴδιον ἐπι-
 βιβάσας κτῆνος, τῷ πανδοχεῖ μετὰ καὶ τῆς δεύσης ἐπι-
 μελείας καταλιμπάνει· τὸν γοῦν ὄδαιπὸρον τὴν ψυχὴν φη-
 σὶν ὁ Θεολόγος, τὸν βίον τουτονὶ διαπερῶσαν· ἀπὸ τῆς Ἱε-
 ρουσαλήμ κατιοῦσαν δὲ τῆς ἀρετῆς φησὶ· ληστὴν δὲ τὸν
 Ἀδάμ, τοῖς δὲ ἐξ Ἀδάμ πᾶσι τὸν αὐτὸν ἐπαναδεδεγμέ-
 νον, καὶ Θεοῦ γυμνοῦν ἀμιλλώμενον.

Πυνθάνομ' ὡς δύο φῶτε μέγα πνεύων φαρισαῖος, 395.

Ἴδὲ τελώνης ἐς ἱερὸν ἀναβάντε. 396.

Παραβολικῶς καὶ τοῦτο φησὶν ὁ σωτὴρ ἐν ταῖς εὐαγγε-
 λίαις, ὅτι δύο ἄνδρες ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι,
 ὁ εἷς φαρισαῖος, ὁ δὲ ἕτερος τελώνης· ἀλλ' ὁ μὲν φαρι-
 σαῖος, νηστεῖαις καὶ δεκάταις καὶ ταῖς ἄλλαις νομίμοις ἐν-
 τολαῖς μεγαλαυχῶν, καὶ ταῖς ἄλλοις συγκρίνων ἑαυτὸν ἀν-
 θρώποις, λόγοις δὲ καὶ τὸν τελώνην ἀποφασιλίζων, ἄτιμος

ἀποπέμπεται· ὁ δὲ τελώνης τὸ σιῆθος ταῖς χερσὶ πατάσ-
σων, ἐκπροχέων τὲ δάκρυα θερμὰ καὶ τὸν θεὸν αὐτῷ ταῖς
ἐπταισμένους εὐμενῆ γενέσθαι λισσόμενος, ἀφέσεως κατηξίω-
ται, τοῦ θεοῦ τῆ ταπεινουμένη μᾶλλον, ἢ τῷ τυφόμενῳ,
προσεσχηκός.

428. Ἰερῆς Ἄννης ἐμιμήσατο φωνήν.

Ἄννα μήτηρ ἐστὶ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου, στείρα δὲ
εὔσα καὶ πικρῶς ὀδυρομένη, κατέστη εἰς Σηλόμ, ἔνθα ἦν
ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου· προσευξαμένης δὲ ταύτης, τὸν
Σαμουὴλ αὐτῇ παρέσχεν ὁ θεός· αὐτὸς δὲ κατ' ὑπόσχε-
σιν τῆς μητρὸς λειτουργεῖν ἀφιερῶνται θεῷ, καὶ τῆ σικνηῇ
προσάγεται τοῦ μαρτυρίου νήπιος ὢν· Ἐλκανᾶ ὄνομα τῷ πα-
τρὶ αὐτοῦ.

454. Νῦν αὖτ' ἐναρίθμιος εἰμὶ βεβήλαις,

455. Ἥλει σοῦ θεράποντος ἀγαλλέος υἱέσι μάρχαις·

456. Οἱ θυσίαις καθαρῆσιν ἐπέγραον ἄφρονι θυρῆ,

457. Χερσὶν ἐφαπτόμενοι θεῶν λίχνησι λεβήτων·

458. Τούνεκα καὶ χαλεπῆς κύρσαν βιότοις τελευτήης.

Υἱὸς τοῦ ἱερέως Ἥλει Ὄφνει καὶ Φινεὲς ὑπήρχον πα-
ραννομώτατα σφόδρα, τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου μὴ γινώσκον-
τες παρὰ τοῦ θύοντος λαοῦ· πρὶν ἢ γὰρ τὸ στέαρ θυρια-
θῆναι, καθῆκαν τριόδοντα εἰς τὸ χαλκῆϊον, καὶ πᾶν ὅπερ
ὁ τριόδου ἀπέσπα τῆς χύτρας, ὁ παῖς ἐλάμβανε τοῦ ἱε-
ρέως· αὕτη τούτοις ἀμαρτία λελόγιςτο μεγίστη· διὸ καὶ τῆ
πατρὶ αὐτῶν διὰ τινος τῶν εὐσεβούντων ὁ θεὸς θηλοῖ, τὸ δι'
αὐτοὺς σὺν αὐταῖς μέλλον αὐτῷ τέλος αἰκτρὸν ἐπελεύσεσθαι,
καὶ διὰ Σαμουὴλ ἔτι παιδὸς ὄντος, καὶ κατὰ πρόσωπον ἐκεί-
νου τῆ σικνηῇ λειτουργοῦντος· ὃ καὶ συνέβη· τῶν γὰρ ἀλ-
λοφύλων ἐπιθεμένων, μετὰ τῆς κιβωτοῦ ἐξείσιν Ὄφνει καὶ

φωλὸς εἰ τοῦ Ἰλλεῖ παιδὸς· κρατυθῆντος δὲ τοῦ τῶν ἀλλοθῶν ἐπ' αὐτοὺς πολέμου, καὶ τῆς κιβωτοῦ ἀλωθείας, ἀμφω πεπωτόκασι στόματι ζήρους· τινὲς δὲ τὴν ἀγγελίαν τῆς τε κιβωτοῦ καὶ τῶν παιδῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῇ Ἰλλεῖ ἀπαγαγόντος, δίφρη τοῦτον κατεζόμενον ἐς τοῦπίσω πρὸς τὴν συνέβη καὶ συντριβῆναι, καὶ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆναι· καὶ μέντοι καὶ τὴν τούτου γυναικίονα κατὰ γαστρὸς ἔχουσαν ἀμα τεκεῖν τῇ πένθει καὶ σὺν τέκῃ μέρῃσαι· ὡς πληρωθῆναι τὸ ῥῆμα τὸ δηλωθὲν ὑπὸ Θεοῦ· ἡμέρα μιᾶ, παντὸς οἴκου τοῦ Ἰλλεῖ τὸν τὸ θυρίαμα προσφέροντα τῇ Θεῷ ἐξολοθρευθῆσασθαι.

Ἦδη τίς φίλον ὕα Θεόδοτον ἤγαγε βασιμῆ, 442.

Σάρρας ὀφιτόκιο γόνου ῥίζαν τὴ γενεθλῆς, 444.

Ἀβραάμ ἦν ἱερεὺς, ἀμνὸς δὲ τε κύδιμος Ἰσαάκ. 446.

Ἀβραάμ τίθει τὸν Ἰσαάκ ἐξ ἐπαγγελίας ἐν γῆρα, Σάρρας στείρας καὶ αὐτῆς εὐσης καὶ γηραλέας· τούτῳ προστάσσει τὸν ἐκ τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ μονογενῆ υἱὸν, θυσίαν ὁ Θεὸς προσάγειν ἐπὶ τινα τόπον ὑψηλὸν· ἐλθόντι δὲ σὺν τῷ παιδὶ τῷ Ἀβραάμ ἐν τῷ τόπῳ, καὶ τὸ θυσιαστήριον οἰκοδομήσαντι, τὰ τε τῆς ὀλοκαρπώσεως ἐπισειβάσαντι ξύλα, πεδήσαντι δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐπ' αὐτὸν σπασαμένῳ, φωνήσας εὐρανόθεν ὁ Θεὸς τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ σφαγῆς ἀνατρέπει τὴν πρόθεσιν, εὖ μάλα προσδεδηγμένος, ὡς οὐδὲν Θεοῦ τῷ Ἀβραάμ πεθεινότερον· κριὸν δὲ φυτῷ τινὶ σαμὲκ λεγομένῳ τοῦ παιδὸς ἀντιθεὺς ἀυτομάτως τῶν κεράτων κατεχόμενον, τὴν θυσίαν προστάσσει καθιερωθῆσαι· τούτου δὲ γενομένου, πρὸς τοὺς οἰκίους ἐπάνεις, σῶν ἐπιφερόμενος τὸν μονογενῆ παῖδα.

Οὐδὲ μεταστρέφεται Σοδόμων ἐπὶ τέφραν ἐρήμου, 482.

483. Ἦν διὰ μαργουσύνην ξείνῳ πυρὶ θήϊωθέντων·
 485. Φεύγει δ' ἐσσυμένως ἐς ὄρος, πάτρης δὲ λέλῃσαι,
 486. Μὴ μῦθος καὶ λᾶας ἀλὸς μετόπισθε λίπηται.

Σοδόμων τόπος ἐστὶ τὶς περὶ τὸν Ἰερδάνην· ὑπῆρχον δὲ πέντε πόλεις· ὁ δὲ χώρος πρὸ τοῦ κατασραφῆναι, τερπνὸς τὲ ἦν καὶ λίαν εὐθαλής, ποτιζόμενος ὡσπερ ἡ τῆς Αἰγύπτου γῆ· τοῦτον εἶκησε Λῶτ τὸν χώρον· πρὸς γένους δὲ τῷ Ἀβραάμ· οὗτος, σὺν αὐτῷ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐνεγκαμένης πρὸς τὴν Χαναναίαν μετοικήσας, τοῦτον ἔλαχεν οἰκεῖν τοιῶσδε τὸν τρόπον· πολλῶν ὄντων τῶν κτημάτων αὐτῷ τὲ καὶ τῷ Ἀβραάμ, ἐπεὶ χωρεῖν αὐτοὺς τὴν γῆν οὐχ' οἶόν ἦν, μάχην οἱ ποιμένες πρὸς ἀλλήλους συνάπτουσι· τοῦ τίνου Ἀβραάμ εὐλαβηθέντος, τὴν τε προτίμησιν εἰ θείῳ τῆς γῆς υποχωρῆσαι τῷ Λῶτ παρεσχηκός αὐτοῦ, πανοικίᾳ μετατίθεται· τῶν δὲ τόπων οἱ ἄνδρες ἀδικώτατοι λίαν παντοίαις ἐμφυρόμενοι σαρκὸς ἀσελγείαις· τῆς τίνου αὐτῶν ἀσεβείας πληθυνθείσης, εἰκὸς τὴν θεῖαν ἐπ' αὐτοὺς μετιέναι ὀργήν· αὐτοῦ τὲ τοῦ θεοῦ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τῷ δικαίῳ περὶ τούτου διαλεχθέντος Ἀβραάμ, ἐν τῇ παρά τῇ θεῖᾳ γραφῇ θρυλλουμένη ξυναγωγίᾳ· δύο ταιγαροῦν ταῖς Σοδόμων ἀποσταλέντων ἀγγέλων εἰς τὸ κατασφρέψαι, τὸν μὲν Λῶτ αὐτίκα τῇ πύλῃ προσκαθεζόμενον, ἅτε φιλόξενον ὄντα καὶ ἄνδρα δίκαιον, εἰσοικίσασθαι τούτους συνέβη· τῶν δὲ γεγονότων εἴσω τῶν οἰκῶν, ἅπαντας θύραζε τοὺς σοδομίτας πρεσβυτέρους ἅμα καὶ νέους τὸν Λῶτ ἐγκαλουμένους, ἐναγόνιον εἶναι· καὶ ὁ μὲν δίκαιος Λῶτ ἠπίως αὐτοὺς καταστέλλειν ἐπειρᾶτο, θυεῖν παῖδε τραβαλλόμενος ταῖς ἀκολάστοις εἰς ἐπιθυμίας ὑπηρεσίαν, ἀνδρῶν καθεστῆκίας ἐν συνουσίᾳ μηδέπω· ἀποσθῆεις δὲ καὶ κινδυνεύσας ὑπ' αὐτῶν

συντριβῆναι, τὰς αἰτίαις προσραγίαις κατὰ τὰς θύρας, ἐπι-
κυρίας τῆς παρὰ τῶν ἀγγέλων τυγχῶν, εἰσω χωρίσας δια-
σώσθαι· τοὺς δὲ τις πρὸ τῶν θυρῶν ἐπήχλυσιν ἀρασία προσ-
επιχθεῖς αὐτῶν, παρελύθησαν γὰρ καὶ ταύτας περιμέντες
οὐκ ἠδύναντο γνῶναι· τότε δὴ τὸν Λῶτ εἰθεῖν κατέσπει-
δον ἄγγελοι, πανοικὶ αὐτὸν αὐτόσε διαδρᾶσαι, μὴ προ-
βλέψαι δὲ πορευόμενον εἰς δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ· τισὶ δὲ
τῶν ἐγχωρίων ἐπιγαμβρευθεῖσιν αὐτῷ διαλεχθεῖς, καὶ νο-
μισθεῖς γελοίαζειν, ὑπὸ τε τῶν ἀγγέλων ἐξελθεῖν συνωθεύ-
μενος, δυσὶν ἅμα κορίσις ἀνωμήτοις ἔξεισι καὶ τῇ γυναϊκί·
πυρὸς δὲ θείου κατὰ τῶν Σοδόμων οὐρανόθεν ἐπομβρισθέν-
τος, εἰς τοῦπίσω τὴν γυναῖκα τοῦ Λῶτ ἐπεσραμμένην πρὸς
θεωρίαν, ἄψυχος ἐξεικονίζει στήλη ἄλός· μὴ τι δὲ συμπα-
ραληφθεῖη τῷ σοδομικῷ πυρὶ δεδιττόμενος ὁ δίκαιος Λῶτ,
ἐπεὶ μὴ τέως προσαγαγεῖν αἴός τε ἦν τῷ ὄρει, πολίτριον
αὐτόσε Σηγῶρ προσαγορευόμενον, προσφύγειν ἐξητήσατο·
τούτου δὲ γεγονότος αὐτόθει διασωθεῖς, ἄνεισιν ἐπὶ τὸ ὄρος
εὐκαιρίας λαβόμενος· Σόδεμα τοιγαροῦν ὁ θεῖος Γρηγόριος
τὴν ἐν ἀμαρτίαις φησὶ διατριβὴν, Λῶτ δὲ πρόσωπον εἶ-
ναι τῆς ἀρετῆς λέγει· τὸν τοίνυν ἐξ ἀμαρτίας ἀναχωροῦν-
τα, μὴ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἐπιστρέφειν· τοῦτο γὰρ ἐστὶν εἰς
τοῦπίσω βλέψαι καὶ στήλην παγῆναι ἄλός· πρὸς γὰρ τὴν
ἐπιθυμίαν ἐπεσραμμένην τὴν τοῦ Λῶτ γαμετήν, εἰκὸς τοῦ-
το παθεῖν· στήλη δὲ δράματός ἐστιν ἐμφανὲς κατηγορη-
μα, διατρέχον εἰς τὸ θικνεκὲς· πόλιν δὲ Σηγῶρ, τὴν ἰδρυ-
μένην ὑπ' ἀρετῆς ψυχὴν ὑποληπτέον, ἦν πρὸς ὕψος τε-
λειότητος κατεπέιγεσθαι ταῖς κατὰ θεὸν ἀναβάσεις, ἀλλὰ
μὴ μένειν πρὸ ποδῶν· ῥαθυμίας γὰρ καὶ τοῦτο καταδίκην
κέκτηται.

579. Τειρόμενος κάμπτω σοι γούνατα πέμψον ἔμοί γε ,
 580. Δακτύλῳ ἰμαλέῳ ξηρὴν φλόγα Λάζαρον ὤκα·
 581. Γλῶσσαν ἀναψύζοντα , χάος δὲ με μηκέτ' ἐρύκει ,
 582. Μὴ δ' Ἀβραάμ μεγάλων κόλπων ἀπὸ τηλόθεν βάλλαι ,
 Πλούσιον ἐν παθήεσσι , τεὴν δ' ἐπὶ χεῖρα κραταιήν.

Ταύτην ὁ σωτὴρ ἐν εὐαγγελίαις τὴν παραβολὴν εἶρηκεν , ὅτι πλούσιός τις ἦν πορφύραν ἐνδιδυσκόμενος , καὶ καθ' ἡμέραν εὐφραίνόμενος· τούτου δὲ προσέβριπτο ταῖς πύλαις πτωχός τις Λάζαρος τοῦνομα ἠλκωμένος τῇ πτωχείᾳ· τῷ γούν πλουσίῳ διακεχυμένῳ τρυφῇ τὲ καὶ ταῖς κατὰ τὸν βίον εὐδηνίαις εὐροσῶντι , φροντὶς οὐδὲ μία τοῦ πένητος ἦν· καὶ ταῦτα χαλεπῶς περὶ τὸ σῶμα διακειμένου καὶ τῶν τῆς ἐκείνου τραπέζης περιττευμάτων ἐντετηκότος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας λέγεται τοῦ πλουσίου , τὰ τοῦ πτωχοῦ τραύματα καταλείχειν , προσθήκην ἄλγους ἐμποιοῦντας τῷ μὴ δὲ μιᾷς θεραπείας ὑπὸ τῶν κυρίων αὐτῶν ἠξιωμένῳ· ταύτην τὸν πλούσιον ἀπηνῶς διακείμενον , εὐχαρίστως τὲ τὸν πένητα διακαρτεροῦντα , ἀμφοτέρους ἀναρπασθῆναι , καὶ πρὸς τὸν ὀρισμένον καταστῆναι τόπον , ὅθεν τὸν πλούσιον κατεῖχε· τὸν δὲ μικρὸν ἀνανεύσαντα , πῦρ δὲ ἦν ὑποσμήχεν καὶ σκώληξ πικρότατος διερεθίζων , τὸν πένητα Λάζαρον θεάσασθαι λέγεται πατριαρχικῶς πλατέως ἐπιναθεζόμενον κόλπαις , πολλαῖς τε δερυφορίαις παρακαλούμενον· φωνήσαί τε τὸν δερυφόρον Ἀβραάμ , ἐκείνον αὐτῷ τὸν πρόην παρεωραμένον Λάζαρον ἀποσεῖλαι ρανίδος ὥστε τῷ σμυχομένῳ δίωγρόν τι μικρῷ δακτύλῳ προσεπιστάξαι· τὸν δὲ πατριάρχην μὴ δυνατὸν εἶναι πρὸς λόγον ἀπαμειβόμενον , τοῦ πένθους αὐτῷ τῆς ἀπροσδοκῆτου σωτηρίας , περισσότερον ἄλγος τῆς βασάνου προσκαταστῆσαι· καὶ χάσμα δὲ περὶ αὐτοὺς μέ-

γιστον ἰδρᾶσθαι φησὶ, τῶν ἑρίων αὐτοῖς ἀδιευβάτων ἐν-
των, καὶ ἀβάτων πρὸς ἀλλήλους καθιστικῶτων, πέρας ὕδα
τῆς κακίας ἐπεσφραγίσθαι, ταῖς αἰσ ἐκείνος ἀπενεῖσι δια-
βιβάζουμενος· πλούσιον ἐν πάθει φησὶ, τὸν πολλὰς ἐμ-
φωρόμενον ἀμαρτίαις· Λάζαρον δὲ τὸν ἐλέους ἠξιομένον βρα-
νίδα, τὸν Θεῶν ὑποληπτέον λόγον ταῖς καιομέναις πάθεσι
ψυχαῖς, ὑπὸ τῶν Θεοφόρων σαζόμενον· χάσμα δὲ τὴν ἀει-
τάθετον ἐκ κακίας βραθυμίαν, ἣν συνέκδημον λαβούσα ἡ παν-
αθλία ψυχὴ, χάσματι καὶ πυρὶ βυθισθῆναι, σωτηρίας ἐλ-
πίδα μηκέτι κεκτημένη· κόλποι δὲ νοσηθήσονται τοῦ Ἀβραάμ,
αἱ τῶν ἀγίων διατριβαί· τούτῃ γὰρ τὴν τῆς ἐπαγγελίας ὑπέ-
σχετο γῆν ὁ Θεός, ἧς γάλα καὶ μέλι διεκρέει· Θεός Θεοῖς
συγγινόμενος, καὶ πρὸς αὐτῶν ἀνυμνούμενος ἀσιγήτως, πλα-
τέως τὲ καὶ ἀπεράντως Θεολογούμενος.

Εἶπὲ, καὶ αἱματόεσσα ῥύσις λήξειε τάχιστα.

586.

Τῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίαις θαυμάτων ἀναγωγικῶς μεμνη-
μένος, πρὸς Χριστὸν αὐτὸν διαλέγεται· λόγῳ γὰρ εἶπὲ φησὶ,
καὶ τῆς ψυχῆς ἡ αἱματώδης στήσεται ῥύσις· ῥύσις αἱμά-
των δὲ προκαταβεβλημένου τραύματος πληγὴν ὑποδείκνυσι·
τῷ γὰρ τετρωμένῳ, τῆς ὠτειλῆς ἐκρῆσθαι τίς παρέπεται· τα-
χίστην δὲ λῆξιν φησὶν, ἐκ παραγώγου σχηματός· αἱμόρρους
γὰρ τις γυνὴ δυσκαίδεκα χρόνων τῷ πάθει κατεχομένη, τῶν
κρασπέδων τοῦ Χριστοῦ λαθραίως ἀψαμένη, παραχρήμα
τῆς νόσου ἀπηλλάγη.

Εἶπὲ, καὶ ἐκμήνυιε συνῶν ἀγέλην λεγεῶνος,

587.

Πνεῦμα καὶ ἐν πελάγεσσι πέσοι.

588.

Τῶν ἐν εὐαγγελίαις θαυμάτων καὶ τούτο· κατὰ γὰρ τὴν
τῶν Γεργεσηνῶν χώραν, ἣν τίς δαιμονῶν ἐν ταῖς μνημείαις·
δι' ὃν ἄβατος ἦν ὁ τόπος, πολλῶν διαφόρως ὑπ' αὐτοῦ κα-

τατραφέντων· τούτων Ἰησοῦς ὑγιῆ καταστήσας, χείρων αὐτότε νεμομένων, ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἀξιοῦται τοῖς χείραις αὐτοὺς ἐπιτρέψαι τὸ λοιπὸν ἀναμιχθῆναι· τούτου δὲ γενομένου, κατὰ τῆς θαλάσσης οἱ δαίμονες τοὺς χείρους ἐλάσαντες, ἅπαντα ὑποβρυχίους ἀπόλεσαν.

589. Καὶ λέπρην ἐλάσειας ἀτερπέα.

Μέμνηται τῆς τοῦ λεπροῦ κατάρσεως ὑπὸ Χριστοῦ γενομένης· τὴν πολλαῖς δὲ κατεσιγμένην ἁμαρτίαις ψυχὴν ἀπεικάζει λεπρῷ· τὸ γὰρ πάθος ἐστὶν ἀτερπές, κατὰ τοῦ σώματος διακεχυμένον.

590. Καὶ φῶς ἔλθει ὄμμασιν οὐχ ὀρώσιν.

Βαρτιμαῖον αἰνίττεται· τούτῳ γὰρ ἔλεον ποθεῖντι, παρέχει Χριστὸς φῶς αὐτῷ χαρισάμενος, τυφλότητα δὲ φησὶν ὁ θεολόγος τὴν ἄγνοιαν· ἧς ἐκτὸς γενομένη ψυχὴ τὸ φυσικὸν ἐπιβροῆσεται ποθεῖσα φῶς· εὐ γὰρ ἔτι τὸν εὐεργέτην ὡς υἱὸν εὐφημεῖ Δαβὶδ, ἀλλ' ὡς θεὸν προσκυνήσει μεγαλοδότην.

Καὶ οὐατα φθόγγον ἀκούει.

Κωφῷ καὶ μεγάλῃ θρησείσει, τὴν λύσιν ἄμφω παρέχει Χριστὸς· κωφὸς δὲ λέγεται κατὰ τὸν τῆς ἀναγωγῆς λόγον, ὅστις ἔχει πρὸς τὸ τὰ θεῖα δέχεσθαι, βαρυτάτην τὴν φυσικὴν ἀκοίην.

591. Καὶ ξηρὴν τανύσειας ἐμήν χεῖρα, δεσμὰ τε γλώσσης ῥήξειας.

Καὶ ταῦτα τῶν Χριστοῦ θαυμάτων κατέστηκε· διὸ καὶ λοιδορεῖται, σαββάτῳ ποιούμενος τὴν θεραπείαν· τούτοις γὰρ ἀνδρὶσι τὰς πάθει κάμνοντι, μέσον προσάσει τῆς συναγωγῆς τὴν χεῖρα διεκτεῖναι, καὶ τῇ γλώσσει διεκδρωμένον διαλέγεσθαι· χεῖρα δὲ ξηρὰν φησὶν ὁ πατήρ, τὸ πρὸς τὰς θείας ἐντολὰς ἀργῶς διακείσθαι, δεσμὸν τε γλώσσης

ἢ τὸ μὴ ταῖς ἐντολαῖς ἐντυγχάνειν τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸ δε-
σμεῖν ἄλλοις τὸ τῆς ὠφελείας λαλητικὸν ὄργανον.

Στήσας δὲ ποδῶν βάσαι ἀδρακίουσιν.

592.

Πελλῶν παραλελυμένων καινῇ τῆς Χριστοῦ Σιραπίδας
ἀπολελυκότων μνήμην ποιῆται· παρειμένῃ δὲ λέγει ψυχὴν,
ἢ τῇ πολέμῳ κατατριβεῖσιν τοῦ ἔχθρου, ἢ τῇ ῥαθυμίᾳ
κεῖσθαι καὶ μὴ δύνασθαι τῆς νόσου τούτεστι τῆς ἀμαρ-
τίας ἀνανεῦσθαι.

Ἐκ δ' ἄρτου κορέσας ὀλίγου.

593.

Πέντε Χριστὸς ἄρτοις κατὰ τὴν ἔρημον καὶ δυοῖν ἰχθυ-
δίαις χιλιάδας πολλὰς διατρέψας τὸ πρότερον, καὶ λειψά-
ναις ὁπόθεν κορίων τὸ μέγιστον τοῦ θαύματος πιστωσά-
μενος, ὡσαύτως τὸ δεύτερον ἄρτοις ἑπτὰ χιλιάδας εἰς κό-
ρον ἐμπλήσας, τῆς θείας δυνάμειος σαφεῖς παρέσχε τὰς
ἀποδείξεις· ἀλλὰ τούτων Γρηγόριος ὁ Θεῖος τῇ ψυχῇ δια-
λεγόμενος μνημονεύει, καὶ γὰρ τὸν λόγον ἄρτου οἶδε πολ-
λαχεῦ τῆς ψυχῆς τροφήν κατονομάζειν· ἐκείνου τοιγαροῦν τῇ
λιμοττεύσῃ ψυχῇ πρὸς Θεοῦ παρασχεθῆναι λιτάζεται.

Στορέσας δὲ θάλασσαν δαιμαλήν.

Ταύτην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου παρεθέμεθα τὴν ἱστορίαν
Χριστοῦ ταῖς μαθηταῖς κατὰ τὴν φοβερὰν συγγενομένου θά-
λασσαν· θάλασσαν δὲ τὰς βιωτικὰς εἶποι τίς ἂν τρικυμίας,
πολλαῖς συμφοραῖς τὴν ἀθλίαν ψυχὴν βυθίζειν ἀλλεπαλ-
λήλως βράσμασιν ἐπειγομένας· τὸ δὲ καταστρῶσαι φησὶν,
ἀντὶ τοῦ καθομαλίσαι· γαλήνην γὰρ εἰκὸς καὶ ζάλης ἀπαλ-
λαγὴν ἔνθα Χριστὸς ἐπιγίνεσθαι.

Ἄστράψας δὲ φαάντερον ἡλίειο.

594.

Τῶν μαθητῶν τοὺς προκεκριμένους παραλαβὼν ὁ Ἰησοῦς,
ἐπ' ὄρους ὑψηλοτάτου μετεμορφώθη, Μωϋσῆν αὐτοῖς ὑπο-

δείξας καὶ Ἰλίαν· τῆς δὲ τῶν μαθητῶν ὄψεως, ἐκείνο μικροῦ τὸ φῶς καὶ στερέροτερον ἦν· λάμπαις τείνου φησὶ ταῖς διανοίαις, ὡς τοῖς μαθηταῖς ἐν ὄρει ποτὲ λαμπρότερον ἠλίου.

595.

Πήξειαι δὲ μέλη βεβαρητότα.

Τῆς τοῦ παραλύτου μέμνηται ἱστορίας· τοῦτον γὰρ τοῖς μέλεσι βεβαρημένον, προστάγματι συσφίγγει Χριστὸς· μέλη τείνου βεβαρημένα, τῆς ψυχῆς τὰ ὄργανα φησὶ, μόχθῳ τοῦ πρὸς τὸν ἀόρατον τοῦ ἐχθροῦ πόλεμου, ἀκίνητά τε καὶ παντελῶς ἀργὰ καθεσθηκέναι.

596.

Ἐκ νεκρῶν δὲ αὐτῶν ἀναστήσειαι ὁδωδότη.

Λάζαρον τεταρταῖον τοῦ τάφου Χριστὸς ἐλκύσας, ζῶντα παρίστησιν· οὗτος δὲ φίλος αὐτῶ καὶ τῶν αὐτῶ περιληφένων γυναικῶν ἀδελφός, Μαρίας φημὶ καὶ Μάρθας· ὁρμᾶτο δὲ τῆς Βηθανίας κοιμηδρίου, μικροῖς διαστήμασι τῆς Ἱερουσαλήμ καθεσθηκότες· τοῦτον ἀρρώστια τὸν Λάζαρον περιελθόντα, τοῖς μαθηταῖς ἀλλαχόσε διατρίβων προλέγει Χριστὸς, εἶτα δὲ καὶ θανόντα· πένθους δὲ περὶ τὸν τοῦ τεθνηκότος οἴκου οὐ τοῦ τυχόντος ὑπάρχοντος, κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν σὺν ταῖς μαθηταῖς πάρεισι Χριστὸς, ᾧ συνανήσασαι Μάρθα καὶ Μαρία τοῦ τεθνηκότος αἱ ἀδελφαὶ καταδεδακρυμέναι τῆς βραδύτητος ἐνεκάλουν· ἢ γὰρ ἂν ταῖς τοῦ θανάτου δεσμοῖς οὐχ' ὑπήχθη Λάζαρος παρόντος Ἰησοῦ· τὸν γούν ἀδελφὸν ἀναστήσειν ἐπαγγελιαμένον Χριστοῦ, θᾶπτον τὲ τῇ τάφῳ παραστάντος τοῦ τεθνηκότος, ἀπετρέπειν τὰς ἀδελφὰς λέγεται τὴν τοῦ μνήματος ἀνακάλυψιν τεταρταίου τοῦ τεθνηκότος ὑπάρχοντος, ἅτε δὴ καὶ σισηπότης· ἀλλὰ Χριστὸς φωνήσας κειρίαις αὐτὸν ὡς ἔθος ταῖς θάπτομέναις περιελιγμένον, ἀσυνήθως βαδίζοντα πρὸ τοῦ τάφου παρίστησι· θαῦμα μέγιστον τοῖς ὁρῶσι, νεκρὸς

τεταρταίος ἀνεμποδίστως βαδίζων δεσμοῖς· λυθέντα δὲ τὸν πρὸ βραχίος νεκρὸν, αἶκαι τὲ πεπερευμένον, παρπληθεῖ τῆς Ἱερουσαλήμ τοῦ θαύματος διαδραμόντος, τῶν τε τῆς πόλεως οἰκητόρων καὶ τῶν παρατυχόντων ἀλλαγῆσθαι νεκλῶδων, ἦν γὰρ ἑσπρτή τοῦ πάσχα, πῶλιν παραγενησόμενον Ἰησοῦν σὺν κλάδοις καὶ βαταῖς ὑποδεξαμένον, ὕμνον εἰς Θεὸν εἰπεῖν δαυτικὸν, ὡς υἷόν τε Δαβὶδ τὸν βασιλέα κατ-ομιλογῆσαι Χριστόν γέγραπται· ψυχὴν οὖν τῇ ἀμαρτίᾳ νε-νεκρωμένην, τῶν θανατηφόρων ἀπολυθήσεσθαι δεσμῶν ἐπι-στασίᾳ Χριστοῦ, φησὶν ὁ Θεὸς Γρηγόριος.

Μὴ δέ μ' ἄκαρπον 596.

Οἷα συκῆν τὸ πάριθεν ἰδὼν, ξηρὸν τελέσειας. 597.

Ἐκ Βηθανίας ἐπὶ τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ὄδοιπορῶν Χριστὸς, κατ' ὄδον πεινήσας προσάγει συκῆν, βρώσεως ἐρεγόμενος, ἐν ἣ μάλιχα καρπὸν οὐχ' εὐρών, ἀποτόμως ταύτην τῷ λόγῳ ξηραίνει· συκῆ δὲ νεκρῆσεται ψυχὴν ῥάδιμος ἀκαρπία καὶ τραχύτητι πιεζομένη, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν τὸν καρπὸν ἀποδιδοῦσαν τῷ λόγῳ ξηραίνει Χριστός· ξηρὸν δὲ ξύλον καὶ ἄκαρπον, πυρός ἐστι κατάβρωμα δηλονότι τελευταῖον.

Ὡς δ' ὅτε τίς τε λέοντα λιπὼν, ἄρκτω πελάσειε 618.

Μαινομένη, καὶ τήνδε φυγῶν ἐς δῶμα πέσησιν, 619.

Ἀσπασίως, καὶ χεῖρα ἐὴν πρὸς τῷ χον ἐρείση, 620.

Ἐνθεν δ' ἐκπροσθερῶν μιν ὄφης τύψησιν ἀελπτῶς. 621.

Τοῦτο τὸ παράδειγμα τοῦ προσφῆτου ἐστὶν Ἀμώς· φησὶ γάρ, οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου, καὶ αὕτη ἐστὶ σκότος καὶ οὐ φέγγος· ὡς γὰρ ἂν τις λέοντα καταλιπὼν, ἄρκω προσεγγίσῃ· καὶ ταύτην ἐκφυγῶν, εἰσπέσῃ εἰς οἰκίαν, καὶ ἀπείρησῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς τὸν τῷ χον, καὶ δέξεται αὐτὸν ὄφης· οὐχὶ σκότος ἡ ἡμέρα κυρίου καὶ οὐ φῶς οὐκ ἔχων φέγγος;

Λ Ο Γ Ο Σ Β.

Π Ε Ρ Ι Π Α Ρ Θ Ε Ν Ι Α Σ .

Ἀρχόμενος ὁ Θεῖος Γρηγόριος τοῦ εἰς παρθενίαν λόγου , καὶ μεγάλως βουλόμενος αὐτὴν ὑπερεξάραι , θεῖξαι τὲ ἀμυδρῶς ἐν ταῖς προτέροις φαινομένῃ , λαμπρότερον δὲ διαλάμπουσαν ἀπὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως , ἐκ Θεολογίας εἰσβάλλει τὴν σεπτὴν τριάδα καὶ ἀδιαίρετον , πρῶτην ἀποδεικνύς παρθενον , μετ' ἣν τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις τὰς περὶ τὴν πρώτην ἰδρυμένας ἀκτίνα· Θεολογήσας δὲ καὶ ὡς ἐνὸν παραστήσας ἐξηγηματικῶς , τὴν τε τῶν ἀγγέλων παρεισάγει δημιουργίαν , καὶ τοῦδε τοῦ παντός· ἀρχόμενος ἀπὸ φωτός , ὡς πρῶτον ὑπέστη τὸ φῶς ἂν φησι πλήρη φωτὸς γένωντο τὰ ἔργα καὶ χαρὴ· τὸν τε οὐρανὸν παρεισάγει καὶ τὴν γῆν , τὴν θάλασσαν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ , ἥλιον , σελήνην , ἀστέρας , καὶ ζώων πανταίων εἶδη παντοδαπά , τὴν τε τοῦ ἀνθρώπου διάπλασιν , καὶ τῆς ἐκ πλευρᾶς αὐτοῦ ληφθεῖσης γυναικὸς τὴν πᾶσαν δημιουργίαν συντόμῳ λόγῳ περιλαβών .

131. Καὶ πολλῶσι πάρος παιδεύμασι πλάσμα θαυμαστὸν ,

132. Γλώσσαις τεμνομένῃσι , καὶ ὕδασι καὶ πυρὸς ὄμβροις .

Μέμνηται τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς πυργοποιίας , καὶ τῶν σοδομιτῶν· τοῦ γὰρ γένους τῶν ἀνθρώπων εἰς πλῆθος ἐληλακότος , καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἀπληγικότων , ἐκάστου τὲ πονηρὰ κατ' ἑαυτὸν διαπραττομένου , πορνείαις τὲ μαιχείαις καὶ ἀσελγείαις , γοητείαις τὲ καὶ εἰδωλολατρίας τῶν πάντων διακεχυμένων , Νῶε τινὶ δικαίῳ κατὰ τὴν γενεὰν ἐκείνην προσάσσει , κιβωτὸν ὁ Θεὸς κατασκευάσαι ξυ-

λίνην· ἐν ἣ πανοικίῃ γενόμενον, τοῦ γενισμένου καταλυσ-
 μενῷ φυλαχθήσεσθαι· Νῶε τούτου ἐν ἔτεσιν ἕλαις ἐνατέν-
 τήν κιβωτὸν ἀπαρτίσας, εἰσελθὼν τὴ πανοικίῃ, καὶ τῶν
 θηρίων καὶ ζώων, πετινῶν τὲ καὶ ἐρπίτων πᾶν γένος κατὰ
 σκευγίχην ἐκυτῷ συναποκλείσας, τὸ παγκόσμιον ἕκτιστον δια-
 ιδράσκει ναυάγιον· τούτου γὰρ γενισμένου, τὴν σύμπασαν
 ὁ Θεὸς ὄμβροις ἀπέριαις κατέκλυσε, τοὺς οὐρανίους ἐπανεί-
 ξας καταρρέσας, καὶ τῆς γῆς ὑποκάτωθεν τὰς ἀβύσσους
 διαρρήξας· τότε δὴ τῶν ὀρέων ὑπερχυθέντος τοῦ ὕδατος ἐπὶ
 πῆχαις πεντεκαίδεκα, πᾶσαν σάρκα καὶ πᾶν ἐπὶ προσώπου
 τῆς γῆς ἀνάστημα ἄρδην εἰκὸς ἀπολέσθαι· Νῶε δὲ δια-
 σωθέντος μετὰ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τῇ θύρῃ ἐγκατακλείσων,
 ἀρχὴν ἐντεῦθεν τόδε τὸ πᾶν καὶ αὐδὶς κορίζεται, τοῦ Θεοῦ
 μεταμεταμεληθέντος, διαβεβαιωσαμένου τὲ μὴ δεῖν ἔτι κα-
 τακλυσμὸν ἐπαγαγεῖν, κἄν ὅτι πλείστον εἰς αὐτὸν ἀσεβή-
 σκειν οἱ ἄνθρωποι· τὸν ἐπὶ Θεοῦ μετᾴμελον οὐ τροπὴν εἴε-
 σθαι, ἀλλ' ἀγαθότητος ἔμφασιν· τὸ γὰρ ἠπειλημένον μᾶλ-
 λον ἐκφοβεῖ, τὸ δ' ἀνοχὴν ὑπισχνεῖσθαι καὶ πταίουςι τῆς
 ἀνωτάτω φιλανθρωπίας τεκμήριον· ἄλλοτε δὲ πάλιν τοῦ γέ-
 νους τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς πληθυνθέντος, καὶ πολ-
 λαῖς ταῖς εἰς Θεὸν ὑβρεσιν ἐνασχολουμένου, μιᾶς οὕσης
 τηνικαῦτα φωνῆς κατ' ὅλου τοῦ γένους, ματαιοπονίας ἐρ-
 γασίαν αὐδὶς ἄνθρωποι περιποιῶνται, τὸ μηχαναῖς τισὶ
 πρὸς οὐρανὸν ἀνορμηῆσαι· πλίνθον οὖν καὶ πηλὸν κατασκευά-
 σαντες, πύργον οἰκοδομεῖν ἐπιχειροῦσιν· ἀλλ' ὅτε πρὸς ὕψος
 ἐδόκει καθορᾶν τὸ μηχανήμα, τότε δὴ τῶν γλωσσῶν διαί-
 ρεσις τίς ἀθρόως ταῖς ματαιοπόνοις προσγίνεται· διαχυθέν-
 τες δὲ καὶ πρὸς ἄλλου ἄλλος ὁμονοεῖν οὐ δύναμενοι, τῆς
 εἰκαίως αὐτοῖς ἐργαζομένης ἐργασίας στάσιν εἰλήφασιν ὧδε·

μόνος δὲ τις Ἐβερ τὸννομα, τῇ τούτων λέγεται ματαία μὴ συνδέσθαι ἐργασία· ὄμβρους δὲ πυρὸς τοὺς σοδομιτικούς φησὶ κεραυνούς.

165. Πρὸς ζωνῶν παλίνροσσαν Ἀδὰμ καὶ κῦδος ἀνάξει.

Ἀδὰμ πρῶτος ὑπὸ Θεοῦ κατ' εἰκόνα δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος, πάντων βασιλεύειν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς λαχὼν, καὶ θείων ἐννοιῶν ὑπάρχων ἐργάτης, τρέφων τὲ νοήμασιν ἀπλῶς τὴν ψυχὴν καὶ βοηθὸν κεκτημένος τὴν ἐκ πλευρᾶς αὐτοῦ ληφθεῖσαν γυναῖκα, παράδεισον ἤκησεν ὑπὸ Θεοῦ πεφυτευμένον· ἐντολῆς δὲ πρὸς Θεοῦ δοθείσης αὐτῷ, πάντων τῶν ἐν παραδείσῳ φυτῶν ἀφθότως ἀπολαύειν, ἐνός δὲ μόνου ξύλου ἀπέχεσθαι τελωτέρας τροφῆς, ἀγώνισμα τοῦτο θεμένου τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ τὸν ἀντίπαλον νικήσειε δαίμονα, τῆς βρώσεως ἠττηθεὶς ἐξόρισος γίνεται τῆς τρυφῆς· ὄφει γὰρ ὁ σατανὰς ὀργάνῳ χρησάμενος, εἰσθὺς ἀνθρωπίνως τῷ Ἀδὰμ, τῇ δὲ γυναικὶ συμβουλεύσας τὲ καὶ τοῦ καρποῦ μετασχεῖν, ἐξαπατήσας, καὶ διὰ τῆς γυναικὸς τὸν πρωτόπλαστον ἀνατρέψας, γυμνοὺς καταλιπὼν ἤχρητο· φύλλα δὲ συκῆς περιθέμενοι, καὶ τῆς φωνῆς ἀκούειν τοῦ Θεοῦ μηκέτι φέροντες, εἰσέδυσαν οἱ προπάτορες ἐπὶ τὸ ἄλσος· ἀλλ' ὅτε κληθέντες Θεῷ παρασηῆναι, διὰ τὴν γύμνωσιν οὐχ' οἶοί τε καθεσῆκασιν, τοῦ μὲν Ἀδὰμ αἰτιωμένου τὴν γυναῖκα, τῆς δὲ τὸν ἔφιν ἀνταιτιωμένης, ἀπόφασιν τῷ μὲν ὄφει τὴν γῆν ἐσθίειν, τῷ σῆθαι δὲ καὶ τῇ κοιλίᾳ χαμαὶ φέρεσθαι δίδωσιν ὁ Θεός, ὑπὸ κατάραν θεμένος διὰ παντός, ἐχθρεύειν τὲ τῷ τῆς γυναικὸς σπέρματι καὶ πτέρναν αὐτοῦ ἐπιτηρεῖν, ὑπὸ δὲ τούτῳ κεφαλὴν διαθλάσθαι· τῇ δὲ γυναικὶ ὠδίνειν καὶ πονεῖν ἐν τῷ τεκεῖν, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐπιστρέφειν, ὑπ' αὐτοῦ τὲ ἀρχεσθαι καὶ κατακυριεύεσθαι· τῇ δὲ Ἀδὰμ ἰδροῦν

καὶ βιοῦν καὶ μόχθῃ τὸν ὄρτον ἐσθίειν, τῆς γῆς ἀνάσθας
 αὐτῇ καὶ τριβόλους ἀναβαλλούσας, φθίρεισθαί τε καὶ πρὸς
 τὴν μητέρα γῆν ἐπιστρέφειν, καὶ χεῖν ἀνωθεν αἴε τὴν πρὸ
 τοῦ γενέσθαι τῆς ψυχῆς αὐτῇ διαλευχθείσας ὑπάρξαι· χι-
 τῶσι δὲ τὴν αὐτῶν γύμνωσιν δερματίναις καλύψας ὁ Θεὸς,
 τοῦ τῆς τρυφῆς ἀτίμως ἀποπέμπεται κτίματος· τάξας δὲ
 χερουβὶμ καὶ φλογίνην ῥομφαίαν φυλακὴν τῇ παραδείσῳ,
 τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῷ ἄλσει πεφυτευμένον, ἀπρέ-
 σιτον ἔθηκε ξύλον.

Πίστις Ἐνώχ μετέσθηκεν, ὁ δ' ἐξ ὑδάτων ἐσάωσε 309.

Κόσμον ὄλον, ψυχαῖς ὀλίγαις καὶ σπέρμασι πλωτοῖς, 310.

Νῶε μέγας. 311.

Ἐνώχ ἔβδομος ὢν ἀπὸ Ἀδὰμ τῇ Θεῷ εὐηρέστησε· τῶν
 γὰρ ἀνθρώπων ταῖς ἀσεβείαις μαινομένων, ἐπὶ τινος αὐτὸς
 ὄρους ἑαυτῷ ζῆν καὶ Θεῷ λέγεται· λόγος δὲ τις καὶ ἄλ-
 λος ἐστὶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτον ὁ Λάμεχ ἀνὴρ τὰ πάντα
 πονηρὸς ἀνελεῖν ἐπειράθη, τὰς αὐτοῦ τυραννικῶς ἀφελόμε-
 νος γαμετὰς· τούτον ἀγαθὸν ὄντα τὸν Ἐνώχ καὶ Θεῷ εὐη-
 ρεστηκότα μετατίθησι ὁ Θεὸς ζῶντα μέχρι νῦν, καὶ τῶν
 ἀδίνων ἀνώτερον τοῦ θανάτου διαφυλάξας· Νῶε δὲ καὶ αὐ-
 τὸς δίκαιος ὢν, κατακλυσμοῦ τὴν γῆν ἀφανίσαντος, πανι-
 κίᾳ διεσώθη.

Ἀβραὰμ πατὴρ πτολίων τε καὶ ἔθνων, 311.

Καὶ θυσίην Χριστῷ παραβώμιον ὑἷα πεδήσας· 312.

Μωσῆς ἤγαγε λαὸν ἀπ' Αἰγύπτου βαρείς 313.

Θαύμασι σὺν μεγάλοισι, νόμον δ' ὑπέδεξατο πλαξίν, 314.

Υψόθε λαϊνέησι, Θεὸν δ' εἰσέδρακεν ἄντην. 315.

Μωϋσῆς Ἰσραηλίτης ὢν ἐν Αἰγύπτῳ τεχθεὶς, προσάγ-
 ματος τότε τοῦ Φαραὼ τοὺς τικτομένους παῖδας τοῖς ἑβραίοις

ἀπειλουμένου τῆ ποταμῇ ρίπτεσθαι, τρίμηνον ὑπὸ τῶν γυνέων φυλαχθεῖς, ἐπεὶ μὴ τέλεον δυνατόν ἦν ἀπεικρυβῆναι αὐτὸν, ἐκτίθεται. Σήβην γὰρ οἱ γυνεῖς περιχρίσαντες ἀσφάλτη πύσση, τὸ παιδίον ἐκβάλλουσι καὶ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ προσρίπτουσι, τὴν ἀδελφὴν νεάνην εὔσαν, ἐπιτηρεῖν προστεταχότες. τῆς δὲ θυγατρὸς Φαραῶ κατὰ συγκυρίαν λούσασθαι παραγενομένης, τὴν Σήβην αἰ ταύτης ἄβραι τῶν ποταμίων ὄχθων ἀνελόμεναι, τῇ κυρίᾳ προσάγουσι. ταύτης δὲ τὴν Σήβην ἀνεωξάσης, καὶ παιδίον κλαυθμυρίζομενον δεασαμένης, συμπαθείας τρόπῳ κινηθείσης, ἐγνωκίας τὲ τῶν ἑβραίων εἶναι τὸ παιδίον καὶ φεισαμένης, τῇ τε ἀδελφῇ τροφεύουσαν καλέσαι γυναῖκα διαταξαμένης, ἐκδεδοκίας τὲ πρὸς γαλακτοτροφίαν, ἀνδρυνθέντα τῆς θρεψαμένης ἀντιλαβοῦσα, τοῖς βασιλείοις ἄγρυσσα δορυφορίαις καὶ πάσῃ σοφίᾳ παιδεύουσα τῶν αἰγυπτίων, υἱὸν οἰκέιον ἀναγορεύει χρόνου δὲ παρημακότος, ἤδη ταῖς ἀνδρείαις φρεσὶ τοῦ Μωϋσέως τελειωθέντος, καὶ πρὸς τὴν προγονικὴν εὐσέβειαν πυρπολουμένου, συνέβη τινὰ τῶν αἰγυπτίων τύπτειν ἑβραῖον τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν. ὁ δὲ Μωϋσῆς εὐκαιρίας λαβόμενος ἀναιρεῖ τὸν αἰγύπτιον, ὑπὸ δὲ ψάμμῳ καλύπτει. τῇ τε ἐξῆς ἀδελφαῖς ἑβραίαις πρὸς ἀλλήλους διαπληκτιζομένοις ὄφθεις, τὰ εἰς εἰρήνην συναλάσσειν ἐπειρᾶτο. τοῦ δὲ τὸν πλησίον ἀδικούντος ἀπωσαμένου αὐτὸν, καὶ τὸν πρὸ βραχέος ὑπομνήσαντος φόνον, ἐν οὐκέτι τῇ Φαραῶ κρύπτεσθαι δυνατόν ἦν, θείσας, τὴν ἐπὶ Μαδιάμ στέλλεται τρίβον. ἐν ἣ γεγονώς τῇ παρακειμένῃ προσκαθίζεται φρέατι. τῶν δὲ κατὰ συνήθειαν συνειλεγμένων παιμένων τὰ πρόβατα ποτίζειν τὰ οἰκέια, νεανίδας τοῦ ἱερέως παρθένης θυγατέρας παρούσας μετὰ τῶν αἰπολίων τοῦ φρέατος ἀποδιωκόντων, τυραν-

υἱοὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπικρατούντων, αὐτὸς ἄναστὰς τοὺς
 μὲν ἀδικούντας καὶ σὺδὲς ἐμάστιζεν, ἴσταν ἔχων τὰς κα-
 κίας τὴν ἐκ προθέσεως διόπυρον ζελουτικίαν, κατακτείνων
 δὲ καὶ πλέον τὰς παρθένους, αὐτοχρηστὰ τῶν υδάτων τὰς
 δεξαμενὰς ἀναπλήσας, τῆς ληνῆς τῶν πεπιστηρίων τὰ θρήμ-
 ματα προαγαγεῖν ἐγκλεῖσται· τάχιστα δὲ τῶν κριῶν πρὸς
 τὸν πατέρα παρ' ἔθους ἀφικόμενον, ἐκείνου μὲν τὴν ταχυ-
 τητα καταπλαγέντος, τῶν δὲ τὸ αἴτιον εἰρηκυῶν, πραγ-
 σει συνάπτεται τῷ ἀνδρὶ καὶ παρ' αὐτῆ κατακίζεται, καὶ
 δὴ τῶν θυγατέρων γήμας τὴν προσβυτέραν, Σεπφώρα δὲ
 ταύτης τῦνομα, τεσσαρακονταετῆ γρόνον αὐτῶσε διατρίβει·
 μεθ' ἐν προσάγει ποιμαίνων κατὰ τὸ Χωρήθ ἕρος, ἔπου
 βάτος ἦν, ἣ προσεγγίσας θεοπτίας ἀξιούται, πῦρ γὰρ ἐδό-
 κει τῆ βάτῃ συμπεφύρθαι, ἣ δὲ εὐκ ἐκάλετο· Σαυμάσαντα
 δὲ τὸν Μωϋσέα, καὶ πλέον κατανοῆσαι προθυμούμενον φων-
 ῆ τίς ἀπέργει θεικτέρα τῆς βάτου ἐξενεχθεῖσα, ἣ δὲ ἦν
 λύειν παρακλειουμένη τὰ τῶν ποδῶν ὑποδήματα, ἐγὼ δὲ φή-
 σαντος εἰμὶ τοῦ λαλοῦντος, ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ
 θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ· ἔμ-
 φοβος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς, ἠύλαβεῖτο κατανοῆσαι· πολ-
 λῆς δὲ τῆς ἐκ τοῦ λαλεῖν παρρησίας ὑπαρχθείσης, τοῦ μὲν
 θεοῦ προσάσσοντος τὴν αἰγυπτίων καταλαβόντα τὸν Μωϋ-
 σέα, τῆς αἰγυπτίων ἐξελέσθαι δουλείας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ,
 εἰς τέλος τὲ τῆς κακώσεως ἀναβιβάσαι· τοῦ δὲ τὴν ἄφι-
 ξιν ἀναβαλλομένου, καὶ μὴ πρὸς τοῦτ' ἐξαρκεῖν διαβεβαιου-
 μένου, τῆς τε γλώσσης τὴν βραδύτητα προτιθεμένου, καὶ
 τῆς φωνῆς τὸ δύσσηχον προφασίζομένου, θυμωθέντα τὸν θεὸν
 ἐπ' αὐτῷ, χαλεπῆ θεοῦ ἀντικοτῶντος ἀπειλῆ, τὰς μὲν οἶας
 ἔφαμεν προσφάσεις ἀφείς, ὅτι μὴ παρ' αὐτοῖς ἔλεγε πιστω-

Δήσεται· ῥάβδον εὖν ἐν τῇ χειρὶ κατέχων προσρίψας τῇ
 γῆ τοῦτο προστάξαντος αὐτῷ τοῦ λαλεῦντος, εἰς δράκοντα
 ταύτην μετελθεῦσαν, μάλα δείσας διδράσκει· τῆς δὲ κέρ-
 κον λαβέσθαι καὶ αὖθις προστεταχότος Θεοῦ, ταύτην εἶ-
 χεν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελθεῦσαν· ἀλλ' ἔτι διαπιστῶν τὴν
 χεῖρα τῷ κόλπῳ προσαγαγεῖν ἐγκλεῖεται· ἀφ' οὗ λεπτῶσαν
 αὐτὴν ἐξαγαγὼν, αὖθις τὲ εἰσαγαγὼν, καὶ πρὸς τὴν ἀρ-
 χαίαν χροιάν ἀποκαταστᾶσαν ἀπολαβὼν, τὴν ἐπ' Αἴγυπτου
 ὄδοιπρίαν στέλλεται, σὺν τῇ γαμετῇ καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς
 αὐτῷ τεχθεῖσι παιδίαις, τῇ πενθερῷ καὶ τῶς προσφιλέσιν
 ἐξόδια προσομιλήσας καὶ μάλα φιλικὰ· γενομένη δὲ τῆς ὄδοι-
 πρίας ἄγγελος ἐπιστὰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν Γηρσάμ οὕτω
 λεγόμενον τοῦ Μωϋσέως, μικροῦ δεῖν ἀναιρεῖ· πλὴν εἰ μὴ
 δραμοῦσα τοῦ παιδὸς ἢ μήτηρ, καὶ ψῆφον ἀνελομένη, τὴν
 ἀκροβυστίαν ἀπέκοψεν αὐτοῦ, στήναι φήσας τὸ αἷμα τῆς
 περιτομῆς τοῦ παιδίου· ὡς ἐντεῦθεν τὸν ἄγγελου φεισάμενον
 ὑποχωρῆσαι· τοῦ δὲ Μωϋσέως κατὰ τὸ Σηεῖρ ὄρος γενομέ-
 νου, τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἔκ τινος χρηματισμοῦ κατὰ τὴν
 ἔρημον αὐτῷ συναντήσαντα, Ἄαρὼν δὲ ὄνομα τούτῳ, τῶν
 ὑπὸ Θεοῦ προστεταγμένων αὐτῷ κοινωσάμενον, ἀμφὶν ἐμ-
 φανίσαι λέγεται τῆς ἰσραηλίταις· καὶ τὰ μὲν πρῶτα χα-
 ρήσεσθαι τούτους, εἰ μὴ τοῦ Φαραὼ τοῦ προσάγματος ἐπε-
 νεχθέντος, ἢ τῶν ἀχύρων τοῖς πλινθουργαῖς ἀποστερησῆς,
 πικροτέραν τοῖς κάμνουσι παρεῖχε τὴν ἀλγηθόνα· μεμαστιγι-
 μένοι τὲ καὶ πρὸς ἀπορίαν παντελῆ ἐληθακότες, τὸν Μωϋ-
 σέα διαλαιδροῦνται καὶ τὸν Ἄαρὼν· τοῦ δὲ Θεοῦ παρορμῶν-
 τος αὐτοὺς, σημείαις τὲ καὶ τέρασιν αἷς καθεξῆς τῶν λό-
 γων προϊόντων κατ' εἶδος σημανοῦμεν καθοπλίζοντος, πολ-
 λαῖς μὲν Αἴγυπτου συμφοραῖς μεμαστιγιωμένην, πολλαῖς δὲ

πληγαῖς πάντοσε τετραμμένῃν, ὅφρ' ἰδὼν πανουδὶ τῆς αἰ-
 γυπτίων κακώσεως σὺν χειρὶ κραταίῳ καὶ βραχίονι ὑψηλῷ,
 ταύτην ἐν ἐσχάταις κακοῖς ἀφέντες ἀπὸ πλάγῃσιν ἐντυθεῖν
 θάλασσαν μὲν ἑδοικτορήσαντες μέσιν ἀβρόχαις ποσίν· ὑπὸ
 ἐκείνῃ δὲ τὸ Χιωρήβ ὄρος ἐδηγηθέντες, θαλάσσης ἀξιοῦνται νο-
 μαθεσίας· τοῦ Μωϋσέως φανερώς ὡς ἰδεῖν εἰκὸς τῆς Θεοῦ
 θαλάσσης ἀξιοθέντος.

Πιστὸς ἐνὶ προτέροισι θυηπόλος ἔσκεν Ἄαρών. 316.

Οὗτος Ἄαρών Μωϋσέως ὢν ἀδελφὸς, ἀρχιερεὺς ἦν τοῦ
 Θεοῦ προφήτης ὑπάρχων, καὶ τοῦ λαοῦ σὺν τῷ Μωϋσῇ καθ-
 ηγούμενος.

Μήνη δ' ἡλίῳ τε δρόμον σχέθεν ἦς Ἰησοῦς. 317.

Τοῦ Μωϋσέως μεταστάντος καὶ Ἄαρών, τούτου Ἰησοῦν
 υἱὸν ὄντα Ναυῆ, τοῦ λαοῦ προηγέσθαι πρὸς τὴν τῆς ἐπαγ-
 γελίας γῆν ὃ θεὸς διατάσσεται· ἐν ἣ γεγωνῶς, πέντε βα-
 σιλέων τὴν χαναναίων οἰκούντων γῆν ἐπιθεμένων ὁμοθυμα-
 δὸν αὐτῷ τοῦ πολέμου κρατήσας, μέλλοντα θύναι τὸν ἥλιον
 ἐπέχει, στήσας ἐπὶ τοῦ ὀχήματος αὐτὸν τριῶν ἐφ' ὠρῶν
 διάστημα, μέχρι παντελοῦς ἀπωλείας τῶν ἐναντίων· τῷ μὲν
 ἡλίῳ κατὰ Γαβαῶν κόμην, βραχὺ τῆς Ἱερουσαλήμ διεστη-
 κυῖαν, τῇ δὲ σελήνῃ κατὰ φάραγγα Σελῶν, τὸν δρόμον
 κατασχῶν· συλλαβῶν δὲ καὶ τοὺς πέντε βασιλεῖς ἐν σπη-
 λαίῳ τινὶ καταδύντας, ἐπὶ ξύλων κρεμάσας ἀνείλε· τῆς δὲ
 γῆς κατακρατήσας, ταύτην κληροδοτεῖ ταῖς ὑπολειφθείσαις
 φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ.

Καὶ σὺ μάκαρ χριστοῖσι φέρων κέρας ἀγνὲ Σαμουήλ. 319.

Οὗτος ἐστὶ Σαμουήλ ὁ κριτῆς, ὃ μετ' Ἡλεί τὸν ἱερέα
 κρίνας τὸν Ἰσραήλ· ὃς τὸν μὲν Σαούλ πρῶτον βασιλέα χρίει
 τῷ Ἰσραήλ, δευτέρου δὲ τὸν Δαβίδ μετ' ἐκείνου· οὗτος δὲ

χρίων τοὺς βασιλεῖς, κέρασ ἔχων μετὰ χεῖρα ταῖς κεφαλαῖς τῶν χρισμένων ἐπετίθει, ἐξ οὗ αὐτομάτως ἔλαιον ἀνεβλύσανε, τῆς κεφαλῆς τοῦ χρισμένου καταχέομενον· ὡς ἐντεῦθεν χριστὸν τὸν βασιλέα καλεῖσθαι.

520. Δαβὶδ ἐν βασιλεῦσιν ἀείδιμος ἦεν ὄπασιν.

Οὗτος ἐστὶ Δαβὶδ ἧ ἑμαρτύρησεν ὁ Θεὸς λέγων· εὔρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου· ὅς ὢν παιμὴν προβάτων, βασιλεὺς Ἰσραὴλ ψῆφῃ θεῖα καθίσταται, πάντων τὲ τῶν ἀπ' αἰῶνος βασιλευσάντων ὑπάρχει διάδηλος, προφήτης τὲ καὶ θεοπάτωρ· τούτου γὰρ ἀπὸ τοῦ σπέρματος, Χριστὸς ἀναγορεύεται κατὰ σάρκα.

521. Καὶ Σολομῶν σοφίης πρῶτον κλέος.

Τὸν Σολομῶντα τίθει Δαβὶδ καὶ τῆς αὐτοῦ διάδοχον βασιλείας καθίστησι· τούτῳ κατ' ὕπαρ φανείς ὁ Θεός, καὶ ὅτι βούλοιο τῶν κατὰ κόσμον παρ' αὐτοῦ ἐξαίτησαι προτρεπόμενος, σοφίαν αὐτῇ δεδῆναι πρὸς τοῦ χρηματίζοντος ἐξητήσατο, πρὸς τὸ δύνασθαι τὸν λαὸν θεοπρεπῶς ἄγειν, καὶ κρίσιν ἔμφρονα ταῖς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένοις διεκφαίνειν· ταύτη τὸν Θεὸν ἀρεσσέντα, πρὸς τῇ λοιπῇ δόξῃ καὶ σοφίαν ὑποσχέσθαι παρασχεῖν τῶν προβεβασιλευκότων καὶ τῶν ἔπειτα γενησομένων, λόγος ἔχει· διὸ τὸν Σολομῶντα σοφίης πρώτην δόξαν εἰκότως ὁ Θεοπέσιος ὀνομάζει Γρηγόριος.

522. Ἥλιαν δὲ πρὸς εὐρανὸν ἤρπασεν ἄρμα.

Προφήτης ὁ Ἥλιος ζήλω δὲ τῷ πρὸς Θεὸν πυρπολούμενος, πολλαῖς μὲν πληγαῖς ἁμαρτάνοντα τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ νοσῶντα ἀποστασίαν, πολυτρόπως δαμάζει· τριῶν χρόνων καὶ μηνῶν ἐξ τὸν εὐρανὸν ἀποκλείσας, καὶ τὴν γῆν ἀνομβρία καταξηράνας, πολλοὺς δὲ τῶν ἀσεβούντων εἰς Θεὸν ἀνελῶν, ἔμπροσθεν μεταστάς ἄρματι πυρίνῳ

χαίρων ἰπιβᾶς, αἱ θεοὶ προστάζει μετῴδῃ, θάνατον οὐκ ἰδὼν καὶ τῶν ἀνθρώπινων θρῶν ἐν σαρκὶ μέχρι τοῦ δια-
γῶν ὑπερανέχει.

Τίς δὲ νόμος μέσση καὶ πνεύματος οὐκ ἐτίθειεν, 323.

Φωτὸς Ἰωάννην ἐρηχία πρόδρομος ὄντου; 324.

Μέσση Ἰωάννης τοῦ νόμου λέγεται τοῦ πνεύματος, ὅση μὲν προφήτης ὑπάρχων καὶ προφητῶν ἀποσφράγισμα, αὐτὸν δὲ σηματικῶς ὀφθαλμοῖς ἰδὼν τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κρυπτόμενον· πρόδρομος δὲ λέγεται κατὰ τὴν γέννησιν καὶ τὸ κήρυγμα· ἐξ γὰρ μηνῶν προγεννᾶται Χριστοῦ σαρκικῶς τιττομένου· οὗτος δὲ ὁ Ἰωάννης Ζαχαρίου παῖς ὑπάρχων τοῦ ἱερέως ἐξ Ἐλισάβετ σείρας οὔσης, τῷ Ζαχαρίᾳ κατὰ τισα χρησμὸν θυμῶντι τὸν θεῖον ναὸν τίκεται· οὗ χάριν ἀναιμεθεῖς ὑπὸ Ἡρώδου Ζαχαρίας ἐν τῷ ναῷ, τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Ἰωάννην ὑπονοοῦντος, ὅδε τὸ πέρας εἴληφε τῆς ἐν σαρκὶ βιωτῆς· Ἰωάννην δὲ διασωθέντα τῶν Ἡρώδου χειρῶν, χρόνοις ἐπὶ τριάκοντα κατὰ τὴν ἔρημον βοτάναις καὶ τοῖς τῶν καλῶν ἀκροδρίοις ἀσκούμενον, προκηρύξει Χριστὸν φανησόμενον ὁ θεὸς ἀποσέλλει, ὃς ἐλθὼν προκαταγγέλλει Χριστοῦ τὴν ἐπιφάνειαν· τοῦ δὲ πλήθους συρρέοντος πρὸς αὐτὸν καὶ βαπτίζομένου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, παραγίνεται μέσση τῶν δήμων Ἰησοῦς, ὃν Ἰωάννης οὐκ ἠγνόησεν· ἀξιοῦντα δὲ τὸν Ἰησοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ βαπτισθῆναι διακωλύει, μὴ πρέπον εἶναι τοῦτο διανοούμενος· ἐπιμένοντα δὲ Χριστὸν καὶ ταύτη πρέπον πᾶσαν πληροῦν δικαιοσύνην αὐτὸν διαβεβαιούμενον, μόλις ὁμως βαπτίζει· θεοῦ τὲ πνεύματος σηματικῶς ἐπιδημῶντος αὐτῷ ἐν εἴδει περιστερᾶς, τῆς θεοπτικῆς ἀξιοθεῖς, καὶ πατρικῆς οὐρανόθεν φωνῆς ἀντιλαβόμενος, αὐτὸν εἶναι τὸν ἐλεκτὸν τοῦ θεοῦ μαρτυρήσας, τῷ

τε πλήθει τὰ εἰκότα διαλεχθεῖς, τὴν ἐπὶ τὸ πέραν ἀσπασάμενος ἔρημον, μετ' οὐ πολὺ τῇ Ἡρώδου τοῦ τετράρχου περιτυχὼν μαιφονία, τῆς ἐν βίῳ διατριβῆς τὴν οὐρανίαν ζωὴν ἀντηλλάξτο.

325. Τίς δὲ δωδεκάθω κλεινῶν μετέπειτα μαθητῶν;

Δώδεκα Χριστὸς μαθητὰς ἐκλεξάμενος, ἐπισήμους ταῖς θείοις χαρίσμασι δι' ὧν ἐνήργουν δυνάμεων τοῖς πᾶσιν ἀνέδειξεν, οἷς καὶ τὴν οἰκουμένην διανείμας, τοῦ σωτηρίου κηρύγματος προστάττει καθηγεῖσθαι.

326. Τίς Παῦλοιο μένος μεγαλήτορος οὐρανοφόιτου;

Παῦλος οὗτος ἑβραῖος τὸ γένος καὶ ζηλωτῆς, πολλαῖς διωγμοῖς τὴν ἐκκλησίαν περσῆσας, καὶ περισσῶς τοῖς μαθηταῖς ἐρμηνιόμενος, μετὰ γραμμάτων καὶ τῆς τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀρχιερέων ἐξουσίας, τὴν Δαμασκὸν μετελεύσεσθαι προσημείτῃ, εἴ τις αὐτόσε τῆς ὁδοῦ εὖροι γυναῖκας τὲ καὶ ἀνδρας, ἄξων εἰς Ἱερουσαλήμ τιμωρηθησομένους· ᾧ τι νι τῇ Δαμασκῷ προσεγγίσαντι Χριστὸς οὐρανόθεν ἄμα μὲν κατασφράπτει, ἄμα δὲ καὶ πρὸς λόγους συγκαταβαίνει· πυθανομένῳ δὲ τῷ φανέντι τί ποτε τοῦτον διώκει, κἀκείνῳ ἀντεπαγόντι τίς ἂν εἴη, μαθόντι τὲ τὸν Ἰησοῦν ἐκεῖνον εἶναι ἐν αὐτὸς διώκειν προσημείτῃ, τοῦ φανέντος τὰς ὄψεις κεκορεσμένους φωτὸς ἐπιφερόμενος, Ἀνανίου τινὸς τῶν αὐτόδε κατηγουμένου μαθητῶν ἐμφανισθέντος αὐτῷ, καὶ τὰς αὐτῷ πεπληγυῖας ἀποκαταστήσαντος ὄψεις, τοῦ τῆς ἀναπλάσεως ἀξιωθεῖς ὕδατος, κήρυξ χρηματίζει Χριστοῦ, πᾶσαν τὲ τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ταῖς Χριστοῦ δικτύαις ἐμβάλων, τρίτον οὐρανὸν ἐν σώματι ὧν δύπταται, εἰς δὲ τὸν παράδεισον ἀρπασθεῖς, ἀρρήτων κατηξιώθη ῥημάτων ὧν ἀνθρώποις βουλομένοις εἰπεῖν οὐκ ἐξόν.

Ψυχὴ δὲ Θεοῦ κρατέοντος ἄημα· 394.

Ἐκταθεν εἰσπίπτουσα Θεοῦ πλάσει, αἶθον ὁ μίξας, 395.

Πῶς τὸ πρῶτον ἔπνευσε καὶ εἰλίνα μίξασι γαίη. 396.

Τὴν ψυχὴν ἔμπνευσαν λέγει Θεοῦ· τὸν γὰρ ἀνθρώπου ἀρχλθεν ὁ Θεὸς ἐκ γῆς λαβῶν καὶ χερσὶν ἀχράντους διαπλάσας, ὕστερον ἐμφυσήσας πνεύην αὐτῷ παρέχει ζωὴς· ὡς γενέσθαι ψυχὴν ζῶσαν, δι' ἧς ἔμφυχον καὶ τὸ σῶμα καὶ πρὸς τὰς κινήσεις ἐπιτήθειον.

Ὅν πάϊς ἀθανάτοιο πατρός ἐστήσασ' ἄνωθεν, 412.

Ἐκγεγαῶς ἀδέτιο καὶ ἄρδιτος, εὐ φθινύθοντος. 413.

Τῆς Θείας γεννήσεως μέμνηται· τὸν γὰρ υἱὸν ὁ πατὴρ ἄνωθεν ἀχρόνως καὶ αἰδίως ἐγέννησεν, αὐτὸς μὲν ἄζυξ ὑπάρχων καὶ ἀσύνδετος ὁ πατὴρ, ἄζυγα δὲ παῖδα γεννήσας τὸν μονογενῆ λόγον αὐτοῦ.

Καὶ τοκετοὺς ἐκάθηρε νόμη. 416.

Τῷ Μωϋσῇ προστάσσων ὁ Θεὸς καὶ νόμον διδοὺς, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τοὺς τοκετοὺς ἐκάθηρην, ὀρίσας προστεταγμένας ἡμέρας αἷς ἐχρῆν τὰς τικτούσας καθαίρεσθαι, καὶ θυσίας περὶ καθαρσιῶν καὶ τινὰς ἀγνισμοὺς καὶ παρατηρήσεις.

Καὶ νηὸν ἔτισε,

Σήμασιν ἀγνωστάτοισιν ἀμειβαθίων ἱερῶν. 417.

Τοὺς ἱερεῖς προστάσσει Θεὸς μὴ πρότερον τῶν θυσιῶν ἄπτεσθαι καὶ τῶν ἀγίων ἐπιβαίνειν, εἰ μὴ τὸ σῶμα νάμασι ραντίζοντο καθαρῶις, τὰς τε στολὰς ἀμείψαιεν, καὶ τὰ ἱμάτια πλύνωσι, καὶ γυναικῶν ἀπόσχοιντο, καὶ τῆς ἄλλης σωματικωτέρας ῥίπτοιτο κηλίδος.

Μάρτυς Ἰωάννου πατὴρ μέγας, εὐτί πάροιδε, 418.

Σπερμήνας φίλον υἱᾶ, τὸν ἔνδεδι δέξατο νηοῦ. 419.

Σκοπὸς τῆ διδασκάλῳ παραστῆσαι, μὴ χωρὶς ἀγνισμοῦ
 Θεοπτίας δυνατὸν ἀξιωθῆναι· κεῖται πρὸ βραχέως.

422. Τοῦ δὲ νόμοιο τέλος, Χριστὸς μερρόπεισσι κερασθεῖς,

423. Παρθενικῆς ἀπὸ γασρὸς, ὅπως γάμος ἐς χθόνα νεύσῃ.

Παρθένος ἡ Μαρία θυγάτηρ Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, ἀν-
 δρῶν εὐλαβῶν τὰ πάντα καὶ λευιτῶν τὸ ἀξίωμα· ταύτη σεί-
 ρα εὐση τῆ Ἄννη καὶ πολλαῖς τὸν Θεὸν ὑπὲρ γονῆς λι-
 ταῖς ἐξευμενιζομένη, Μαρία τίκεται ἡ Θεοτόκος· ἡ καὶ
 κατ' ὑπόσχεσιν τῶν γονέων τῆ Θεῷ κατ' ὄρωρον προσάγε-
 ται· ἀνδρουθεῖσαν οὖν κατὰ τινα Θεϊότερον κληῖρον Ἰωσήφ
 θαυμάθῃς μνηστεύεται, ἣν πρὸ τοῦ συναφθῆναι κατὰ γα-
 σρὸς ἔχουσιν, Ἰωσήφ ἐξ αὐτοψίας οἰηθεῖς τὸ συμβᾶν, ἄλ-
 λως τὸ δὲ δίκαιος ὢν, οὔτε παραδειγματίσαι τὴν παρθέ-
 νον, οὔτε κατέχειν ἠνέσχετο, πλὴν εἰ μὴ Θεοπτίας ἠξιώ-
 θῃ, τὸν φόβον αὐτοῦ τὸν περὶ τὴν παρθένον καὶ τὰς ὑπο-
 νοίας ἀφαιρουμένης· καὶ γοῦν ἡ παρθένος ἐκ πνεύματος ἁγίου
 συνειληφθῆσα· Γαβριὴλ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄγγελος ἐπιστὰς χαί-
 ρειν καὶ θαρρῆναι προσέτασεν, ἅτε τὸν βασιλέα τοῦ παν-
 τὸς ὡς παιδίον μέλλουσιν τίκειν· ἀπιστεύσῃ δὲ τῆ παρ-
 θένῃ καὶ τὸ μὴ χωρὶς ἀνδρὸς συναφείας τεκεῖν προβαλ-
 λομένη, παρθένον ἑαυτὴν καὶ τῆς ἀνδρῶν ἐμιλίας μακρὰν
 ἰσχυριζομένη, τὴν ἀμφίβολον ὑπόνοιαν ὁ Γαβριὴλ ὣδε λυεί-
 πνεῦμα γὰρ ἅγιον ἐπελεύσεσθαι τῆ παρθένῃ, καὶ δύναμιν
 ἐπισκιάσειν ὑψίστου φησὶν· ὁ μὲν οὖν οὕτως εἰπὼν ἤχητο·
 τῆ δὲ τὸ λεχθὲν ἔργον ἦν· κατ' αὐτὰ γὰρ ἐκ πνεύματος
 ἁγίου συλλαβοῦσα, Χριστὸν ἀπεκύησε σωτήρα Θεόν, παρ-
 θένος καὶ ὣδε μετὰ τέκνον φυλαχθεῖσα.

430. Τίς δ' ἀγορῆσι γέγηθε, καὶ εἰδμασι, καὶ τίς ἀγῶσιν

431. Οὐς μῦθαισιν ἔπηξαν ἐπ' ὠκυμέραισιν ἐγήθαις;

Ἄγωσι χαίροντα τὸν Ἑλλάδα φασίν· οὕτω γὰρ θαύ-
 κα διένυσαι λέγεται ἄλλους πρώτου ἐν Νημείᾳ τῆ χάρις τὸν
 βραχρὸν ἀπέπνυξε λέοντα· δεύτερον, ἐν Λέρνῃ τὸν πολυκύ-
 χενον ὤλεσεν ὕδραν· τρίτον, τὸν ἱερμάνθειον κυρίσας ἔφρη-
 ξε κάπρον· τέταρτον, ἤγρευσε τὸν χρυσοκέριον ἔλαφον· πέμ-
 πτον, τὰς συμφαλίδας ἐξεδήλωξεν ὄρνιθας· ἕκτον, τὸν λαμ-
 πρὸν ζωστῆρα τῆς Ἀμαζονίδος ἐκόμισεν· ἑβδομον, Λυγίῳ
 τὴν κόπρον ἐξήνυσεν ὑποστάς· ὄγδοον, ταῦρον ἐκ τῆς Κρί-
 τῆς ἐξήγαγεν ὀλέθριον· ἕνατον, ἐκ Θράκης τὰς Διομήδους
 ἤλασεν ἵππους· δέκατον, ἐξ Ἐρευθεΐης * ἑκατὸν βόας ἤλα- * Τον-
 σε τοῦ Γηρυόνου· ἐνδέκατον, ἐκ τοῦ ἄδου τὸν Κέρβερον εἰ- ρίς.
 λκυσε κύνα· δωδέκατον, εἰς Ἑλλάδα τὰ χρύσεια ἦνεγκε μῆ-
 λα· μύθους δὲ τὰς Ὀμήρου τερθρεΐας καλεῖ, μηδὲν ἐχού-
 σας ἐπ' ἀξίον λόγου· οὗτος γὰρ τὸν τρωϊκὸν ἰστόρησε πώ-
 λεμον, εἴ τις ποτὲ ἦν πόλεμος· πολλῶν ἐς ταυτὸν βασι-
 λείων καὶ στρατοπέδων συναιλεγμένων πόρνης χάριν τινὸς τῆς
 Ἑλήνης· ἀγῶνας τινὰς ἐφήβων καὶ θεῶν θηλάνδρων διη-
 γεῖται, καὶ τινὰς πελοπίδας ἐκ Πέλοπος μεγαλαυχεῖ, καὶ
 κερροπίδας ἀπὸ τινος Κέρροπος, αἰακίδας τὲ καὶ ἱρακλεί-
 δας ἐξ Αἰακῶ καὶ Ἡρακλέους τὸ γένος καταγομένους, κοι-
 νῆ δὲ πάντων καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τρώσεις καὶ πτώσεις,
 ἀνατροπὰς τε καὶ παλιμβόλων ἀπάτας θεῶν· ἐφήβους δὲ
 ταχυθανάτους, τοὺς περὶ τὸν πριαμίδην Ἔκτορά τε καὶ τὸν
 Πάριδα καὶ Αἰνείαν, Ἄδραστον καὶ Σαρπηδόνα, καὶ τοὺς
 ἄλλους τῶν τρώων ἀριστῆας· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐξ ἑλλή-
 νων, Αἴαντε δύο τὸν τελαμώνιον, καὶ ἐν καλοῦσι λοκρὸν,
 καὶ τὸν τυδέα Διομήδην, Πάτροκλον τὸν Μενειτίου, καὶ
 λαερτιάδην Ὀδυσσεά, καὶ πηλείδην αὐτὸν φησὶν Ἀχιλλέα,
 καὶ τοὺς τῶν Ἀτρείας παίδων ὑπασπιστάς· οὗς ἐξῆς τῶν

λόγων πραιόντων, πλατυτέρου γέλωτος, εὐ γὰρ ἀξιώσομεν λόγου.

453. Τίς σοφίην κενεαυχέα ἤτ' ἐνὶ χερσὶν,

454. Ἦτ' ἐν ἀραχναίσι λόγισι καὶ πλέγμασι κεῖται

455. Αὐτοῦ τικτομένοιαι, καὶ ἡερί λυομένοιαι;

Τὴν ἐλλήνων σοφίαν τῇ ἀράχνη Γρηγόριος ἀπεικάζει· ματαίως δὲ ταύτην καυχωμένην φησὶ, μόναις γὰρ ἀραχναίαις λόγοις καὶ πλέγμασι κεῖται, οὐδὲν δὲ ἀράχνης ἐστὶν ἀσθενέστερον· ἐπὶ δὲ τόπου τίκτεσθαι ταύτην φησὶ καὶ ἐν τῇ ἀερί λύεσθαι· δεικνὺς τὸ κενὸν αὐτῆς καὶ ἀνωφελῆς, καὶ πάσης ἀλογιστίας ἀλογώτερον.

458. Ταῦτα μὲν οὔτι γάμοιο διδάγματα τῆς δ' Ἀδάμοιο

459. Τίσις ἀρχαίης τυτθὸν μέρος οἴσιν ὑφέρπει·

440. Πτέρναν ἐμὴν δοκέων πικρὸς ὄφις * ,

* κεῖται ἢ
κατὰ τοῦ
Ἀδάμ.

Ῥίζα Κάϊν, Σοδόμων τε, καὶ οὐς ἐσκέδασ' ἐπὶ πύργῳ,

448. Χριστὸς ἀτασθαλέντας, ὕβριν δ' ὧν ἐσβεσεν ὄμβρος.

449. Ῥίζα τῆς κακίας ὁ Κάϊν· οὗτος δὲ πρῶτος ἐξ Ἀδάμ

τίκτεται· ἔχων δὲ ἀδελφὸν τὸν Ἀβελ καὶ αὐτὸν δεύτερον ἐξ Ἀδάμ γεγεννημένον, βληθεὶς ὑπὸ δαίμονος φθόνῳ, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀναιρεῖ· αὐτὸς μὲν ὁ Κάϊν γεωργικὸν ἐπανηρημένος βίον, τῆς ἥσπερ εἰργάζετο γῆς τὰ καλλιστεύοντα μετασχὼν, τῷ Θεῷ προσάγει τὰ δεύτερα· τοῦ δὲ Ἀβελ καὶ αὐτοῦ ποιμενικὸν ἄγοντος βίον, τῶν ἀρεσινίων τά τε καλλιστεύοντα καὶ πίνα προσάγει τῷ Θεῷ· τοῦ Θεοῦ προσεσχηκότος τῇ τούτου δυσίᾳ, τὴν δὲ τοῦ Κάϊν ὡς βδελυρὰν ἀπωσαμένου, λίαν τὲ λυπήσαντος αὐτὸν, ἐπὶ τούτων βασκανίᾳ βληθεὶς, ὡς ἐπ' ἄλλῃ τὸν Ἀβελ κατὰ τὸ πεδίον παραλαμβάνει· τὸν δὲ παρεπόμενον ἀκάκως, ἐπιτηρήσας λίθου κατὰ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἀγαγὼν ἀναιρεῖ· πρῶ-

της οὗτος μαιφόμενος· διὸ καὶ ῥίσα τῆς καλίας ἀνέμασται·
 ἐπιβόμενον δὲ περὶ Ἄβελ τὸν θεῖον, λουβόνειον ἐπιφύετο
 τῆς δὲ τ' ἀδελφοῦ μνήσας ὁ θεὸς αἰμαχυσίας, ὡς πάσης
 ἰσχυρότερον φθέγγεται γλώσσης, στένειν καὶ τρίβειν ἐπὶ
 τῆς γῆς πᾶσαν αὐτῷ καταδικάζει τὴν βιοτήν, μήτε δὲ τὸν
 εὐρίσκοντα ἀναίρειν αὐτόν, ἢ γὰρ ἂν ἐνδικίσεις ἐπὶ πα-
 ραλύσει ἀπειλεῖται· οὕτω μὲν οὖν τὸν μαιφόμενον καταδικα-
 σθέντα, καὶ θεοῦ πόρρω βεβλημένον, γενεαλογίας ἡ θεό-
 πνευστος γραφὴ ἀπέκλιψε· τοῦ δὲ Ἄβελ τοῦτον οἰχομένου
 τρόπον ἀσπέρμου, τῆς τοῦ Σήθ, τρίτος οὗτος δὲ παῖς ἐς
 Ἄδὰμ, γενεαλογίας ἀπάρχεται· λόγος ἔχει δὲ τὸν Λάμεχ
 ἐκεῖνον, οὗ τῆς κατὰ τὸν θεῖον Ἐνὸχ ἱστορίας ἐμνήσθη-
 μεν γεγονότες, τὸν Κάϊν ἀνελεῖν εὐρηκότα· διὸ καὶ ταῖς
 ἑαυτοῦ γυναῖξιν εἰπεῖν λέγεται ὡς ἀνεῖλεν ἄνδρα εἰς τραῦ-
 μα ἑαυτῷ, ὅτι φησὶν ἐκ Κάϊν ἐκδεδίκηται ἐπτάκις, ἐκ δὲ
 Λάμεχ ἐβδομηκοντάκις ἐπτά· μὴ πιθανῶς ἔχειν δέ μοι δο-
 κεῖ ταῦτα· καὶ γὰρ τῷ τὰς γυναῖξιν ἀφελεῖν τοῦ Ἐνὸχ,
 κακῆκνον μετατεθῆναι τὸν Λάμεχ εἰς μετάμελον, εἰκὸς ταῦ-
 τα φάσκειν ἐληλυθότα, ἐπεὶ καὶ μετὰ φόνον καὶ δίκην ἄρ-
 παξ ἦν καὶ μοιχὸς καὶ τῇ προθέσει φονεὺς· τὸν δὲ τοῦ
 κατακλυσμοῦ λόγον καὶ τῶν σοδομιτῶν τῆς τε πυργοποιίας,
 εὐρήσεις ἀνωτέρω.

Τίς Φαραὼ κακόμητιν.

451.

Φαραὼ βασιλεὺς ὑπάρχων Αἰγύπτου, τὸν Ἰσραὴλ πικρῶς
 καταδουλεύμενος, ἔργοις σκληροῖς δαμάζων καὶ βία κατα-
 δυναστεύων, πρὸς τὰς ἀπειλὰς τοῦ θεοῦ τὰς διὰ Μωϋσέως
 αὐτῷ πεμπομένας καταφρονητικῶς ἔχων, καὶ τῆς δουλείας
 τὸν Ἰσραὴλ ἀπολύσειν σκληρυνόμενος ὑπερηφάνῃ γνώμῃ,
 κατὰ τὴν ἐρυθρὰν πανστρατιᾷ γενόμενος θάλασσαν, ταῖς

ἰσραηλίταις τμηθεῖσαν τὸν ἴσον ἐπιβάς τρόπον, ὑπεβρύχιος ἄλλυται, τοῦτο τέλος τῆς ἀνείας ἄξιον κληρωσάμενος.

452. Ἀχαάβ θράσος, ἀσσυρίων τὲ πικροτάτους βασιλῆας.

Οὗτος Ἀχαάβ ὁ θρασυτάτος, βασιλεὺς γέγονε παρανομώτατος Ἰσραὴλ· ὃς τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ θεοῦ ἀποστήσας, τῷ Βάαλ λατρεύειν καὶ ταῖς ἄλλοις ἐκιδιάσκει, τὰς τε χρυσὰς ἐν Ἰεζραὲλ θαμάλει προσκυνεῖν παρασκευάζει· τούτου σύμβιος ἡ πόρνη ἦν Ἰεζάβελ, ἥ τις τὸν δίκαιον κατελιθοβόλησε συκοφαντήσασα Ναβουθά, τούς τε προφήτας ἐξωλόθρευσεν ἀποκτείνασα κυρίου, καὶ τράπεζαν ἐσθίειν βασιλικὴν τοὺς τῆς αἰσχύνης παρεσκεύασε προφήτας· τούτων κατὰ τοὺς χρόνους Ἡλίας ὁ θεσβίτης ὑπῆρχεν, ὃς τὸν οὐρανὸν ἀποκλείσας, τὴν γῆν ἀνυδρεῖν χρόνις τρισὶ καὶ μηνσὶν ἐξήρανεν ἐξ· προστάξαντος δὲ τοῦ θεοῦ ἐμφανισθῆναι τῷ Ἀχαάβ, ὥστε γενέσθαι ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐμφανισθέντα τὸν προφήτην Ἡλίαν, καὶ τῷ βασιλεῖ προστάξαντα τοὺς τῆς Βάαλ προφήτας εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος συναθροῖσαι, πεισθεῖς Ἀχαάβ τοῦτο ποιεῖ· παντὸς δὲ τοῦ Ἰσραὴλ παραγενομένου, κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων θυσίαν ἰερουργῆσαι ταῖς προφήταις προστάσει τῆς αἰσχύνης, καὶ τὰ μὲν ξύλα σταβάσαι, καὶ τὸν βεῦν κρεανομῆσαι, καὶ ταῖς ξύλοις ἐπιστοιβάσαντας, μὴ πῦρ ἐπιθεῖναι ἀλλὰ τὸν Βάαλ ἐπικαλέσασθαι, καὶ παρ' αὐτοῦ πῦρ αὐτομάτως ὑφαπτόμενον καὶ τὴν θυσίαν ὀλοκαυτοῦν ἐξαιτήσασθαι· τούτου δὲ γενομένου, καὶ τῶν τοῦ Βάαλ προφητῶν ἀπ' ἑώθεν ἕως δειλινοῦ τὸν Βάαλ ἐπιφωνομένον, καὶ ὡς ἔθος αὐτοῖς τευνομένην μαχαίραις καὶ σειρομάσταις, ἕως ἐκχύσεως αἵματος ἐπ' αὐτοὺς, φωνῆς δὲ μὴ οὔσης μὴ δ' ἀκροάσεως, τὸν προφήτην Ἡλίαν ἐκείνους μὲν μυκτηρίσαντα καὶ τῆς λύσ-

σιν ἀποστήσαντα, θυσίαν ἐλεγκρπώσιως τελῆσαι λέγεται
 τῶνδε· πρῶτα μὲν θυσιασόμενον οὐκ ἐδεμήσαν ἐκ λίθων ἀπο-
 λεκίτων, καὶ τούτῃ θάλασσαν ὑπετυπώσας, καὶ ξύλα τῆς
 ἐλεγκρπώσεως ἐπιστοιβάσας, ἐπιθίεις δὲ καὶ τὰ κρέα, καὶ
 τὴν θάλασσαν ὕδατος πληρώσας, ἐπικαλεσάμενός τε τὸν
 θεόν, εὐράνιον παρέστησε πῦρ, τὰ μὲν ξύλα κατεθόμενον
 καὶ τὰ κρέα, τὸν δὲ χροῦν ἐκλείξαν σὺν τῷ ὕδατι, καὶ τὸν
 Ἀχάθβ σὺν παντὶ τῇ Ἰσραήλ ἐκδειματήσαν· ἔπειτα τοὺς
 τῆς αἰσχύνης, ἐκτακόσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ πεντήκοντα
 οὔτοι, τράπεζαν ἐσθίουσας Ἰεζάβελ, συλλαβόμενος ἀναιρεῖ
 πάντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ· καὶ τοῦ Ἀχάθβ ἀποκλειομένου, ἐξα-
 ποστέλλει τῇ γῆ τὸν ὄμβρον δι' εὐχῆς καὶ οὕτω παρασχό-
 μενος· ταῦτα μὲν οὖν τῆς Ἰεζάβελ ἀκουσάσης, καὶ τὴν
 ἀπώλειαν τῶν Βααλεὶμ ἐγνωκυίας, ἀπειλαῖς τὸν προφήτην
 ἐκδειματούσης, τὸ Χωρήθ ὑποδέχεται ὄρος, τεσσαράκοντα
 ἡμερῶν καὶ τοσοῦτων νυκτῶν ὄδοιπορήσαντα βρώσεως ἄνευ
 καὶ πόσεως· αὐτοῦ δὲ γινόμενον, καὶ θεωπτίας τὸν Ἥλιον
 ἠξιομένον, πάλιν εἶχεν ἰσραηλίτις γῆ τὴν κακίαν ἀποτρέ-
 ποντα, τῆς εὐσεβείας δὲ προσεσηκότα. Ἀσσυρίων δὲ πικρο-
 τάτους λέγει βασιλεῖς, τοὺς κατὰ Σενναχηρείμ καὶ Να-
 βουχοδονόσορ, οἳ τινες τὸν Ἰσραήλ ἀποικίσαντες καὶ Ἰούδα,
 τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ πάσας τὰς πόλεις ἐνέπηρσαν Ἰσραήλ.

Τίς δὲ δίκαιον 452.

Λίμα πότι μάχλεις κινήμασι δόντα θυγατρός; 453.

Τὸν Ἡρώδην ἐναυθα φησὶν, οὐ τὸν παιδοκτόνον ἀλλὰ
 τὸν Ἰωάννην ἀνελόντα· οὗτος γὰρ ὁ Ἡρώδης τὴν γυναῖκα
 Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ μαιχεύων, ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ βαπτι-
 στοῦ Ἰωάννου, συλλαβὸν εἶχεν αὐτὸν ἐν εἰρκτῇ· γενεσίῳ
 δὲ ἀγομένου τοῦ Ἡρώδου, ἡ θυγάτηρ Ἡρωδιάδης ὠρχήσα-

τοῦ τοῦ δὲ Ἡρώδου ἀρεσθέντος, καὶ συνθεμένου παρέξειν ὅπερ ἂν τὸ κόριον ἐξαιτήσαιο, ταύτη προβασθεΐση ὑπὸ τῆς μητρὸς, τὴν τοῦ προδρόμου κεφαλὴν αἰτῆσαι προστάσσει μέσον ἐνεχθεΐσαν ἐπὶ πίνακι παρασχεῖσθαι· τῇ πότῃ δὲ μίξει τὸ προφητικὸν αἶμα, φιλιππουσίας καὶ τῆς ἀνωτάτω παρανομίας ἐστὶ κατηγόρημα.

454. Οὐλίον Ἡρώδην παιδοκτονέου, ἠδὲ φονῆας
 455. Χριστοῦ παμβασιλῆος, ὅσοι τ' ἐγένοντο διώκται,
 456. Πρόσθεν καὶ μετέπειτα.

Ἐνταῦθα τὸν παιδοκτόνον Ἡρώδην φησὶν· εὗτος δὲ τῆς Ἰουδαίας παρανόμως βασιλεύσας, Χριστοῦ σαρκὶ τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ, καὶ μάγων ἐξ ἀνατολῶν ἀστέρος ποδηγία παραγεγυότων, τὸν τεχθέντα τὴν ἀναζητούντων βασιλέα, ὁεῖ τὸν Ἡρώδην συσχεθέντα, καὶ τοὺς Ἰουδαίων ἱερεῖς πυνθανόμενον οἱ γεννᾶται Χριστὸς, ὅτι τὸ ἐν Βηθλεὲμ μεμαθνηκότα, ταῖς μάγαις προστεταχότα τὸ παιδίον διερευνήσαντας ἐμφανίσαι· ὁ μὲν ἀστὴρ ταῖς νεήλυσιν ὡς ἔστος τὴν ἐπὶ τὸ παιδίον ἡγεμονεύει τρίβον· τῶν δὲ γενομένων ἔνθα Χριστὸς, καὶ δώροις αὐτὸν ἀμειψαμένων, ὑπὲρ ἀγγέλου τὴν χρηματισθέντων μὴ πρὸς Ἡρώδην ἀνακάμψαι, δι' ἄλλης τὴν ἀναχωρησάντων ἐδοῦ, Ἡρώδης μεμνηνὸς ἅτ' ἐμπαιχθεῖς, τοὺς ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεῖ παῖδας ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατ' ὃν παρὰ τῶν μάγων ἠκρίβωσε χρόνον· φονεῖς δὲ Χριστοῦ Ἄννας ἐστὶ καὶ Καϊάφας, Ἡρώδης τὴν καὶ Πιλάτος, καὶ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων ὁ δῆμος· οἱ δὲ μετέπειτα διώκται, τῶν Ῥωμαίων εἰσὶν οἱ βασιλεῖς, οἱ τινες τοὺς ἀποσόλους καὶ μάρτυρας ἀνείλον· πρώτους δὲ τῶν ἑβραίων φησὶ βασιλεῖς παρανόμους, ὡς τῶν προφητῶν ἀναιρέτας.

457. Τὸν πύματον πρῶτον τὴν κακὸν Βελίαο βέρεθρον,

Δεινὸν Ἰουλιανὸς κράτος ψυχῶν ἀλείφει, 458

Οὐδέθεν πληγέντος ἐπὶ μέσον ἤρατο Χριστῶ. 459

Δεινὸν φησὶ τὸν Ἰουλιανὸν βάρβαρον εἶναι τοῦ διαβό-
λου· οὗτος γὰρ χριστιανὸς ὢν καὶ πρὸς γένους Κωνσταν-
τίνῃ τῇ πρώτῃ χριστιανῶν βασιλεῖ, φεῦ τῆς ἀθλιότητος,
εἰς δεισδαίμονα πλάνην ἀπάγεται, τῶν ἀθλίως εἰδυῶν
ἀθλιότερος λάτρις καταστὰς· οὗτος αὐτῇ Γρηγορίῃ τῇ Σε-
λόγῃ ἐν Ἀθήναις παιδευμένη συμπαρῆν, λόγων καὶ αὐ-
τὸς μνηθροσόμενος· ᾧ καὶ ὡς βασιλικῶν σεμνυνομένη γενεὴ
καὶ πρὸς λόγους ἐπιτηδεῖν, αἱ μὲν ἄλλαι πάντες προσέ-
τρεχον ἐμήλικες, μόνος δὲ Γρηγόριος τῆς ἐκείνου συνδυά-
σεως ἀπεπήδα, προβλέπων αὐτοῦ τὸ τῆς ψυχῆς μιαινώτα-
τον, καὶ προφανῶς αὐτῷ τὸ βδελυρὸν προαγορεύων· οὗτος
ὑπὸ μὲν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως ὡς τυραν-
νῆσαι βουληθεῖς ὑπερορίζεται, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκείνου τυγ-
χάνει φιλανθρωπίας, ὡς εἶδε μὴ ἔτυχε· τῶν δὲ Κωνσαν-
τίνου παίδων μετὰ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλικῷ κράτους δε-
δραγμένων, εἰά τις κάκιστος θῆρ, τὴν μὲν πρόθεσιν ἔχων
ποίμνιον διαρπάσαι, εὐδυνάμενος δὲ τῇ τῶν ποιμένων ἐπα-
γρύπνῃ φυλακῇ, αἶκοι μένει, καιρὸν τῆς κακίας ἐπιτηρῶν,
εἶργεται μὲν ὁ ἀτίθασσος ἐκείνος θῆρ, ἕως μεταστάντων
τῶν Κωνσταντίνου παίδων, συνεργεῖα τοῦ βακχεύοντος αὐ-
τὸν ἀνδροφόνου δαίμονος τῶν βασιλικῶν ἀντελάβετο σκῆ-
πτρων· καὶ τὰ μὲν πρῶτα παιδοῖ τούς ὑπασπιστάς ὑπο-
κλέψας, εἰς τὴν ἰδίαν ὑποσύρει δεισδαίμονα πλάνην· ἔπει-
τα δὲ προφανῆ διωγμὸν τοῖς Χριστοῦ φίλοις κινήσας, πᾶσαν
ὁ τὴν ψυχὴν ἀπωλητικῶς τὴν εἰκουμένην ἐσάλευσεν· πλεῖ-
στον δὲ τοῖς πιστοῖς ἐπιμαϊνόμενος, καὶ τὸν κατὰ Χρι-
στοῦ πόλεμον ἐπαναδεδεγμένος, ταχέως ἀλλὰ καὶ κακῶς τοῦ

ζῆν ἀπαλλάττεται, πολλὰ μὲν εἰς Χριστὸν ἀσεβήσας· τῶν δὲ περσῶν ὡς τάχος ἀναρπασθεῖς, περσικὸν γὰρ πόλεμον συνάπτειν ἐπειγόμενος, κατὰ τοὺς τόπους ἐπελθὼν, αἰφνιδίως θεόπληκτος ὁ θεομάχος καθίσταται· μέχρις ἀναπνοῆς τῆς αὐτοῦ μουσαρωτάτης ψυχῆς, εἰς Χριστὸν βλασφημεῖν μὴ παυσάμενος· πολλὰς μὲν οὖν καὶ ἄλλων πολλῶν τὰς περὶ τούτου συγγραφὰς εὔροι τίς ἂν ἐρευνώμενος, μάλιστα δὲ τοῦ πάντων σοφία καὶ λόγι προβεβλημένου, Γρηγορίου φημί τοῦ θεολόγου, τοῦ καὶ πλείστας τὸν θεομάχου ἐν ζῶσι καὶ μετὰ θάνατον βέλεσι κατατρώσαντος.

489. Πέτρης ἀρράγης γενέτης κληῖδα λαχόντος.

Πέτρος τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ὁ κορυφαῖότατός ἐστιν, ὃν δῆποτε ἐρμένω Χριστῷ τίνα φασὶν αὐτὸν εἶναι οἱ ἄσθρωποι, τῶν μὲν ἄλλων μαθητῶν ἕκαστος τὸ δοκοῦν ἀπεκρίνατο ὡς οἱ μὲν Ἴλιαν, ἄλλοι Μωσέα φασὶν ἢ Ἰερεμίαν, ἢ τινὰ τῶν προφητῶν· ἐρωτήσαντι δὲ κακέϊνους τίνα φασὶν αὐτὸν εἶναι, προπηθήσας ὁ θερμότητος ἀπεκρίνατο Πέτρος· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· καὶ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς, μακάριος εἶ Σίμων βῆρ Ἰωῶ· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς· καὶ γὰρ σοι λέγω φησὶ· σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτη τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανοῦν, καὶ ὃ ἐὰν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν ταῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν ταῖς οὐρανοῖς· τούτου χάριν οὖν τὸν Πέτρον λαχεῖν τὴν κλεῖδα φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος.

498. Ἐμπαλιν ἢ Παύλαιο μέγα σθένος ἀμφοτέρωθεν,

499. Ὃς Χριστὸν μὲν ἄτιζεν, ἔπειτα δὲ πᾶσιν ἔφηνεν,

Τρίψας εἰς ἀγαθὸν ζήλου πυρόσσαν ἱερῶν.

500

Τοῦ Θεοῦ Παύλου τῆς μεταβλητῆς ἤδη προδοταγμένης, λείπεται τῆς προθέσεως ἀποδείξει τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ τὸ πιστεῦσαι Χριστῶ, πρὸς σωτηρίαν τῇ Θεολότῃ Παύλου ἐπήκει ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταποιῆσαι τοῦ ζήλου τὴν διάπυρον ὄρμην πρὸς Χριστοῦ λειτουργίαν· ἐντεῦθεν αὐτῇ τῆς εἰκουμένης πάσης ὁ δρόμος κύκλῳ ταῖς εὐαγγελικαῖς ἄρτυσι δεσμούμενος τῇ προθέσει βραχὺς ἐνομιζέτο, εἰ μὴ καὶ πάσχων ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων, ἀκόρεστον εἶχε τὴν ἔφασιν, προπηδῶν ἀεὶ τοῦ κηρύγματος καὶ τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πάθεισιν ὡς ψυχρὸς στεμνόμενος σίδηρος· ἀλλ' ἐκείνου μὲν τὸ ἔργον, τὸ παγκόσμιον γίνεται κήρυγμα, ζήλου θερμότητι καὶ προθυμίᾳ, τῶν Χριστοῦ δικτύων εἴσω βαλλόμενον· Γρηγόριος δὲ πυρίπυρον ὄρμην, τὸν ἐκείνου ζῆλον εἰκότως κατονομάζει μεταποσειτημένην εἰς τ' ἀγαθόν· οὐ γὰρ διωγμὸν εἶποι τίς ἂν τὸν Παύλου κατὰ Χριστοῦ πρότερον κεινημένον, εὖ εἰδὼς διακρίνειν, ἀλλὰ ζήλου τινὸς ὄρμην θειοτέρου· τὸ γὰρ Μωσέα καὶ προσήτας καὶ νόμον ἀδρόν παυθῆσεσθαι, παντὸς τῷ Παύλῳ θανάτου πικρότερον ἦν· ἀλλ' ὅσον εἰκὸς μεταποσειθῆναι τὸν τοσοῦτον σκιᾶς ὑπεραγωνιζόμενον, αὐτὴν ἀριθῆλως τὴν ἀλήθειαν ἐπεγνωκότα· τὸ γὰρ ἀντὶ τοῦ μετ' ἐξουσίας πράττειν, μᾶλλον πάσχειν, καὶ τοῦ κηρύγματος ὑπεραποθνήσκειν· ἀντὶ δὲ τοῦ τύπτειν τύπτεσθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα προθυμώτατα φέρειν, τοῦ ζήλου παράρρησιν τὸ διάπυρον, καὶ τὸ τῆς ἀνωθεν ψυχικῆς εὐγενείας ἀδούλωτον· Παῦλον δὲ καὶ τὸν τούτου ζῆλον Γρηγόριος φυσιολογήσας, συντόμῳ φράσει παρέστησεν· οὐ γὰρ Γρηγόριον θέμις τὸν Παῦλον φυσιολογήσειν, ἐπεὶ πέρ τις ἄλλος Παῦλος μικροῦ καὶ Γρηγόριος.

492. Ἐκ δ' ἐνὸς ἀρχηγόνιο Κάϊν καὶ Ἀβελ ὑπέσαν ,

493. Ζηλήμων θυσίης τε θευδέος ἐσθλὸς ἀρητήρ.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Κάϊν καὶ Ἀβελ ἱστορία , ὡς ὁ μὲν Κάϊν ζηλότυπος ἦν καὶ φονεὺς , ὁ δὲ Ἀβελ θεοσεβοῦς θυσίας ἀγαθὸς ἱερεὺς.

494. Ἰσακίδαί δ' Ἡσαῦ τε κακὸς Ἰακώβ τε φέριστος·

Καὶ πλέον , ἐκ γὰρ ἐνὸς , δίδυμος γόνος οὐδὲν ὄμοιος.

Ἰσαὰκ υἱὸς ὢν Ἀβραάμ , ἔγημε Ῥεβέκκαν πρὸς γένους οὕσαν αὐτῷ , ἐξ ἧς διδύμους τίκτει τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ· ἀλλ' ἔτι τῶν ἐμβρύων ἐν τῇ μητρικῇ νηδίῳ τυγχάνοντων , ἐρρέθη τῇ Ῥεβέκκᾳ ὡς δύο λαοὺς ἐν τῇ κοιλίᾳ φέρει , καὶ ὅτι τῷ ἐλάσσονι δουλεύσειεν ὁ πρῶτος· κατὰ καιρὸν δὲ ταύτης κυσκούσης , τῆς γαστρός ἐκπρακύπτει πρότερος ὁ Ἡσαῦ , παραχρῆμα δὲ ὀλισθήσας ἔξεισιν Ἰακώβ τῆς Ἡσαῦ πτέρυγης ἐπειλημμένος· εἰς μέτρον δὲ ἡλικίας καταστάντων , ὡς μὲν ἄπλαστος Ἰακώβ , παρῴκει θεῷ συζῶν καὶ εὐσεβεῖα τρεφόμενος , Ἡσαῦ δὲ πονηρότατος ὅτε καὶ ἐντρεχῆς , ἔχων φυσικὴν ἀμαιοσύνην , θηρευτῆς τὲ ἦν καὶ τοξότης καὶ τὰ πάντα φιλοπόλεμος· γεγηρακότος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰσαὰκ καὶ βαρυωπῶντος καὶ πρὸς τὸ βιωτικὸν τέλος ἀποβλέποντος , κατ' ἑαυτὸν διανοούμενου προφάσει τὸν πρεσβύτερον εὐλογῆσαι παῖδα , κεκληκότες δὲ καὶ θηρεῦσαι θήραν αὐτῷ προστεταχότες , ἧς γευσάμενος εὐλογήσιν προεθυμῆιτο τὸν ἐπὶ τὴν θήραν ἡπειγμένον τὸν Ἡσαῦ , τοῦτον ἢ μήτηρ πτερνίζει τὸν τρόπον· τῷ νεωτέρῳ γὰρ παιδί φιλικῶς πῶς διακειμένη , τῆς ποίμνης θάττον ἐρίφους ἀγαγεῖν ἐπιτάσσει λίαν ὅτι καλοὺς δύο καὶ ἀπαλοὺς , τὴν εὐλογίαν αὐτῷ πανούργως ἐμπορευομένη· τὸν δὲ νέον , καὶ γὰρ εὐλαβῆς , τὸν πρεσβύτερον ἀπατήσειν εὐλαβηθέντα ,

μήποτε ἀντ' εὐλογίας κατάραν ἐπισπάσαιο, λόγοις πολλαῖς ἡμῶς ὀφέ ποτε τὸν προσφιλῆ παιδα τὸ καλῶς αὐτῇ παραστὰν διαπράξασθαι πείθει· καὶ δὴ τῶν ἐρίφων ἀγχιέντων, ταχέως ἢ Ῥεβέκκα τὰ κρέα δίσιφθα τῷ παιδὶ προσκομίσειν ἐπὶ κανοῦ τῷ πατρὶ διατάσσεται· ἀλλ' ἔτι τὸν Ἰακώβ τοῖς λογισμοῖς ἀγωνιῶντα, καὶ τῶν κατὰ φύσιν αὐτῆς τὰς αἰτίας προβαλλόμενον, ὡς αὐτὸς μὲν λέεις ἐστίν, Ἡσαῦ δὲ δασύς, καὶ μήποτε τὸν πατέρα ψηλαφήσαντα καὶ τὸ δράμα μεμαθηκότα, κατάραν ὡς πατὴρ καταφρονήσαντα ἐπαγάγη δεδοικότα, τῶν ἐρίφων ἢ μήτηρ τὰς δοράς ἀμφιδεμένη τῶν βραχιόνων τοῖς γυμνοῖς τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ τραχήλου, τὴν τε σελὴν Ἡσαῦ τὴν καλὴν ἐνδύσασα, τῷ πατρὶ παρίστησι τῆς αὐτοῦ θήρας μετασχόμενον· ἐκπληγέντα δὲ καὶ τὸ τάχος ἀγάμενον τὸν πρεσβύτερον, ἠδέως τὲ τῆς βρώσεως ὁμῶς ἐμφορηθέντα, προσαγαγεῖν αὐτῇ τὸν παιδα φήσαντα, καὶ φιλήσαντα καὶ τῆς τῶν ἱματίων ὁσμῆς ἀντιλαβόμενον, τίς τε εἶη πυνθανόμενον, καὶ ὅτι Ἡσαῦ ὁ παρεστὼς ἐστὶν ἀπατώμενον, ἔτι τὲ θαυμάζοντα καὶ τοὺς βραχιόνας διερευνώμενον, ἐκπλήξεως γέμοντα τὸν πρεσβύτερον ἀναβρῆσαι λέγεται, ὡς ἢ μὲν φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες εἶεν Ἡσαῦ· πολλαῖς τοίνυν τὸν Ἰακώβ πατρικαῖς εὐλογίαις στηρισθέντα, τῆς τοῦ πρεσβύτου παραστάσεως τάχος ἐκβάλλει Ῥεβέκκα· τῆς δὲ θήρας αὐτίκα τὸν Ἡσαῦ παρόντα καὶ τῷ πατρὶ προσελθόντα, μεμαθηκότα δὲ πρὸς τοῦ πατρὸς ὡς πανούργως ἐλθῶν τὰς εὐλογίας ἀφέλατο Ἰακώβ, στένοντα βαρὺ μετὰ φωνῆς τὸν Ἡσαῦ ὀδυρόμενον κατοικτείρας Ἰσαὰκ, τὰς μὲν εὐλογίας ἐπαύξει τῷ νεωτέρῳ Ἰακώβ, τῷ δὲ Ἡσαῦ ζήσειν ἐν τόξῳ φησὶν αὐτοῦ καὶ μαχαίρα, ὑπὸ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τελεῖν καὶ δευ-

λεύειν αὐτῷ προαγρευεῖ· ταύτη ται τὸν Ἰσαῦ πεπονημέ-
νον, καὶ τῷ Ἰακώβ ἀντικοτοῦντα, καὶ καιρὸν ἐπιτηροῦντα
τοῦ ἀνελεῖν αὐτὸν, εἰς Μεσοπεταμίαν τὸν νεώτερον ἢ Ῥε-
βέκκα πέμπει παῖδα τοῖς συγγενέσιν αὐτῆς μιχθησόμενον,
καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν εἰς γάμον ληψόμενον.

496. Καὶ Σολομῶν τὰ πρῶτα σοφός, μετέπειτα κήκιστος,

497. Ἦνίκα θηλυτέρησιν ἐφομαρτήσεν ἀλιτραῖς.

Εἴρηται ἡμῖν περὶ τοῦ Σολομῶντος ἡδῆ, καὶ τῆς Θεόθεν
αὐτῷ παρασχεθείσης σοφίας τὸ αἴτιον· ἀλλ' ὅπως σοφώ-
τατος ὢν ἐξηπάτηται, χρεῶν εἰπεῖν, ταύτης ἐπιμνησθέντος
τῆς ἱστορίας τοῦ Σαργόρου· Σολομῶν τοίνυν ὁ σοφώτατος
τῆς Δαβὶθ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βασιλείας ἐπειλημμένος, σο-
φῶς τὲ διεξάγων τὰ κατὰ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τῶν προβε-
βασιλευκότων σοφία πλούτῳ καὶ δόξῃ προκεκριμένος, γυν-
αικίαις αἰσθηματούμενος ἡδοναῖς, τοῦ ὄντως λήθην λαμβά-
νει Θεοῦ· τὸ μὲν γὰρ πονηρὸν γενέσθαι τοῦτον, τῇ Θεο-
πνεύστῳ γραφῇ σεσημείωται ἀνιγματοειδῶς, πλέον δὲ καὶ
τὸ μὴ τοῖς εὐσεβέσι συναριθμείσθαι, τοῦθ' ὑποφαίνει τι-
νὸς χάριν δὲ εἶμαι τοὺς Θεοκινήτους οἰκονομίας μὴ τηλαυ-
γῶς ἐκείνου κατηγορεῖν τῷ πρὸς τοὺς σοφοὺς φίλτρῳ φυσι-
κῇ ὑπηγμένων τῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ μόνον φιλοῦσι τοὺς
σοφοὺς ἄνθρωποι κατορθοῦντας, ἀλλ' ἔστιν ὅτε συμπάσχου-
σι καὶ προσπταίουσι· τοῦτον λόγος ἔχει τὸν Σολομῶντα πολ-
λὰς γῆμαντα γυναῖκας καὶ τὴν Φαραῶν θυγατέρα πασῶν ὑπο-
μάξιον ἐνηγκαλισμένον τῶν ἄλλων αὐτῷ προκεκριμένην, ὑπ'
αὐτῆς τῷ πρὸς αὐτὴν ἀπατηθῆναι φίλτρῳ, καὶ τοῖς ἐκεί-
νοις Θεοῖς ἱερά τελέσαι, προφανῶς τὲ τοῖς ἄλσεσι θυμιᾶν
καὶ τοῖς ὑψηλοῖς· τούτου Σολομῶντος παροιμιῶν πλήρεις εἰ-
σὶν ἔνθεσι βίβλαι, δι' ὧν συμβουλεύει γυναικῶν πολυτρό-

πῶς ἀπέχισθαι προφανότατα κρᾶζον, αἰνὸς καὶ γυναῖκες ἀποκίλισαν σφοδρῶς· ὅς ταυῦτα φθιγγόμενος, τρυφῇ καὶ γυναιξίν ἀθλίως ἀλοῦς, λίθην φεῦ λαμβάνει τοῦ σαρδόνιου θεοῦ.

Ἄγγελος ἦν τὸ πάριθεν ἑωσφόρος, ἀλλὰ πισόντος

οὐρανίοις παρέμεινεν ἐὼν * κλέος.

* cod. 1152

Ἐωσφόρος ὁ σατανὰς λέγεται· οὗτοι γὰρ φησὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου· πῶς ἔπεσεν ἐν τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρῶτὸ ἀνατέλλων; αὐτὸς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ὁ προφήτης τῆς πτώσεως ἐπάγει· σὺ δὲ, εἶπας τῇ πεσόντι, λέγων ἐν τῇ καρδίᾳ σου· ἀναβήσεμαι εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπάνω τῶν νεφελῶν θήσω τὸν θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὁμοῖος τῇ ὑψίστῳ· σὺ δὲ ῥιψήσῃ εἰς ἄδου· ταύτης δὲ δι' ἐκῶν καὶ Γρηγόριος παρακατιῶν αὐτολεξὶ τῆς προφητείας μνήμην ποιῶνται, τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ διαβόλου πτώσεως ἐξηγούμενος, ὅτι φῶς ἔχων καὶ δόξαν μεγάλην· τὴν βασιλικὴν τοῦ θεοῦ δόξαν ἀφελέσθαι σκεψάμενος, ἀτιμῶς πέπτωκεν ὅλος σκότος γενόμενος ἀντὶ φωτός.

Ὡς δὲ μαθηταῖς 680.

Οὐδὲν Ἰούδας ὄνειδος ἐπεὶ πέσεν.

681.

Οὗτος Ἰούδας τῶν δώδεκα Χριστοῦ μαθητῶν εἰς ὑπάρχων, καὶ τῶν ἄλλων κατ' ἰσότητα τῶν θείων ἀπολαύων χαρισμάτων, φιλάργυρος ὢν καὶ ζηλότυπος, ἀργυρίων ἕνεκα καὶ κέρδους οἰκτροῦ, φεῦ τῆς αἰωνίου διήμαρτε ζωῆς, τὸν εὐεργέτην Χριστὸν καὶ διδάσκαλον προδοῦς τοῖς παρνόμοις ἰουδαίοις εἰς θάνατον.

ΛΟΓΟΣ Γ.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΟΙΣ.

51. Μὴ δὲ σύ γ' ἐκ Σοδόμων προφυγὼν καὶ τέφραν ἀλύξας
 52. Τεῦδε βίου, θεῖου τε πυρὸς στονούεσσαν ἀπειλὴν,
 53. Εἰς Σόδομα βλέψειας, ἐπεὶ λίθος αἶψα παρήσῃ,
 54. Στήλη καὶ κακίης καὶ ἀργαλείου θανάτιο·
 55. Μὴ δ' ἐκ μὲν Σοδόμων κλέψῃς πόδας, ἐν πεδίοις δὲ
 56. Γείτοσι θεψύνειν ἄσσαν πυρὸς, ἀλλὰ τάχιστα
 57. Σώζεσθαι πρὸς ὄρος, μὴ σε πυρὸς ὄμβρος ἐπιστῆ.

Πᾶσα μὲν ἡ παροῦσα ἱστορία κεῖται ἐν τῷ πρώτῳ λό-
 γῳ, καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀναγωγῆς λόγον ἐξεσμένη· ἢ τις κα-
 τὰ τοὺς πονηροὺς σοδομίτας, καὶ τὸν Λῶτ, καὶ τοὺς ἀγ-
 γέλους, καὶ τὴν παγεῖσαν εἰς στήλην γυναῖκα τοῦ Λῶτ,
 καὶ τὴν ἐν πεδίοις Σηγῶρ πόλιν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνά-
 βασιν ἔπειτα σημαίνει· ἀλλ' ἐνταῦθα τῇ παρθένῳ ψυχῇ δια-
 λεγόμενος ὁ θεολόγος ὑποθήκας παρέχει, τοῦτ' ἔστι συμ-
 βουλίαν· ὑποθήκη γάρ ἐστι τὸ παρακατατιθέμενον· ὅπως
 μὴ φησὶν οὖν τῇ ψυχῇ βλέψῃς εἰς Σόδομα τοῦτ' ἔστιν εἰς
 τὸν βίον, στήλη γάρ ἂν κακίας γενήσῃ κατήγορον ἔχουσα
 ἐκτύπωσιν· μὴ δὲ τὸν βίον ἀποφυγεῖσα πλησίον ἴστασο τῶν
 βιωτικῶν, ὡς ἂν μὴ συμπαραληφθεῖς· τὸ γὰρ πλητταίζε-
 ρον, εὐχείρωτόν πως τῷ πυρὶ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὄρος σώζου
 φησὶ, καὶ μήκοθεν ἰδρυμένη καὶ τεῦ πυρὸς ἀνωτέρα· χθα-
 μαλωτέραν γὰρ καὶ γεινῶσαν, σύνυλον καταναλώσει ῥᾶν·
 πόρρω δὲ καὶ τῆς ἕλης ἀνωτέραν, ἀμήχανον προσπελάσαι.

98. Μερῖὰς πικρὸν ὕδωρ.

Μερῖὰ τόπος ἐστὶν ἐν Ἐλείμ. ἐνθα τὴν θάλασσαν τὴν

ἑρυθρὰν αἰ ἰσραηλίται περάσαντες, τῆς αἰγυπτίων κενώ-
 σιως ἀφέντες κατέπαυσαν· ἐνταῦθα δάμνα πικρὰ ὑδάτων
 καὶ φαινίκων ἐβδομηκονταδύς ὑπῆρχον σιλήχη, εἴσα δὴ τὸν
 λαὸν καταπαύσαντα καὶ δίψει ἐκλύομενον, πικρὸν γὰρ τὸ
 παρακείμενον ὕδωρ, ξύλου τί τῷ Μωϋσῇ δείκνυσιν ὁ Θεός,
 οὗ ὁ λαβὼν καὶ προσρίψας τῆς ὕδασι, εἰς γλυκύτητα με-
 ταποιήσας τὴν ἔμφυτον αὐτοῖς πικρίαν, ἴδὲ καὶ μάλα κα-
 λὸν τῷ διψῶντι παρέχει λαῶ· τούτου χάριν πικρίαν τὸν τό-
 πον ὠνόμασεν ἐκεῖνον· τὸ γὰρ Μερρὰ τῇ ἐβραΐδι διαλέκτῳ
 πικρία προαγορεύεται.

Χρῦσα χαλκείων διαμείβει εἰ γανθώντος 127.

Ἄντι βίου μικρὴν καὶ ἀεικία τέρψιν ἐδέξοι. 128.

Ταύτην ὁ Θεολόγος τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀμήρου συγγρα-
 φῆς εἶσαν, μεταφορικῶς παρεισάγει τῇ ψυχῇ διαλεγόμενος·
 Γλαῦκος γὰρ ὁ Ἱππολόχου, καὶ Διομήδης ὁ τοῦ Τυδείης,
 κατὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον εἰς μέσον παρῆλθον ἀμφοτέρω
 διαγωνιούμενοι· ὡς δὲ ἦσαν ἐγγὺς ἀλλήλοις ἐπίοντες, τὸν
 Διομήδην προφωνῆσαι λέγεται τῷ Γλαύκῳ, τίς ἂν εἴη πυ-
 θόμενον τοσοῦτον αὐτὸν τῇ τόλμῃ τῶν ἄλλων προπεπνηδνό-
 τα· οὐ γάρ πη φησὶν ἀνὰ τὴν δοξοποιὸν μάχην πρό γε τού-
 του ἀνδριζόμενον ἐωράκει· Γλαύκου βελλεροφόντειον τὸ γέ-
 νος καὶ θειότερον ἢ κατ' ἀνθρώπων εὐχομένου, Διομήδης
 ἐπιγυνοῦς, προγονικὸν ἄτε κατασπάζεται φίλον· ἄμφω δὲ ἀρ-
 μάτων ἀπαιχηθέντες, ἀλλήλοις τὰ τεύχη παραχωρήσαντες
 τὴν πρὸς ἀλλήλους ὧδε διέλυσαν μάχην· ἀλλ' ὁ μὲν ἦρωϊς
 τὸν Γλαῦκον τεύχεσι χαλκείις φιλοτιμησάμενος, χρυσείας
 ἀντεφιλοτιμήθη· οἷς ἐνδεδῶσθαι τοῦτον συνέβη. Ταύτην ὡς
 ἔφαμεν μεταφορικῶς τὴν ἱστορίαν τῇ ψυχῇ Γρηγόριος ὑπο-
 τίθεται· τὸ γὰρ λαμπρυνόμενον τοῦ ἀντιπάλου καὶ μικρὰν

τινα γοῦν παραδέξασθαι τέρψιν, καὶ τὸν τόνον παραχαλάσαι, χαλκεία χρυσίων ἐστὶν ἀντιδέχασθαι, τούτεστι τῶν εὐτελῶν τὰ πολλῶν ἀντιπρόσθαι τιμιώτερα.

131. Καὶ δόμον αἰγλήντα, καὶ Ἀλκινόσιο τράπεζαν.

Ἀλκίνοσος τοῦ φαιάκων ἔθνους βασιλεὺς ὑπάρχων, φιλότιμός τε ἦν τὰ πάντα καὶ φιλόξενος· οὗτος πλουσίαις ἀμειβόμενος τοὺς παρατυγχάνοντας δωρεαῖς, αἰκούς τε λαμπροὺς κεντημένους, καὶ τράπεζαν τῶν πρόποτε βασιλέων θαψιλεσέραν, Ὀδυσσεά πλάνη φερόμενον ναυηγὸν καὶ οἰκτρὸν ἀλήτην, κατὰ τὴν αὐτοῦ γενόμενον πόλιν, φιλοφρόνως ἐτίμησεν· ὅπως δὲ καὶ τοῦτο συμβέβηκε, τῶν λόγων προϊόντων λελέξεται· τούτων γὰρ ἐν πλάτει παρακατιῶν ὁ Θεολόγος μνημονεύει.

135. Φύλλα συκῆς μ' ὡς πρόσθεν Ἀδάμ Εὖσαν τε καλύπτει,
Κεῖται ἢ παροῦσα ἱστορία ἐν τῇ β' λόγῳ.

138. Ἡ τινὰ παρ πυλεῶνα βεβλημένος ἄχθος ἀρούρης
Ἄνδρὸς ὑπερφιάλοιο, πένης καὶ Λάξαρὸς ἄλλος.
Κεῖται ἐν τῇ πρώτῃ λόγῳ.

152. Καὶ σὺ φίλοις τεκέεσσιν Ἰωναδάβ ἔξοχε μῆτιν.

Ἐβραῖος ἦν τὸ γένος καὶ Θεσσαβῆς ὁ Ἰωναδάβ· οὗτος δὲ τοῖς τέκνοις ἐνετείλατο μὴ γῆν ἀρόσαι, μὴ δὲ φυτεῦσαι ἄμπελον, αἶνου δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸ ἀβροδίαιτον ἀπέχεσθαι πάντων· ἐν σκηναῖς δὲ κατικεῖν, καὶ Θεῷ ζῆν καὶ τούτῳ μόνῃ προσανέχειν· Ἐσταίους δὲ τούτους ἢ γραφὴ κατωνόμασεν.

164. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ λαὸν ὑποσχεσίης ἐπὶ γαῖαν

165. Ἰέμενον τοῦ πρόσθε στύλος πυρὸς ἡγεμόνευε,

166. Καὶ νεφέλης ἔλκοντος ἀσημόντου δι' ἐρήμης.

Λαὸς προαθυμούμενος ἐπὶ τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν ὁ

Ἰσραηλίτης ἐστίν, ὃν ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγὼν ὁ Θεὸς, ἐν
 στύλῳ πυρὸς ὠδήγησε καὶ νεφέλῃς ἐπὶ χρόνων τεσσαράκοντα
 ἔτη· γῆ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἐστίν ἡ Χαναανῶν· ταύτην
 γὰρ εἰς κατάσχεσιν τῇ Ἀβραάμ διδόναι καὶ τῇ σπέρματι
 οὗτου μετ' αὐτὸν, εἶπεν ὁ Θεός· ταύτην ἤκουσεν τὴν γῆν
 ἔθνη ἑπτὰ, ἀμορραῖοι, χαναανῶι, χετταῖοι, φερεζαῖοι,
 γεργεσαῖοι, εὐαῖοι, ἰεβουσαῖοι· τούτους πάντας ἐξελεῖν ὁ Θεός
 ἀπὸ προσώπου Ἰσραὴλ, τὴν γῆν αὐτῶν τῇ τοῦ Ἀβραάμ
 κατεκληροδότησε σπέρματι, ὡς ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν.

Ἐκ πάντος ὑπέοιξε καὶ οὐρανὸς εἶδαρ ἔδωκεν.

167.

Τὴν ἐρυθρὰν Ἰσραὴλ διατμηθεῖσαν διελευσάν θάλασσαν,
 κατὰ τὴν ἔρημον γεγευῶς, οὐρανόθεν τροφήν ὑποδέχεται· ἡ
 δὲ ἦν ὡς ἐγκρὶς μέλιτος, μάννα δὲ ταύτην ὁ Ἰσραὴλ κέ-
 κληκε· γογγύσαντι δὲ τῷ λαῷ καὶ κρεθῶν ἐφιεμένοι, ὄρτυ-
 γομήτραν εἰς πλῆθος ὁ Θεὸς ἐξαποστέλλει· ὄρνεις δὲ τοῦ-
 το πτερωτῶν, ἢ τις πεσοῦσα πολλὴ κόρον αὐτοῖς τῆς ἐπι-
 θυμίας παρέσχε τοσοῦτον, ὡς εἰς χολέραν μετατραπῆναι·
 οἶον γὰρ ἐστὶ πάσχειν τοὺς κοιλίας ὑποφόρους, ἀπλήστως
 τῆς ὄρτυγομήτρας ἐμφορηθέντες, νόσῳ περιελθόντες κακῶς
 τοῦ ζῆν οἱ πλείους ἀποηλλάγησαν· ὡς θανάτου τὸν λαὸν
 κατανεμηθέντος, ἐπιθυμίας μνήματα τὸν τόπον κατονομα-
 σθήναι.

Καὶ πέτρα βλάστησεν ὕδωρ.

167.

Ταῖς Ἰσραηλίταις κατὰ τὴν ἔρημον οὔσιν, ἀνυδρία ξη-
 ραινομέναις, ἐκ πέτρας ὕδωρ ἔβλυσεν ὁ Θεός· ἐπισάντι γὰρ
 Μωϋσῇ τῷ λαῷ, καὶ τοῦτον μέλλοντι καταλεῦσαι, προσέτα-
 ξεν ὁ Θεός τῇ ράβδῳ κροτῆσαι τὴν πέτραν· οὗ γενομένου
 ζῶν ὕδωρ ἀνεδόθη, καὶ διψῶντα κερέννουσι τὸν λαόν· τῶ-
 το τῆς ἀντιλογίας ἐκλήθη τὸ ὕδωρ, ἐκέισε γὰρ ὁ λαὸς ἀν-

τέπει Μωϋσῆ, Μωϋσῆς δὲ τῆ ῥάβδῳ τὴν πέτραν κροτή-
 σας, μὴ φησὶ τῶς υἱᾶς Ἰσραὴλ ἐν ταύτης ὑμῖν ἐξάξω τῆς
 πέτρας ὡ ἀπειθεῖς; ὅτου χάριν τῆς πορευομένης καὶ αὐ-
 τὸς εἴργεται γῆς· γενόμενος γὰρ κατὰ τὴν μωαβιτῶν χῶ-
 ραν, ἀνεισιν ἐπ' ὄρους ὑψηλοτάτου, καὶ πᾶσαν τὴν ἀγα-
 θὴν γῆν κατοπετεύει, ἣν τῆ Ἀβραὰμ εἰς κατάσχεσιν παρα-
 σχεῖν ὑπέσχετο ὁ Θεός· πλεῖστα δὲ λιταζόμενον τὸν Μωσέα
 ταύτης ἀξιοθεῖναι, εὐ κατένευσεν ὁ Θεός, ἀλλ' ἅμα τοῦ-
 τον τῶν σαρκὸς ἀπολυθεῖναι δεσμῶν διετάξατο, τῶς μὲν
 ὀφθαλμοῖς εἴωρακας, εἰσῶν, ἐπ' αὐτὴν δὲ οὐκ ἐπιβήση,
 ὅτι φησὶν εὐχ' ἡγίακάς με ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐπὶ
 τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας.

168. Ὁ δ' ἐχάσσατ' ὀπίσω — εὐρὺν ῥέων ποταμός.

Τὸν Ἰορδάνην φησὶ μετὰ γὰρ τὴν Μωσέως τελευτήν,
 Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καθηγουμένου τοῦ Ἰσραὴλ, μέλλουσι τὸν
 Ἰορδάνην διαβαίνειν, προσέταξεν ὁ Θεός τῷ Ἰησοῦ τὴν κι-
 βωτὸν τῆς διαδήκης κυρίου τοὺς ἱερεῖς λαβόντας, μέσον σῆ-
 ναι τοῦ Ἰορδάνου· τούτου δὲ γενομένου, τὸ μὲν εἰς πρηνὲς
 φερόμενον ὕδωρ ἐπὶ τὴν τῶν ἀλῶν ὄρμησε θάλασσαν, τὸ
 δὲ ῥέον ἀνωθεν ἔση πῆγμα, καθ' ὅλης τῆς κρηπίδος πλη-
 ρούμενον· ξηρανθέντος δὲ τοῦ Ἰορδάνου, διήλθεν ὁ λαὸς
 ἀβρόχοις ποσὶν, ἐκάστη δὲ τῶν φυλάρχων ἀνελέσθαι λί-
 θου προσέταξεν ὁ Θεός καὶ τῶς ἐπιγενησομέναις μνημέσου-
 νον ἀποθέσθαι, ἀλλὰ καὶ δώδεκα ἀντ' αὐτῶν ἐν αὐτῷ τῷ
 τόπῳ θεῖναι τῆς διαβάσεως, τοὺς καὶ μέχρι νῦν ἰδρυμέ-
 νους αὐτόσε.

169. Καὶ ἥλιος ἔσχεθε δίφρον,

Κεῖται ἡ ἱστορία ἐν τῷ β' λόγῳ.

170. Καὶ παλάμησι τρέπαιον ἀνὴρ ἔστησε ταφείσαις

Σταυρὸν ὑποσκιάων.

171

Κεῖται ἡ ἱστορία ἐν τῷ α' λόγῳ.

Πίστις δ' ἐπέθηκεν ἀκιννάς.

172

Κεῖται ὁμοίως ἐν τῷ α' λόγῳ.

173.

Ἴλιος δὲ κόραξι τράφη καὶ γραῖαν ἔθρεψεν

Σιδονίην τυτθῆσιν ἐνὶ ψεκάδεσσι βίαις.

Ὅτε τὸν οὐρανὸν Ἴλιος ἀπέκλεισε, προσέταξεν αὐτῇ ὁ Θεὸς εἰς χειμάρρου πορευθῆναι Χερρᾶθ, κηκῆιδεν πιεῖν ὕδωρ· ἐνετείλατο δὲ τοῖς κόραξιν ὁ Θεὸς κομίζεσθαι αὐτῇ τὴν τροφήν· ἔφερον μὲν οὖν αὐτῇ πρῶτὸν μὲν ἄρτον, τὸ δειλινὸν δὲ κρέας· ξηρανθέντες δὲ τοῦ χειμάρρου, πάλιν εἰς Σάρεφθα τῆς Σιδονίας πρὸς τινα χήραν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀποστέλλει· αὐτῇ δὲ τὸν μὲν βίον πάντων ὑπῆρχε μετριωτέρα, φιλόξενος δὲ καὶ τὴν πρόθεσιν μάλα πλουσίαν κεκτημένη· ταύτην ἐλθῶν ὁ Ἴλιος ξυλευομένην εὐρών, καὶ προσφωνήσας ἄρτον αὐτῇ παιῆσαι προστάσσει ἐγκρυφίας, τῆδε γὰρ ὕδωρ αὐτῇ κομίσαι προσέταξε πρότερον, ἀφ' οὗ πεπωκὼς, ἄρτον αὐτῷ φησὶ λήψεσθαι· τῆς δὲ μὴ πλέον δρακὸς ἀλεύρου κεκτῆσθαι φησάσης ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ μικροῦ ἐλαίου ἐν τῷ καμψάκῃ, τούτου χάριν τὸ συλλέγειν τὰ ξυλάρια, καὶ τὸν ἄλευρον πέψασαν, ἅμα τῷ παιδί μονογενεῖ αὐτῇ ὄντι μεθέξειν καὶ παραχρῆμα τεθνήξουσιν, ὁ προφήτης πορεύου φησὶν ὅτι τάδε λέγει κύριος· ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει, καὶ ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει, ἕως τοῦ θούνηναι κύριον τὸν ἕτερον ἐπὶ τὴν γῆν· ἅμα εἶπε, καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐπηκολούθει παρ' αὐτῇ γούν ξενισθεῖς διααρτέρει· τὸν δὲ παῖδα τῆς γυναικὸς νοσηλευθέντα, πολιαῖς εἰκὸς ταῖς ὑπὸ τῆς γραδὸς λοιδορίαις βαλλόμενος, ὡς ἐλθῶν καὶ τὰς αὐτῆς ἀναμνήσας ἀμαρτίας τὸν υἱὸν ἔθα-

νάτωσε, κατοικτίζεται ὀρυπτόμενος ἐκείνης πλέον· εἶμαι λέγων κύριε ὁ μάρτυς τῆς χήρας μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ, σὺ ἐθανάτωσας τὸν υἱὸν αὐτῆς· ἐν τσοῦτω δὲ τὸν Θεὸν δυσωπήσας, ἐμφυσήσας τὲ τῷ παιδαρίῳ, ζῶντα παραχρῆμα δίδωσι τῇ μητρὶ· τοῦτον δὲ τινες φασὶν εἶναι τὸν Ἰωαννὸν καὶ πιθανός γε ὁ λόγος, ἐπεὶ καὶ τύπος τῆς Χριστοῦ ὁ Ἰωανῆς γέγονεν ἀναστάσεως.

177. Ἐβραῖοι δὲ τε παῖδες ἐὼν ποθέοντες ἐδοῦν,

178. Ὅφρακε μὴ βασιλῆος ἐνὶ χρανθῶσι τραπέξῃ.

Παῖδες οὗτοι Ἀνανίας Ἀζαρίας Μισαήλ καὶ Δανιήλ, ὧν ἀνωτέρω μεμνήμεθα· τούτους ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν ἑβραίων ἐπιλεξάμενος μετὰ καὶ ἄλλων ὠραίους, ἅτε καὶ τὸ γένος βασιλικὸς, τῷ τῆς τραπέξης αὐτοῦ παραδίδωσιν ἄρχοντι, ἐντειλάμενος αὐτοῦς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς διατρέφεσθαι τραπέξης, ἀφ' ὧν αὐτὸς ἦσθιεν ὁ βασιλεὺς· τῶν δὲ παίδων εὐλαβείᾳ συζώντων, καὶ τῆς βασιλικῆς τραπέξης τοῖς παντοδαπῶς ἐδέσμασι μὴ χρανθῆναι βουλομένων, τὸν ταῦτα προσεταγμένον δι' ἀξιώσεως τούτων μὲν αὐτοῖς παραχωρῆσαι, τῶν ἐκ γῆς δὲ φουμένων ἐπιτρέψαι μετασχεῖν δυσωπεῦσι, δεδοικότα δὲ μὴ σκυθρῶπὸς αὐτοῦς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἀπάξει, μὴ φροντίζειν περὶ τούτου πείσαντες, τῶν ἀβρῶν μὲν οὐκ ἐχράνθησαν, τῶν δὲ προσφυῶν ἐν ἀπολαύσει γεγόνασιν τροφῶν· μάλιστα δὲ τῶν ἐκ βασιλικῆς τρεφομένων διαίτης ὠραῖοι τὲ ἦσαν καὶ μᾶλλον χαρίεις, ὡς καὶ τὸν βασιλεῖα τῆς ὥρας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως καταπλήττεσθαι, τοῦ πατρίου Θεοῦ χάριν αὐτοῖς παρεσχικότος.

181. Καὶ Δανιήλ λείψει ῥίφεις βερά μαινομένοιισιν

182. Θρέφεν οὐ τι λέοντας ἐπεὶ χείρας ἐξεπέτασσευ

Ἡερίην δ' ἐνὶ χερσίν εὐδέξατο δαίτια προφήτου. 187.

Δανιὴλ λέουσι βορὰ ῥίφεις ὑπὸ Βαλτάσου τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, τοὺς μὲν λέοντας οὐκ ἔθρεψεν, αὐτὸς δὲ τροφῆς θείοπemptου ὑπεδέξατο· τὸν γὰρ προφήτην Ἀμβακούμ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὄντα, καὶ τοῖς ἰδίαις ἀμπαταῖς τροφὴν κομίζοντα, φακῶ δὲ ἦν ἔφημα, ἄγγελος τῆς κόρης ἀφίρτασεν, ἐν ῥίπῃ τὲ ἀπαγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, κατήγαγεν ἐν τῇ λάκκῳ μεταλαβαῖν οὖν τροφῆς ὁ Δανιὴλ, αὐτίς ἀνάγει τὸν Ἀβακούμ, τὰς βασιλικὰς ἀμφὶ τὸν λάκκον τυγχανούσας σφραγίδας σώας φυλάξας· ἀναγαγὼν τὲ πρὸς τὰ οἰκεῖα, πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀποκαθίστησι γῆν.

Σπλάγχχνων δ' ἐκ μεσάτων ἀπερεύξατο θεῖον Ἰωανῶν 184.

Θῆρ ἁλὸς οἶον ἔδεκτο τριήμερον. 185.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἰωανῶν ἐξήγησις ἐν τῷ α' λόγῳ.

Ἄχρις Ἰωάννου δὲ τροφὴ καὶ κηρίον ἦεν 187.

Ἄγριον, ὑψηλόφων δὲ τρίχες ἔσθημα καμήλων. 188.

Τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἀκρίδες ἦν ἢ τροφὴ καὶ μέλι ἄγριον (1). τὸ δὲ ἔνδυμα εἶχεν ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνη δερματίνη περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ· κεῖται δὲ ἐν τῷ β' λόγῳ ἢ ἐξήγησις.

Τίς θέκλαν ἐσάωσεν ὑπ' ἐκ πυρός; ἢ τίς ἔθησε 190.

Θηρῶν ὠμοβόρων κρατερόν μένος; 191.

Θέκλα κόρη παρθένος ὑπῆρχε τῶν ἐνδόξων πόλεως εὖσα Ἰκονίου· ταύτης μήτηρ Θεοκλεία τούνομα, καὶ Θάμυρις τῶν ἐν τέλει ἐπιχωρίων μνήσῳρ καθειστήκει· Παύλου τισινου τοῦ ἀποστόλου κατὰ τὴν ἰκονιάων εἰς οἶκον Ὀνησιφόρου γενομέ-

(1) Congruit haec explicatio cum latina vulgata; discrepat autem ab illa paginae 33, quae ad sophronianam in anacreont. V. accedit.

νου , καὶ τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον τοῖς προσκυῖσι καταγγέ-
 λοντος , περί τε ἀγνείας διαλεγομένου , καὶ τῆς ἀποκειμένης
 τοῖς παρθενεύουσι μακαριότητος , ἡσθεῖσα ἢ παρθένος , τῷ
 γὰρ οἴκῳ τοῦ Ὀνησιφόρου συνομοροῦσαν εἶχε τὴν αἰκίαν , ἐπέ-
 τινος ἐπεπάγη θυρίδος· εἰομένη δὲ παραπληξία τὴν παρ-
 θένου ἢ μήτηρ ἐαλωκέναι , τὸν τε Θάμυριν μεταπεμφαμέ-
 νη καὶ πολλαῖς πιθανότησι Θέκλαν ἐπιστρέφειν ἀμιλλωμένη
 καὶ μηδὲν ὠφελῶσα , τῷ τῆς πτόλεως ἡγεμόνι καυθησομένην
 ὡς ἀνυμφον παραδίδωσι παρθένου· πολλῆς τῷ Παύλῳ τού-
 του χάριν γάσεως γενομένης , πυρὰς δὲ ὑπαναφθεΐσης , καὶ
 μέσον τῆς Θέκλας βληθείσης , νεφέλη τίς θροσώδης ἐπι-
 σκιάσασα , τὸ μὲν πῦρ ἔπαυσε , τὴν παρθένου δὲ διεφύλαξε
 σῶαν· ταύτης δὲ τοῦ πυρὸς ἐκφυγύσης καὶ Παῦλον ἀνα-
 ζητούσης , σὺν αὐτῇ τὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν γενομένης ,
 τῶν ἐν ἀξιώμασιν ἄλλος , Ἀλέξανδρος τὴν προσηγορίαν , τῇ
 τῆς Θέκλης ἐπιμανεῖς ὥρα , ταύτην βιαίως ἔλκειν ἐπειράτο·
 καὶ τούτου δὲ πρὸς αὐτῆς ἀτίμως ἀποπεμφθέντος , στά-
 σιν τὲ κατ' αὐτῆς διεγείραντος , θηρίαις βερά μέσον στα-
 δίου τὴν παρθένου καταδικασθεῖσαν , εἶχον μὲν οὐχ' ἄλω-
 τὸν οἱ θῆρες , αἰδέσιμον δὲ , εὐ γὰρ σπαρακτικῶς τοῦ σώ-
 ματος τῆς παρθένου , θωπευτικῶς δὲ μᾶλλον προσήγγιζον.

194. Οὐδέ μεν οὐδ' ἀγνῆς ἐπιλήσομαι , εὐ γὰρ ἔοικε ,
 195. Σουσαύνης εἰ καὶ μιν ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀτήρ ,
 196. Σωφροσύνης ἢ τόσσον ἔσχε πόσον , ὥσε φυγοῦσαν
 197. Χείρας ἀθεσμοτάτας , ψήφοις δ' ἀδίκουσι δικασῶν ,
 198. Ἐς μόρον ἐλκομένης , ποῦ ὑπ' ἐκ θανάτῳ σώσειεν
 199. Πνεῦμα νέου , πολιοῖο φρένας , καὶ μήδεα πυκνά
 200. Ὀρθοδίκου θήσαντος ὑπὸ σφετέροισι λόγοισι
 201. Πρεσβυτέρους Βαβυλῶνος ἀλιτροτάτους ἀθεμίτους.

Σουσάννα θυγάτηρ ἦν Ἰσακίμ τοῦ Χιλιεύ· αὕτη σόφρων ὑπάρχουσα καὶ γε ὡραία, τῇ μὲν Σὺν τὴν συνείδησιν, τὴν σωφροσύνην δὲ τῷ ἀνδρὶ διὰ σπουδῆς εἶχε φυλάττειν· ταύτην ἐν παραδείσῳ τῷ εἰσὶν αὐτῆς συνεχῶς εἰσιῦσαν δύο τινὲς τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ θεασόμενοι, τῇ ὄψι ἐπιμανέντες αὐτῆς ἐνήδρευον· συνεχέστερον δ' ὑπαναχωροῦντες καὶ πάλιν γενόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ, τὸν εἰς τὴν Σουσάνναν ἀλλήλους ὑποφαίνουσι δυστροπον εἶστρον· τότε δὴ κοινῇ τῆς βουλῆς ἔχονται τοῦ ταύτην εὐκαίρως κατασχέειν, καὶ τὸ σπουδαζόμενον ἐπ' αὐτῇ πληρῶται μῦθος· ἐπιλαβόμενοι δὲ ταύτης ἐν ἡμέρᾳ λουσμένης ὅτε μὴ παρῆσαν τῶν νεανίδων αὐτῆς σὺν αὐτῇ, πρὸς αἰσχρὰν μίξιον συνελθεῖν αὐτῆς ἐβιάζοντο· ἢ καταμαρτυρήσειν ἔλεγον αὐτῆς, ὡς μετὰ νεανίσκου ταύτην κατέλαβον· ἀλλ' ὅτε μὴ δὲ οὕτως πείθειν εἶχον αὐτὴν, αὐτῆς μὲν βρώσης, τῶν δὲ ἀντεπιβρωμένων, τοῖς συγγενέσι παροῦσι καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν, ψευδῇ τῆς Σουσάννης κατεμαρτύρου· αἰδοσθέντων δὲ τῶν περὶ αὐτὴν καὶ ὑποχωρησάντων, τῇ ἐξῆς οἱ πρεσβύτεροι τὸν λαὸν ἐκκλησιάσαντες, τοιαῦτα τῆς Σουσάννης κατεμαρτύρου· οἱ δὲ ταύτην ὡς μοιχαλίδα καταλευθῆναι κρίναντες ἀπήγαγον· μέλλουσι δὲ πρὸς τοῦτο χωρεῖν, Δανιὴλ παιδάριον ἔτι τῶν ἀπαγόντων ὡς ἀκρίτων κατεπιβρώμενος, εἰς τὸ κριτήριον ἐξ ὑποστροφῆς συγκαλεῖται· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ὑπὸ ταῖς ἰδίαις δήσας λόγοις, ψευθεῖς τὲ κατὰ πάντα τοῖς πᾶσιν ἀποδείξας, τὴν μὲν Σουσάνναν τῆς παρανόμου κρίσεως σώσας, καὶ θανάτου λυτρωσάμενος, ταῖς οἰκείαις ἀποδίδωσι σῶαν, ἐκείνους δὲ τῷ ἴσῳ παραδοὺς θανάτῳ, παραδειγματίσας ἀπώλεσε· πρεσβυτέρους δὲ Βαβυλῶνος φησὶν, ἐπεὶ περ ἐν Βαβυλῶνι γέγονε ταῦτα, τῆς αἰχμαλωσίας Ἰσραὴλ αὐτόσε δια-

τριβούσης· ἀλλὰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀναγωγῆς λόγον ;
Βαβυλῶν ἐστὶν ἡ ἁμαρτία· τῆς τίνου ἁμαρτίας ἀλλ' οὐ-
χὶ τοῦ Ἰσραὴλ πρεσβυτέρους ἐκείνους εἰκότως ἐκάλεσε τοὺς
παρανόμους.

202. Παύλου δ' αὐτὸς ἄκουσας ὅσης κακότητος ἄεθλον

203. Ὅσσατιὼν μόχθων τὲ καὶ ἀργαλείων μελεδόντων.

Ὅσακις ἐὰν Παύλου Γρηγόριος ἐπιμνησθῆ, τῆς ἐκείνου
μέρος ἀρετῆς ἐξηγεῖται· καὶ γὰρ πρὶν ἀλλαχοῦ περὶ Παύ-
λου διαλεχθεῖς, αὖτις παρεισάγει· φησὶν οὖν ὅτι πολλοὺς
ὑπὲρ Χριστοῦ πόνους ὁ Παῦλος ἀνέτη· καὶ γὰρ οὕτως ἔχει,
τῆς τε συγγραφῆς τοῦ Λευκᾶ καὶ τῶν αὐτοῦ Παύλου ἐπι-
στολῶν ἐν πείρᾳ τίς κατασᾶς, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἐπί-
μοχθεν τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πάθεισιν εὔροι· διὸ καὶ γράφον-
τος ἐστὶν αὐτοῦ Παύλου Κορινθίοις ἀκοῦσαι, ὡς ἐν κόποις
καὶ φυλακαῖς καὶ κινδύνοις τὸν βίον διετύχουεν· ὑπὸ γὰρ ἰου-
δαίων, φησὶ, πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν τετύφθαι ;
τρῆις ναυαγῆσαι, ἅπαξ λιθασθῆναι, νυχθήμερον ἐν τῷ
βυθῷ πεποικέναι, ἑδοικερίαις εἶτα πολλῶκις ἐμιλῆσαι, κιν-
δύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λησῶν, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ ;
κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐκ γέ-
νους, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, κόπῳ καὶ μόχθῳ, ψύ-
χει καὶ γυμνότητι, λιμῷ καὶ δίψει, θανάταις πολυτρόποις
καὶ δεσμοῖς, διωγμοῖς τὲ καὶ μάστιγι, καὶ τέλει τῷ θεῷ
αἵματος μαρτυρίᾳ.

205. Καὶ τριτάτοις πόλου πρὸς χῆρου ἰκέσθαι

206. Καὶ θεῖναι γλυκερῆσιν ἐν ἄρκυσι κόσμον ἅπαντα.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

213. Τούνεκα καὶ δολόμητις ἐπὶ Χριστοῦ βασιλῆος

214. Ἐς πείραν καθέηκε, θεὸν βροτὸν ἄμμιγα λεύσω

Πεινάοντ', ἐκέλευσε λίθους εἰς εἶδαρ ἀριῦσαι.

215.

Μετὰ τὸ βαπτισθῆναι Χριστὸν, νηστεύσαντα τισσαρά-
κοντα ἡμερῶν κατὰ τὴν ἔρημον, περᾶζει προσελθόν ὁ σα-
τανᾶς· πεινάσαντι γὰρ φησὶ τῷ Ἰησοῦ, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,
εἰπὲ ἵνα αἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται· Χριστὸς δὲ ὡς οὐκ
ἐπ' ἄρτι μόνῃ ζήσεται ἀνθρώπος εἰρηκῶς, ἄτιμον τὸν πει-
ραστήν ἀποπέμπτει· δεῦτερον δὲ καὶ τρίτον πειράσας ὁ
δαίμων διὰ τε δόξης ὡς αὐτῇ πάσας προσκυνήσαντι τὰς
βασιλείας παρέξει τῆς γῆς, τότε τρίτον ὡς βαλεῖν ἑαυ-
τὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους κάτω τῆς δεύτης ἐπιδεικνύοντα ἀπω-
σθεῖς, ἕως καιροῦ ἀνεχώρησε· καιρὸν δὲ φησὶν ὧδε πάντως
τὸν καιρὸν κατὰ τὸ πάθος, ὅτε σφοδρὸν ἐπιδέμενος, τὸ μετ'
ἡγου ὑπέμεινε πτώμα, πάσης ἐλαθεῖς τῆς οἰκουμένης, καὶ
πᾶσιν ὁ ἀλιτήριος δαίμων γέλως καταστάς.

Δεῖδω μὴ βιώταιο θεμελίον ἐν ψαμάθαισι,

371.

Βαλλόμενος ὄμβρω ποταμαῖς ἀνέμοις τὲ σκεδασθῶ.

372.

Περὶ τῆς ἐπὶ πέτρα παγείσης αἰκίας καὶ ἐπὶ ψάμμου,
τοῦ τε πεσόντος εἰς τὴν γῆν σπόρου, καὶ τῶν ζιζανίων,
περὶ τε τῶν παρθένων, τοῦ τε γάμου τοῦ ἐτοιμασθέντος,
καὶ τῶν κεκλημένων καὶ παραιτησαμένων, τοῦ τε ῥυπαρὰν
ἔχοντος στολῆν, τοῦ τε γρηγορήσαντος δούλου καὶ τῶν τα-
λάντων· ταῦτα μὲν ἅπαντα προβλήματα τῶν τοῦ σωτήρος
εἰς παραβολικῶς λόγων, ἃ τινὰ καθ' ἐν ἑρμηνευόμενα, τη-
λαυγῶς λελέξεται.

Μὴ δ' ὡς Ἡλεῖδαι πατρὸς ἀτίσητε ἐφετμήν.

406.

Κεῖται περὶ τοῦ Ἡλεῖ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐν τῷ ἄ λόγῳ.

Καὶ Σολύμαις Σαμάρειαν ἀλιτροτάτην ἱεροῖσιν.

419.

Σολομῶντος τεθνηκότες, διάδοχος τῆς αὐτοῦ βασιλείας
Ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γίνεται· οὗτος συναθροισθέντα πρὸς

αὐτὸν τὸν λαὸν Ἰσραὴλ, καὶ τοὺς φόρους αὐτῶν αἰτούμενον ἐπικουφίσαι, τοῖς πρεσβυτέροις παῖς τοῦ πατρὸς συμβουλευσάμενος τίνα λόγου αὐτοῖς ἀποκρίναιτο, καὶ κείνων ἀπαλῶς αὐτοῖς ἀποκριθῆναι συμβουλευσάντων, γνώμην καὶ τῶν νεωτέρων εἰληφῶς αὐτοῦ παίδων, τοῖς μὲν νεωτέροις σκληρῶς ἀποκριθῆναι τῷ λαῷ τῆς γῆς συμβουλεύσασαι πεισθεῖς, ὃ τότε διαπραξάμενος, καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀπειθήσας τῇ συμβουλίᾳ, εἰς τὸναντίον τὸν λαὸν περιτρέπει, καὶ δέκα φυλῶν ἀπεχωρίσθη μέρος, εἰπόντος τοῦ λαοῦ, οὐκ ἔστι μερὶς ἡμῖν ἐν Ἰούδα· ἀνὴρ Ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματά σου· τότε δὴ τῶν Σολομῶντος παίδων Ἱεροβοὰμ, υἱὸν Ναβὰτ αἱ δέκα φυλαὶ χρίουσιν ἐφ' ἑαυτὰς εἰς βασιλέα· μηχανᾶται οὖν οὗτος, ὥστε προφάσει τοῦ ναοῦ τὸν λαὸν ἐξ Ἱερουσαλήμ ἀπάγεσθαι, θαμάλεις χρυσὰς καὶ τοῦ Βάαλ εἰδωλον, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐν Ἰεζραὲλ τῇ πρὸς τὴν Σαμάρειαν ἐνιδρύσαι, ὅπου καὶ θυσιαστήρια τοῖς Βααλεῖμ πηξάμενος, θύειν τὸν λαὸν Ἰσραὴλ παρεσκεύαζε· διὸ τὴν Σαμάρειαν ἀντὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τῷ Ἰσραὴλ ἐνιδρύσας ὁ τοῦ Ναβὰτ Ἱεροβοὰμ, τῆς θείας λατρείας καὶ τοῦ πατρῴου νόμου ἀπέστησε· τούτου πολλαχοῦ τῆς γραφῆς κατηγορούσης ὡς πρῶτος ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραὴλ, εὔροι τίς ἂν· ἀλλὰ καὶ τὸ σολομώντειον ὡδε καλῶς ἐκλήπεον, τὸ τρίτον σαλεύεσθαι τὴν γῆν· τὸ δὲ τέταρτον εὐχ' ὑπομένειν, βασιλεύοντος δούλου τοῦ γὰρ Σολομῶντος δούλος ἦν οἰκογενῆς Ἱεροβοὰμ· ἀναγωγικῶς οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος ταῦτα φησὶν· οὐ γὰρ τῇ Ἱερουσαλήμ τὴν Σαμάρειαν οἶόν τε ἐξισοῦσθαι.

432.

Τίς δ' αἴτιον Σάπφειραν ἀτάσθαλον Ἀνανίαν τε

433.

Κέρδεος αἱ σφετέραιο κακὸν μέρος ἠλλάξαντο;

Ἀνανίας ἦν τῶν πεπιστευκότων ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐν

Ἱερουσαλήμ, Σάπφειρα δὲ τούτῃ γυνὴ· τοῖς δὲ πιστεύουσι τότε πάντα κοινὰ, τὰ γὰρ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις πιπράσκοντες, ἔφερον καὶ ἔτιθον παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, ἐκάστῃ δὲ διεδίδετο καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν· ὑπάρχοντος δὲ τῷ Ἀνανία χωρίου, πιπράσας, τὸ μὲν ἤγαγε, τὸ δὲ νοσφισάμενος κατέσχευ· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Πέτρου, καὶ ψευδάμενος, λαβὼν ἀπόφασιν ἐξέψυξεν, εἰπέντος τοῦ Πέτρου· διὰ τί τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐψεύσω πειράσας; κμισθέντος οὖν Ἀνανίου πρὸς τῶν νεκροτάφων καὶ ἀποτεθέντος, οὐκ εἰδυῖα τὸ γεγονός ἢ Σάπφειρα παραγενομένη ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐρωτηθεῖσα καὶ ψευσαμένη, καὶ αὐτὴ δεξαμένη τὴν ἀπόφασιν, παραχρῆμα ἐξέψυξε· καὶ ταύτης μετ' ἀνδρὸς συναποτεθείσης, φόβος ἐπέπεσεν ἐπὶ πάντας τοὺς ὄρωντας ταῦτα.

Καὶ γλώσσαν χρυσῆν τίς ἐπεὶ νοσφίσαστο λάθρη 435.

Ἀνδράσιν ἐν προτέροισι, παρέκυσεν ἡγεμονῆος, 436.

Εἶμα τὲ χρῆμα τὲ βαιὸν, ὄλον θηλήσαστο λαόν. 437.

Ἄχαρ ὁ τοῦ Χαρμὶ· οὗτος δὲ τὸ γένος ἦν ἰσραηλίτης, τοῦ ἀναθέματος ἀφελόμενος, ὄλω βλάβην ἐποίησε τῷ λαῷ· διαβεβηκότες γὰρ τοῦ λαοῦ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Ἱεριχῶ πολιορκούντες, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ τῷ λαῷ παντὶ διετάξατο, πάντα τῷ Θεῷ ἀναθέσθαι καὶ μηδὲν τῶν ὑποπιπτομένων λαφυραγωγῆσαι· γενόμενοι δὲ τῆς πόλεως εἴσω, τῶν τειχέων αὐτομάτως πεπτωκότων, τὸν μὲν ἐν αὐτῇ λαὸν ἀνήρουν· οὐ μὴν τῶν σκύλων προσέψαυον δέ· χρυσίον τείνου θεασάμενος ὁ Ἄχαρ, γλώσσαν τὲ χρυσῆν καὶ ψιλὴν ἀφείλατο καταφρονήσας· τῶν δὲ λοιπῶν ἐμπρησθέντων λαφύρων, ταῦτα ἦν παρὰ τῷ Ἄχαρ· ἐν τοσούτῃ τοῖς ἀπὸ τῆς Γάης, πόλις δὲ τῆς ὀρεινῆς αὕτη, ὁ λαὸς παρετάξατο καὶ ἐτρά-

πη· Ἰησοῦς οὖν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἀπωθύρετο λιττόμενος τὸν Θεὸν ἀποκαλύψαι τὸ αἷτιον· χρηματισθεῖς δὲ περὶ τοῦ ἀναδέματος, ἔδωκε κλῆρους κατὰ φυλὴν· ἐπὶ δὲ τὴν φυλὴν Ζαρεῖ ἔπεσεν ὁ κλῆρος, αὐτῇ κατὰ δῆμους δίδωσι κλῆρον, κληροῦνται δὲ δῆμος οὗτος κατὰ πατριάς, πίπτει δὲ· οὕτω μὲν οὖν φωραθεῖς Ἀχαρ ὁ κλέπτης σὺν παντὶ κατελιθοβολήθη τῇ αἰκῇ αὐτοῦ· καὶ πάντα δὲ τὰ προσόντα αὐτῷ ἐνεπυρήσθη, καὶ πάσαν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ κατανόησε πῦρ.

485. Ὡς δὲ δίκη τὸ πάριθε βοὸς κταμένου ἀροτῆρος

486. Δείδια μὴ κοτέησι Θεὸς ψήφαις ἀνίσσισι.

Βουθοίνας ὁ Ἡρακλῆς λέγεται, ταύτης χάριν τῆς αἰτίας· ὁ Ἡρακλῆς τὴν θρυοπίδα γῆν παρήει, βασιάζων καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὑλλον· εἶτα τοῦ Ὑλλου πεπεινακός, καὶ αἰτοῦντος τροφὴν, ἀροτριῶντα τινὰ Θειοδάμαντα οὕτω καλούμενον Θεασάμενος, ἤτησεν ὁ Ἡρακλῆς ἄρτον· ὃς δὲ οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ ὕβρισεν· ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἕνα τῶν ἀροτριῶντων βοῶν λαβὼν, ἔσφαξε, καὶ ἐθουνήθη αὐτὸς τὸ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκλήθη διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν βουθοίνας, ἐπειδὴ τὸν βοῦν ὅλον ἐθουνήθη· ἔνθεν αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ γέγονεν ὁ πρὸς τοὺς Δρύοπας πόλεμος· τοῦ γὰρ Θειοδάμαντος ἀνελθόντος ἐν τῇ πόλει καὶ εἰπόντος ὡς πολέμιος ἐλήλυθεν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξῆλθεν κατ' αὐτοῦ καὶ νενίκηκε πάντας ὁ Ἡρακλῆς· ὁ τοίνυν Θεῖος Γρηγόριος πρὸς τοὺς κωλύοντας παρθενεύειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ταύτην φησὶ τὴν ἱστορίαν· ὥσπερ γὰρ αἰτήσαντος ἄρτον τοῦ Ἡρακλέους ὁ Θειοδάμας μὴ δοῦς, τὸν ἀροτῆρα βοῦν καὶ τὴν ἰδίαν πόλιν ὀργισθέντος τοῦ Ἡρακλέους ἀπώλεσεν, οὕτω φόβος ἐστὶ μὴ καὶ αὐτοῖς, φησὶ, ταῖς γονεῦσιν ἀντικοτήσαι Θεὸς ταύτης ἕνεκεν καὶ ἀπόλωνται τῆς προσέσεως.

Ἦλπε δ' ἔστις ἡμῖν φύσιν σάρκισσιν ἄσκαρον, 491
 Ἀγγελικῶν τε πόθων καρτερὸς ἄνθρωπος γίγαντες. 492

Τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κεῖν τῇ μὲν θεῷ γραφῇ μὴ γινεα-
 λογούμενους, ὅμοις δὲ πονηροὺς ὄντας καὶ πολλὰς περιμ-
 μένους ἀμαρτίαις, ἀνδρῶν ἀπεικαζομένων· τοὺς δὲ ἐκ τοῦ
 Σπῆδ' ἀναφύοντας δικαίους, ἅτε καὶ Θεῷ ἀνακειμένους, ἀγ-
 γέλους φησὶν ἡ γραφὴ· τούτους ἐπ' ὀρέων ἰδιοτροπεύοντας γυν-
 αικεῖς ὑπέστυρον αἰστρος τῶν θυγατέρων τῶν ἀνδρῶν,
 καταβάντες δὲ συγγίνονται ταύταις, συμφυρέντες τῇ ἀμαρ-
 τία· ὠργίσθη τοίνυν ὁ Θεός, τοὺς ἀγγέλους ἰδοὺν ταῖς γυν-
 αεῖς συναρχομένους· ἐνταῦθεν σημεῖον αὐταῖς τῆς εἰς τοῦδ'
 ἀμαρτίας εἰ γίγαντες ἐτίκτοντο· γίγαντες δὲ εἰσὶν αἱ ἀπ'
 αἰῶνος ὀνομαστοὶ ἄνδρες, ὑπερμεγέθει τῇ τε ἔξει καὶ τῇ
 θέσει, καὶ ὅτι μάλιστα λίαν ἰσχυροὶ· τὸ δὲ τινὰ τίκτη-
 σθαι τοιοῦτον, σημεῖον ἦν τῆς τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰς γυν-
 αϊκας συναρθείας· ἄσάρκους δὲ φησὶν ὁ Θεολόγος τῷ γράμ-
 ματι παρεπόμενος· αὐτός τε ἐπὶ τὸ ἀναγωγικώτερον ἄγει·
 καὶ γὰρ, φησὶν, ἤμαρτεν ὅς τις τὴν ἄσκαρον φύσιν συνέ-
 μιξε τῇ σαρκί, τούτέστι τὴν ἀπάθειαν τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ τῷ
 γάμῳ τὴν παρθενίαν.

Καὶ γαῖαν ἐκάθρηεν ἀμαρτάσιν οὐρανόων. 493.

Κατηγορεῖ τῆς ἐλλήνων ἀφροσύνης· ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς ὑπ'
 αὐτῶν προσκυνουμένοις θεοῖς τὰ μυστὰ προσνέμουσι πά-
 θη, καὶ αὐτοῖς δὲ χάριν τοῖς πάθεσι φέρουσι.

Ἐλλήνων τάδε παισὶν, ἐπεὶ πάθεσσι ἐκεῖνοι 494.

Ἄλλαρ ἐοῖς μήσαντο θεοὺς σήσασθαι ἀλιτροὺς, 495.

Κλέπτας ἀνδρῶν μαιχοὺς ἀλιτήμονας ἄνδρας, 496.

Ἀνδροφόνους τεκέων δηλήμονας ἠδὲ τοκίων. 497.

Κλέπτης ὁ Ἑρμῆς· κερδῶν γὰρ θεὸν αὐτὸν καλεῖσιν,

ὡς Ἄριστοφάνης ὁ κωμικὸς, ἐμπόλεον αὐτὸν φησὶν ἰδρυσόμεθα, τοῦτ' ἔστι κέρδους ἔφορον· οὗτος δὲ καὶ κνίσαις ἤδουσαι κωμωδεῖται· λέγεται δὲ καὶ θηλακρίων, ὡς ἐπιδεικνυμένῃ αὐτῇ κρεαδίῳ κατέρχεσθαι ἐπὶ τὰ κρέα· καὶ μαρσίππιον αὐτὸν ποιῶσι βαστάζοντα, ὡς τῆς κλοπῆς ἔφορον ὄντα· διὸ καλεῖται κερδῶος, κνῖσος, θηλακρίων, καὶ κλώψ, καὶ λόγιος· αὐτὸν δὲ φασὶν Ἕλληνας καὶ προυπὸν, τοῦτ' ἔστιν ἄγγελον.

Ἄνδρόγυνος ὁ Διόνυσος· τοῦτον γὰρ φασὶ καὶ τὰ ἀνδρῶν παιεῖν, καὶ τὰ γυναικῶν πάσχειν, καὶ τὰς βάρκχας περὶ αὐτὸν καὶ μαιναδίας γινόμενας ἐκβακχεῖν, καὶ τοὺς σατύρους καὶ τοὺς σειληνοὺς ἐξερχουμένους περὶ αὐτὸν· μυθεύονται δὲ τοῦτον ἔφορον εἶναι τοῦ εἴνου, καὶ ὅτι δέδωκε καὶ ταῖς γυναιξὶ καὶ ταῖς ἀνδράσι, καὶ ἔπιον καὶ ἐμεθύσθησαν, καὶ μεθύσαντες μετὰ τῶν γυναικῶν χερεύουσι περὶ αὐτὸν· σατύρους δὲ λέγουσιν εἶναι παιμένους· οἱ δὲ φασὶ τινὰς περὶ τὸν Διόνυσον δαίμονας.

Μαιχὸς ὁ Ἄρης ἐστίν· οὗτος δὲ τὴν Ἀφροδίτην ἐμοίχευεν· Ἀφροδίτη δὲ γυνὴ ἦν Ἡφαίστου τοῦ καὶ Ἄμφιγύου· Ἡφαιστος οὖν χωλὸς θεὸς λέγεται καὶ χαλκικὸς· γυνοὺς δὲ μαιχευομένην τὴν Ἀφροδίτην ὑπὸ τοῦ Ἄρεως, ἔστησε τῇ Ἄρει παγίδα, ἐν αἷς ἐμπαγεῖς ὁ Ἄρης ἐκρατήθη· Ἡφαιστος οὖν συγκαλεσάμενος πάντας τοὺς θεοὺς, μέγαν αὐτοῦ κατέχευε γέλωτα· λέγουσι δὲ τὸν Ἡφαιστον Θερασίτην ὀλύμπιον· ἦν γὰρ τις Θερασίτης, ὃς τῇ τῶν ἐλλήνων στρατοπέδῳ παρέιπετο, εὐ πολέμου χάριν, τοῦ δὲ γελάσθαι· οὗτος δὲ χωλὸς τὸ ἦν, καὶ σραβὸς, κυρτὸς, μαϊδαρὸς, ἀλλὰ καὶ πρωετής, ὡς φησὶν Ὅμηρος· Θερασίτ' ἀκριτόμουθε λιγύς περ ἐὼν ἀγροκλήης.

Θερσίταν τάνων ἰθὺς αἰών , τούτ' ἴστω εὐράνιον , τὸν
 Ἱπραιστον ἔλληνας καλυῦσιν· οὗτος γὰρ χαλκός ἐστω καὶ αἰ-
 θαλώδης ὡς ἐκ τῆς ἀνθρακίης , χαλκὸς γὰρ καὶ προπετὴς
 καὶ γελοιοποιός , ὡς γὰρ ταῖς πάγαις τὸν Ἄρεα τῆς μει-
 χείας ἔρριψε , συγκαλέσας ἐπὶ αὐτὸν τοὺς θεοὺς , γέλωτα
 μέγαν ἐποίησε , μὴ φοβηθεῖς τὸν κυδοιμὸν καὶ τὸν δῆμον
 καὶ τὸν φόβον , οἳ τινες εἰσὶν υἱοὶ τοῦ Ἄρεως· Ἄρης γὰρ
 ὁ πόλεμος λέγεται· ὁ αὐτὸς δὲ Ἄρης λέγεται καὶ ἀνδραγό-
 νος , ὡς Ὅμηρος , Ἄρες Ἄρες βροτολοιγέ.

Βλαπτικὸς τῶν γενέων ὁ Ζεὺς ἐστίν· οὗτος γὰρ τὸν ἴδιον
 ἔρριψε πατέρα τὸν Κρόνον , διὸ καὶ τυραννικτὸνος καλεῖται·
 Κρόνος γὰρ μιστότεκνος ὢν , ἐκ τῆς Ῥέας τοὺς τικτομένους
 αὐτῇ κατέπινεν· ἡ Ῥέα τεκοῦσα τὸν Δία , λίθον ἱματίῳ
 περιελίξασα , τῇ Κρόνῳ καταπιεῖν ἐπιδίδωσιν· ὁ δὲ κατα-
 πίων τὸν λίθον , ἐξήμεσεν ἅπαντας σὺν αὐτῇ τοὺς προ-
 καταποθέντας , ὥστε πικρὸν λίθον λέγεται καταπιεῖν· ὁ οὖν
 Ζεὺς γνοὺς τοιοῦτον εἶναι τὸν ἴδιον πατέρα Κρόνον , ἐπαν-
 ἔστη αὐτῷ , καὶ ἐξέτεμεν αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα , καὶ τὴν βασι-
 λείαν ἀφείλατο.

Κεῖται περὶ τῆς καταπόσεως ἀλλαχοῦ.

Ὁμοίως ὁ Κρόνος , ὃν τινα καλοῦσιν Οὐρανίδην , βλα-
 πτικὸς ἐστω τῶν τέκνων· ὡς ἔφημεν γὰρ ὅτι τοὺς ἐκ τῆς
 Ῥέας αὐτῇ τικτομένους κατέπινε· καὶ τὸν Δία πανούργως
 ἔσωσεν ἡ Ῥέα εἰς Κρήτην φυγαδεύσασα , καὶ περὶ αὐτὴν
 αὐλοὺς τάξασα καὶ κορύβαντας , ἵνα κλαίοντες Διὸς ἦχον
 παιῶσι τιὰ καὶ σκέπωσι τὸν κλαυθμυρισμὸν· ταύτην δὲ πυρ-
 ρικὴν ὄρχησιν φασὶ τινές· ἄλλοι ὥπλιτικὴν , ἐπειδὴ ταῖς
 ἀσπίσιν ἀλλήλων ἔτυπτον οἱ κορύβαντες· δαίμονες δὲ οὗτοι.

Ἄθρει δὲ πρῶτιστον ὃς ἐπλετο μαργασύνῃσι ,

500. Ταῦρος, κύκνος, χρυσός, ὄφεις, πόσις, ὄρνις, ἅπαντα

501. Ὅσά μιν ὠκύς ἀνώξεν ἔρωις κοῦρός τ' ἀλαπαθνός.

502. Ταῦρος ὁ Ζεὺς γίνεται διὰ τὴν Εὐρώπην· ἐρασθεῖς γὰρ αὐτῆς, εἰς ταῦρον μεταβληθεῖς αὐτῇ συνεπλανᾶτο.

Κύκνος γέγονε διὰ τὴν Λήδαν· πεθήσας γὰρ αὐτὴν καὶ τὴν Νέμεσιν, κύκνος γενόμενος αὐταῖς συνεγένετο.

Χρυσός γέγονε διὰ τὴν Δανόην· λέγεται γὰρ χρυσός γενέσθαι, καὶ ῥυῆναι, καὶ οὕτως αὐτῇ συγγενέσθαι.

Ὅφεις γέγονε διὰ τὴν Ὀλυμπιάδα τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα· λέγεται γὰρ μεταμορφωθῆναι εἰς δράκοντα καὶ οὕτως αὐτῇ συγγενέσθαι, διὸ καὶ δρακοντιάδης λέγεται ὁ Ἀλέξανδρος· ἄλλοι δέ φασι τὴν Ὀλυμπιάδα μαχεύσαντα Νεκτεναβῶ τὸν βαβυλώνιον· ὅμως Φιλίππου λέγεται παῖς.

Ἄνῆρ γέγονεν ὁ Ζεὺς, διὰ τὴν Σεμέλην τὴν Διούσου μητέρα· ταύτη γὰρ ὡς ἄνθρωπος συνεγένετο· ἡ δὲ Ἥρα μαθεύσα καὶ ζηλοτυπήσασα, εἰς λόγους δῆσεν ἔρχεται μετὰ Σεμέλης ὡς ἀπατωμένης καὶ μὴ ἐρωμένης ὑπὸ Διός· διὸ ταύτη συμβουλεύει τῇ Διὶ παραγενόμενη πρὸς αὐτὴν, αἰτῆσαι μετὰ κεραυνῶν καὶ βροντῶν συγγενέσθαι αὐτῇ, ὥσπερ οὖν καὶ τῇ Ἥρᾳ· τούτου δὲ γενομένου, μὴ ἐνέγκασα ἡ Σεμέλη ἐκεραυνώθη· Ζεὺς δὲ λαβὼν τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον, σχίσας τὸν μηρὸν ἔβαλεν αὐτὸ· πληρωθέντων δὲ τῶν ἐννέα μηνῶν ἐξήγαγεν αὐτὸ· διὰ τοῦτο καὶ μηρὸς ὠδίνου λέγεται, καὶ ἀτελὲς κύημα ὁ Διόνυσος· τινὲς δὲ ταύτη καὶ ἀνδρόγυνον φασίν, ὡς ἐν κοιλίᾳ Σεμέλης καὶ ἐν τῇ μηρῷ τραφέντα τοῦ Διός· ἔχει δὲ οὐχ' οὕτως, ἀλλ' ὡς ἔφαμεν φθάσαντες, ὅτι καὶ τὰ ἀνδρῶν ἐποίει, καὶ τὰ γυναικῶν ἐπάσχευ.

Ὅρνις πάλιν ὁ Ζεὺς γίνεται· ἐρασθεῖς γὰρ τοῦ Γανυμήδους, γενόμενος ἀετὸς ἤρπασε τοῦτον· φρυξὲ δὲ ὁ Γανυ-

μύθος· ὁ δὲ μῦθος ἔχει, ὅτι ὁ Ζεὺς αὐτὸν ἤρπασεν τὸν Γανυμήδην, ἵνα αὐτὸν αἰσχρὸν παίδησιν ἰούκῃ τῆς Διὸς ἀριστοπαίδη· οὐχ' εὐτως δὲ, ἀλλ' ἐρασθεῖς αὐτοῦ, πρὸς παιδικαστίαν ἤρπασεν αὐτὸν ὁ Ζεὺς· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἡρακλῆς ἐν μιᾷ νυκτὶ ταῖς πενήκοντα Θεστίου θυγατράσι συγγινόμενος, καὶ ταύτας πᾶσας ἐγγαστριώσας, ὁμοῦ θεὸς ἀνηγαρεύθη· τοῦτον δὲ λέγουσι καὶ τριέσπερον, ὡς αἶα διὰ τριῶν γεννηθέντα νυκτῶν.

Ταῦτα, φησὶν ὁ θεὸς Γρηγόριος, σέβοντες, ἀτιμάζουσι τὴν παρθενίαν.

Ὡς πάρος αἵματόεντα ῥόον σχέθεν αἰμορούσης 510.

Ἄψαμμένης, κλέφθη γὰρ ἐκὼν θεός, ἢ δὲ ρεέθρον, 511.

Λυαλήη πηγὴ τῆμος θάλεν, εὖ τ' ἐμαράνθη. 512.

Κεῖται ἡ παρῶσα ἱστορία ἐν τῷ α' λόγῳ.

ΛΟΓΟΣ Δ. ΛΟΓΟΣ Ε. (1)

ΕΙΣ ΕΜΑΥΤΟΝ.

Carm. I

Ὅστε μόρον παίδων τίς ἔων ἐκλαύσατο τόσσον 3.

Ἢ κεδνῶν τρεῶν, ἢ φίλης ἀλόχου. 4.

Μέμνηται τῆς μὲν φυσικῆς πρότερον διασέσεως· θάνατον δὲ λέγει παίδων καὶ κλαυθμὸν, ὃν Ἰακώβ ἐκλαύσατο τὸν υἱὸν αὐτοῦ· τοῦτον γὰρ κάλλιστον ὄντα, καὶ τῷ πατρὶ προσφιλέστατον, ὠραῖον τὲ τῇ ὄψει, ζηλώσαντες οἱ ἀδελφοί, πρῶτα μὲν ἀπεκτεῖναι βουλεύονται· ὅμως εἰς αὐτὸν φιλανθρωπότερον διατεθέντες, ἰσμαηλίταις ἀπέδοντο κατὰ γου-

(1) Deinceps diversum ab editionibus ordinem carminum sequitur Cosmas. Heic quidem in editionibus nihil est praeter quartum carmen.

σιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ καὶ αὐτὰ τῶν αἰγυπτίων ἀπέ-
 δόντο τινὶ σπάδοντι Πεντεφρῆ καλουμένῳ· ἔπειθ' ἡ καὶ σω-
 φροσύνης ἀντιποιούμενος κατ' οἰκουρίαν τοῦ κρείττους, τῆς
 αἰγυπτίων κατεκράτησε γῆς, ἀλλαχρῶ ὀηλωθήσεται ἕως
 τὸν χιτῶνα λαβόντες οἱ ἀδελφοὶ ἐν ἐνεδέδυτο Ἰωσήφ, αὐ-
 τος δὲ παικίλος ἦν, αἰμάξαντες προσφέρουσι τῷ πατρὶ· ὁ
 δὲ ταῦτον ἐπιγνοὺς, ὑπολαβὼν τε τὸν υἱὸν θρηιάλωτον γε-
 γονέναι, πένθος εἶχεν ἀπαρηγόρητον ἐπ' αὐτῇ· τιμίων δὲ
 γενοῶν φησὶν ὡς Ἰωσήφ, ἐπένησεν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ πατρὶ· τοῦ
 γὰρ Ἰακώβ πανοικία κατελθόντος εἰς Αἴγυπτον μετὰ τὸ τὸν
 Ἰωσήφ βασιλεῦσαι, περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς, μὴ ταφῆναι
 κατ' Αἴγυπτον Ἰακώβ ἐντείλατο· τελευτήσαντα δὲ πρὸς τὴν
 Χαναναίαν ὁ Ἰωσήφ ὀποκομίζει, θάψας πρὸς ταῖς πατρά-
 σιν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ ὃ ἐκτίησάτο τιμῆς ἀργυρίου
 παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ Ἀβραάμ ἐν Συχέμ, ἔνθα πρώτη τέ-
 θασται Σάρρα· συνανέβη δὲ τῷ Ἰωσήφ πληθὸς ἱκανὸν ἐξ
 Αἰγύπτου· ἐκέισε δὲ Ἰωσήφ ἐπένησεν τὸν πατέρα ἐν τῇ ἄλῃ,
 καὶ ἐκόψαντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ οἱ αἰγύπτιοι κοπετῶ μεγα-
 λῇ καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος Αἰ-
 γύπτου· γυναικὸς δὲ φησὶ προσφιλοῦς περὶ τῆς Σάρρας· καὶ
 γὰρ φησὶν ἢ γραφῆ, ὅτι ἐπένησεν Ἀβραάμ τὴν γυναῖ-
 κα αὐτοῦ πένθος μέγα, καὶ οἱ συχεμῖται δὲ σὺν αὐτῷ καὶ
 οἱ χεβρωνῖται.

5. Οὐ πάτρην γλυκερὴν μαλερῇ πυρὶ τρωθεῖσαν.

Μέννηται τῶν Ἱερεμίου θρήνων· αὗτος γὰρ ἐμπροσθεί-
 σης τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων, τοῦ λαοῦ ἀπαχ-
 θέντος, ἐθρήνησε σφόδρα, καθήμενος ἀπέναντι τῆς Ἱε-
 ρουσαλήμ, αὐτὴ δὲ ἐμπεπύριστε.

6. Οὐτὲ νόσω στυγερῇ ἄψαα τειρόμενα.

Τῆς Ἰᾶβ μένεται συμφορᾶ· αὐτὴ γὰρ δίκαιος ὦν ὑπὸ τοῦ διαβόλου εἰς πειρασμὸν ἐκτετίθη, καὶ πάντα μὲν αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα διανενῆς ὁ διάβολος ἀπολέσας, θανατώσας δὲ τούτου καὶ τοὺς παῖδας ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, τῆτον χαλεπωτάτῃ νόσῳ περιβάλλει· ὁ δὲ τὸν ἰχῶρα ξύου τοῦ σώματος ὀστράκῳ, καὶ ἐπὶ τῆς κοπρίας ἐν ταῖς προπυλαίοις καθήμενος, ἔστενεν ὀδυρόμενος· ἔμως εὐχαρίστως φέρων, περισσῶς ἔστεφανώθη.

- Πατρός τ' ἀρχεγόνιο πλάνην καὶ μητρὸς ἀλιτρήν 99.
 Πάρρασιν ἡμετέρης μητέρα μαργασύνης· 100.
 Καὶ σκελιοῖο δράκοντος ἀτάσθαλον αἰμοβόρειο. 101.
 Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἀδάμ ἰστορία ἐν τῇ δευτέρῃ λόγῳ.
 Καὶ κρημενὺς ὡς λεγεῶν ποῦθει. 168.
 Κεῖται ἐν τῇ α' λόγῳ.
 Οὔτε λόγον τίοντες ὃν ἔνδοσι γινομένοισι, 175.
 Θῆκε θεός. 176.
 Κεῖται περὶ τοῦ ἐμφυσήματος ἐν τῇ β' λόγῳ.
 Οὔτε νόμον τρομέοντες ὃν ἐν ποτε λαϊνέησι, 177.
 Γράμματι ἀτρεκίην Χριστὸς ὑποσκιάων 178.
 Πλαξὶν ἀναξ ἐχάραξε, καὶ ὕστατον ἐν κραδίησι. 179.
 Κεῖται ἐν τῇ β' λόγῳ ἐν τῇ κατὰ τὸν Μωσέα διηγήσει.

Λ Ο Γ Ο Σ ς.

ΕΙΣ ΕΜΑΥΤΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΔΟΝ.

Ed. c
V.

- Ἄλλος Ἰᾶβ νέος εἰμὶ, τὸ δ' αἴτιον οὐκ ἔθ' ἔμοιρον. 31.
 Ἦδη μὲν περὶ τοῦ μεγάλου βραχέως Ἰᾶβ εἴρηται, ἀλλὰ καὶ νῦν εἰπεῖν οὐκ ὀκνητέον· Ἰᾶβ ἀνὴρ γέγονε δίκαιος, τὴν

Λυσίτιδα γῆν καταικῶν , γένος μὲν ἄραψ' τῶν Ἰσαῦ υἱῶν
 υἱός· τούτῳ ὁ Θεὸς ἐμαρτύρησεν εἰπὼν , ἔτι οὐκ ἔστι κατ'
 αὐτὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος , ἄκακος , ἀληθινός ,
 ἄμεμπτος , δίκαιος , Θεοσεβής , ἀπεχόμενος ἀπὸ παντός πο-
 νηροῦ πράγματος· τούτῳ εἰς πειρασμὸν ὁ διάβολος παρὰ
 Θεοῦ ἐξητήσατο· καὶ πρῶτα μὲν ἀπόλλεσεν αὐτοῦ τὰ ὑπάρ-
 χοντα , πρόβατα δὲ ἦν αὐτῷ ἑπτακισχίλια , κάμηλοι τρι-
 σχίλια , ζεύγη βοῶν πεντακόςια , ὄνοι Σήλειαὶ νομάδες πεν-
 τακόςια , καὶ ὑπηρεσία πολλὴ σφόδρα , καὶ ἔργα μεγάλα
 ἦν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ αὐτὸς εὐγενὴς τῶν ἀφ' ἡλίου
 ἀνατολῶν· καὶ παῖδες αὐτῷ ὑπῆρχον ἑπτὰ καὶ θυγατέρες
 τρεῖς· οὗς ἅπαντας ἄρθην ὁ μισόκαλος ἐξηφάνισε μετὰ τῶν
 ὑπαρχόντων αὐτοῦ , κινήσαι βουλόμενος αὐτὸν εἰς βλασφη-
 μίαν· ὡς δὲ καρτερώς ἔφερεν εὐχαριστήσας , εὐχ' ἱκανὰ τὰ
 ὑπάρχοντα πρὸς τὸν πειρασμὸν ὁ διάβολος ὑπολαβὼν , αὐ-
 τὸν ἐξητήσατο· λαβὼν δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ σωματικὴν ἐξου-
 σίαν , νόσῳ τούτῳ περιβάλλει δεινοτάτῃ· τὸ δὲ πάθος ἀπὸ
 ποδῶν αὐτῷ μέχρι κεφαλῆς ὑπῆρχε πονηρόν· ἔξω μὲν οὖν
 τῆς πόλεως ἐπὶ κοπρίας καθεζόμενον , καὶ τὸν ἰχώρα τοῦ
 σώματος ἀποξεζόμενον ὀστράκῳ , τὴν μὲν ἰδίαν γυναῖκα τῆς
 εἰς Θεὸν βλασφημίας σύμβουλον αὐτῷ πρότερον διεγείρει ,
 τῶν μὲν αἰχομένων εἰς μνήμην ἄγρουσαν χρησῶν , τῶν δὲ ἐν
 χερσὶ πονηρῶν λυπηρῶς ὑποτιθεμένην τὰς συμφορὰς· ὡς δὲ
 τοῦ χρόνου τὸ μῆκος , καὶ τῆς ἀπροσδοκίτου σωτηρίας τὴν
 ἀπόγνωσιν , φίλων τὲ καὶ πρὸς γένους καὶ τῶν οικείων τὴν
 ἀλλοτρίωσιν , ὀνείδη καὶ γέλωτα καὶ μυκτηρισμὸν , καὶ ἅπαξ
 εἰπεῖν τὴν πάσαν ἐπ' αὐτῷ τῶν πειρασμῶν ἀπεκένωσε βε-
 λοθήκην· ὡς δὲ τὸν ἀθλητὴν οἱ πλείονες εὐδοκιμώτερον κατ-
 ἔστησαν πειρασμοὶ , τῶν μὲν ἀγώνων αὐτὸς τὸ ἔπαθλον περι-

φανίστερον πρὸς τοῦ τῶν ἄλλων ἀρίστου διανοητικῆς ὑπο-
δέχεται, διπλῆς τιμηθεὶς τοῖς ἀντιθέταις· καὶ γὰρ αὐτῷ
διπλᾶ πάντα παρέσχευ ὁ Θεός· τῆς ἡττικῆς δὲ χαλεπὸν καὶ
γέλωτος ἄξιον τὸ πτώμα μετ' ἤχου ὁ πειραστὴς ἀπεινεγιά-
μενος, εἴχεται κατησχυμμένος.

Τρεῖς βίβλαισι τεῆσι μεγακλεῆς εἰσὶ τελώναι, 91.

Ματθαῖος τε μέγας, νηῶ τ' ἐνὶ δάκρυα λείψας, 92.

Ζακχαῖος τ'. 95.

Ματθαῖος τελώνης γέγονε· τοῦτον ἰδὼν Ἰησοῦς καθεζό-
μενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, εἶπεν αὐτῷ, ἀκλούθει μοι· ὁ δὲ
ἀναστὰς καὶ πάντα καταλιπὼν, ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ γέ-
γονεν αὐτοῦ μαθητής· αὗτος δὲ καὶ τὸ εὐαγγέλιον συνεγρά-
φατο· τελώνης δὲ ἐστὶν ὁ τέλη τινὰ κομιζόμενος παρὰ τὸ
εἶκος· ὅλον δὲ τὸ πρᾶγμα πλεονεκτικόν ἐστι καὶ ἐφάμαρ-
τον· ἄλλος ἐστὶ τελώνης ὁ θακρῦσας ἐν τῷ ναῶ, ὅς τις
παρὰ τὸν μέγαλαυχον φαρισαῖον κατήλθε δεδικαιωμένος.

Κεῖται δ' ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία ἐν τῷ α' λόγῳ.

Ζακχαῖος δὲ καὶ αὐτὸς τελώνης ὑπάρχων, Ἰησοῦν ἰδεῖν
ἐπεθύμησε· καὶ τοῦτον παριόντα θεάσασθαι μὴ δυνάμε-
νος, διὰ τε τὸν παρεπόμενον ὄχλον καὶ τὸ βραχὺ τῆς ἡλι-
κίας, μικροφυῆς γὰρ τὴν ἡλικίαν ὁ μεγαλόφυχος Ζακχαῖος,
ἐπὶ συκομοραίας ἀνῆλθε θεάσασθαι τὸν ποθούμενον· ὃν Ἰη-
σοῦς καλέσας, παρ' αὐτῷ τὲ ξενισθεὶς μαθητεύει· καὶ πάν-
τα τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ἐνδέεσι καὶ πλεονεκτηθεῖσι τετρα-
πλῶς ἀποδὼς ὁ Ζακχαῖος, Χριστοῦ μαθητὴς ἐχηρημάτισεν.

Τρεῖς δ' ἄρα λυσιμελεῖς, ὅ τε λέκτριος ὅς τ' ἐπὶ πηγῇ, 94.

Ἦν τε πνεῦμα πέδησεν. 95.

Πρῶτος ἐστὶ παράλυτος ὁ ἐν Καπερναεὺμ θεραπευθεὶς·
ἐκεῖσε γὰρ διὰ τὸν ὄχλον μὴ δυνάμενοι αὐτὸν προσαγαγεῖν

τῷ Ἰησοῦ, τὴν σέγην ἀνακαλύψαντες τοῦ οἴκου, καθήκαν αὐτὸν ἐπὶ κλίνης· Χριστὸς δὲ τὴν πίστιν αὐτῶν θεασάμενος, ἄμφω τῆς τε νόσου καὶ τῶν ἀμαρτιῶν τὸν κάμνοντα λύσειν εὐράμενον, τῇ λόγῳ τοῦ στόματος ἀπέλυσε υἱῆ· ὁ δὲ ἐπὶ τῇ πηγῇ παραλύτος, ἐστὶν ὁ τριάκοντα καὶ ὀκτώ χρόνους τῇ τῆς προβατικῆς ἐγκαρτεριῶν κολυμβήθρα· ταύτης γὰρ ἄγγελος κατιῶν καὶ σαλεύων τὸ ὕδωρ, τῷ πρώτῳ κατιόντι τῆς οἴασούου κατείχετο νόσου τὴν λύσειν παρέιχετο· δι' ἣν αἰτίαν πολλῶν διαφορῶν καμνόντων πάθεισι παρόντων, ὁ παραλελυμένος εὔτος ἄτε πτωχὸς καὶ μηδένα τὸν βάλλοντα κεκτημένος ἐν τῷ ὕδατι, πρὸς τῇ νόσῳ καὶ τῷ χρόνῳ τρωχόμενος, τῆς ἀτυχίας διεκαρτέρει μάλᾳ νεανικῶς· τοῦτου ἰδὼν Ἰησοῦς ὁ φιλόανθρωπος, ὄκτειρε σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτῷ, καὶ πυθόμενος εἰ θέλει γενέσθαι υἱῆς, ὅτι καὶ ἀκούσας, ὀκτῶ καὶ τριάκοντα χρόνους τοῦτου χάριν προσκαρτερεῖ τῇ κολυμβήθρα, σύντομον τὴν υἱείαν αὐτῇ τῷ λόγῳ τοῦ στόματος χαρισάμενος, τὴν ἰδίαν ἄραντα κλίνην τῶν αὐτόθι βαδίζειν παραχρῆμα προσέταξεν. Ἦν τινα δὲ ἔδθησεν ὁ σατανᾶς, ἐκείνη ἐστὶν ἣν ἐν τῇ συναγωγῇ ἔλυσε ἐν σαββάτῳ, δι' ἣν καὶ λαιδορούμενος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φησὶν ὁ Ἰησοῦς, τίς ἐξ ὑμῶν ἔχει πρόβατον ἢ κτήνος καὶ οὐκ ἀφήσιν αὐτὸ πιεῖν ὕδωρ ἐν σαββάτῳ; ταύτην δὲ χρόνους ἡ θυγατέρα οὖσαν Ἰσραὴλ ἣν ἔδθησεν ὁ σατανᾶς, οὐκ ἔδει λυθῆναι; καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, ἐφιμώθησαν.

96. Τρεῖς δὲ σοι ἐκ νεκύων φάος ἔδρακεν· ὡς γὰρ ἄνωγας

97. Ἄρχοντος θυγάτηρ χήρης πάϊς, ἐκ δὲ τάφου

98. Λάζαρος ἡμιδαΐκτος.

Θυγάτηρ ἐστὶ τοῦ ἑκατοντάρχου ἣν ἀνέστησεν ὁ Ἰησοῦς· εὔτος γὰρ βασιλικὸς οὖν ἀνὴρ εὐλαβῆς, ἡρώτα τὸν Ἰησοῦν

περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· καταβὰς δὲ Χριστὸς ἐν εἰκία ,
καὶ τὴν παῖδα τεθνηκυῖαν εὕρων , καὶ κατετόν ἐπὶ αὐτῇ
καταστείλας ἅπαντα , αὐτὸς λαβόμενος τῆς παιδὸς , ἀνέ-
στησε καὶ τοῖς γονεῦσι ζῶσαν παρέστησε. Παῖς δὲ τῆς χή-
ρας ἐστίν , ὁ ἐν τῇ πόλει Ναϊν· τούτων γὰρ προκομιζόμε-
νον , καὶ τὴν μητέρα κατολοφυρομένην ἐπ' αὐτῇ συναντή-
σας Ἰησοῦς , ἀψάμενος αὐτῷ τῆς κλίνης , ἤγειρε καὶ τῇ
μητρὶ παρέδωκεν ἐκ νεκρῶν ζῶντα. Λάζαρος δὲ ἐστίν ὁ ἐν
Βηθανίᾳ νεκρὸς τετραήμερος , ὃν Ἰησοῦς ἀνέστησε , φωνή-
σας ἐκ τοῦ μνήματος , οὗ καὶ μνήμην ἐν τῷ πρώτῳ πε-
ποιήμεθα λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ζ.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ.

Ed. earm.
X.

Καὶ θηρὸς ζοφεροῖσιν ἐνὶ σπλάγχνοισιν ἔερχεῖς 53.

Κήτεος εἰναλίου ὡς ποτ' Ἰωνᾶς ἔδου. 54.

Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

Οὐδὲ χεῖρας φρονίους προσπτύξομαι , οὐδὲ γενεῖου , 65.

Δράζομαι , ὡστ' ὀλίγησ ἀντιτυχεῖν χάριτος. 66.

Μέμνηται τῆς κατὰ τὸν Πρίαμον συμφορᾶς· οὗτος γὰρ
τῆς Τρωάδος ὢν βασιλεὺς , τίκει παῖδας πενήκοντα , ἐν αἷς
Ἑκτορα καὶ Ἀλέξανδρον Πάριδα· Ἀλέξανδρος δὲ ταχείας
ναῦς κατασκευάσας , ὤχετο κατὰ τὴν Ἑλλάδα , καὶ ξενι-
σθεῖς παρὰ Μενελάῳ τῷ Ἀτρέως παιδὶ , βασιλεὺς δὲ τῆς
Ἑλλάδος οὗτος καὶ Ἀγαμέμνων ὁ ἀδελφὸς , τὴν τούτου γυν-
αῖκα Ἑλένην ἀρπάσας , εἰς Ἴλιον τὴν ἰδίαν ἀπάγει πόλιν ,
τῆς Τρωάδος προκαθεζομένην· Μενέλαος δὲ καὶ ὁ τούτου
ἀδελφὸς Ἀγαμέμνων , τούτου χάριν καταστρατοπεδεύσαντες

τῆς Τρωάδος, σὺν δυνάμει παρῆσαν πολλῇ· παρῆν δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ Ἀχιλλεὺς ὁ τοῦ Πηλέως, Αἴας Τελαμονίης, αἰακίδαὶ λεγόμεναι, καὶ τῶν παρ' ἔλλησι θαυμαζομένων ἡρώων οἱ πρόκριται· Πρίαμου δὲ καὶ αὐτοῦ ταῖς ἔλλησιν ἀντιπαρταττομένου καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων μάλιξ· Ἔκτορος κατὰ τὴν μάχην ἀριστευόντων, πολλοὶ μὲν τῶν ἐλλήνων ὑπὸ ταῖς χερσὶν ἀνῆρέθησαν Ἔκτορος, αὐτὸς δὲ ταῖς Ἀχιλλέως χερσὶ διεφώνησεν· ἀμφοτέρων γὰρ ἀγωνισαμένων, πεσὼν Ἔκτορ εἴλετο ὑπ' Ἀχιλλέως· Πρίαμος οὖν πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος, ἠτήσατο τιμῆσας χρήμασι τὸν Ἀχιλλέα, τὸν τεθνηκότα λαβεῖν καὶ ταφῆς ἀξιῶσαι· τοῦ δὲ βαρέως φέρωντος καὶ ἀπαναινομένου, Πρίαμος τῶν αὐτοῦ προκλυινομένων ποδῶν δακρυχέων, τὰς μὲν φονίους χεῖρας ἀσπαζόμενος, καὶ τῆς γενειάδος θραττόμενος, ἐλίσσετο τῆς ἀξιώσεως ἐπινεῦσαι τὸν Ἀχιλλέα· καὶ τῷ μὲν Πριάμῳ χάρις ἦν μεγάλη τὸν υἱὸν καὶ τοὶ νεκρὸν ἀπολήψασθαι, Ἀχιλλεῖ δὲ τῷ ἀνδροφόνῳ τούτου κατανεῦσαι· φονίους δὲ χεῖρας φησὶν, ἐπεὶ περ αὐταὶ τὸν ἐκείνου διαίλεσαν παῖδα, ἃς ἠναγκάζετο Πρίαμος οἷς χρηστοδότους προσπτύσσεσθαι· μικρὰν τοίνυν χάριν Γρηγόριος φησὶν, ἔνεκεν δόξης ἀνθρωπίνης κολακεύειν, καὶ σχηματίζεσθαι πρὸς τὸ ταύτης ἐπιτυχεῖν· διὸ καὶ ἀλλαχοῦ φησὶν· οὐ γὰρ ἐμῆς ἐστὶ πολιᾶς παίζειν, καὶ λάτρην εἶναι ἀπρεπῶς ἀντιθρόνων· λέγεται δὲ καὶ ἡ Θέτις κατ' ὄλυμπον γενομένου τοῦ Διὸς τῶν γονάτων καὶ τῆς γενειάδος ὑράξασθαι λιταζομένη περὶ Ἀχιλλέως.

67. Οὐδ' ἱερὴν ἐπὶ δαῖτα γενέθλιον ἢ θανόντος

68. Ἦ τινὰ νυμφαδίην σὺν πλεόνεσσι θείων.

Δοκεῖ μοι τῶν παρ' ἔλλησι τιμωμένων γενεθλίων μεμνησθαι· καὶ γὰρ Ἡρώδην ἄγειν γενέσια λέγεται· καὶ θα-

κύντας ὡς ἐπὶ Πατρὸν λευ Θρησκῶσι, καὶ νυμφικὴν δαίτην
 μάλιστα πᾶσι περισπούδαστον· ἐν τούτοις γὰρ πᾶσιν ἄτοπα
 γέγνηνται πλεῖστα· εἰ δὲ τις τούτων καὶ παρὰ τῆς Σείας
 γραφῆς ἐπιτηρήσει, μᾶλλον εὐρήσει τίνδεα καλούμενα καὶ
 οὐκ εὐωχίαν.

Οὐδέ τί που συνόδοισιν ἐμόθρονος ἔσσειμι ἔγωγε 91.

Χηνῶν ἢ γεράνων ἄκριτα μαρναμένων. 92.

Τὰ τῶν γεράνων καὶ χηνῶν συνέδρια ἀκριτόφρονά τε ὄντα
 καὶ μάτην μαινόμενα, ταῖς κατ' ἐκείνο καιροῦ προεδρεύου-
 σιν ἀπεικάξει Γρηγόριος· διὸ καὶ τῆς τούτων ἀπεπηδήσας
 ἀλογιστίας, τὸ μετ' ἐκείνων συνεδριάζειν, ἴσον ὑπενόει τῆς
 μετὰ χηνῶν καὶ γεράνων συνδυάσεως· τούτο δὲ τῶν ἑαυτοῦ
 καὶ Ὀμηρος μνημονεύσας ἐπῶν παρεισάγει παράδειγμα.

Ταῦτα μὲν, αἷσι φίλον, καὶ κερκώπων κράτος εἶη. 101.

Ταύτην εἶτε μεταφορικῶς εὔσαν τὴν ἰστορίαν εἶτε φυ-
 σικῶς παρενηνεγμένην, ἀκριβῶς οὐκ ἴσμεν· πλὴν σχολίον τι
 παρ' αὐτῷ κείμενον τῷ θεολόγῳ ἀνέγνωμεν εὔτω περιέχον·
 εἰ γὰρ κερκώπων παῖδες δόλιαι, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ζῆον, ἀλό-
 κηξ δὲ, ὡς ἀπὸ τῆς κέρου, μεγάλην γὰρ ταύτην ἔχον, κέρ-
 κωψ καλεῖται· φύσει δὲ δόλιον ἐστὶ καὶ παροῦργον· διὸ καὶ
 πολλοῖς τοῖς μυθεύμασι γελωτοποιεῖς θρυλλοῦσι τούτο πολ-
 λά· καὶ γὰρ λέοντα τὸν βασιλικώτατον ἀπατήσκειν καὶ πε-
 τεινὰ καὶ κτήνη καὶ θῆρας φασὶ· καὶ ὅτι φυσικὸν ἔχει τὸ
 πανοῦργον, λέγουσι σχηματίζεσθαι θάνατον, καὶ ἐξογκῶ-
 σθαι πρὸς ἀπάτην τῶν πετεινῶν, ἥνικα δὲ καθήκονται ὡς
 ἐπὶ πτώματι, διασπᾶν αὐτὰ καὶ κατεσθίειν· ἀλλὰ καὶ τοὺς
 κύνας πρὸς μῖξιν ἀπατᾶν ἥνικα ταχυδρόμοις ἄλμασιν αὐ-
 τοῦ κατατύχειεν· τοὺς δολίους οὖν καὶ ἀπατεῶνας ἔχει τὸ
 κράτος κατὰ τῶν εὐλαβῶν, φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος· ἐστὶ

δὲ καὶ τις ἑτέρα διήγησις περὶ Παστάλευ καὶ Ἀκλήμονος τῶν κεκρόπων καὶ οὗτοι γὰρ δόλια καὶ λίαν ἀδικότατοι.

Κεῖται δὲ ἡ κατ' αὐτοὺς ἱστορία ἐν τῷ ριβ' λόγῳ περὶ Μελαμπύγου.

Λ Ο Γ Ο Σ Η.

Ed. carm.
VI.

ΠΕΡΙ ΕΥΤΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

17. Οὗτος ἦν Θαλέρως τε καὶ ἄλκιμος εὖχος ἑταίρων
18. Ὑψιβιβὰς, μελέεσσιν ἐριζώοισι πεπηγώς·
19. Οὗτος κάλλιμος ἦεν εἰσφόρος, ὄμματα πάντων
20. Ἐλκων, εἶαρος ἄνδρος ἐν ἀνδράσιν, οὗτος ἀγῶσιν
21. Κύδιμος, ἔντεσιν οὗτος ἀρήϊος, οὗτος ἀριστον
22. Θηροφόνων σταδίωσι καὶ οὖρεσι κάρτος ἐγείρων.

Πολλάϊς ἐπῶν χιλιάσιν Ὀμηρος καὶ τῶν ἐλλήνων οἱ ποιηταὶ τὰς βίβλους ταιούταις ἐμέλαινον ἐγκωμίαις, ἄρτι μὲν Ἀχιλλέα χολούμενον παρεισάγοντες, καὶ τῆς ἐκείνου μήνιδος παραίτιον, τὰς τῶν ἐφήβων ἀωρίας καὶ πτώσεις πιστεύμενοι· πολλοῖς τε λόγων κύκλοις, τῶν ἑταίρων αὐτὸν εἶναι καύχημα καὶ τῆς πατρίδος ὑπέρμαχον παρισῶντες· ἄρτι δὲ μέλεσι πεπηγότα μεγάλων ζήων τὸν Τελαμῶνος Αἴαντα καὶ τείχος τῆς προσφιλῆσι καθεστηκότα Θαυμάζοντες· ὡσαύτως ἐν ταῖς ἀγῶσιν ἐνδοξόν τὸν Τυδείως Διομήδην ἀρήϊον Ἐκτορα φασὶ τὸν πριαμίδην, τοῦτον γὰρ κατὰ τὴν μάχην σὺν τῷ Ἀρεῖ δεδοξασμένον ταῖς τεύχεσι λέγουσιν ὡς Ὀμηρος, ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης καὶ πέτνι Ἐνυώ· καὶ αὖτις, τῷ δ' αἰεὶ πάρα εἶς γε θεῶν ὃς λαιγὸν ἀμύνει, καὶ νῦν οἱ παρὰ κείνοισι, Ἄρης βροτῷ ἀνδρὶ εἰκίως· πλείστοις δὲ τὸν Ἀμφιτρυῶνος Ἡρακλέα τιμῶσιν Ἕλληνας ἄθλοισι, πολὺν ἀγῶ-

να περὶ τὰ τοιαῦτα τιθέμενοι καὶ σπουδίῳ διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐτέλειαν ὁ Θεὸς Γρηγόριος ἀποδείξει βουλόμενος, ἵα τῶν κατὰ τὸν βίον λαμπρῶν τὸν λόγον πιστοποιῆται καὶ γὰρ καὶ εἴ τινὲς φησὶ ποτὲ τοιοῦτοι γέγενασιν κατὰ τὸν βίον, ἀλλὰ γοῦν ἐπαύθησαν καὶ ταῖς ἀνείτοις παρούσθησαν κινήσειν, ἐκαιμήθησαν γὰρ καὶ οὐκ ἀναστήσονται ὥστε τὴν ἀρετὴν ἀείδιμον κλέος κτῆμα διακονίζον, εἴ τις ἤρατο τῶν ἐκ γῆς διαπλασθέντων, ἐπίδοξος καὶ ζηλωτὸς ταῖς εὐραϊαῖς· εἰ δέ τις καὶ παρὰ τῇ Θεῖα γραφῇ τοιαῦτα λέγει γεγράφθαι, σκοπεῖται ὅτι εἰς δόξαν Θεοῦ ταῦτα γεγράφασιν· οἱ ἅγιοι· ἢ γὰρ ναζωραίους εὐρήσει τοὺς τοιοῦτους κεκλημένους ὡς τὸν ἀριστέα Σαμφῶν, ἢ Θεόδωρον κινουμένους ὡς Δαβὶδ γυμναῖς ταῖς χερσὶ συμπλεκόμενος ὑπὲρ τοῦ εἰς Θεὸν ὀνειδισμοῦ· καὶ ἔσα τοιαῦτα πρὸς δόξαν εὖροις τοῦ Θεοῦ γεγραμμένα.

Λ Ο Γ Ο Σ Θ.

ΕΙΣ ΕΜΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΚΑΚΟΠΑΘΕΙΑΣ.

Ed. carm.
VII.

Ἦ ρα μ' ὁ λυσσωδῆς καὶ βάσκανος εἰά τιν' Ἰάβ, 14.

Ἐς δῆριν καλέει, σὺ δ' ἀλείφατι σόν με παλαιστῆν 15.

Τρίβας εὖ τε πάραθεν μέγαν γυμναῖς πρὸς ἀγῶνα. 16.

Ὡς κεν ἀεθλεύσαντι γέρας καὶ κῦδος ὀπάσσης 17.

Τῆς κατὰ τὸν Ἰάβ πολλαχοῦ μεμνημέθα ἰσχυρίας, ὅτι τοῦτον ἐξαιτήσας εἰς πειρασμὸν ὁ διάβολος, προσβαλὼν αὐτῇ πολυτρόπως, αὐτὸν μὲν εὖ κατήγαγεν, ἑαυτὸν δὲ μετ' ἡγρου ἔπτωσε καὶ τῆς νίκης ἐκείνῳ περιφανέστερον γέγονε τὸ ἀγώνισμα· διπλοῖς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ τιμήσαντος, τοῖς εἰς περ αὐτὸν καταγωνίσασθαι προσεδόκησεν ὁ ἀντίπαλος.

Λ Ο Γ Ο Σ Ι.

Ed. carm.
VIII.

ΕΙΣ ΕΜΑΥΤΟΝ.

28. Ἐν δὲ τὸδ' αἰάζω καὶ δαίδια βῆμα θεῖο ,
29. Καὶ ποταμούς πυρόεντας ἀφεγγέα τ' αἰνά βέρεθρα.

Πάντων ἀνάστασιν ἔσσεσθαι δικαίων τε καὶ ἀδίκων , καὶ τῶν ἐνθάδε βεβιωμένων ἀνταπόδοσιν , ἡ θεόπνευστος πρῶτος γραφῆ· ποταμὸς δὲ πυρὸς ἔλκειν λέγεται κατὰ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ὡς φησι Δανιὴλ , καὶ ποταμὸς πυρὸς εἴλκειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ἀφεγγῆ δὲ φησὶ τὰ τοῦ ἄθου κατώτατα· ἄθης δὲ λέγεται τόπος αἰθῆς κατ' ἐπωνυμίαν κεκλημένος , ὃν καὶ θεὸν Ἕλληνες ὑπετόπασαν· Ὀμηρος γὰρ τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὸ Ἴλιον μαχομένοις , Ποσειδῶνα μυθεύεται διαλεγόμενον παρεισάγων , καὶ βαρέως φέρειν τῆς ὑπὲρ τῶν τρώων τοῦ Διὸς εὐεργεσίας ἕνεκα· λέγοντα τύραννον εἶναι τὸν Δία , ἔτι κατασχεῖν θαλάσσης καὶ τῶν καταχθονίων ἀμιλλώμενον· ὅτι Κρόνος φησὶ Διὶ καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἄθῃ τοῖς τρισὶν υἱῶν τῆς ὑπ' οὐρανὸν βασιλεύειν προσέταξε· τὸ μὲν Διὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ βασιλεύειν καὶ ἄερος τὸ κράτος ἀπένειμεν , ἐμοὶ τὲ λέγων τῶν ἐν ὕδασι πάντων , Ἄθῃ δὲ τῶν ὑπὸ χθόνα καὶ νεκρῶν ἐμβασιλεύειν· ἀλλ' ἐκείνοι μὲν ταῦτα ληρείτωσαν· Γρηγόριος δὲ ὁ θεῖος ἀφεγγῆ βάρεθρα φησὶ , τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον , ὃ τοῖς ἀπίστοις σὺν τῷ διαβόλῳ κατὰ τὴν θεῖαν ἀπόφασιν ἐξητοίμασται.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΑ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝ.

Ed. cam
IX.

Ἄλλ' οὐ τόστος ἐμοί γε πένθος καὶ ἄλγος ἐκείνων

61.

Ὅσος Ἀναστασίας Βηθλεὲμ ὑστατίας.

62.

Χριστοφόρος ἡ Βηθλεὲμ· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ σωτὴρ ἐτέχθη· πόλις δὲ ἡ Βηθλεὲμ τοῦ Δαβὶδ· Δαβὶδ δὲ Χριστοῦ πατὴρ λέγεται κατὰ σάρκα· Βηθλεὲμ δὲ νέαν, τὴν Ἀναστασίαν Γρηγόριος καλεῖ, ἐν ταύτῃ γὰρ τὸν λόγον ταῖς τεθνηκυῖαις ἐγέννησε ψυχᾶς· ταύτην μικρὰν οὔσαν τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ἧ βραχεῖς συναθροιζομένους καὶ λίαν σπανίους τῶν ὀρθοδόξων εὐρηκῶς, ἦν γὰρ ἡ τῶν ἀρειανῶν δυσσεβῆς τὸ τηνικαῦτα πάντων αἵρεσις κατακρατοῦσα, διδάξας κῦξῆσε, καὶ πάντα τὰ πλήθη τὰ τὴν βασιλίδα οἰκοῦντα πόλιν . . .

*Desideratur in codice folium unum,
id est paginae duae.*

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΒ.

• • [νε]φέλης χωρῆσαι προσέταξε καὶ φωνῆς ἀκοῦσαι Θεοῦ, καὶ ὡς ἀνθρώπων θεάσασθαι δυνατόν ἦν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ὑπὸ τὸ ὄρος προσμένειν, ἀγνοῦς μὲν ἀπὸ κοίτης γυναικῶν, ἐν ἱματίαις καθαρῶις, ἐρῶντισμένους τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῶ, καὶ τῆς θείας φωνῆς μόνον ἀκούειν· καὶ θοῖον δὲ δίγῃ τοῦ ὄρους καταλιθοβοληθήσεται· ταύτην δὲ Γρηγόριος τὴν ἱστορίαν παρεισάγει, τὴν τινῶν ἀποτρέπων αὐθάδειαν ὡς ἀναξίως τοῖς ἱεροῖς προσέρχονται, οὐδὲν τῶν ἱερωσύνης ἐπιτηδείων κεκτημένοι, μόνης δὲ χάριν καταλαξονευόμενοι κενοδοξίας.

Ed. cam
XI.

124. Δείδια δ' αὖ παίδων Ἀαρὼν μόρον οἱ ρα θυηλάς
125. Θέντες ἐπὶ ξείναιο πυρὸς, ξείνως καὶ ὄλοντο.

Τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου προστάξας ἡ Θεὸς Μωσῆϊ κατασκευάσαι, καὶ τὸν Ἀαρὼν ἱερατεῦειν αὐτῇ ἐκλεξάμενος, ὅπως χρῆ θυεῖν προσετάξε· τῶν δὲ θυσιῶν τελεσιουργομένων, ἣν ὅτε πῦρ ἐξήρχετο καὶ ταύτας αὐτομάτως κατήσθιε· ποτὲ γοῦν πυρὸς ἀναδοθέντος ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, λαβόντες Ναδάβ καὶ Ἀβιούδ οἱ τοῦ Ἀαρὼν παῖδες καὶ ἱερεῖς τὰ πυρεῖα, προσήγαγον πῦρ ἀλλότριον ἐνώπιον κυρίου· ὠργίσθη δὲ κύριος τοῖς παιδαρίοις ὅτι πῦρ ἀλλότριον προσεκόμισαν, καὶ ἐπαφῆκεν αὐτοῖς ἐν τῇ σκηνῇ πῦρ παρὰ κυρίου καὶ ἀνήλωσεν αὐτοὺς παραχρῆμα· τῇ δὲ Ἀαρὼν ἐν τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτι χρίσματι ὄντι, μὴ πενθῆσαι τὸν ἐμπυρισμὸν τῶν υἱῶν αὐτοῦ προσέταξεν ὁ Θεὸς, μήτε τῆς σκηνῆς ἐξιέναι, μήτε μὴν τὴν κεφαλὴν ἀποκιδαρῶσαι.

128. Ὡς δὲ καὶ Ἠλείδῃσιν ἐπέχραε λυγρὸς ὄλεθρος,
129. Ἠλείδαις ὅτι μάργον ἔχον νόον· ἦ γὰρ ἔβαλλον
130. Οὐχ' ἱεράς παλάμας ἱερῶν καθύπερθε λεβήτων.

Τῶν υἱῶν Ἠλεὶ καὶ ἀλλαχοῦ μεμνήμεθα ἐν τῇ α' λόγῳ· Ὀφνεὶ δὲ καὶ Φινεὲς ὄνομα τούτοις· οὗτοι δὲ λαίμαργοι ὄντες, τὴν θυσίαν ἐνύβριζον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀπαρχὴν ἀγιάζόμενοι· διὸ καὶ χαλεπῆς τελευτῆς ἔτυχον· οὐχ' ὅσας γὰρ ἔβαλλον χεῖρας ὑπεράνω τῶν ἱερῶν λεβήτων.

131. Οὐδὲ μὲν οὐδὲ Ἠλεὶ χέλον ἔκφυγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν
132. Οὐχ' ὅση γαστήρ παιδῶν ἐχάλεψε δίκαιον,
133. Καί περ αἰὲ βρίσαντα ὀνειδίεις ἐπέεσσιν.

Πολλάκις τοὺς υἱοὺς ὀνειδίειεν ὁ Ἠλεὶ, ἀμαρτάνειν εἰς Θεὸν παραινῶν αὐταῖς· ἀλλ' ὅτι τὸν ζήλον οὐ πρεπόντως διεξήγαγεν, οὐ φείσεται γὰρ φησι ὁ Θεὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου

ἐπὶ τῷ υἱῷ σου τῷ ἀποστατούντι Θεῷ, τούτου χάριν καὶ αὐτὸς ἱερεὺς τε ὢν καὶ ταῖς ἄλλαις διαπρίπτων ἀρεταῖς, ὁμοῦς τὴν ὀργὴν οὐκ ἐξέφυγεν, ἀλλ' αἰκτρὸν ἔλαχε τέλος, τῆς ἀμαρτίας αὐτὸν τῶν παιδαρίων ἐπικαταλαβούσης· ὅτι, φησὶν αὐτῷ ὁ Θεός, τοὺς υἱούς σου ἐδόξασας ὑπὲρ ἐμὴ, ἀπαρχὴν Ἰσραὴλ καὶ θυσίαν ἀγιάζεσθαι ἀναιδεῖ ὀρθαλμοῦ.

Καὶ σὲ κιβωτὸν ἀνασσαν ὃς ἤδρασε χειρὶ βεβήλῃ 136.

Κλινομένην, θάνεν αἴψα. 137.

Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἀναγαγὼν ἐξ οἴκου Ἀβεδδαρᾶ ἐξ ἀγροῦ εἰς πόλιν Δαβὶδ Σιών λεγομένην, θυσίας καὶ χαρμοσύνην ἐπιτελῶν, ὠρχεῖτο κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου καὶ ἔπαιζε· τότε δὴ συστραφεῖσαν ἐπὶ τὴν ἄμαξαν τὴν κιβωτὸν καὶ κεκλιμένην, Ὁζᾶς ὁ τοῦ Ἀμιναδάβ ἐπελάβετο τοῦ ἀνορθῶσαι· ὠργίσθη δὲ κύριος καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ἀπέθανεν ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ παραχρῆμα· οὐ γὰρ ἤρεσε τῷ Θεῷ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ὑπὸ Ὁζᾶ ἀνορθωθῆναι, ἐπεὶ μήτε ἱερεὺς ἦν μήτε λευίτης, οἷς μόνοις τοῦτο ποιεῖν καὶ λειτουργεῖν κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης Θεοῦ Ἰσραὴλ.

Θεοῦ δὲ τε νηὸν ἔθηκεν, 137.

Ἄψαυσον παλάμησιν, ἐρείσματα τάκτόθι τείχων. 138.

Ἐπειδὴ πρώτη σκηνὴ καὶ δευτέρα ἦν, ἡ μὲν βατὴ πᾶσιν, ἡ δὲ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἄπαξ κατ' ἐνιαυτὸν, ἢ τις ἅγια ἀγίῳν ἐλέγετο, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ἣ ἡ σάμνος χρυσοῦν ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρῶν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· ὡσαύτως ὁ τοῦ Σολομῶντος ναός, ἄψαυτος ἦν τοῖς πολλοῖς τὰ

ἐντὸς, ὅπου ἦν ἡ κιβωτὸς καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ δύο
χειροβίμ ἐκ χρυσοῦ.

150. Ὡς ὄφελον γειθαιῶν ἀναπλήσαιεν ἀνὴν,

151. Ἐνδικον ἐδρήεσαν ἐφ' ἔδρη τίσιν ἔχοντες.

Ὅτε τοῖς ἀλλοφύλοις ἀλωτὸς ἢ κιβωτὸς γέγονε διαση-
κης κυρίου, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ παρεξέμετα τῆς κατα-
τοῦς παῖδας Ἡλεί τοῦ ἱερέως ἱστορίας μεμνημένοι, τότε
δὴ πρὸς ταῖς σφῶν εἰδώλοις καταφροντικῶς ἔχοντες, παραβ-
ρίπτουσι. Δαγῶν δὲ τῷ θεῷ αὐτῶν ἔνομα· ἔωθεν οὖν ἀνα-
στάντες οἱ ἀλλόφυλοι, τὸν θεὸν αὐτῶν Δαγῶν ἐπὶ πρόσω-
πον εὖρον πεπτωκότα ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ, καὶ τὴν τούτου
κεφαλὴν ἀφρημένην, τά τε ἴχνη τῶν χειρῶν καὶ τῶν πο-
δῶν διηρημένα· ἀνορθώσαντες δὲ αὐτὸν, καὶ αὖθις ἀτίμως
εὐρόντες πεπτωκότα, τὴν κιβωτὸν ἀπάγουσιν εἰς Γέθ· τῶν
σατραπιῶν δὲ αὐτῶν ἐξαιρέτως ἢ Γέθ· γενομένης ἐκεῖσε δὲ
τῆς κιβωτοῦ, θάνατος κατενέμετο αὐτοῦς· ὡσαύτως ἐν δια-
φόροις διακομιζομένη τόποις, τοὺς ἀλλοφύλους ἐβασάνιζε·
εὐκλιτῆδες οὖν ἐν ταῖς ἔδραις αὐτῶν ἀνέβαινον καὶ ἐλύκου
αὐτοῦς ἰκανῶς· τότε δὴ μὴ φέροντες τῆς κιβωτοῦ τὰς βα-
σάνους, βουλεύονται τῆς γῆς αὐτῶν ταύτην ἐξαποστεῖλαι
πρὸς γῆν Ἰσραὴλ· ὡς ἂν δὲ γινῶεν εἰ δι' αὐτὴν αὐτοῖς ἢ
βάσανος γέγονε καὶ ὁ λοιμὸς, μίας χρυστοῦς καὶ ἔδρας κα-
τὰ τῆς σατραπείας αὐτῶν ποιήσαντες, τῇ κιβωτῇ προσ-
φέρουσιν εἰς τιμὴν τῆς βασάνου· οὗο δὲ νομάδας πρωτοτο-
κούσας βόας ἔλκειν τὴν ἄμαξον τῆς κιβωτοῦ ζεύξαντες, εἰ
μὴ ἐπιστρέφονται πρὸς τὰ οἰκίαι τέχνα ἀλλ' ἐξ εὐθείας τὴν
ἐπὶ τὴν ἰσραηλίτιδα γῆν βαδίζουσιν τρίβον, αὐτῆς χάριν
ἔσεσθαι τὴν ἐπὶ ταῖς ἔδραις αὐτῶν τιμωρίαν ἐτεκμήραν-
το· τούτου δὲ γενομένου, εἴλκεν ἐξ εὐθείας τὴν ἄμαξον,

μη ἐπιστρέφουσι πρὸς τὰ τέσσα, ἀλλ' ὡς ἄγοντες ἀγόμενοι προθυμότερα· εὖτω τὴν κιβωτὸν ταῖς ἰδίαις ἀπεικασίσαντες τέποις, μετὰ καὶ τῆς βασάνου ἀβλαβείας τὸ λοιπὸν διέμενον καὶ ἀτιμώρητοι φασὶν εὖν ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὅτι ταῖς καταστροφηταῖς τῶν Δείων, καὶ ἀναξίως ἱερωνύμοις, αἴθε βάσανος γεθηαία ὑπῆρχθη, καὶ τίσις ἑδρικὴ ἐφ' ἕδρας ἐτιμωρήσατε.

Πέτρω δ' ἴσα γέροιτο Θεοκτόνος ἰσχυρότης, 177.

Καὶ Σελύμοις ἱερῶσιν ἀλιτροτάτη Σαμάρεια. 178.

Ταῦτα πρὸς σύγκρισιν ὁ Θεὸς Γρηγόριος παρεισάγει, διὰ τοὺς αὐτομελοῦντας ταῖς ἱερῶσι ἀξιώμασιν· αἱ γὰρ τῶν Θεοειδεστέρων εὐλαβουμένων, οἱ μᾶλλον κακοηδέστεροι τῶν ἱερῶν κατορχοῦνται· κατὰ γούν τὴν παρ' ἐκείνοις κρατήσασαν ἄνοιαν, ἴσως γένειτ' ἂν ὅστις ὡς Ἰούδας κακότερος τῷ κατὰ Πέτρον Θεοειδῆ τὴν ἀρετὴν, ὡσαύτως τῇ φιλοθείᾳ φυχῆ καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ ἀπεικαζομένη ἢ βέβηλος καὶ τῇ πόρῃ Σαμαρεία ἐξομιοῦμένη· Σαμάρειαν γὰρ ἀντὶ τῆς Ἱερουσαλήμ λατρεύεσθαι Ἱεροβοάμ ὁ τοῦ Ναβὰτ παρεσκευάσε, πρῶτος αὐτὸς ἐξαμαρτῶν τὸν Ἰσραήλ.

Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ.

Ἦν δ' ὅτε μωαβίταις ναὸς μέγας εὐ βατὸς ἦεν, 184.

Οὐδὲ μὲν Ἀρμανίτησιν ἐπὶ στρατὸν ἤκαχον ἧν. 185.

Τοῦ Ἰσραήλ τὴν μωαβίτιδα γῆν ἐξ Αἰγύπτου παριόντος, Βαλαὰ ὁ τοῦ Βεῶρ βασιλεὺς ὑπάρχων Μωάβ, τὸν Βαλαὰμ μεταπέμπεται, νεκρομάντης δὲ εὖτος, εἰς τὸ καταράσασθαι τὸν Ἰσραήλ παρὰ τὴν μωαβίτιν παρεμβεβληκότα· τοῦ δὲ παραιτησαμένου, ὁ Βαλαὰμ καὶ αὐτῶσι δώροις αὐτὸν τιμήσειν ἐπαγγειλάμενος, ἔπειτε πορευθῆναι· κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἄγγελος Θεοῦ ἐπιστὰς μετὰ βροφιαίας, ἀνε-

λείν αὐτὸν ἐπειράτο· τὸ μὲν οὖν ὑποζύγιον ἐξέκλινε τῆς ὁδοῦ,
 καὶ γὰρ ἔβλεπεν, αὐτὸς δὲ οὐχ' εὐόρα· τυπτήσας οὖν τὴν
 ὄνου εἴλκεν ἐπ' εὐθείας· ὡς δὲ μικρὸν προῆει, πάλιν ἐξέ-
 κλινε τῆς ὁδοῦ, καὶ Βαλαάμ ἔπαισεν αὐτὴν τὸ δεύτερον·
 ἐλθοῦσι δὲ κατὰ τινα τόπον ἔνθα οὐκ ἦν ἐκκλίνειν, πάλ-
 λιν τὸν ἄγγελον ἢ ὄνος θεασαμένη, καὶ μὴ ἔχουσα ποῦ ἐκ-
 κλίνει, κατὰ τῶν τείχων ἀπέκνισε τοῦ Βαλαάμ τὰς κνή-
 μας· ὁ δὲ ὄργισθεὶς, ἔπαισεν αὐτὴν τῇ μάστιγι μετὰ Συ-
 μοῦ· ἡ δὲ ὄνος ἀνείξασα τὸ στόμα αὐτῆς ἀνδρωπίνῃ φωνῇ
 πρὸς αὐτὸν, τί φησιν ἔπαισάς με τοῦτο τρίτον; ὅτι τῆς
 ὁδοῦ ἐξέκλινας, ὁ Βαλαάμ ἀπεκρίνατο, καὶ εἰ μάχαιρα ἦν
 μοι, τάχα ἂν ἐξεκέντησά σε· καὶ ἡ ὄνος φησὶν· οὐχὶ ἐκ νεό-
 τητός σου ὑποζύγιον εἰμί σου καὶ ἐπ' ἐμὲ ἐπιβέβηκας, μὴ
 ποτὲ σὰ τοῦτο πεποίηκα; καὶ νῦν ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατὰ
 τὴν ὁδὸν ἔσπασται ῥομφαίαν ἀνελεῖν σε τοῦτο τρίτον, εἰ
 μὴ ἐξέκλινα τῆς ὁδοῦ· καὶ διανοιχθέντων αὐτοῦ τῶν ὀφθαλ-
 μαλῶν, εἶδε τὸν ἄγγελον, καὶ σπεύσας προσεκύνησε· καὶ
 ὁ ἄγγελος, εἰ μὴ φησὶν ἐξέκλινεν ἡ ὄνος, ἄρα ἂν ἀπέ-
 κτανκά σε· καὶ νῦν πορεύου καὶ μὴ καταράσῃ τὸν Ἰσραὴλ,
 ὅτι εὐλογημένος ἐστὶ· πορευθεὶς δὲ πρὸς Βαλακ καὶ μάλ-
 λον εὐλογήσας ἢ καταρασάμενος τὸν Ἰσραὴλ, Συμωθέντα
 τὸν Βαλακ ἐπ' αὐτῷ καὶ συμβουλευῆσαι κατὰ τοῦ λαοῦ τί
 προτρεπόμενον, ὁ Βαλαάμ φησὶ, ὅτι ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν
 δίκαιος μισῶν ἀνομίαν· ὑμεῖς οὖν τὰς θυγατέρας ὑμῶν καλ-
 λωπίσαντες, ἀπολύσατε τῇ λαῷ· οἱ δὲ ἐκπορνεύσουσιν αὐ-
 τὰς καὶ ἐκκλίνουσι τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, αὐτὸς δὲ θανατώσει
 αὐτούς, ὅτι ἔθνος οὐκ ἴσχύει πρὸς αὐτούς ἐπὶ τῆς γῆς· ὁ
 μὲν οὖν ταῦτα εἶπε· Βαλαὰκ δὲ ταῦτα πεποίηκεν· ὁ δὲ λαὸς
 ἐξεχύθη πρὸς τὰς θυγατέρας Μωάβ καὶ ἐξεπόρνευεν εἰς αὐ-

εὐς, καὶ ἰτελέσθησαν τῇ Βαβυλωνίᾳ ἀνήρθη σὺν τῇ ἔργῃ, καὶ ἦν θάνατος ἐπὶ τὸν λαόν· ἕως Φινίεσ ὁ τοῦ Ἀαρὼν ἱερεὺς ἔστη, καὶ ἐξιλιάσατο διελών τὸν Ἰσραηλίτην καὶ τὴν μαδιανίτην ἐν τῇ σειρομάσῃ, καὶ ἐκέπασεν ἡ θραῦσις· Μωϋσῆς σὺν φησὶν ἐχθρανεῖτε τοῖς μωαβίταις· καὶ τῇ Μωϋσῇ φησὶν, ὁ θεὸς ἐδίκησεν τὴν ἐδίκησίν μου ἀπὸ Μαδιάμ καὶ Βαλαάμ, καὶ τότε προσεθήθη πρὸς τοὺς πατέρας σου· εἰ δὲ Ἀμμωνῖται τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ ἐκ Βαβυλωνῶνος μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπανελθόντος καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομοῦντος, ἐν Ἱερουσαλήμ ἐπέβαινον καὶ διήρπαζον αὐτοὺς καὶ ἀνήρουν σώματι ξίφους καὶ διεκώλυον τῆς ἐργασίας αὐτοὺς ἀνακίπτοντες, ἕως ξιφῆρεις καὶ αὐτοὶ εἰστήκεισαν ἐργαζόμενοι· ἦνικα δὲ παρεγένοντο πολεμεῖν, τὴν μὲν οἰκοδομὴν κατελίμπανον, ἀντιπαρετάττοντο δὲ τοῖς Ἀμμωνίταις εἰς πόλεμον· Μωαβίται φησὶν οὖν ἡ γραφή καὶ Ἀμμωνῖται, οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν θεοῦ· ἔστι δὲ καὶ ἡ γέννησις αὐτῶν ἀθεμίτος· αἱ γὰρ θυγατέρες Λὼτ εἶνω τὸν πατέρα μεθύσασσαι, εἰσῆλθον πρὸς αὐτὸν καὶ συνέλαβον ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἡ μὲν πρεσβυτέρα ἔτεκε τὸν Μωάβ, οὗτος ἐστὶ πατὴρ Μωαβιτῶν· ἡ δὲ νεωτέρα τὸν Ἀμμῶν ἔτεκεν, οὗτος ἐστὶ πατὴρ Ἀμμωνιτῶν· φησὶν οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος, ὅτι Μωαβίταις καὶ Ἀμμωνίταις τὸ θεῖον ἄβατον ἐστὶ θυσιαστήριον, τοῦτ' ἐστὶ τοῖς βεβήλαις καὶ ἀθεμίταις.

Ἄλλους δ' ὑδροφόροις ἐνηρίσθησεν Ἰησοῦς,

186.

καὶ ξυλοφορτήγαισιν, ἐπεὶ ῥά μιν ἔξοχα * φῆσαν.

187.

* ita cod.

Πόλις ἐστὶ Γαβαὼν, τῆς Ἱερουσαλήμ ὡσεὶ δέκα σμυρίων διεστηκυῖα, ἣν τινα κατέχει τὸ ἔθνος τῶν Χαναναίων· εἰ οὖν Γαβαωνῖται ὡς ἔγνωσαν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τῆς Ἱεριχώ καὶ τῶν σύνεγγυς πόλεων κεκρατηκότας, ἦλ-

θεν πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ περιστοιχισμένους ἐνδεδυμένοι χιτῶνας, καὶ παλαιὰ περιβόλαια καὶ διεργαστάς ἀσκούς ἐπιφερόμενοι, καὶ ἄρτους εὐρωτιῶντας, καὶ σανθάλια πεπαιλωμένα ἐνδεδυμένοι, ὡς ἀπὸ γῆς μακρόθεν ἐληλυθότες, καὶ προσελάλουν τὰ εἰς εἰρήνην· ἀπατήσαντες δὲ τὸν Ἰησοῦν ταῖς τε φαινομέναις καὶ ταῖς λεγομέναις ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς ἰδίας πατρίδος, διαψέσθαι αὐτοὺς παρεσκεύασαν· γυνὸς δὲ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα, καὶ τὸν ἄρκεν μὴ δυνάμενος ἀσεπῆσαι, ξυλοφόρους καὶ ὑδροφόρους τοῦ λαοῦ τοὺς Γαβωνίτας ἔταξε, καὶ ἐδούλευεν ἐν ταύταις τῷ Ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας Ἰησοῦ.

188. Λύει δὲ γόνου μεγάλιο γερῆρον,
 189. Σκηνῆς γάρ μιν ἔθηκεν ἐπουρανίης θεράποντα·
 190. Κανθάδ' ἔρει θυέων τε καὶ οὐδεος ἠδὲ πόνοιο·
 191. Ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ χέρας εἶχεν ἐπ' ἔργαις,
 192. Ὅσσα γε ἦν νηϊῶ, καὶ ἔκτοθεν ἐγκονέοντες.

Τὴν Λευὶ φυλὴν ὁ Θεὸς εἰς λειτουργίαν ἑαυτῷ ἐξέλεξε· καὶ πᾶσαν μὲν αὐτοῖς τῶν θυσιῶν καὶ τῆς σκηνῆς τὴν λειτουργίαν ταῖς λευῖταις ἐπένειμε, κληρονομίαν δὲ ἐν Ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἢ μόνον δεκάτας ἐκ πάντων τῶν ὑπαρχόντων τῷ λαῷ· αἱ οὖν λευῖται τὰς τε θυσίας ἤσθιον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὰς δεκάτας ἐκομίζοντο· ἐκάστη δὲ τῶν λευῖτῶν πατριὰ λειτουργίαν ἀφωρισμένην εἶχεν ἐν τῇ σκηνῇ· αἱ μὲν γὰρ ἦσαν ἱερεῖς αἱ κατὰ τὸν Ἄαρων αἱ καὶ δεκατῶν δεκάτας ἐκομίζοντο· οὗτοι δὲ τὰς περὶ τὸ θυιαστήριον ἔλαχον λειτουργίας, ἕσα τε τῆς σκηνῆς ἐντιμότερα, καὶ τὴν κιβωτὸν οὗτοι κατέειχον· ἄλλοι τὰς δέρρεις καὶ τοὺς μοχλοὺς, ἕτεροι δὲ τὰς ἐπαρυστρίδας καὶ θυίσκας· αἱ δὲ τὰ πυρεῖα καὶ τὰς μαχαίρας, καὶ ἕσα σκεῦη τῆς λει-

τυργίας καὶ τῆς σικυῆς· ἕκαστος δὲ φιλάρτων τὴν ἰδίαν
 ἐπεγίνωσκε τάξιν· ταῦτα δὲ φησὶν ὁ ἅγιος Γρηγόριος, τῆς
 τότε καταβρωῶν ἀταξίας· εὐ γὰρ διάκρισις ἦν τῶν καλῶν,
 ἀλλὰ τῇ βουλομένῳ τὰ τῆς ἱερουσύνης εὐχάρματα ἦν καὶ
 τοῖς λεύιταις τὴν ἀρετὴν, οὐδὲν πλεον ὑπῆρχε τῶν δουλο-
 τρόπων Γαβαωνιτῶν.

Ζητῶ Νῶε κιβωτὸν, ὅπως μέρος λυγρὸν αἰλέει. 206.

Κεῖται ἐν τῇ β' λόγῳ.

Καὶ Σοδόμων πυρέοντα πικρὸν καὶ ἀξέσφατον ὄμβρον. 208.

Κεῖται ἐν τῇ α' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Η'.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ.

Ed. crit.
 XII.

Οὐ γὰρ ἰῆς γενόμενῃ μείρης Ξρασὺς ἀσπιδιότης. 19.

Ὅμηρος ὁ ποιητὴς τὸν Ἄρεα λέγων ἔφορον τοῦ πολέ-
 μου, μυθεύεται τί τοιοῦτον· ὅτι τὸν Τυδέως Διομήδην Παλ-
 λάς Ἀθηνᾶ καθοπλίζουσα, Διὸς δὲ θυγάτηρ αὐτὴ καὶ πο-
 λεμικωτάτη, παρώτρυνε κατὰ τοῦ Ἄρεως· οὗτος γὰρ Ἔκτορι
 τῇ πριαμίδῃ συμπαρῶν κατὰ τὴν μάχην, πολλὴν θόξαν παρ-
 εῖχε, καταπληκτικὸν αὐτὸν δεικνύς τοῖς πολεμίοις· Παλλὰς
 οὖν, ἢ καὶ Ἀθηνᾶ, Διομήδην ἐπέλεξε τῷ Ἀρεῖ παροτρύ-
 νει, μήτε αἰδοῖ τὸν Ἄρεα κατευλαβηθῆναι, καὶ ὅτι θεὸς
 οὗτος καὶ ἀνδρφόρος· προσεγγίσαντι δὲ τούτῳ καὶ Διομήδην
 ἀνελεῖν προθυμουμένῳ, τὸ βέλος ἢ Παλλὰς ἐπέσχε, κενὸν
 ἀποστρέψασα· Διομήδης δὲ κατὰ τοῦ Ἄρεως ἐνέγκας τὸ δό-
 ρον, ἔτρωσε τῆς λαγόνος ἔνθα ζώννυται κατὰ τὸ ἔσχατον·
 ὁ δὲ μέγα φησὶν ἤχησεν ὡσεὶ χιλιάδας ἐννέα ἢ δέκα φω-
 νῆσαι, πάντας δὲ φόβος συνέσχευ Ἄρεος ἀνακρεαγύτος·

ταχυτάταις ἄρμασι δὲ νεφῶν εἰς ὄλυμπον ἀνελθῶν, τῷ πα-
τρὶ Διὶ τὰ κατὰ τῆς Ἀθηνᾶς διελέγετο, ὡς ὑπερήφανον
καὶ θρασὺν ἄνδρα τοῖς ἀθανάτοις μάχεσθαι θεοῖς παρο-
τρύνει, καὶ γὰρ ἔτρωσε φησὶ καὶ Ἀφροδίτην τῷ καρπῷ τῆς
χειρὸς, ὡς δὲ καμὲ· μικροῦ γὰρ ἢ ταῖς θειναῖς ἐντριθμή-
θην τάξεισι τῶν νεκρῶν διαφωνήσας, ἢ ζῶν ἀσθενῆς ἐκείμην
τοῖς μέλεσι· Ζεὺς δὲ βλοσυρὸν Ἄρει προσεσχηκῶς, μέμ-
φεις ἐπήγαγεν, ἀνθροφένου αὐτὸν καὶ φιλοπόλεμον καλέσας,
τόν τε θυμὸν εἰκότα καὶ τὴν θρασυτητα τῇ τεκούσῃ αὐ-
τὸν Ἥρα, παλίνβολόν τε καὶ μιᾶς ἀσπιδιώτῃ μίρας ἀπο-
καλέσας· Γρηγόριος τοίνυν ὁ θεολόγος, ὡς οὐδὲν Χριστοῦ
προτιμότερον ἡγῆται βουλόμενος ἀποδείξει, τούτων ἐκ με-
ταφραῶς μέμνηται· εὐ γὰρ φησὶ μιᾶς μίρας τῆς μὴ πρὸς
θεὸν ἀφορώσης θρασυῦς ὑπέρμαχος γέγονα· ταῦτα μοι φί-
λος φησὶν εὐ φρονῶσιν οἱ κριταί, ἀμαρτίαν δὲ λογίζονται τὸ
μὴ κατ' ἰσότητα πάντων ἀμαρτεῖν, καὶ τοῖς καιροῖς ἐπίρ-
ροπον ἔχειν με τὴν ψυχὴν.

25. Ἄλλὰ τὰ μὲν λήθης κεύθει βουθός.

Μῦθος καὶ οὗτος ἐστὶ τῆς λήθης ὁ βουθός πρὸ ἑλλη-
σι πρεσβευόμενος· οἱ μὲν γὰρ λήθης καλεῦσι βουθόν, οἱ δὲ
σιγῆς, ὡς Μαρκίων καὶ Μάνης· Πυθαγόρας δὲ καὶ Πλά-
των, οἷς ἠκολούθησεν Ὀριγένης, προϋπάρχειν λέγουσι τὰς
ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἀπὸ δὲ τῶν κρειττένων εἰς τὸ χεῖ-
ρον κατενεχθῆναι· τὸ γὰρ σῶμα δεσμὸν εἶναι λέγουσι καὶ
φυλακὴν τῆς ψυχῆς· ὅτε γοῦν, φησὶν, αἱ ψυχαὶ πρὸς σῶ-
μα καθικνούντο, λήθης πεπύκασιν πῶμα, ἵν' ὅπερ πάσχου-
σιν ἀγνοῶσιν· οὔται δὲ καὶ μεταγγίξασθαι ταύτας ληροῦσιν
ἐκ σωμάτων εἰς σώματα, ὡς περὶ τούτου πλατύτερον ἐν τῷ
περὶ ψυχῆς παρακατιῶν λελέγεται λόγῳ· φησὶν οὖν ὁ θεῖος

Γρηγόριος, ὅτι εἴ τις ποτὲ λίθου βυθὸς ἐστὶ, τὰς ἑαυτοῦ συμφορὰς κατακρυπτεύει· πολλὰ γὰρ καὶ παρὰ τῶν θεῶν λατρεύον αἰσμένων, μέχρις ἢ τελευταία πάντων ἡμέρα τὰς πράξεις ἀπογυμνώσει.

Λ Ο Γ Ο Σ Ι Δ.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ.

Ed. eadm.

XIII.

Ἐξ ἔτι τοῦ ὅτε μαι πικρὴν ἐπομόρξατο παινήν

57.

Γεῦσις τ' οὐλομένη, καὶ φθόνος ἀντιπάλου,

58.

Πυρὶ ψύχοντι τὸ θαῦμα.

61.

Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

Ταύτην οὐκ ἂν τις ἐκλάβοι τὴν ἱστορίαν εἶναι, τὴν κατὰ τὸν Τάνταλον ἢ τὸν Ἡρακλέα· ὁ μὲν γὰρ Τάνταλος, ἀνδρῖα ξηραίνεσθαι λέγεται ἐν μέσοις ταῖς ὕδασι· ὁ δὲ Ἡρακλῆς τσοῦτον φλεχθῆσεσθαι τῷ αἵματι τοῦ Νέσσου, ὡς καὶ τὸ ποτάμιον ῥεῦμα εἰς φλόγα μεταγαγεῖν· κεῖνται δὲ παρακατιῶν αἱ ἱστορίαι· σὺν ἀληθεῖα τείνου πυρὶ ψύχοντι τὸ θαῦμα, περὶ τῆς θρόσου πηγασάσης ταῖς παιδαρίαις καμίνου τὴν ἱστορίαν ὑποληπτέον· κεῖται δὲ ἐν τῷ α' λόγῳ.

Εἰκὼν εἰμὶ θεῶιο, καὶ αἴσχεος υἱὸς ἐτύχθη.

71.

Πᾶσαν ὁ θεὸς τὴν κτίσιν δημιουργήσας, ὕστερον τὸν ἄνθρωπον ἐπάησε κατ' εἰκόνα ἰδίαν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· γέγραπται γὰρ· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτω τῆς κτίσεως· καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χεῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὸν πνεῦν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος Ἀδάμ, εἰς ψυχὴν ζωσαν· πῶς εὖν φη-

σιν ὁ Θεὸς Γρηγόριος εἰκὼν ὑπάρχων Θεοῦ, αἰσχύνης υἱὸς ἐγενόμην; πάντως διὰ τῆς ἀμαρτίας ἣν ἔτεκεν ἡ παρακοή.

Πλάσμα Θεοῦ, παράδεισος, Ἐδὲμ, κλῆς, ἐλπίς, ἐσφετή.

87. Ὅπερ φησὶ ταιούτων ἐστίν· Ἔτι εἶπερ μαι μάτην Θεόθεν ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἢ οὐκ ἔσι μάτην μαι τὸ πλάσμα εἶναι Θεοῦ, καὶ ὁ παράδεισος, ἢτε Ἐδὲμ καὶ ἡ θόξα καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἐντολή;

Ὅμβρος ὁ κοσμοκλέτης.

Ὁ ἐπὶ τοῦ Νῶε. Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

88. Ὅμβρος ὁ πυρσοπῶλος.

Ὁ ἐπὶ Σοδόμων. Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

89. Αὐτὰρ ἔπειτα νόμος γραπτὸν ἄκως.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

90. Αὐτὰρ ἔπειτα - Χριστὸς ἐν μορφῇ ἡμετέρῃ κεράσας.

Κεῖται ἑμῶως ἐν τῷ β' λόγῳ.

91. Ὡς κεν ἐμοῖς παθέεσσι παθὼν Θεὸς ἄλκιρ ὀπάξει.

Χριστὸς ἐνανθρωπήσας ἀνθρώποις, παθὼν ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη, ὡς ἂν ταῖς ἀνθρωπίναις πάθεσι παθὼν Χριστὸς παράσχει βοήθειαν, καὶ Θεὸν τὸν ἀνθρώπων κατασκευάσῃ τῷ εἶδει τῷ ἀνθρωπίνῳ ὃ προσεῖληθεν.

102. Σὺ δέ μαι δείματα πάντα λέγε,

105. Τάρταρον ἠέροντα, Πυριφλεγέθοντα, ἰμάσθλας.

Μέννηται καὶ Πλάτων τῶν ἐν ἄδου κολάσεων, ἐν τῷ Φαίδωνι λέγων περὶ τῶν λήξεων καὶ τῶν ἀποκληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι αἱ ἀδίκως βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κοκυτῷ καὶ ἐν τῷ Πυριφλεγέθοντι καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ποταμὸς δὲ ὁ μὲν Κοκυτὸς ψυχρότατος, ὁ δὲ Πυριφλεγέθων θερμότερος· ὁ δὲ Τάρταρος μέσον τίς τόπος, ἐν ᾧ ἀνίμψις ἐστὶ καὶ κατάψις ὑδάτων καὶ καπνὸς, ἀφεγγὴς δὲ

ὁ τύπος· ὁ δὲ Ἀχέρων καὶ αὐτὸς μέσος, καθαρῶν ἐικ-
κῆς, οὐ καλῶν, ἀλλὰ ῥύπτων φρεσὶ τὰ ἀμαρτήματα.

Λ Ο Γ Ο Σ Ι Ε.

ΠΕΡΙ ΕΥΤΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ed. carm.
XIV.

Ἄμφω καὶ πινυτῶσιν ἐφήρμισσε ταῦτα πάριθε, 79.

Τῷ μὲν κλαυθμῶς ἔην τάνδ' ἄθε, τῷ δὲ γέλως. 80.

Ἡράκλειτος καὶ Δημόκριτος οὐκ ἐν τῇ αὐτῇ γεγονότες
χρόνῳ, φυσικῶ δὲ ὄντες, ὁμοίως τὴν τοῦδε κόσμου ἀλ-
λεπαλληλίαν διέπαιξαν, ὁ μὲν γελῶν, ὁ δὲ κλαίων· ὁ μὲν
γὰρ Δημόκριτος ἔγελα συνεχῶς τὰ πράγματα, ὁ δὲ Ἡρά-
κλειτος ἔκλαιεν· ἦν δὲ ὁ Δημόκριτος ἀβδηρίτης, ὁ δὲ Ἡρά-
κλειτος ἐφέσιος.

Ὡς τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐπ' ἀλλήλοισι θορόντες 81.

Δήουν ἀλλήλους εἴνεκα πορνιδίου. 82.

Ἀλέξανδρος ὁ καὶ Πάρις, παῖς ὢν Πριάμου βασιλέως
Τρωάδος, ἀφικόμενος εἰς Ἑλλάδα, καὶ παρὰ Μενελάῳ τῷ
Ἀτρείως παιδὶ ξενισθεὶς, μαιχεύει τὴν τούτου γυναῖκα Ἑλέ-
νην, καὶ ταύτην ἀρπάσας, εἰς Ἴλιον τὴν ἰδίαν ἀπάγει πό-
λιν Ἕλληνας οὖν τῆς Τρωάδος καταστρατοπεδεύσαντες ἐπ'
ἔτεσιν ἱκανοῖς τρῶας κατέκοπτον, καὶ ὑπ' αὐτῶν κατεκό-
πτοντο ἕνεκεν τῆς Ἑλένης· ὕστερον δὲ πορθέσαντες καὶ αὐ-
τὸ τὸ Ἴλιον εἶλον, ἐκεῖσε μὲν ται αἱ πλείους τῶν ἡρώων
ἀναμορθεύοντες, παμπληθεὶ δὲ τὴν Ἴλιον ἐξολέσαντες πόλιν.

Υπόθεσις τῆς ποιήσεως. Σχόλιον.

Ἡ δὲ τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου αἰτία αὕτη. Ζεὺς ἐρασθεὶς
Θέτιδος τῆς Νηρέως θυγατρὸς, αὐτὸς μὲν ἐκωλύθη συνελ-
θεῖν αὐτῇ, Προμηθεὺς μαντευσαμένου ὡς ὁ ἐξ αὐτῆς γεν-

νηθεῖς, ἐκβάλλει τὸν πατέρα τῆς βασιλείας· δίδωσι δὲ τῷ Λιάκῳ Πηλεῖ, εὖ πατήρ ἦν αὐτὸς ὁ Ζεὺς· τῶν δὲ γάμων γενομένων ἐν τῷ πηλείῳ ὄρει παρὰ Χείρωνι τῷ κενταύρῳ, πάντες εἰς τὴν εὐνοχίαν ἐκλήθησαν αἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαί, πλὴν Ἐριδος· ἡ δὲ ὀργισθεῖσα στάσιν ἐπεχείρησεν ἐμβαλεῖν τῷ συμποσίῳ, καὶ χρυσοῦ μίθῳ ἐπιγράψασα ΤΗ ΚΛΑΗ, ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον· περὶ εὖ τρεῖς ἀνέστησαν φιλονεικοῦσαι, Ἐρα καὶ Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνᾶ, ἐκάστη φάσκουσα ἑαυτὴν εἶναι καλὴν· ὁ δὲ Ζεὺς δυσωπίας βουλόμενος ἀπαλλάξαι τὰς θεάς, πέμπει δι' Ἑρμοῦ κριθησομένης πρὸς τὸν ἐν Ἴδη ποιμένα Πάριν· πρὸς ὃν ἀφικόμεναι ἐπηγγείλαντο τὰ τῆς κρίσεως ὄψρα, ἡ μὲν Ἐρα βασιλείαν αὐτῷ παρέξειν, Ἀθηνᾶ δὲ τὴν ἐν πολέμοις ἀριστείαν, Ἀφροδίτη δὲ τὴν Διὸς καὶ Λήδας θυγατέρα Ἑλένην, κάλλει διαφέρουσαν πασῶν τῶν γυναικῶν· ὁ δὲ ἐπιθυμία κρατηθεὶς, προέκρινε τὴν Ἀφροδίτην· ἡ δὲ εἰς Λακεδαίμονα πλεύσαντα κελεύει τὴν Ἑλένην ἀρπάσαι, Μενελάου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰς Κρήτην ἀποδεδημηκότος.

83. Κουρῆτες τ' ἐμάχοντο καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι,

84. Ἄμφι σοὺς κεφαλῇ θριξὶ τὲ χειριδίαις.

Μελέαγρος ὁ τῶν Αἰτωλῶν βασιλεὺς, Ἀρτέμιδος καταφρονήσας, τὰς κατ' ἔθος αὐτῇ θυσίας σὺ προσέφερε, μικρὰν εἶναι ταύτην καὶ μηδενὸς ὑπονοήσας ἀξίαν λόγου· Ἀρτεμιν δὲ φασὶν αἰ μύσαι τῶν θηρίων καὶ ζώων κρατεῖν, ὀρεστία γὰρ αὕτη, διὸ καὶ ἐλαφιβόλος καλεῖται, βάλλει γὰρ εὐστόχως τὰς ἐλάφους· τῷ γούν Μελεάγρῳ σύαγρον ὑπερμεγέθη πέμπει, καὶ τὴν τούτου κατέβλαπτε χώραν· Μελέαγρος δὲ τοὺς Κουρῆτας εἰς συμμαχίαν καλέσας, ἀναιρεῖ τὸν ἄγριον σύα· λαβὼν δὲ τὴν τοῦ σοὺς κεφαλὴν καὶ τὰς

τρίχας, τῇ Ἀταλάντῃ ξένου παρέσχεν· αὕτη δὲ παρθένος
 γυνὴ καὶ τοξότις· τοῦτο γνόντες αἱ Κουρήτις, πόλιμον συν-
 άπτουσι μετὰ τῶν Λιτωλῶν, καὶ οὕτως ἀλλήλους κατίκο-
 πταν ἀντὶ σοῦς κεφαλῆς καὶ χειριδίων τριχῶν· Ὅμηρος μὲν
 οὖν φησὶ κεφαλὴν καὶ δερᾶν· ὁ μέγας Γρηγόριος δὲ ἀντὶ τῆς
 δερᾶς, τρίχας φησὶν, εἴτε ταῖς μέτραις ἐσπίμευς, ἐλι-
 γεῖον γάρ.

Ἄμφι σοῦς κεφαλῇ θριξὶ τὲ χειριδίαις

Προείρηται, εἴτε φυσικῶς παρισῶν· οὐ γὰρ σοῦς ἀποδερῶται
 Λιχκίδαί μέγ' αἴσιμα θάνου γέ μιν, ὅς μὲν ἐν ἐχθροῖς, 85.

Μαινομένη καλᾶμη, αὐτὰρ ὁ μαχλοσύνη. 86.

Αἰακὸς αὐτός υἱὸς ἐγένετο τοῦ Διὸς, δίκαιος τὰ μάλι-
 στα· διὸ ποτὲ ἀβροχίας γενομένης ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἦλθεν
 πρὸς αὐτὸν εἰ κατ' ἐξοχὴν τῶν πόλεων ἄνδρες παρακαλοῦν-
 τες εὐξασθαι τῷ ἰδίῳ πατρὶ ἵνα γένηται υἱετός· ὁ δὲ στάς
 καὶ εὐξάμενος, ἔλυσε διὰ τῆς εὐχῆς τοὺς ἀύχμους καὶ κατ-
 ερρήνη ὕδωρ πολὺ· μάλιστα δὲ καὶ ἐκ τούτου ἐδείχθη ἡ εὐ-
 σέβεια τοῦ Αἰακῶ· οὗτος οὖν γεννᾷ δύο υἱούς, τὸν Πη-
 λέα καὶ τὸν Τελαμῶνα· ὧν ὁ μὲν Πηλεὺς τίκτει τὸν Ἀχιλ-
 λέα, ὁ δὲ Τελαμῶν τὸν Αἴαντα, εἰ τινες ἐκαλοῦντο αἰα-
 κίδαί, τὴν ἀπὸ τοῦ πάππου τιμὴν ἔνθεν προσφερόμενοι,
 Ἀχιλλεὺς οὖν μετὰ Ἐκτορος ἀναίρεσιν, Πολυξένην τὴν Πριά-
 μου θυγατέρα βουληθεῖς γῆμαι, εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει, καὶ
 κατὰ λόχον τινα τοξευθεῖς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπὸ
 Πάριδος θνήσκει· Ἀχιλλεὺς οὖν μετὰ χρόνον Πύρρον τῷ ἰδίῳ
 υἱῷ κατὰ τὴν Τροίαν ὄντι, φαίνεται λέγων δεῖν αὐτῷ τρ-
 σῆναι τὴν Πολυξένην, δι' ἣν καὶ ἀπώλετο· Πύρρος οὖν με-
 τὰ τὴν νίκην Πολυξένην λαβὼν, παρὰ τὸν τάφον ἔθυσσε τοῦ
 ἰδίου πατρὸς Ἀχιλλέως· Αἴας δὲ ὁ τοῦ Τελαμῶνος ἀρι-

στεύσας καὶ πρῶτος ἐν ταῖς προμάχαις, ὡς μὲν Γρηγόριος ὁ Θεῖος φησὶν, ἐν πολέμῳ μαινομένη χειρὶ ἀνηρέθη· ὡς δέ τινες, ἑαυτὸν ἀνεΐλε· λέγουσι γὰρ τοῦ Ἀχιλλέως ἀναιρεθέντος, ὡς Αἴας καὶ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθον τὸ πτώμα τοῦ Ἀχιλλέως λαβεῖν, καὶ Ὀδυσσεὺς εὐμήχανος ἄτε ὦν καὶ πανεῦργος, Αἴαντα μὲν τὸ σῶμα λαβεῖν Ἀχιλλέως ἠπάτησεν· αὐτὸς δὲ τοὺς πολεμίους ἀπειροῖται ταῖς ὅπλαις πεφραγμένοι· γενομένοις δὲ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ κρινομένοις περὶ τῶν ὅπλων, Ὀδυσσεὺς τὴν ῥοπὴν ἔλληνας ἐχαρίσαντο· Αἴας δὲ μανεῖς καὶ παραπλήξ γεόμενος, δι' ὅλης νυκτὸς τὰ τῶν ἐλλήνων κατέσφαττε πόμυια καὶ τὰ κτήνη, αἰόμενος αὐτοὺς ἀποκτείνειν· ἡμέρας δὲ γενομένης, γνοὺς ἑαυτὸν ἐξεστακέναι, καὶ τὸν παρὰ πάντων αἰδοῦμενος γέλωτα, ξίφει λέγεται ἑαυτὸν ἀνελεῖν· διὸ καὶ Σαρμάζουσι ἐλληνας, ὡς Αἴας μὲν ἐν τῇ τοῦ Ἑκτορος ἀνηρέθη ξίφει, Ἑκτωρ δὲ ἐν τῇ τοῦ Αἴαντος ἀνεϊκύνθη ζωστήρι, ὡς Ἀχιλλέως ἀναιρεθεῖς· καὶ γὰρ τὸν Ἑκτορα ποτὲ προσκαλεσάμενον τοὺς Δαναοὺς εἰς ἀγῶνα, Αἴας ἐξῆλθεν· ὡς δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἦσαν σχεδὸν ἀλλήλους τιτρώσκοντες, ταῖς ἑαυτῶν ἀμφοτέρω πεισθέντες ἐταίραις, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπαύσαντο μάχης· δῶρα δὲ λαμπρὰ παρέσχον ἀλλήλοις· ἔχει δὲ τὸ ἔπος ὧδε· ὡς ἄρα φωνήσας, δῶκε ξίφος ἀργυρόηλον - σὺν κλεῖῳ τε φέρον καὶ εὐτμήτῳ τελαμῶνι - Αἴας δὲ ζωστήρα δίδου φαίνικι φαινόν· ἐφ' ὃν ζωστήρα νεκρὸς ὡς Ἀχιλλέως ἐξ ἄρματος εἴλκετο· Αἴας δὲ τῇ τοῦ Ἑκτορος ξίφει, κακῶς τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη.

87. Ἀμφιτρωνίδαο μέγα κλέος, ἀλλ' ἐδαμάσθη,

88. Εἴματι σαρκοφάγῳ κείνος ὁ παντολέτης.

Πολὺς μὲν ὁ λόγος Φρυλλεῖ τὸν Πρακλέα, ὅτι υἱὸς ὦν

τοῦ Διὸς καὶ Ἀλκμήνης, ἴσως τε ὧν τοῦ, δούλονα δόλους
 ἐξήλυσεν· ἡ δὲ παρθύσα ἰσχυρία ἔστιν αὕτη· οὗτος ὁ Ἡρα-
 κλῆς εἶχε γυναῖκα ὀνόματι Δηϊάνειραν, ἣν ἔλαβεν ἐξ Οἰ-
 νέως αὐτ' ἕρας τῆς γενομένης Ἀχελειῷ τῷ ποταμῷ, ἐξ ἧς
 ἔτεκε καὶ τὸν Ὑλλόν· ταύτην τείνου τὴν Δηϊάνειραν ἄρα
 τῷ λαβεῖν καὶ ἀποφέρειν ἐν τῇ αἰκίᾳ πατρίδι, ἰδὼν ὁ Νέσ-
 σος εἰς τῶν κενταύρων ἠράσθη, καὶ κατὰ τινα ποταμὸν
 ἠβουλήθη αὐτῇ συγγενέσθαι· ὁ οὖν Ἡρακλῆς μαθὼν, κα-
 ταταξεύει τὸν Νέσσον· ἀποσνήσκων δὲ ὁ Νέσσος, τοῦ αἵ-
 ματος οὗτου δίδωσι τῇ Δηϊανείρᾳ, ὑπειπὼν τὸ καὶ ἀπα-
 τήσας, ὅτι ἔσται σοι τοῦτο αἷμα πρὸς φίλτρον τοῦ Ἡρα-
 κλέους, ἵνα φησὶν ἐὰν μάθῃς ὅτι ἄλλης ἔρα, χρίσης ἐν
 τοῦ αἵματος τούτου τὸ ἔνδυμα τοῦ Ἡρακλέους, καὶ μεδισθῆς
 αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτῆς πόσον· τοῦτο οὖν τὸ αἷμα εἶχεν ἡ
 Δηϊάνειρα· τοῦ οὖν Ἡρακλέους τῆς Ἰόλης τῆς Εὐρύτου συ-
 γατρὸς ἑρασθέντος, καὶ λαβόντος καὶ διὰ τῆς τοῦ Λίχα
 πέμφαντος ὡς αἰχμάλικτον πρὸς τὴν Δηϊάνειραν, εἰς ἔν-
 νοιαν καὶ εἰς ζηλοτυπίαν ἐκινήθη ἡ Δηϊάνειρα, καὶ βου-
 ληθεῖσα τὸν ἔρωτα μετασῆσαι εἰς ἑαυτήν, τὸν χιτῶνα τοῦ
 Ἡρακλέους χρίει τῷ αἵματι τοῦ Νέσσου καὶ δίδωσιν ἐνδύ-
 σασθαι τῷ Ἡρακλεῖ· τὸ δὲ ἦν ἀνδροφόνον τὸ αἷμα· ἐνδυ-
 σαμένου δὲ τοῦ Ἡρακλέους, ὑψῆψεν ὁ χιτῶν καὶ κατέφλε-
 ξε τὸν Ἡρακλέα· οὗτος δὲ καιόμενος καὶ ρίψας ἑαυτὸν ἐν
 τῷ πλησίον ποταμῷ, θερμὸν τὸ ὕδωρ ἐποίησεν· ἐξ οὗ λει-
 πὸν αἰ Θερμοπύλαι μεταξὺ Θετταλίας καὶ Φωκίδος.

Κῦροι τε Κροῖσοι τε κακὸν μέρος οὐχ' ὑπάλυξαν.

89.

Κροῖσος Δυδίας ἦν βασιλεὺς πλούσιος σφόδρα, ὡς ἐν-
 τεῦθεν δειχθήσεται· Σόλων νομοθέτης ἦν ἀθηναίων· οὗτος
 αἰτούμενος νομοθετῆσαι τοῖς νέοις, ἀπήτησε τοὺς πολίτας

ὄρκον ὅτι περ δεκαετίαν φυλάσσουσι καὶ σέβησιν τοὺς παρ' αὐτοῦ τιθεμένους νόμους, καὶ λοιπὸν εἰ μὴ συναμέσουσιν αὐτοῖς, τὸ τηνικάδε λύουσι· τούτο δὲ ἐπαύτησεν, ἵνα τέως προσδίσῃ αὐτοὺς ἐμμεῖναι ἐπὶ ἄλιγον χρόνον ταῖς δόγμασιν· ἦθαι γὰρ ὡς εἰ γέυονται τῆς νομοθεσίας, λοιπὸν δυσμεταστέως σχήσουσιν αὐτῶν· λαβὼν τίνων ὁ Σόλων τὸν ὄρκον παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ νομοθέτας αὐτοῖς, ἐξήλθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐφείλων τὴν δεκαετίαν ἐξω παιῆσαι περιπολῶν οὖν τὰς πόλεις, ἤλθε καὶ εἰς Λυδίαν παρὰ Κραῖσον τὸν βασιλέα· ἐν ἔλθοντα ὁ Κραῖσος εἰς Σοῦμα Σέλιον κινήσας, ἔπεμψεν εἰς τοὺς Σησαυροὺς αὐτοῦ, δεκνύς αὐτῷ ὡς πολύχρυσος ὁ Κραῖσος· ἐπανάγκοντα δὲ ἀπὸ τῶν Σησαυρῶν τὸν Σόλινα, ἤρετο ὁ Κραῖσος ἔν τινα νομίζει πάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστερον; ὑπολαμβάνων, ὅτι δὴ αὐτὸν πρὸ πάντων εἶποι· ὁ δὲ Σόλιον ἀπεκρίνατο, Τέλλων τὸν Ἀθηναίου· οἰκίζετο γὰρ ὁ Σόλιον, οὐ τὸν πλεύτεν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν, ἀλλὰ τὸ ἀπαθῶς ζήσαντα· ἀποθανόντα δὲ, ἀριστεύσαντα· νῦν οὖν ἄπληστον καλεῖ τὸν Σόλινα, ὡς πλείονα πλεύτεν τοῦ Λυδίου χρυσοῦ ἐργάμενον θεάσασθαι· καὶ ὁ πλεύτες εὐδαιμονία τίς περὶ τὰ ἐκτός· τρεῖς δὲ εὐδαιμονίας εἶδεν ὁ λόγος, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἀπάθειαν, τὴν ἐν σώματι ὑγίαν, τὴν περὶ τὰ ἐκτός πολυτέλειαν· ἐχούην οὖν τὸν Σόλινα προσθεῖναι, ὅτι εἰ καὶ τῇ ψυχῇ ἦε ἀριστος, ἰκανός σι καὶ ὁ πλεύτες περὶ τὴν ἐκτός εὐδαιμονίαν· αὐτος οὖν ὁ Κραῖσος ἀπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, κακὸν μέρην ὑπέμεινεν· ὁ γὰρ Ἀπόλλων Λεξίας λέγεται χρησμολόγος, μαντευόμενος γὰρ, οὐ σαφῶς οὐδὲ διαρρήδην τοὺς χρησμούς· ταῖς χρησμοθευμέναις ἔλεγεν, ἀλλ' ἀσαφῶς καὶ λεξῶς· οὐ ἤκουσε Λεξίας, ὡς τ' ὀναντία τῶν ἐκβροσομένων

χρησιμότητων· ἴα τούτου οὖν ἠπακούσα πολλὰ καὶ μὲν οὖν καὶ ὁ Κρείσος· ἦν γὰρ αὐτῷ θάλαττις χρησιμὸς οὕτως - Κρείσος Ἄλουν διαβλῆς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει -· Νερίσας οὖν ὁ Κρείσος ἔπει τὴν τῶν Λυκαίων λαγυ ἀρχὴν, ἱκέσασθαι τὸν Ἄλουν ποταμὸν, καὶ τὴν ἰδίαν καταλύσει ἀρχὴν· τοῖς ταῦτα μὲν περὶ Κρείσου τοῦ Λυδίου. Λικτίων δὲ καὶ περὶ Κύρου, οὗ καὶ μέμνηται Γρηγόριος ὁ Δεσπίνσις· Δαρείος ὁ μικρὸς υἱὸς Ξέρξου γεννᾷ υἱοὺς ἐκ τῆς Παρυσάτιδος Κύρου καὶ Ἀρταξέρξην· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Δαρείου, ἡγεμονεύουσι οἱ δύο περὶ τῆς βασιλείας, καὶ τὸν μὲν Ἀρταξέρξην ὡς πρεσβύτερον ἦγεν ὁ χρόνος ἐπὶ τὸ βασιλεύσειν, τὸν δὲ Κύρον ὡς νεώτερον καὶ φιλούμενον ἢ μητέρα προεβάλλετο· ἐπικρατεῖ δὲ ὁ Ἀρταξέρξης διὰ τὸν χρόνον, καὶ βασιλεύει αὐτὸς· ὁ οὖν Κύρος μὴ θέλων ὑπέκειναι τῇ Ἀρταξέρξει, αἰτεῖ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν δεῦναι αὐτῷ τὴν τῆς Ἀσίας στρατείαν, αἶον ἐπαρχότητα· ὁ δὲ λαβὼν κατήλθε περὶ τὴν Ἰωνίαν, κἀκεῖσε καθεζόμενος, εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν πάλιν τῆς βασιλείας, καὶ ὑποπέισας λακεδαιμονίων ἀνδρας τιμᾶς, καὶ ἄλλους Ἕλληνας ὡς μυρίους, πείθων αὐτοὺς συνακολουθεῖν αὐτῷ· τούτων συνακολουθούντων ἀνῆλθεν ἄχρι Περσίδος, καὶ συμβολῆς γενομένης μεταξὺ τῶν Ἀρταξέρξου καὶ τῶν Κύρου, νικῶσιν οἱ Κύρου, καὶ ταῦτα ὄντες πολὺ ἐλάχιστοι πρὸς τὴν Ἀρταξέρξου στρατιάν· οἱ γὰρ Ἕλληνες ἤθδεισαν καλῶς πολεμεῖν, καὶ ὀλίγοι ὄντες τέχνη τοὺς πολλοὺς ἐνίκων· ὁ οὖν Κύρος ἐπαρθεὶς τῇ πρὸς ὀλίγον νίκη, ἐφορμᾷ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φάλαγγος ἐπὶ τὴν Ἀρταξέρξου φάλαγγα, ὡς ὄψεν αὐτὸν κατασφάζων τὸν Ἀρταξέρξην· καὶ μόνος ὢν, διαφθείρεται, καὶ οὕτως τελευτᾷ μὴ βασιλεύσας· Ὁ οὖν θεὸς Γρηγόριος τῶν παρόντων τὸ μάταιον βουλόμενος ἀποδείξει, τὰς

ἄλλοις εὐδαιμονίας παρεισάγει, δεικνύς ὅτι καὶ τῶν ἐλπίζομένων εὐδαιμόνων, καὶ αὐτῶν τῶν κειμένων ἔστιν ὅτε προαρπάζονται οἱ ἄνθρωποι, πάντων τῶν ἐν βίῳ καὶ ὄντων καὶ ἐλπίζομένων ἀφρώως ὑπεξιώντες.

91. Καὶ σὲ Δρακοντιάδῃ, μένος ἄσχετε, ὤλεσεν αἶνος.

Δρακοντιάδης ἐστὶν ὁ Ἀλέξανδρος· ὁ γὰρ Ζεὺς ἔφει ἐξομωθεῖς, τὴν Ὀλυμπιάδα τὴν Φιλίππου γυναῖκα ἐμώχευσεν· ὁ οὖν Ἀλέξανδρος ἐπιτηδείστῃτα πολλὴν ἐκ φύσεως κηκτημένος καὶ φρόνησιν, πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἐκράτησεν ἦν δὲ καὶ σύγκρον, ἀλλ' ἔμοις οἰνόφλυξ· οὗτος οὖν τοῦ ζῆν κακῶς ἀππλλάγη, τῇ μέσῃ διαφθαρεῖς· τινὲς δὲ φασὶν, ὅτι καὶ τὸ σῶμα δελώθητο ὑπὸ τῆς πρυσῆς· ὁ τοῖου τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος φασὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος, καὶ πάσης κρατήσας τῆς γῆς, οἰκτρῶ τέλει τὸν βίον κατέστρεψεν.

94. Ἴπρις Ἀτρείδης Ἴριος ἀλητοφόρος.

Ἴπρις ἐστὶν ἡμίθεος ἀνὴρ· Ἀτρείδης δὲ παῖς ὁ Ἀγαμέμνων· οὗτος τῆς Ἑλλάδος βασιλεὺς ὑπάρχων, τὸν τρωϊκὸν συνεκρότησε πόλεμον, καὶ τὴν Ἴλιον ἐπόρθησε πόλιν· Τάνταλος γὰρ Φρυγίας γέγονε βασιλεὺς· οὗτος δὲ πόλεμον ἐσηκῶς μετὰ Ἰλιου τοῦ κτίσαντος τὸ ἐπὶ Τροίῃς Ἴλιον, καὶ φοβούμενος τὴν ἥτταν, ἐπέστρεψε τῷ Πέλοπι τῇ ἰδίῳ παιδὶ λαβόντι χρήματα, ἐπὶ τὴν ἵππειον ἀπάραι, εἰπὼν ταῦτα, ὅτι ἐὰν μὲν νικήσω ὑποστέφεις πάλιν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐὰν δὲ ἡττηθῶ μενεῖς εἰς τὴν Ἑυρώπην· λαβὼν οὖν ὁ Πέλοψ χρήματα, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν χώρᾳ Ἀπία καλουμένῃ, ἧς ἐβασίλευεν Οἰνόμαος· οὗτος δὲ εἶχε θυγατέρα Ἴπποδάμειαν ὀνόματι· ἐνταῦθα ἀγαπισάμενος ὁ Πέλοψ ἵππικὸν ἀγῶνα μετὰ Οἰνομάου καὶ νικήσας, ἔλαβε γυναῖκα τὴν Ἴπποδάμειαν, καὶ κατέσχε τὴν χώραν· οὗτὶ δὲ Ἀπ-

ἴα· ἐνάλεσεν αὐτὴν Πηλοπίουνησιν, τοῦτ' ἔστι νῆσιν τοῦ Πήλοπος· πελοπίδαι τείνου εἰσὶν, Ἀτρεΐδης, Θησεύς, Ἀγαμέμνων, καὶ Μενέλαος, καὶ τελευταῖον Ὀρέστης· ὁ οὖν Ἴλιος Πέλεκα τῆς Φρυγίας ἐβάβαλον, καὶ τὸ Ἴλιον αἰσθητήσας, ὑπὸ τῶν πελοπίδων ὕστερον κατεστράφη· καὶ γὰρ Ἀγαμέμνων ὁ πελοπίδης, τὴν Ἴλιου πόλιν περιβήσας ἀπώλεσεν· Ἴριος δὲ ἔστιν ὁ πλάνη τρεφόμενος, ὃς τις γέλιπτος χάριν αἰκρότατος ὢν ἐπάλασε τῇ Ὀδυσσεΐ· Γρηγόριος οὖν ὁ Σειπῆς φησὶν, ὅτι καὶ ὁ ἡμίθεος Ἀγαμέμνων ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ πλάνη τρεφόμενος αἰκρότατος Ἴριος, ὁμοίως ἀπέθανον, μηδὲν περισσὸν ἢ κενὸν ὄνομα ἐν ἀνθρώποις καταλιπόντες.

Κωνσταντῖνος ἀναξ, Σεράπων ἐμός.

95.

Κωνσταντῖνος βασιλεὺς γέγονε βασιλεὺς· αὗτος Σεσεβῆς ὑπῆρχε καὶ πρῶτος ἐν βασιλεῦσι χριστιανός· διὸ καὶ πάσης σχεδὸν τῆς ὑπ' οὐρανὸν περικρατήσας, ὅμοιος ἀπέθανε· Γρηγόριος οὖν ὁ Θαυμασίος τοῦ βίου παριστῶν τὸ ἀβέβαιον, καὶ τοῦτο φησὶν, ὅτι ὁ τοσοῦτος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ δοῦλος ὁ ἐμός ἴσως ἀπέθανον· οὐδὲν δὲ πλέον ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις τῶν ἐκ τοῦ βίου, ἢ μόνον θρήνου τυχεῖν περισσοτέρου καὶ τάφου ἐνδοξοτέρου, καὶ κενὸν ἐν ταῖς λίθαις ἐπιτυρβίδειν καταλιπεῖν γράμμα· διὸ φησὶ τὴν ἀρετὴν πάντων εἶναι τῇ ψυχῇ περιφανέστερον κτῆμα, καὶ ταύτην ἐχρῆν σπουδαιότερον μεταδιώκειν.

Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδε, τοῖα· τὰ δ' ἄλλοθι, τίς κ' ἐνίσπει 97.

Ὅππόσα ταῖς ἀδίκαις ὕστατον ἡμαρ ἄγει; 98.

Πῦρ βρόμεον, σκότος αἰνὸν, ἀπόπροθι φωτὸς ἐεῦσιν, 99.

Σκόληξ ἡμετέρης μνησὶς ἀεὶ κακίης. 100.

Ἦδη μὲν εἴρηται περὶ τῶν ἐν ἄδου κολάσεων, ὡς καὶ τῶν ἐλλήνων οἱ σοφοὶ τούτων ἐμνημόνευσαν· καθὼς Πλά-

σων, καὶ περὶ Κοκκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέζοντος καὶ Τυρτάρου
καὶ Ἀχέροντος· καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ ὁ Σουμώσιος ὅτι πῦρ ἐστὶ
καὶ σκόληξ, φησὶν· ὁ γὰρ σκόληξ αὐτῶν εὐ τελευτήσει,
καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν εὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν
πάσῃ σαρκί· καὶ Δανιὴλ ὁ Σουμώσιος· ποταμὸς πυρὸς εἰλ-
κεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· Χριστὸς δὲ ἡ ζωὴ ἡμῶν τὰς ἀσε-
βέσι φησὶ· παρεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ αἱ καταραμένα εἰς τὸ πῦρ
τὸ αἰώνιον τὸ ἠτοιμασμένον τῇ διαβόλῃ καὶ τῆς ἀγγέλου
αὐτοῦ· καὶ αὐτίς, τὸν ἀγγεῖον δεῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκό-
τος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἐστὶ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βογγημὸς
τῶν ὀδόντων.

105. Πῦρ μοι πρωτογένειο μέγα κλέος; ὦλετ ἐδουλόη·
106. Πῦρ Σολομῶν πινυτὸς; ἀλλὰ γυναίξὶ θάρη.
Κεῖνται ἀρχέτερα ἐν τῇ β' λόγῳ.
107. Πῦρ δὲ διωδικάδος συναρίθμιος ἦν ἔ τ' Ἰούδας;
108. Κέρδεος ἀντ' ὀλίγου ἀμφεχύθη σκοτίην.
Κεῖται ἐν τῇ β' λόγῳ.

ΛΟΓΟΣ Ις. ΛΟΓΟΣ ΙΖ.

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΒΙΩΝ ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ.

57. Καὶ Ῥαάβ εὐκοσμον εἶχε βίον, ἀλλ' ἄρα καὶ τὴν
Κλεινὴν ἀκρατάτη εἶχε φιλοξενίη.

Ὅτε τοὺς κατασκόπους ἀνδρας δύο ἐκ τοῦ πέραν τοῦ Ἰερ-
σάνου ἀπέστειλεν Ἰησοῦς εἰς Ἰεριχὴ τὴν γῆν κατασκοπεῦ-
σαι, τούτους Ῥαάβ ὑπέδεξατο ἡ πόρνη· ὁ οὖν βασιλεὺς Ἰε-
ριχὴ γενεὸς, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὴν λαβεῖν αὐτούς· ἡ δὲ
φιλόξενος οὕσα συμπαθείας τρόπῳ, ὑπὸ τὴν λινκαλόμην
κατέκρυψεν· ὀφίας δὲ γενομένης καθῆκε διὰ θυρίδος, παρ-

αγγίλασα μὴ τὴν εὐδαίμον ἄλλα τὴν ἐπὶ τὴν ἄνδρ' ἰδὼν παρ-
 μωδῆσαι· αἱ μὲν οὖν εὐταῖς ἐπίησαν· τῶν δὲ κατ' εὐδαίμον
 ἐπιθυμούντων ἐπανελθόντων, αὐτὴ πρὸς τοὺς ἰδίους διασω-
 θύοντες, τὰ κατὰ τὴν Ῥαββ διεσάφησαν· Ἰησοῦς οὖν τὴν
 Ἰεριχὸν καταδείξας, τὴν Ῥαββ πνευματικῶς ἐξηγήσας περι-
 ποιήσατο, καὶ γὰρ αὐτὴν κατέβητο εἰ κατέλκεται ἄνδρες,
 μηδένα τῶν προσκύντων αὐτῇ διαφρονῆσαι, τὸ γὰρ σπαρ-
 τῖον ἐπὶ τῆς θυρίδος δι' ἧς καθῆκεν αὐτοῦς ὑποθήσασα,
 πνευματικῶς οὖν παντὶ τῷ γένει διεσώθη.

Ἐκ δὲ μῆνης πλείον ἔσχε φαισαίαισι τελώσης, 39.

Τῆς χθισταμνηστικῆς τοῦ μέγ' ἀποστόλου. 40.

Κεῖται ἡ παρῶσα ἱστορία ἐν τῷ α' λόγῳ.

ΛΟΓΟΣ ΙΙΙ. ΛΟΓΟΣ ΙΘ.

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ.

Ed. crit.
XVIII.

Ἀνδροφόναισ φυτῶ πάντοτε γευσμένη. 6.

Μέμνηται τῆς Ἀδάμ παραβάσεως καὶ τῆς πικρᾶς βρω-
 σεως, δι' ἧς ἐκβέβληται παραδείσου, πονεῖν καὶ βρωεῖν καὶ
 θνήσκειν κατακριθεῖς.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

Τῶν καθαρῶν Χριστῶ δραξαμένη θυσιῶν. 26.

Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

Τίς πρόγονος κακῆς τε καὶ αἵματος ἡμετέρου 39.

Δέξαι' ἐπεὶ γεῦσιν μύρατο καὶ ἀπάτην; 40.

Λόγος ἐστὶν ὡς Ἀδάμ ἐβλήθη εἰς τὸν παραδείσου, καθ-
 ἴσας ἀπέναντι τῆς τρυφῆς, ἔκλυσε πικρῶς· Χριστὸς δὲ νέος
 διὰ τοῦτο γέγονεν Ἀδάμ, ἵν' ἐκείνου εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπ-
 αναγάγῃ μακαριότητα.

Κεῖται ἐν τῇ β' λόγῳ.

41. Τίς σκολιὸν βασιλῆα γόοις ἐκάθηρε Μανασσῆ;

Μανασσῆ βασιλεὺς γέγονεν Ἰουδα πονηρότατος λίαν· οὗτος δὲ τετράμορφον εἶδόνιον ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸν Σολομῶντος ἔστησε, καὶ τὸν Ἰουδαν ἀπέστησεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅθεν εἴ τις ἀνάβη κατὰ τὸ ἱερόν προσάξας προσκυνεῖν τῇ εἰδῶνι· πολλὰ μὲν οὖν καὶ λόγον ὑπερέχοντα κακὰ πεποίηκε, καὶ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν δὲ πατεῖν διέξοδον τῶν ὑδάτων τοῦ Σιλωάμ ξυλίῳ κατέπειρε πρίον· τσαῦτα δὲ καὶ πλεονονηρὰ πεπραχώς, ὅμως ἐξομολογήσατο τῷ Θεῷ ἐπιστρέψας ἐκ τῆς κακίας· ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τί γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸ πλάσμα συμπαθέστερον; ἀφῆκεν αὐτοῦ τὰς ἀμαρτίας ἕνεκεν τῆς μετανοίας.

42. Τίς Δαυὶδ μεγάλης λύσατο ἀμπλακίης;

Δαυὶδ ὁ Θεοπάτωρ, ᾧ ὁ Θεὸς ἐμαρτύρησεν εἰπὼν, εὖρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου· οὗτος ὁ πάσης ἀρετῆς ἐργάτης καὶ διδάσκαλος, ὁ πρῶτος καὶ ἀμνησίκακος, καὶ ἀπαξ εἰπεῖν ὠμοιωμένος Θεῷ κατὰ τὸ ἐρικτὸν ἀνθρώποις, ὅμως συναρπασθεὶς τοῦ εἰκότος ἀπεσφάλῃ· ἐν ὑπερώῳ γὰρ διάγων εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῆς, ὡραίαν τῇ εἶδει καὶ σφόδρα καλὴν, Βηρσαβεὲ δὲ ὄνομα τῇ γυναικί· ταύτην ὀφθαλμοῖς περιέρχων κατανοήσας, ἐκλάπη τὸν νοῦν, καὶ μεταπεμφάμενος εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ ἔλαβεν ἐν γαστρὶ· τοῦτο γινούσ ὁ Δαυὶδ, καὶ τὸν ἐξ ἀνθρώπων μυκτηρισμὸν ἐντρεπόμενος, τὸν ἄνδρα μεταστέλλεται τῆς μοιχευθείσης, Οὐρίας ὄνομα τούτῃ, χετταῖος ἀνὴρ, ἐν προμάχαις ἀριστείας δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον ἀριστεύων· ἧ τρικιάδε παραγενομένη πυθόμενος τὰ κατὰ τὴν

μάχην ὁ Δαυὶδ, εἴκει καταλύσαι προσέταξεν· Οὐρίαις δὲ
 τοῦτο παιῶν οὐκ ἰνέσχετο, μὴ δεῖν λέγων τοῦ στρατεύμα-
 τος Ἰσραὴλ ἀυλιζομένου κατ' ἄρχον καὶ πολεμοῦντος, αὐ-
 τὸν αἰσάθε καταλύσειν καὶ ταῖς ἀγκάλαις ἔχεισθαι τῆς προ-
 φητεῦς γαμετῆς· Δαυὶδ οὖν τοῦτο μάθων, αὐτοῖς πρὸς Ἰωάβ
 τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ἀποστέλλει τὸν Οὐρίου, αὐτό-
 χειρα τὸν ἴδιον ἐπαγόμενον ὄλεθρον· βιβλίον γὰρ ἐγγρά-
 πτο πρὸς Ἰωάβ συνάψαι ταῖς πελεμίαις, ἀνά δὲ τὴν ἰσχυ-
 ρὰν σῆσαι μάχην πρὸς τῷ τείχει τὸν ἀνδρεῖον καὶ περ προ-
 θυμούμενον Οὐρίαν ἀντικρυ τῶν πολεμίω, ὑποχωρῆσαι τὲ,
 καὶ τοῦτον ἀλατὸν ταῖς ὑπεναντίας παραχωρῆσαι· τούτου
 δὲ γενομένου, λήσεσθαι τὸ τοσοῦτον κακὸν ὁ συνετὸς Δα-
 υὶδ ὑπετόπαξεν· ἀλλὰ θεοῦ τίς τὸν μέγαν λήσεται ὀφθαλ-
 μόν; ὁ μὲν οὖν ταῦτα πεποίηκεν· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ τὸν προ-
 φῆτην Νάθαν ἀποστείλας, ὡς πλεῖστis ἐπιξενωθέντος οὐ-
 ται τινὸς ὄδοιπρου, ποιμνιον ἀμνάδων ἑκατὸν κεκτημένος,
 ἐφείσατο θῦσαι, καὶ πένητος ἀμνάδα μίαν ἀρπάσας ἐν τῷ
 κόλπῳ τοῦ κυρίου τρεφομένην, αὐτῆς συνεθαινίσθη τῷ ξε-
 νισθέντι, ταύτη τὸ δράμα διεξήει· Δαυὶδ μὲν οὖν ὁ θερ-
 μύτατος ζήλῳ τῷ πρὸς εὐσέβειαν πυρπολούμενος, ἢ μὴν κα-
 κῶς τὸ ζῆν ὁ τοῦτο διαπραξάμενος καταστρέψει, καὶ τὴν
 ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀποτίσει δεκαπλασίονα, τὸν θεὸν ὀξέως
 ἐπαμύσατο· Νάθαν οὖν πρὸς αὐτὸν, σὺ εἶ φησὶ βασιλεῦ·
 καὶ γοῦν ὁ θεὸς τὰ καὶ τὰ φησι περὶ σοῦ· εἰς αἴσθησιν
 ταῖνον ἐλθὼν ὁ Δαυὶδ καὶ μνήμην θεοῦ, ἡμάρτηκα τῷ κυ-
 ρίῳ, φησὶ· καὶ Νάθαν πρὸς αὐτὸν, καὶ κύριος ἀφείλατο
 τὸ ἁμάρτημά σου· κλαύσας δὲ πικρῶς καὶ σποδὸν καὶ σάκ-
 κεν ὑποστρωσάμενος, ἰκανῶς ἐξομολογησάμενος, τῆς ἀφέ-
 σεως κατηξιώθη.

45. Τίς χθαρὰλὴν θρήναισιν ἰδὼν ἐσάωσε Νινευή;

Πόλις ἦν Νινευὴ μεγάλη· ταύτης ἡ κραυγὴ πρὸς τὸν θεὸν ἀναβέβηκε· καὶ δὴ τὸν προφήτην Ἰωνᾶν ὁ θεὸς ἀποστέλλει, προφητεῦσαι τῇ Νινευῇ ὡς καταστραφήσεται τάχος· Ἰωνᾶς οὖν τὴν ἐπὶ θάρασις ἔδοικερεῖ, φεύγων τὸ πρόσταγμα· σάλου δὲ γενομένου, κλήρω καταδικασθεῖς, εἰς βυθὸν ἐμβάλλεται· κῆτος αὐτὸν ὑποδέχεται, τριτῶν ἀπίμωσε θῆρ· πάλιν προστάσσεται, καὶ δὴ πορεύεται καὶ κηρύσσει, ὡς μετὰ τρεῖς ἡμέρας καταστραφήσεται Νινευή· νινευῖται γοῦν τῆς προφητείας ἀκούσαντες κύλαβήθησαν, οὐδὲ τοῖς λεγομένοις ἠπέιθησαν, ἀλλ' ἕκαστος τῆς πονηρᾶς ἀπέση πορείας, νηστεύσαντες παμπληθεῖ, σάκκουσ τε περιζήμενοι, τά τε βρέφη σὺν τοῖς κτήνεσι τῇ νηστεία θαμάσαντες, τῆς ἠπειλημένης ὀργῆς τὴν συμφορὰν ἔφυγον, τοῦ θεοῦ φιλανθρώπων ὄμματι καὶ εὐμενεῖ τὸ ἴδιον καταικτείραντος πλάσμα.

44. Τίς δ' ἐπὶ παιδί βάλεν δάκρυον ὀπλοτέρφ;

Τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις θείας παραβολῆς μέμνηται τῆς κατὰ τὸν ἄσωτον παῖδα· καὶ γὰρ ὁ σοφὴρ παραβολικῶς τάδε φησὶν, ὅτι τίς ἄνθρωπος δύο υἱοὺς εἶχεν· ὁ δὲ νεώτερος τῷ πατρὶ προσελθὼν, αἰτήσας τὸ τῆς οὐσίας αὐτῆ ἐπιβάλλον μέρος καὶ λαβὼν ἤχρητο, καὶ τὸν πλεῖστον ἐπ' ἄλλοδαπῆς δαπανήσας αἰσχυρῶς, τελευταῖον ἐπτώχευσε· πενηθεῖς οὖν ἰσχυρῶς, τοῖς πολιτάρχαις τῆς χώρας οἷς ἔτυχε κοληθεῖς, βόσκων χείρας εἰς ἀγρὸν ὑπ' αὐτῶν πέμπεται· τοσούτων δὲ λιμῆ πιεζόμενος, ὡς μὴ θύνασθαι τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον εἰ χεῖρα ἐμφορηθῆναι, τῶν πατριῶν ἀγαθῶν εἰς ἔνυσιν ἐλθὼν, ἐβουλεύσατο πρὸς τὸν οἰκίον ἐπανελθεῖν πατέρα, καὶ παραγίνεται· σκεπτόμενος δὲ τοῖς προσὶ τοῦ πατρὸς ἐπιναμφθῆναι, καὶ ὡς οὐκ ἀξίως εἰς πα-

εἶρα τοῦτον ἐνμάσει, δέξασθαι δὲ καὶ τῆς μισθίας συν-
 ἀριθμήσει λόγιον διαλογιζόμενος, φθύσας ὁ πατήρ καὶ μα-
 κρόθεν τὸν υἱὸν εἰκτρόν θρασυμένως ἀλήτην φάτιραι, καὶ
 ἄδικα σπείσας ἐπ' αὐτῇ, περιπλακίς τὸ τοῦ καλοῦ παι-
 δὸς τῇ τραχίλῳ, καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, εἰς τὸ
 ἴλασ χείρων πάλιν ἔλκει δόματα, τοῦς τε δαίλους συγκα-
 λισάμενος, χαίρειν διετάξατο τῇ τοῦ παιδὸς ἀφίξει· χριστῷ
 δὲ τοῦτον δακτυλίῳ τιμήσας, στολῇ τε λαμπρᾷ κατακο-
 σμήσας, καὶ τῆς πρὸ βραχέος δυσκλείας ἀπαλλάξας, μέ-
 σχον θύσας τῆς φίλις ἐπ' αὐτῇ σιτευτόν, εὐωχίαν ἐπέκη-
 σε, συμφωνίαις τε καὶ μουσικαῖς χερφαίαις ἐγαίδρυνε τὸ συμ-
 πέσιον· καὶ παιδὸς ἔντος ἀγαθοῦ λυπηθέντος, ὡς αὐτὸς τῇ
 πατρὶ τοσοῦτον προσκαρτερήσας δεῦτερα τοῦ κακοβίου παι-
 δὸς ἔλαχε γέρα, λόγῳ ἑμαλοῖς ὁ πατήρ τὴν λύπην με-
 ταβαλὼν, ὅτι χαρῆναι ἔδει πέπεικε καὶ εὐφρανθῆναι, ὡς ὁ
 ἀπολωλὸς υἱὸς εὐρέθη, καὶ ὁ θανὼν ἀνεβίω.

Τίς χαίρων καθαρῶσιν ἐκάς βάλεν οὐδὲ τελώνας; 45.

Κεῖται ἡ παροῦσα ἱστορία ἐν τῇ α' λόγῳ.

Τίς πρόβατον ὡμῖς ἀνθετο πλαζόμενον; 46.

Παραβολὴν καὶ ταύτην ὁ σωτὴρ ἐν ταῖς εὐαγγελίαις φη-
 σὶν, ὅτι ποιμὴν τις ἑκατὸν ἔχων ἀμνάδας, μῶς ἀπομο-
 νωθείσης καὶ πλανηθείσης ἀνὰ τὰ ὄρη, τὰς ἐνενίκουτα ἐν-
 νέα λιπῶν, κατ' ἴχνος ἐκείνης περιέεται· ἦν εὐρών κ' ἐπ'
 ὡμων ἀράμενος, χαίρων ταῖς ἄλλαις ἐνηρίθμησε δεκάσι· χα-
 ρεῖται φησὶ χαρᾷ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τῆς τοῦ ἀπολωλὸς
 εὐρέσει, τῶν πολλῶν μᾶλλον καὶ ἀπλανῶν.

Τίς λεπρὸς ἐκάθηρε; 47.

Χριστὸς δέκα λεπρῶς τὴν καθαρῶσιν ἐχαρίσατο, ὧν εἰς
 συμμερίτης ὑπῆρχεν.

Πικρὰς δ' ἀπέεργαθε νόστους ;

48. Σώμασι καὶ ψυχαῖς ἐσθλὰ χαριζόμενος.

Χριστὸς πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν θεραπεύσας ,
ταῖς ψυχαῖς καὶ σώμασιν ἀγαθὰ ἐχαρίσατο.

49. Σεῖο μάκαρ τάδε δάρα , βροτῶν φάος· ἀλλ' ἐπιβαίης

50. Οἴδματος ἡμετέρου , καὶ σάλος αἴψα πέσοι.

Τοῖς μαθηταῖς κλυδωνιζομένοις ἐπιστάς Ἰησοῦς κατὰ κυ-
μάτων πεζοπορῶν , γαλήνην ἐποίησε ταύτην τὴν ἱστορίαν
ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ παρεθέμεθα· Γρηγόριος τόνυν ὁ θεη-
γόρος κατὰ τὸν τῆς ἀναγωγῆς λόγον μετὰ τὴν ἰκανῶς ἐξο-
μολόγησιν , τῷ ἡμετέρῳ φησὶν ἐπίβηδι κύματι , τοῦτ' ἔστι
τοῖς ταραχοποιαῖς πάθεσι· ὁ δὲ σάλος , λέγει δὲ τὸ μέλαν
ἔπαρμα τῆς ἀμαρτίας , παραχρῆμα θραυσθήσεται

ΛΟΓΟΣ Κ. ΚΑ. ΚΒ. ΚΓ. ΚΔ. ΚΕ. Κς. ΚΖ.

Αἰνιγματωδῶς ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ὁ θεῖος Γρηγόριος ,
περὶ τοῦ Ἀδάμ φησὶ καὶ τοῦ τῆς βρώσεως ξύλου , περὶ Σο-
δόμων , περὶ Ταρτάρου , περὶ τῶν Ἱερεμίου θρήνων καὶ τῆς
Ἱερουσαλήμ ἀλώσεως , περὶ Ἡλία τοῦ προσήτου , περὶ Μω-
σέως καὶ τοῦ παιδοφόνου δόγματος Φαραῶ , περὶ Ἰουᾶ , πε-
ρὶ Δανιήλ· τούτων δὲ πάντων τὴν ἱστορίαν ἐν τοῖς προ-
λαβεῦσι παρεθέμεθα λόγοις· μνημονεύει δὲ πάλιν τοῦ τῆς
λήθης νέφους , ὃ καλύψαι τὰς αὐτοῦ φρένας εὐχεται , οὐχ
ὡς τοῖς ἐλλήνων δόγμασι τὴν ῥοπήν χαριζόμενος , τῶν αὐ-
τοῦ δὲ μᾶλλον συμφορῶν τὸ βᾶρος ὡς λέγων σκεπασθῆ-
ναι· εἴ ποτε γὰρ εἶεν ἔμοι , φησὶ , τῷ πλήθει βαρυμένῃ
τῶν συμφορῶν , ἀγαθόν τε εἶη καὶ μάλα προσφιλέε.

Λ Ο Γ Ο Σ ΚΗ.

Ο Σ Α Ε Ν Δ Ι Α Θ Ε Τ Α Ι.

Ed. carm.
XXXIII.

Τὴν ἐνδιάθετον γραφὴν ἀπαριθμεῖται, ἄν, Γενεσις, Ἐξοδος, Λευϊτικὸν, Ἀριθμοὶ, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς, Κριταὶ, Ροῦθ, Βασιλεῖαι, Παραλειπόμενα τῶν βασιλειῶν, Ἐσθρας, Ἰωβ, Ψαλτήριον Δαβὶδ, Παραιμίαι Σολομωνῶν, Ἐκκλησιαστής, Ἄσματα ἀσμάτων, Ὠσηέ, Ἀμώς, Μιχαίας, Ἰωνῆλ, Ἀβδιου, Ἰωνᾶς, Νχοὺμ, Ἀμβρακίου, Σοφονίας, Ἀγγαῖος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας, Ἡσαίας, Ἱερεμίας, Ἰεζκιήλ, Δανιήλ· ἀρχαῖαι μὲν αὗται βίβλαι· νέαι δὲ Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς, Ἰωάννης, πρᾶξις ἀποστόλων, Παύλου δεσκατέσσαρες ἐπιστολαὶ, καθολικαὶ ἑπτὰ, ὧν Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία.

Λ Ο Γ Ο Σ ΚΘ.

Μ Α Σ Τ Ι Γ Ε Σ.

Ed. carm.
XXXIV.

Τὰς ἐπενεχθεῖσας ὑπὸ Θεοῦ μάστιγας τοῖς αἰγυπτίοις, ὁ Θεὸς ἀπαριθμεῖται Γρηγόριος· εἰσὶ δὲ αὗται, αἶμα, βάρτραχα, σκνίπες, κυνόμεναι, κτηνῶν ὄλεθρος, φλυκτίδες, χάλιαζα, πῦρ, ἀκρίδες, σκότος ψηλαφητὸν, ὄλεθρος πρωτοτόκων.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ.

Ed. carm.
XXXV.

Δ Ε Κ Α Λ Ο Γ Ο Σ.

Τῶν δέκα λόγων, ὧν ἐν πλαξὶ λιθίναις ὁ Θεὸς ἐτύπω-
σε τῇ Μοῦσῃ, μνήμην παιεῖται Γρηγόριος ὁ Θεόληπτος·
εἰσὶ δὲ οὗτοι, οὐ γνώσῃ Θεὸν ἄλλον, οὐ σήσεις εἰδὼλον
ἄπυσον ὁμοίωμα κενόν, οὐδέ ποτε ματαίως μνησιθήσῃ τοῦ
ἐνόματος τοῦ Θεοῦ, σάββατα φυλάξεις, τίμα τὸν πατέρα
σου καὶ μητέρα σου, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέ-
ψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις.

Λ Ο Γ Ο Σ ΛΑ.

Ed. carm.
XXXVI.

Π Α Τ Ρ Ι Α Ρ Χ Α Ι.

Μέμνηται τῶν δώδεκα πατριαρχῶν, ὁ μέγας Γρηγόριος
τῶν ἐξ Ἰωκὼβ ἐξεκληυστότων· εἰσὶ δὲ οὗτοι, Ῥουβεὶμ, Συ-
μεὼν, Λευὶ, Ἰούδας, Δάν, Νεφθαλεὶμ, Γάδ, Ἄσθρ,
Ἰσάχαρ, Ζαβουλὼν, Ἰωσήφ, Βενιαμίν.

Λ Ο Γ Ο Σ ΛΒ.

Ed. carm.
XXXVII.

Μ Λ Θ Η Τ Α Ι.

Τῶν δώδεκα Χριστοῦ μαθητῶν, ὁ Θεὸς μνημονεύει Γρη-
γόριος· εἰσὶ δὲ οὗτοι, Πέτρος, Ἀνδρέας, Ἰωάννης, Ἰά-
κωβος, Φίλιππος, Βαρθολομαῖος, Ματθαῖος, Θωμᾶς, Ἰά-
κωβος Ἀλφαίου, Ἰούδας, Σίμων, Ἰούδας ἄλλος.

ΛΟΓΟΣ ΔΓ.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ed. cum
XXXVIII.

Τὴν δοκεῦσαν τῶν εὐαγγελιστῶν διαφωνίαν ἐν ταῖς γενεαλογίαις, ὁ θεὸς ἐρμηνεύει Γρηγόριος· φησὶν οὖν εἶτις Λεὼ καὶ μὲν τὴν ἱερατικὴν γενεὰν ἀπαριθρεῖται, Ματθαῖος δὲ τὴν βασιλικήν· Χριστὸς δὲ βασιλεὺς διπλαθὲ καὶ ἱερεὺς, ὡς μὲν ἐκ μητρὸς, ἐκ γένους Λεὼ καταγόμενος· ὡς ἐκ δοκεῦντος δὲ πατρὸς, θαυτικὸν ἐπιγραφόμενος ἀξίωμα· ὁ μὲν οὖν Ἰωσὴφ τοῦ μὲν Ἠλεὶ παῖς ἐπεγράφετο κατὰ τὸν νόμον, τοῦ δὲ Ἰακώβ κατὰ τὴν φύσιν· Μωϋσέως γὰρ ἦν νόμιμον ἀσπέρμου τινὸς ἀποθνήσκοντος ἀδελφοῦ, τινὰ τῶν συγγενῶν τὴν γαμετὴν λήψεσθαι τοῦ τεθνηκότος καὶ τὸν οἰκὸν καὶ σπέρμα τῷ τετελευτηκότι ἀνιστῆν· οὕτω τοῦ Ἠλεὶ τεθνηκότος ἀσπέρμου, τὸν Ἰωσὴφ ἐκ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐγέννησεν ὁ Ἰακώβ· παριστᾷ δὲ τῶν δύο φυλῶν τὴν συνάφειαν ὧδε· Ναασσῶν ἄρχων Ἰούδα πρὸς γάμον ἠγάγετο τοῦ μεγάλου Ἀαρῶν τὴν θυγατέρα, λεύιτις δὲ ὁ Ἀαρῶν· αἰεὶς δὲ καὶ τὸ περσικὸν ἄθρο φησὶ τῶν φυλῶν συγχῦσαι τὴν τάξιν διὰ τῆς ἀπεικίας· Χριστοῦ δὲ ὄντος θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, παρθένου δὲ μητρὸς ἀποκυηθέντος, τῇ προῤῥήσει πιστέου Ἠσαΐου, ἢ φησὶ, τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται;

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Δ.

Adhuc
ed. carm.
XXXVIII.

Γ Ε Ν Ε Α Λ Ο Γ Ι Α Ι.

Υἱὸς οὖν Θεοῦ καὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ Δαβὶδ υἱὸς αὐ-
τὸς, καὶ ἱερεὺς καὶ βασιλεύς. Τῶν ἐξ Ἀδὰμ ἔμπαλις ἢ
κατὰ Λουκᾶν γενεαλογιῶν, ὁ Θεορῆμων μνημονεύει Γρηγό-
ριος οὕτως· Ἀδὰμ, Σήθ, Ἐνὼς, Καϊνάν, Μαλελεήλ,
Ἰάρεθ, Ἐνώχ, Μαθουσαάλα, Λάμεχ, Νῶε, Σήμ, Ἀρ-
φαζᾶδ, Καϊνάν, Σάλα, Ἐβερ, Φαλέγ, Ραγαῦ, Σεροῦγ,
Ναχώρ, Θάρα, Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, Ἰούδας, Φα-
ρῆς, Ἐσρώμ, Ἀράμ, Ἀμιναδάβ, Ναασσών, Σαλμών,
Βεζζ, Ὠβηθ, Ἰεσσαί, Δαβὶδ, Νάθαν, Ματθάν, Μεν-
νάς, Μαλεὰς, Ἐλιακεῖμ, Ἰωαννάν, Ἰωσήφ, Ἰούδας, Συ-
μεὼν, Λευὶ, Ματθὰτ, Ἰωρημ, Ἐλίεζερ, Ἰωσήφ, Ἡρ,
Ἐλμῶδ, Κωσάμ, Ἐδδεὶ, Μελχεὶ, Νηρεὶ, Σαλασιτήλ,
Ζοροβάβελ, Ρησᾶ, Ἰωαννᾶν, Ἰούδας, Ὠσῶν, Σεμεεὶν,
Ματταθίας (*), Ἰωσήφ, Ἰαννά, Μελχεὶ, Λευὶ, Ματθὰτ,
Ἡλεὶ, Ἰωσήφ· οὕτω μὲν ὁ Θεὸς Λουκᾶς· ὁ δὲ Ματθαῖος
ὁ θαυμασιὸς ἐξ Ἀβραὰμ μέχρι Δαβὶδ κατὰ τὸν Λουκᾶν,
ἀπὸ δὲ Δαβὶδ ἐπὶ τοὺς σελωμωντιάδας κατάγει οὕτως τὸν
εἰρμόν, Δαβὶδ, Σελωμών, Ροβοὰμ, Ἀβιάς, Ἀσά, Ἰω-
σαφὰτ, Ἰωράμ, Ὀζίας, Ἰωάθαμ, Ἀχαζ, Ἐζεκίας, Μα-
νασση, Ἀμώς, Ἰωσίας, Ἰεχονίας ὃν εἰς Βαβυλῶνα αἰχ-
μάλωτον ἤγαγον, Σαλασιτήλ, Ζοροβάβελ, Ἀβιούδ, Ἐλια-
κεῖμ, Ἀζώρ, Σαδώχ, Ἀχίμ, Ἐλιούδ, Ἐλεάζαρ, Ματ-
θάν, Ἰακώβ, Ἰωσήφ.

(*) In margine suppletur : Μαᾶθ, Ναγγαί, Ἐλείμ, Ναούμ,
Ματταθίας.

ΛΟΓΟΣ ΛΕ. ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΘΑΥΜΑΤΑ.

Ed. earm.
XXXIX.
et XL.

ΛΟΓΟΣ Λς. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ.

Τῶν θείων θαυματουργιῶν καθ' ἕκαστον τῶν ἱερῶν εὐαγγελιστῶν καὶ τῶν παραβολῶν μέγας μνημονεύει Γρηγόριος φησὶν οὖν, ὅτι Ματθαῖος τοσούτων ἐμνημόνευσε θαυμάτων τοῦ λεπροῦ, τῆς πενθερᾶς Πέτρου, τοῦ παιδὸς τοῦ εκατοντάρχου, τοῦ κλύδανος τῶν ἀνέμων, τοῦ λεγεῶνος, τοῦ παραλύτου, τῆς αἱμορροῦσης, τῆς τοῦ ὄρχοντος θυγατρὸς, τῶν ἐνοσθίων τυφλῶν, τοῦ βωβοῦ, τοῦ τὴν ξηρὰν ἔχοντος χεῖρα, τοῦ τυφλοῦ καὶ κωφοῦ, τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων, τῆς ἐν θαλάσῃ πεζοπορείας, τῆς Χαναναίας, τῶν ἐπτά ἄρτων, τῆς μεταμορφώσεως, τοῦ σεληνιαζομένου, τῶν Ἰεριχῶ τυφλῶν, τῆς ἀναβλέψεως τῶν τυφλῶν, καὶ τῆς ἰάσεως τῶν χωλῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ τῆς τῶν μισρῶν ἐξελάσεως, τῆς συκῆς, τοῦ σταυροῦ, τῆς ταφῆς, τῆς ἐγέρσεως. Παραβολὰς δὲ Ματθαῖος ταύτας γράφει, τοῦ πῆξαντος τὴν οἰκίαν εὐπαγῶς καὶ τοῦ ψαφαρῶς, τοῦ εἰς τέσσαρας φύσεις πεσόντος σπόρου, τοῦ νοθευθέντος σπόρου, τοῦ νάπυος, τῆς ζύμης, τοῦ ἐν ἀγρῇ θησαυροῦ, τοῦ μαργαρίτου καὶ τοῦ ἐμπόρου, τῆς σαγήνης, τοῦ προβάτου τοῦ πλανηθέντος, τοῦ πικροῦ ὀφειλέτου, τῶν μισθωτῶν καὶ τῆς τοῦ μισθοῦ ἰσομοιρίας τοῖς ἐσχάτοις καὶ πρώτοις, τῶν κακῶν γεωργῶν, τοῦ πεμπομένου υἱοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς ἀμπελῶνα, τῶν ἐν τῷ γάμῳ σχεδίων, τῶν δέκα παρθένων, τῆς διανομῆς τῶν ταλάντων, τῶν προβάτων καὶ τῶν ἐρίφων.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Ζ.

Ι Ω Α Ν Ν Ο Υ Θ Α Υ Μ Α Τ Α.

Ἰωάννης δὲ τούτων ὁ θεολόγος ἐμνημόνευσε τῶν θαυμάτων, τοῦ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμου, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλικοῦ, τοῦ ἐπὶ τῆς πηγῆς παραλύτου, τῶν ἑσθίων, τῆς ἐν θαλάσῃ πεζοπορίας, τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, τοῦ τετραήμερου Λαζάρου, τοῦ πάθους, τῆς ταφῆς, τῆς ἐγέρσεως, τῆς πρὸς τοὺς φίλους ὀμιλίας, τῆς Θωμᾶ ψηλαφήσεως, τῆς μετὰ τὴν ἔγερσιν βρώσεως.

Ed. carm.
XLII. et
XLIII.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Η. ΛΟΥΚΑ ΘΑΥΜΑΤΑ.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Θ. ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Λουκᾶς δὲ τούτων αὖθις ἐμνημόνευσε θαυμάτων, τοῦ δαιμονῶντος, τῆς πενθερᾶς Πέτρου, τοῦ λεπροῦ, τοῦ παραλύτου, τοῦ ξηρὰν ἔχοντος χεῖρα, τοῦ παιδός, τοῦ ἐκατοντάρχου, τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, τῆς ἀμαρτωλοῦ γυναικός, τῶν ἀνέμων, τοῦ λεγεῶνος, τῆς αἰμαρρόσεως, τῆς θυγατρὸς Ἰαίρου, τῶν ἑσθίων, τῆς μεταμορφώσεως, τῆς τοῦ μονογενοῦς ἰάσεως, τοῦ βωβου, τῆς δεσμηθείσης ὑπὸ δαίμονος γυναικός, τοῦ ὑδερῶντος, τῶν δέκα λεπρῶν, τοῦ Ἰεριχοῦντος τυφλοῦ, τῶν ἐν τῇ σαυρῇ σημείων, τῆς ταφῆς, τῆς ἐγέρσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως. Παραβολῶν δὲ τούτων ἐμνήσθη, τοῦ θέντος ἀσφαλῆ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ τοῦ παθόντος εὖ πλέον καὶ πλέον ἀγαπῶντος, τοῦ πεσόντος εἰς τέσσαρας φύσεις σπόρου, τοῦ

ταῖς ληστεῖς περιπισύντος, τοῦ παρά καιρὸν θυρανοσταύ-
 τας καὶ καλὰ νομιζομένου, τοῦ εἰσακισθέντος πνιόμενου, σὺν
 ἄλλοις ἑπτὰ, τοῦ λογιζομένου καθ' ἑαυτὸν τὰς ἀποδείξεις καὶ
 μείζονα οἰκοδομήσασαι, τῶν παρ' αὐτὸν καὶ τοῦ νομοφύλακος, τοῦ
 καλῶς ταῖς ὁμοθυμίας χρησαμένου, τῆς κοπιουμένης συ-
 κῆς, τοῦ νόπυος, τῆς ζύμης, τῶν ἐν γάμψι πνιύτων, τῆς
 δραχμῆς, τοῦ πλανηθέντος προβάτου, τοῦ ἀσώτου, τοῦ τῶν
 χρεῶν περικόψαντος οἰκονόμου, Λαζάρου τοῦ πτωχοῦ, τῆς
 εὐτόκως λιταζομένης χήρας, τοῦ τελώνου καὶ φαρισαίου,
 τοῦ μερισμοῦ τῶν μνῶν, τῶν κακῶν γεωργῶν καὶ φονευτῶν
 τοῦ δεσπότηου.

ΛΟΓΟΣ Μ. ΜΑΡΚΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ.

Ed. critm
XLIV.

ΛΟΓΟΣ ΜΑ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ.

Μάρκος δὲ τσοσύτων ἐμνήσθη θαυμάτων, τοῦ δαιμο-
 νῶντος, τῆς πενθερᾶς Πέτρου, τοῦ λεπροῦ, τοῦ παραλύ-
 του, τοῦ ξηρὰν ἔχοντος χεῖρα, τῶν ἀνέμων καὶ τῆς θα-
 λάσσης, τοῦ λεγεῶνος, τῆς αἰμορροῦσης, τῆς θυγατρὸς
 Ἰακείρου, τῶν ἐ' ἄρτων, τῆς ἐν θαλάσῃ πεζοπορείας, τῆς
 συροφαινικίσσης, τοῦ κωφοῦ καὶ ἀλάλου, τῶν ζ' ἄρτων, τοῦ
 μογιλάλου, τοῦ Βαρτιμαίου, τῆς ἀκάρπου συκῆς, τῶν ἐγ-
 γὺς τοῦ ναοῦ τυφλῶν καὶ χωλῶν ἰαθέντων. Παραβολῶν δὲ
 τσοσύτων ἐμνήσθη, τοῦ πεσόντος ἐπὶ τὴν γῆν ἀνίσου σπό-
 ρου, τῶν ζιζανίων, τοῦ νόπυος, τοῦ θανόντος κληρονόμου
 χερσὶν ἀδίκων.

Λ Ο Γ Ο Σ ΜΒ.

ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ.

Καινῇ τῶν παραβολῶν ὁ Θεῖος μνημονεύει Γρηγόριος, ὧν αἱ τέσσαρες εὐαγγελισταὶ συνεγράψαντο· εἰσὶ δὲ αὗται, οἶκος ἐπὶ ψάμμου πηγνύμενος, σπέρους ἄνισος ζιζανίων, σίτος συμφυῆς, ἐμπυρισμὸς τοῦ σὺν ζιζανίαις σπέρου, σίνηπι, μαργαρίτης, Σησαυρὸς ἐν ἀγρῷ κεκρυμμένος, σαγήνη, ἀμπελῶν, υἱοὶ πεμπόμενοι παρὰ πατρὸς εἰς ἀγρὸν, κακὴ γεωργὸὶ, γάμος παιδὶ πατρὸς, γάμου ῥιπτόμενος ῥυπαροχίτων, δέκα παρθέναι γρηγοροῦσαι, αἰφνίδιος ἐπιστάσις δεσπότης, ἐρίφων μερισμὸς καὶ προβάτων, λύχνος φαίνων ἐπὶ λυχνίας, αἰὲ προσδεχόμενος Σεράπων τὸν δεσπότην, λησταῖς περιπεσὼν, ἑπτὰ σὺν ἄλλαις εἰσεικιζόμενον πνεῦμα, συκῇ ἄκαρπος, δραχμὴ, πρόβατον, υἱὸς ἄσωτος, πικρὸς δεσπότης ἀχαρίστῳ δούλῳ, συνετὸς εἰκονόμος, προκιχρῶν, Λάζαρος πένης, φαρισαῖος καὶ τελώνης, χήρας ἀξίωσις εὐτονος, ἄρτος τέκνοις διδόμενος καὶ ἰχθύς, ἀποδῆται σφραγιζόμεναι, καὶ πλεύσιος ἐλπίδων προαρπαζόμενος, ταλάντων διανομὴ, μνῶν μερισμὸς, δεῦλος ἐπαινούμενος, ὡσαύτως ἄλλος κατακρινόμενος.

Λ Ο Γ Ο Σ ΜΓ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΝΗΣΤΕΙΑΙΣ ΣΙΩΠΗΝ.

Ed. earm.
LIV.

71. Μέλω δ' εὐ Τροίην σὺν εὐπλοσὸν εἶά τις Ἀργῶν
 Ὀδυσσεὺς ὁ λαερτιάθης μετὰ τὸ περθεῖσθαι τὸ Ἴδιον εἰς
 τὴν Ἑλλάδα γῆν ὑποσρέφων, πολλὰ πλανηθεῖς, γυμνὸς,

ναυπηγὸς εἰς Φαίακας ἔλθων, τῇ θυγατρὶ Θεαδίῃ τοῦ Ἀλκίνοου παρθένην τυγχανούσῃ, καὶ λόγοις αὐτὴν συνετοῖς καταδέσας ὑπὸ αὐτῆς τοῖς Φαίαξι δεικνύται καὶ τῷ βασιλεῖ Ἀλκινόῳ, ξένος μὲν καὶ γυμνὸς, ἄμωσ αἰδέσιμος καὶ τῶν ἄλλων ἐντιμότερος· γενόμενος δὲ κατὰ τὸ συμπόσιον, ἤκουσε τῶν ἐν Τροίῃ συμφορῶν λυριζομένων καὶ ἀριστεύων· πυθόμενος δὲ τοῦ δουρείου χάριν ἵππου εἴ τι τοῦτοις ἔγνωσται, μαθὼν ὅτι ναὶ, καὶ λεγόντων ἀκούσας, θαυρυχέων ἔστεινε βαρὺ, τοῖς ὄρωσιν ἔκπληξιν ἐμπαιῶν· μὴ τοῦτο πράττειν δὲ πρὸς ἐκείνων παραινόμενος, οὐ γὰρ καθήκει τὴν εὐωχίαν δάκρυσι πολυστόνοις ἀνασκευάζειν, μόλις ἐξεῖπε τὸ ἀπόρρητον, ὡς αὐτὸς ἐστὶν Ὀδυσσεὺς ἄχρι δεῦρο φερόμενος πλάνη.

Οὐδὲ σοὺς κεφαλὴν, οὐ πολὺν Ἴρακλέα.

72.

Κουρήτες καὶ Λίτωλοι περὶ χείρου κεφαλῆς ἀλλήλους κατέκοπτον. Κεῖται ἐν τῷ ιε' λόγῳ ἢ ἱστορία. Ἰρακλῆς δὲ τοὺς δώδεκα διήνυσεν ἄθλους. Κεῖται ἐν β' λόγῳ.

Καὶ πῦρ ξεῖνον ὄλεσσε Δυεπόλου ἐν προτέρισσι

99.

Παῖδας μὴ καθαρῶς ἀπτομένους Δυσίης.

100.

Κεῖται ἐν τῷ ιβ' λόγῳ.

Τὴν δ' ἱεράν ποτ' ἄκουσα Θεοῦ μεγάλιο κιβωτόν,

101.

Ὡς καὶ κλινομένη κτεῖνε τὸν ἀψάμενον.

Κεῖται ἐν τῷ ιβ' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Μ Δ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΙΩΠΗΝ.

Πυνθάνομ' ὡς Σαμίων τίς ἀναξ φθόνον ὡς ἀρκέσαιτο,

Δαίσας εὐδρομίην, μῆσατο τῶν ἄχος·

Πόρκην δὲ φιλέεσκε πατρῷον, ἔμβαλε πόντην.

Πολυκράτης ὁ τῶν Σαμίων βασιλεὺς εὐτυχῆς ὄν , καὶ πάντα εὐδρομῶν , φεβηθεὶς τὴν εὐδρομίαν , οὐδέ ποτε γὰρ ἐλυπήθη , βουλόμενος ἑαυτῷ λύπην περιπαῖῃσαι , τὸν πατρῷον θακτύλιον ὃν ἐφίλει λαβῶν , εἰς θάλασσαν ἔβριψεν· ἐδόκει δὲ λυπεῖσθαι περὶ τούτου , καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ προσφιλές τὸ βιβλίον *· ἰχθύς οὖν ὑπεδέξατο τὸν θακτύλιον , ὃς ἐδεσμήθη λίθῳ· τὴν μὲν οὖν ἄγκυραν ὁ ἰχθυοβόλος τῇ βασιλεῖ , τῷ θεράποντι δὲ τὸν ἰχθύν ὁ βασιλεὺς παρέσχεν· ἀνατερῶν δὲ καὶ θακτύλιον εὐρὸν ἔνθον , τὸν μὲν ἐν τῇ χειρὶ πάλιν εἶχεν , αὐτὸν δὲ τὸν ὑποδεξάμενον ἰχθύν , ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ ὑπεδέξατο· οὕτως ἐκείνη καὶ βουλομένη περὶ οὗ συνέβη λυπηθῆναι.

* al. manu
φιβλίον.

ΛΟΓΟΣ ΜΕ. ΛΟΓΟΣ ΜΣ.

ΕΠΟΣ ΗΡΩΪΚΟΝ ΚΑΙ ΙΑΜΒΕΙΟΝ.

Γέλως ὁ Πρωτεύς εἰς κλοπὰς μαρφομάτων.

Πρωτεύς θράξ μὲν ἦν τὸ γένος , εἶχε δὲ υἱὸς Μῶλλον καὶ Τηλέγονο· τούτους ληστὰς ὄντας ὁ Ἡρακλῆς ἐλθὼν ἀπέκτεινεν , ἀπεχθόμενος διὰ τοὺς Γηρυόνοιο βεῦς· τοῦτον οὖν ἀθυσμῶντα τὸν Πρωτέα διὰ τὴν ἀπαβελὴν τῶν τέκνων , καὶ ρίψαντα ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν , οἱ θεοὶ ἐλεήσαντες ἀπηθανάτισαν , καὶ γέγονεν ἐνόσιος δαίμων , καὶ ἔρχεται καὶ οἰκῆε τὴν Φαρίαν νῆσον· οὗτος λέγεται καὶ μετὰ φωνῶν ἐνδικαιῶσθαι· οὗτος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν Ἑλένην ἔλαβεν ἐλθόντος ἀπὸ τῆς ἐλλάδος , καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὸ εἶδωλον τῆς Ἑλένης· ὕστερον δὲ Μενελάου μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον μαθόντος , ὡς εἰς Αἴγυπτον ἐστὶν ἡ Ἑλένη , καὶ ἐλθόντος παρὰ τὸν Πρωτέα , δέδωκεν αὐτὴν αὐτῷ· λέ-

γεται δὲ αὐτὸς ὁ Πρωτεύς μεταμορφῶσθαι πρὸς τοὺς ἐν-
 τυγχάνοντας, καὶ ποτὲ μὲν φαίνεσθαι ταύροδε, ποτὲ δὲ ται-
 ῶδε, καὶ γὰρ καὶ μάντης ἦν, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Φάρον
 μεταμόρφου τοῖς πλησιάζουσιν, ἵνα μὴ αἰτῆται λέγειν μαν-
 τείας καὶ προγνώσεις· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Μελάμπος μάντης
 ἦν καὶ ἱεροφάντης· οὗτος ἐξέφηγε τὰ ἱερά τὰ ἐν Αἰγύπτῳ
 τοῖς Ἕλλησιν, ἅπερ ἐμιμήσαντο Ἕλληνες· καὶ οὗτος δὲ τῶν
 μεταμορφωμένων ὡς μάντης ἦν· οἱ γὰρ μάντις οὗτοι τη-
 λικαύτην εἶχον φησὶ δύναμιν, ὥστε μεταμορφῶσθαι εἰς ἕπερ
 ἂν θελήσωσιν, ὥστε μὴ γινώκεσθαι παρὰ τῶν προσδιαλε-
 γομένων· λέγει δὲ τοῦτον ὁ Θεῖος Γρηγόριος παρακατιῶν ὡδε
 μνημονεύων δι' ἰαμβείων.

Πρωτεύς σοφιστῆς εἰς κλεπὰς μορφωμάτων

Ἦ καὶ Μελάμπος ἢ τις ἄλλος ἄστατος·

Χριστὸς ἐπήλυθεν ἄλλαρ ἐμεῖο,

Ὅς καὶ μαθητὰς ἐκ ζάλης ἐρρύσατο.

Καὶ πολλοὺς παθῶν καὶ θαιμονίων ἀπὸ δεσμῶν, ἤλευ-
 θέρωσε, τῷ θελήσει θεοῦ χάριν. Κεῖνται αἱ παροῦσαι ἰσο-
 ρίαι, ἐν τῷ α' λόγῳ.

Δόλοισ ἐκλεψε τὸν γένους ἀρχηγέτην.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ. (1)

(1) Ne quid interim dicam de hoc et de praecedente Gregorii carmine, Protei certe et Melampodis historia iisdem propemodum verbis legitur apud Eliam cretensem in scholiis ad quartam eiusdem Gregorii homiliam.

Λ Ο Γ Ο Σ Μ Ζ .

Ed. carm.
LIII.

Ε Ν Ο Δ Ι Α .

Ἐν τούτοις τοῖς ἐνοσίοις λόγοις ἐν σχήματι εὐχῆς ὁ Θεῖος Γρηγόριος πασῶν τῶν ὑπὸ Θεοῦ γεγονυῶν εὐεργεσιῶν τοῖς ἰσραηλίταις μέμνηται, ὡς πυρὶ καὶ νεφέλῃ τούτους καθωδήγησεν ὁ Θεός, ὅτι τὴν ἐρυθρὰν αὐτοῖς τεμῶν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς διήγαγεν, ὅτι τὸν Φαραὼ πανστρατιᾶ κατεπόντισεν, ὀμαλὴν τὴν ὑγρὰν καὶ ποθίβατον τοῖς προσφιλέσι κατασκευάσας, οὐρανόθεν δὲ αὐτοῖς ἄρτον ὤμβρησε ξένον καὶ ἀσυνήθη, πέτραν ἀκρότομον διέρρηξε καὶ πηγὰς ἀέβλυσε, τῶν ἐχθρῶν τὴν δύναμιν ἔτρεψε χερσὶν σταυροτύποις Μωϋσέως, τῇ σελήνῃ καὶ τῷ ἡλίῳ τὸν δρόμον κατέσχε δι' εὐχῆς Ἰησοῦ, τὰ ἰσθάναια ρεῖθρα τοῖς ἐπιγενομένοις ὑπεχώρησεν, ἢ δὲ ὁδὸς ραδίᾳ κατεσκευάσθη· αὐτὸς δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὀμνιωθεὶς, τὴν οὐρανίαν ὑπέδειξεν ἀνοδον, ἀναστροφὰς ἐπὶ γῆς, εἰς οὐρανὸν κουφισθεὶς, ἥξει τοῖς ἐπιθυμοῦσι λαμπρότερον ἢ τὸ πρὶν, ὅς καὶ πελάγους ἐπέβη, πόντος δὲ τοῖς ποσὶν ὑπεχώρησε τούτων· ἐκάστη τῶν ἰσθμῶν ἐν τοῖς ἡθῆ λεχθεῖσι προτέτακται· φησὶν οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος ἱκετευτικῶς· Χριστέ βασιλεῦ, πύρινε στυλε, τοῦ Γρηγορίου τῆ πλανωμένη ψυχῆ διὰ τῆς ἐρήμου τοῦ βίου τῆς πικροτάτης, ἐπίσχεε τὸν Φαραὼ καὶ παῦσον, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβηλον τὸν κακὰ βουλευόμενον, καὶ τοὺς πικροὺς ἐργαδιώκτας, τοῦτ' ἔστι τοὺς δαίμονας, καὶ τοῦ πλητοῦ με τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς πλινθείας τῆς ῥυπαρᾶς ἐργασίας ἀπάλλαξεν, πληγαῖς ἀπρεπέσι τοὺς ἐμοὺς ἐχθροὺς ὑποτάξας, οἷς πλήττονται ταῖς καθαραῖς καὶ Θεοειδέσιν ἐννοσίαις, καὶ

τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασία· ταῦτα γὰρ τῆς θαίμιοι μύστι-
 γες εἰσὶν ἀπρεπεῖς· ὁμαλήν δὲ παράσχει· ἔδδν τὴν βιω-
 τικὴν, δι' ἧς βαδίζω πρὸς τὴν πατρίδα τὴν Θεῖαν κατεπι-
 γόμενος· εἰ δὲ με καταλάβῃ σπείδων ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ σύ
 μοι καὶ τὴν θάλασσαν διατμήξεις, ἄγνω δι' ἧς αἶδας ἀσυ-
 νήθους καὶ θειοτέρας ὁδοῦ· ἰσχυρὰν δὲ τὴν ἄβατον διαπε-
 ράσοιμι τρίβον, σπείδων εἰς τὴν ἐπηγγελμένην γῆν, ταῦτ'
 ἔστι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὸν ἐμὸν κλῆρον ὃν ὑπέ-
 σχου καὶ κατένευσας· καὶ ποταμοὺς σήσειας, ἐμπαδῆ ρεύ-
 σεως ἀπογεννήματα· καὶ πολέμους ἀλλοφύλων, ἐνθυμήσεων
 πονηρῶν εἰς φυγὴν τρέψεις, τὸ πολυστένακτον ἀμβλύνας
 τῆς ἀμαρτίας βέλος· εἰ δὲ τῆς γῆς ἐπιβῶ τῆς ἱεραῆς τοῦ
 σώματος ἀπολυθεῖς, καὶ τὰ προειρημένα παρελθὼν, εἰς τὴν
 τῶν πράξεων καταντήσας χώραν καὶ κληρονόμος ἀναδειχθεῖς,
 Χριστὲ βασιλεῦ, φῶς τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖσε διηνεκίσειν ὑμ-
 ναις ἀσιγήτως δοξολογήσω.

Λ Ο Γ Ο Σ Μ Η.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ.

Ed. arcen.
1.

Ὡς θῆρες Χριστοῦ κατ' οὐρεος ἀκροτόμιο 11.

Λαμπομένου, Μωσῆι νόμον τ' ἐνὶ πλαξὶ γράφοντες, 12.

Αὐτίκα ῥηγνυμένοισιν ὑπὸ σκοπέλοισι δαμῆεν. 15.

Τὸν νόμον τῆς νόμις Ἰσραὴλ διδούς ὁ Θεὸς, προσέτα-
 ξε τῷ Μωϋσῆ τὸν λαὸν καθαρῶσαι καὶ τοῦ ὄρου ὑπε-
 κάτω στῆσαι, καὶ τῆς Θεῖας ἀκοῦσαι φωνῆς, μὴ δὲ τῇ νε-
 φέλῃ προσεγγίσει ἢ προσαναβῆναι τῷ ὄρει· κἄν θηρίον δὲ
 θίγῃ, κινδυνεῦσαι λιθοβοληθῆναι· Μωϋσεῖ δὲ προσέταξεν
 ὁ Θεὸς, εἴσω χωρῆσαι τῆς νεφέλης καὶ τοῦ Θεοῦ γνώφου·

τὸ γὰρ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ , διότι κύριος ἐν πυρὶ κατέβη καὶ νεφέλῃ· καὶ Μωϋσῆς ἐντὸς γενόμενος τοῦ γνόφου καὶ τῆς νεφέλης , τὰς Θεοτύπους ἐπέθεξαστο πλάκας , ἐν αἷς ἦν γεγραμμένα τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα , λόγοι δέκα· Γρηγόριος τίνυνν ὁ Θεολόγος περὶ τῆς ἁγίας τριάδος εἰπεῖν βουλόμενος , εἶργει μὲν τῷ λόγῳ τοὺς ἀμυήτους· εἴ τι δὲ Σηριῶδες καὶ ἀνήμερον ἀποδιᾶκει , Μωϋσῆν μιμούμενος καὶ Ἡσαΐαν εἰ τινες τῷ λαῷ διαμαρτυρούμενοι , πρόσεχε φησὶν οὐρανὲ , καὶ λαλήσω , καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου· ὁ δὲ , ἀκουε οὐρανὲ , καὶ ἐνωτίξου ἡ γῆ , ὅτι κύριος ἐλάλησε· καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος , καὶ πλέον τὸ πνεῦμα φησὶ τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ , σὺ δέ μοι τὸν νοῦν καὶ τὴν γλῶσσαν ἀνάστησον , τὴν σάλπιγγα τῆς ἀληθείας τὴν μεγαλόφωνον· ὡς ἂν ἐμοῦ Θεολογοῦντος , τέρπωνται πάντες κατὰ ψυχὴν ὀλικῶς ὄλη τῇ Θεότητι συναφθέντες·

Λ Ο Γ Ο Σ ΜΘ.

Π Ε Ρ Ι Υ Ι Ο Υ .

Ed. arcan.
II.

62. Ἦν βροτὸς ἀλλὰ Θεός.

Ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς καὶ Θεός , τὴν μὲν πρώτην γεννησιν ἐκ πατρὸς ἔχων ὁπαθῶς , τὴν δευτέραν δὲ ἐξ ἡμῶν , καὶ ταύτην οὐκ ἀπό τινος ρεύσεως , ἐκ πνεύματος δὲ ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου· ἐξ ἡμῶν δὲ λέγεται , καὶ γὰρ ἄνθρωπος ἢ παρθένος Θεὸν σεσαρκωμένου ἀμιάντως τεκοῦσα , καὶ συνουσίας ἐκτὸς ἀνδρός.

Δαβὶδ γένος ἀλλ' Ἀδάμιο πλάστης.

Τῷ Δαβὶδ ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο τὸν Χριστὸν ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύς αὐτοῦ ἀναστήσειν κατὰ σάρκα· Δαβὶδ δὲ βασι-

Ισραήλ υἱὸς Ἰσσαι, βεβλήμεντος φυλῆς Ἰούδα πρώ-
τος οὖν Ἰακώβ φησὶν, οὐκ ἐκλήψατο ἄρχων ἐξ Ἰούδα οὐδὲ
ἠρῶμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ὡς αὖ ἐλθῆ ἢ ἀπέκλι-
ται, καὶ αὐτὸς προσδύει ἐθνῶν υἱὸς οὖν Δαβὶδ ὁ Χρι-
στὸς κατὰ σάρκα, ὁ πλάστης Ἀδάμ, Ἀδάμ δὲ πρῶτος ἄν-
θρωπος ἐκτίσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ἐμοίωσιν.

Καὶ φάτνη μὲν ἔδεκτο.

65.

Τοῦ δόγματος παρ' Ἀυγούστου Καίσαρος ἐξηλιλυβότος,
τὴν εὐκουμένην ἔλθιν ἀπογράψασθαι, καὶ πάντων εἰς τὴν
ἰδίαν πατρίδα κατεπειγομένων, Ἰωσήφ υἱὸς οὖν Δαβὶδ ἀπὸ
Ναζαρεθ εἰς Βηθλεὲμ ἀνῆλθεν εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἀπογρά-
ψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῇ εὐσῆ ἐγκύβη-
καὶ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκε τὸν
υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ
ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐταῖς τόπος
ἐν τῷ καταλύματι.

Μάγοις δὲ τε ἡγεμόνευσεν

Ἄστῆρ, δωροφόροι δ' ἄρ' ἔβαν, καὶ γούνατ' ἔκαμψαν. 66.

Χριστοῦ γεννηθέντος, μάγοι παρεγένοντο ἀπὸ ἀνατολῶν
ὑπὸ ἀστέρος ὀδηγούμενοι, καὶ Χριστὸν προσκυνήσαντες, δῶ-
ρα παρέσχον αὐτῷ χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σύμυραν.

Ὡς βροτὸς ἦλθ' ἐπ' ἀγῶνα, ὑπέσχθε δ' ὡς ἀδάμαστος 67.

Πειραστὴν τρισσῶσι παλαίσμασιν. 68.

Τρισὶ προσβολαῖς ὁ διάβολος Χριστὸν πειράζει, πεινῶντι
λίθους εἰς ἄρτον προβάλλεται, τὰς βασιλείας τῆς γῆς αὐτῷ
δείκνυσιν, ταῦτα παρέξειν εἴ γε πεσῶν προσκυνήσῃ, διαβε-
βαιούμενος· εἰς δὲ τὸ πτερυγίον ἀγαγὼν τοῦ ἱεροῦ, βαλεῖν
κάτω φησὶν, εἴπερ υἱὸς εἶη τοῦ Θεοῦ· πάντων δὲ διαμαρτῶν,
εἵχεται κατησχυμμένος. Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ ἡ ἐξήγησις.

Εἶδαρ ὑπέστη - θρέψε δὲ χιλιάδας.

Τροφῆς μὲν ὡς ἄνθρωπος μετέσχεν ὁ σωτὴρ, ἀλλ' ἐξ ἄρτων πέντε χιλιάδας ἐκόρεσεν. Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ.

69.

Ἔθωρ τ' εἰς αἶνον ἄμειψεν.

Χριστὸς ἐν Κανᾷ γενόμενος τῆς Γαλιλαίας, εἰς γάμον ἐλθὼν, καὶ λείψαντος αἶνου, τοῦτο τῆς μητρὸς αὐτοῦ διασαφησάσης, τοῖς παρεστῶσι τὰς ὑδρίας ὕδατος πληρῶσαι προστάξας, αἶνον ἐξ ὕδατος κινῶν ἰλαρὸν τοῖς δαιτυμόσι καὶ μάλα ἴδῶν παρεσκεύασεν.

70.

Λούσατο, ἀλλ' ἐκάθηνεν ἀμαρτάδας, ἀλλ' ἐβόθθη,

71.

Πνεύματι βρονταίης φωνῆς ὑπο, ὡς ἀνάρχου.

Χριστὸς ἐν Ἰερδάνῃ βαπτισθεὶς ὑπὸ Ἰωάννου, παρὰ μὲν πατρὸς ὡς υἱὸς ἀγαπητὸς μεμαρτύρηται, πνεῦμα δὲ τὸ πανάγιον σωματικῇ εἶδει κατηῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὡσεὶ περιστέρα. Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

72.

Ὡς βροτὸς ὑπνον ἔδεκτο, καὶ ὡς θεὸς εὔνασε πόντον.

Χριστὸς καθεύδων ἐν τῷ πλείῳ, κλύδωνος τοὺς μαθητὰς ἐκταράττοντος ἀναστὰς, ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις· ἡ δὲ θάλασσα γαληνῶς ὑπήπλωσε τῷ προστάγματι τὰ νῦν.

73.

Γεῦνα κάμειν, παρέταις δὲ μένος καὶ γοῦνατ' ἔπηξεν.

Χριστὸς κερμηκῶς ἀπὸ τῆς ὀδοπορίας, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν Συχὲμ καδίσας, διελέχθη σαμαρείτιδι ταύτῃ δὲ προειπῶν τὰ πεπραγμένα, καὶ ὑπ' αὐτῆς μηνυθεὶς τοῖς πολίταις, πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενοις τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐκήρυξεν, αὐτὸς τε γόνατα παραλελυμένα ἐστερέωσε, καὶ χεῖρας ἀνειμένας ἐνίσχυσε, καὶ μέλη ἔπηξε λελυμένα, καὶ χωλοὺς ἀνῆρθωσε, καὶ πάσαν ἐθεράπευσε νόσον.

74.

Εὔξατο· τίς δ' ἐσάκουσε λιταζομένων ἀμενηνῶν.

Χριστὸς σταυροῦσθαι μέλλων προσεῦξατο, πᾶτερ παρῆ-

Βίβω τὸ ποτίριον τοῦτο ἀπὸ ἐμοῦ· πλὴν εὐχὴ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ· ἤξαστο μὲν ὡς ἄνθρωποι· τῶν ἀσθενῶν δὲ εὐχαριμένων εἰσήκουσιν ὡς Θεὸς Χριστὸς τὸ συναμφότερον.

Θῦμα Χριστὸς, καὶ ἀρχιερεὺς· αἷμα Θεοῦ ἀνέβηκε, κόσμεν ἐκάθηνεν· ἐσταυρώθη, τὴν ἀμαρτίαν καθήλωσε· νεκροῖς συνανεμίχθη, ἀλλ' ἀνέστησε τοὺς νεκροὺς· ἐκίνα μὲν τῆς σαρκὸς, ταῦτα τῆς Θεότητος· μὴ τοίνυν φησὶ Γρηγόριος ὁ Θεσπέσιος, τοῖς ἀνθρωπίναις πάθεσι τὴν Χριστοῦ καθυβρίσῃς Θεότητα.

Λ Ο Γ Ο Σ Ν.

ΠΕΡΙ ἉΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Ed. arcan.
III.

Ὅτε τὴν σωτήριον Χριστὸς οἰκουμένην πληρώσας ἀνελήφθη, τὸ πανάγιον πνεῦμα τοῖς μαθηταῖς ὡς ἐπηγγέιλτο παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν ἡμέρᾳ πεντηκοστῆς ἐξαπέστειλεν· ὥφθη δὲ ὡς ἦχος πνοῆς βιαίας φερομένης, καὶ ἐπλήρωσε τὸν αἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ τούτοις ὥφθησαν διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὡσεὶ πυρὸς πληρωθεῖσι τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου· ἐκάθισε γὰρ ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐλάλει γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· παρῆσαν δὲ τῶν ἀπὸ παντὸς ἔθνους εὐλαβεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, οἳ τινες ἀκούοντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐξ ἑνὸς ἀρχηγόνιο θάμαρ καὶ Σήθ ἐγένοντο, 58.

Οὐ τεκτὴ τεκτός τε, βροτοὶ γέ μεν ἕσπον ὁμοίως. 40.

Τὸν Ἀδάμ ὁ Θεὸς πλάσας ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐμφυσήσας αὐτῷ πνεῦμα ζωῆς, εἰς ἕκστασιν αὐτὸν ἀγαγὼν καὶ ὕπνον, τῶν πλευρῶν ἀφελόμενος αὐτοῦ μίαν, τὴν Εὐάν ἐδη-

μιούργησεν· ἐξ αὐτοῦ δὲ τῷ Ἀδὰμ κατὰ συνάφειαν τῆς
 Εὐας, καὶ ὁ Σὴθ ὑπέστη· καὶ ἡ μὲν Εὐα οὔτε γεννητὴ
 καὶ ἐξ Ἀδὰμ, ὁ δὲ Σὴθ γεννητὸς καὶ αὐτὸς ἐξ Ἀδὰμ·
 τῶν δὲ δύο τὴν ὑπαρξίν ἐξ Ἀδὰμ ἐσχηκότων, οὐκ ἴσως μὲν
 τοι· λέγεται μὲν οὐ τεκτὴ ἢ γυνὴ, καὶ τεκτὸς ὁ Σὴθ,
 ἄμφω πατρὸς ἐνὸς γεγονότες.

Λ Ο Γ Ο Σ ΝΑ.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ· ΕΣΤΙ ΔΕ Ο ΛΟΓΟΣ ΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΝΒ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

Ed. arcan.
 V.

Τὰς ἐλλήνων δόξας ὁ Θεολόγος ἀνατρέπων Γρηγόριος,
 περὶ τῆς προνοίας βουλόμενος ἀποδείξαι, τὸ πᾶν δὲ τοῖς με-
 γάλαις κινούμενον εἰάξει τοῦ Θεοῦ, τῆς τούτων τερθρείας τὰ
 ἀπηχήματα προσφέρει συντόμως καὶ δι' αἰνιγμάτων· οὔτοι
 γὰρ τοῖς ἄστρασι τὴν πρόνοιαν ἀπονέμουςιν, ὅθεν τύχας
 καὶ εἰμαρμένας καὶ πεπρωμένας μείρας καὶ γεννήσεις παρει-
 σάγουσι· Γρηγόριος οὖν ὁ Θαυμασίος εὐσκόπως τούτων τὸ
 φρόνημα βάλλει· καλὸν δὲ καὶ τὸ βραχέα περὶ ἄσρων δια-
 λεχθῆναι, ὅθεν ἐκείνοι πρὸς τὰς ταιαύτας δόξας ἀπιστά-
 λησαν· φησὶν οὖν ὁ Θεὸς ἀνὴρ.

27. Τείρεα τείρεσίν ἐστιν ἐναντία, τίς ὃ' ἄρ' ὁ μίξας;
 28. Ὅς γὰρ θῆ συνέθισε, καὶ ἦν ἐφέλησιν ἔλυσεν·
 29. Εἰ δὲ Θεός, πῶς πρῶτον ἔμει Θεὸν ἐξετίναξεν;
 30. Εἰ μὴ καὶ Θεὸν αὐτὸν ὑπ' ἄστρασι σῶσιν ἐλίξῃς
 31. Εἰ ὃ' οὔ τις κρατέων, πῶς σῆσεται; οὐ γὰρ ὀπωπα·
 32. Κεῖναι μὲν ταιαῖσι λόγοις Θεὸν ἐκτός ἔχουσιν·

Ἡ γὰρ δὴ Θεὸς ἴστιν, ἢ ἀστέρες ἡγεμονῆες.

Ἐλλήνων αἱ σοφοὶ πολλὰς περὶ πολλῶν θέσας ἐκώμενοι, καὶ μάλιστα περὶ τῶν ἀστρῶν, τῶν πολλῶν ἀπιστάλιπταν· ἐκείνοι δὲ ταῖς εἰσφριμέναις συνηγορίαις ἐθέλοντες, ὡς περὶ ἀστέρων ἐξέδωκαν· λέγουσιν Ἀριάδνης τινὰ στίφανον καὶ Βερονίκης πλόκαμον, τοιαῦτα τινὰ παραληρυόντες· Ἀριάδνη φησὶ θυγάτηρ Μίνως ὑπῆρχε τοῦ Κρητῶν βασιλέως, ἐλθόντος Θησέως ἐπ' ἀκαιρέσει τοῦ Μινωταύρου· ἐκ τοῦ οὖν Θησέως ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Διόνυσος καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐν τῷ Νάξῳ, καὶ συνεμίγη αὐτῇ, καὶ πρὸς τιμὴν αὐτῆς στίφανον ἐν τῷ οὐρανῷ δι' ἀστρῶν ὑπεξωγράφησεν. Ἡ δὲ τοῦ πλοκάμου τῆς Βερονίκης ἔστιν αὕτη· Βερονίκη γυνὴ τίς ἦν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πτολεμαίου τοῦ εὐεργέτου καλωμένου· τοῦ οὖν ἀνδρὸς αὐτῆς Πτολεμαίου ὄντος ἐν πολέμοις, ἤυξατο ὅτι εἰ ὑποστρέψει ἄτρωτος, τὸν πλόκαμον ἀποκείρασα τὸν ἑαυτῆς, ἀναθήσει ἀνάθημα ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἀνέθηκεν ἡ Βερονίκη· Κόμων οὖν τίς ἦν ἀστρονόμος ἐπὶ τῶν ἑαυτῆς χρόνων, καὶ πρὸς κλακείαν αὐτῆς φησὶν ὅτι αἱ θεαὶ τὸν πλόκαμον τοῦτον ἐν ἀστροῖς ἐπέθηκεσαν· καὶ νῦν μὲν ἔστι τίς βοτρυειδὸς τεθεὶς ἀστέρων ἐν τῷ οὐρανῷ, ὃ καλοῦσι πλόκαμον Βερονίκης. Ὁμοίως φασὶ περὶ κύκνου· Ζεὺς ἐρασθεὶς, ὡς μὲν τινὲς φασὶ, τῆς Νεμέσεως, αἱ δὲ τῆς Λήδας, βουλόμενος συγγενέσθαι καὶ μὴ ὀραθῆναι ὑπὸ τῆς Ἥρας, ἐξωμιαῖώθη κύκνω καὶ συνεγένετο τῇ ἐρωμένῃ· νῦν οὗτος ὁ κύκνος κατεστηρίχθη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἔστι φησὶν ὑποζωγραφηθεὶς καὶ ἄστρου ὁ κύκνος. Περὶ δὲ ταῦρου φασὶ· ταῦρος τίς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἀνεδόθη περὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ἐλυμαινέτο τὴν χώραν καὶ ἐσίνετο πολλά· ἐπὶ τοῦτον ἐλθὼν ὁ Θησεὺς ἀνείλεν αὐτὸν· καὶ βουλόμενοι αἱ θεαὶ

φησὶ μέγα δεῖξαι τοῦ Θεοῦ τὸ ἔργον, καὶ θεραπεῦσαι καὶ τὸν Ποσειδῶνα, κατεστήριξαν τὸν ταῦρον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἔστι δι' ἀστέρων ὑποζωγραφηθεῖς. Περὶ δὲ λέοντος φασὶ, ὅτι λέων τις ζῆεν ἄγριον ἦν ἐν τῇ Νεμαίᾳ, χώρα δὲ αὕτη τῆς Πελοποννήσου· οὗτος οὖν ὁ λέων ἐλυραίνετο τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ· Εὐρυσεύς οὖν βασιλεύων τῶν Μυκηνῶν καὶ μηνιῶν τῷ Ἡρακλεῖ, πέμπει τὸν Ἡρακλέα ἐπ' ἀναίρεσαι τοῦ λέοντος, καὶ ἔλθων ὁ Ἡρακλῆς ἀνείλεν αὐτὸν· οἱ οὖν Θεοὶ φησι βουλόμενοι τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἡρακλέους ἐπίδοξον ποιῆσαι, δι' ἀστέρων αὐτὸν τὸν λέοντα ἐν τῷ οὐρανῷ ἐζωγράφησαν. Περὶ δὲ τοῦ ὀφιοῦχου φασὶ· οὗτος ὁ ὀφιοῦχος Ἀσκληπιὸς ἐστὶν ὁ τῆς ἰατρικῆς ἕρπρος, σύμβολον δὲ ὁ ὄφις τοῦ ἀγήρω· λέγεται γὰρ ἀποθῦναι τὸ γῆρας ὁ ὄφις, καὶ ἀνανεῦσθαι· ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀσκληπιὸς διὰ τῆς ἰατρικῆς ἀνανεοῖ τὰ ἀνθρώπινα σώματα, παιδοῦσιν αὐτὸν μετὰ τοῦ δράκοντος· θέλοντες οὖν αὐτὸν φησὶν οἱ Θεοὶ ἀντὶ ἀγάλατος ἀνιερῶσαι, δι' ἀστέρων ἀνέστηκαν ἐν τῷ οὐρανῷ. Περὶ Οὐρίωνος, φασὶν· Οὐρίων οὗτος ἐστὶν ὁ καταστηριχθεῖς, ἔστι δὲ οὗτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρῆσαι τοὺς Θεοὺς ἐν τῇ βύρσῃ τοῦ βοῦς τοῦ σφαγέντος ἐπὶ τῇ τῶν Θεῶν φιλοξενίᾳ ὑπὸ Θηβαίων βασιλείῳς γεννηθεῖς· ὁ ἱερεὺς τῆς Βοιωτίας ἦν βασιλεὺς· οἱ Θεοὶ βουλευθέντες ἰδεῖν εἰ φιλοξενοῖ, ὡς ἄνθρωποι ἦλθον πρὸς αὐτὸν ὡς φιλοξενισθέντες ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐδέξατο καὶ ἔδωκε βρῶν, καὶ ἐξένισεν αὐτούς· ξενισθέντες καὶ ἐξερχόμενοι οἱ Θεοὶ, εἶδον τὴν βύρσαν τοῦ σφαγέντος βοῦς κειμένην κάτω, καὶ οὐρήσαντες οἱ Θεοὶ εἰς αὐτήν, ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ οὔρου καὶ τῆς βύρσης τὸν Οὐρίωνα· οὗτος γενόμενος ἠράσθη τῆς Ἀρτέμιδος, αὕτη δὲ σκορπίον ἀνήνεγκε κατ' αὐτοῦ, καὶ χρυσθεῖς ἐν τῶν σφυραῶν ἀπέ-

θανει· αὐτὸν οὖν θεοὶ ἐλείψαντες αὐτόν, ὑπέκοιμήσαντο ἐν τῇ οὐρανῷ μετὰ τοῦ σκορπίου. Περὶ δὲ Ἡριγόνης φασὶν, ὅτι αὕτη θυγάτηρ ἦν τοῦ Ἰκαρίου· Ἰκάριος δὲ ἀδελφεὸς ἐστὶ τὸ γένος· λέγεται μὲν οὖν ὁ Διόνυσος ἐπιγυρεῖν τὸν οἶνον, αὐτὸν γὰρ φασὶν ἔλληνες ἔφερον τῆς ἀμπέλου· οὗτος ὁ Διόνυσος ἐλθὼν ἐν Ἀθήναις, Ἰκαρίῳ τιμὴν περιτυχὼν, δέδωκε φησὶν αὐτῷ κλήμα ἀμπέλου φυτεῦσαι, καὶ ἐρύτουςσε καὶ ἐγεώργησεν οἶνον, καὶ αὐτὸς ἔπιε καὶ ἔδωκε παιμέσι πιεῖν· οἱ δὲ παιμένεες μεθυσθέντες, διὰ τὸ ἐκ παραδόξου πρῶτον πιεῖν, νομίσαντες φαρμαχθῆναι παρὰ τοῦ Ἰκαρίου, ἀποκτείνουσι αὐτόν· ἡ δὲ τούτου θυγάτηρ Ἡριγόνη, διὰ τῆς νυγῆς τοῦ Ἰκαρίου γνοῦσα ὅτι τέθνηκεν, ἐποτυπᾶτο καὶ ἠσχαλλε· ταύτην δὲ φησὶν ἐλείψαντες διὰ τὸ πάθος, μετέστηκαν αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νῦν ἐν ταῖς ἀστροῖς ἐστὶ ἡ Ἡριγόνη· περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνατεθέντων, ὡς ἔλληνες ληροῦσιν, ἱκανῶς ἔχει.

Λεκτέον δὲ περὶ οὗ φασὶ ζωοφόρου κύκλου· πρῶτος μὲν οὖν Ζαραθρούστης περὶ τούτου διεσκέψατο, βάρβαρος ὢν· Ζάμης δὲ μετὰ τούτου καὶ Δαμοίτας οἱ τούτου παῖδες· ἔπειτα Ὀροίησος ὁ Δαμοίτου παῖς· ἐξῆς δὲ μετὰ τούτους, Ὁσάνης· οὗτοι τὸν ζωδιακὸν κύκλον διείλον εἰς οἴκους καὶ θεοὺς καὶ συνοικεσίας καὶ διαφορὰς ἀέρων· ἑπτὰ μὲν ἔδοξαν εἶναι θεοὺς, τὸν ἥλιον φημὶ καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς πέντε πλάνητας, ἐντεῦθεν ἑπτάχορδον καὶ τὴν λύραν ἱστοροῦντες· φασὶ μὲν οὖν ἀίδιον εἶναι θεὸν πάντων ὑπέρτατον, ἐξ οὗ πάντας εἶναι τοὺς ἄλλους διαβεβαιοῦνται, τοὺς τιτᾶνας καὶ δαίμονας, καὶ γηγενεῖς, καὶ κουρηῆτας, καὶ ἥρωας, καὶ εἰδωλα θεῶν, καὶ δαιμόνια, τῶν ἀνθρώπων ὡς φασὶ βασιλεύοντα· ἑπτὰ μὲν ἐφόρους φασὶ, δι' ὧν τὰ ἀποτελε-

σματικά συμβαίνει, Ἄρεα, Ἀφροδίτην, Δίμητρον, Διόνυσον, Ἀθηνᾶν, Ἥραιστον, Ἄρτεμιν, τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν προστιθέασι, τοῖς νοσοῦσιν ἐπαρμόνουντα· ἄλλοι δὲ ζώνας ἐνομαζόμενοι τοὺς ἑπτὰ, οὕτως ἀριθμοῦνται, Κρόνος, Ζεὺς, Ἥλιος, Ἄρης, Ἀφροδίτη, Ἑρμῆς, Σελήνη· περὶ δὲ τῆς ζωδιακῆς οἰκίσσεως, φασὶν εἰς ἕξ οἴκους διηρηθῆσαι τοῦτον τὸν τρόπον, Κρόνου μὲν οἶκος, αἰγόκερος καὶ ὑδροχόος· Διὸς δὲ, τεξέτης καὶ ἰχθύος· Ἄρεως, σκορπίος καὶ κριός· Ἀφροδίτης, ζυγός καὶ ταῦρος· Ἑρμοῦ δὲ, παρθένος καὶ διδύμος· Ἥλιου δὲ, λέων καὶ καρκίνος· σύνοικαι δὲ τούτων, Ἥλιου μὲν Ἀπόλλων· Ἑρμοῦ, Μοῦσα· Ἀφροδίτης, Ἀντέρως· Ἄρεως, Ἄτη· Διὸς, Ἥρα· Κρόνου, Ῥέα· οὗτοι μὲν τούτων σύνοικαι ἐπὶ τῶν ἕξ ζωδίων, εἶεν λέοντος, παρθένου, ζυγοῦ, σκορπίου, τεξέτου, αἰγόκερος, καὶ ἑξῆς, Διὸς σύνοικος, Ποσειδῶν· Ἄρεως, Πλούτων· Ἀφροδίτης, Ἴμερος, Ἄρτεμις νεφέλη· Σελήνης μὲν οἶκος οὐκ ἔστι, κατὰ δὲ συμπάθειαν· οὕτως Ἥλιου σύνοικαι, λέων καὶ καρκίνος· καὶ οὗτοι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἕξ ζωδίων, εἶεν ἰχθύων, κριοῦ, ταύρου, καρκίνου, διδύμου, ὑδροχόου· τῶν δὲ διηρημένων εἰς ἄερα λεγόμενων τὰ ἐνόματα φασὶν ὧδε, Ἄιδωνεύς, Περσεφόνη, Ἐρως, Χάρις, Ὄραι, Λιταί, Τιζύς, Κυβέλη, Πραξιδίη, Νίκη, Ἡρακλῆς, Ἐκάτη, Ἥραιστος, Ἴσις, Σάραπις, Θέμις, Μοῖραι, Ἐστία, Ἐρινός, Κεῦρος, Νέμεσις, Νύμφαι, Λητώ, Καιρός, Λοίμη, Φόρη, Ἀνάγκη, Ἀσκληπιός, Ὑγία, Τόλμα, Δίκη, Φόβος, Ὀσιρις, Ὠκεανός, Δόλος, Ἐλπίς, ἀφ' ὧν ἐξήκοντα ἄλλοις εἶναι φασὶν· ἐκ δὲ τούτων, τὴν ἀπειρον κίνησιν τοῦ ζωοφόρου κύκλου καὶ τῶν πλανήτων· τὰς μὲν οὖν περὶ τούτων δοξὰς ὁ θεῖος Γραγγέριος συντόμως ἀνατρέπων,

καὶ γὰρ ἐντεῦθεν τὰ ἀποτελεσματικὰ συμβαίνοντα ἐφαντά-
σθησαν, ἀδιέβρατον δὸν πλανηθέντες, ὡς φασί, ὅτι ταῖς
ἀστράσιν ἀστέρες εἰσὶν ἐναντία, οἳ ὅν ἄρσι ἐστὶν προ-
νοίας, ἢ τις ἀνταρσις ἐστὶ τοῦ Διὸς· καὶ γὰρ τριπόμο-
νιν καὶ τὸν Διὸν αὐτὸν οὐκίη τίς ἄν, ὑπὲρ ἀστράσιν ἐπί-
σαν· ὅτι μὲν οὖν οὕτως ἔλληνας ἐφαντάσθησαν, εἰκότως ἢ
πολυσχεθῆς αὐτῶν δέδεικται πλάνη· ὡς ἂν δὲ μὴ καὶ αὐτῶν
ταῖς αὐταῖς ὑπαχθεῖεν ἄνθρωποι, προαναστέλλον ἔθει·
Γρηγόριος φησὶ δὲ ἐπῶν.

Κεῖνοι μὲν ταιδίσι λόγαις, θεὸν ἐκτός ἔχουεν·	32.
Ἦ δὲ γὰρ θεὸς ἐστὶν, ἢ ἀστέρες ἡγεμονῆες·	33.
Λυτὰρ ἐγὼ τότε εἶδα, θεὸς τάδε πάντα κυβερνᾷ,	34.
Νομῶν ἕνθα καὶ ἕνθα θεοῦ λόγος, ἔσσα δ' ὑπερθεν,	35.
Ὅσσα τὲ νέρθευ ἔθηκε νοήμασι ταῖς μὲν ἔδωκεν	36.
Ἄρμονίην τε δρόμον τε διαρκέα, ἔμπεδον αἰεὶ·	37.
Ταῖς δὲ βίον στρεπτόν τε καὶ εἶδεα πολλὰ φέροντα·	38.
Ἐν τὰ μὲν ἡμῖν ἔφηγε, τὰ δ' ἐν κευθμῶσι φυλάσσει	39.
Ἦς σοφίης θνητοῦ δὲ θέλει κενὸν εὖχος ἐλέγχειν.	40.

Καὶ ἀλλαχῶ (1) δὲ φησιν αὐτὸς ὁ θεῖος ἀνὴρ.
Σοὶ μὲν, ἀναξ, φαέθων ὑψίδρομος ἄσρα καλύπτει,
Κύκλον ὑπερτέλλων ἔμπυρον, ὡς σὺ νόας.
Σοὶ ζῶει, φθινύθει τε ἀμοιβαδὶς ὄμμα τὸ νυκτὸς (2)
Μήνη πλησιφαῆς αὐτῶν ἐπερχομένη.
Σοὶ δὲ ζωοφόρος τε κύκλος καὶ μέτρα χερεῖης,
Ὅραις μέτρα φέρει ἥπια κίρναμέναις.
Ἄπλανέες τε πλάνοι τε πάλιμπορον αἴσσοντες,
Ἀστέρες ἡγαθέης εἰσι λόγος σοφίης.

(1) Carm. LV. v. 15-22.

(2) In cod. coniunctim ὀμματόνυκτος.

Ταῦτα μὲν ὁ μέγας Θεολόγος, τὴν δεισιδαίμονα πλά-
νην ἀνασκευάζων· οὕτω δὲ καὶ Βασίλειος ὁ μέγας περὶ τῶν
ζ' ζωνῶν καὶ κάδων, ὧν Ἕλληνες ληροῦσι, συλλέβδην· τὸ
δὲ ἐσφάλλθαι τοῦ εἰκότος αὐταῖς διαβεβαιούται.

53. Σιγάσθω Χριστοῖο μέγα κλέος ἄγγελος ἀστήρ,
54. Ἄντολίηθε μάγοισιν ἐπὶ πόλιν ἡγεμονεύσας,
55. Ἐνθα Χριστὸς ἔλαμψε βροτοῦ γένος ἄχρονος υἱὸς·
56. Οὐ γὰρ τῶν τίς ἔην, ὅσων φραστῆρες ἔασιν
57. Ἄστρολόγοι, ξεῖνος δὲ καὶ οὐ πάρος ἐξεφαάνθη.

Χριστοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐξ ἀνα-
τολῶν παρεγένοντο μάγοι ὑπὸ ἀστέρος ὀδηγούμενοι· Γρη-
γόριος οὖν φησὶν ὁ Θαυμασίος, ὅτι ξένος ἦν ὁ ἀστήρ καὶ
μὴ πρότερον φανείς, ὅς τις τὴν ἐπὶ Βηθλεὲμ ὁδὸν τοῖς
μάγοις ἡγεμόνουεν· εἰ δὲ λέγει τίς, ὅτι πῶς ψευδοῦς οὐ-
σης τῆς περὶ τῶν ἀσέρων δόξης, Χριστοῦ γεννηθέντος ἀσὴρ
προηγείται, τούτο σκοπέιτω ὅτι παρ' ἑβραίοις μὲν ἀφανὴς
ἦν· τούτοις γὰρ ἡ Χριστοῦ προηγόρευτο διὰ τῶν προφητῶν
γέννησις, καὶ οἱ γεννᾶται καὶ ὄψεν προέρχεται· Χαλδαίοις
δὲ τὸν πάντα βίον ἀστροπολεύουσιν, εἰκότως ἀστήρ φαί-
νεται ταῖς αὐτῶν δόξαις μαχόμενος, ξένος γὰρ καὶ οὐ κατ'
οὖς ἐνόμιζον ἦν ἐξηγητὰς καὶ γενετάρχας· καὶ Γρηγόριος γὰρ
ὁ ἱεροφάντης τούτο σημαίνων φησὶν, ὅτι τότε ἐφάνη, ὅτε
τοῖς ἀστρολόγοις ὁμοῦ τὰ βουλευόμενα πέπτωκε τῆς τέχ-
νης, τὸν δεσπότην τῶν οὐρανίων σὺν ταῖς οὐρανίαις τιμῶν-
των. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος περὶ τῆς Πυθίας, καὶ τοῦ
τρίποδος καὶ τῶν ἄλλων λεγομένων παρ' Ἕλλησι Θεῶν, ὡς
Χριστοῦ γεννηθέντος οἱ μὲν ἔχαιρον τὴν Ἀφροδίτην τεκεῖν
λέγοντες· οἱ δὲ διεσαφῆσαντες ἐκλαίου ὡς οὐκ Ἀφροδίτη τέ-
τακεν ἀλλὰ τις Μαρία, τὸν τὴν αὐτῶν διολλύοντα πλά-

νην· καὶ τοῦτο πιθανῶς· καὶ γὰρ ἕνασταν εἰλὸς ἔβην εἶχε τὸ βέβαιον πληροφορηθῆναι· ταύτην ἦγον Ἐγκαλαὶ δὲ τὴν ἡμέραν, ἑορτὴν ἔλληνας, καθ' ἣν ἐτελοῦντο κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐν αὐτοῖς τισὶν ὑπείσερχόμενοι, ἔβην ἐξίοντες Ἐραζον, ἡ παρθεένος ἔτεκεν, αὐξεί φῶς· ταύτην Ἐπιφάνιος ὁ μέγας τῆς Κυπρίων ἱερεὺς φησὶ τὴν ἑορτὴν καὶ Σαρράκηνοὺς ἄγειν τῇ παρ' αὐτῶν σεβασμένη Ἀφροδίτῃ, ἣν δὴ χαμαρᾶ τῇ αὐτῶν προσαγορεύουσι γλώττη.

ΛΟΓΟΣ ΝΓ. ΛΟΓΟΣ ΝΔ.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

Ed. arca
VII.

Ἰξίονος τινὰ κύκλον ἀλιτροτάτοιο φέροντες,

38.

Θῆρα, φυτὸν, βροτὸν, ὄρνιν, ὄφιν, κῦνα, ἰχθῦν ἔτευξαν.

39.

Ἐλλήνων οἱ σοφοὶ τὰ περὶ ψυχῆς διαφόρως ἐκδεθώκοτες, καὶ τοῦτο φασὶν ὅτι τοῦ σώματος ἐξιῶσα ἡ ψυχὴ πλάζεται καὶ εἰσπίπτει ἐν ἄλλῳ σώματι, πολλάκις δὲ καὶ θηρίον γίνεται, καὶ φυτὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ ὄρνειν, καὶ ὄφιν, καὶ ἰχθῦς, καὶ χεῖρος καὶ ὄνος, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς ὅπερ καταστήσει, τοῦτο καὶ γίνεται· γίνεται δὲ καὶ ἑκατοντάκις καὶ διακοσάκις, καὶ χιλιάκις εἰ τύχει, καὶ ληδαργεῖ, πῶϊαν θορὰν ἀφῆκε καὶ τίς αὐτὴν κατεῖχε δερματὶς· πρὸς οὖν τὸν τοιοῦτον λῆρον ὁ Θεοφάντωρ Γρηγόριος φησὶ, ὅτι τὴν Ἰξίονος περιφορὰν ἦν ἔλληνας μυθεύονται, τῇ ψυχῇ προσπορίζουσιν· ἄστατος γὰρ φασὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ἰξίονος τάδε· Ἰξίων ἠράσθη τῆς Ἥρας, ἡ δὲ Ἥρα προσαγγέλλει τῷ Διὶ· Ζεὺς οὖν βουλόμενος γινῶναι εἰ οὗτος ἐρᾷ αὐτῆς ἕξομοιοῖ νεφέλην τῇ Ἥρᾳ, καὶ ἕστησεν αὐτήν· ὁ δὲ Ἰξίων νομίσας αὐτὴν εἶναι τὴν Ἥραν, συμμίγνυται αὐτῇ

τῇ νεφέλῃ· καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ζεὺς κολάζει αὐτὸν εὐτως· τρο-
χῆ διατείνας αὐτὸν, ἐπέσπεισεν αἰὲ φέρεσθαι τὸν τροχόν,
καὶ ἔστιν αἰὲ εὐτως ἀνακυκλούμενος καὶ καταφερόμενος, ταύ-
την τίνων τὴν τιμωρίαν· βρίζουται δὲ τῇ τροχῇ διατετα-
μένος καὶ κυλινδούμενος βιαίῳ φερέῃ· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ βρι-
ζούσθαι· φησὶν οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος, ὅτι τῇ περὶ ψυ-
χῆς δόγματι τῶν ἐλλήνων, ἢ τοῦ Ἰεζίου ἀρμόσειε περιφερῆ.

ΛΟΓΟΣ ΝΕ. ΛΟΓΟΣ Νς. ΛΟΓΟΣ ΝΖ.

Unicum
arm. ar.
n. VIII.

Οἱ προκείμενοι λόγοι εἰσὶν εὗτοι, περὶ διασηκῶν, περὶ
ἐπιφανείας Χριστοῦ, περὶ βαπτίσματος· εὗτοι μὲν οὖν καὶ
μέρος τοῦ περὶ ψυχῆς λόγου ἐξηγηματικοὶ εἰσὶν· αὐτὸς γὰρ
ὁ θεολόγος τὴν τοῦ παντός δημιουργίαν ἐξηγείται· καὶ περὶ
τῆς Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως, τοῦ τε γραπτῶ νόμου, καὶ
τῆς χάριτος τῶν ἑβραίων ἐπὶ ταύταις, καὶ τῶν βασιλευ-
σάντων αὐταῖς, καὶ τοῦ νεοκληρονόμου λαοῦ, τοῦτ' ἔστιν
ἡμῶν τῶν χριστιανῶν· ἐν τῇ περὶ βαπτίσματος Γρηγόριος ὁ
θεῖος φησὶν, ὅτι περ' ἦν ταῖς ἑβραίοις πάλαι χριόμενον ταῖς
φλισαῖς τὸ τοῦ προβάτου αἷμα κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀπω-
λείας τῶν Αἰγύπτου πρωτοτόκων· τοῦτο καὶ ἡμῖν ἡ σφρα-
γὴς καὶ τὸ βάπτισμα, δεκάτη γὰρ πληγὴ ἢ τῶν πρωτο-
τόκων ὑπῆρχεν ἀπώλεια· τῇ Μωσῆϊ τείνου ὁ θεὸς περὶ τοῦ
πάσχα διαταξάμενος, ὅπως θύειν χρῆ καὶ πρὸς τὴν ἔξο-
δον εὐτρεπίζεσθαι· μετὰ γὰρ τὴν τριαύτην πληγὴν, μηκέ-
τι μένειν εἰς Αἴγυπτον ἔφησεν, ὅμως τῆς οἰκίας μέγχις
αὐτῆς προϊέναι προσέταξεν, ἀλλ' αἰεὶ καθημένους τοῦ πά-
σχα μεταλαβεῖν, κρέα δὲ ἦν ὅπτα μετὰ ἀζύμων ἐσθιό-
μενα καὶ πικρίδων· τείνου αἵματος τοῦ ἀμνοῦ προσέταξεν

εὐθὺς προσέρχουσι ταῖς φιλίαις τῶν ἐν αἷσι ὑπάρχοντων θανάτων, σημαῖον τοῦ μὴ θύγειν αὐτῶν τὸν ἐλευθεριτικόν τύπον ὁ γενόμενον, κατέβη κύριος ἐν Λιγυπτιῇ καὶ ἀπώλειτο πᾶν πρωτότακον ἐν αὐτῇ ἀπὸ ἀνθρώπου ὡς κτίσιος, ἐπὶ δὲ ταῖς εἰκίαις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, εὐκ ἐπάταξεν ἐλευθερίας· τὸ γὰρ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ, σημαῖον ἦν ἐπὶ τῆς φιλίας αὐτῶν· τούτου δὲ ταῖς Λιγυπτίαις συμβεβηκότος, κατίσπευδιν αὐταῖς ἐξελεθεῖν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθον· φησὶν οὖν ὁ θεὸς Γρηγόριος, ὅτι καθὼς ἐκεῖναις ἦν σπέρειν τὸ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ, οὕτω καὶ ἡμῖν τὸ βάπτισμα καὶ τὸ χρίσμα.

Λ Ο Γ Ο Σ Ν Η.

ΠΕΡΙ ΕΚΑΝΘΡΩΠΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ.

Εἰ μὲν δὴ μοι πείθε τὸ λαῖον· εἰ δὲ μελαίνεις
 Τὸν χάρτην πολλαῖς χιλιάσιν ἐπέων,
 Δεῦρ' ἄγε πλαξὶ τεαῖς ἐλιγόσιχα ταῦτα χαράξω
 Γράμματ' ἐμῇ γραφίδι, ἢ μέλαν οὐδὲν ἔχει.

Ὁ Θεοπτικώτατος Γρηγόριος πρὸς Ἀπολιναρίου τὸν λαοδικέα ταῦτα φησὶν ἀποτεινόμενος· οὗτος γὰρ πρεσβύτερος ὢν, τῆς ἐλλήνων ἐξορμώμενος παιδεύσεως, τῶν ἐλληνικῶν ἐξηγητῆς ἦν καὶ δευτερωτῆς· πολλάκις οὖν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐκκλησίας παραινόμενος μὴ ἐξηγεῖσθαι τὰ τῶν ἐλλήνων διὰ τὸ πρεσβύτερον εἶναι, κατεφρόνησεν· ὕστερον δὲ τοῦτου τῆς ἐκκλησίας οἱ ἐπίσκοποι ἀφώρισαν, παύσαντες αὐτὸν τοῦ λειτουργεῖν· ὁ δὲ παραζηλωθεὶς εἰς αἵρεσιν ἐτρέπη, τὸν γὰρ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἄνουν ἐδογματίσεν ὁ παράφρων· πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα τὰ Γρηγορίου τοῦ θεικοῦ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου νεανειώ-

ματα, μέγιστον δὲ τὸ τῶν ἐμμέτρων ἐπῶν ἐκ Θεοῦ τῶς ἀνθρώποις δῶρημα δι' αὐτοῦ παρασχεθῆν· τοῦ γὰρ Ἀπολιναρίου κατὰ τὴν Καππαδοκῶν γῆν ἐν ταῖς ὀρίαις Γρηγορίου γεγονότος, πόσῳ τῷ πρὸς τὸν λόγον αἱ πλείους ὑπεκλέπτοντο, καὶ πρὸς ἐκείνον αὐτομολοῦντες, τῆς ἐκείνου μετελάμβανον λύμης· τοῦτο γυνῶς ὁ γέμων, ὁ ἀβλητῆς, ὁ πολλὰς ἐν βίῳ λαβὼν ὀλυμπιάδας, ἡ σταγῶν ἡ τῷ Θεῷ πολὺν ἀρμόσασα κόσμον, τὸ τῆς ἀγνείας ἀμάραντον βλάστημα, καὶ τῆς σωφροσύνης ἀνόψευτον γέννημα, ὁ καθαρῶς ἀπαθείας χεῖλεσι τὰ χεῖλη μίξας τὰ καθαρὰ, καὶ πρὸς τὴν ἀσώματον ἐν σώματι φύσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ λελογισμένος, ὁ τῷ νῷ νῶς ἀνακραθεῖς, καὶ τῷ λόγῳ λόγον ἱερουργήσας, καὶ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος ἐγκυμονήσας, τῶν Θεηγορικῶν ἐμμέτρων ἐπῶν τὰς βίβλους κατεσκεύασε, πρεσβύτης λίαν ὑπάρχων καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐν σαρκὶ βιοτῆς ἀποβλέπων· ὁ γὰρ Ἀπολιναρίου τινὰ καὶ αὐτὸς ἔμμετρα ἐξετίθετο, ὑποκλέπτων τὴν τινῶν περὶ αὐτοῦ θέξαν· ὡς τῆς ἑλληνικῆς γὰρ παιδεύσεως πρασπιστήν, αἱ τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν ἡγεμόνες ἐβδελύσσοντο· βουλόμενος τείνου ὁ μέγας Γρηγόριος ἄμφω τοῦτον κατὰ τε Θεῖαν σοφίαν καὶ μέντοι καὶ ἧς ἐδόκει πρασπίζειν, ἀνόητον ὅτι μάλιστα καὶ λίαν ἀπαίδευτον ἀποδείξει, τὸν εἰς αὐτὸν πεποιημένον στίχον ὑσάτιον, μετὰ τοῦ παρεισηνηγεμένου ἐλεγείου, ἐκ τε παλαιᾶς τῶν ἔξωθεν ἱστορίας, καὶ μὴν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συγγραφῆς θαυμασίως συνέθηκε· καὶ τί γὰρ οὐκ ἐκπλήξεως γέμει τῶν Γρηγορίου; ὅμως φησὶν, εἰ πολλαῖς χιλιάσι λόγων, ὧ οὗτος, μελαίνεις τὸν χάρτην, δεῦρο ταῖς σαῖς πλάξιν ὀλιγόστιχα ταῦτα χαράξω τῇ ἐμῇ γραφίδι, ἢ τις μέλαν οὐδὲν ἔχει.

Τὸ μὲν οὖν εἰπεῖν μελαίνει τὸν χάρτην, τῆς ἐν τῶν ἔξωθεν συγγραφῆς ἐστὶν ἱστορικῶς λέγεται δὲ τῆς Σαμίῳν τυραννίδος, ἔστι δὲ αὕτη Ἰστιαῖος σάμιος μὲν ἦν τὸ γένος, φίλος δὲ γενόμενος Δαρίου τοῦ περσῶν βασιλέως, ἐλήφθη ὑπ' αὐτοῦ ἐν Περσίδι, καὶ ἐκεῖ δικαιοσύνην ἐπεθύμη ἰδεῖν τὴν ἰδίαν πατρίδα· μὴ ἀπολυόμενος δὲ, γράφει τῇ ἰδίᾳ ἀνεψιῷ τῇ Ἀρισταγόρᾳ μελετῆσαι ἀποσασίαν, καὶ πείθει καὶ τινὰς τῶν Ἰωνίων ἀποστῆναι· γράφει δὲ οὕτως· λαβὼν πιστὸν οἰκέτην, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ξυρήσας, ἐγχαράττει τῇ κεφαλῇ ὃ ἠβούλετο δηλῶσαι, εἶτα μελαίνει τὴν χάραξιν, καὶ ἀφῆκας ἀνενεγκεῖν τὰς τρίχας, καὶ μετὰ τὸ κομάσαι αὐτὸν ἀποπέμπει, λέγων τῷ οἰκέτῃ πάλιν ἐκεῖσε ἀποξυρηθῆναι, ἵνα ἀναγνῷ Ἰστιαίου τὰ γράμματα· ἀναγνοὺς τοίνυν ὁ Ἀρισταγόρας καὶ μαθὼν, ἐπέκρησε τὴν ἀποστασίαν σχεδὸν πάντων τῶν Ἰωνίων· εἶτα μανθάνει ἐν Πέρσαις ὁ βασιλεὺς, καὶ σύμβουλος γίνεται τῷ Ἰστιαίῳ ὡς ἕλληνι τί δεῖ ποιῆσαι· καὶ συμβουλευέται παρὰ τοῦ Ἰστιαίου, αὐτὸν πέμψαι εἰς τὴν Ἀσίαν ὡς ἱκανὸν ὄντα διαλύσαι τὰ περὶ τῆς ἀποσασίας· ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰστιαῖος ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ὡς ὑποπτος γενόμενος ὄλου τοῦ πράγματος, παρὰ τοῦ Ἀρταφέρνου ὑπάρχου Σάρδεων ἤκουσε, τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψεν Ἰστιαῖος ὑπέδησάτο δὲ Ἀρισταγόρας, ὑπόδημα δὲ τὴν ὄλην κατασκευὴν ἔλεγεν.

Ὁ τοίνυν θεολόγος Γρηγόριος τῶν ἐπῶν ταῖς χιλιάσι τοῦτον τὸν τρόπον μελαίνει τὸν χάρτην τῷ Ἀπολιναρίῳ φησὶν· ἢ γὰρ ἐκείνου διδασκαλία, τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἀποστασία· τὸ δὲ λέγειν ὅτι γράψω ταῖς πλαξὶν ἀμελάνῳ γραφίδι, τῆς θείας διδασκαλίας παρίστησι τὸ λαμπρὸν· πλαξὶ γὰρ ὁ θεὸς τοὺς δέκα λόγους τῷ Μωϋσῆϊ γράψας, μέλα-

νος οὐκ ἐδέησε· γέγραπται γὰρ ὅτι ἡ γραφή Θεοῦ καὶ τὰ ἔργα Θεοῦ οὐκ ἀμφίβολον δὲ τὸν τοῖς τοῦ Γρηγορίου λόγοις τε καὶ δόγμασιν ἐπόμενον, τῆς λαμπρᾶς καὶ ἀπεριλήπτου Θεότητος ἐν μετέξει γνόμενον, οὐράνιον τινὰ δοκεῖν οὐ χαμαίζηλον.

Λ Ο Γ Ο Σ Ν Θ .

ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΟΝ ΤΟΝ ΕΞΙΣΩΤΗΝ.

Ed. carm.
XLVII.

Καὶ θυσίην μέγιστον πατρός ζηλωῶσαι παλαιήν.

Κεῖται ἡ κατὰ τὸν Ἀβραάμ ἱστορία ἐν τῷ ἀ' λόγῳ.

Ἦν δὲ πάρος γαιήθεν ἐς οὐρανὸν εἶδε ταθεῖσαν

Ἰσακίδης Ἰακώβ ἡμέτερος προπάτωρ

Κλίμακα τήνδ' ἀνιῶν ὡς κεν Θεὸν αὐτὸν ἴδηται.

Μετὰ τὸ εὐλογηθῆναι τὸν Ἰακώβ ὑπὸ τοῦ Ἰσαὰκ, καὶ τὰς εὐλογίας κομίσασθαι μετὰ θόλου, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ γεγράφαμεν, ἀντικετοῦντος αὐτῷ τοῦ Ἡσαῦ καὶ προσδοκῶντος τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς εἰς τὸ τὸν Ἰακώβ ἀποκτεῖναι, ἡ τούτων μήτηρ Ρεβέκκα βουλομένη τὸν νεώτερον περιποιήσασθαι παῖδα, προσοχθήσασα δὲ τῇ ψυχῇ τῶν μετ' ἑν κατόικου Χαναναίων ταῖς θυγατράσι, πρὸς τοὺς αὐτῆς ἀδελφοὺς ἐν Μεσοποταμίᾳ πέμπει χρέον αὐταῖς συμπαραμῆναι, καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν ἀγαγεῖν πρὸς γάμον ἑαυτῇ· γνόμενος δὲ κατὰ Λαμμαοῦς αὐτῷ καλούμενον τὸν τόπον, εἶδεν ἐν τῇ γῇ ἐστρηγμένην κλίμακα, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀκινεῖτο εἰς τὸν οὐρανὸν, αἱ δὲ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ κύριος ἐπιστήρικτο ἐπ' αὐτήν· ἀνέστη δὲ πρῶτ' καὶ θαυμάσας ἔφη, ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν· καὶ εἰ-

πεν, ὡς φοβερὸς ὁ τόπος αὐτός, αὐν ἔστι τούτο ἀλλ' ἢ
 αἰὲς Θεοῦ, καὶ αὐτὴ ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ ἔλαβε δὲ τὸν
 λίθον ἐν ἔδῃκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κατέχουσιν ἔλαιον
 ἐπ' αὐτὸν, καὶ εἶπεν· ἐάν ἡ κύριος ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ δια-
 φυλάσσω με ἐν τῇ ἰδῆ ἢ πορεύσασθαι, καὶ ὁῦν μοι ὄρτυν φα-
 γεῖν καὶ ἰράτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποσρέψῃ με μετὰ σω-
 τηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἔσται κύριος μοι
 εἰς Θεὸν καὶ ἡ στήλη αὕτη ἦν ἔστησα, ἔσαι μοι σημεῖον,
 καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι ὄῃς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά
 σοι· καὶ εὐξάμενος, εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ὄχρητο.

Παρθενικὰς δὲ γυναῖκας ἔσαι κλείουσιν ἀνακτα 225
 Νυμφίον ἀγνοτάταις μιγνύμενον κραδίαις, 226
 Ἀὶ Χριστὸν δεκίουσιν ἀκοιμήτοις φαέεσσιν, 227
 Οὐ τι μαραιομένας λαμπάδας ἀψάμεναι. 228

Μέμνηται τῶν φρονίμων παρθένων, αἱ τῷ δεσπότη Χρι-
 στῷ συνεισηλθόντες εἰς τὸν νυμφῶνα λαμπάσι πυρσοιμέναις·
 δέκα γὰρ παρθένοις τὴν βασιλείαν ὁμοιωσθαι τῶν οὐρανῶν
 φησὶν ὁ σωτὴρ, ὧν αἱ μὲν πέντε φρόνιμοι, αἱ δὲ πέντε
 μωραὶ· τὰς μὲν οὖν μωρὰς μὴ τροφήν πυρὸς ἔλαιον ἐπι-
 φερομένας, λαμπάσι σβεννυμέναις, ἐπεὶ μὴ τῷ νυμφίῳ συν-
 ἀντήσειν οἷόν τε ἦν, τὸν καιρὸν τῆς παρασκευάσεως εἰς τὸν
 τοῦ πριάσθαι καταναλωσάσας, ἔξω τῶν γάμων εἶχε τὸ πέ-
 ρας· τὰς τὸναντίον ἐμπαρσκευούσας δὲ καὶ φρονίμους, ἐλαίῳ
 τὰς λαμπάδας ὁ μεθ' ἑαυτῶν εἶχον ἐπιφερόμεναι κατακο-
 σμησάσας, ἐξ ἐτοίμου φαιδράς ὁ νυμφῶν εἰσεδέχρητο· καὶ
 γε τῆς θύρας προβώσας τὰς ἀδελίας, ὕστερον ἐπικαταλα-
 βεύσας, ὅτι μὴ ταύτας οἶδεν ὁ λαλῶν ἐνδοθεὶν ἐπαμειβο-
 μένος, τῆς χαρῆς τοῦ νυμφῶνος ἀκλεῶς ἀποπέμπεται.

Καὶ μὴν καὶ τῆσιν γε μέγας νόος ἄρρητι θυμῷ 255.

234 Ῥιπτούσαις δολερὴν Εὖαν ἀπὸ κραδίας.

Εὐλαβῶν μεμνημένος γυναικῶν ὁ θεολόγος, ἀνδρείαν ἔχειν ταύτας ψυχὴν δισχυρίζεται· τὴν δολίαν δὲ φησὶν Εὖαν ριπτούσας ἀπὸ καρδίας· ἡ γὰρ Εὖα γυνὴ τοῦ πρωτοπλάστου δὲ τῆ τοῦ ὄφραως πεισθεῖσα συμβουλίᾳ, τοῦ καρποῦ γευσάμενη προώριον, καὶ τ' ἀνδρὶ παρασχῶσα, τῆς πικρᾶς καταδίκης πεπέιραται· διὸ τὰς εἰς ἀνδρῶν ἐνυσίας τῆ τῆς ἀρετῆς αὐστηρότητι ληξάσας, τὴν ἀπαλωτέραν Εὖαν ἢ τὸ γυναικεῖον ἀδρανὲς κατοπτεύεται, τῆς δουλοῦσης κακίας μηκέτι δεκτικὰς τυγχανούσας ἀποδύεσθαι, καὶ τῆς προμητορος ἀνορθοῦν τὸ σφάλμα διαγερῆναι.

245. Οὐ μέγα· καὶ Χριστὸν γὰρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀσερόεντος

246. Σαρκὶ σὺν ἀνδρομῆ γαῖαν ἐπερχόμενον,

247. Καὶ τέκον ἡμερίαις ἀγνῆς διὰ μητρὸς ἰόντα

248. Παρθεῖνου, ὄφρα νόμου ἀνδρομέου τελέσῃ

249. Ἀχράντισι γονῆσι, καὶ ἐκ τῦμβοιο θρόνῳ

250. Ἦματι ἐν τριτάτῳ θερμότεροισι πόσῃς

251. Πρῶται θηήσαντο, φίλοις τ' ἠγγεῖλαν ἐταίροις,

252. Γευόμεναι Χριστοῦ γεῦσιν ἄκος προτέρης.

Πάνυ τῶν εὐλαβῶς διακειμένων τουτωνὲ γυναικῶν φροντίζων ὁ θεολόγος, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς ἐληλακέναι φησὶν, ὡς μὴ θαυμάζειν ἐν γυναιξὶ τοσαύτην ἀρετὴν ὀρωμένην, ἐπεὶ γυναικῶν Χριστὸς ἐξεγεννήθη σαρκικῶς ἐπιδημήσας ἡμῖν, καὶ Χριστὸν αὐτὸν ἀναστάντα πρῶται τοῦ τάφου τεδέανται· πόσῃ γὰρ διανυκτερευούσαις καὶ τὴν ψυχὴν περὶ τοῦ νεκροῦ τετηκυίας, οὐκ ἔσι νεκρὸς, ἀλλὰ ζῶν ὁ θανῶν ἐμφανίζεται· τοσοῦτον γυναικῆς εἰς ἀρετὴν ἐπιτήθειαι, καὶ μύρου πνοῆς ζωτικῆς ἐκ τάφου νεκρῶν ἀντελάβοντο, ρίπτουσαι τῆς ἀρχαίας δυσώδους ἀμαρτίας τὸ ρυτωῶδες· χαιρε-

τι δὲ πρίταις ἐκίνας αἷς πονεῖν καὶ λυπίσθαι προσέταξε
Χριστὸς μέγα φωνήσας, καὶ ταῖς φίλαις μινύειν τὴν χα-
ρὰν διατάξατο.

Χρῦσα μὲν λυδίαισι δόμοις ἐχαρίζετο μῦθος 263.

Ψήγματα, καὶ ποταμῷ ἄλβιόδοτο βόαν· 264.

Χρυσόφοροι δ' ἰνδοῖσι μελαγχρότισσιν ἄρυσσον, 265.

Μύρμηκες καίλης πλείτεν ἀπὸ ψαμάθου. 266.

Πακτωλὸς ἐστὶ ποταμὸς ἐν τῇ Λυδίᾳ, ἐν ᾗ χρύσαμ-
μος γίνεται· ἐν αὐτῇ δὲ βοτάνη τις ἐστίν, ἧς ὑπὸ τὴν
ρίζαν ὁ χρυσὸς· ταύτην μὲν οὖν τὴν βοτάνην ἀποσπῶντες,
τὴν χρύσαμμον ἐν τῇ ρίζῃ μετὰ χρυσεῶν ἀποκορμάτων ἔφε-
ρον· εἰ δὲ τις ἄνευ τῶν βρύων ματαιοπονῶν ἦν, εἶχε τῶν
ἐλπισθέντων οὐδέν· ὡσαύτως ἐν τῇ αἰθιοπίδι γῆ χρύσαμ-
μὸς ἐστὶν ἐν τισὶ κοιλάμασι ψάμμου, ὅθεν οὐδὲν ἄνδρες
παρίσασθαι δύνανται· μύρμηκες δὲ ὄντες πολλοὶ ἐν τῇ τό-
πῃ, ταύτην ἀπὸ τῆς κόλλης ἀνάγουσι ψάμμου· τῶν δὲ μυρ-
μηκῶν τὴν χρύσαμμον λιθιόπες ἀπολαμβάνοντες, τὸν δό-
κιμον ἔψουσι χρυσόν· ταύτην ἡ θεία γραφὴ τὴν γῆν Εὐλάτ
κατονομάζει· τὸ δὲ χρυσίον φησὶ τῆς γῆς ἐκείνης καλόν.

Καὶ Χριστὸς μερόπεσσι φόρου παρέντος ἐμίχθη, 337.

Ἦνίκα γαῖαν ἔλην Καίσαρ ἀπεγράφετο· 338.

Καὶ τέλος αὐτὸς ἔδωκε. 339.

Τὸ μὲν ἀπογραφῆναι Χριστὸν, γέγονεν ἐπὶ Αὐγούστου,
παρ' οὗ δόγμα πᾶσαν ἀπογράψασθαι τὴν αἰκουμένην ἐξῆλ-
θε· τότε γὰρ Ἰωσήφ ἀνῆλθεν ἐν Βηθλεὲμ ἀπογράψασθαι
σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικὶ αὔση ἐγκύβη,
καὶ πλησθεισῶν τῶν ἡμερῶν τοῦ τεκεῖν αὐτήν, ἔτεκε Χρι-
στὸν θεὸν σωτῆρα τὸν κύριον· τότε δὲ φόρου παρόντος, Καί-
σαρι δεῦναι τέλος ἐπὶ τῶν Ἑρωδιανῶν γέγονεν, ὅτε Χρι-

στός δὲ τῷ Πέτρῳ κατὰ τὴν Θάλασσαν γενομένη, προσ-
έταξε τὸν ἀγρευόμενον ἰχθῦν ἀνατεμεῖν, καὶ δύο θηνάρια
ταῖς ἐγκάταις κείμενα τοῦ ἰχθύος εὐρηκότα, ὑπὲρ ἀμφοτέ-
ρων ταῖς πράκτορσι παρασχεῖν, ὃ καὶ γέγονεν.

345. Οὐχ ἄλις ὅττι βροταῖσι βαρὺν ζυγὸν ἤγαγε πρώτη
346. Ἄρχεγόνου κακίη, καὶ φυτὸν ἀνδροφόνου,
347. Βασικανίη τε δράκοντος, ἀτασθαλίη τε γυναικὸς
348. Γεῦσις τ' οὐλομένη γνώσις ἀντιπάλου.
Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἀδάμ ἱστορία ἐν τῷ β' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ε.

Ed. Carm.
XLVIII.

ΕΙΣ ΙΟΥΔΑΙΑΝΟΝ ΤΟΝ ΕΞΙΣΩΤΗΝ

1. Ὁμβρῶν διψάδα γαῖαν ἀπέκλυσεν, ἔς μιν ἔδησεν.
Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην· οὗτος γὰρ προσευξάμενος, τὸν οὐ-
ρανὸν ἀπέκλεισε χρόνους τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ, καὶ τὸν Ὀμ-
βρον δι' εὐχῆς ἤγαγε μετὰ τὸ καθιερωῖσαι τὴν θυσίαν, καὶ
τοὺς προφήτας παραδειγματίσαι τῆς αἰσχύνης, τὸ ἴσον οὐ
δυναθέντας ἐκ τῆς προκλήσεως. Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.
2. Ἄλλος τ' ἐξ ὑδάτων ἤρπασε κόσμον ἔλεν.
Τὸν Νῶε φησὶν· οὗτος γὰρ ἐκ πάντων τῶν θηρίων καὶ
κτηνῶν καὶ ἐρπετῶν συναποκλείσας εἰς τὴν κιβωτὸν ἑαυ-
τῷ, τοῦ κατακλυσμοῦ διέσωσεν. Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.
3. Καὶ νεῦσός τις ἄρηξεν.
Ἐλισσαίου φησὶ τὸν προφήτην· πρὸς αὐτὸν γὰρ Νεεμ-
μὰν ὁ σύρος λεπρὸς ὢν παρεγένετο, καὶ διὰ προστάγμα-
τος τοῦ προφήτου λουσάμενος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἀφῆ-
κε τὴν λέπραν αὐτοῦ καθαρισθεῖς.
Ὅς δ' ἐκ πολέμων ἐσάωσεν.

Λόγια τὴν τοῦ Ναυῆ Ἰσραίων ἴσως γὰρ τὸν ἦλκεν στή-
 σκε καὶ τὴν σελήνην, τοὺς πολέμιους διώλπισε καὶ Μω-
 οῦσι ἐν τῷ ὄρει σταυρωθεῖσιν τὰς χεῖρας τετυπωμένους, τὸν
 Ἀμαλὴκ ἔτριψεν.

Πάλιν τὸν Γεδεὼν αἰνίττεται· ὅστις γὰρ τὸν Μαδιὰμ
 ὡπλιῶν ἑκατὸν χιλιάσι εἴκοσι, ἅμα τριακισίαι ἐπάταξε· σὺν
 αὐτῷ γὰρ ἀθροισθέντες λαοὶ πρὸς παράταξιν Μαδιὰμ, προσ-
 ἔταξεν αὐτῷ ὁ θεὸς τὸν λαὸν καταρχοῦν εἰς τὸ ὕδωρ,
 καὶ τῶν λαπτόντων τῇ χειρὶ κυνὸς τρόπῳ ἐπισχῶν, τὸν
 δὲ λαιπὸν λαὸν ἀποστρέψαι· τούτου δὲ γενόμενου, τριακο-
 σίων μόνων τῶν λαψάντων ὑπερχέντων, κατήλθεν ἐπὶ τὴν
 παρεμβολὴν νυκτὸς ἐν λαμπάσαι καὶ κερατίνας· καὶ ταῖς
 μὲν κερατίνας ἐσάλπισαν αἱ τρεῖς ἀν' ἑκατὸν ἀρχαί, καὶ
 τὰς ὑδρίας ἐν αἷσι ὑπῆρχον αἱ λαμπάδες, ταύτας ἐξετί-
 ναζαν, καὶ τὴν παρεμβολὴν Μαδιὰμ μετέστρεψαν ἐνταρά-
 ξαντες· καὶ μάχαιραν ἀνδρὸς ἐπὶ τὸν πλῆθειν αὐτοῦ κύ-
 ρις ἔδωκε, καὶ ἀπώλετο πᾶσα ἡ παρεμβολή· καὶ τοὺς βα-
 σιλεῖς αὐτῶν τὸν Ζαβεὲ καὶ Σαλμανᾶ, καὶ τοὺς ἀρχοντας
 αὐτῶν τὸν Ὁρήβ καὶ τὸν Ζήβ συλλαβόμενος, ἐν στόματι
 ξίφους ἀνεῖλεν.

Καὶ Βαράκ καὶ Δεβαὶρᾶ γυνὴ τὸν λαὸν κακούμενον ὑπὸ
 Μαδιὰμ ἐξείλοντο, καὶ Σισάρα πόλεμον συνάψαντες, καὶ
 τούτον προποσάμενοι· τὸν δὲ Σισάρα γυναικί προσφυγόντα,
 καὶ δίψῃ φλεγόμενον, Ἰαήλ δὲ ὄνομα τῇ γυναικί, ὑπὸ τὴν
 σκηνὴν δεξαμένη γάλα ποτίσασα, καθευθῆσαι τούτου καὶ
 διαναπαύσασθαι πείθει, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ὕπνου λαβομένη
 εὐκαρίας, ἰσχυρῶς ἐπισκελίσασα, τὸν πάσσαλον τῆς σκη-
 νῆς ἤγαγε κατὰ τοῦ γνάθου Σισάρα, καὶ προσήλωσε τῇ γῇ
 εἰκτρῶς ὑποτρύζοντα καὶ ταῖς ταύτης μικροῖς ὑποσκαρίζοντα.

Καὶ Σαμφὼν ναζωραῖος Θεοῦ, λέοντα διέσπασεν ὡσεὶ ἔριφον, καὶ χιλίους ἀνείλεν ἄνδρας ἔνου σιαγόνι, παρ' ἧς καὶ διψῶντι ψυχρὸν ὕδωρ αὐτῷ καὶ μάλα γλυκὺς ἀνεδόσθη· καὶ πύλας πόλεως ἰσχυῖ χειρῶν ἀπέσπασε, καὶ φέρων εἰς ὄρος ἀνέτρεχεν ὑψηλὸν νοτοφόρος· καὶ χιλίας ταῖς κέρκεις ἀλώπεκας προσθήσας, λαμπάδας ἀμφὶ τὰς κέρκεις ὑφάψας, τῶν ἀλλοφύλων ἐνέωρθησεν ἀμητούς· καὶ πασσάλαις ἑπτά τοὺς βοστρύχους καινῆς κάλωσι συνυφασμένους, ὡς οὐθενὸς ἔντος ἐξείλετο, καὶ δεσμούς χειρῶν καὶ ποδῶν διέβριξε κραταιῶς, εὐχῆς χάριν ἀκερσεκόμης, ναζωραῖος γὰρ ἦν· ἀλλ' ὅτε γυναικὸς ἠπτηθεὶς ἐξεφίγητο ἀπόρρητον, ἀλωτὸς ἦν, τῆς κόμης ἀποκαρθεΐσης αὐτῷ· καὶ γε τῶν πολεμίων ὑπερυχθεὶς ὄμματα, δέσμιοις ἐν εἰκῇ καθεήμενος φυλακῆς, πυρσὺς ροιζηθὸν ταχυδρόμον μῦλον ἐφείλκεν ἀείστροφον· μικρὰ τῆς κόμης ἐπανθεύσης, εὐξάμενος δὲ, μέσος ἦν ἀλλοφύλων, ὅτε παιζόμενος, ἴδρυμα δὲ τῶν σεβασμίων αὐταῖς ὁ τόπος, ἀμφω τῶν ἐν αἷς ἴδρυτο στύλων ὁ σηκὸς χερμαάθην λαβόμενος, καὶ σφοδρῶς περικλονήσας· ἔλαις ὁμοῦ τὸν σηκὸν ταῖς ἀλλοφύλαις τάφρον ἔθηκε σὺν ταχὺ μορῆσας.

Καὶ Δαβὶδ παιδάριον ἀπαλὸν, ἰσχυρὸν πολεμιστὴν ἐτροπώσατο, τεύχεσιν ἀστράπτοντα καὶ μέλεσι γαυρούμενον μεγαλοζώοις· ἦρωις ἐκ Γεθ Γολιάθ, τὴν παράταξιν ὠνείδισεν Ἰσραὴλ, οὐκ ἦν διαγωνιζόμενος ἐκείνου προσκαλουμένου· μέγα φρονῶν ὁ ἀλλόφυλος, εἰς Θεὸν τὸ στόμα καθώπιζεν ἐπαιρούμενος, καὶ Δαβὶδ παρεζήλωσεν· οὐδὲ ζῆν ἐνειδιζομένου Θεοῦ κατεδέχετο, καὶ τὸν λαὸν Ἰσραὴλ ὡς ἔλαφος ὑπερήλατο, καὶ ὡς θορκὰς ἀντιπαμέτρεχε, λέοντειον ἔβρυχεν, ὡς αἰετὸς ὑπερίπτατο· ῥάβδον ἐξησκημένος, καὶ λίθους τρεῖς καὶ σφενδύνην καὶ τὸ πρὶν ὕδροφόρον κάδιον,

μεσφῆρον εὐστόχως τοῦ κρόνου· οἱ Γελοῖοι καταλύσαντες,
 κρινῆ βαλὼν, ἔδραμι καὶ τὴν κέρην ἀπίεσμα, καὶ ἀβί-
 τος τοῖς ὁμοφύλοις ἐπέειπεν, ἀνὰ τὴν μέγαν τὴν ἰσχυρὰν
 πάντων ἀνδρείως ἀπεδυσσάμενον, καὶ τῶν ἀντιπλοῦν τῶν
 παρεμβολῶν κατατινάνυτον.

Ἄλλος δ' οὐρανόθεν λυὸν ἔθρεψε μέγαν.

4

Μαῦσῆς οὗτος· μάνα γὰρ τοῖς υἱῶν Ἰσραὴλ ὁ θεὸς οὐ-
 ρανόθεν παρέσχε καὶ ὀρτυγομήτραν.

Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ.

Λάζαρος ἐν προσφύρις, θὸς ψίχας ἀλλοτρίας.

14.

Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

Καὶ Χριστὸς μερόπεσσι φόρου παρεόντος ἐμίχθη.

15.

Κεῖται ἐν τῷ ε' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ξ Α.

ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΒΟΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ.

Ed. carm.
 XLIX.

Εἰδὸς τε μέγεθός τε παλαιστάταισιν ὁμοῖος

121.

Λιακίδησιν ἔης, ἢ αἰτωλῶν Μελεάγρου.

122.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἀχιλλέα καὶ Λίαντα ἰστορία ἐν τῷ
 ι' λόγῳ· ὁμοίως καὶ ἢ κατὰ τὸν Μελέαγρον περὶ χόρου
 κεφαλής.

Κληῆρον ἔχειν παθῆω πατρῶϊον ὡς ποτε λόγῃην

127.

Σπαρτιάται.

128.

Οἱ Σπαρτιάται ὑπὸ τοῦ Κάδμου σπαρέντες ἐκ τῶν ὀδόν-
 των τοῦ Ἄρεως δράκοντος, ὃν ἐν τῇ πηγῇ ἀπέκτεινον, ἀνε-
 φύσαν ἑνὸς πλοῦ ὡς ὁ μῦθος· εἶτα χρῆσάμενοι ἑαυτοῖς ὀλιγο-
 σταὶ ὑπελείφθησαν· οἰκήσαντες δὲ τὴν Λακεδαίμονα, τοῖς
 ἐξ αὐτῶν τὰ τε ὄπλα καὶ τὴν τούτων παρέδωκαν χρῆσιν.

Πέλοπός τε γένος πελοπίϊον ὤμον.

Τάνταλος Φρυγίας ἦν βασιλεὺς· αὐτός γεννᾷ τὸν Πέλοπα· τούτῳ τῷ Ταντάλῳ ποτὲ οἱ θεοὶ ἐπέξενούθησαν· λαβῶν οὖν τὸν Πέλοπα τὸν ἴδιον υἱὸν ὁ Τάνταλος, κατασφάττει καὶ κρεουργεῖ καὶ ἔφει καὶ παρατίθησιν εὐωχίαν ταῖς θεαῖς· τούτων δὲ τῶν κρεῶν ἡ Δημήτηρ λαβοῦσα τῆ χειρὶ, ἔφαγεν ἀπὸ τοῦ ὤμου· αἱ δὲ ἄλλαι θεαὶ ἐλεσύντες τὸν Τάνταλον καὶ θαυμάσαντες ὅτι τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κατεφρόνησε, συντιθέασιν τὰ κρέα καὶ ἀποτελοῦσι σῶον τὸν Πέλοπα· ἦν δὲ παρὰ τὸ σαρκίον ἐκείνου, ὃ ἔφαγεν ἐκ τοῦ ὤμου ἡ Δημήτηρ· προσθέντες οὖν ἐλεφάντινόν τι κατὰ τὸν ὤμον, ἐπλήρωσαν σῶον τὸν Πέλοπα· οὕτω λοιπὸν ἅπαν τὸ γένος τῶν πελοπίδων, ἐκ τούτου ἦν ἐπίσημον, ἐχόντων πάντων ἐν ταῖς ὤμοις τὸν ἐλεφάντινον τόπον.

129. Καὶ σκῆπτρον πατέρων εἰς υἱέας αἰὲν ὀδεῦον.

Σκῆπτρον φησὶ τὸ τοῦ Ἀτρέως, ὅπερ ἐν τῇ αὐτῇ ὀδεῦον γενεᾷ, διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, καὶ ἤρξατο μὲν ἀπὸ Ἡφίστου καὶ Διὸς, ἔληξε δὲ εἰς Ἀγαμέμνονα, ὡς Ὅμηρος φησὶ.

130. Κεχροπίδαι τέττιγα πλόκων ὑπερ υἱέα γαίης

131. Γηγενέες.

Κέκροψ βασιλεὺς γέγονεν Ἀθηναῶν, ὅστις μεγάλως τὴν Ἀττικὴν κατεκόσμησεν· αὐτός δὲ ἐστὶν ὁ καλούμενος διφυής, ὅτι δύο φωνὰς ἦν ἠσκημένος, μίαν τῆς Ἑλλάδος, μίαν δὲ τῆς Αἰγύπτου· λέγεται γὰρ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀποικιοὶ εἰσὶν αἰγυπτίων ἀπὸ Σαέως πόλεως· ἡγεμῶν οὖν ἐστὶ τῆς ἀποικίας αὐτός ὁ Κέκροψ, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔμαθε τὴν ἑλλάδα φωνὴν, ἔχων καὶ τὴν αἰγυπτίαν· ὁ δὲ λόγος ὁ λέγων αὐτόχθονας εἶναι τοὺς Ἀθηναίους, μῦθος ἐστὶ, λαβῶν τὸ πλάσμα ἀπὸ τοῦ μηδέ ποτε μεταστῆναι, μᾶλ-

λιν καὶ ἀναστῆναι τοὺς οἰκίσοντας εἰς τὴν Ἀττικὴν· λι-
πτόγειος γὰρ εὐσα ἢ χόρα, οὐ πᾶσι ἦν ξηλωτὴ, ὥστε τοὺς
ὄντας ἐκδιωχθῆναι, καὶ ἄλλους μετακισθῆναι· κινερίδα
ταύτου λέγονται οἱ Ἀθηναῖοι, τὴν ἐκ τοῦ Κέκροπος ἐπιγε-
ρόμενοι τιμῆν· τὸν δὲ τέττιγα λέγονται φέρειν ἐπὶ τῶν πλο-
κάμων, ὡς μὲν ἔστι νεεῖν τὴν εὐγλωττίαν· ὁ γὰρ τέττιξ
αἰεὶ λάλος ἐστὶ καὶ ἠδύς, ἡλίου δὲ φίλος, καὶ παρ' ἀν-
θοκόμοις οἰκῶν ἀρούραις.

Λυτὰρ ἐγὼ κέλευμαί σε τὰ μὲν κάλλισσα ποθεῦντι 140.

Ἐπεσθαι, καὶ χεῖρα φέρειν πάτερ εἰ δὲ κακῶσι 141.

Τερπέμην, παίδων με τεῶν ἀπὸ τηλόδι ρίψον 142.

Ὡς νόθον, εὐγενέος Ῥήνου κριθέντα ρεέθραις, 143.

Ἢ καθαρῶν ἀετῶν ψευδῆ γόνου ἀκτινέσσιν. 144.

Ἐνταῦθα μὲν τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ διακρίνειν τοὺς εὐγε-
νεῖς τῶν παίδων ἐκ τῶν νόθων τὰ ρεῦματα, φησὶν ὁ Θεῖος
Γρηγόριος· ἀλλαχοῦ δὲ εἰς Κυνοσαργές τοῦτο γίνεσθαι φά-
σκει· τόπος γὰρ ἦν ἐν Ἀθήναις Κυνοσαργές οὕτω λεγόμε-
νος, ἐν ᾧ οἱ νόθοι ἐκρίνοντο, εἰ τοῦ θεέντος γέγονεν υἱός·
ἐκαλοῦντο δὲ παρὰ Ἀθηναίους καὶ οἱ ἀπελευθέρου νόθοι· νό-
θοι δὲ καὶ οὗτοι ὡς πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐκ γεννητῆς, καὶ
οὗτοι δὲ ἐκρίνοντο καὶ ἐδοκιμάζοντο, εἰ ἔλως ἠλευθερώθη-
σαν· Κυνοσαργές δὲ ἤκουσεν ὁ τόπος ἀπὸ τούτου· θυσιᾶς
πλησίον ἐν ἱερῷ γενομένης, εἰσελθὼν ὁ κύων ἤρπασε κρέα
τοῦ θύματος, καὶ ἤγαγεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ ἐκτί-
σθη τίς νεὸς, καὶ ἐκλήθη Κυνοσαργές οἶονεὶ κυνὸς σάρ-
κες, ἀπὸ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ κυνὸς· ὕστερον δὲ τοῦ κάπ-
πα ἐξελθόντος, εἰσηλθε τὸ γάμμα. Οἱ δὲ ἀετοὶ κρίνουσι
τὸν ἴδιον γόνου ταῖς ἀκτίσι τοῦ ἡλίου· ὅτ' ἂν γὰρ τοὺς νεο-
σοῦς ἢ ἀετὸς τῶν ὠῶν ἐξαγάγη, ὁ πατήρ παραγίνεται,

καὶ τὰ μὲν ἴδια τέκνα ἐπιγινώσκει, τὰ δὲ νόθα τῆς κα-
λιᾶς ἀποβάλλεται· τινὲς δίοτι καὶ τὴν ἀετὸν φασὶν ἀναι-
ρεῖν, νόθον εἶπερ εὔρα γεγεννημένον· τὴν δὲ διάκρισιν ταῖς
ἀκτίσι ποιεῖται τοῦ ἡλίου.

Λ Ο Γ Ο Σ ΞΒ.

ΝΙΚΟΒΟΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ.

Ed. carm.
L.

83. Εἰ δὲ πένης φρενοπλήξ τε καὶ οὐ μελέεσσι πεπηγώς
84. Τί πρήξεις, οὐ χεῖρα τετὴν σκήπτωι παρέξεις;
85. Οὐκ ὤμοισιν εἴσιν ἀειρόμενός με σαώσεις
86. Ὡς Ἀγχισιάδης γενέτην ἐν ἑκ πολέμοιο;

Il. ε. 534.

Ὁ μὲν θεῖος Γρηγόριος τὸν Ἀγχίσου Αἰνείαν, εὗτος
δὲ λύκιος ἦν, εἰς συμμαχίαν τρώων παραγεγονώς, τὸν ἴδιον
πατέρα Ἀγχίσην ἐπ' ὤμων ἀράμενος, πόρρω κομίσει φησὶ
τοῦ πολέμου· καὶ ταῦτο μὲν πάντως γέγονεν, εἰ καὶ δια-
φεύγει· πλὴν αὐτὸς τὸν αὐτίον Αἰνείας λέγεται πόρρω τοῦ
πολέμου ὑπ' Ἀφροδίτης κεκομίσθαι, ταύτης γὰρ υἱὸς ἔχει-
μάτιζεν, ὡς ὁ μῦθος, ἢ τῶν Διομήδους χειρῶν ἀραμένη,
διέσωσεν ἀποθεμένη μακρόθεν τῆς μάχης· διὸ τὸν Διομήδην
λέγεται ταύτην κατεπιθιάκοντα, κατ' ἄκραν τρώσαι τῆς χει-
ρὸς τῷ ὀξύτατῳ δόρατι· ἔχει δὲ τὸ ἔπος· * - ἀλλ' ὅτε δὴ
ῥ' ἐκίχανε πολὴν κατ' ἔριλον ἐπάζων - ἐνθ' ἔπαρεξάμενος
μεγαθύμου Τυδέος υἱὸς - ἄκρην αὐτᾶσε χεῖρα μετάλμενος
ὀξείῳ δουρὶ - ἀβληχεῖν· εἶθαρ δὲ δόρου χροῶς ἀντετόρησεν
- ἀμβροσίῳ διὰ πέπλου ἐν αἰ χάριτες κάμον αὐταῖ - πρυμ-
νὸν ὑπὲρ θεναρὸς, βίε δ' ἀμβροτον αἶμα θεῖο. - Ὡς ὁ
μῦθος, αἵματι καὶ δάκρυσι σταζομένην ὥδε τῆς μάχης ὁ
Διομήδης ἀπέπασσε· κατ' ἀντίφρασιν οὖν παρῆκται τῷ θεῷ

λέγη ἢ ἰσχυρία· τούτο δὲ πικρὸν ἔστι αὐτῆ, καὶ μάλιστα πόντων ὡς ἔτ' ἂν λέγη - ἢ σικκὸν ὡς στερικὸν ἢ ἀγγλῶν. - Τὸ γὰρ σερρὸν ἀντὶ τοῦ ἀσθινεῖος πικρὸν ἐνταῦθα· τούτο δὲ πικρὸν ταῖς σαρκαῖς συνιθεῖς· ἔστι δὲ καὶ τις ἑτέρα περὶ πατρός καὶ παιδὸς ἱστορία τοιαύτη· Σικιλία νῆσος ἐστὶ μεγίστη κειμένη περὶ τὴν Ἰταλίαν· ἐν ταύτῃ πόλις ἐστὶ Κατάνη οὕτω λεγομένη· ὑπεράνω τῆς Κατάνης, τόπος ἐστὶν ὄρος, ἐξ οὗ ἀναδίδεται πῦρ πολὺ καὶ θεινεκές· καλεῖται δὲ Λίτνη· παρὰ δὲ Ἕλλησιν, Ἡφαίστου κρατῆρες· τούτο δὲ πῦρ ἔστιν ἕτε τοσοῦτον ὑπερβλύζει, ὥστε καὶ ποταμηθὸν φέρεσθαι, καὶ ρεῖν ὡς ὕδωρ μετὰ τῆς ἀναδιδόμενης αὐτῆ ὕλης· ἔστι δὲ τι καὶ θεῖον τὸ πῦρ τούτο· λέγεται γὰρ ἔτι ποτὲ τίς πατήρ μεθ' υἱοῦ, εὐρέθη ἐν τῷ ὄρει ταύτῃ, καὶ ἄγνω ἐρήμῃ ποταμηθὸν τὸ πῦρ, καὶ ἄπορον αὐτῷ γέγονε τὸ παρελθεῖν· ὁ δὲ παῖς ἔλαβε τὸν πατέρα καὶ ἐβάστασε, καὶ τὸ πῦρ αἰδεσθεὶς τὴν πρᾶξιν τοῦ υἱοῦ, ἀνεκόπη τῆς ἐπιβροῆς, καὶ παρῆλθεν ὁ πατήρ καὶ ὁ παῖς ἀβλαβεῖς.

Ὁρφεὶ κισθάρη μῦθος πέλεν, ὡσπερ εἶσκω, 193.

Πάντας ἄγων μελέεσσιν ὁμῶς ἀγαθούς τε κακούς τε. 194.

Ὁρφεὺς θραῦξ μὲν ἦν τὸ γένος, ἔθεν καὶ τὸ θρησκευεῖν λέγεται, τούτ' ἔστι ταῖς θεαῖς εὐσεβεῖν· οὗτος δὲ πρῶτος λέγεται τὰς τελετάς εἰσηγήσασθαι, κατὰ τὸν τρόπον τῶν τελετῶν· οὗτος δὲ ἐστὶν Ὁρφεὺς, ὁ λεγόμενος διὰ τῆς λύρας φέγγειν καὶ τὰ ἄψυχα, καὶ διὰ τῶν τῆς λύρας κρουσμάτων ἐξημεροῦν καὶ τὰ ἄγρια· λέγεται δὲ ἔτι οὕτως προσκηνῶς καὶ ἠδῶς ταῖς ᾠδαῖς αὐτοῦ καὶ αἱ θρῦς καὶ τὰ ἄλογα ζῆα ἤγοντο, καὶ λίθοι καὶ ποταμοὶ· τούτου δὲ ποιήματα φέρονται, ἃ τινὰ ὡς θεολογίας ἔχουσιν Ἕλληνας· φησὶν

εὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος, ὅτι εἴ τις ποτὲ ἦν λιθάρα τοῦ Ὀρφέως, λόγον ταύτην εἶναι ὑπολαμβάνω ὅτι, φησὶ, τσιαύτην δύναμιν λόγων εἶχεν Ὀρφεὺς, ὡς μεταποιεῖν τὰς ψυχὰς τὰς σκληρὰς καὶ πετρώδεις καὶ ἀντιτύπους.

195. Ὡς δ' ἀμφιονή λύρη καὶ λάας ἔπειθεν,

196. Ψυχὰς ἀντιτύπους πετρώδεις.

Κἀνταῦθα τὴν λύραν Ἀμφίονος, λόγον εἶναι φησὶν ὁ Θεῖος Γρηγόριος μεταποιῶσαν τὰς λιθώδεις ψυχὰς· λέγεται δὲ ὡς ὑπὸ Ἀμφίονος καὶ Ζήθου αἱ τῆς Ἑλλάδος ἐπτὰ-πύλαι διὰ λιθάρας ἠκκοδομήθησαν πύλαι, εἰσὶ δὲ αὗται θαύματος ἄξιαι.

* ex marg. Σχόλιον*. Χρὴ εἰδέναι ὡς Ἐπιμηθεὺς τὴν λύραν ἐφευρεῖν καὶ τάλλα τῆς μουσικῆς λέγεται· ὅθεν καὶ πλάσης ὁ Προμηθεὺς ἀνθρώπων μυθολογεῖται διὰ τὸ τοὺς ἄγαν ἰδιώτας εἰς παιδείαν μεταβάλλειν τῇ προσύσῃ αὐτῇ σοφία.

196. αἶδα δὲ πομπῷ

197. Φάρμακον, ὡς λόγος ἦεν, ὃν ἐρχομένῳ κατὰ Κίρκην

198. Λαρτιάθῃ πόρε δώρον, ὅπως κε σύεσσιν ἀρίξῃ,

199. Οἷς ἐτάραις, μὴ δ' αὐτὸς ἔδει συσπρέμματα φερβῆν.

Πομπῶς ἐστὶν ὁ Ἑρμῆς· αὗτος δὲ τῇ Ὀδυσσεῖ κατὰ Κίρκην πλανωμένῳ, γυνὴ δὲ αὕτη τὴν εἰκησιν ἐν ἐρήμῳ νήσῳ κεκτημένη καὶ φαρμακίς, συστρόφον παρέχουσα βρωσιν, συναντήσας, δέδωκε φάρμακον ὅπως τοῖς ἰδίαις ἐταίραις χείραις εὖσι βρηθήσῃ μὴ δὲ αὐτὸς τὴν χαιροποιὸν ἔδειται βρωσιν· ἢ γὰρ Κίρκη τοὺς παρεμπύπτοντας αὐτῇ, βρωσιν τινὰ παρέχουσα, χείρας ἐποίησεν· ἢ καὶ Ὀδυσσεὺς περιέτυχεν ἐν τῇ πλάνῃ· αὐτὴ δὲ τοῖς ἐταίραις αὐτοῦ τὴν τσιαύτην παρασχῶσα τροφήν, πεποίηκε χείρας· ἔχων δὲ τοῦ πομπῷ τὸ φάρμακον Ὀδυσσεὺς εὖ γέγονε χεῖρας, ἀλλὰ καὶ

τῆς ἐταίρεις ἐβοήθησε ταῦτο γιγνέσθαι· οὐδὲ γὰρ αὐταῖς τοῦ πομπικίου φαρμάκου, πάλιν εἰς ἀνδροπίαν αὐτοὺς μεταπέμψασε φύσιν· ὁ μὲν οὖν μῦθος βρῶσιν τινὰ λέγει τὴν τῆς Κίρκης χειροτέρεον· ἄλλοι δὲ τὴν πρὸς αἰσχρὸν μῖξιν ἐπιθυμίαν εἶναι φασίν· ὡσαύτως δὲ τὸ τοῦ πομπικίου φάρμακον, αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν, τὸ λυτήριον ταύτης· μυθολογία γὰρ ὅτι τοσοῦτη τῆς Κίρκης κατενράτησεν Ὀδυσσεύς, ὥστε πᾶσαι συγκαθευδῆσαι, καὶ πρὸς ἄτακτον μῖξιν συνιλεῖν αὐτῶν· ὁ δὲ θεὸς Γρηγόριος, λόγον εἶναι τὸ φάρμακον διαβεβαιούται· τοσοῦτον γὰρ Ὀδυσσεύς φησι πυκινόφρων ὑπάρχων καὶ περὶ λόγους ἐντρεχῆς, αὐτὸ χεῖρος γέγονεν ὅσπερ ἔστι φρενοπληξίας τεκμήριον, ἀλλὰ γὰρ ἐβοήθησε καὶ ταῖς ἀμφ' αὐτὸν ταῦτο πεποιθόσαι κατὰ φρένας.

Μῦθον καὶ Πολυδάμνα κεράσσατο Θῶνος ἄκοιτις 200.

Λίγυπτίη, δῶκε δ' Ἑλένη ξεινήϊον ἐσθλόν, 201.

Νηπευθῆς τ' ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων. 202.

Ἑλένη ἐστὶ περὶ ἧς ὁ πολυθρύλλητος ἐπὶ πλείων ὑπάρχθη πόλεμος ἀμφὶ τοὺς Ἕλληνας καὶ Φρυγίους· αὕτη δὲ πάνυ μεταμεληθεῖσα τῷ συμπαρεῖναι Ἀλεξάνδρῳ, θεινῶς κατὰ ψυχὴν ἔπασχεν, ὡς Ὀμηρος ἐν τῇ πρὸς Ἑκτορα ταύτης διαλέξει δι' ἐπῶν ὧδε φησίν.

Τὸν δ' Ἑλένη μύθασιν ἠμείβετο διὰ γυναικῶν.

Iliad. ζ.
343. sq.

Δάερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυέσσης,

Ὡς μ' ὄφελ' ἤματι τῷ ὅτε με πρῶτον τέκε μήτηρ

Οἰχέσθαι φέρουσα κακὴ ἀνέμοιο θύελλα

Εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,

Ἐνθα με κῦμ' ἀπόερσε πάρος τάδε ἔργα γενέσθαι·

Αὐτὰρ ἔπει τάδε γ' ὧδε θεοὶ κακὰ ἐτεκμήραντο

Ἄνδρὸς ἔπειτ' ὄφελον ἀμείνονος εἶναι ἄκοιτις

"Ὅς ῥ' ἦδει νέμεσίν τε καὶ αἴσχεα πολλ' ἀνδρώπων·
 Τούτῳ δ' αὐτ' ἄρ' νῦν φρένες ἔμπεδα εὐτ' ἄρ' ὄπισσω
 Ἔσσονται τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ἔτι·
 Ἀλλὰ γε νῦν εἴσελθε, καὶ ἔξεο τῆδ' ἐπὶ δῆρην
 Δάερ, ἐπεὶ σε μάλισα πόνος φρένας ἀμφιβέβηκεν
 Εἵνεκ' ἐμεῖο κυνός, καὶ Ἀλεξάνδρου ἔνεκ' ἄτης·
 Οἷσιν ἐπεὶ Ζεὺς δῆκε κακὸν μέρος, ὡς καὶ ὄπισσω
 Ἀνδρώποισι πελώμεθ' ἀκίδιμα ἔσσομένοισι.

Ταύτη λυπηρῶς τὴν Ἑλένην διακειμένην, ἡ Πολυδάμνα
 φάρμακον πειεῖν παρέσχετο λήθη τῶν κακῶν ἐμποιῶν· ὁ
 μὲν οὖν μῦθος αὐτως ἔχει· Γρηγόριος δὲ φησὶν ὁ θεῖος, ὅτι
 λόγος ἦν παρηγορικὸς τῇ Πολυδάμνῃ, δι' αὐτὴν τσαυ-
 τὴν λύπην τῆς Ἑλένης ἰδύνατο παραμυθεῖσθαι· αἰγυπτίαν
 δὲ φησὶν εἶναι τὴν Πολυδάμναν· καὶ γὰρ εἰς τὴν νῆσον φα-
 ρίαν τὴν Ἑλένην εὑρεῖν λέγεται Μενέλαος παρὰ τῷ Πρω-
 τεΐ, μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον.

ex marg.

Σχόλιον *. Χρὴ εἰδέναι ὡς Ὅμηρος κυκεῶνα τὸ φάρμα-
 κον φησὶ, τὸ ὑπὸ τῆς Κυρκῆς ἐνέργειαν ἔχων ταιαύτην,
 ὡς δύνασθαι μεταβαλεῖν ἀπ' ἀνδρωπίνων σχημάτων εἰς θε-
 ριώδεις μορφὰς τοῦ ἐσθίουτος.

208. Τεκμαίρου δ' Ὀδυσσῆϊ τὸν ἐκ πόντιο φυγόντα
 209. Γυμνὸν καὶ μελέεσσι τετρυμμένον αἰπὺν ἀλήτην,
 210. Μύθαισιν πυκινῶσιν ἰκέσσιον ἀντιάσαντα,
 211. Παρσηνική περ ἐϋσ' ἠδέσσατο καὶ βασιλεια,
 212. Φαίικεσσι τ' ἔδειξε καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ
 215. Ξείνον, ναυηγόν, πάντων γεγαρωτάτων ἄλλων.

Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ πλάνῃ ναυηγὸς εἰς Φαίιακας κατήχθη·
 τῶν δὲ Φαίιακων Ἀλκίνοος ἦν βασιλεὺς ὁ φιλόφρων· ἡ τοί-
 νου Ἀλκινόου θυγάτηρ παρ' αἰγιαλὸν κατελθεῦσα, τὸν Ὀδυσ-

ποτα γυμνὸν ὑπὸ τινε σκέπῃν ἐβιάσατο καθέζόμενον· προσ-
εγγεῖσθαι δὲ καὶ τί ποτε τὸ συμβῆν αὐτῷ πυνθανομένη, καὶ πρὸ οὗσα παρθένος, τισύτη τὴν Ὀδυσσεὺς ἠβίασθη λέγειν, ὥστε τοῖς τοῦ ἰδίου πατρὸς αὐτὸν βυσσικαίς ἀμφιδέμασι περισελίσαι, καὶ ὡς μέγα τί τῇ βασιλεῖ θαυνοῦν Ἀλκινόῃ καὶ ταῖς ἄλλαις Φαίαιζιν, ὅτι τῶν ἄλλων πάντων ἦν ἐντιμώτατος ὁ ξένος καὶ γυμνὸς καὶ ναυηγὸς ἀλήτης, προὔχων ταῖς τε λόγοις καὶ τῇ συνέσει.

Δελφίς δ' εὐδίωσαν ὑπεῖρ ἄλλα νῶτα φαεινῆς 254.

Γυραῖς εὐγνάμπταισιν ἐλισσόμενος πυμάταισιν, 255.

Σκιρτήῃ κατὰ κῆμα τεῶν βίον ἡγεμονεύων 256.

Ὡς ποτε καὶ νῶταισιν ἀκίδιμον ἤγαγ' ἀκιδόν. 257.

Κιθαροδὸς ἦν ὁ Ἀρείων.

Οἷα γέρων μεγάλαισιν ἀεθλητῆρσι κελύων, 254.

Ἄμφι κόνιν πισαῖαν ἐπισταμένοισι λόγοισι. 256.

Σχόλιον ἀνέγνωμεν ἐν ταῖς λόγοις τοῦ δεῖου Γρηγορίου περὶ τῆς πισαίας κόνεως ὡς παρ' Ὀμήρῳ κεῖται· γέροντα μὲν ἐγκελευόμενον ταῖς μεγάλαις ἀθληταῖς Νέστορα φημί, καὶ γὰρ εἰς ἀγῶνας παρακαλούμενος Ἐκτωρ, τοὺς τῶν Ἑλλήνων Δαναοὺς ἀριστῆας, πάντων εὐλαβηθέντων, αὐτὸς σχετλιάσας διελέγετο, τὰ κατὰ τὸν κορυνήτην Ἐρευθαυλίωνα τὸν Λυκουργοῦ παρεισάγων, ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν ἀγωνισάμενος ἔτι νέος ὢν παρὰ πάντας τῇ ἡλικίᾳ ἐν τῇ κατὰ συστάθην πρὸς Ἀρκάδας μάχῃ· γέρων δὲ λέγεται παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ποσειδῶν, ὃς ὁμοιωθεὶς τῷ Κάλχαντι πρὸς τοὺς Αἴαντας πρώτους εἶπε, καὶ αὐτοὺς προδυμεμένους· ἔχει δὲ τὸ ἔπος ὧδε· - * ἀλλὰ Ποσειδάων γαιήοχος ἐννοσίγαιος - ἀργεῖους * Il. v. 45. ὠτρυνεν βαθείης ἐξ ἄλῃς ἐλθῶν - εἰσάμενος Κάλχαντι θέμας καὶ ἀπειρέα φωνήν· - Αἴαντε πρώτῳ προσέφη μεμαῶτε

II. v. 208. καὶ αὐτῶ· καὶ ἐξῆς· - Βῆθ' ἵεναι παρά τε κλισίας καὶ νῆας·
 Ἀχαιῶν - ὀτρυνέων Δαναούς, Τρώεσσι δὲ κῆδ' ἔτευχεν
 Ἰδομενεὺς δ' ἄρα εἰ δουρικλυτὸς ἀντεβόλησεν.

Τούτῳ μὲν οὖν πάλιν ὁ Ποσειδῶν διαλέγεται ὁμοιωθεὶς
 * v. 89. τῇ Θόαντι κατὰ τὴν φωνήν, καὶ ἐξῆς *· - ἀλλ' Ἐυσιχίδων
 - ῥεῖα μετεισάμενος, κρατερὰς ὄτρυνε φάλαγγας· - Τεύ-
 κρον ἐπὶ πρῶτον καὶ Λήϊτον ἦλθε κελείων - Πηνέλεων δ'
 ἦρωα Θόαντά τε Δίίπυλόν τε - Μηριόνην τε καὶ Ἀντίλοχον
 μήστρας αὐτῆς. - Φησὶν οὖν ὁ θεὸς Γρηγόριος ὡς παρὰ Νι-
 καβούλου πρὸς τὸν υἱὸν περὶ λόγους προθυμούμενον, ὅτι θὴ
 μᾶλλον πρὸς αἷς οὐκ ἀπείρωγ, ἀλλὰ καὶ προθυμούμενον
 πλέον διεγείρω προτρεπόμενος, αἰά γέρων τοῖς λόγοις τοῖς ἐμ-
 πείραις μεγάλους ἀθλητὰς διεγείρων, ἐγκλειζόμενός τε πρὸς
 ἀγῶνα. Κεῖται δὲ πλατυτέρως ἐν τῷ ριθ' λόγῳ περὶ τῆς
 πισαίας κόνεως·

Λ Ο Γ Ο Σ Ξ Γ.

Deest in
 codice qua-
 ternio inte-
 ger, id est
 paginae
 sexdecim.
 Est autem
 hoc car-
 men in edi-
 tionibus
 LI.

. . . . κρήνη μελάνυδρος· τῶν δὲ Σαούλ ὀφθαλμῶν ταύ-
 τα βλέπόντων, σκότος περιεχύθη δεινόν· αὐτὸν δὲ πλανώ-
 μενον, εὐστόχως εἰ τοξόται κατὰ τῶν ὑποχονδρίων βεβλη-
 κότες, ὡς ἐπὶ Σῆραν προθυμούμενοι κύνες ταχεῖς ἔσπευ-
 δον ἐπ' αὐτὸν· ὁ δὲ τὸν ὄπλοφόρον ἐπ' αὐτῷ σπάσασθαι
 τὴν ῥομφαίαν ἠντιβόλει· μὴ πειθομένη δὲ τὸ ξίφος εαυ-
 τοῦ τοῖς κενεῶσι περιπεύρας τὸ ἴδιον, πικρὸν ὁμοῦ καὶ μα-
 κρὸν τὸν θάνατον ἐπισπάσατο· ταῦτά τις ἀμαλκίτις ὡς
 ἄτε φίλῳ τῇ Δαβὶδ ἀπαγγεῖλαι σπουδάξων, τὸν χλιδῶνα
 τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος Σαούλ καὶ τὸ κατὰ κράνεος βασί-
 λειον φέρον ἔρχεται τῇ Δαβὶδ, καὶ χάριν ὡς ἐφίκει κατα-

τιθέμενος, τὰ μὲν ἄλλα σὺν ἀληθείᾳ διέξιμισι, ὅτι δὲ καὶ τὸν Σαοὺλ αὐτὸς ἐπάταξε, κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἀπεφήνατο ψεύδος· αὐτίκα μὲν σὺν ὁ φιλόθεος Δαβὶδ ὑπὸ συμπαθείας ἐλκόμενος, ἐπὶ μὲν τῷ Σαοὺλ καὶ τῷ Ἰωνάθαν ἐπένησεν ἱκανῶς, ἐπεικῶν τ' ἀπαγγείλαντι, πῶς σὺ ἐφοβήθης τὸν Θεὸν ἐπενεγκεῖν τὰς χεῖρας σου ἐπὶ τὸν χριστὸν κυρίου, προστάξας καὶ τινι τῶν ὑπασπιστῶν ἀνελεῖν αὐτὸν, καὶ τοῦτο φησὶ· τὸ αἷμα σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου· διότι τὸ στόμα σου κατὰ σοῦ ἀπεφήνατο, ὅτι σὺ ἐπάταξας τὸν χριστὸν κυρίου· οὕτω δὲ καὶ τοῦ Ἀβεννήρ ἐπιβουλευθέντος ὑπὸ Ἰωάβ, ἔκλαυσε Δαβὶδ· καὶ τῷ Σολομῶντι τελευτῶν ἐνετείλατο καταγαγεῖν τὸν Ἰωάβ ἐν αἵματι εἰς ἄθου ἀντὶ τοῦ Ἀβεννήρ· καὶ ταῖς υἱαῖς Ἑρμῶν ταῖς Βηρωθείαις τῷ Βαανᾶ καὶ Ῥιχάβ κακὴν δίκην παρέσχεν, ὅτι τὸν Ἰεβοσθὲ κατέκτειναν ἐν τῷ καιτῶνι, τῷ Δαβὶδ τὸ δοκεῖν χαριζόμενοι, τὴν κεφαλὴν Ἰεβοσθὲ πρὸς αὐτὸν εἰς Χεβρων ἀπαγαγόντες· θάττον δὲ στόματι ξίφος ἀναιρεθέντες καὶ παρὰ τὴν κρήνην κρεμασθέντες· ἀρετὴ γὰρ καὶ πραότης ἦν τῷ Δαβὶδ περισπουδαστότερον ἢ περ βασιλεία.

Οὔτε σε πατρῴης ἀπεμέρισamen ὧ ἄνα τιμῆς.

527.

Τὰς παρὰ τέκνων ἐπαγομένας τοῖς γονεῦσιν ἀτιμίας, ἃς καὶ ὁ νόμος ὑπαιτίαις τίθει τῆς πατρικῆς αὐτοὺς ἀποκληροῦν γνησιότητος, οὐδαμῶς ἐπενεχθήσεσθαι τῷ χλουμένῳ πατρὶ παρὰ τῶν τέκνων φησὶν· εὐ πατρικῆς ἀπεμέρισamen σε τιμῆς, ὅσα πολλάκις παρὰ τῶν παίδων προσάγεται τῷ πατρὶ· ὁ γὰρ Ζεὺς τὸν ἴδιον πατέρα ἐκ τῶν οὐρανῶν ρίψας, ὡς ἔπερὶ τούτου μῦθος, τῆς βασιλικῆς αὐτὸν τιμῆς ἀπεμέρισε· καὶ τὸν Δαβὶδ τυραννήσας Ἀβεσσαλῶμ τῆς βασιλείας ἐδίωξεν.

328. Οὐδὲ μὲν ἀσταχύεσσιν ἐπεγράμεν σέο χάρις.
- Τοῦ μὲν Ἰακώβ τὸν ἀμπετὸν ἐνέπρησεν Ἀβεσσαλώμ, εὐ μὴν πατρὶ πρὸς παιδὸς ὑπῆρχθαι πώποτε ἀκηκόαμεν· οὐναίτ' ἂν δὲ καὶ ᾧδε νοηθῆναι, ὅτι τῶν αὐθαδείας ἔργων πρῶτον ἐστὶ, καὶ τῆς ἐσχάτης σύμβουλον ἐμβροντησίας.
330. Οὐδὲ λέγους ἐπέβημεν, ὃ μὴ φίλον, ἀφραδέυτες.
- Τὰς μὲν παλλακὰς Δαβὶδ πατρὸς Ἀβεσσαλώμ ἐταπείνωσεν, ἐντρέψαι τὸν πατέρα βουλόμενος καὶ τῆς πατρῴας τιμῆς ἀποχωρίσαι κατεπειγόμενος· Ῥουβεὶμ δὲ τοῦ Ἰακώβ ὁ πρωτότοκος τὴν παλλακὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βάλλαν ἐταπείνωσεν, αἰσχύνην τοῦ πατρὸς καταχέας, ὡς αὐτὸς ἐν ταῖς εὐλογίαις Ἰακώβ περὶ Ῥουβεὶμ, σκληρῶς φέρεσθαι καὶ σκληρῶς αὐθάδης, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ καίτην πατρός σου, τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν εὖ ἀνέβης.
351. Οὐδὲ δόλον φρασάμεσθα σὺν ἀνδράσι δυσμενέεσσιν.
- Δόλον τῷ Ἰακώβ οἱ περὶ τοῦ Ἰωσήφ κατατεκνηνάμενοι ἐσκέψαντο ἀδελφοί· τοῦτον γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς περιλημένον, ἐνυπνίας τὲ θειότεραις τῆς ἥς περ τιμῆς ἀξιωθῆσεσθαι ἤμελλε προβλέποντα τὴν ἀπόβασιν, οἱ ἀδελφοὶ βαλλόμενοι φθόνῳ, θανατῶσαι βουλεύονται· καὶ θὴ ποτὲ κατὰ τινα ποιμαίνουσι χῶρον ἀποστείλας τὸν Ἰωσήφ Ἰακώβ εἰς ἐπισκοπὴν τῶν ἄλλων αὐτοῦ παίδων, ἐλθόντα βουδύνη καταβάλλουσιν ἀνὴρα κατὰ τὴν ἔρημον· καὶ τι χρηστότερον αὐτῇ βουλεύσασθαι, μὴ καλὸν εἶναι τὸν ἀδελφὸν θανατῶσαι φήσαντες, ἰσραηλίταις εἰς Αἴγυπτον κατιῦσι, τριάκοντα ὀκταμῖνον ἀπέδοντο, τὸν δὲ περὶ αὐτὸν αἰμάξαντες πακίλον χιτωνίσκον, δόλον τὸν πατέρα λαβόντες, οἷς ὑπὸ θηρὸς ὄλετο, πένθες αὐτῇ παρῆγον ἀφόρητον· ὃ δὲ καταχθισθεὶς εἰς Αἴγυπτον, καὶ τῶν Φαραῶν τῇ προσέχοντι

ἀσκήσεις, ὑπὸ τῆς κυρίας ἰεροποιίας, καὶ γὰρ ἀγίας τῆς,
καὶ συμφορῶν ἀντισχεθεῖς, λαοφρονοῦντες, εἰρηθεῖς, ἐν-
κοινὰ συγκρίνας τῆς ποιῆς Φαρμακῶ, καὶ αὐτῇ μετέπειτα Φαρ-
μακῶ προφητεύσας, χάριτες ἐλλειθεῖς, πάσης βασιλευσας
γῆς Λιγυπτικῶν, προστάτης ἦν τοῦ γένους καὶ τῶν ἐπιβού-
λων κύριος ἀδελφῶν. Δόλον δὲ τῷ Δαβιδῶ σὺν τῷ Ἀχιτ-
τόφελ καὶ Ἀβεσσαλωμῶ ἐβουλεύσατο.

Λ Ο Γ Ο Σ Ξ Δ.

ΠΡΟΣ ΝΕΜΗΣΙΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΕΛΛΗΝΑ.

Ed. carm.

LXI.

- Ἡ σταυροῦ μέγαλο χαράγματι, μὴ δὲ μένοντι 83.
Ἡέρα μέσον ἔγραψε, τύπος δ' ἔφησε τρόπαιον, 84.
Ὡς τὸ πάρος Μωσῆος ἀγακλέος ἐν παλάμῃσιν. 85.
Κεῖται ἡ παρῶσα ἱστορία ἐν τῷ α' λόγῳ.
Οἱ παθεῖσσι 91.
Ἄλκαρ εἰς μήσασθε, θεοὺς σήσασθαι ἀλιθροῦς, 92.
Ψεύσας, πατροφόνους, σκολιούς, ἐπίρκον ὁμοῦνται, 93.
Ἄρπαγας, ἀνδρογύνους, μαιχρῶς, ἐπιβήτορας ἀνδρῶν. 94.
Ἄθρει δὲ πρῶτιστον ὃς ἔπλετο μαργασύνῃσι,
Ταῦρος, κύκνος, χρυσὸς, ἔφις, πόσις, ἄρκτης, ἅπαντα
Ὅσά μιν ἄκως ἀνώγειν ἔρωσ, κεῦρες τ' ἀλαπαδνός.
Κεῖνται αἱ πᾶσαι προκείμεναι ἱστορίαι ἐν τῷ γ' λόγῳ.
Σκέπετό μοι στρατὸν ἄλλον ἀγακλειτῶν ἐπικεύρων, 103.
Ἰθυφάλους κερδέοντας ἀναύχενας ἡμιδράκοντας 104.
Θῆρας θηρομιγῆς τε γελῶϊον εἶδος ἔχοντας. 105.
Ἰθυφάλλοι εἰσὶν οἱ περὶ Διόνυσον γενομένοι· ἐν γὰρ τῇ
Διονύσου ἐρτῇ, φαλλοὺς δερματίνους σχηματιζομένους εἰς
αιδοῖα ἀνδρῶς περιετίθεσαν ἔλληνες ἑαυτοῖς εἰς τιμὴν τοῦ

θεοῦ· καὶ τινες τῶν φαλλῶν ἀπῆρτον ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἑαυ-
τῶν, ἄλλους δὲ περὶ τὴν ὀσφύν τὴν ἑαυτῶν ἰσχυτενῶς περιε-
δέσμευον, μιμουμένους αἰδαῖον ὄρθισιν, οὕς καὶ ἰσχυφάλλους
ἐκάλου· ὡς εἶναι τῶν φαλλῶν τοὺς μὲν ἰσχυφάλλους, τοὺς
δὲ πλαγιοφάλλους· τοῦτο δὲ ἐποίουν τιμῶντες τὸν ἔραστὴν
τοῦ Διονύσου· λέγεται γὰρ ὅτι ἠρώσθη μαιράκιον τοῦ Διο-
νύσου· εἶτα τοῦτο πρὶν ἐπιτύχη τῆς ἀσελγείας παντισθεν
περὶ τὴν Λέρνην ἀπέθανεν· ὁ οὖν Δίονυσος ἀφοσιώτασθαι
βουλόμενος τὸν ἔρωτα τοῦ ἀποθανόντος μαιράκιου, σὺνικον
αἰδαῖον πελεκίσας, περιῆψεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ τράχηλον, καὶ
οὕτως περιήει· καὶ ἐκ τούτου τιμῶντες τὸν Δίονυσον Ἕλλη-
νες, τοὺς φαλλοὺς περιετίθεσαν ἑαυτοῖς.

* ita cod. Ἀναύχεναι δὲ εἰσὶν οὗτοι· τὴν Ἑκάτην θεὸν νομίζουσιν
Ἕλληνες, καὶ αἱ μὲν αὐτὴν εἶναι λέγουσι τὴν Ἄρτεμιν, αἱ
δὲ τὴν σελήνην, ἄλλοι Ὠδικὴν * τινὰ θεὸν ἐν φάσμα-
σιν ἐκτόποις φαινομένην τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτήν· μάλι-
στα δὲ φαίνεται τοῖς καταρωμένοις· τὰ δὲ φάσματα αὐ-
τῆς ὄρακοντοκέφαλοι φαίνονται ἀνθρώποι, καὶ ὑπερμήχεις καὶ
ὑπερμεγέθεις, ὥστε ἐκ μόνης τῆς θεᾶς καταπλῆξαι καὶ δει-
ματῶσαι τοὺς ὀρώντας· ἡμιδράκοντες δὲ εἰσὶν οὗτοι· λέγου-
σι τὴν Ἀθηναῖαν Ἕλληνες παρθένον οὖσαν, τεκεῖν δρακον-
τόμορφον ἀνθρώπον ταιῶσθε· ὁ Ζεὺς φησὶ βουλόμενος ἀπο-
κυῆσαι τὴν Ἀθηναῖαν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ, ἐδέϊτο συν-
εργοῦ τοῦ λαβόντος καὶ πλήξοντος τὴν κεφαλὴν ἵνα ἀπο-
κυηθῇ· καὶ λόγους προσφέρει τῇ Ἐφαιστῷ περὶ τούτου· ὁ
δὲ Ἐφαιστος οὐκ ἄλλως εἴλετο σχίσαι τὴν κεφαλὴν τοῦ
Διός, εἰ μὴ τὴν γεννωμένην διαπαρθευέσει· καὶ ἠνέσχε-
το ὁ Ζεὺς· λαβὼν δὲ ὁ Ἐφαιστος τὸν βούπληγα, τέμνει
τὴν κεφαλὴν τοῦ Διός, καὶ ἐξῆλθεν ἡ Ἀθηναῖα, καὶ ἐπε-

ὄπισθεν αὐτήν ὁ Ἱφραιστος ἵνα αὐτῇ συγγένηται, καὶ ἐπι-
διώκων ἐπισπέρμαιεν ἐπὶ τὸν μηρὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἣ δὲ
Ἀθηνᾶ λαβεῦσα ἔμειν, ἐξείμαζε τὸ σπέρμα καὶ ἐρρίψεν
ἐν τῇ γῆ, καὶ ἐγένετο ἐκ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἔριου ἀνδρῶ-
πος δρακοντόπους ὃς ἐκαλεῖτο Ἐραχθόνιος, ἀπὸ τοῦ ἔριου
καὶ τῆς χθονὸς λαβὼν τὸ ὄνομα.

Θῆρες εἰσὶ καὶ θηρομιγῆς αἷδε· φασὶν Ἕλληνας ὅτι ἐσπάρ-
ρησαν καὶ ἀνεφύησαν αὐθημερὸν γίγαντες· ἔστι δὲ ἡ ἱστο-
ρία αὕτη· ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας λέγεται ὁ Κάδμος ἢ ἄλ-
λός τις, ὃς λαβὼν τοὺς τοῦ δελφίνου δράκοντος ὀδόντας,
ἔσπειρεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀνεδόθησαν ἔνσπλι ἄνδρες· ἀνε-
δόθησαν δὲ ἀπὸ μηροῦ ἕως ἄνω, καὶ οὕτως ἰστάμενοι ἐπο-
λέμευ ἐαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους· γελῶσι δὲ λέγει εἶδος τού-
τους ἔχοντας, ἐπεὶπερ συντέθεινται πολυμόρφως ἐκ διαφό-
ρων ζώων τὰ καὶ κτηνῶν καὶ θηρίων· καὶ γὰρ καὶ Τριπτό-
λεμος δρακόντων ἐπτερωμένων ἐπιβάς, συμπαραλαβὼν καὶ
τὸν Κελεὸν, ἐφιλοτιμεῖτο τὰ σπέρματα· ἡ γὰρ Δημήτηρ
πλανωμένη περὶ τῆς θυγατρὸς Περσεφόνης, ἦλθεν ἐν νύκτι
Ἐλευσίῃ, καὶ παρὰ τοῦ Τριπτολέμου μαθοῦσα ὡς Πλου-
τεὺς αὐτὴν ἤρπασεν, ἔση τῆς πλάνης· ὅθεν καὶ χάριν αὐτῇ
χάριτος, τὰ σπέρματα τῷ Τριπτολέμῳ δέδωκε, καὶ τοὺς
ἀνθρώπους σπείροντας τὰ ἀπὸ γῆς ἐδίδαξεν ἐσθίειν· βα-
λάνους γὰρ πρὸ τούτου ἦσθιον σπέρμα φηγοῦ, ὅθεν καὶ
τὸ φαγεῖν ἐκλήθη· εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλα τινὰ παρ' Ἑλλήσιον ἀγαλ-
μάτια μικρὰ· ἐν οἷς ἦν κεφαλὴ κυνὸς, καὶ παραφουρμένη
ἄλλη κεφαλὴ αἰλαίρου, καὶ ἑτέρα ἰέρακος, καὶ ἔσεβον ἕλ-
ληνες ταῦτα καὶ ἐν οἴκοις ἔγραφον· οὐ μόνον δὲ τοιαύτην
φύσιν ἔγραφον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα θηριόμορφα τινὰ, ἃ ἐσέ-
βοντο οἱ αἰγύπτιοι.

154. Αὐτοῖς δ' αὖ νόος ἐστὶν ὑφεόμενος εἰθεῖ μάχῃ,

155. Σεμνότερος, πινυτοῖσιν ὀρώμενος ἀμφιπρόσωπος

156. Ἐρμῆς δίγλυφος, οἷα πρόσω τὸ μὲν, ἄλλο δ' ὅπισθεν.

Ταῖς τιοῦταις φησὶ ψευδωνύμοις θεαῖς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ κατηφές τῇ περνητῇ μορφῇ συγκεχυμένον, ὡς ταῖς συνεταιῖς ὀράται περιπρόσωπος ἐκείναις· καὶ ὁ μὲν Ἐρμῆς δίγλυφος ἐστὶν, ἀλλό τι ἔμπροσθεν, ἄλλο δὲ ὅπισθεν· οὕτως γὰρ ἔλληνες τὸν Ἐρμῆα ἀνατιθέασιν.

148. Τίς Σκύλλης σκοπέλους σε διεκπλώοντα κελεύει

149. Σπεύδειν εἰς Ἰθάκην, μή πως πάρος ἐνθάδ' ὄληαι;

Μυθεύεται κατὰ τὸ τυρσηνικὸν πέλαιος, θηρίον ἐπὶ ὀρέων, ὅπερ ἐστὶ γυνή μὲν περικαλλής, μέγρις ὀμφαλοῦ ἐνθεν καὶ ἐνθεν δὲ κυνῶν κεφαλαὶ προσπεφύκασι αὐτῇ ἔξ, τὸ δὲ ἄλλο αὐτῆς σῶμα ὀφιῶδες· ὅπερ θηρίον φησὶ τοὺς παραπλέοντας τὰ πελάγη ταῦτα κατήσθιεν ἀφειδῶς καὶ θηριωδῶς· Ὀδυσσεὺς οὖν Ἰθακήσιος ὡν τὴν ἐνεγχαμένην, μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον πολλὰ πεπλάγχθαι λέγεται· καὶ γὰρ Ὀμηρος ὧδέ φησι περὶ αὐτοῦ δι' ἐπιῶν.

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ

Πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολιέθρον ἔπερσεν.

Οὗτος οὖν κατὰ τοὺς σκοπέλους γέγονε τῆς Σκύλλης, πρὶν ἢ δὲ παραγενέσθαι, συμβουλευτικῶς ἢ Κίρκῃ πρὸς αὐτὸν τάδε φησὶ· βουλομένη παρ' ἑαυτῇ κατασχεῖν αὐτὸν, καὶ τὸν ἐκ τῆς Σκύλλης κίνδυνον ὑποφαίνουσα, δι' ἧς παραπλέων ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐξ τῶν ἐταίρων ἀπώλεσεν, ἀνωθεν τῆς Σκύλλης πρὸς ἑαυτήν ταῖς ἔξ κεφαλαῖς τοσοῦτους ἀνεγκυσάσθαι καὶ δεινῶς καταβρωσάσθαι, καὶ τῶν μὲν ἐπιβρωμένων, Ὀδυσσεὺς δὲ βλέποντος καὶ βοηθῆσαι μὴ δυναμένου.

150. Τίς δ' ὀλοήν σε Χάρυβδι ἀπνέα; τίς δ' ἐπὶ κηγῆν

Τῆς καθαρῆς Θεότητος ἐν ἰδίῳ θεοῦνεντα· 151

Ἴλις πρόσθ' ἀπέδησε, τόδ' ἐκφυγεν ἀγλαὸν ὕδωρ. 152

Περὶ τὸ σικελικὸν τοῦτο καὶ τυρσητικὸν πῆλαγος ἔστι τις τόπος ἐν ᾧ ἡ θάλασσα γίνεται ἄμπωτις καὶ ραχία, καὶ δίδραται τὸ ὕδωρ, ὡσεὶ τὸν πυθμῆνα τῆς θαλάσσης κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, εἶγε δυνατὸν, ὀραῖσθαι ἄμπωτις δὲ εἶναι οἰκνεὶ ἀνάπτωτις τις καὶ ἀναρρόφησις· τὸ δὲ ὕδωρ ὑπενοσεῖ ἐν τισὶ καιλώμασι τῶν πετρῶν, καὶ πάλιν ἐκρήνυται, ὃ καὶ καλεῖται ραχία· ἦν δὲ ὁ τόπος οὗτος τῆς πλέουσιν ἄβατος, ἐπικίνδυνός τε καὶ θανάτου μεστός· ὀλαβρύχιον γὰρ ἐγένετο ἐν τούτῳ τῇ τόπῳ τὸ πλοῖον, εἰ συνέβη πλείοντος τοῦ πλοίου, γενέσθαι ραχίαν καὶ ἄμπωτιν· μέμνηται τούτων καὶ Ὅμηρος ὧδε λέγων δι' ἐπῶν· - ἔνθεν μὲν Σκύλλη, ἐτέρωθεν δὲ δῖα Χάρυβδις· - ἀντίθετον δὲ ἐκάλεσε τὴν Χάρυβδιν πρὸς τὴν Σκύλλαν παραβαλῶν.

Ὅρφευς θῆρας ἄγχι, Πέρση δ' ἀσκραῖος αἰεδοί 241.

Ἡσιόδος, Τροίην δὲ καὶ ἄλγεα πηρὸς Ὅμηρος, 242.

Μουσαῖος τε Λῖνός τε, θεῶν ἄπο μέτρα φέροιεν, 243.

Οἱ ῥὰ παλαιοτάτησιν ἐπικλεῆς εἰσὶν αἰδαῖς. 244.

Ἐρμῆς ὁ τρισάριστος ἐμοῖς ἐπέεσσιν ἀρήγχι, 245.

Οὐδὲ θέλων, σαυρὸν δὲ σέβοι μέτροισι Σιβύλλα 246.

Τῆς μεγάλης θεότητος ἐλαυνομένη βελέεσσιν, 247.

Οὐδὲν ἐπιστρέφομαι, καὶ εἴ τινες ἄσσαν ἰκόντο, 248.

Οὐ θεόθεν, βιβλῶν δὲ παρακλέψαντες ἐμεῖο. 249.

Ἦδη μὲν περὶ Ὅρφεως ἡμῖν εἴρηται, ὡς θεῶν ἦν τὸ γένος, καὶ ὅτι λύραν αὐτὸς λέγεται κρούειν εὐστόχως, ἧ τοὺς λίθους εἴλκε, καὶ θῆρας ἐκοίμιζε, καὶ ὅσα τιαῦτα· καὶ τῆς κισθάρας τὸν τρόπον, κατὰ τε τὸν πρόχειρον καὶ μὲν ται καὶ τὸν ἀναβεβηκότα νοῦν εὐκρινῆ κατεστήσαμεν.

Κεῖται ἐν τῷ ἔγ' λόγῳ.

Ἄσκραϊός δέ ἐστιν Ἡσίδους, οὗ διὰ πτωχείαν ὁ πατήρ Ἄσκραν ὄκησε κώμην· ἄδει δὲ Πέρση· τὰ δὲ ἄσματα λόγοι τινὲς εἰσὶ πρὸς ψόγον, καὶ ὡς περ φησὶ τὸ Στρασκευῖν Σρακῶν ἐστίν, οὕτω καὶ τὸ Σύειν Σειῶς χαλδαῖα ἐφεῦρον ἦται κύπριοι· διαφορεῖται οὖν ἡ ἱστορία· χαλδαῖα δὲ ἔθνος ἐστὶ περσικόν· τὴν δὲ ἀστρονομίαν λέγονται πρῶτοι εὐρηκέναι βαβυλώνιοι διὰ Ζωροδρύστου· δεύτεροι δὲ ἐδέξαντο αἰγύπτιοι· τὴν δὲ γεωμετρίαν εὔρον αἰγύπτιοι, ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν χωρῶν προδιδαχθέντες, καὶ εἶθ' οὕτως συγγράψαντες καὶ χρώμενα· τὴν δὲ μαγείαν φησὶν εὔρον μῆδαι πρῶτοι, εἶτα Πέρσαι· διαφέρει δὲ μαγεία γαστείας· ἡ μὲν μαγεία ἐπίκλησίς ἐστι δαιμόνων ἀγαθοποιῶν πρὸς ἀγαθῶν τινὸς σύσασιν· ὡς περ τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως Θεσπίσματα δι' ἀγαθῶν γεγένασι· γαστεία δὲ ἐστὶν ἐπίκλησις δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους εἰλουμένων ἐπὶ κακοῦ τινὸς σύσασιν· γαστεία δὲ ἤκουσεν ἀπὸ τῶν γῶν καὶ τῶν Σρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους γινωσκόντων· φαρμακεία δὲ ὅτ' ἂν διὰ τινος σκευασίας θανατηφόρου πρὸς φίλτρον δεσθῆ τινὶ διὰ στόματος· ἰστέον δὲ ὡς Ἄτλαντα φησὶ τὸν Πρωμηθεῶς ἀδελφὸν ἐφευρεῖν τὴν ἀστρολογίαν, ἐπιστήμης δὲ ἔνεκεν φέρειν περὶ ἡμιστά τὸν οὐρανὸν αὐτὸν· Εὐριπίδης δὲ ὁ τραγικὸς ἄρως ὑπερνήφελον ἔφησε τὸν Ἄτλαντα· Ἡσίδους Θεογονίας λέγει τινάς· ἐστὶ δὲ καὶ αὐτὸς τῶν πραττομένων παιπτῶν, οὗ τινος τρία ποιήματα πράττονται, ἡ καλουμένη Θεογονία, καὶ τὰ καλούμενα ἔργα καὶ ἡμέραι, καὶ ἡ καλουμένη ἀσπίς· ἐν τῇ οὖν Θεογονίᾳ Ἡσίδους ἀρχεται καταριθμῆσθαι τὰς γενέσεις τῶν Θεῶν· καὶ γὰρ φησὶν· ἐν ἀρχῇ ἦν ἔραβος καὶ χάος, τοῦτ'

ἴσθι χῶρος καὶ βυθός· ἐκ τοῦ χῶρος καὶ τοῦ βυθός ἐγεννήθη οὐρανός καὶ γῆ· ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁ Κρόνος ἐκ τοῦ Κρόνου, Ζεὺς, Ποσειδῶν, Πλούτων· εἶτα καταγίρει σειράς γενῶν καὶ θεῶν καινοτέρων ἐνεργάτων, καὶ ἔτι αἶθε οἱ θεοὶ μετὰ τῶνδε ἐπολέμησαν, καὶ αἶθε ἠττήθησαν, καὶ αἶθε διεσπάραξαν τόνδε ἢ τούσδε· οἱ γὰρ Τίτάνες λέγονται τὸν Διόνυσον διασπαράξαι· Τίτάνες δὲ εἰσὶν ὑποκαρτάριοι τινές, ὡς Ὅμηρος· — τοὺς δ' ὑποκαρτάρους αἱ Τιτῆνες καλέονται· — μέμνηται δὲ καὶ τούτων ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ λέγων, ἐν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων· Τίτνας καλῶν τοὺς περὶ τὸν Ἀντίχριστον συμμαχοὺς, ἐξ ὑποδείγματός τοῖς ἐρμηνευταῖς ληφθέν· καὶ γὰρ πολλοῖς κέχρηται τοῖς τῶν ἔξωθεν, καὶ μάλιστα τοῖς ἐξ αὐτῆς φύσεως τούνομα λαχούσιν, ὡς ἄθης καὶ ἀμείδητος, καὶ γὰρ ἔστιν ἀθῆς καὶ ἀγέλαστος ὁ χῶρος· Πλουτεὺς δὲ πάλιν ὅτι πάντοτε δεχόμενος, οὐδέ ποτε δίδωσι· καὶ ὅσα ταιαῦτα φερωνύμως ἢ μεταφορικῶς ἐκλήθη· καὶ γοῦν Ἡσίοδος ταιαῦτα τινὰ ὀνόματα παρεισάγει· Κόττον καὶ Βριάρεων λέγει τινὰς γεννησθαι ἀπὸ ἑκατὸν χειρῶν ἔχοντας· οὗτοι φησὶ τοὺς γίγαντας ἐπολέμησαν μετὰ τῶν θεῶν· οἱ γὰρ γίγαντες μυθεύονται κατὰ τῶν θεῶν ἐπαναστῆναι, ἕως ἂν ἐκεραύνωσεν αὐτοὺς ὁ Ζεὺς· ὁμοίως δὲ περὶ τῶν δρακοντοπόδων ὁ Ἡσίοδος λέγει, ὅτι ἐγεννήθησαν ἄνθρωποι δρακοντόποδες· μέμνηται δὲ τῶν κεραυνοφόρων ὁ θεὸς Γρηγόριος τῶν ἑαυτοῦ λόγων καὶ ἀλλαχού· καὶ τὸν μὲν Δία κεραυνοφόρον φησὶν, ὅτι τοῖς γίγασι κεραυνὸν ἐπαφῆκεν· οὗτος δὲ καὶ τὴν Σεμέλην ἀνήλωσε τὴν Διονύσου μητέρα· φασὶ δὲ παραληροῦντες Ἕλληνες, Ἀστεροπὴν καὶ Βροντὴν τινὰς, αἵ τινες τὴν ἀστραπὴν καὶ τὴν βροντὴν ἐχάλκευσαν τῷ Διὶ καὶ τοὺς κε-

II. §. 271

ραυνοὺς· ὄθεν καὶ τὰς νήσους καὶ τοὺς τάφους καὶ βέλη
 τινὰ ἐπαφείσθαι λέγει παρὰ τῶν Θεῶν· ταῦτα τῶν Ἡσίο-
 δος μυθολογεῖ· τὰ δὲ τούτων πικρὰ γεννήματα λέγει· ἐκ δὲ
 τοῦ τῶν γιγάντων αἵματος ταῦτα φησὶ γεγονέναι τὰ Σα-
 νατηφόρα ζῶα, οἷον ἄπερ αὐτὸς καταριθμῆται, τὴν περὶ
 τὴν Λέρνην ὕδραν· αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ ἐννεακέφαλος ὄφις, οἱ
 δὲ πεντηκοντακέφαλος, ὃν λέγουσιν ἀνααιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἡ-
 ρακλέους· καὶ τὴν Χίμαιραν ἧς μέμνηται Ὅμηρος δι' ἐπῶν
 οὕτω λέγων - πρῶτον μὲν ῥὰ Χίμαιραν ἀραιμακέτην ἐκέ-
 λυσε - πεφνέμεν', ἧ δ' ἄρ' ἔην Θεῶν γένος οὐδ' ἀνθρώ-
 πων - πρόσθε λέων, ὀπισθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ Χί-
 μαιρα - δεινὸν ἀποπνεύουσα πυρὸς μένος αἰθαμένειο· - ταύ-
 την ἀνείλεν ὁ Βελλεροφόντης εὐροῖν ἐκ Θεοῦ τὸν Πήγασον
 ἵππον ἐν Πάτραις τῆς Λυκίας. Ὅμοίως δὲ καὶ τὸν Κέρ-
 βερρον φησὶν· οὗτος δὲ κύων ἦν περὶ τὴν πύλην τοῦ ἄδου
 τρεῖς κεφαλὰς ἔχων· καὶ τοὺς μὲν κατιόντας περὶ τὸν ἄδην
 ἔσαινε, τοὺς δὲ ἀνιόντας κατήσθειεν· ὃν ἐφόνευσεν ὁ Ἡρα-
 κλῆς ὅτε διὰ τὴν Περσεφόνην κατήλθε συναρπάσαι τῷ Πει-
 ρίδῃ ἀνιόν. Καὶ περὶ Γοργόνων δὲ φησὶν ὅτι τρεῖς ἦσαν
 γυναῖκες, φεβερὰ τσοῦτον τὰ πρόσωπα ἔχουσαι, ὥστε τοὺς
 θεημένους αὐτὰς ἀποθνήσκειν· λέγεται δὲ ὁ Περσεὺς τὴν
 μίαν τούτων ἀνελεῖν τῷ λόχῳ δρεπάνῳ· καὶ ταῦτα μὲν περὶ
 τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας.

Ὅμηρος δὲ πολέμους καὶ σφαγὰς ἄνω καὶ κάτω τῶν αὐ-
 τοῦ παιημάτων ἱστορεῖ, καὶ μυρίων κακῶν συμφορὰς γεμεύ-
 σας παρεισάγει, καὶ τινὰ ληρήματα, ἅττα διὰ τὸ πλή-
 θος οὐκ εὐκαιρον κατ' ἐν διηγήσασθαι· βραχέα δὲ καὶ τῶν
 αὐτοῦ παραθήσομεν ληρημάτων· καὶ γὰρ ἐν τῇ πολυθρυλ-
 λήτῃ τούτου ἱστορίᾳ τῶν ποιημάτων, Δία καὶ Κρόνον περι-

ζ. 179.

στρίγμα μυθολογῶν, Ἡραν τὲ, καὶ Ἀφροδίτην, Ἀθηνᾶν ἐπὶ ταύταις, Ἀπόλλωνα τε, καὶ τὴν πικρὰν Ἐνὺν, καὶ Ἰσους ἀπλῶς ἐκ τῆς παιήσεως ἴσμεν· ἔστι δὲ ποτὲ μὲν κωμφοδαῖος, ποτὲ δὲ τραγηδῶς· κωμφοδῶς μὲν ὡς ὅτ' ἂν ἕνια τινὰ εἰς Θεοὺς εἰρημένα παρ' αὐτοῦ ἀποσκώμματα παρεισάγει, οἷον ὅτι Ἡρα φορήσασα καὶ καλλωπισαμένη ἀπέηλθε παρὰ τῷ Διὶ, καὶ ἠπάτησεν αὐτὸν καὶ συνεκαθεύδησεν αὐτῇ, καὶ εἴτε τούτου γελαιωδέστερον φάσκει· τραγηδῶς δὲ, ὁποῖος ὅτι ἕνια πένθημα περὶ τῶν Θεῶν μυθολογεῖ· οἷον ὅτι τὸν Ἡφαιστον κατεκρήμνισεν ἐν Δήμῳ, καὶ τὴν Ἡραν αἰδέρι καὶ νεφέλαις ἐκρέμασε, σιθηροῖς ἄκμωσι καθελοκρέμνην, καὶ χρυσαῖς ἀλύσεισι δεθεμένην· ὅτι πρὸς ὕπνον φησὶν αὐτὸν ὑπέσυρε, τὸν ὕπνον ἐπελθεῖν αὐτῇ παρακλευσαιμένη· καὶ κατὰ τοῦ Ἡρακλέους τὸν σάλον ἐξεγείρασα τῆς Σαλάσσης, ὅτε τῆς Τροίας ὑπέστρεφε, τοῦτον σὺν τῷ Τελαμῶνι περσῆσασα, καὶ γὰρ λέγεται ζῆλον ἔχειν πρὸς τὸν Ἡρακλῆην τὴν Ἡραν, καὶ τούτου χάριν ὑποσύραι πρὸς ὕπνον τὸν Δία, ὡς ἐκείνου ἀπολλυμένου, μὴ τάχος ἀναστάς ὁ Ζεὺς βοηθήσειε· καὶ τοῦτο φησὶν ἀφυπνισθέντα τὸν Δία μαθεῖν, καὶ τιαύταις τὴν Ἡραν ὑποβαλεῖν τιμωρίαις.

Καὶ ἐτέρωθι ὡς Ἀφροδίτη καὶ Ἄρης ὑπὸ Διομήδου ἐτρώθησαν· καὶ αὐτὸς Ἀπόλλων ἐκινδύνευσε τοῦτο παθεῖν· ὅτι τὲ τὸν Ἄρεα ὦτος καὶ Ἐφιάλτης ἐν κεράμῳ χαλκῷ δέσιμον κατέσχον· οὗτοι γὰρ Ἀλωέως ὄντες παῖδες, περὶ τὴν Θεταλίαν οἰκοῦντες, τύραννοι τὴν φύσιν ὑπάρχοντες, ἀνταρσίαν ἐμελέτησαν κατὰ τῶν Θεῶν· ὁ οὖν Ἄρης, φησὶν, ἐπῆλθε κατ' αὐτῶν· εἶτα ἠττηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐδέθη χαλκῷ κεράμῳ· χαλκὸς δὲ κέραμος ἢ πόλις ἐστὶν οὕτω καλουμένη, ἢ εἶδος δεσμοῦ δυσχεροῦς καὶ δυσλύτου· λέγονται δὲ οἱ περὶ

Ὄτου καὶ Ἐφιάλτην, ὡς ἐννεάτεϊς ὄντες, τὸ μὲν μῆκος
 εἶχον τῆς ἡλικίας ὄργυιῶν ἐννέα, τὸ δὲ πλάτος ἐννέα πη-
 χῶν· πύξανον δὲ κατ' ἐνιαυτὸν κατὰ μὲν τὸ μῆκος πῆχυν
 ἕνα, σπιθαμὴν δὲ κατὰ τὸ πλάτος· ἐβουλεύσαντο οὖν τὴν
 Ὀσσαν τῷ Ἄδῳ περιθεῖναι, ἔρη δὲ εἰσι περὶ τὴν Θρά-
 κην, ὅπως εἰς οὐρανὸν ἀναβάντες τοῖς θεοῖς πολέμησιν·
 διὸ καὶ αὐτοὺς ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσε, προσθεύεντος χρησμοῦ τῇ
 μητρὶ αὐτῶν Μολιόνῃ, ὅτι διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν κε-
 ραυνοθήσονται· ὑφ' οἷν ὁ Ἄρης, ὡς ἔφαμεν, ἠπτηθεῖς,
 χαλεπῶς κατεπονεῖτο· ὡς αὐτοῦ λέγοντος Ὀμήρου δι' ἐπῶν
 ἐστὶν ἀκούσαι· — χαλκήρῳ δ' ἐν κεράμῳ θέδετο τρεῖς καὶ θέκα
 μῆνας· — καὶ νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο Ἄρης ἄτος πολέμοιο· — εἰ
 μὴ μητρυιὴ περικαλλῆς Ἡερίβοια· — Ἐρμῆα ἐξήγγειλεν — ἤδη
 τειρόμενον, χαλεπὸς δὲ ἐ δεσμὸς ἐδάμνα· — Ὀσαύτως περὶ
 Ἥρας καὶ Ἡρακλέους ὡς ἀκίδι ταύτην ἐβεβλήκει κατὰ τοῦ
 δεξιῦ μαζοῦ· ἔχει δὲ τὸ ἔπος ὧδε· — τλῆ δ' Ἥρη ὅτε μὴν
 κρατερὸς παῖς Ἄρματρύωνος — δεξιτερόν κατὰ μαζὸν οἴστω
 τριγλώχινι βεβλήκει· — Πάλιν τὲ παρεισάγει τὸν Διώνυσον
 τὴν ἀπειλήν τοῦ Λυκούργου φεύγοντα, κατὰ Σαλάσσης εἰσ-
 πιδηῖσαι, ὃν ὑπεδέξατο σύντρομον ἢ Θέτις· ἔχει δὲ τὸ ἔπος·
 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱὸς κρατερὸς Λυκούργος θῆν ἦν ὅς
 βρά θεοῖσιν ἐπουρανόισιν ἔριζεν· — ὅς ποτὲ μαινόμενοι Διωνυ-
 σσοῖο τιθήνας — σεῦε κατ' ἡγαθέων νυσοπήιον· αἱ δ' ἅμα
 πᾶσαι — θύσθλα κατέχευαν, ὑπ' ἀνδροφόνιο Λυκούργου —
 θαινόμεναι βούπληγι· Διώνυσσος δὲ φοβηθεῖς — θύσεθ' ἀλὸς
 κατὰ κύμα, Θέτις δὲ ὑπεδέξατο κέλιπῳ — θειδιότα, χαλε-
 πὸς γὰρ εἶχε τρόμος ἀνδρὸς ἐμικλῆ.

Ταῦτα δὲ θῆθεν θακρύων ἄξια, καὶ τῇ μὲν τραγωδίᾳ
 τὸ θακρύον ἔπεται, τῇ δὲ κωμῳδίᾳ γέλως· τσαῦτα δὲ συμ-

ε. 587.

ξ. 150.

βίηαι κακὰ φησίν, ὥστε καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς φοβηθῆναι τὰς συμφορὰς· τοῦ γὰρ Ἀχιλλείως φησὶ κατὰ κράτος ἀριστεύοντες, φόβος ἔλαβε τὸν Δία, μήπως κατὰ τὸ εἰμαρμένον Ἀχιλλεὺς πορθέησῃ τὸ Ἴλιον· τούτῳ δὲ φοβούμενος, φησὶ, ταῖς θεαῖς ἐπιτρέπει τὸν βουλούμενον ἢ βούλεται ἀπειθεῖν καὶ βοηθῆσαι, ἵνα αἱ μὲν ταῖς τρωσίν αἱ δὲ ταῖς ἑλλήσιν βοηθήσωσι· τούτων ἐπιτραπέυτων, ὁ μὲν Ζεὺς βροντᾷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, φησίν, ὁ δὲ Ποσειδῶν σείει τὴνθάλασσαν· Ἄθως δὲ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ οὐρανοῦ σαλευθέντων, ἐφοβήθη μή πως καὶ τῆς γῆς σεισθείσης, ἐξαναρρήξεις γίνηται τῶν καταχθονίων, καὶ δημοσιευθῆ τὰ κατ' αὐτῶν· ἔστι δὲ τὰ ἔπη ταῦτα· — δῖσας δ' ἐκ θρόνου ἄλτρο II. υ. 62. καὶ ἴαχε, μὴ αἱ ὑπερθευ — γαῖαν ἀναρρήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων. — Μουσαῖος καὶ Αἴνος, παλαιοὶ μὲν εἰσὶ καὶ τῶν περὶ Ὀρφέα σύντροφοι καὶ τῷ χρόνῳ, οἱ καὶ λέγονται τὰ μέτρα παρὰ τῶν θεῶν μαθεῖν, καὶ πρῶτοι ὑπ' αὐτῶν ἐμπνευσθῆναι· εἰσὶ δὲ παρὰ ταῖς ἀρχαιοτέραις ἱστορίαις ἐπίδοξοι· καὶ περὶ τούτων ἀρκετὸς ὁ λόγος· ἀλλαχοῦ δὲ τῶν μέτρων, καὶ τῆς δάφνης καὶ τῶν μαντικῶν πομάτων, καὶ τῶν μουσοπνεύστων παιησόμεθα μνήμην, καὶ τὰς περὶ τούτων λεπτομερέστερον παραθήσομεν ἱστορίας· καὶ γὰρ ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐν ταῖς κατὰ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ, τούτων ἀπάντων ἐμνημόνευσεν.

Ἐρμῆς τῶν θεολόγων τῶν παρ' ἑλλήσιν ἐστὶν ἡ ἀκρότης, ἔθεν καὶ τρισάριστος λέγεται, καὶ γὰρ εἰς τριάδα καὶ σπητήριον οἰκονομίαν πολλὰ προφητεύειν δοκεῖ τηλαυγῶς τὴν λίαν καὶ θαυμασίως· οὗτος δὲ ὁ Ἐρμῆς, ἐν ταῖς τοῦ θεοῦ Μωϋσέως χρόναις ὑπῆρχε· σὺν αὐτῷ δὲ Μωϋσῆ τῆς αἰγυπτίων ἐμνήθη σοφίας· καὶ αἱ μὲν τὸν Ἐρμῆν αὐτὸν εἶναι

Μωϋσεία διαβεβαιούνται· Μωϋσῆς μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὁ Ἑρμῆς, Μωϋσέως δὲ σύσχελος, καὶ παρὰ τῶν μωσαϊκῶν βιβλίων τὰς ὑποθέσεις λαβὼν, ἀπόρρητότερος μὲν ἔστι θεολογῶν· τρισάριστος δὲ κέκληται, τρισένα γὰρ θεὸν λέγειν πρῶτος ἐφεῦρε. Σιβύλλα βασίλισσα μὲν ὑπῆρχε, φιλόσοφος δὲ μέτρεις λόγων εὐδοκμήτασα, καὶ πολλαῖς ἄλλαις κατὰ τὸν βίον φιλοσοφίαις· αὕτη προφανῶς περὶ τοῦ σαυροῦ προφηγόρευσε, καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς πάντων τῶν ἔθνῶν ὕστερον σωτηρίας· ταύτους δὲ καὶ ἐνταῦθα οὕτως εἰρήκασιν.

Ὅμως ὁ θεῖος Γρηγόριος ἀποτρέπεται, οὐ γὰρ ἀξίους κρίνει θεολογίας, ἀλλ' ὡς κλέπτας διελέγχει· καὶ γὰρ ἑλλήνων οἱ σοφοὶ τῶν ἱερῶν βιβλίων παρακλέψαντες, ταῖς ἑαυτῶν μύθαις προσεθεύκασιν, ὡς Ὅμηρος· πᾶσαν γὰρ τὴν κατὰ τὸν Σαυὺλ καὶ Δαβὶδ συγγραφὴν, ταῖς ἑαυτοῦ ληρήμασι μετεπίεισε· καὶ γὰρ τοῦ Δαβὶδ εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἀριστεῖαι αἷς Ὅμηρος τοὺς οἰκίους ἀνθρωπίζειν ἀμιλλᾶται κώνωπας· καὶ μὴν καὶ τῶν δυνατῶν παίδων Δαβὶδ, οἱ τινες θεόθεν κραταιούμενοι, τῶν ὑπερφυῶν ἀνεδείχθησαν ἐνδείκται· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀπόστολος μαρτυρεῖ μονουχὶ λέγων· ἐπιλείψει με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεῶν, Βαρακ, Σαμφῶν, Ἰεφθάε, Δαβὶδ τὲ καὶ Σαμευὴλ καὶ τῶν προφητῶν, οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἐκλιναν ἀλλοτρίων, ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ταῦτα γὰρ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ Χαλέβ, Ἰεφθάε τὲ, καὶ Γεδεῶν, Βαρακ, καὶ Σαμφῶν, καὶ Δαβὶδ, καὶ Ἰωνάθαν, καὶ οἱ κραταιότατοι

παῖδες Δαβίδ· ὁ μὲν εἰς μέγας ἀπέργων τὴν δύναμιν πᾶσαν τῶν πολεμίων, καὶ μέγας εἰς μυριάδας ἀνδιστάμενος, καὶ τούτοις ἄβατον εἰς τὸ πρόσθι τὴν ἑρμῆν ἐπισχών· ὁ δὲ μὴ φεράει καὶ προθυμίας ἄλματι ἐνταυσίαις ἀνέλιον, καὶ τὴν σπάθην ἄλλος τῶν πολεμίων τοσεύτων φερούσας ὡς ἔχων δυσάποσπασον τῆς παλάμης· οἱ τε κομίσαντες ἕωρ ἐκ τοῦ λάκκου Βηθλεὲμ καὶ πᾶσαν ἀναρρήξαντες τὴν τῶν ἐναντίων παρεμβολήν, οἱ τε διασπῶντες λέοντας ὡσεὶ ἔριφον, οἱ τε ταῖς γίγασι γυμνοὶ προσιόντες καὶ θαυμάζοντες τούτους, οἱ τε ῥάβδῳ καὶ λίθαις καθύπερθε τὴν παράταξιν μεταστήσαντες, ὅσα τε ἄλλα σὺν ἀληθείᾳ ταῖς θεοφόραις ἠρίστευται ταῦτα γὰρ Ὅμηρος τουθορούζων καὶ βληχόμενος ταῖς ἰδίαις μεταπλάττεται μύθοις· τεκμήριον δὲ τοῦ ψεύδους, καὶ τῶν ὀνομάτων ἢ σύνθεσις· καὶ γὰρ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ τὰ πατρωνυμικὰ συντιθέμενα εὐφυῶς ἴδιαι τίς ἂν οὐ γὰρ ἐν πᾶσι ταῖς τοσεύταις ὀνόμασι κῶλον εὔροι τίς, ἀλλὰ καὶ τὰς βραχείας καὶ τὰς μακράς, ὡς ἀπὸ συνθέσεως κειμένας· ὅπερ ἔστι ταῖς εὐφρονεῦσιν ἀρίθμητον, ὅτι μεταγαγὼν τὴν ἀληθεῖν δόξαν εἰς πλάσματα, τοὺς μηδέπω γεγενότας ὡς ὄντας μιχᾶται, κολοιῶν ἀμφιθέμενος τρόπον, ἀλλοτριῶν τε καλλωπιζόμενος ἀνθεσι· μὴ τοίνυν ἀντωπήσῃ τίς ταῖς ταυούταις ῥήμασιν, οὐ γὰρ θέμις, τῆς βροντώσης φωνῆς τὰ θεῖα ἀκούων Γρηγορίου λέγοντος - οὐδὲν ἐπιστρέφομαι, καὶ εἴ τινες ἄσσαν ἴκοντο - οὐ θεόθεν, βίβλων δὲ παρακλέψαντες ἐμεῖο.

Φαῖβος μαντεύειτο θεῶν μόρον οὐκέτ' ἔόντων.

255.

Ἴδῃ μὲν εἴρηται περὶ τοῦ λοξίου θεοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτι τοὺς χρησμοὺς ἀσαφῶς παρεῖχεν, ὅθεν εἰς τεύναντίον ταῖς χρησμοφουμέναις ἀπέβαινε, διὸ καὶ λοξίας ἐκλήθη· ἔστι μὲν οὖν Φωκίς χώρα ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἐν ταύτῃ πόλις ἐστὶ κα-

λουμένη Δελφοί· ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ἔστιν ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ὃ καλεῖται πυθῶν· ἐν τούτῳ τῇ ἱερῇ ἦν ὁ τρίπους, καὶ αἱ μαντεῖαι, καὶ ψῆφοι ἦσαν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ τρίποδος· ἡνίκα οὖν ὁ μαντευόμενος ἠρώτα περὶ τῆς μαντείας, αἱ ψῆφοι ἤλλοντο καὶ ἐκινεῦντο ἐν αὐταῖς· τότε οὖν ἡ μάντις ἐνεφορεῖτο καὶ ἔλεγεν ἅπερ ἤθελεν ὁ Ἀπόλλων· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ προφήτις πυθία, ἦν ἀλλαχοῦ τῶν ἑαυτοῦ λόγων ὁ θεῖος Γρηγόριος πληροῦσθαι καὶ ἐμφορεῖσθαι φησὶ ἐνθουσιᾶν μηκέτι τοῖς συνήθεσι κεχρηῆσθαι δυναμένην· καὶ μὴν ἀλλαχοῦ φησὶ ἀνδριάντα φεγγόμενον, καὶ οὗτος δὲ ἦν ἐν Δελφοῖς τὸ τηνικάθε, φωνὴν ἑναρθρον ἠκριβωμένως ἀποκλῶν· καὶ γὰρ ἑναρθροι τῶν δαιμόνων εἰσὶν αἱ φωναὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς διατύπωσιν τῆς ἐξερχομένης φω.ῆς· πῶς δὲ φησὶ θεῶν μηκέτι ὄντων μαντεύεται θάνατον; οἶμαι τὸν χρησμὸν ὃν Ἀπόλλων ἐν Κυζίκῳ παρέσχε τοῖς πυθομένοις, περὶ δὲ τοῦ ναοῦ τίνος ἂν ἔσται φήσας· τὸν μὲν δόμον Μαρίας ἔσεσθαι τινὸς παρθένου ἀδαοῦς, ἐφετμεύσας τρισένα θεὸν ὑψιμέδοντα, εὖ τινος ἔγκυος ὁ λόγος ὀφθήσεται· ὡσπερ δὲ πυρφόρον τόξον μέσον διαδραμῶν, κόσμον ἅπαντα ζωηρήσει· καθεξῆς φάσκων αὐτογενῆς θεός, αὐτεξούσιος, ἀγαθός, θεὸς πρὸ αἰώνων γνωριζόμενος.

256. Κασαλίη τε, δάφνη τε, ὄρυς μαντεύματα κείσθω,

257. Μηκέτ' ἀριστεύοντα μετ' ἀνδράσιν ἀφραδέεσσιν.

Ἔστι τις ἐν Ἀντιοχείᾳ πηγὴ, Κασαλία λεγομένη, ἐν ἣ λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα παρεδρεύειν, καὶ μαντείας καὶ χρησμοὺς τοῖς ἐρχομένοις περὶ τὸ ὕδωρ λέγεσθαι· λέγεται δὲ ὅτι ἡνίκα ἐμαντεύετό τις, αὔρας λεπτάς καὶ πνεῦμα τὸ ὕδωρ ἀνεδίδου, καὶ ἀναδιδόμενον τῶν τοιούτων πνεύματων, οἱ ἱερεῖς οἱ περὶ τὴν πηγὴν, ἔλεγον ἅ θεοὶ ὁ δαίμων· ἡ δὲ

Δάφνη κόρη τίς ὑπῆρχεν ἐκ Λάδωνος τοῦ πεταμοῦ καὶ γῆς τὴν γέννησιν εὐτυχήσασα· αὕτη, γῆσι, περικαλλίς τε οὖσα τῇ εἶδει, καὶ ὀραϊζομένη ταῖς ἔφισιν, εἰς ἔρωτα ἐκίνησε τὸν Ἀπόλλωνα· ὁ δὲ Ἀπόλλων κινούμενος ἐκ τοῦ ἔρωτος ἐπεδίωκε τὴν Δάφνην, εἴ πως ἰσχύσει συγγινέσθαι τῇ κόρῃ ἢ οὖν κόρη τὴν παρθενίαν ἐθέλουσα φυλάξει, τῇ αἰεὶ μητρὶ τῇ γῇ προσπέξατο βοηθεῖσαι αὐτῇ· ἡ δὲ γῆ διανέξασα τοὺς ἑαυτῆς κόλπους ἐδέξατο τὴν παῖδα, καὶ ψυχαγωγῆσαι θέλουσα τὸν Ἀπόλλωνα, φυτὸν ἀνῆκεν ἐμάνυμεν τῇ κόρῃ, ὅπερ λαβῶν Ἀπόλλων, στέφεται παρὰ τὸν τρίποδα μαντευόμενος καὶ ψυχαγωγούμενος ὑπὲρ τῆς ἐρωμένης αὐτῷ Δάφνης.

Δρυὸς δὲ μαντεῖα εἰσὶ ταῦτα· Δωδώνη πόλις ἐστὶ περὶ τὴν Ἑπειρον· ἐν ταύτῃ ἦν δρυὸς ἐν ἣ ἐλέγετο ὁ Ζεὺς ἐπισκιάζειν καὶ μαντείας διδόναι ταῖς χρήζουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς δρυὸς κινήματά τινα ἐξηχούμενα· Ὅμηρος δὲ περὶ τοῦ δωδωναίου μαντείου φησὶν, ὅτι Σελλοὶ δωδωναίων ἔθνος, ἱερεῖς τῆς φηγοῦ προεβάλλοντο, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ φηγῷ, μαντεῖον ἦν τοῦ Διὸς ἢ καλουμένη δωδωναία δρυὸς· οὗτοι οὖν οἱ ἱερεῖς οἷα θεοῦ τυγχάνοντες θεραπευταὶ ἀγνεύοντες ἑαυτοὺς, οὔτε ἐλεύοντο, οὔτε ἐπὶ κλίνης ἐκάθευδον ἀλλὰ χαμαὶ, ὡς αὐτὸς Ὅμηρος ὧδε φησὶ δι' ἐπῶν ὡς παρ' Ἀχιλλέως εὐχομένου· — Ζεῦ ἄνα δωδωναίε πελασγικῆ τηλόθι ναίων II. π. 253.
— Δωδώνης μεθέων δυσχειμέρου ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ — σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι. — Ἄλλος δὲ φησὶν, ὅτι τὸ μαντεῖον τοῦτο τὸ λεγόμενον δωδωναία δρυὸς τὸ τοῦ Διὸς γυναικῶν ἦν ἐκείνων οὐσῶν τῶν προφητίδων· καὶ εἰσήεσαν οἱ μαντευόμενοι περὶ τὴν δρυὸν· ἡ δὲ δρυὸς δῆθεν ἐκινεῖτο, καὶ λοιπὸν αἱ γυναῖκες ἐφθέγγοντο, ὅτι τάδε προλέγει ὁ

Ζεὺς· ἐκέϊσε δὲ καὶ λέβητος ἐν Δωδώνῃ ἦν, καὶ γὰρ ἀνδριάς ἐφ' ὕψους τίς εἰστίκει βασιτάζων ῥάβδον, καὶ παρ' αὐτὸν ἴστατο λέβητος· οἱ οὖν μαντευόμενοι ἤρχοντο παρά τὸν τόπον τούτων, καὶ ἤρχοντο· ὅτε οὖν ἤθελε, φησὶν, ὁ θεὸς χρησμοῦδῆσαι, ὁ ἀνδριάς ἐκεῖνος ἔπαιε τῇ ῥάβδῳ τὸν λέβητα, εἶτα ἤχει ὁ λέβητος, καὶ ἐκ τοῦ λέβητος ἦχος τίς ἀπετελεῖτο ἐναρμόνιος, καὶ ἐνεφεροῦντο αἱ προσφῆτιδες, καὶ ἔλεγον ἅ αὐταῖς ὁ δαίμων ἐνέβαλεν.

Δαίμων τ' Αἰγύπτου θεὸς κενεγόρος Ἄμμων.

Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ περσικὰ στρατοπεδεύων, τὴν μὲν Λιβύην παρελθὼν, ἐπὶ τὴν ἀμμωνιακὴν χώραν παραγενόμενος, ἱερὰ τελέσας Ἄμμωνι τῷ ἐγχωρίῳ θεῷ, χρησμὸν αὐτὸν φῆναι λιτάζεται· τούτων δὲ πατέρα πρὸς τῆς οἰκείας μητρὸς Ὀλυμπιάδος εἶναι πυθόμενος, ὡς πατρὶ τὲ προσευχόμενος ἐξελιπάρει· τὸν μὲν οὖν χρησμὸν ὡς ἤτησε κατ' ὕπνου παρασχόμενος, προσέταξε τέμενος καὶ πόλιν αὐτῷ δεῖμασθαι, κατὰ τὴν πρωτεύειδα Φαρίαν νῆσον, ὃ καὶ πεποιήκεν ἐκ τοῦ περσικοῦ ἐπανελθὼν πολέμου· Γρηγόριος οὖν ὁ θεῖος κενεγόρου, τούτ' ἔστι ματαιολόγον, τὸν Ἄμμωνα διαγορεύει, διότι καὶ τὸν χρησμὸν κατὰ μίμησιν Ἀπόλλωνος ὑποφαίνει.

259. Βράγχη δ' ἐπὶ τοῖσιν καὶ ἔφρουεῖς Ἐπίδουρος.

Ὅτι φησὶν ἰχθυόμερφοι ὄντες αἱ τῶν αἰγυπτίων θεοί, βράγχην ἔχουσι καὶ λόφον ὑπὲρ κεφαλῆς· λόφος δὲ ἐστὶν ὁ Ἐπίδουρος ἀνατεταμένος καὶ ὑψηλός.

260. Καὶ τελεταὶ κρυπαὶ τε καὶ ὄμμασιν ἀντίωσαι,

261. Κλεινῆς ἐν προτέραισιν Ἐλευσίνος αἴσχηα νυκτός.

Κρυπαὶ τελεταὶ εἰσὶν, αἱ κατὰ τὸν Κελεὸν καὶ Τριπόλεμον· ἡ γὰρ Δήμητρα εἶχε θυγατέρα τὴν Περσεφόνην·

ταύτην ἤρπασεν ὁ Πλούτων· περιῶδσα δὲ ἡ μήτηρ καὶ ζα-
 τοῦσα τὴν θυγατέρα, ἦλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ κατα-
 λυεῖ παρά Τριπτολέμῳ τινὶ ἐν κόφῃ Ἐλευσίῃ οὕτω καλου-
 μένῃ· μαυθάνει οὖν παρά τοῦ Τριπτολέμου ὅτι Πλούτων ἤρ-
 πασε τὴν Περσεφόνην, καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς εὐργεσίας ὀι-
 θωσι τῷ Τριπτολέμῳ τὰ σπέρματα, λέγον ὅτι οἶτον καὶ κρι-
 θὴν, ἐντειλαμένη μὴ φθονῆσαι ἀλλὰ περιελθεῖν καὶ σκορ-
 πῖσαι πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ σπέρματα, ἵνα μάθωσι τὸ σπεί-
 ρειν καὶ γεωργεῖν καὶ ἐσθίειν τοὺς ἡμετέρους καρπούς· πά-
 λαι γὰρ ἤσθιον τὰς βαλάνους ἐκ τῶν φηγῶν, ὅθεν ἀπὸ
 τῆς φηγῶ τὸ φαγεῖν εἴρηται· λέγεται δὲ ὅτι Τριπτόλεμος
 λαβὼν ἄρμα δρακόντων πτερωτῶν, καὶ συμπαραλαβὼν καὶ
 τὸν Κελεόν, οὕτως ἐπλανᾶτο, καὶ φιλοτιμούμενος τὰ σπέρ-
 ματα δέδωκεν· ἀλλὰ καὶ θεσμὸν τινὰ μυστηρίων ἐδίδασκεν
 ἅ τινά τελοῦνται οἱ Ἕλληνες· ὡς γὰρ παρά ταῖς θεοδιδά-
 κταις χριστιανῶν ἐστὶ τὸ φώτισμα, οὕτως καὶ παρ' ἐκεί-
 νους ἡ ταιάδε· ἡ δὲ ταιαύτη τῶν ἑλλήνων ἐορτὴ λέγεται μυ-
 στήρια καὶ ἐλευσίνια καὶ θεμητήρια· εἴρηται δὲ τῷ θεολόγῳ
 καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς τὰ μὲν εὖ παιῆσαι, τὰ δὲ εὖ παθεῖν
 τὴν Δήμητραν· τὸ μὲν οὖν εὖ παθεῖν ἐστὶ τὸ μαθεῖν περὶ
 τῆς Περσεφόνης καὶ στῆναι τῆς πλάνης, τὸ δὲ εὖ παιῆ-
 σαι τὸ παρασχεῖν ἀντὶ τῆς ταιαύτης χάριτος ταῖς ἀνθρώ-
 πους σπέρματα.

Αὐλῶν τε φρυγίων μανίη τόκος ἔκτομος ἡχή.

262.

Ἐν τῇ Φρυγίᾳ Ἰρέα ἡ μήτηρ τῶν θεῶν ἐσεβάσθη· Διὸς
 μὲν καὶ Ποσειδῶνος καὶ Πλούτωνος καὶ Ἥρας μήτηρ ἡ Ἰρέα
 τούτων τῶν θεῶν, γυνὴ δὲ Κρόνου· ταύτη οὖν ἐν τῇ Φρυ-
 γίᾳ ἐγίνοντο τελεταὶ τινές, καὶ ἐνθουσιῶντες οἱ τελοῦντες
 καὶ τελούμενοι καὶ ἐξιστάμενοι ἑαυτῶν, κατέτεμνον τὰ μέλη

ὑπὸ ξίφους, μὴ αἰσθανόμενοι ὅτι τέμνουσιν ἑαυτοὺς· καὶ αὐ-
λαὶ τινὲς κῦλον καταθέλοντες αὐτοὺς καὶ παρεγείροντες
περὶ τὴν ἐκτροπὴν· ἄχρι δὲ τοῦ παρόντος τινὲς περὶ τὰ ὄρη
τῆς Καρίας Ἕλληνες ἀλόγιστα κατατέμνουσιν ἑαυτοὺς, ὡς
λόγος, τῇ παλαιῇ τούτῳ κρατούμενοι ἔθει· οἱ μὲν οὖν φρύ-
γες, ὡς ἔφημεν, κατέτεμνον ἑαυτοὺς μαχαίραις, οὐκ ἀπο-
κτεῖναι θέλοντες ἀλλὰ μόνον αἰμάξαι· τούτο δὲ ἐποίουν κη-
λούμενοι αὐλαῖς, ἵνα καὶ ἀπλῶς φέρωσι πληττόμενοι· μετὰ
δὲ τὰς πληγὰς, πρὸς ἀκαθάρτους μίξεις ἐχώρου, γυναι-
κῶν δὴ λέγω οὐκ ἀνδρῶν.

263.

Δικταῖοι κορύβαντες ἐνόπλια μαργαίνοντες.

Κρόνος τῇ Ῥέα γενόμενος σύνοικος, ἅπερ ἔτικτεν αὕτη
παιδίᾳ λαμβάνων αὐτὸς κατέπινε· καὶ οὕτως ἐπὶ πολλῶν
τούτου γενόμενου, ἄτεκνος ἔμενεν ἡ Ῥέα· ὅτε οὖν ἐγέννησε
τὸν Δία ἡ Ῥέα φεβουμένη μή πως καὶ τούτο τὸ βρέφος
καταποθὲν ἀπόληται, λίθου μὲν σπαργανώσασα δέδωκε τῇ
Κρόνῳ ὡς βρέφος καταπιεῖν, τὸν δὲ Δία ὑπεξέθετο ἐν τῇ
Κρήτῃ, καὶ παρέταξε τῇ βρέφει τούτῳ τοὺς κορύβαντας καὶ
τοὺς κουρήτας ὀρχεῖσθαι καὶ κροτεῖν καὶ κτυπεῖν τὰ ὄπλα
αὐτῶν καὶ γίνεσθαι τινὰ ἦχον τὸν θυνάμενον ὑποκλέπτειν
καὶ παρακροῦειν τὸν ἐκ κλαυθμοῦ τοῦ παιδίου ἦχον, ἵνα
μὴ, φησὶν, ὁ Κρόνος μαθὼν πεῦ κρύπτεται τὸ παιδίον,
τούτο λαβὼν καταπίῃ· τούτων μὲν οὖν μὲνηται τῶν ἑαυτοῦ
λόγων ὁ Θεῖος Γρηγόριος ἀλλαγῶ φάσκων ὧδε. — Οὐ Διὸς
ταῦτα γοναὶ καὶ κλοπαὶ τοῦ κρητῶν τυράννου, καὶ Ἕλλη-
νες ἀπαρέσκωνται· οὐδὲ κουρήτων ἦχοι καὶ κρότοι, καὶ ὀρ-
χήσεις ἐνόπλοι θεῶν κλαίοντες ἦχὸν συγκαλύπτουσαι, ἵνα
λάθῃ, πατέρα μισότεκνον· δεινὸν γὰρ ἦν ὡς παιδίον κλαυθ-
μυρίζεσθαι, τὸν ὡς λίθον καταποθέντα· πατήρ μὲν οὖν μι-

αἰτεκνος ὁ Κρόνος, ἰσπεὶ τοῦς τιταμένους ἐν τῆς Ῥέας κατ-
 ἔπεινο· παιδίον δὲ κλαυθμιζόμενον ἔστιν ὁ Ζεὺς· κωφῆ-
 τες δὲ καὶ κερύβαντες αἱ παρὰ τῆς Ῥέας ἄρχισσάται τιταγ-
 μέναι, πυρρίκην γὰρ ἔρχισιν ταύτην καλεῖσαι· κτύπου γάρ
 τινα ἐν ταῖς ἀσπίσιν ἐπίσκειν αὐταί, πρὸς τὸ ὑπεραρχίσσασθαι
 τὸν κλαυθμὸν τοῦ παιδίου· αἱ μὲν οὖν σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων,
 θεὸν εἶναι τὸν Δία φασί· Γρηγόριος δὲ ὁ θεῖος θεολόγος
 τὴν δημόσθην ἱστορίαν εἰ καὶ τίθειται τοῦτον κρητῶν τύραν-
 νον ποιούμενος οὕτως λέγει· ὅτι Ζεὺς τύραννος ἦν Κρήτης,
 καὶ θέλοντες αὐτὸν θεραπεύειν αἱ ὑπὸ κείνῳ, ἐμυθεολόγουν ὡς
 ἐκ Κρόνου τινὸς καὶ Ῥέας τὴν γέννησιν ἔσχεν, ἐπεὶ γόσθς
 ἀνθρώπος ἦν καὶ λίαν ἀσεβέστατος, διὸ καὶ ἐπάγει· κἄν
 Ἕλληνες ἀπαρέσκωνται, καὶ γὰρ οὐ βούλονται τοῦτον ἔλ-
 ληνες ἀνθρώπου εἶναι ἀλλὰ θεόν· στηλιτεύουσι δὲ τὴν τού-
 των ἀνοιαν ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος, καὶ τὸν τάφον ἐν
 Κρήτῃ εἶναι λέγει τοῦ Διὸς· ὁ γὰρ Ζεὺς ἐκεῖσε τραφεῖς καὶ
 ἀποθανῶν, εἰς τάφον ἐτέθη ὅς τις τάφος ἐπιγραφὴν ἔχει,
 τὸν Δία κατακτεῖσθαι αὐτόθι, ἔλεγχον ὄντα τῶν λεγόντων
 θεὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ γὰρ ἐλέγχονται ὅτι καὶ ἀνθρώπος
 ἦν καὶ τέθνηκε, καὶ κεῖται ἐν Κρήτῃ· ὡς δὲ τινες, ὅτι καὶ
 σκηπτὸν δεξάμενος ἐκεραυνώθη, τοῦ ὄντως θεοῦ τῷ δυσ-
 σεβεστάτῳ καὶ ψευδωνύμῳ θεῷ πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦ-
 μα καταγιγῶδες μερίδα ποτηρίου κατ' οὐρανόνθεν ἐπομβρήσαν-
 τες τῷ ἀμαρτωλῷ.

Βάχχαι τ' ἀμφὶ γόνον σεμελήϊον οὐρεσιφοῖται.

264.

Βάχχαι καὶ σαιληνοὶ θαίμενες τινὲς εἰσὶν ὅπαδοὶ καὶ ὁμο-
 κέλευθοι τοῦ Διονύσου· μέμνηται δὲ τούτων καὶ ἄλλοσε Γρη-
 γόριος ὁ θεῖος ὡς φάσκων· αἶθε Διόνυσος ταῦτα, καὶ μη-
 ρὸς ὠδίνων ἀτελὲς κῆρυμα· ὡσπερ ἄλλο κεφαλὴ πρότερον,

καὶ θεὸς ἀνδρόγυνος, καὶ στρατὸς ἔκλυτος, καὶ χερὸς με-
 θυόντων, καὶ θηβαίων ἄνοια, καὶ Σεμέλης κεραυνὸς προσ-
 κυνούμενος. Σεμέλη μὲν θυγάτηρ γέγονε Κόδμου τοῦ Θη-
 βῶν βασιλείως· ταύτης ἠράσθη ὁ Ζεὺς καὶ συνεγένετο αὐ-
 τῇ, καὶ εἰς ζῆλον καὶ φθόνον ἐκίνησεν Ἥραν τὴν γυναῖ-
 κα αὐτοῦ· ζηλοτυπήσασα οὖν ἡ Ἥρα, ἀπέρχεται πρὸς τὴν
 Σεμέλην καὶ λέγει αὐτῇ, ὅτι ἀπατᾷ σε τὸ ὄλον· οὐδὲ γὰρ
 Ζεὺς ἐστὶν ὁ συγγινόμενός σοι· ἐμοὶ γὰρ φησὶν ὅτε συγ-
 γίνεταί μετὰ ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν συγγίνεταί· ἐὰν οὖν
 ἔλθῃ πρὸς σέ ὁ Ζεὺς εἰπέ αὐτῷ, ὅτι ὡς συγγίνῃ τῇ Ἥρα
 οὕτως σύνελθέ μοι, καὶ εἰ μὲν συγγίνεταί σοι μετὰ βρον-
 τῶν καὶ κεραυνῶν, τῷ ὄντι ὁ Ζεὺς σοι συγγίνεταί· εἰ δὲ
 ἄλλως πῶς, οὐκ ἔστιν ὁ Ζεὺς· ταῦτα ὑποσεμένης τῆς Ἥρας,
 ἐλθόντος τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Σεμέλην, ἠτήθη παρ' αὐτῆς
 συγγενέσθαι αὐτῇ ὡς τῇ Ἥρα συγγίνεταί· εἶτα συγγεινο-
 μένου μετὰ κεραυνοῦ, ἀπέθανεν· ὁ οὖν Ζεὺς θάττον τὸ ἔμ-
 βρυον ὃ ἦν ἐν τῇ Σεμέλῃ λαβὼν, ἔβαλεν εἰς τὸν μηρὸν
 καὶ ἔρραψεν ἕως οὗ γένηται τῶν ἐννέα μνηῶν· ἦν δὲ οὗ-
 τος ὁ Διόνυσος ἀτελὲς μὲν κύημα, τοῦτο τὸ ἔμβρυον τὸ
 βληθὲν εἰς τὸν μηρὸν. Καὶ ἄλλος δὲ ποιητῆς δύστακου κα-
 λεῖ τὸν Διόνυσον ὧδε λέγων· εἶπε δὲ φύτλην Βάκχου δις-
 στόχοιο· - τὸ δὲ λέγειν ὡσπερ ἄλλο κεφαλῆ πρότερον, περὶ
 τῆς Ἀθηνᾶς φησὶ· ταύτην γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὁ Ζεὺς
 ἀνέδωκε κατωπλισμένην· οὕτω δὲ καὶ περὶ ταύτης ὁ προ-
 λαβὼν ἔφησε παιτῆς - τεύχεσιν ἀστράπτουσαν ἀνηκόντιζεν
 Ἀθήνην· - τοῦτον μὲν τὸν κεραυνὸν, ἢ τῶν θηβαίων ἄνοια
 σέβει καὶ προσκυνεῖ· καὶ γὰρ ἐπὶ μαρῖα διαβάλλονται θη-
 βαῖαι, καὶ ἔσι παρσιμία ἢ λέγουσα, ἢ Βαιωτία ἕς· προσ-
 κυνοῦσι δὲ τὸν κεραυνὸν, ὅτι τὴν Σεμέλην κατέφλεξεν ἦτις

ἦν Κάδμου θυγάτηρ τοῦ βασιλέως αὐτῶν· οὗτος μὲν οὖν ὁ Διώνυσος λέγεται τοῦ αἵνου καὶ τῆς μέθης ἕφορος εἶναι, καὶ αὐτὸν δὲ μέθυσον ποιῶσι καὶ τοὺς Βάκχους καὶ Σαλευσὺς σὺν αὐτῷ μεθύτους ἀναγορεύουσιν· Ἦρα γὰρ αὐτῷ τὸ μεθύσκεσθαι εἰσηγήσατο ἵνα γένηται παράφρων, ἀφ' ἧς γίγνεται γὰρ αὐτῷ ἡ Ἦρα ὡς υἱῷ τοῦ Διὸς, ἐξελιγύπει γὰρ τοὺς ἐκ Διὸς γεννωμένους.

Καὶ νυχίης Ἐκάτης κακὰ φάσματα.

265.

Τὴν Ἐκάτην θεὸν εἶναι νομίζουσιν Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν αὐτὴν λέγουσιν εἶναι τὴν Ἄρτεμιν, οἱ δὲ τὴν σελήνην· ἄλλοι δὲ ὠδικὴν τινα θεὸν ἐν φάσμασιν ἐκτόποις φαινόμενῃ τῷ ἐπικαλουμένοις αὐτήν, μάλιστα δὲ φαίνεται τῷ καταραιμένοις· τὰ δὲ φάσματα αὐτῆς δρακοντοκέφαλοι φαίνονται ἄνθρωποι, καὶ ὑπερμήκεις καὶ ὑπερμεγέθεις, ὡς ἐκ μόνης τῆς θεᾶς καταπλήξαι καὶ δαιματώσαι τοὺς ὄρωντας.

Ὡς δὲ ναοῖο

Μιθραίου κακὰ ἔργα καὶ ὄργια οὐκέτ' ἄπιστα.

266.

Τὸν Μίθραν ἄλλοι μὲν ἄλλως ἐνόμισαν, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἥλιον, οἱ δὲ τὸν ἕφορον τοῦ πυρὸς, ἄλλοι δὲ ὠδικὴν τινα δύναμιν· γίνονται δὲ τούτῳ τῷ Μίθρῳ τινὲς τελεταὶ καὶ μάλιστα παρὰ χαλδαίαις· οἱ δὲ τελούμενοι τῷ Μίθρῳ, κατὰ βαθμὸν τινὰ κολάσεων ἐτελοῦντο· πρότερον δὲ τὰς ἐλαφροτέρας κολάσεις παρελάμβανον, καὶ εἶθ' οὕτως τὰς δραστηκωτέρας, οἷον πρότερον ἐλίμωττον αὐτοὺς τοὺς τελούμενους ἐπὶ πεντήκοντα τυχὸν ἡμέρας· εἶτα εἰ ἦγαγον καρτερικῶς, ἐποίουν αὐτοὺς πάλιν ξυσθῆναι ἐπὶ δύο ἡμέρας· εἶτα πάλιν εἰς χιόνα ἐμβληθῆναι ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας· λέγονται δὲ τοῦ Μίθρου αἱ κολάσεις ὀγδοήκοντα εἶναι, ἅς κατὰ βαθμὸν δεῖ τὸν τελεσθησόμενον παρελθεῖν· πρὸς μὲν

οὐν αἷς ἔφαμεν , καὶ διανήξασθαι ὕδωρ πολλὰς ἡμέρας , εἰς πῦρ ἐμβαλεῖν ἑαυτὸν , ἐν ἐρήμῳ διαιτησῆναι , καὶ ἀσιτῆσαι , καὶ ἄλλα πολλὰ , ἄχρις οὗ τὰς ἐγδοήκοντα κολάσεις παρέλθαι· ἀδύνατον δὲ παρ' αὐτοῖς τὰς τοῦ Μίθρου τελεῖσθαι τελετὰς τὸν μὴ διὰ πασῶν παρερχόμενον τῶν κολάσεων , καὶ δεικνύοντα τινὰ ἑαυτὸν ὄσειν καὶ ἀπαῶν.

267.

Γαλλαίης Κυβέλης ὀλολύγματα.

Αἰγύπτιοι μὲν κνώδαλα τιμῶντες καὶ ἐρπετὰ τὰς ἴβεις ἐσέβοντο , καὶ τοὺς κροκοδείλους καὶ τοὺς ὄφεις , τὰς αἰλούρους καὶ γαλαίας , καὶ τινὰ γένη τῶν ἰχθύων , ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἑαυτοῖς ἀτιμίαν περιζόμενοι· τῆς δὲ τῆς γαλλαίας ἐναλλαγῆς κραυγὴν , ἀπὸ διηγήσεως παρελάβομεν , ὅτι κατὰ τινὰ τόπον ἐπίσημον ἦν ἄγαλμα τοῦ Διὸς· τούτῳ δὲ τῷ ἀγάλματι θυσίας τινὰς προσέφερον , καὶ φωνῆς γαλλαίας ὡς ἀπὸ τοῦ ἀγάλματος ἐρχομένης , ἀντελαμβάνοντο· ὁ δὲ τούτῳ προσκαρτερῶν ἱερεὺς , λυχναφίας τινὰς καὶ φωταυγίας κατὰ τινὰ λόχον ποιῶν , ὡς ἀπὸ τοῦ ἀγάλματος ἐρχομένης προσγινόμενας ὑπέφθευρε γυναῖκας τούτου τὸν τρόπον· ἔλεγε φησὶν αὐταῖς ὅτι ὁ Ζεὺς ἐρασθεῖς βούλεται σοι συγκαθευθῆσαι· τῆς δὲ προθύμως ἐπομένης , τιαυτας φωνὰς καὶ λαμπάδας ἐποίηε ὥστε δειματῶσαι τὴν παροῦσαν· αὐτὸς δὲ σχηματιζόμενος τὸν Δία , τὴν τιαυτὴν διὰ πάσης ὑποφθείμων νυκτὸς , προύπεμπεν ἕω· ἂψ δὲ γυναικὶ σωφρόνι περιτυχὼν καὶ φιλόνδρῳ , φηραθεῖς τῆς ἐσχάτης ἀπέλαυσεν αἰσχύνῃς· γαλλαίη δὲ ἐστὶν ἡ Πρία· Γάλλος γάρ τις ἄσων καὶ τυμπανίστην ἐπὶ τὸ ταύτης ἱερὸν ἐπορεύετο· δριμύες δὲ χειμῶνος τούτου καταλαβόντος , σπηλαίῳ κατέφυγεν ἔχων μετ' ἑαυτοῦ τὰ κύμβαλα , καὶ τὸ τύμπανον ἀνασειτάς , τὸν μὲν εἴηρα ἐκαθεβεί· ναὸν δὲ ἀναθεῖς αὐ-

τῆ, γαλλαίης Κυβέλης ἐκονομάζει· ταύτη δὲ αἱ θεοὶ ἀντιθέσαν.

Ὅσα τε Νεῖλον

Καρποδότῃν τίουσιν ἐν αἴσχεσιν, ἀνδρογύνεσιν.

264

Τὸν Νεῖλον αἰγύπτιοι ὡς θεὸν τιμῶσιν ἐν τῇ ἀνοβίᾳ, καὶ τοῦτον εὐφήμεον ὡς εὐφορίας αἴτιον, αὐτὸ τὸ αὐξομενον ὕδωρ οἴομενοι θεὸν εἶναι· φησὶν οὖν Ἀρισταίνετος ὁ ἱστορικός, ὅτι ἐορτάζουσιν αἰγύπτιοι τῷ Νείλῳ ἐορτὴν πανδημεὶ πάντες καὶ πᾶσαι ἐρχόμεναι παρά τὰ θεάτρα τῶν πόλεων, κάκῃσθε θεινῶνται ἕκαστος ὃ ἔχει, χροῦς τε συσησάμεναι γυναῖκες ἄδουσι τῷ εἰδύλῳ ἠδᾶς ἅς τῷ Διὶ ἄδονται ὡς τῷ Νείλῳ, τοῦ Διὸς ἔργον ποιῶντος καὶ ἄρθοντος τὴν χώραν· ἀνδρογύνων δὲ φησι τιμᾶς, τῷ πανδημεὶ τοὺς ἄρρενας ἅμα γυναῖξιν ἐμβακχεύεσθαι, καὶ πολλάκις ὡς ἐν μέθῃ καὶ ἀσελγαίνειν.

Ἴσιδος Ὀσίριδος τε μυκήματα δακρυσέοντα.

265.

Αὕτη ἡ Ἴσις ἐνομήσθη τῇ Ἰῶ τῇ ἄρπασθείσῃ ἀπὸ τοῦ Διὸς· ὁ γὰρ Ζεὺς, φησὶν, ἤρπασε τὴν Ἰῶ, καὶ φοβούμενος τὴν Ἥραν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, μετέβαλε τὴν Ἰῶ εἰς βοῦν, καὶ ποτὲ μὲν εἰς λευκὴν, ποτὲ δὲ εἰς μέλαιναν, ποτὲ δὲ εἰς ἰάξουσαν, καὶ οὕτως ἐπλανᾶτο μετ' αὐτῆς· ἤλθεν οὖν καὶ ὁ Ζεὺς μετὰ τῆς Ἰῶς πλανώμενος· καὶ τιμῶσιν αἱ αἰγύπτιοι τὴν Ἰῶ ἢ τὴν Ἴσιν· διὸ ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος αὐτῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κέρατα βοῶς ἐγγλύφουσι σημαίνοντες τῆς κόρης τὴν ἐπὶ βοῦν μεταβολὴν. Ὁ δὲ Ὀσιρις παρ' αἰγυπτίαις ἐνομήσθη θεός· καὶ αἱ μὲν λέγουσιν αὐτὸν εἶναι τὸν Διόνυσον, αἱ δὲ ἕτερον· τοῦτον οὖν τὸν Ὀσιριν ὑπὸ τοῦ Τύφωτος ἐσπαράχθαι φασὶ, καὶ μέγα πένθος γενέσθαι τοῖς αἰγυπτίαις, ὥστε ἐπὶ πάντα χρόνον μνήμην

παιῖσθαι τοῦ σπαρχμοῦ τοῦ Ὀσίριδος· ὡσπερ δὲ φασὶ τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐσπαράχθαι, οὕτως καὶ Ὀσιριν ὑπὸ τοῦ Τύφρονος· δαίμων δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Τύφρον· μυκήματα δὲ φασὶ δακρύων ἄξια, τὸ τὴν Ἰσιν εἰς βούν μεταβληθῆναι καὶ μυκᾶσθαι, καὶ τὸν Ὀσιριν διεσπαράχθαι καὶ πενθεῖσθαι.

270. Καὶ Σάραπισ ξύλον αὖεν ἔχων δηλήματα μῦθον,

271. Καὶ μόσχος πολύσαρκος Ἄπις καὶ Μέμφις ἄνοια.

Ταῖς αἰγυπτίαις ὑπὲρ χρόνον τινὰ κατὰ περίεσον ἐγεννᾶτο βούς, ἐκ σέλατος σελήνης συλληφθεὶς ὁ βούς, ἐκαλεῖτο δὲ παρ' αὐταῖς Ἄπις· ἔχει δὲ καὶ τινὰ σημεῖα περὶ τὴν εὐράν καὶ τὴν γλῶτταν, ἐξ ὧν σημείων ἐγνωρίζετο ὅτι ὁ Ἄπις ἐστὶ τούτου οὖν τοῦ βούος γεννωμένον, ἐσρτήν ἐποίουν αἱ αἰγυπτίαι, ὡς θεοῦ αὐταῖς ἐπιδημήσαντος, καὶ παρετίθεσαν τῇ βοῇ ἐν φάτῃ πανδαισίαν πολλὴν εὐωχοῦντες τὸν θεὸν Ἄπιν.

Καὶ σὺ λάκαινα τάλαινα διασασθὸν ἔνθα καὶ ἔνθα

272. Τεμνομένων μᾶστιξι νέων ἐπιβώμιος ἀλκή.

273. Λακεδαιμόνιοι πρὸς καρτερίαν γυμναζόμενοι, ἐσρτήν ἐποίουν ἐν ἧ ἐμάστιζον ἀλλήλους καὶ ἀνδρείαν τινὰ ἐκ τούτου ἐπαιδεύοντο, ἵνα καρτερικῶς ἔχαιεν περὶ τοὺς πολέμους· ἐτίμων δὲ αἱ λάκαινες ἐν τῇ ἐσρτῇ τῶν μαστιγιῶν τὴν Ἄρτεριν· ταύτην γὰρ φασὶ παρθένον θεόν, καρτερικὴ γὰρ ἢ παρθένος καὶ ὑπεράνω πάσης θαλάσσης καὶ ἐμπαθείας· μαλακίαν δὲ λέγει τετιμηκέναι τοὺς λάκαινας καὶ θρασύτητα, ὀλλαχεῦ τῶν ἑαυτοῦ λόγων ὁ θεολόγος ὡς εἰσάσκων, αἱ γὰρ αὐτὰ, καὶ μαλακίαν ἐτίμησαν καὶ θρασύτητα ἐσεβάσθησαν· μαλακίαν μὲν ἢ ὅτι ἐπαίουν καὶ τινὰ ἐσρτήν συσσιτίαν καλουμένην, ἐν ἧ καινῶς πάντες ἦσθιεν καὶ εὐωχοῦντο καὶ ἐθελύοντο, ἢ ὅτι κακῆ τὸ τῆς παιδεραστίας ἐπενέμετο πάθος, ὡσπερ ἔχομεν περὶ τοῦ Παιουσανίου καὶ τοῦ Ἀργι-

λίαν, ἵτι παιδικὰ ἦν ποτὲ Ἀργύλιος τοῦ Πικουσανίου· τὸ δὲ
 θρασυτέτα σεβασθῆναι, περὶ τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀν-
 δρείας ὁ λόγος ἦν· τῇ γὰρ πλείν καρτεροῦντι ὄστρον ἐδίδοτο·
 ἡ μὲν ται θεὸς Ἀρτεμις παρθένος εὔσα καὶ σώφρων, ἔρωσι
 ἔχαψε τοῖς ἐπιβωμίαις αἵμασι καὶ ταῖς τῆς ξενικτενίας.

Καὶ γετικὸς Ζάμελξις οἴστεύων δι' ὀμίλου.

274.

Ἔστι δέ τις καὶ ἀλλαχοῦ τῶν ἑαυτοῦ λόγων, ἧς ἐπι-
 μέμνηται ἱστορίας, τὸν Ἀβάριδος τοῦ ὑπερβωραίου εἰστόν·
 οὗτος δὲ ὁ Ἀβαρις, ὡς Ἡρόδοτος φησὶν, ἐξ ὑπερβωραίων
 ἦν ἄνθρωπος τις· αἱ δὲ ὑπερβωραῖοι ἀρκτικώτεροι εἰσὶ καὶ
 ἐνδοτέροι τῶν σκυθῶν· οὗτος οὖν ὁ Ἀβαρις λέγεται ἔνθεος
 γενόμενος, περιῖεναι τὴν Ἑλλάδα κύκλῳ μετὰ βέλους, καὶ
 χρησμοὺς τινὰς καὶ μαντείας λέγειν ὡς ἔνθεος· Λυκοῦργος δὲ
 ὁ ῥήτωρ μέμνηται τοῦ Ἀβάριδος ἐν τῇ κατὰ Μενεσαίχμου
 λόγῳ λέγων, ὅτι λιμοῦ γενομένου ἐν ταῖς ὑπερβωραίαις, ἦλ-
 θεν ὁ Ἀβαρις ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐμισθώτευσεν τῇ Ἀπόλ-
 λωνι, καὶ ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ τὸ χρησμολογεῖν, καὶ οὗ-
 τως κρατῶν τὸ βέλος ὡς σύμβολον τοῦ Ἀπόλλωνος, τοξότης
 γὰρ οὗτος ὁ θεὸς, περιήει χρησμολογῶν ὄλην τὴν Ἑλλάδα.

Πάντα θεῶν ταύρων τε κακὴ ξείνισσι θυήλη.

275.

Ταῦροι ἔθνος ἐστὶ περὶ τὴν Σκυθίαν· ἐν τούτοις μετ-
 ετέθη ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἡ θυγάτηρ Ἀγαμέμνωνος Ἰφι-
 γένεια ἐν τῷ μέλλειν αὐτὴν θύεσθαι ὑπὲρ ἑλλήνων ἐν τῇ
 Αὐλίδι, ὑπὲρ ἧς ἔλαφον ἡ θεὸς ἀμείψασα δέδοκεν θῦσαι·
 αὕτη οὖν ἡ Ἰφιγένεια εὔσα ἐν ταῖς Ταύροις διὰ τὸ μὴ γνω-
 σθῆναι παρὰ τῶν ἐπιξενομένων τις ἐστίν, ἐπέτρεπεν αὐ-
 τοῖς θύειν τῇ Ἀρτέμιδι· καὶ αὕτη ἦν ἡ ξενικτενία ἣν λέ-
 γει ὁ θεῖος Γρηγόριος ἀλλαχοῦ φάσκων ἐπὶ λέξεως, οὐ δὲ
 Ταύρων ξενικτενίαι· καὶ αὐθις· καὶ τὴν ἀντιθεθεῖσαν ἔλα-

φον τῆς παρθένου· ὕστερον δὲ Ὀρέστης, υἱὸς δὲ καὶ αὐ-
τὸς Ἀγαμέμνωνος, δειματούμενος ὑπὸ τῶν Ἑρινύων, καὶ
ἐλθὼν παρὰ τοῖς Ταύροις καὶ συλληφθεὶς ὡς ξένος ἐπ' ἀναι-
ρέσει, καὶ προσενεχθεὶς ὡς ἱερεία τῆ Ἰφιγένεια, ἐπεγνό-
σθη διὰ τοῦ ἐλεφαντίνου ὄφου, καὶ ἀρείσθη τῆς θυσίας·
οὕτως λοιπὸν λαβὼν ὁ Ὀρέστης τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν, λέγων
δὴ τὴν Ἰφιγένειαν, κομίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα.

276. Καὶ Πολύμνιο (1) καλοῖο θεὸς φαλὸν ἀμφαγαπάζων

277. Δουράτεον.

Λέγεται μειράκιον ἐρασθῆναι τοῦ Διονύσου· εἶτα τοῦτο
πρὶν ἐπιτύχη τῆς ἀσελγείας etc. ut p. 155-156. μέμ-
νηται δὲ τούτων ὁ θεῖος Γρηγόριος καὶ ἀλλαχῶ φάσκων,
οὐδὲ φαλλοὶ τινες καὶ ἰσχύφαλλαι αἰσχροὶ καὶ τοῖς σχήμασι
καὶ τοῖς πράγμασι· ἐν γὰρ τῇ τοῦ Διονύσου ἐορτῇ, φαλ-
λοῦς δερματίνους etc. ut loc. cit. τοῦτο δὲ ἐποίουν τι-
μῶντες τὸν ἐραστὴν τοῦ Διονύσου· - οὕτως δὲ ὁ παῖς Πο-
λύμνος ἐκαλεῖτο.

Μάχλην τε Κύπριν τίουσα ἐορτή.

Τὴν Κύπριν εἶναι φασὶ τὴν Ἀφροδίτην, περὶ ἧς ἀλλα-
χῶ φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος, οὐ δὲ Ἀφροδίτης πορνικὰ μυ-
στήρια τῆς αἰσχροῦς ὡς αὐτὰ λέγουσιν Ἕλληνες καὶ γεννω-
μένης καὶ τιμωμένης· αὕτη μὲν οὖν ἡ Ἀφροδίτη ἐκ τῶν αἰ-
δαίων τοῦ Οὐρανοῦ τὴν γέννησιν μυθεύεται ἔχειν· ὁ γὰρ Κρό-
νος, φησὶν, ὁ υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, λαβὼν τὸ δρέπανον ἀπέ-
κόψε τοῦ ἰδίου πατρὸς τὰ αἰδεῖα καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θά-
λασσαν, καὶ ταῦτα τὰ αἰδεῖα πεσόντα καὶ ἀφρὸν συνάξαν-
τα, ἀπεκύησαν τὴν Ἀφροδίτην· διὸ καὶ Ἀφροδίτη καλεῖται

(1) Cod. heic Προσύμνιο ut in edd. Sed corrigitur infra Πολύμνος.

ως ἐν τοῦ ἄρρου καὶ τῆς καταδύσεως γενεμένη· ταύτη τὴν καὶ τὴν γέννησιν αἰσχροὺν ἔχειν αὐτὴν καὶ τὴν τιμὴν ὁ μίγχα ἀπεφάνητο Στελόγος· ὁμοίως γὰρ αἱ τιμαὶ αὐτῆς δι' αἰσχρουργίας καὶ αἱ ἐέρται δι' ἠδουπαθείας καὶ πορνείας ἐτελοῦντο· καὶ γὰρ καὶ τῆς πορνείας ταύτην ἔφορον εἶναι τὴν Ἀφροδίτην φασί· Κύπρις δὲ λέγεται πᾶν τὸ κατ' ἠδονὴν συνουσιαστικόν, καὶ ἀφροδίσιον αὐτίς.

278.

Κερδαλέη, καὶ Λίνδος ἐφυβρίζουσ' ἱερείσι.

Κερδῶ καλεῖται ἡ ἀλώπηξ, ἐνθεν καὶ κερδαλή ἢ πονηρία καὶ ἡ δολιότης, θέλιον γὰρ καὶ πονηρὸν τὸ ζῶεν τοῦτο ἡ ἀλώπηξ· πορνικὴν οὖν ἐέρτην τιμᾶν τοὺς Ἕλληνας φησὶ πανούργως τὴν ἐπ' ὀνόματι Κύπριν· καὶ γὰρ αὐτὸ κυρίως τὸ πάθος τῆς πορνείας ἐτίμων· Λίνδος δὲ πόλις ἐστὶ παλαιὰ τῆς Ῥόδου· ἐν ταύτῃ ἱερεῖ τῷ θύοντι καὶ θοιωμένῳ τὸν βεῦν αἱ θύοντες κατηρῶντο καὶ διελοιδροῦντο καὶ ὕβριζον ὕβρεις οὐχ' ἑσίας.

Ἐμπεδόκλεις, σὲ μὲν αὐτίκ' ἐτώσια φυσικῶντα,

281.

Καὶ βροτὸν αἰτναίαιο πυρὸς κρητῆρες ἔδειξαν

282.

Σάνδαλ' ἀποβράσσαντες ἐλαφροῦοιο θεοῖο

283.

Χάλκεα, καὶ σὲ βροτῶσιν ἐπ' ἐπαίσχγεα πᾶσιν ἔθηκαν.

284.

Οὗτος Ἐμπεδοκλῆς πυθαγόριος ἦν τὴν φιλοσοφίαν, σικελιώτης τὸ γένος· βουλόμενος δὲ κενδοεξῆσαι ὅτι δὴ ἀνιερῶθη καὶ μετάρσιος γέγονεν εἰς οὐρανοὺς, ἔβαλεν ἑαυτὸν ἐν τῷ ἀναδιδομένῳ πυρὶ τῆς Αἴτνης, τοῦτο δὲ τὸ πῦρ ἔλεγον Ἕλληνες, οἱ τοῦ Ἡφαίστου κρητῆρες· καὶ αὐτὸς μὲν ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ πυρὸς· ὁ δὲ θεὸς βουληθεὶς δημοσιεῦσαι αὐτοῦ τὴν κενδοεξίαν, τὸν σάνδαλον αὐτοῦ ἀποπτυσθῆναι σῶεν ἐκ τοῦ πυρὸς ἐποίησε, καὶ οὕτως ἐγνώσθη ὅτι μετάρσιος μὲν οὐ γέγονε, κατεκάη δὲ ἀξίως τῆς αἰκείας κενδοεξίας.

(*)

Ἡρακλῆς, Ἐμπεδότης, Τροφώνιος, λήξατε μύθων.

Ἡδὴ μὲν ἡμῖν εἴρηται περὶ Νέσσου καὶ Ἡρακλῆς ἐν τῇ ἐξ ἰσχυροῦ ὅτι Διὸς ἀνείρα Νέσσοσ ὁ ἵπποκένταυρος τοξου-
 θείσ τοῦ οἰκείου δέδωκεν αἵματος, ἐπειπὼν αὐτῇ τοῦτο κατ-
 ἔχειν, καὶ εἴ ποτε τὸν Ἡρακλῆν συμβῆ ἄλλης ἐρασθῆναι,
 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ χρίσαι τοῦ αἵματος, καὶ πρὸς τὸν ἑαυ-
 τῆσ πόσον ἐπαναγαγεῖν, ἔπερ Διὸς ἀνείρα παιήσασα, πυρί-
 καυστου τὸν Ἡρακλῆν πεποίηκε, καὶ γὰρ ὑψῆψεν ἐκ τοῦ
 Νέσσου αἵματος τὸ ἱμάτιον, καὶ οὕτως ἑαυτὸν εἰς ποτα-
 μὸν καιόμενον ἔβαλε. Φερμανθέντος δὲ τοῦ ποταμίου ρεύ-
 ματος, οὕτως ἀπώλετο παρὰ τὰς καλουμένασ Θερμοπύλασ.
 ἔχει δὲ τὸ ἔπος ἐπὶ λέξεωσ ὧδε. — ἀμφιτρωνίδαο μέγα
 κλέοσ, ἀλλὰ ἐδάμη — εἴματι σαρκοφάγῳ κῆνοσ ὁ παντο-
 λῆτοσ. — Τροφώνιοσ δὲ καὶ Ἐμπεδότημοσ ὑπῆρχον μὲν ἐκ
 τῆσ Βαιωτίας πόλεωσ Λεβαθίασ, μάντειοσ δὲ τὰσ τέχνασ. καὶ
 οὗτοι δὲ βουλόμενοι κενδοξῆσαι καὶ δεῖξαι ὅτι ἀνελήφθη-
 σαν, ἑαυτοῦσ ἐν τισιν ὑπεβρυχίαισ ἔβαλον τόποισ ἐπὶ τῇ
 τεθνήσκει καὶ μὴ εὔρεσθῆναι αὐτῶν τὰ λείψανα. ἐγνώσθη-
 σαν δὲ ὅτι ἐν σπηλαίοισ ἀπέθανον, διὰ τὸ μαντεῖον φανῆ-
 ναι τὸν τόπον. ἔσι δὲ τισ παραμῖα ἢ λέγουσα, εἰσ Τροφω-
 νίου μεμάντευσαι. εἴρηται δὲ ἐπὶ τῶν ἀγελάσων καὶ ὠχρίων-
 των. πᾶσ γὰρ ὁ καταβαίνων εἰσ τὸ μαντεῖον ἐκεῖνο, ἀγέ-
 λατοσ ἀνῆι καὶ ὠχρίων διηνεκῶσ. ἔλεγχοσ δὲ ἦν οὗτοσ αὐ-
 τῶν τούτων, ὅτι ὠχριεύσαντεσ καὶ μηδέ ποτε ἐν τῇ ὑπο-
 βρυχίῳ γελάσαντεσ τεθνήσκεισιν. ἤξιώθησαν δὲ Τροφώνιοσ καὶ
 Γανυμήδεσ ὁ ἀδελφοσ αὐτοῦ μαντεύεσθαι διὰ τὸ κτίσαι αὐ-
 τοῦσ τὸ ἐν Δελφοῖσ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνοσ ἀπὸ οἰκείου χρῆ-

(*) Est initium epigrammatis LXXXVI. apud Muratorium.

μάτων, μέμνηται δὲ τούτων καὶ ἄλλοτε Γραγῆριος ὁ Σαῖος ὡς φάσκον· καὶ Τροφονίου κατὰ γῆς παίγνια καὶ μαντεύματα· ἐποίουν δὲ τελετὰς τινὰς οἱ κατιόντες ἐν τῷ Τροφονίῳ σπηλαίῳ μαντεύσασθαι, καὶ ὡς χρησμοφιλῆστές ἀνέστησαν ὡχοῖ καὶ ἀγέλαστοι.

Καὶ σύ γ' Ἀρισταίου κενεαύχιστος ἄφροδ' ἄπιστε. 287.

Καὶ οὗτος Ἀρισταῖος βριαυτεὺς ἦν Λεβαδίας ἐμείως τῆς πόλεως, καὶ οὗτος τὸν ἔμοικεν τῷ Τροφονίῳ τρόπον ἀπίστω κενεδοξήσας.

Λ Ο Γ Ο Σ ΞΕ.

ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΛΑΩΠΙΖΟΜΕΝΩΝ.

El. carm.
LXIII.

Ἴσὸν Πηνελόπης, τὸν νύξ' ἴβεν, ἥμαρ ὕφαινον, 41.

Ἐνδοθι τὴν Ἐκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἐλένην. 42.

Πηνελόπη γυνὴ γέγονεν Ὀδυσσεύς· Ὀδυσσεὺς δὲ μετὰ τὸν τραϊκὸν πόλεμον λέγεται πολλὰ πλανηθεῖναι ἐπὶ χρόνον πολὺν· συνήχθησαν οὖν μνηστώρες ἐπὶ τὴν Πηνελόπην καὶ παρεκαθέζοντο αὐτῇ, ἦσθιον δὲ ἀπὸ τῶν Ὀδυσσεύς κτημάτων· ἔλεγεν οὖν τῇ Πηνελόπῃ ἐπιλέξασθαι ὃν ἂν ἐθέλοι, καὶ τούτῳ συζυγῆναι· ἡ δὲ Πηνελόπη μαθεύσα ζῆν τὸν Ὀδυσσεά καὶ προσδεχομένη αὐτὸν, χιτῶνα παικίλον ὑφαίνουσα, τοὺς μνηστῆρας ὑπέκλεπτεν ἐπὶ χρόνον πολὺν· ἔφη γὰρ αὐταῖς, ὅτι τὸν ἴσὸν ἀπαλλάσσουσα, μετὰ ταῦτα μνηστευθήσομαι· αἱ μὲν οὖν τοῦτον ὑπέκλεπτοντο τὸν τρόπον, τὴν ἡμέραν καθεζόμενοι καὶ ὄρωντες ὑφαίνουσαν τὴν Πηνελόπην, αὕτη δὲ νυκτὸς ἀνισταμένη ἀνέλυεν ἅπερ ὕφαινον ἐν ἡμέρᾳ· ἐπὶ πολὺ δὲ τοῦτο ποιούσα, φωραθῆναι λέγεται, καὶ τότε αὐτῇ πάντες ἐπιθέμενοι συνεγένοντο· ἔθεν

συλλαβοῦσα τίκτει τὸν Πᾶνα, διὸ καὶ Πᾶν ἐκλήθη· καθὼς ἐν τῷ ξγ' λόγῳ εἴρηται. Ἐλένη δὲ ἐστὶ περὶ ἧς ὁ τρωϊκὸς συνεκροτήθη πόλεμος πρὸς τοὺς ἔλληνας· πόρνη δὲ ἡ Ἐλένη, καὶ γὰρ Μενελάου σύμβιος οὖσα, τῷ Πάριδι Ἀλεξάνδρῳ ἐπιμανεῖσα, σὺν αὐτῇ εἰς Ὀϊον γενομένη, τὰ μυρία θεινὰ ταῖς ἔλλησι καὶ τρωσὶ προεξένησεν· αὕτη δὲ πρὸς πόλεμον αὐτὸν Ἀλέξανδρον διεγείρει, καθὼς Ὅμηρος ὡς παρ'

- II. ζ. 555. ἐκείνης φησὶν· - Ἔκτορ ἐπεὶ με κατ' αἴσαν ἐνεΐεσας οὐδ' ὑπὲρ αἴσαν· - τοῦνεκά ται ἔρέω, σὺ δὲ σίνθεο καὶ μευ ἄκουσον· - οὔτι ἐγὼ τρώων τόσσον χόλῳ οὐδὲ νεμέσσει - ἤμην ἐν θαλάμῳ, ἀλλ' ἔθελεν ἄχει προτραπέσθαι· - νῦν δὲ με παρειποῦσ' ἄλοχος μαλακῶς ἐπέεσσιν - ὄρμησ' ἐς πόλεμον· - Ἐκάβη δὲ μήτηρ μὲν ἐστὶν Ἐκτορος καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Πολυξένης, γυνὴ δὲ Πριάμου τοῦ τρώων βασιλέως· αὕτη δὲ σώφρων τὰ μάλιστα καὶ τῶν θεῶν προσφιλὴς, ὡς αὐτοῦ λέγοντος ἀκούειν ἐστὶν Ὀμήρου δι' ἐπῶν·
- II. ζ. 288. - αὕτη δ' ἐς θαλάμῳ κατέβησθετο κηῶντα - ἐνθ' ἔσαν εἰ πέπλα παμπόικιλα ἔργα γυναικῶν - σιδωνίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς - ἤγαγε σιδωνίηθεν ἐπιπλῶς εὐρέα πόντου· - τὴν ὁδὸν ἦν Ἐλένην ἀνήγαγεν εὐστατέρειαν· - τῶν ἐν ἀειραμένη Ἐκάβη φέρε δῶρον Ἀθήνη - ὅς κάλλιστος ἔην ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιστος - ἀστὴρ δ' ὡς ἀπέλαμπεν, ἔκειτο δὲ νεῖατος ἄλλων· - βῆ δ' ἰέναι πολλαὶ δὲ μετεσσεύοντο γεραιαί. - Τὸ δὲ λέγειν τὸν θεολόγον ταῖς καλλωπιζομέναις γυναιξίν ὅτι ἔσωθεν τὴν Ἐκάβην, καὶ ἔξωθεν τὴν Ἐλένην, τοῦτό ἐστίν, ὅτι πορνικῶς τὰς καλλωπιζομένας ἀδύνατον ἐπαγγέλλεσθαι σωφροσύνην.

55. Κῆπος Ἀδωνίδος ἢ δὲ τεῆ χάρις ὠλεσίκαρπος.

Οὕτως Ἀδωνὶς ἐνομίσθη εἶναι θεὸς· τοῦτον Ἰουλιανὸς

ἴσθιν, ὡς ἐν ταῖς σηλιτευτικαῖς λέξεισι ὁ θεὸς Γρηγόριος ἔρη· ἄνθρωπος δὲ ὧν ἰράσθη ὑπὸ τῆς Ἀγροδίτης· ἐργουέθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἄρεως, δια τὸ ἀντιμασθῆναι ὑπὸ τῆς Ἀγροδίτης τὸν Ἄρεα· εἴτε τείνον οἰκίον ἔχοντα κάλλος τὸν Ἀθωνιν καὶ διὰ τοῦτο ἀπολέσθαι κατὰ τὸν ἀναβιβαστὰ λόγον φασὶν Ἕλληνας, σὺκ ἴσμεν· εἴτε καὶ κῆπον ἔχειν διελλύντα τοὺς οἰκίους καρπούς, σὺκ ἔχμεν λέγειν· τὸ γὰρ ἐρασθέντα ζηλοτυπηθῆναι καὶ τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον, εἰς ὑπόνοιαν ἄγει ταιάνδε· καλὸν δὲ τῶν σηλιτευτικῶν λόγων μνημονεύσαντες, τὴν δὲ ἦν Ἀθωνις Ἰουλιανός, παραδέσθαι ὑπόθεσιν· οὗτος γὰρ ὁ μυσαρὸς εἰς γαλιλαίους τὸ τῶν χριστιανῶν μετέθηκεν ὄνομα διαπαίζων τὴν θρησκείαν· Γρηγόριος δὲ ὁ θεοφόρος ἀντιδιαπαίζων ἀξίως τὸν ἀνόητον, διαφόροις ὀνόμασιν ἀποκαλεῖ· λέγει μὲν αὐτὸν εἰδωλιανόν, ὡς ταῖς εἰδώλοις προσανέχοντα· πισαῖον αὐθις, ὡς τὸν ἐν Πισιδίᾳ τιμῶντα, Ζεὺς γὰρ ἐν Πίσᾳ τῇ πόλει τῆς Ἡλιδος ἐξαιρέτως ἐτιμᾶτο· ἀδωναῖον δὲ διὰ τὸν Ἀθωνιν ὃν ἐτίμα καὶ ἔσεβε· καὶ σίταυρον ἐπὶ ταῦταις τὸν Ἰουλιανὸν ὁ θεὸς Γρηγόριος ἐπωνόμασεν, ὡς ὀλοκλήρους ταύρους τῇ Διὶ θυσιάζοντα καὶ κατακαίοντα.

Πῶς δὲ σύ γ' εἶδος ἔχουσα κελσιῶν, εἶγε κελσιῶν 55.

Εὐπτερον ἀλλοτριαῖς ἀνθεσι μῦθος ἔχων, 56.

Αὐθις γυμνὸν ἔθηκε γελσιῶν. 57.

Ἔστι τις μῦθος τοιοῦδε· κρίσις ἦν φησὶ περὶ κάλλους ὀρνέων, Ζεὺς δὲ διαιτητῆς ὑπῆρχε τῆς κρίσεως· ἦν δὲ ὀρισθεῖσα ἡμέρα ἐν ἣ ἔδει συναυλισθῆναι τὸν Δία τὰ ὄρνεα· τῇ προτέρᾳ δὲ τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας, παρὰ τῇ πεταμῶν φαιτήσαντα τὰ ὄρνεα, τοῖς νάμασιν ἀπενίζοντο τὰ πτερὰ, ἵνα τὸ φυσικὸν ἐκάσῃ διαλάμψη κάλλος· ὁ δὲ κελσιὸς, ἔσει

ὁ δὲ τούτου τὸ ἄρμα εὖ μάλα μικρὸν μὲν τὸ σῶμα, ἀκαλλῆς δὲ τὸ εἶδος, τῶν ἐκπεσόντων παρὰ τῆς ὕδασι πτερῶν περιθεῖς ἑαυτῇ, ἦκε καὶ αὐτὸς παρὰ τὸν Δία, ὡς ληφόμενος τοῦ κάλλους τὸ νικητήριον· ἀνέμου δὲ πνεύσαντος καὶ ἀποσκεπάσαντος τὰ ἀλλόφυλα τῶν πτερῶν, γυμνὸς εὐρέθη τοῦ κάλλους· ἔχων δὲ τὴν ἐκ φύσεως αὐτῷ περικειμένην ἀμορφίαν, οὕτως τῆς αἰσχύνης ἀπέλαυσεν.

105.

Εἰ τάχα καὶ συφεῶσιν ἐν σκοτίοισι πέσειεν

Εἰρχθέντες Κίρκης χρίσμασι θηροτόκοις.

Αἰήτου θυγάτηρ Κίρκη λέγεται· τῆς δὲ ἰδίου πατρὸς ἄρμασιν ἐπ' ἔρημον μετενεχθῆναι νῆσον· αὕτη φαρμακὶς τυγχάνουσα, βρωῶσιν τινὰ τῆς παρεμπύπτουσι παρέχουσα, χείρους ὡς ὁ μῦθος ἀπετέλει· τῆδε καὶ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ πλάνῃ περιτυγχάνει, τῆς δὲ χρίσμασιν οὐχ' ἐάλω τῆς Κίρκης, φάρμακον ἔχων Ἑρμοῦ τοῦ πομποῦ· τὰς τείνου καλωπιζόμενας γυναῖκας ὁ θεὸς Γρηγόριος τῇ Κίρκῃ ἀπεικάζει· ταῖς δὲ τούτων ἄρχουσι τοὺς ἐμπύπτοντας, χείρους ἐνομάζει· εἴργονται γὰρ ὡς τῆς Κίρκης τῆς χρίσμασιν αἰ ταῖς γυναικείαις τερπόμεναι ζωγραφίαις ἐν συφεῶσιν.

115.

Πανδώραν ἐνέπεισι πυρὸς μαλεροῖο κλαπέντος

Ποινὴν ἡμερίαις ἀντιτοῦ ἐλθέμεναι,

Ἐντὶ πυρὸς, πῦρ ἄλλο καλοῦ κακὸν ὡς καὶ φλέγησι.

Τὴν Πανδώραν αἰ τῶν ἐλλήνων σοφοὶ, τὴν πρωτόπλαστον καλοῦσι γυναῖκα· Πανδώραν δὲ φασὶ διὰ τὸ πᾶσι δεδηρηῆσθαι ὡσπερ οὖν καὶ τὸν Νῶε λέγουσι Δευκαλίωνα, καὶ τὸν ἐπὶ τούτου κατακλυσμὸν μυθολογούντες παρεισάγουσιν· ἔθος γὰρ αὐτοῖς, ὡς φθάσαντες εἶπομεν, τῶν θεοπνεύστων βιβλίων ἀποτέμνουν, τὰς ἱστορίας καὶ πρὸς τὸν οἰκεῖον καταπλάττειν μῦθον· φασὶν οὖν ὅτι πῦρ ἦν πρὸ τῆς γυναι-

χρῆς, εἴς τούς ἀνθρώπους οὐκ ἦν μετασχῆν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ
 τὸ πῦρ ὑπὸ Προμηθέως· οἱ οὖν βροτοὶ, φησὶν, ἰπέκασον τὴν
 Πανδώραν γυναῖκα, καὶ παρέσχον τῆς ἀνθρώποις πῦρ ἄλλο
 ἀντὶ τοῦ κλαπέυτος πυρός, ἴνα, φησὶν, τοὺς ἀνθρώπους ἐγ-
 καίη, τιμωρίαν αὐταῖς ἐπιπέσαντες ταύτην· οὐ μὴν ἀλλὰ
 καὶ κατασφύδιον ὑπέκκαυμα τὴν αὐτῆς φύσιν αὐτῶς ἐπι-
 πέσαντες. Κεῖται πλατυτέρως ἄλλαχθι.

Οὐκ αἴεις καὶ πρέσθε τὸν πατέρ' ὡς ἀπάτησεν 129.

Ἄνδραφάναισ φουτοῦ εὐχρασε ἀγλαίη. 130.

Μέμνηται τῆς κατὰ τὸν Ἄδδμ παραβάσεως· ἔστι δὲ
 ἡ ἱστορία ἐν τῷ β' λόγῳ.

Τοῦτο δὲ καὶ πλέον ἐστὶ γελοῖον, αἶθεν ἄκοσμον 139.

Εἶδος ἔχουσα γυνή, καὶ πατέει Δανάην. 140.

Δανάη γυνή ἐστιν ἐρωμένη Διὸς, Ἄκρισιου μὲν θυγά-
 τερ, Περσεύως δὲ μήτηρ· αὕτη δὲ τρέποις ἐμηχανᾶτο στι-
 βαζομένη, αἰσχροῖς δὲ σχήμασι κλειζομένη· διὸ ὁ Ζεὺς ὡς
 χρυσὸς αὐτῇ φαινόμενος συνεκάθευθεν αὐτῇ· περιτυφεμένη
 γὰρ ἑαυτῇ τὸ χρυσίον ἢ Δανάη, εἶδος ἐστὶν ἐν ᾧ μεταμορ-
 φοῦτο ὁ Ζεὺς αὐτῶς εὐσχήμονι, καὶ γὰρ διερρύθη τὸ χρυ-
 σίον, καὶ συνεγένετο αὐτῇ· μιμῆται τοίνυν τὴν Δανάην,
 φησὶν ὁ θεὸς Γρηγόριος, γυνὴ καλλωπιζομένη, καὶ εὐσχη-
 μον εἶδος ἔχη προσεπινοῦσα χρωμάτια τινὰ οἷ ὧν τοὺς
 ἀνθρώπους ἐφέλκεται, ὡς ἡ Δανάη.

Πυνθάνει' ὡς κενεὴν καὶ ἀνείθεον ὑστερόφανον, 153.

Ἦχώ τις ποθέων, πλάζεθ' ὑπὲρ σκοπιῶν. 154.

Ἦθη μὲν περὶ Πανὸς εἴρηται, ὡς αὐλητῆς ὢν τῶν ὀρέων
 ταῖς ἀντηχήμασιν ἐτέρπετο τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς.

Καὶ μορφῆς ποτ' ἔης τίς ἐράσσατο, καὶ κατὰ πηγῆς 155.

Ἦπλατ' ἐπ' εἰδώλῳ κάλλεος εὐλομένου. 156.

Κεῖται μὲν ἐν τῷ ἕξῳ λόγῳ. Νάρκισσος οὗτος ἦν ὁ κυνηγέτης, ὃς ὡν χαρίεις τὴν ὄψιν ὑπεράγαγε, ὀργῶν τὲ τῇ Ἀφροδίτῃ, καὶ πτόμενος ἐπὶ πηγὴν ἔρχεται· τῆς οἰκείας δὲ μερφέης ἐρασθεὶς τῆς πηγῆς κατεπήδησεν· ὁμοῦ τοῦ κάλλους τοῦ ὀλεθρίου τῷ εἰδώλῳ τὸν θάνατον ἐπισπασάμενος.

157. Ἄλλη δ' ἂν ποταμοῦ καλοῖς ἐπεμήνατο ρείθροις
 158. Μαίνεταιο οὐδ' ἔχθρας ἢ γ' ἀπέλειπε οἴλας,
 159. Λάπτειν ὕδωρ χεῖρεσσιν ἀφύσσετο, ἀφρὸν ἔμαρπτεν·
 160. Ἄλλ' οὐδ' ὡς πυρῶεις ὕδασι λῆγε πόθος.
 161. Οὕτω τυφλὸν ἔρωι καὶ ἀνάριστον.

Ἦρα ποτὲ ταῖς ὕδασι ἐπεμάνη· ἄλλα δὲ τὴν Τυρώ φασι τὸν ἐγγώριον ποταμὸν ἐρᾶν τὸν Ἐνιπέα, ἔνθα γενομένη, ταῖς ἔχθραις τοῦ ποταμοῦ παρεκαθέζετο· φλεγόμενη δὲ ὑπὸ τοῦ πόθου, τὰ γέλωτος ἔπραττεν ἔργα, ἔπιεν ὕδωρ, ἦν-τλει ταῖς χερσὶν, ἐκράτει προσεγγίζουσα, τὸν ἀφρὸν ἐλούετο, διηντλεῖτο καὶ τυχεῖν οὐκ ἠδύνατο τοῦ ποδουμένου, οὐ γὰρ οἶόν τε συγγενέσθαι αὐτῇ τὸ ὕδωρ· ὡς δὲ ταῦτα ἐποίει, πλέον ἐξήπτετο, καὶ ὁ πυρῶεις ἔρωι ἐν ταῖς ὕδασι οὐκ ἠθέλε παύσασθαι· οὕτω, φησὶν ὁ Σεῖος Γρηγόριος, τυφλὸν τι καὶ ἄδικον ἔρωι λίσυ, καὶ τὸν ἔμφρονα πολλάνις ἐξω τοῦ νοῦ βάλλων· τούτο δὲ φησὶ κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, ὅτι διὰ πολλῶν τρόπων εἰσπληροῦνται, σιβαζόμεναι, χρωματιζόμεναι, κοσμούμεναι, καὶ σωφροσύνην σχηματιζόμεναι, δι' αὐτῶν τῶν ἐπιτηδευμάτων τὸν ἐγκάρδιον ὑποφαίνουσιν ἔρωτα. Κεῖται ἐν τῷ ῥυθμῷ λόγῳ.

165. Πείθομαι ὡς ποτὲ ταῦρον ἀνὴρ σοφὸς ἦπαφε τέχνη
 166. Χρῶμασι μερφέας δουρατέην δάμαλιν·
 167. Ξεῖνος ἔρωι, ἀπνόοισιν ἐπ' εἶδεσιν, ἔμπνοα βαίνει
 168. Ὅπότε καὶ σὺ νέεις μήσαις τείνου ἄγος.

Λόγος ἐστὶν ὅτι τῶν ἀρχαίων τις σαφὲς ζωγράφος δάμαλιν ξυλίνην στήσας ἐζωγράφησιν, ὡς μὲν τινος ὅτι ὑδάτων θαλάσσης τὴς χρώμασιν ἐπιτίξας καὶ εὐτως σκυιάσας ἔστησεν ὁμοίως τὴν δάμαλιν τὴν ξυλίνην· ταύτης δὲ ἐνεχθεῖς καὶ παραστάς ἐπεμαίνετο τῇ θαλάμῃ τῇ ξυλίνῃ ξένον ἔρωτα ἐπιδεικνύμενος· φητὶν ὁ Σείος Γρηγόριος, ὅτι αἱ ζωγραφούμεναι γυναῖκες ψιμηθίαις καὶ φαικαρίαις καὶ χρώμασιν ἄλλοις τοὺς ἄνδρας ἐπισπῶνται πρὸς ἔρωτα· εἰ γὰρ ἐπ' ἄφυχα μαλίαν τῇ ταύρῳ τὰ ταύτα πεποιήκειν, πόσῳ μᾶλλον ἐπ' ἀνδράσιν τῇ ὁμίᾳ περιχορμένους σαρκί;

Ὅρφεὺς Σῆρας ἔπειθε, σὺ δ' ἄνερας εἶσιν ὁμοίος 169.

Θήρεσιν ἐστὶ νόος, Σηλυμανθὲς τε βίος. 170.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ὅρφέα διήγησις ἐν τῇ ξβ' λόγῳ.

Πῶς δὲ σὺ τόσσον ἔρωτος ἐπ' ἀνδράσι κερδὸν ἄγρουσα 185.

Λυσιγάμοιο γύναι τῆλε μένεις κακίης; 186.

Τὴν Ἀφροδίτην εὐφορον εἶναι φασὶ τῆς περνείας καὶ τῶν ἐρωτικῶν ἀπάντων καὶ πρὸς ἠδονὴν σαρκὸς ἐρώτων· ὅθεν ὡς Ὅμηρος φησὶ, τὴν Ἀφροδίτην ἔχειν τὰ πρὸς ἀπάτην ἐπιτήδεια πολλαχού τις ἂν ἴδαι, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἥραν· μᾶλλον ὁ Ζεὺς Ὅμηρῳ μεμυθολόγηται ταῖς τρωσὶν ἐχαρίζετο καὶ τοὺς Ἕλληνας ἠτᾶσθαι παρεσκευάζειν διὰ τὴν τῆς Θέτιδος ἱκετείαν ἕνεκεν Ἀχιλλέως, ἵνα ζητήσωσιν αὐτὸν Ἕλληνες ἠτῶμενοι, καὶ γὰρ ἦν παροξυσμὸς μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος ἕνεκεν Χρυσῆτιδος καὶ Βρισηΐδος· Χρυσῆς γὰρ ἱερεὺς ὢν Ἀπόλλωνος παρῆν ἐπὶ ναύσταθμον τῶν ἐλλήνων Χρυσῆϊδα τὴν ἰδίαν λυτρωσόμενος παῖδα, γέρας Ἀγαμέμνονι δεθεῖσαν ὑπ' ἐλλήνων, αὕτη γὰρ καὶ Βρισηΐς ἢ τοῦ Ἀχιλλέως ἐξαίρετοι τῆς αἰχμαλωσίας ὑπῆρχον νεάνιδες· λύτρων δὲ πολλῶν ὑπὸ Χρύσει παρεχομένων,

Ἀγαμέμνων οὐ προσέσχευεν, ἀλλὰ γὰρ ἠτίμησεν τὸν ἱερέα πρὸς τούτοις· ὁ δὲ τῷ Ἀπόλλωνι κατὰ τῶν ἐλλήνων ἐντυγχάνει, λαιμικῆς δὲ νόσου τὸ σρατόπεδον νεμεμένης, Κάλχαντος ἀληθῆς διασαφήςαντος, Ἀγαμέμνων ἠναγκάζετο τὴν Χρυσήϊδα τῷ πατρὶ τῷ αἰκίῳ ἀποδοῦναι· διέστηκεν δὲ πρὸς Ἀχιλλέα ὡς ἄτε Κάλχαντα τὸν χρισμὸν ὧδε φῆναι παρεσκευασμένον· ἀφελῆται οὖν τὴν Βρισηΐδα τοῦ Ἀχιλλέως, δι' ἣν εἰς λόγους κατασάντες διηνέχθησαν· Ἀχιλλέως δὲ κλαίοντος ἀντὶ τῆς κόρης, ἡ μήτηρ Θέτις ἀνεΐθειν λέγεται καὶ λόγοις αὐτὸν αἰμυλίαις μεταβαλεῖν· εἶθ' ἔπειτα εἰς Ὀλυμπον ἀφικομένη τῷ Διὶ προσαγγέλλει τοῖς τρωσὶν ἐπαμύναι, ὅπως Ἕλληνες ἠττώμενοι δεησῶσιν Ἀχιλλέως· Ζεὺς δὲ τῆς Θέτιδος τὴν ἱκετίαν δεξάμενος ἐπὶ μὲν τῇ ὑποσχέσει κελίγηκε τὰς ἄφρυας, τὰς δὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς σείσαι κατανεύσει λέγεται, συνκινῆσαι τε τὸν οὐρανὸν ὅλον τῶν τριχῶν αὐτοῦ κινουμένων· τῆς τάννου Θέτιδος τὴν ἱκετίαν πληρῶσαι θέλων ὁ Ζεὺς καὶ εἰς πέρας ἄγων, τοῖς μὲν τρωσὶν ἐβόηθη τοῖς δὲ Ἕλλησι κακὰ ἐβουλεύετο· φροντίζουσα δὲ τῶν ἐλλήνων ἡ Ἥρα βουλευέται πρὸς μίξιν ἀπατῆσαι τὸν Δία καὶ πρὸς ὕπνον καθελκύσαι, ὅπως καθεύδοντος τοῦ Διὸς ἀβοήθηται γινόμενοι τρῶες τοῖς Ἕλλησιν ἠττησῶσιν· ταῦτα βουλευσαμένη λαμβάνει τὰ κελλωπίσματα ἐκ τοῦ κέστου τῆς Ἀφροδίτης· ὁ δὲ κέστος κάψιον ἐστὶ τί, ἱμάς παικίλος, ἐν ᾧ πάντα τὰ πρὸς κάλλος καὶ εὐμορφίαν καὶ χάριτας ἐναπόκεινται· εἶτα κοσμησαμένη ἄνεισιν παρὰ τὸν Δία καὶ κινεῖ αὐτὸν πρὸς ἴδουήν καὶ λαγνείαν· καθέλκει οὖν αὐτὸν εἰς ὕπνον τριῶν ἡμερῶν· καθεύδοντων δὲ, φησὶ, βοτάνας ἀνέδωκεν εὐώδους ἡ γῆ, κρόκον φημί καὶ λωτὸν καὶ ὑάκινθον· ἔχει δὲ τὸ ἔπος ὧδε· — τοῖσι

ὁ ὑπὸ χθόνων διὰ φύσιν νεοθιλήν ποιῶν - λατῶν Ἐρασιόν- II. 1. 34
 τα ἰδὲ κρένου ἴθ' ὑψικίδων - πυκνὸν καὶ μαλακὸν ὡς ἀπὸ
 χθόνος ὕψος ἔργων. - Φησὶν οὖν ὁ Διοπίσιος Διολόγος ὅτι
 τὸν κέσεν τῆς Ἀφροδίτης ἐπιφέρεται γυνὴ ταύτης σχημα-
 τίζομένη καλλωπισμοῖς πρὸς ἀπάτην ἀνδρῶν καὶ λαγνείαν·
 ἡ δὲ τσοῦτεν κέσεν φέρουσα πῶς δύναται σιγηροῦν, γὰρ
 τοῦτο πολλάκις αἰηθεῖν; λυσίγαμον δὲ τὸν κέσταν καλεῖ,
 καὶ γὰρ τῶν πρὸς αἰσχροῦν μίξιν ὑπρέτης ἐστὶν καὶ πρό-
 ξενος τὰ πρὸς ἀπάτην ἔχων κείμενα, ὡς φησὶν αὐτῇ Διο- II. 1. 36
 μῆθης τῇ Ἀφροδίτῃ - εἶκε Διὸς σύγατερ πολέμου καὶ θηλο-
 τῆτος - ἢ οὐχ ἄλις ὅτι γυναικας ἀνάγκιδας ἠπεροπεύεις;
 - Γάμος δὲ εἶκ' ἂν κληθεῖν τὸ δι' αἰσχροῦτος τὴν σύ-
 στασιν ἔχων· λύει ταιγαροῦν γαμικὸν θεσμὸν ἢ ταιῶσθε κε-
 χρημένη γυνή.

Κελτοὶ μὲν κρίνουσι γόνον Ῥήνσιο βέεθραις. 221.

Οἱ Κελτοὶ ἔθνος εἰσὶν· ποταμὸς δὲ τῇ τούτων προσπα-
 ράκεται χώρα Ῥήνος καλούμενος· ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Ῥήνου
 τὴν γονὴν διακρίνουσι, καὶ γὰρ παρὰ τὸν ποταμὸν πο-
 ρευόμενοι, εἰ γνήσιος ἔστιν ὁ παῖς ἢ ἀλλότριος, τότε ὕδωρ
 σαφηνίζει τούτοις τὴν γονὴν, καὶ εἰ μὲν νόθον ἐστὶ τὸ παι-
 δίον . . . *

Ἐσοθῆρ εἶδος ἔτευξεν ἐράσιμιον, ἀλλά τι κείνης * Deest
 aliquid. 291.

Ἐργον ἀριπρεπίης ἔθνος ἔμεινεν ὄλον. 292.

Ἐσοθῆρ τῶν θυγατέρων ἦν Ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας
 Βαβυλῶνος, αὕτη δὲ ἡραῖα ἦν τῷ εἶδει σφόδρα· Ἀταρξέρ-
 ξης τοίνυν ὁ περσῶν βασιλεὺς ἐρασθεῖς αὐτῆς εἰς γυναῖκα
 ταύτην προσελάβετο· τῷ οὖν Ἀταρξέρξει δυναστέων τίς ἦν
 Ἀμᾶν τούνομα, ὃς αὐτοῦ τῆς βασιλείας εἶχεν τὰ δεύτερα·
 ζήλωι τοίνυν βαλλόμενος τῷ πρὸς Ἰουδαίους Ἀμᾶν, πείθει τὸν

Ἀταρξέρξιν πάντας ἀνοικεῖν τὸν τοὺς Ἰουδαίους· Μαρδοχαῖος
 τίς πρὸς γένος ἦν τῆ Ἐσθῆρ ἀνὴρ φρόνιμος καὶ σοφὸς καὶ
 πνεύματος ἔμπλεος Θείου· τακτῆς δὲ εὐσεβείας τῆς ἡμέρας κατ'
 ἦν τὸ πρόσταγμα πληροῦν ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτῇ τεταγ-
 μένους ὁ βασιλεὺς διατάξασθαι, τὴν Ἐσθῆρ εἰς λόγους κί-
 νήσας ὁ Μαρδοχαῖος πείθει καλλωπισσαμένην εἰς τὸν βασι-
 λέα παρ' ἔδος αὐτομελῆσαι, οὐ γὰρ εἰ μὴ κέκλητο δυ-
 ατὸν ἦν αὐτὴν ἀφικέσθαι· ταύτην δὲ παικίλως ἐσιβασμένην
 ὁ Ἀταρξέρξης θεασάμενος πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενῃ, ἐκλι-
 τος ὑφ' ἡδονῆς γεγωνὸς ἐξελίμπανεν· ἡ δὲ πλέν ἐξάπτειν
 αὐτὸν βουλομένη τὸναντίον ἀντεξέλιετο λυγίζομένη καὶ κα-
 ταμαλακίζομένη· τούτου δὲ ταύτης ἐπειλημένου καὶ μὴ πο-
 τε διαφωνήσαι δεδιετημένου, φιλήμασί τε καὶ ψήγμασι καὶ
 ἕσσις ἐξὶν ἀνακτᾶσθαι τοὺς ἐκκληλυμένους σχηματιζομένους,
 τῆς Ἐσθῆρος τὸ ἀπόρρητον διασαφισάσης, αὐτίκα τὴν μὲν
 πρόσταξιν ἠκέρωσεν ὁ βασιλεὺς, μηδὲν τῶν δογματισθέν-
 των Ἰουδαίους πεπονθέναί προστάξας, τὸν δὲ ταύτης αὐτῇ
 τῆς συμβουλίας Ἀρμᾶν αἴτιον ξύλην κρεμάσας ἀπόλεσεν,
 πᾶσαν τὴν ἐκείνου ἀρχὴν τῷ σοφῷ προσνείμας Μαρδοχαῖῳ·
 φησὶν οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος ὅτι Ἐσθῆρ καλλωπισσαμένη το
 ἔθνος ἔσωσεν ἔλεον, οὐ γὰρ ἀπατήσασθαι ἀλλὰ σῶσαι τὰς ψυ-
 χὰς ἠγωνίασθε· τούτο δὲ καὶ Ἰουδαῖοι ἐποίησαν Ὀλοφέρνην
 πολιορκούντες μετὰ πολλῆς δυνάμεως, τῆς πόλεως ἐξελευ-
 σα καὶ ταῖς πολεμίαις ἑαυτὴν ἐπιδύσασα, καλλωπισσαμένη τε
 καὶ Ὀλοφέρνην οὐκ ἀπάτης ἀνελευσασα, καὶ ταῖς ἐμεφίλοις
 εὐραμένη σωτηρίαν.

295. Γράψε ποτ' ὄμματα πόρνας Ἰεζάβελ ἀγριόθυμος,

296. Λούσε γε μὴν πόρνας αἵματι πορνιῶν.

Ἄυτη ἔστιν Ἰεζάβελ ἡ τοῦ Ἀχαζὸβ γυνὴ, ἧς ἐμνήσθη-

μιν ἐν τῷ κατὰ τὸν προφήτην Ἰλιὸν διαγήματι· αὐτὰ μετα-
 τὸ τὸν Ἀχαάβ ἀπαθανίεν, καὶ Ἰλίαν μετατεθῆναι, ἐπὶ
 ἱερασίλευν, υἱὸν ἔχουσα τὴν Ἰαφάμ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέα·
 τὴν δὲ τὸ τρυκαῦτα προφητείων Ἐλισσαῖος· συνέβη τρίνον
 τοὺς ἄρχοντας συναθροίσθαι ἐν Ῥεμμῶσ Γαλαὰ ἐν οἷς τὸ
 Ἡοῦ τῶν ἀρχόντων εἰς καθεζόμενος· Ἐλισσαῖος τρίνον ἄπ-
 στείλεν τὸ παιδάριον αὐτοῦ χρῖσαι τὸν Ἡοῦ εἰς βασιλίαν
 ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων, ὃς ἐλθὼν λέγει αὐτῇ· λόγος κυ-
 ρίου πρὸς σὲ ἀρχῶν τῆς δυνάμεως· ὁ δὲ ἐξανάστη καὶ κατ'
 ἰδίαν σὺν αὐτῷ πορεύεται· καὶ φησὶ, τάδε λέγει κύριος·
 ἔχρισά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ· καὶ τοῦτο εἰπὼν
 ἦχεται· αἱ μὲν οὖν ἐπυθάνοντο τί ποτε ἦν ὁ λόγος· Ἡοῦ
 δὲ φησὶν, ἀνὴρ ἐστὶν ἐξεστακὸς, τὰ καὶ τὰ φησὶν ἀπήγ-
 γελλέ μοι· αἱ δὲ συνεστράφησαν ἐν ἑαυτοῖς, κύριος γὰρ φη-
 σὶν ἠλλοίωσε τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐβόησαν ἕκαστος,
 καὶ ἀναστάντες ἔχρισαν αὐτὸν· καὶ ἐβασίλευσεν Ἡοῦ ἐν
 Ῥεμμῶσ, καὶ πάντας ἀνεῖλεν παραχρῆμα τοὺς ἱερεῖς τοῦ
 Βαάλ, καὶ τὰ θυσιαστήρια καθεῖλεν· τοῦ δὲ Ἰαφάμ ἀκού-
 σαντος καὶ αὐτὸν ὀρώντος ἐπὶ τοῦ ἄρματος παραγενόμενον,
 εἰς συνάντησίν τε παρατάξασθαι ἐξιόντος, πληγεὶς πέπτω-
 κεν καὶ ἀπέθανεν· Ἰεζάβελ δὲ πόρνη οὖσα, τοὺς ὀφθαλ-
 μούς ἐστιβάσατο, καὶ τὴν στολὴν ἠλλάξατο, δι' ἐπέπτου
 παρέκλυπεν, θέλξει τὸν Ἡοῦ βουλομένη· αὐτὸς δὲ παριῶν
 ἴδεν αὐτήν, καὶ προσέταξεν κατεαγῆναι ὅθεν διέκλυπεν· καὶ
 οὕτως αὐτῆς διασκορπισθείσης τὸ μὲν αἷμα κύνας ἔλιξαν
 κατὰ τὴν Ἡλιοῦ προφητείαν ἐν μερίδι τοῦ ἀμπελοῦνος Να-
 βουδὲ οὗ ἀπέκτεινεν· αἱ δὲ πόρνοι τῷ ταύτης αἵματι πα-
 ρὰ τὴν κρήνην ἐλεύσαντο.

Λ Ο Γ Ο Σ ΞϚ.

Π Ρ Ο Σ Ο Λ Υ Μ Π Η Ι Α Δ Α .

98. Παντός σοι μύθαισιν καὶ ἔργμασις ἔπινος εἰκῶν ,
 99. Θηλυτέρη Χειρωνίς ὑπὸ προπόδεσσι γάμοισιν ,
 100. Ἴσ' ἐκ πατρὸς ἐδέκτο καὶ ἔπλασεν ἠΐθεσι κεδνῶϊς·
 101. Αὐτοκασιγνήτη μετ' ἀμύμονος ἀρχιερέως
 102. Ἀμφιλόχου , τὸν ἐπέμψα θεῶν θεήκη γε σὺν ἀγνῆι .

Αὕτη ἔστιν Ὀλυμπιάς ἢ κατὰ τὸν χρυσοστόμου Ἰωάν-
 νην , ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου κέρη τυγ-
 χάνουσα παρθένης ἔτι , καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐν ἀκροάσει
 γενέσθαι καταξιωμένη· διόπερ καὶ εἰς τσοῦτον ἀρετῆς ἐλή-
 λακεν ὕψος ὡς τοιαύτη γενέσθαι αἶον ἂν αὐτὴν ὁ τῶν Θεο-
 φόρων χωρὸς μεγαλαυχεῖ· καὶ γὰρ καὶ Βασίλειος ὁ Θεῖος
 καὶ Γρηγόριος ὁ τούτου ἀδελφὸς τῆς Ὀλυμπιάδος μνήμην
 ποιῶνται , πολλῶς αὐτὴν ἐγκωμίας ἐξαίροντες , ὡς αὐτοῦ
 Γρηγορίου τοῦ νουσαέως ἔστιν ἀκοῦσαι ἐν τῇ βίβλῳ τῶν εἰς
 τοὺς μακαρισμῶν λόγων· αὕτη μὲν οὖν τῶν Γρηγορίου τοῦ
 μεγάλου Θεολόγου λόγων ἠξιωμένη , μέλλουσα πρὸς γάμον
 συνάπτεσθαι ἀνδρὶ , τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν γονέων παιεῖν ἠναγκ-
 κάζετο , καὶ γὰρ ἦσαν τῶν ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ ὑφ' ἡλίῳ
 πλεῖστη πρόχροντες καὶ ἀξιωμασιν , ὅπως τῶν Θεῶν οὐκ ἐλι-
 θάργησε διασφαλῆν· τοῦτον οὖν τὸν λόγον δι' ἐπιῶν πρὸς
 αὐτὴν ὁ Θεολόγος γεγράφικεν· πάσης δὲ σοφίας ἔμπειρος
 ἢ Ὀλυμπιάς , ὅπως καὶ τῷ γάμῳ προσιέναι καὶ συζῆν τῷ
 ἀνδρὶ ἰκανῶς οὖν καταρτίσας αὐτὴν ὑπόδειγμα , τὴν ἀδελ-
 φὴν Ἀμφιλόχου τοῦ τῆς εἰκονιστικῶν ἐπισκόπου παράγει· αὐ-
 τη δὲ συζῆ τὰ πάντα καὶ ταῖς κατὰ θεῶν ἀρεταῖς διασεί-

νουσα, ἢ καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα ἐξ ἀπαλῶν ἐνόχου ἤθεσι
 σμυδαί, ὑποδεξαμένη διπλάσιον θηλυτέραν δὲ Χείρωνν ταύ-
 την φησὶν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Ἀχιλλεῖα παραδέχματος μεγα-
 λουχούμενος· οὗτος γὰρ τοχθαίς, Χείρωνι τῷ ἱπποικενταύ-
 ρῳ τροφῆ ὁμοῦ καὶ διδασκάλῳ παραδίδεται ὑπὸ Θέτιδος τῆς
 μητρὸς· ὁ δὲ Χείρων λαβὼν τὸν Ἀχιλλεῖα τῆς ἐπιστάσεως
 αὐτοῦ μέρεσι κατὰ τὸ ἱππικὸν ἐπικαθίστας ἔθετος, ἐγόννα-
 ζεν τὰ πολεμικὰ καὶ μάλιστα διδάσκων τὴν τοξίαν· ἐν καὶ
 διέτρεφεν ἐλάφῳ μυελῆς καὶ ἄλλων ζώων· οὐδὲ καὶ Ἀχιλ-
 λεὺς κέκληται μὴ μετασχὼν χεῖλους· χεῖλος γὰρ ἢ χρῆ-
 τώδης ὑπάρχει τροφή· τὴν τοίνυν ἀδελφὴν Ἀμφιλόχιου Χει-
 ρώνην θηλυτέραν φησὶν, ἔσεν ἐν γυναιξίν ὑπερέχουσα, ἐκ
 τοῦ πατρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα δεξαμένην καὶ σεμνῶς ἤθεσι
 διαπλάσασαν· ὡς γὰρ ὁ Χείρων ἔμπειρος ὢν τῶν πολεμι-
 κῶν, τοιοῦτον ἀνέδειξε τὸν Ἀχιλλεῖα παιδεύσας οἷος ἦν,
 οὕτω δὲ καὶ αὐτὴ τῶν κατὰ θεὸν ἀρετῶν ἐργάτης τὴν οὖσα
 καὶ διδάσκαλος, τοιαύτην ἀνέδειξε τὴν Ὀλυμπιάδα· τοσοῦ-
 τον μεγάλας παιδοτρίβαις τὸ προσμένειν, μέγα τὸν παι-
 δαγωγούμενον ἀπεργάζεται· ὡς ἔστιν ἀρχαίας ἐπιμνησθῆναι
 φράσεως, ὅτι μεγάλων διδασκάλων μεγάλοι γενήσονται καὶ
 αἱ μαθηταί· ὡσπερ γὰρ ἀπαλὸς τυρὸς τοῦ καλάθου τὸν τύ-
 πον ἀναδέχεται, οὕτω δὲ τῶν διδασκάλων τοὺς τρόπους καὶ
 τὴν ἔξιν κατ' ἢν εἴτε νοθροὶ εἴτε διαγεγεγμένοι τύχαιεν αἱ
 μαθητευόμενοι ἀνατυποῦνται· ταύτης δὲ τῆς Ὀλυμπιάδος
 ἀδελφιδῶς Σέλευκος ἦν, πρὸς ὃν τὴν ἱαμβικὴν ἐπιστολὴν
 Ἀμφιλόχιος γεγράφηκεν (1) ὡς ἀπὸ συνηθείας ὢν, θαρρῶν

(1) Ergo etiam Cosmas iambicum illud tribuit Amphilo-
 chio; quod sententiae contradicit Billii tribuentis Gregorio
 nazianzeno.

τὸ καὶ τὸν νέον πρὸς λόγους διεγείρων, ἐν ᾗ πρὸς τὸ τέλος τῆς Ὀλυμπιάδος μέμνηται διὰ ἰάμβων λέγων ὧδε· - τὴν σεμνότητος ἀγνείας τ' ἀσκήσεως - ἐμφυχος εἰκόνα πίστεώς τε σφράγισμα - Ὀλυμπιάδα πρόσπειπε τὴν σὴν τιθίδα· - λέγει δὲ Γρηγόριος ὁ Δεῖος σὺν Θέκλῃ τῇ αἰδιμῳ τὸν Ἀμφιλόχιον προπέμψαι, καὶ γὰρ αὐτοῦ προτετελεύτηκεν πρὸς γένους ὑπάρχων αὐτῷ· ἦν δὲ τῆς εἰκονομαίῳ ἐπίσκοπος, ὅθεν ἢ καλλίνικος ἔρματο μαθητήρια Παύλου λέγει δὲ Θέκλα ἢ φίλαγνος καὶ καλλιπάρθενος μάρτυς.

ΛΟΓΟΣ ΕΞ. ΛΟΓΟΣ ΕΗ.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΔΙ' ΕΠΩΝ.

Ed. carm.
LVIII.

22. Πυρσάνομ' Ἀλφειῖο καλὸν ῥέον, ὡς διὰ πικρῆς
 23. Ἐρχεθ' ἄλως, μέγα θαῦμα, γλυκὺς πέρος, εὐδ' ἐπίμικτος.
 Ἀλφειὸς ποταμὸς ἔστιν τῆς Ἀρκαδίας, Ἀρκαδία δὲ πόλις (χώρα) Πελοποννήσου· ἔστι δὲ πηγὴ ἐν Σικελίᾳ τῇ νήσῳ Ἀρεθούση τοῦνομα· λέγεται εὖν ὅτι ὁ ποταμὸς ἠράσθη τῆς πηγῆς τῆς Ἀρεθούσης, καὶ ἐρασθεῖς διαδύς τὸ πέλμαχος ἀναδίδεται ἐν Σικελίᾳ παρὰ τὴν πηγὴν, μὴ συναναμιχθεῖς τῇ ἀλμυρίδι τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καθαρὸν τὸ νῆμα διαφυλάττειν πρὸς τὴν ἐρωμένην· ἐπειδὴ δὲ τῆς Ἀρκαδίας ἐμνήσθημεν, καλὸν καὶ τὸ κατὰ τὸν Ὅμηρον παραδέσσει ἀρκαδικὸν ζήτημα· καὶ γὰρ τούτου μέμνηται ἐν τοῖς κατὰ Ἰουλιανοῦ σχολιαστικαῖς ὁ Δεῖος Γρηγόριος· Ὅμηρος ὁ ποιητὴς περὶ τὴν Ἀρκαδίαν γεγωνὸς ἀλιεῦσι φθειριζομένοις περιέτυχεν, καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς οὕτως· - ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ἀλιήτορες ἢ ῥ' ἔχομεν τι; - ἔστι δὲ ὁ νοῦς τῆς ἐρωτήσεως οὕτος· ὦ ἀρκαδὲς ἄνδρες ἀλιεῖς τὴν τέχνην ἄρα ἐση-

μάσαμέν τι ; εἰ δὲ ἄλλοις ἀπεικρίναντο τούτοις τὸ ἔπος ἦν δὲ
 πρὸς Ὅμηρον τὰς ὕψεις· καὶ φασὶν εἰ ἄλλοις - ἕσσ' ἔχι-
 μεν λιπόμιστα, τὰ δ' οὐχ ἔλαμιν φερόμιστα - ὁ δὲ νόος
 τοῦ ἔπους οὗτός ἐστιν· οὗς μὲν φθείρας ἐστράσαμεν, οὐκ
 ἔχμεν· οὗς δὲ οὐκ ἰσχύσαμεν θηράσαι, φέρομεν ἐν ταῖς
 ἱματίαις· οὐκ ἐνόησεν δὲ τὸ λεγόμενον ὁ Ὅμηρος, καὶ μι-
 κρὸν ἐκπίσσε γενόμενος ἀπὸ λύπης ἀπέθανεν· φασὶ δὲ καὶ τὸν
 χρησμὸν αὐτοῦ πρὸ τούτου δεδῶσθαι, ὅπότε ἂν αὐτῷ προ-
 ταδεῖη ζήτημα, καὶ μὴ εὔροι, τεθνήξασθαι τότε. Φασὶ
 δὲ καὶ περὶ Ἀριστοτέλους ὅτι μαθητὴς γέγονεν Πλάτωνος,
 εἰ καὶ τὰ μάλιστα περὶ τὸ φυσικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας
 ἐπιδοὺς ἐσπούδασε πάντων τῶν μετὰ τὰ οὐράνια σώματα
 τὰς αἰτίας εἰπεῖν καὶ τὰς φύσεις, εἶον γῆς θαλάττης ἀέ-
 ρος αἰθέρος ζώων φυτῶν ὑετῶν χιόνος σεισμῶν κομητῶν πάν-
 των ἀπλῶς· οὗτος οὖν τὴν πάντων διερευνησάμενος φύσιν
 ἐβουλήθη καὶ τὴν τοῦ Εὐρίπου φυσιολογῆσαι φύσιν· καὶ μὴ
 ἰσχύσας καταλαβεῖν, ἔρριψεν ἑαυτὸν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς
 θαλάσσης, τοῦτο ἐπιφθεγγόμενος· ἐπειδὴ Ἀριστοτέλης οὐχ
 εἶλεν τὸν Εὐρίπου, Εὐρίπος ἐχέτω τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ
 τέθνηκεν οὕτως ὁ Ἀριστοτέλης· ὁ δὲ Εὐρίπος τόπος ἐστὶ
 τῆς θαλάσσης μεταξύ τῆς Εὐβοίας νήσου καὶ τῆς Ἀττι-
 κῆς, ὅς ἐπτάκις τρέπεται τῆς ἡμέρας· τρέπεται δὲ τὸ ὕδωρ
 τὸ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῷ ὑποφεύγειν καὶ αἰονεῖ ἀναροφεῖσθαι
 καὶ πάλιν ἐξερευγεσθαι καὶ ἀναπληροῦσθαι τὸ ὕδωρ πάλιν
 ὡς ἦν· τοῦτο δὲ γίνεται ὡς εἶπον ἐπτάκις τῆς ἡμέρας· φη-
 σὶν οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐν ταῖς στηλιτευτικαῖς ὡς ἄμφω
 τεθνήκασιν ἀπὸ καινοῦ Ὅμηρος καὶ Ἀριστοτέλης, ὁ μὲν γὰρ
 Ὅμηρος διὰ τὸ ἀρκαδικὸν τέθνηκεν ζήτημα, ὁ δὲ Ἀριστο-
 τέλης διὰ τὸ τοῦ Εὐρίπου ἀπόρημα.

ΛΟΓΟΣ ΞΘ. ΛΟΓΟΣ Ο.

ΕΙΣ ΕΜΑΥΤΟΝ.

. carm.
II.

21. Καὶ πόρνοι κραταίευσι λόγοι, τὸ δὲ φάσαντες, αἰ, αἰ

22. Τίς πύξει Φινεές πορνοφόνῃ παλάμῃ;

23. Ζηλήμων ψυχὴν τε καὶ οὐνομα.

Ἦδη μὲν περὶ τῶν μοσοβιτῶν καὶ ἀρμανιτῶν ἐν τῇ δω-
 δεκάτῃ εἴρηται ἡμῖν λόγῳ ἐν ᾧ τὴν κατὰ τὸν νεκρομάν-
 την Βαλαάμ καὶ τὴν τοῦ Βεὼρ Βαλαὰ παρηγάγομεν ἱστο-
 ρίαν, μνήμην τοῦ Φινεές παιησάμενοι ζήλου· νῦν δὲ πλα-
 τυτέρως περὶ τούτου εὐκαιροῦ ἐκδέσθαι· τὰς θυγατέρας οἱ
 μοσάβιται ταῖς υἱαῖς Ἰσραὴλ ἀνιῶσιν ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τὴν
 αὐτῶν γενομέναις χῶραν εἰς ἀπάτην προβάλλονται κεκαλ-
 λωπισμένας· ὁ δὲ λαὸς ἐξεχύθη καὶ ἐπόρνευεν μετ' αὐτῶν,
 καὶ ἐτελοῦντο τῷ Βεελφεγὼρ θεῷ αὐτῶν· γέγονεν οὖν θραῦ-
 σις ἐν τῇ λαῷ μεγάλη, καὶ τῆς ἀργῆς ἀναφθείσης ὁ λαὸς
 ἀοράτως πληττόμενος ἔπιπτεν· Φινεές οὖν υἱὸς Ἐλεάζαρ υἱοῦ
 Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατὰ τινα λόχον εἰσδύνας θεασάμενος
 ἰσραηλίτην, Ζαμβρὴ ἦν τὸ ὄνομα, καὶ τὴν τοῦ ἀρχοντος
 Μαδιάμ θυγατέρα, ζηλώσας τὸν σιρομάσῃν ἐλὼν ἀμφότερους
 ἐπαλλήλως ὄντας διέπειρεν κατὰ γαστρός τὸν σιρομάσῃν
 διαμπερὲς, ὃ δὴ λέγεται, διελάσας· οὕτω δὲ τὴν θραῦσιν
 κοπάσαι συμβέβηκεν, τοῦ Φινεές ἐξίλασαμένου, καθὼς ψάλ-
 λει Δαβὶδ· καὶ ἔστη Φινεές καὶ ἐξίλάσατο, καὶ ἐκόπασεν
 ἢ θραῦσιν, καὶ ἐλεγίσθη αὐτῇ εἰς δικαιοσύνην· τοῦ θεοῦ τῇ
 ζήλῳ τοῦ Φινεές ἐξίλειώσασθαι μεμαρτυρημένος· φησὶν οὖν
 ὁ θεὸς Γρηγόριος· αἰ, αἰ, θρηνητικῶς ἔτι δὴ πόρνοι κρα-
 ταῖσι λόγοι τῶν τεμνόντων τὴν τριάδα Ἀρειανῶν καὶ οὐ-

θείς ἐστὶ Φινεὺς τὴν περιτείαν ἐξελθούσαι τῆ περιπέσει
 τῆς εὐσεβείας λόγῳ· καὶ γὰρ αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἐξελθού-
 τος ἄφρον ἐπαίρετο δυσσεβῆς.

Ἡ τίς ἡράξι

Δόγμασιν ἑβραϊαῖς πλησσομένοις ἀδίκοις 24.

Μωσῆς ἐκ δ' ὀλέσας αἰγύπτιον αὐτίκα μάθον· 25.

Μωϋσέως χάριν ἡμῖν πλατέως ἐν τῇ β' εἴρηται λόγῳ·
 Μωϋσῆς δὲ τῶν ἰθίων ἀδελφῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὑπ' αἰ-
 γυπτίου τυπτόμενόν τινα θεασάμενος, ζηλώσας τὸν μὲν αἰ-
 γύπτιον ἐπάταξεν, πέρας αὐτῷ τῆς κακίστης αὐθιγρὸν πα-
 ρασχόμενος, καὶ ταῖς ἐφεξῆς ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἔμριον μέλλου-
 σι καταπνεῖσθαι τρόπον, τὴν ἐκείνου ταχίστην ἀπαλλαγὴν
 λύτρωσιν εὐράμενος· ὁ μὲν εὖν θεοφάντωρ Γρηγόριος, ὡς
 ὑδάσαντες ἔφημεν, τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκδημήσας,
 μαθὼν τούς τῆς ἀσεβείας ὑπασπιστάς τιν' ἀφύζοντας αὐτίς
 καὶ τῶν εὐσεβῶν κατορχειμένους δογματίων, ἐκ παραγώγου
 φησὶν, τίς Φινεὺς τὸν πόρον διολέσειε λόγον; τίς κατὰ Μωϋ-
 σέα ταῖς ἑβραϊαῖς δόγμασι, τοῦτ' ἔστι τοῖς εὐσέβεσι καὶ γνη-
 σίαις βοηθήσει, τὸν αἰγύπτιον λόγον, τοῦτέστι τὸν σκο-
 τινὸν καὶ συνεσκιασμένον καὶ πᾶρῳ τυγχάνοντα τοῦ θείου
 φωτός ἐξαφανίσας; εὐ γὰρ Γρηγόριος ἐγὼ φησι πάρεμι ὅς
 τις μόνος τοῦτο πράττειν, θεόθεν εἰληφώς τὸ δύνασθαι κέ-
 κτημαι, εὐδέ τις φησὶ τσοαύτην δόξαν δύναται κτήσασθαι
 παρά τῷ μεγάλῳ λαῷ· τσοσῦτον ἢ τοῦ ἀνδρός δύναμις καὶ
 παρρησία, τῷ μὲν λόγῳ βροντῶσα, ταῖς δὲ πράξεσιν ἐξα-
 σράπτουσα· εὐ γὰρ διὰ κενῆς αὐτῷ ταῦθ' εἴρηται· καὶ γὰρ
 ὁσημέραι κατὰ γενεάν καὶ γενεάν Μωϋσῆς μὲν ἐπὶ ζήλῳ
 καὶ Φινεὺς καὶ Ἡλίας μεγαλαυχῶνται τῇ γραφῇ δακτυλο-
 δεικτούμενοι, καὶ Γρηγόριος μόνος πάντων τῷ λόγῳ προ-

λάμπων δόξαν ἔχει μεγάλην παρὰ πάντας ἐν ἐκκλησίᾳ Θεοῦ
 Σαυμαζόμενος.

33. Μηδ' ὡς Εὐρίπαιο πολυπλάγκταιο βέεθρον

34. Τήνδε μετακλίνοι ἔνθα καὶ ἔνθα ῥέων.

Τίς φησὶ τὴν πίστιν ἀμετάτρεπτον φυλάξει, μηδαμῶς
 αὐτὸς κατὰ τὸν Εὐριππον πολυπλανητοῖς ῥεύμασι ταύτην με-
 τατρέπων ὡς καὶ κείσε; ὁ γὰρ Εὐριππος τόπος ἐστὶ τῆς Σα-
 λάσσης μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς etc. *ut*
p. 199. τίς οὖν, φησὶν ὁ Θεῖος Γρηγόριος, τὴν πίστιν
 δύναιτ' ἂν ἄτρεπτον κατασχεῖν, μὴ τῷ Εὐρίπῳ ἐξομοιού-
 μενος;

(*)

Ed. carm.
 LX.

Καὶ γὰρ πρόσθ' ἐπέθησας Ἰώβ μέγαν, ἀλλ' ἔδαμάσθησ'

63. "Ὡς μιν ἀεθλοζήτησ ἐστεφάνωσε μέγας,

64. Καὶ θᾶκεν περιβώτον ἐῷ κηρύγματι νίκην,

65. Πάντα δ' ἔδωκεν ἔχειν διπλᾶ τὰ εἰ κέδασας.

Ἰώβ ἦν τίς δίκαιος ἀνὴρ πλούσιος, ὃν ὁ διάβολος εἰς
 πειρασμὸν ἐξαιτήσας, τὰ μὲν ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ τοὺς
 υἱοὺς ἀπώλεσεν διὰ κενῆς, αὐτὸν δὲ νόσῳ περιέβαλε θει-
 νοτάτῃ τοῦ γε μὴν εὐχαρίστως φέροντος, ὁ μὲν διάβολος
 ἠττήθη· περιβώτον δὲ τὴν νίκην ὁ Θεὸς παιησάμενος δι-
 πλοῖς ἐτίμησεν ἅπασιν τὸν αἰκεῖον θανάποντα.

69. Λάζαρος ἐν νεκύεσσιν ἐγὼ νέος, ἀλλὰ βόησον,

70. "Εγρεο, καὶ ζήτω σῆσι λόγισι νέκυσ.

Κεῖται περὶ τοῦ Λαζάρου ἐν τῇ α' λόγῳ.

71. Λυσιμελῆς νέος εἰμὶ ὀλέκτριος, ἀλλὰ βόησον,

72. Πήγνυσο, καὶ κλίνην βήσομαι ὕψι φέρων.

(*) *Sequentia continuatim leguntur in codice.*

Καίται ἐν τῷ ε' λόγῳ.

Σὼν κλέπτω θυσάνων παλάμαις ἄντες, ἀλλὰ ρίψθην 73.

Λίματος ἴσχε τάχος σαρξὶ μαραινομένης. 74.

Ὅμοίως ἐν τῷ α' λόγῳ καίται περὶ τῆς αἰμαφόρουσις.

Σαί δ' ὑποκάμπτοι ἐγὼ γε τὸν λόχος ὡς Χαναναία 75.

Γυρὸν ἔχουσα δέμας, ἀλλ' ἀναιρέ μ' ἀναξ. 76.

Χαναναία τίς ἦν γυνή, ἧς ἡ θυγάτηρ κακῶς ἐδαιμονίζετο· ἢ προσελθούσα Χριστῷ, καὶ σωτηρίαν αἰτεῦσα, τὴν θορεὰν εἰσαναβάλλεται, μὴ θεῶν εἰπὼν, τοὺς παῖδας ἀφέντα, τὸν ἄρτον διδόναι ταῖς κυναρίαις· τῆς δὲ ταῖς ποσὶ προκυλινδουμένης Χριστοῦ, πειθανέν τε καὶ πίστεως γέμον, ὅτι θὴ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν ἀπολαύουσι καὶ κύνες εἰπούσης, μὴ τοσαύτην ἐν Ἰσραὴλ πίστιν ἔσθην ἐν αὐτῇ μαρτυρήσας Ἰησοῦς εὐρηκεῖναι, τὴν χάριν κατανεύει, μὴ μόνον τῆς θαιμονικῆς λύμης τὸ θυγάτριον ἀπαλλάξας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ταῖς θαίμοσι φεβερὰν καταστήσας.

Σαί δ' ὕπνος ἐπεὶ γλυκὺς· ἀλλὰ τάχιστα 77.

Ἐγρεο καὶ στήτω σοῖσι λόγοισι σάλος. 78.

Χριστὸς πλεόντων τῶν μαθητῶν ὑπνώσας ἐν τῇ πλείῳ ἐκάθευδεν· πνεύματων δὲ βιαίων καὶ θαλαττίων κυμάτων τῇ σκάφῃ προσρηγνυμένων, οἱ μαθηταὶ περιστάντες Ἰησοῦν ἀφυπνίζουσι, ὃς ἀναστὰς ταῖς ἀνέμοις ἐπετίμησεν καὶ τῇ θαλάσσῃ· ἦν δὲ παραυτίκα γαλήνη.

(*)

Οὐδὲ τρίχες ἰσχὺν ἔχουσ' ὀλίγην.

Τοὺς βαθεῖς ἔλκοντας πόνοντας καὶ τοὺς χιτῶνας σύ-

Ed. carm.

LIX.

56.

(*) Continuatim item sequentia in codice.

ροντας καὶ σχήματι ταπεινῷ ἐνδυμάτων διαδρυπτομένους, Γρηγόριος ὁ Θεῖος διασύρων φησὶν, εἰ πόγωνα κτήσαιο μέγαν, ὃ εὖτος, καὶ σολοκίξεις καὶ λίαν ἰδιώτης ὑπάρχεις, ἀλλ' οὖν τοῖς ὀρώσιν ἄγγελος εἶ· τοῦτο δὲ φησὶ πρὸς ἀρετὴν ἐπάρκιον ἔστω κτήμα τῆ βουλομένη· καὶ τριχῶν δύναιμις λέγεται μεγάλη ὡς ἡ τοῦ Σαμφῶν, ὅς λέων ὡσεὶ ἔριφον διεσπᾶτο, καὶ χιλιάδες ἦσαν ἀλώσιμα τῆς αὐτοῦ χειρὸς τὴν ἰσχὺν οὐχ ὑφιστάμεναι, καὶ πύλαι πόλεως ἀνεῖριπιζοντο νοτοφορούμεναι, καὶ μοχλοὶ διεδρύπτοντο, καὶ περίβολοι καθεύκοντο βίαν χειρῶν οὐ τετληκότες, δεσμά τε καὶ χάλκιοι διελύοντο πάσσαλοι· καὶ τῷ μὲν ναζιραίῳ Σαμφῶν τσαῦτα κόμη κεχάριστο· τῷ δὲ βουλομένῳ καὶ προστάσιος λαοῦ καὶ δόξης τῆς παρὰ πολλῶν τετυχηκέναι, πόγων ἀρέσει βασιῦς, ἐξωμὶς τὲ σύρουσα, καὶ χιτῶν τῆς ζώνης διαρρέων, ὠχρότης ἐλίγη παρειᾶς, καὶ πλάγιος αὐχην, καὶ κλεπτομένη φωνὴ, καὶ σκυλάκιον σαίνισμα, καὶ τοῖς παραδυναστεύουσι λόγος ὅτι μάλιστα Σοιπευτικός, καὶ τρόπος ὑφήμερος, καὶ βραχέα λογύδρια τῆς γραφῆς ἀπομνήματα· προσθήσομεν δὲ τέρψεως χάριν καὶ ἐλιγροτὰ τροπάρια λιγυρώτατα· τὸν γὰρ τοιούτοις Σαύμασι προβεβλημένον τίς παραστήσει λόγος; οὖν τὰ πάντα κεκοινιαμένος τάφος καὶ πλήρης μυδαλέων νεκρῶν· τοῖς ἀβλέπτοις βιοτικαῖς ἀστερομοῦσος οὐρανὸς κατοπτεύεται, καὶ γε σχηματιζόμενος ἀφελότητα, τηνικαῦτα μέγιστος ἀναγερύεται τῶν ἀσωμάτων ἀρχάγγελος.

ΛΟΓΟΣ ΟΖ.

ΕΙΣ ΑΓΑΠΗΤΟΥΣ

Apud Mu-
ratorium
epigramma
CCV.

Τίς θήσει φλογίνην βρομφαῖαν ἐμῇ παραδείσῳ ;

Τίς δώσει μεγάλης παρθενίης φύλλον ;

Φλογίνην βρομφαῖαν ὁ Θεὸς ἔταξε στρεφόμενον φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, τοῦ τῆς τρυφῆς κτήματος τοῦ προπάτορος ἀπωσάμενος· καὶ τὴν μὲν ἱστορίαν ἐν τῇ β' λόγῳ κειμένην εὐρήσεις· τὴν δὲ παρθενίαν θεῖα παραδείσῳ ἀπεικασμένην φησὶν ὁ Θεὸς Γρηγόριος· τίς θήσει φυλακὴν τῇ ἐμῇ παραδείσῳ ; τοῦτ' ἐστὶ τῇ Θεοειδῇ παρθενίᾳ, ὡς ἂν μή τις δραμῶν τὸν καρπὸν προάριον ἀποσλήσει.

Ἄρσενά πάντ' ἀλείψει, συνείσακτον δὲ μάλισσα,
Μεῖρῶς πικρὸν ὕδωρ, παρθένε, πειδέε μοι.

Murator.
epigr.
CCXI.

Τὸν συνείσακτον βίον τῷ πικρῷ τῆς Μεῖρῶς ὕδατι Γρηγόριος ὁ Θεὸς παραβάλλει· Μεῖρῶς δὲ παγὴ πικρὸν τὸ ρεῖθρον ἀνεπίδου. Κεῖται δὲ ἡ παρῶσα ἱστορία ἐν τῷ γ' λόγῳ.

ΛΟΓΟΣ ΟΖ. ΛΟΓΟΣ ΟΗ.

ΟΤΙ ΚΑΙ ΠΑΙΖΕΙΝ ΕΣΤΙ ΣΕΜΝΩΣ.

Murator.
epigr. 1
CCXVII.

Οἱ δ' Ἐλικῶνες

Ἐρβετε, καὶ δάφναι, καὶ τριπόδων μανίαι.

Τὸ μὲν πρόχειρον τῆς ἐννοίας τοῦς Ἐλικῶνας νοεῖν ὑποτίθεται, τοῦς στρογγυλιστάς· καὶ γὰρ ἐν τῷ γελῶν ἀτάκτως καμαροῦνταί τινες, καὶ ἐν τῷ παίξειν ἀσέμνως ἐξάλ-

λονται, καὶ ὀρχούμενοι γυρίζονται· καὶ Ἑλική δὲ πόλις ἐστὶ τῆς Βοιωτίας ἐν ἣ πολλὴ τις ἀσεμνότης ὑπῆρχεν· θάφνας δὲ φησὶν ὡς ἀπὸ τῆς ἐρασθείσης κόρης ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὴν ἀπὸ τοῦ γέλωτος τοῦ ἀσέμνου σημαίνων αἶμαι διάχυσιν, καὶ τὸν ἔκτοπον αἶσρον· τριπόδων δὲ μανίας πάντως τὸ κατὰ τὸν τρίποδα ἐξάλλεσθαι· καὶ γὰρ ἐν τῇ τρίποδι τὰς μαντικὰς ἐξάλλεσθαι ψήφους ὁ λόγος ἔχει.

Λ Ο Γ Ο Σ Ο Θ .

ΕΙΣ ΦΙΛΑΓΡΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΥΠΟΜΟΝΗΝ.

Ἔστιν Ἐπικτήτιο μέγα κλέος ἐν προτέραισιν,
Ἔστιν Ἀναξάρχου ὧν ὁ μὲν ἀγνύμενος
Τὸ σκέλος οὐκ ἀλέγιζεν, ὁ δ' ὄλμου χείρας ἔχοντας
Κοπτόμενός γ' ἐβόα πτίσσετε τὸν Σύλακον.

Ἐπικτήτος φιλόσοφος ἦν· αὐτός ἐδέθη τὸ σκέλος ὑπὸ τοῦ τυράννου Λακεδαίμονος καὶ διερρήγγυτο τὸ σκέλος· ὕστερον δὲ ἠβουλήθη ὁ τυράννος λύσαι αὐτὸν· ἤρετο οὖν αὐτὸν οὕτως· θέλεις ὦ Ἐπικτήτε λύσω σε; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· τί γὰρ δεδέμαι; ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δῆθεν μὴ δεδεμένης· διὸ λέγεται μὴ τὸ σῶμα ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχειν, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ· Ὁμοίως Ἀναξάρχος φιλόσοφος ἦν· αὐτός συσχεθεὶς ὑπὸ Ἀρχελάου τοῦ τυράννου, καὶ βληθεὶς ἐν ὄλμῳ, ἐπίσσετο μοχλῇ ξυλίνῃ· πτίσσεσθαι δὲ ἐς, τὸ δίκην πτίσάνης τύπτεσθαι· ἐνθεν καὶ πτίσάνη εἴρηται παρὰ τὸ τύπτεσθαι· πτισσόμενος δὲ τοῦτο ἔφη· πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου Σύλακον, οὗ γὰρ πτίσσεις Ἀναξάρχον, αἰνιττόμενος, αἶα φιλόσοφος δῆθεν, τοῦ σώματος μηδένα λόγον ποιῆσθαι· ὁ τοίνυν θεῖος Γρηγόριος τῇ Φιλαργίῳ κάμνοντι δευῶς ἐπὶ

χαίρουσιν πολὺν τὸ σῶμα, καὶ μηδὲν τούτου φροντίζουσι, χάρουσιν τὰς παρεύσας παρήγορον ἰσχυρίαις, δαιμόνιοι τοῦ Φιλαργίου τὸ τῆς ψυχῆς εὐγενές, ὅς κάρνητον καὶ νόσην τραχόμενος, καὶ τὸ σῶμα ἀχρειωθεὶς, ὅμως κατὰ ψυχὴν ἀνδραεὶος ἦν καὶ ἐβρωμένους.

ΛΟΓΟΣ Π. ΛΟΓΟΣ ΠΑ. ΛΟΓΟΣ ΠΒ.

ΕΙΣ ΓΙΓΑΝΤΙΟΝ ΟΙΚΟΔΟΜΟΝ.

Murator.
epist.
CCXXV.

Ἄλλος μὲν Βαβυλωνῶνος ἐπίδρομον ἄρμασι τείχος,
Ἄλλος δ' Αἰγύπτου δαίματο πυραμίδας.
Καὶ πόντον περὶ τίς ἐπήλασε, καὶ διὰ γαίης
Νῆας εὐσσήλους ἤγαγε Θρηϊκίης.

Μέμνηται τούτων ὁ Θεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς Βασίλειον τὸν Θεῖον ἐπιταφίᾳ φάσκων ἐπὶ λέξεως αὐτοῦ· τί μοι πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπτάπυλαι Θῆβαι, καὶ αἰγυπτίαι πυραμίδες, καὶ Μαυσώλου καρκεὶς τάφος, καὶ Κελσοσοῦ χαλκὸς ἀμετρος, καὶ ναῶν μεγέθη καὶ κάλλη τὰ μηδὲν ὄντα; περὶ μὲν αὖν τοῦ Μαυσώλου τάφου καὶ τῶν ναῶν εἰρησέται προϊόντος τοῦ λόγου· καὶ γὰρ ἐπὶ λέξεως μέμνηται τούτων ταῖς ἐφεξῆς κατὰ τυμβορύχων· περὶ δὲ τῶν ἐπτάπυλων καὶ Θηβαῶν καὶ πυραμίδων, καὶ τείχεων, λεκτέον ἡμῖν· ἐπτάπυλοί εἰσιν αἱ τῆς Ἑλλάδος αἱ ὑπὸ Ἀμφίονος καὶ Ζήθου κτισθεῖσαι διὰ κισθάρας· αἱ δὲ αἰγυπτίαι Θῆβαι εἰσὶν ἑκατοντάπυλαι· μεγίστη δὲ πάλαι γέγονε, καὶ αὐτῶς μεγίστη ὥστε ἑκατὸν ἔχειν τὰς πύλας. Τὰ δὲ βαβυλωνία τεῖχη λέγεται εἶναι ἰσχυρώτατα· ἀπὸ γὰρ πλίνθου ὀπτῆς καὶ ἀσφάλτου λυομένης ἐκτίσθησαν· καὶ τὸ πλάτος ἔχοντα πολὺ τοσοῦτον ὡς δύνασθαι ἐπ' αὐτοῦ τρέχειν καὶ ἄρματα δι' ὄχη-

μάτων· καὶ τὸ μῆκος δὲ πολὺ καὶ τὴν περιφέρειαν ἔχουσι πολλήν. Αἱ δὲ πυραμίδες καὶ αὗται θεάματος εἰσὶν ἀξία ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐκτισμέναι, ὅς τις πυραμίδας οἱ μὲν χριστιανοὶ λέγουσιν εἶναι τὰ ὄρεϊα τοῦ Ἰωσήφ ἔνθα τὸν σῖτον ἀπέθετο τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας· οἴκοι γὰρ εἰσὶν ὑπερμεγέθεις, περιβόλοις ἀξιαγάσασιν πεποινημένοι· ἔλληνες δὲ τάφους τῶν βασιλέων εἶναι φασίν, οὓν ἔστιν καὶ Ἡρόδοτος. Ὁ δὲ Κολοσσός ἐστιν ὁ ἐν Ῥόδῳ ἀνακείμενος τότε ἀνδριάς χαλκός λίαν θαυμαστός ὑπερμεγέθεις, ὡς τινὲς φασίν ὀρθόκοντα πηχέων ἔχων τὸ ὕψος, ἰβ' δὲ τὸ πλάτος· τοῦτον δὲ καθείλον Ἀγαρηνοὶ τὸν ἀνδριάντα ληϊζόμενοι τὴν Ῥωμανίαν, κατὰ τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας ἀναιρεθέντος. Πεζὸς μὲν τὴν θάλασσαν οὐδεὶς πῶς λέγεται σὺν ἀληθείᾳ διελάσαι, πλὴν Μωϋσέως καὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα τμηθείσης εἰς δύο· Χριστὸς δὲ, καὶ Χριστοῦ θελήσαντος Πέτρος, ἦλθον διὰ κυμάτων πεζοποροῦντες. Τὸ δὲ διὰ ξηρᾶς ναῦς ἀγαγεῖν τῆς Θράκης, πολλοὶ μὲν πρότερον πεποιήκασιν, ἀλλὰ καὶ Κωνσταντῖνος πεποιήκεν ὁ νέος διὰ ξηρᾶς ἐλθῶσας τὰς ναῦς· ἔστιν γὰρ περὶ τὴν Θράκην τόπος ἐξ ἑκατῶν διαστήμα ξηρᾶς ἔχων, καὶ τῶν θαλασσῶν μεταξὺ διῆστων· ὅθεν εὐεπίβατος ἡ Θράκη τοῖς Γοτθοῖς· Γοτθία δὲ τοῖς Σραξί [ἄμορος·] καὶ Γότθοι μὲν ἐπιόντες τὰς αἰκείας ναῦς, αὗται δὲ μονόξυλοι, διαπερῶσι πρὸς Θράκας, Θράκες δὲ πολλάκις ἐντεύθεν ἐπὶ Γοτθίαν διὰ ξηρᾶς τὰς αἰκείας καθέλκουσι ναῦς· κύκλος ἐστὶ πολὺς τῆς διὰ τῆς στενῆς θαλάσσης εἴτε ἀνιῶσιν ἢ κατιῶσιν μέχρις αὐτόσε· θάλασσα δὲ στενή ἐστιν ἡ διὰ τῆς Ἀβύδου, πόλεως δὲ τῆς τρωάδος αὕτη, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν φέρουσα, κἀκεῖθεν

ἐπὶ τὴν πεντικὴν παραπέμπουσα θάλασσαν μίλιον ἔχουσα διάστημα μικρῷ πρὸς τριακισίων· οὕτω μὲν οὖν, φασὶν ὁ Δίος Γρηγόριος, τσαῦτα Γηγόντιος δὴ λιθαξίως ὑπάρχων ἔρη τινάξας κῆπεν μοι κατεσκευάσεν ἐκτὸς ἐλάτων ἀρθρομένον, λέγει δὲ τὸ τῆς ἀρετῆς εὐτροπὴν ὑπόδειγμα.

Λ Ο Γ Ο Σ ΗΓ.

ΕΙΣ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗΝ.]

Apud Murator. epigr. I.

Βροντήν Ἀτθίς ἔνεικε νεόκτυπον.

Οἱ τῶν ἑλλήνων σοφοὶ τὴν βροντὴν εἶναι φασὶν ἀπὸ τῶν κυκλώπων· λέγονται δὲ γενέσθαι εἰ κύκλωπες ἐν τῇ Σικελίᾳ νήσῳ περὶ τὰ ὄρινα ταύτης, παιμενικὸν βίον ἐπιτηθεύοντες βιαϊότερον· λέγονται δὲ οὕτοι ἀνδροποροῦναι τινές· τούτων δὲ τρεῖς εἶναι φασὶν τοὺς ἐξοχωτάτους, τὸν Βρόντην, τὸν Ἀστερόπην, τὸν Ἀργην· οὕτοι δὲ φασὶ χαλκῆς ὄντες τὴν τέχνην, διὰ τῆς αἰκείας τέχνης τὴν βροντὴν κατεσκευάσαν τῷ Διὶ καὶ τὴν ἀστραπῆν· κύκλωπες δὲ ἐλέγοντο, ὡς μὲν Ἡσίοδος, ὅτι ἕνα μόνον εἶχον κυκλοτερῆ ὀφθαλμὸν· ὡς γὰρ ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς, διὸ καὶ κύκλωψ, τοῦτ' ἐστὶ κυκλοτερῆ τὸν ὀφθαλμὸν ἔχων· Παλαίφατος δὲ κύκλωπας αὐτοὺς καλεῖ, ὅτι κυκλοτερῆ τινὰ νήσον ὄκουν· οὕτοι μὲν οὖν καὶ τοὺς Ὀδυσσεῶς κατεδίωξαν ἑταίρους· γενόμενος δὲ κατ' ἐκείνους τὸν χῶρον Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ πλάνῃ, κύκλωπι περιτυχὼν, εἴργεται σὺν τοῖς ἑταίροις εἰς ἄντρον· ἐν ᾧ τὴν μὲν νύκτα ὁ κύκλωψ σὺν τοῖς προβάταις κυλίετο, τὴν ἡμέραν δὲ λίθῳ μεγίστῳ φράττων τὰ πρόβατα ἔβασκεν· τῶν οὖν ἅμα τῷ Ὀδυσσεῖ καθαιργμένων, καθημέραν ἥσδιεν ἕνα, τὸν Ὀδυσσεῖα καταλιπὼν ἔσχατον, ἅτε δὲ χαριῆ καὶ προσκινέστερον.

αὐτὸς μὲν οὖν βακτηρίαν ὁ κύκλωψ προσφάτως αὐτῇ τοῦ
 δρυμοῦ τμηθεῖσαν ἐν τῇ σπηλαίῳ ἀποδόμενος, ἥς τὸ με-
 γέθος ὡς ἰσὸς νηὸς, ὄχοντο καὶ ὀη ταύτην Ὀδυσσεὺς ὀξύ-
 νας τὸν κύκλωπα ἀπετύφλωσεν· ταιῶσδε κύκλωψ Ὀδυσσεῶς
 ἤρετο τῦνομα, Ὀδυσσεὺς δὲ, Οὔτις λέγεται, ἀπεκρίνατο·
 μέλλοντος δὲ τοῦ κύκλωπος τὸν Ὀδυσσεῶα φαγεῖν, λαβῶν οἶ-
 νον Ὀδυσσεὺς προσφέρει τῷ κύκλωπι ἐπειπῶν, κύκλωψ λάβε
 καὶ πίε οἶνον· κύκλωψ οὖν θεξάμενος παρ' ἔδος πίων ἔμε-
 δύσθη· τῷ δὲ καθεύδοντι βαδῶν τὸ ξύλον ἐπιβαλὼν ἀπετύ-
 φλωσεν ὁ Ὀδυσσεὺς· κύκλωψ οὖν ἀνανήψας καὶ μὴ βλέπων,
 ἀνά τὸ ἄντρον ταῖς χερσὶ τὸν Ὀδυσσεῶα ζητῶν οὐκ εἶλεν,
 ἀμφὶ τὰ μῆλα τούτου κρυπτομένου· εἶς δὲ κύκλωψ πρὸς τῇ
 Σύρα τοῦ σπηλαίου τὸν λίθον ἀπωσάμενος, καθ' ἐν ταῖς
 χερσὶν ἐξιοῦσι τοῖς προβάτοις ἐπιτιθεῖς τὰς χεῖρας ἐπιμελῶς
 ἠρευνάτω· κριοῦ δὲ μεγίστου τῆς ἀγέλης προηγουμένου τοῖς
 ἐρίοις Ὀδυσσεὺς ὑπὸ τὴν κοιλίαν προσθήσας ἑαυτὸν, οὕτω
 λαδῶν ἔξεισι τοῦ σπηλαίου· πολλὰ τοῦ κύκλωπος ὕστερον
 καταγελάσας· κύκλωψ δὲ τῇ σκάφῃ τὸν Ὀδυσσεῶα γνοὺς ἐπι-
 βάντα, πέτρας ἀποκινήσας ἐπ' αὐτὸν ἀρῆκεν, καὶ τὴν Σά-
 λασσαν διαναστήσας τῇ τῶν λίθων ὀρυγῇ, σάλον αὐτοῖς
 ἐξετάραξεν· Ὀδυσσεὺς οὖν χάριν τῷ κύκλωπι καταδόμενος
 ὡς εἰ σφενδόων ἐπιμείνει, εἶπεν εἰς Ἰθάκην ἐπειγόμενος
 ἐκπέμψειν, τοῦ βάλλειν ὁ κύκλωψ ἐπαύσατο, μᾶλλον εὐερ-
 γετεῖν ἢ ἀμύνασθαι τὸν ἐχθρὸν ὑποτοπάσας· φωνήσας δὲ
 φοβερὸν μετ' αἰμογῆς, ἅπαντας εἶπεν τοὺς κύκλωπας συν-
 ειλεγμένους καὶ τίς πυνθανομένους ἢ συμφορὰ καὶ πόθεν,
 Οὔτις με φονεύει ὁ κύκλωψ ἀπεκρίνατο· εἰ οὖν οὕτις ὁ φο-
 νεὺς ἐστίν, θεόθεν εἶναι τούτῃ τὴν ὀργὴν οἱ κύκλωπες ἐπει-
 πότες ὄχοντο· φησὶν οὖν ὁ εἰς Γρηγόριος ὅτι νεόκτυπον

βροντήν ἤγαγεν Ἄεθίς, εἴτε τὴν μῦθον τῆς ζήτης γλώττης Ἄεθίδος, καὶ τὸ αὐτῆς σημαίνων πρὸς τὴν καλλιπικίαν καὶ τέχνην ἐναρμόνιον· εἴτε τοὺς λόγους τοῦ αἰγίου σαφιστοῦ Προαιρεσίου νεκτύπεν ὡς βροντήν κατὰ τὴν Ἑλλάδα φερομένους, καὶ νέον τὶ βροντῶντας ἀποσκιπίσας ταῦτα φησί.

ΛΟΓΟΣ ΠΔ. ΛΟΓΟΣ ΠΕ.

ΕΙΣ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟΝ.

Apud
Murator.
carm. III.

Εἴ τις Τάνταλος ἔστιν ἐν ὕδασι αὖτος ἀπίσις,

Εἴ τις ὑπὲρ κεφαλῆς πέτρος αἰεὶ φαβέην.

Τάνταλος υἱὸς ἦν τοῦ Διὸς· οὗτος, ὡς Ἕλληνες φασίν, ἠξιώθη τῆς τραπέζης τῶν Θεῶν, καὶ ἀξιοθεῖς ἐδημοσίευσεν τὰ μυστήρια αὐτῶν, καὶ κολάζεται κόλασιν διὰ τοῦτο τειάνθε· ἐν τοῖς ὑπὸ γῆν δικαιοτηρίαις ἔστιν ἔχων πέτραν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ κάτω ὕδωρ πολὺ καὶ βλαστήματα καρποφόρα, καὶ ἤρται ὁ λίθος κατ' αὐτοῦ· ἐὰν εὖν θέλει πιεῖν ἐκ τοῦ παρακειμένου ὕδατος πίπτει ἢ πέτρα ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ τιμωρεῖται· οὕτως εὖν λιγῶ καὶ θίψει τήκεται, ὄρων μὲν ἀφ' ὧν ἔδει φαγεῖν καὶ πιεῖν, μὴ θυνάμενος δὲ διὰ τὴν ἐπληρημένην αὐτῷ πέτραν· μέμνηται δὲ τούτων καὶ ἀλλαχοῦ Γρηγόριος ὁ Θεῖος λέγων, ἢ τὸ τοῦ μύθου πείσεσθαι ἀνδρῖα ξηραίνεσθαι ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος.

Δαπτόμενον τ' ὄρνισιν ἀγήραον ἦπαρ ἀλιτροῦ.

Μέμνηται τούτου καὶ ἀλλαχοῦ κείρεσθαι λέγων τὸ ἦπαρ ὑπὸ τῶν ὄρνιθων· ἔστι δὲ ἢ κατὰ τὸν Προμηθεῖα ἱστορία. Προμηθεὺς οὗτος λέγεται κλέψαι τὸ πῦρ παρὰ τῶν Θεῶν, καὶ ἐνεγκεῖν εἰς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι περὶ τὰ κρέα

τῆς θυσίας ἀπατήσας τὸν Δία, εἰς ἔργα ἐκίησεν διττάς·
 Ζεὺς οὖν βουλόμενος αὐτὸν τιμωρήσασθαι, ἐποίησεν αἰτὸν
 κατεσθίειν αὐτοῦ τὸ ἦπαρ, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν κατήσθιε
 τὸ ἦπαρ, τὴν δὲ νύκτα πάλιν ἀνεπληροῦτο, καὶ πάλιν ἤρ-
 χητο ὁ αἶτος καὶ ἤσθιεν αὐτὸ, ἕως οὗ ὁ Ἡρακλῆς ἐλ-
 θὼν ἐτόξευσεν τοῦτο τὸ ὄργανον· ἀγήραον δὲ φησὶ κατεσθίε-
 σθαι δι' ἐν ἔραμεν τρόπον, ὅτι κατὰ πάσαν νύκτα πλη-
 ρύμενον, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦ Προμηθεῖος τὸ ἦπαρ
 ἤσθιετο· τούτων τεσσάρων ἱστοριῶν ὑφ' ἐν μέμνηται Γρη-
 γόριος ὁ Σεῖος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σηλιτευτικῶν αὐτοῦ λόγων·
 φημὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν Τάνταλον, ἐν αἷς αὐτὸν καὶ ἐπι-
 γενεαίους τοῖς ὕδασιν οὖσι ξηραίνεσθαι φησὶν, ὅτι τῆς γεν-
 ειάδος μὲν ἀπτεται τοῦ ὕδατος, δίψει δὲ φλεγόμενος πιεῖν
 οὐ δύναται διὰ τὸν τῆς ἐπηρητημένης πέτρας ἄβου· ὡσαύ-
 τως τῆς Ἰξίονος περιφορᾶς, περὶ ἧς ἡμῖν εἴρηται ἐν τῷ
 περὶ ψυχῆς λόγῳ, ὅτι τῆς Ἥρας ὁ Ἰξίων ἐρασθεῖς, τρο-
 χῶν δεσμεῖται ὑπὸ Διὸς διηνεκῶς βραζυόμενος, καὶ τούτον κο-
 λαζόμενος τὸν τρόπον· εἶτα δὲ καὶ περὶ Προμηθεῖος, ὅτι τὸ
 πῦρ κλέψας καὶ τὸν Δία περὶ τὰ κρέα τῆς θυσίας ἀπα-
 τήσας, διηνεκῶς τὸ ἦπαρ ὑπ' αἰτοῦ κατεσθίεται.

Καὶ πυρόεις ποταμὸς καὶ ζόφος ἀθάνατος,

Τάρταρος τε μυχρὶ καὶ θαίμενος ἀγριόθυμοι.

Κεῖται περὶ Φλεγέζοντος καὶ ζόφου καὶ Ταρτάρου καὶ
 Κεκύτου καὶ Ἀχερῶντος ἐν τῷ ἰδ' λόγῳ. Πλάτων γὰρ ὁ
 φιλόσοφος ἐν τῷ Φαιδῶνι περὶ τούτων διεξήλθεν.

Ἄλλαί τε φθιμένον τίσιες εἰν αἰθήρ.

Τῆς Λητοῦς ἐρασθῆναι λέγεται Τιτυός, καὶ ἐρασθεῖς
 αὐτῆς ἐκράτησεν αὐτήν ἀπὸ τοῦ κρηθέμενου· Ἄρτεμις δὲ καὶ
 Ἀπόλλων παῖδες ἔντες τῆς Λητοῦς κατετόξευσαν αὐτὸν καὶ

ἀνελθὼν καὶ νῦν φασὶν ἐν τῇ αἴθρῃ ἔχει τὸ μέγα ἥρπακρον
 μέγα καὶ κολάζεται· καὶ ταῦτο ἐστὶν ὁ φασὶς ὁ Διὸς Γρα-
 γήμιος, ἄλλαι τὲ φθάνουσι τίσις ἐν δαίτῃ.

(*)

Ὡς φθέραι ψυχῶν μάστιγις εὐχ' ἔσται·

Οὔτος ἐμῶσι λίθοισι φέρει στοναίεντα σάθρα,

Οὔτος ἐμαί, φεῦ φεῦ, ποῦ δὲ λίθος Σίσυρου;

Πανουργὸς ὁ Σίσυρος καὶ πηλλὰ εἰς τὸν Δία ἀμαρτῶν,
 ὡς ὁ μῦθος, τῇ μὲν Λισιάπῃ ποταμῷ τὴν ἦνπερ αὐτοῦ Ζεὺς
 ἥρπασε θυγατέρα δαίξας, χρόναις ἐδισμεύει τὸν θάνατον·
 μηδενὸς δὲ τσοῦτον ἐπὶ χρόνον τελευτῶντος, λυθεὶς ὁ θά-
 νατος αὐτὸν ἀφαιρῆται γενόμενος ἐν ταῖς αἴθρῃ δὲ ταύτῃ
 ἔσχε τὴν τιμωρίαν· λίθου αὐτὸν μέγα ἀνακυλίειν ὁ Ζεὺς
 προσέταξεν ἐπὶ τὴν γαίωλον· ὁ δὲ λίθος ἐπ' ἄκρῃ γενόμε-
 νος τῷ βουνῷ, αὐδῆς κατεκυλινδύετο, ἕως οὔ τὸ πεδίον
 καταλάμβανεν· ὁ δὲ Σίσυρος τοῦτου πάλιν ἀνάγων, μόχθῃ
 πολλῇ διηνεκῇ τιμωρίαν ὑπέμεινεν.

ΛΟΓΟΣ ΠΖ. ΛΟΓΟΣ ΠΗ.

Εἰς Εὐφῆμιον.

Λί χάριτες μουσῆσι· τί ρέζομεν; εὐκετ' ἄγαλμα

Χαιρῶν ἡμετέρων Εὐφῆμιος ἐν μερόπεσσι;

Χ' αἱ μουσαι χαριτέσσιν· ἐπεὶ φθόνος ἐστὶν ἀλιτρός.

Χάριτες εἰσὶ τρεῖς, Πασιθέα, ἡ Πειδῶ, καὶ Εἰρήνη (1)

Μουσαι δὲ ἐκ Διὸς καὶ Μνημοσύνης ἐννέα, Κλειώ, Εὐ-
 τέρη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πο-

(1) Cod. Πασιθέα, exin lacuna, in qua recentior manus
 scripsit ἡ Πειδῶ καὶ Εἰρήνη.

Apud Mu-
 rator. epi-
 gr. IX.

Apud Mu-
 rator. epi-
 gr. XXVII.

λυμνία, Οὐρανίη, Καλλιόπη, ἥτις καὶ προέχει πασῶν ταύτης υἱὸν φημίζουσιν Ὀμηρον τὸν ποιητὴν ἑλλήνων, ὃς τῶν ἄλλων παρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἐπίσημος· ταύτας δὲ πάντας μουσικῷ τυγχάνειν ἐφόρους φασί· ταύτη καὶ μουσικὸν ἅπαν, τὸ τερπνὸν νομιζόμενον· καὶ μουσόπνευστος ὁ περὶ τι τῶν ταιούτων δεξιὸς· μουσότευκτες δὲ ἄγαν ὁ εὐμορφος.

(*)

Κάλλιμος ἠΐθεῶν Εὐφημίας, ὡς σε θανάων περ
Καλλίμος ἐν χώραις χῶρος ἔσθ' ἠλύσιος.

Μένονται τῶν ἠλυσίων πεδίον ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐν τῇ εἰς Βασίλειον τὸν θεῖον λόγῳ φάσκων ἐπὶ λέξεως οὗδε· οὐδὲν ὁ Μίνως ἐκεῖνος καὶ ὁ Ῥαδάμανθυς, οὗς ἀσφοδέλων λειμώνων καὶ ἠλυσίων πεδίων ἐτίμησαν Ἕλληνας. Πλάτων μὲν οὖν ὁ φιλόσοφος, ἐν τῷ Φαιδῶνι περὶ Ταρτάρου καὶ Πυριφλεγέθοντος Κοικύτου τε καὶ Ἀχεροῦντος εἰπὼν, καὶ ὅτι τοὺς κακοὺς ἐκεῖσε θεὸς κολάζεσθαι, φησὶ καὶ περὶ τῶν ἀσφοδέλων λειμώνων, καὶ ἠλυσίων πεδίων, ὅτι θὴ τοὺς ἀρετῇ βεβιωκότας ταιούτους ὑποδέξεται χῶρος· τὸ μὲν οὖν ἠλύσιον ἔστιν ὄνομα τοῦ τόπου, οἰκεῖ ἠλύσιον καὶ ἀπολύσιον· τὸ δὲ τοῦ ἀσφοδέλου καὶ τοῦτο φυτοῦ τινὸς ἔστιν ὄνομα ὁσμήν ἔχοντος οὐ φαύλην καὶ τὸ ἄνθος ἐπιτερπέες· Ἕλληνας οὖν φασίν, ὅτι ὁ Μίνως καὶ ὁ Ῥαδαμάνθυς εἰς τούτον μετετέθησαν τὸν χῶρον, ὡς εὐσεβεῖς· λέγονται γὰρ οὗτοι Διὸς υἱοί, ὧν ὁ μὲν Μίνως νομοθέτης ἦν, παρὰ τοῦ πατρὸς δεξάμενος τὴν νομοθετικὴν· ὁ δὲ Ῥαδαμάνθυς δίκαιος δικαστής, ὡς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν δικαιοσύνην μαθὼν· διὸ ταιούτοις αὐτοὺς μετὰ θάνατον τιμῶσι χώραις· Γρηγόριος δὲ ὁ θεῖος Βασίλειον τὸν μέγαν, ταῖς ὄντως ἀρεταῖς ἀπασφράφαντα βουλόμενος ὑπερεξάραι καὶ ἐν τῶν ἔξωθεν, οὐδὲν,

φραὶ, πρὸς τοὺς ἐν Μίνωι ἰατῆρας καὶ ἐν Τροαδαμάνουσι, εὖς τρισυτην ἑξαβόρυσσον ἑλληνας ἐπὶ αὐσιβίῃ, ὡς καὶ ταυτοῦτον αὐτῆς μυθολογήσασαι χῶρον, φησὶ δὲ τὸν ἡλύσιον καὶ ἀσπράδιλον λιμῶνα· καὶ μὲν τὰ Εὐρῆμιον ἕως ἔντα καὶ πολλὰς ἀρεταῖς διαπρέφοντα κάλλιστον ἐν χῶροις φησὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος· ὁ δὲ χῶρος ἡλύσιος τούτ' ἴσται τρισυτῆς τε ὁμοῦ καὶ τῶν πρόποτε θασυμαζομένων εὐ δευτέρως.

ΛΟΓΟΙ ΠΘ. Ψ. ΨΑ. ΨΒ. ΨΓ. ΨΔ.

ΨΕ. Ψς. ΨΖ. ΨΗ.

ΕΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΟΝ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ.

Apud Mu-
rator. epi-
gr. LXIV

Εἴ τινα δένδρον ἔσθηκε γῶος καὶ εἴ τινα πέτρην,
Εἴ τις καὶ πηγὴ ρεῦσεν ὄδυρομένη,
Πέτραι καὶ ποταμοὶ καὶ δένδρεα λυτρά πέλεισθε
Πάντες Καισαρίῃ γείτονες ἠδὲ φίλοι.

Δένδρα μὲν ἔσθηκεν ὁ Θρῆνος τὰς τοῦ Φαέθοντος ἀδελφάς, ὃς υἱὸς ὦν τοῦ ἡλίου, ὡς ὁ μῦθος, Σηητὸς, νήπιος ὦν ἦται τὸν πατέρα τὸ πύρινον ἠνιοχῆσαι ἄρμα, καὶ λάμψαι τὰς ἀνθρώπους· οὐκ ἰσχύσας δὲ οὐδὲ τὴν κατὰ τάξιν εὐρηκῶς ἐξανύσαι πορείαν, ὡς ἔνιοι, κεραυνωθεῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐρρίφη, ὡς δὲ ἕτεροι, ὑπὸ τῆς ἀμέτρου φλογὸς τοῦ πυρίνου ἄρματος κατεκάη· τούτων αἱ ἀδελφαὶ ἐπέμψον οἰκτρῶς· ἃς ἐλεήσας ὁ Ζεὺς εἰς αἰγείρους μετέβαλεν· αὐταὶ λέγονται καὶ μετὰ τὸ ἀποδενδρωθῆναι θακρύνειν ἤλεκτρον ἐν τῷ Πακτώλῳ * ποταμῷ. Ἡ δὲ Νιόβη ἐξ υἱοῦς καὶ ἐξ * ita cod. θυγατέρας ἐσχηκῦα κατεκαυχᾶτο τῆς Λητούς ὡς αὕτη μὲν δύο τέτοκεν τῷ Διὶ, αὕτη δὲ δώδεκα· ἀνδ' ὦν οἱ τῆς Λητούς ὀξυνθέντες Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις ἀπέκτειναν τοὺς ἐξ

αὐτῆς· ἢ δὲ τῇ πένθει κατέχετο· ταύτην ὁ Ζεὺς εἰκτεί-
ρας, ἐκείνους μὲν ἔθαψεν, αὐτὴν δὲ εἰς λίθον μετέβα-
λεν, ἀφ' ἧς τῶν ὀφθαλμῶν πηγὰς δακρῶν ἐκρέειν φασὶν
καὶ μέχρι τοῦ νῦν.

ΛΟΓΟΣ Θ'. ΛΟΓΟΣ Ρ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ.

Μέμνηται Μοῦσέως καὶ τῆς Βι.Θλεῖμ καὶ τῆς Χριστοῦ
μεταμορφώσεως. Κεῖνται δὲ ἱστορίαι ἐν ταῖς ἡδὴ προλεχθεῖσιν.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Α.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ.

Σάρρα σοφὴ τίουσα φίλον πόσιν.

Σάρρα μεμαρτύρηται τὸν Ἀβραάμ τετιμημέναι, καθὼς
Πέτρος φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὡς Σάρρα τῷ Ἀβραάμ ὑπή-
κουσεν κύριον αὐτὸν καλοῦσα· καὶ γὰρ ὅτε πρὸς αὐτὴν περὶ
τοῦ Ἰσαὰκ γέγονεν ἐπαγγελία ὑπὸ τὴν σκηπὴν οὕσα λε-
γόντων ἀκούσασα πρὸς Ἀβραάμ τῶν ξενωθέντων αὐταῖς ἁγ-
γέλων περὶ τῆς συλλήψεως αὐτῆς, ἐπέλασεν καὶ φησὶν,
εἰ οὕτω μὲν μοι γέγονεν ἄχρι τοῦ νῦν, ὁ δὲ κύριός μου
πρεσβύτερος· διὸ καὶ ἠρνήσατο μετέπειτα φερθεῖσα καὶ ὡς
οὐκ ἐπέλασα λέγουσα· ὅμως κατὰ τὸν καιρὸν εἰς οὐρας τὸν
Ἰσαὰκ τέτοκεν.

*Λυνα σὺ δ' οὐα φίλὸν καὶ τέκος εὐξαμένη,

Καὶ νηῖ μιν ἔδοικας ἀγνὸν Σεράποντα Σαμουήλ.

Ἢ μὲν τοῦ Σαμουήλ μήτηρ Ἄλυνα τὸν Σαμουήλ εὐξα-
μένη τῷ Σεῖ καὶ τεκοῦσα προσήνεγκεν· ἢ δὲ Νόννα τοῦ

Apud
Murator.
epigr.
LXXIII.
XXVIII.
LXXXI.

Apud
Murator.
epigr.
LXXXIV.

Σαίου Γρηγορίου ἡ μήτηρ καὶ τίς αὖτις ἐλάμνη, καὶ τῷ Θεῷ
 τριτονὶ τὸν μέγαν παρέσχεν ἄρχιερά.

Ἢ δ' ἑτέρα κόλποις Χριστὸν ἐλόγατο μέγαν.

Ἐτέρα ἔστιν Ἄννα τῆς Θεοτόκου ἡ μήτηρ (1), ἧτις
 τὴν Μαριάμ διὰ τῆς πρσιουχῆς κυήσασα, Χριστὸν δὲ αὐ-
 τῆς τὸν ὄντως μέγαν Θεὸν ἀνθρώπινως τῆς κόλποις ἐπέδ-
 ἔξατο· μήτηρ μὲν οὖν Χριστοῦ Μαρία ἡ Θεοτόκος, Μαρίας
 δὲ μήτηρ Ἄννα, καὶ πατὴρ Ἰωακείμ.

(*)

Ἐμπεδόνλεις σὲ μὲν αὐτίκ' ἐνώτισα φυσιάωντα,

Καὶ βροτὸν αἰτναίω πυρὸς κρητῆρες ἔδειξαν.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς βουλόμενος ἑαυτῷ Θεῷ δόξαν περιποιή-
 σασθαι, ἐν τῷ ἀναδιδομένῳ πυρὶ τῆς Λίτνης βαλὼν ἑαυ-
 τὸν ἀνῆρέθη. Κεῖται ἡ ἱστορία ἐν τῷ 9^ῳ λόγῳ.

Νύνη δ' οὐ κρητῆρας ἐσηλάτο, πρὸς δὲ τραπέζῃ

Τῆδέ ποτ' εὐχόμενη καθαρὸν εὖρος ἔνθεν ἀέρθη.

Καὶ νῦν θηλυτέρησι μεταπρέπει εὐσεβέεσσι

Σουσάννῃ Μαριάμ τε καὶ Ἄνναις ἔρμα γυναικῶν.

Σουσάννα σώφρων οὖσα χεῖρας ἀσεμνοτάτας ἐξέφυγεν ἰε-
 ρέων ἀκλόσων. Κεῖται ἐν τῷ 7^ῳ λόγῳ. Μαριάμ δὲ ἐστὶν ἡ
 Μωϋσέως ἀδελφὴ καὶ Ἄαρῶν, ἧτις μετὰ τὴν διάβασιν τῆς
 ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τὴν παντελῆ τῶν αἰγυπτίων κατ-
 αίρεισιν, λαβοῦσα τὸ τύμπανον, πασῶν ἐξῆρχεν τῶν ἰσραη-
 λιτίδων, χροεύουσα καὶ τὴν ἐπινίκιον ᾠδὴν ᾄδουσα, ἄσω-
 μεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Ἄννα δὲ ἔστιν ἡ

(1) Ergo videtur corrigendus Muratorius, qui Annam
 heic intelligit illam piam vetulam, quae Iesum parvulum in
 templo cum Simeone excepit. Certe hoc Cosmae priscum te-
 stimonium pro Anna divinae Virginis genitrice non est negli-
 gendum.

τοῦ Σαμουὴλ μήτηρ, ἥτις τεκῶσα, τῇ κυρίῳ ἐξωμολογη-
σατο, ἐξερεώθη λέγουσα ἡ καρδία μου ἐν κυρίῳ· αἷς τὴν
ἰδίαν συγκρίνει μητέρα Γρηγόριος, ἐπέιπερ εὐχρημένη παρὰ
τῇ θεῷ τραπέζῃ, τῆς ζωῆς ἐλύθη τῆς ἐπικαίρου.

(*)

Ἥρακλεις, Ἐμπεδοσίμω, Τροφόνιω, λήξατε μύθων (1)

Καὶ σύ γ' Ἀρισταίου κενεαύχεος ὀφρὺς ἄπιστε.

Κεῖνται αἱ παρεῦσαι ἱστορίαι ἐν τῷ ἕξῳ λόγῳ.

(*)

Οὐ μόσχων θυσίην σκυειδέα οὐδὲ χιμαῖρῶν,

Οὐδὲ πρωτοτόκων Νόνα ἔθηκε θεῷ,

Ταῦτα νέμοις προτέραισιν ὅτ' εἰκόνες, ἢ δ' ἄρ' ἑαυτὴν

Δῶκεν ὄλην βιοτῷ μάθανε καὶ θανάτῳ.

Μόσχων θυσίαν καὶ χιμαῖρῶν καὶ πρωτοτόκων λύτρα τῷ
Μωϋσῆ προσέταξεν ὁ θεὸς νομοθετῶν διδόναι θεῷ· Γρη-
γόριος δὲ φησὶν, ὅτι ταῖς σκυειδέσι ταῦτα ἀναγκαῖα ἦν· νυνὶ
δὲ αἷον Νόνα πεποίηκεν ἑαυτὴν τε καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν
παῖδα καθιερώσασα τῷ θεῷ.

Πίστις Ἐνώχ μετέθηκε καὶ Ἠλίαν.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

Δῶκε θεῷ θυσίην Ἀβραάμ παῖν, ὡς δὲ θυγάτρα

Κλεινὸς Ἰεφθάς, ἀμφοτέρω μεγάλην.

Ἡ μὲν ἱστορία τῆς Ἀβραάμ θυσίας ἐν τῷ α' λόγῳ
κεῖται. Ἡ δὲ τῆς Ἰεφθάς θυσίας ἐξήγησις ἐστὶν αὕτη. Τί-
κτεται δὲ αὐτῇ καὶ Ἰεφθάς ἀπὸ παλλακῆς, ἀνὴρ ἀμφοτε-
ροδέξιος, σοφός τε καὶ θεοῦ πνεύματος καὶ δυνάμειος πλή-

(1) Male μύθους apud Muratorium, cuius vide adn. Se-
cundum casum more graeco posuit etiam Horatius II. od. 9.
17. *desine mollium querelarum.*

Apud
Murator.
epigr.
LXXXVI.

Apud Mu-
rator. epi-
gr. XCII.

Apud Mu-
rator. epi-
gr. CVIII.

Apud Mu-
rator. epi-
gr. CX.

ρος· τούτων αὖ ἀδελφοὶ ἐπλήσαντες ἀτίμως, αὐτὸν ὡς παλ-
 λητῆς οὐκ ἔχαστες ἄλλουσι, πατρῷος αὐτὸν ἀποισόμενοι γλη-
 ρωνίας· ὁ δὲ ἀναστὰς ἐπὶ ἀλλοδαπῇ μετόπισιν· εἰς αἰς
 μακρὰν δὲ πόλιν ἐφύετο τῶν Ἀρμενιῶν, παρῆσαν τε τὸν
 Ἰσραὴλ κακωτέμηναι· πεισθέντες δὲ καὶ γενόμενοι ἑντρομοί,
 τὸν Ἰερζάε συμμαχῆσαι σφίσι ἐξελιπάρον· αὐτὸς μὲν οὖν
 εὖ εἰδὼς τῇ μὲν κακίᾳ προσανέχειν, ταῖς ἀτίμοις δὲ μὴ
 προσχέριως συνέπεσθαι, πρεπόντως καὶ ὡς Σέμις ἦν ἀπε-
 κρίνατο, ὑμεῖς γάρ με φησὶν μεμισήκατε καὶ παρ' ὑμῶν
 ἐξαπεστάλλατε, καὶ νῦν ἐν τῇ καιρῷ τῆς ἀνάγκης ὑμῶν
 ἐρεῖτε θεῶρο καὶ πολέμου τὸν πόλεμον ἡμῶν· αἱ δὲ ταῖς
 ῥήμασιν καταδιδασθέντες αὐτῷ, συνιέντες τε καὶ μὲν τει
 πρὸς τὸν πόλεμον ἰκανὸν ὑπάρχοντα προγιγνώσκοντες, ἔμοις
 ἠπίαις ῥήμασιν κατεμάλασσαν, αὐτὸν ἄρχειν μετὰ τὸν πόλε-
 μου παντὸς Ἰσραὴλ ὑποσχόμενοι· πεισθέντες γοῦν καὶ πρὸς
 τὴν μάχην ἀφικόμενοι, αἱ μὲν πόλεμοι κατὰ κράτος ἐτρέ-
 πευτο· τούτῳ δὲ δι' εὐχῆς ἦν, τὸν πρώτως αὐτῷ συναυ-
 τήσοντα τῶν οἰκείων ἐπανιόντα καθιεροῦν τῷ θεῷ· μονόπαις
 δὲ τούτῳ παρθένος ἦν ὅτι λίαν καλῆ, ἢ προσυπαντήσα-
 σα τῷ πατρὶ μετὰ χαρμωσύνης καὶ τυμπάνων, τῶν ἄλλων
 προηγίτο· βαρὺ δὲ καὶ λίαν στενάξαις ἐκ βάθους ὄδυνη-
 ρόν, αἶμα φησὶ δύγατερ, ἔμποδος ἔσθηκάς μοι, τὸ γὰρ
 στόμα μου περὶ σοῦ πρὸς τὸν θεὸν ἦναιξα, καὶ νῦν σκό-
 λωψ γέγονας ἐν ὀφθαλμοῖς μου· εὐ γὰρ δυνήσομαι τὴν εὐ-
 χὴν παραβῆναι· ἡ δὲ νεάνις ἀλύπῳ τε προσέειπε καὶ ψυ-
 χῆς ἀνδρείότητι, πληρώσαις ἔφη πάτερ τὴν ὑπόσχεσιν οὗ
 χάριν συνέτριψεν κύριος τοὺς ἐχθρούς ὑπὸ χεῖρας σου· μι-
 κρον δὲ ταῖς συνεταίραις ταύτην συνεῖναι φήσασα συγχω-
 ρῆσαι, τὴν παρθενίαν ἀνὰ τὰ ὄρη τεσσαράκοντα ἡμερῶν

κλαύσασα μετὰ τῶν παρθένων Ἰσραὴλ, πατριῆς ὑπὸ χεῖ-
ρὸς ἐργασθεῖσα τῇ Θεῷ καθιερωθῆ.

Σάρρα φίλη πῶς τὸν σὸν Ἰσαὰκ λίπες ἢ ποθέουσα

Τῶν Ἀβραὰμ κόλπων ὡς τάχος ἀντιάσαι;

Σάρραν τὴν ἰδίαν ἀποκαλεῖ μητέρα, διὰ τὸ αὐτὸν ἐξ
ἐπαγγελίας κατὰ τὸν Ἰσαὰκ τεχθῆναι, καὶ τῇ Θεῷ καθιε-
ρωθῆναι. κόλπους δὲ φησὶν Ἀβραὰμ οἷς ὁ πτωχὸς ἐπανα-
παύσασθαι λέγεται. Κεῖται περὶ τῶν κόλπων τοῦ Ἀβραὰμ
ἱστορία ἐν τῇ α' λόγῳ.

Στήλη σοι θανάτου μελιθόος ἴδε τράπεζα,

Νόννα παρ' ἧ ἑλύθης εὐχαμένη πύματα.

Χρὴ εἰδέναι ὅτι ὁ ψόγος διὰ τῶν ἐγκωμιαστικῶν προ-
έρχεται, οἷον γένους παιδείσεως καὶ πράξεων· εἰ γὰρ μή
τις εὐγενὴς ἢ φρόνιμος ἢ εὐτροπος εἴη, ψεκτὸς ταῖς πᾶσι
καθέστηκεν· στήλη δὲ διηνεκὲς ἐστὶ κατηγορημα ἐπὶ τε τῶν
εὖ ἐχόντων καὶ τῶν ἐναντίων, οἷον ὡς Ἀθηναῖαι τὸν Ἀρίθ-
μιον ἐξελίτην στηλιτεύουσιν ὅτι διέφθειρεν τοὺς Ἕλληνας χρή-
μασιν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ὑπακοῦσαι τῇ Πέρσῃ, ἀτιμώσαντες καὶ
αὐτὸν καὶ ἅπαν αὐτοῦ τὸ γένος, ἄδειαν δεδωκότες ἐν ταῖς
γράμμασι τῇ βουλευμένῳ ἀνελεῖν αὐτὸν, ἐπιγράψαντες καὶ
τὴν αἰτίαν ἐν στήλῃ ἥτις ἦν αὐτῷ ψόγος, ὅτι φησὶ τὸν
χρυσὸν τῶν ῥ' μῆδων εἰς Πελοπόννησον ἔγαγεν· ὡσαύτως
καὶ τῶν εὐεργετῶν ἀνεγράφησαν αἱ εὐεργεσίαι στηλιθεῖσαι,
ὡς περὶ τοῦ βροσπερίτου Λεύκωνος τοῦ ἄρχοντος εὐεργεσία
ἐν Ἀθήναις ἀνεγράφη· στήλης δὲ ἄξιον τῆς ἰδίας μητρὸς
τὸ τέλος φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος, οὐχ ὡς ἂν τις ὑπολάβῃ
τὴν στήλην ἐπὶ ψόγῳ, ἀλλ' ὥστε τὸν ἔπαινον εἰς τὸ διη-
νεκὲς ἀνακεῖσθαι· στήλη δὲ ἐστὶν ἢ λίθος ἢ χαλκός ἐπὶ
μῆκη τετράγωνος ἐν ᾧ στηλιτεύεται ὁ γραφόμενος, καθὼς

Apud Mu-
rator. epi-
gr. CVI.

Apud
Murator.
epigr.
CXVI. 9.

ἐν τῷ κατὰ τυμβωρύχων λόγῳ φασὶν, εὐλόγῳ γράφεται νεκροφόνον τυμβωρυχίον· ἢ τὸ καλλιῶς ἐνταῦθα σημειώσαι γραφίται.

ΛΟΥΟΙ ΡΒ. ΡΓ. ΡΔ. ΡΕ. ΡΖ. ΡΗ.
ΡΘ. ΡΙ. ΡΙΑ. ΡΙΒ. ΡΙΓ. ΡΙΔ.

ΚΑΤΑ ΤΥΜΒΩΡΥΧΩΝ ΔΙ' ΙΗΘΝ.

Apud
Muratori.
opusc.
CXL.

Ἑπτὰ βίβιο πέλει τάδε θαύματα, τείχος, ἄγαλμα,
Κῆποι, πυραμίδες, νηὸς, ἄγαλμα, τάφος.

Τείχος ἐστὶν τὸ Βαβυλωνίως ὅπερ ἔφημεν ἐπίδρομον ταῖς ὄρμασι· εἰ δὲ φασὶ τὸ Ῥώμης Καπιτώλιον· ἔστι γὰρ κτίσμα μέγα περιβόλαις συνεχόμενον ἐν ᾧ πλήθη ζωθίων ἐσιν, καὶ σημείον ἐκάστη τούτων ἦν ποτὲ· καὶ γὰρ φασὶ κώδωνας ἐκ χειρὸς ἀποκρεμασθῆναι τούτων· ζωθίων δὲ κατ' ἔθνος ἦν ἅπαν, ὅπερ φησὶν ἐσήμαινεν διὰ τοῦ κώδωνος τὴν εὐπερ εἰκονίζει κίνησιν ἐσθ' ὅτε πολεμικὴν ἔθνος· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα θαύματα ἄξια κατὰ Ῥώμην ἐστίν. Ἄλλαι δὲ φασὶν ἐν Ἡρακλείᾳ τυγχάνειν ἠδρυμά τι κατὰ ἀμφιθεάτρου, ἐν ᾧ καλλίστη μὲν καὶ θαυμασιὰ τίς ἐστὶν ἀκροδερμὴ ἔχει δὲ τι καὶ πλεον· κατὰ γὰρ τὸ ἀρότατον τῆς αἰασεῦν γωνίας τοῦ τείχους εἴ τις καθ' ἑαυτὸν τῷ λίθῳ μυστικῶς λόγον ἐπαφῆ, τὸν ἐτέρωθεν ἰστάμενον τηλαυγῶς ῥήματος ἀκροᾶσθαι φασίν. Ἄγαλμα δὲ ἐστὶν ὁ ἐν Κελοσσαῖς τῇ λεγομένῃ Ῥόδῳ χαλκὸς ἀνδριάς ὃν ὑπερμεγέθη τυγχάνοντα καθεῖλον Ἀγαρηνοὶ γεγευότες αὐτοῦ· οὗτος δὲ ὀγδοσκαυταπήχυσ ἐλέγετο εἶναι. Κῆποι δὲ εἰσὶν Ἀλκινόου καὶ Ἀδώνιδος· Ἀλκινόος δὲ τῶν Φαιάκων γέγονεν βασιλεὺς, φιλόξενος καὶ λαμπρὸς τίς τούς τε οἴκους καὶ κήπους καὶ τὰς εὐωχίας· ἢ γὰρ Ἀλκινόου πλευσία μάλιστα καὶ φιλότιμος

πράπεζα. Πυραμίδες δὲ αἱ παρ' ἡμῶν λεγόμεναι τοῦ Ἰω-
σὴφ σιταβολῶνες τῆς κατ' Αἴγυπτον Βαβυλῶνος μικροῦ διε-
σηκότες. Ναὸς δὲ ὁ ἐν Κυζίκαις τῇ πέλει μέγας γὰρ εὖ-
τος καὶ θαύματος ἄξιος, ὃς τῇ μὲν Ἀπόλλωνι πρότερον
ἰδρυτο, ὑπ' αὐτοῦ δὲ προκεχρησμήθηται Μορίας ἕσσεσθαι
μετὰ ταῦτα, ἧς κέλῃται καὶ ἐστίν· ἤξιώσε δ' ἂν τις, εἰ
μὴ νεώτερον αἴηται, τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλεως ναὸν τὸν
πάλαι θαυμασιώτερον ὄντα θαυμάτων. Ἀγάλμα πάλιν ἐστίν
τὸ ἐν Σμύρῃ τοῦ Βελλεροφόντου, ὅπερ ἐστίν ἐπ' ὀχήμα-
τος ἐπὶ τὴν θάλασσαν προκύπτων τοῦ τείχους, ὃ τε Πή-
γασος ἵππος μικρὸν ἔπισθεν τοῦ ποδὸς κατεχόμενος, πολ-
λάκις μὲν ἥρεμα σαλευούσης συνεπόμενος χειρὸς, προδύ-
μενος δὲ σὺν βίβη μόνων παγῆος καὶ ἀκράδαντος. Τάφος
δὲ ἐστίν ὁ τοῦ Μασσώλου ἐν Κάραις, περὶ οὗ νῦν εἰρή-
σεται πλατυτέρως. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νεώτερα κατέστη-
κεν, ἃ τινὰ θαύματος ἄξιουσιν ἀνθρώποι· τὰς τε Ἑπτα-
πύλους τῆς Ἑλλάδος ἃς Ἀμφίων καὶ Ζηῆτος ἠκοδόμησαν
διὰ κισάρας, καὶ τὰς Θήβας ἑκατονταπύλους, καὶ τὸν Ἀλε-
ξανδρείας Φάρον ἐπὶ τεσσάρων φάσκοντες ὑλείων ἐστηρίχ-
θαι παγούρων εἰ γε ἀληθεῶς, καὶ τούτων ἄλλα τινὰ νεό-
τερα γέγονεν ἐν τε θαμῆσεσι καὶ ναῶσι ἀγάλμασι καὶ περι-
βόλοις καὶ λοετροῖς καὶ φεροσυσίος καὶ πράγμασι διαφόροις.

Μασσώλου τάφος ἐστὶ πελοῦριος, ἀλλὰ Κάρεσσι

Τίμιος, οὗ τις ἐκεῖ τυμβολέτης παλάμη.

Ὁ Μασσώλου τοῦ κάρεος τάφος μέγιστος ἐστὶ· Μάσσω-
λος γὰρ Καρίας γέγονε τύραννος· Καρία δὲ πρὸς τῇ Ἀσια-
νῇ χώρα καὶ αὕτη μεγίστη τις ἐστὶν ἐπαρχία ἕως Τρωά-
δος διατείνουσα· οὗτος οὖν ὁ Μάσσωλος τάφον ἠκοδόμησεν
ἐαυτῇ πελυανάλωτον ἐν χώματι τινὶ καὶ λιμναζούσῃ λίμ-

νη, ἔνθεν κειμένου τοῦ τάφου· γράφεται δὲ καὶ καρικὸς τάφος, ἵνα ἡ κητικὸς γράφεται δὲ καὶ κάρης, ἵνα ἡ ἐθνικὸν τοῦ Μαυσιώλου τοῦ κάρης ὁ καρικὸς τάφος· οὕτω γὰρ ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐν τῇ εἰς Βασίλειον τὸν μέγαν λόγῳ, κητικὸς φησὶ καὶ Μαυσιώλου καρικὸς τάφος· ἐν Κνίδι * δὲ * ita cod. ἄλλος τάφος ἐστὶν Τίμωνος προσαγορευόμενος· οὗτος πλοῦσις μὲν ἦν ἐκ προγόνων, βραχὺς δὲ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν ὀρφανισθεὶς τὸν προγενικὸν πλοῦτον διεσκόρπισεν συναναστρεφόμενος λούπαξιν· ὕστερον μὲν ται πωνεθεὶς, ὑπὸ αὐτῶν κατεγελάτο τῶν τὴν αὐτοῦ καταναλωσάντων περιουσίαν· εἶτα πάλιν πλουτήσας, κάκεινων, αἰσμένων κατ' ἕστος αὐτῇ κολλᾶσθαι, καὶ λόγοις ἐξαιρόντων εὐφήμιας, καὶ φιλικὰ τῷ δοκεῖν ἐπιβουόντων, χαῖρε κύρι Τίμων, αὐτὸς ἑαυτῇ προσλαβὼν ἀπεκρίνατο, χαῖρε Τίμων, χαῖρε κύρι Τίμων, χαῖρε κύρι καὶ Τίμων, χαῖρε τὸ ἐμὸν βαλάντιον, διὰ τούτου σημαίνων τῆς εὐπορίας εἶναι καὶ φρονήσεως τὴν τιμὴν ἀρμοδίαν, εἰδώς τε τοὺς κόλακας μέχρι τότε κολακεύειν ἕως ὁ πλοῦτος ρεῖ, καὶ τρυφὴν αὐτοῖς ἐμποιεῖ· πτωχεύοντας γὰρ τοῦ πρὶν εὐεργετοῦντος, αὐτοὶ πρῶτοι τῶν συμφορῶν αὐτῷ παράττια γίνονται· τούτου δὲ τοίνυν τοῦ Τίμωνος τάφος ἐστὶν ἐν Κνίδι, τῆς αὐτοῦ μνημόσυνον ἀρετῆς· ἔστι δὲ καὶ ἕτερος τάφος ἐν Καλαβρίᾳ τοῦ κατατομηθέντος ναυάρχου τοῦτον δὲ φασὶ σημᾶναι πρῶτον τὴν φαρίαν πάροδον ἐν Κατάναις, διὰ τοῦ μεταξὺ Σικελίας καὶ Καλαβρίας διαδρέουρος πόρου· τούτου δὲ τὸν τάφον ἐφ' ὕψους ἀνακείμενον, τιμῶσιν οἱ ναυτικαί, λυχναψίας τινὰς ἀμφ' αὐτὸν ἐπιτελοῦντες, καὶ μάλα γε γαννυμένως εὐωχούμενοι.

Στῆλαι καὶ πλοκοέντες ἐν οὖρεσιν, ἔργα γιγάντων.

Πρὸς τοὺς τυμβωρύχους ὁ θεῖος Γρηγόριος ἀποτεινόμε-

Apud
Murator.
epigr.
CLXIII.

νος, τὰ θαυμαστὰ προβάλλεται ἔργα, ὅτι δὴ ταῦτα μὲν ἐπὶ θαύμασιν ἄδονται, οὐδείς δὲ πρόποτε θαύματος ἔργου ἐπεδείξατο, τάφον τινὰ καθελόν· ὡς εἶναι νέον τὸ θαῦμα ταῖς κακῶς ἐπιτηδεύουσιν· προσίθῃσιν οὖν ταῖς τοῦ βίου θαύμασιν καὶ τὰς στήλας, καὶ τῶν γιγάντων τὰ ἐν ὄρεσιν ἔργα, καὶ τούτων μὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸν λόγον προκαταβεβλήμεθα, καὶ πόλιν εἰπεῖν οὐκ ὀκνητέον· σῆλαι μὲν οὖν εἰσὶν ἃς Ἡρακλῆς εἴληφεν παρὰ τῶν τὰ Γάδιρα κατακούντων, θαυμαστὸν τί τὸ μὴ πέρα τῶν Ἡρακλέους στηλῶν τοῦτ' ἔστι Γαδείρων περατὸν εἶναι· γιγάντων ἔργα δὲ τὰ κατὰ τοὺς Μολιούδας· τῆς γὰρ Μολιόνης δύο υἱοὺς Ὄττον, καὶ Ἐφιάλτην τεκούσης, αἱ κατ' ἐνιαυτὸν ἠΰξανον κατὰ μὲν τὸ μῆκος πῆχυν ἕνα, κατὰ δὲ τὸ πλάτος σπιθαμῆν· λέγεται τούτους ὑβριστὰς γεγονέναι καὶ λίαν ὑπερηφάνους, αἱ τὴν Ὀσσαν τῇ Ἀθῷ βουλευσάμενοι ἐπιθῆναι, ταῖς θεοῖς ἀντᾶραι κατ' οὐρανὸν γενόμενοι προὔθυμήθησαν· ἢ οὖν Ὀσσα καὶ ἡ Ἀθῶ δύο εἰσὶν ὄρη περὶ τὴν Θράκην, ἃ τινὰ ἀλλήλοισ ἐπιθῆναι σκιφαμένους, καὶ δι' αὐτῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνελθεῖν οἰηθέντας, κεραυνωθέντας ἀπολέσθαι τούτους ὁ μῦθος διαγραφείη· ταῦτα φησὶν ἔργα πεπληρωμένα τῶν γιγάντων ἐν ὄρεσιν ὁ θεῖος Γρηγόριος· ἀλλ' ἐκείναις μὲν ὁ σκηπτὸς ἀντὶ τοῦ τολμήματος, ὡς εἶπε καὶ ταῖς τυμβωρύχαις ἢ ὁμοία ὑπήρχθη δίκη.

Δήποτε Κύρος ἀναξ βασιλῆϊον ὡς ἀνέωξε

Τύμβον, ἐπὶ χρυσῇ γράμμα τόδ' εὔρε μόνον.

Οἴγειν ἀπλήστοιο τάφους χερός.

Τῶν ἀρχαιοτέρων τίς βασιλέων τάφου ἑαυτῷ δεινόμενος, πολλοῖς ἐπιστάσαστο τρόποις πλήρη τεύτεον ὑπάρχειν χρυσίου· τῇ δὲ σκοπὸς ἦν τὴν ἀπλησίαν στηλιτεῦσαι τοῦ μέλ-

λυντος αὐτὸν ἐπ' ἐλπίδι χρυσῷ διανίγειν· οὐδ' ἰναπίστωτο
 δὲ τῷ τάφῳ πλὴν ἐπιγράμματος· ἐγγέγραπτο δὲ ἀπλήστῃ
 χερὲς τάφους ἀνοίγειν· Κύρος οὖν ὁ βασιλεὺς θύλακας εἰς
 τῇ περιφανείᾳ τῆς ἕξωθεν τοῦ τάφου Πειρίου, ὡς ἐπὶ χη-
 ρασι τὸν τάφον ἀνώγειν· εὐρηκὸς δὲ τῶν ἐλπιδεύοντων οὐ-
 δὲν, τῆς οἰκείας πλεονεξίας ἔλεγχον τὴν ἐπιγραφὴν εὐά-
 μενος διὰ στόματος γέγονε πάντων ἐπ' ἀπλησταίᾳ.

Ὡς ἐπὶ βουκτασίῃ γαῖαν ἀφῆσα θάψη.

Ταύτην ἐν τῇ τρίτῃ λόγῳ ἱστορίαν παρεξέμεθα· ἔστιν
 δὲ ἢ κατὰ τὸν βουδοῖνα Ἡρακλῆν καὶ Θειοδάμαντα τὸν
 ἀρστήρα καὶ τοὺς Δρύσπας.

Ἦλυθεν εἰς αἴθνη τίς, ὁ δ' ἐπτάτο, ἄλλος ὀλέσσε

Θῆρας· ὁ δὲ πλεκτὸν υἱεῖ τευξε θόμον.

Μέμνηται πάλιν τῶν δοκηθέντων εἶναι Σαυμασῶν παρὰ
 ἀνθρώποις, ὅτι δὴ ταιῶτον πεποίηκεν, ὁ τὸν τάφον ἀναρ-
 ρήξας, εἰ καὶ τὰ μάλιχα διὰ στόματος πάντων ἔστιν ἐπὶ
 λάβῃ· ὁ μὲν οὖν εἰς ἄθην ἔλθων ἔστιν ὁ Πειρίδους, ὃς
 ἄπυγος ἐκλήθη, κατελθὼν γὰρ εἰς τὸν ἄθην διὰ τὸ ἀρ-
 πάξαι τοῦ Πλούτωνος τὴν Περσεφόνην, ἐδέθη κάτω παρὰ
 πέτραις τισίν· ὁ δὲ Ἡρακλῆς κατελθὼν δέλων λαβεῖν τὸν
 Πειρίδου, αὐτὸν μὲν ἀνείλκυσε, αἱ δὲ πυγαὶ αὐτοῦ προσ-
 ἔμειναν τῇ πέτρᾳ· ἐκλήθη οὖν ὁ Πειρίδους ἄπυγος· αὐτὸς
 μὲν οὖν ὡς ὁ μῦθος κατήλθεν εἰς τὸν ἄθην, καὶ αὐτὸς
 ἐπετάσθη τοῦτον τὸν τρόπον, ἐλκύσαντος αὐτὸν τοῦ Ἡρα-
 κλέους· μυθεύεται δὲ κύων τίς εἶναι παρὰ τὰς πύλας τοῦ
 ἄθου, τρεῖς ἔχων κεφαλὰς, ὃς καὶ τρίκενος καλεῖται καὶ
 τρικέρβερρος· οὗτος τοὺς μὲν κατιόντας ἐν τῷ ἄθῃ σαίνει κο-
 λακεύων, τοὺς ἀνιόντας δὲ δεινῶς κατεσθίει· φύλαξ γὰρ τῶν
 πυλῶν εἶναι λέγεται τοῦ ἄθου· ὁ οὖν Ἡρακλῆς κατελθὼν

Apud
Murator.
epigr.
CLXXVI.

Apud
Murator.
epigr.
CLXXVII.

τῷ Πειρίδῳ τὴν Περσεφόνην συναρπάσαι, ἀνιῶν ἀπέκτει-
 νεν αὐτὸν· ἐπειδὴ δὲ τοῦ Πειρίδου μνήμην ἠγάγομεν ἄπυ-
 γου αὐτὸν εἰρηκότες· ἔστιν δὲ ἐν τῇ πρώτῃ στιλιτευτικῇ
 λόγῳ περί τε τῶν ἀπύγων καὶ μελανπύγων τῷ Δεῖῳ λόγος
 Γρηγορίῳ, τὸν μὲν ἄπυγον τὸν Πειρίδου εἶναι ἰσέον, με-
 λάνπυγον δὲ τὸν Ἡρακλῆν αὐτὸν· δύο γὰρ εἶναι τινὰς ἀδελ-
 φούς ὁ λόγος διαγορεύει κατὰ γῆν πᾶσαν ἐπιδεικνυμένους ἀδι-
 κίαν, ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐλέγετο Πάσσαλος, ὁ δὲ ἕτερος
 Ἀκλήμων· ἐλέγοντο δὲ καὶ Κέκροπες διὰ τὴν τῶν ἔργων θρι-
 μύτητα, ὡς φησὶ Δῖος ὁ ὑπομνηματιστής· τούτοις δὲ ἡ μή-
 τηρ Τερμωνίς τὸννομα ἑωρακῦια κατὰ γῆν πολλὰ θεινὰ ἐρ-
 γάζομένους, εἶπεν μὴ περιτυχεῖν Μελανπύγῳ· καὶ ποτὲ τοῦ
 Ἡρακλέους ὑπὸ δένδρον καιμωμένου καὶ τῶν αὐτοῦ ὄπλων
 ἐπικεκλιμένων τῷ φυτῷ, πλησιάσαντες οὗτοι ταῖς ὄπλαις ἐπι-
 χειρήσασθαι ἠβουλήθησαν· εὐθύς δὲ ὁ Ἡρακλῆς αἰσθόμενος
 λαβῶν αὐτοὺς κατὰ κέφαλα ἐπὶ ξύλῳ δεσμεύσας ἐβιάσασεν·
 τότε οὖν ἐκείνοι τῆς ἐντολῆς ἐμνήσθησαν τῆς ἑαυτῶν μη-
 τρὸς ἑωρακότες κρεμάμενοι τοῦ Ἡρακλέους τὴν πυγὴν με-
 λαίναν ἐκ τῆς τῶν τριχῶν θασύτητος, καὶ πρὸς ἀλλήλους
 αὐτὸ τοῦτο διαλεγόμενοι, γέλωτα πολὺν προσῆψαν τῷ Ἡρα-
 κλεῖ, καὶ εὐθύς αὐτοὺς καὶ τῶν δεσμῶν ἐλυτρώσατο καὶ
 ἀπέλυσεν· Ὁ δὲ κατασκευάσας τῷ υἱῷ πλεκτὸν αἶον * . . .
 Ὁ δὲ ταῦς Σῆρας ὠλέσας αὐτὸς ἐστὶν Ἡρακλῆς, ὡς δο-
 κεῖ τῷ μύθῳ· Σῆρας διέσπασε Σαμφῶν ὁ τοῦ Θεοῦ να-
 ζιραῖος· τὸν γὰρ λέντα ταῖς χερσὶ διεΐλεν ὡσεὶ ἔριφον· καὶ
 Δαβὶδ ἔτυπεν τὸν λέντα καὶ τοῦ φάρυγγος κατέχων ἀπέ-
 πνιξεν ἐν τῇ ποιμνίῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παιδάριον ὢν, καὶ
 τὴν ἄρκον ἔτυπεν καὶ ἀπέπνιγεν καὶ τῶν σμαμάτων ἐκ μέ-
 σων αὐτῶν ἀπέσπα τὴν Σῆραν· καὶ Βαναΐας ὁ καβασαη-

* Deest
aliquid.

λίτης ὁ παῖς Δαβὶθ καὶ αὐτὸς ἐν ἡμέραις χιόνος ἐν ἰσχυρῶι
καταβὰς τὸν λέοντα γυμνὸς ὢν ἀπέκνιξεν.

Χρυσὸς μὲν Λυδίοισιν (1) ἐπέκλυσεν.

Κεῖται ἡ παροῦσα ἱστορία ἐν τῷ νθ' λόγῳ, καὶ ὅσα
μὲν ἄλλα περὶ τῶν ἐν ἄθου κολάσεων ὁ παρὼν μέμνηται
λόγος τῶν τυρβωρῦχων κατευχόμενος ἐν ταῖς ἤδη προλεχ-
θεῖσι λόγοις εὐρήσεις ἅπαντα.

Apud
Murator.
sermo
CLXXIX.

ΛΟΓΟΣ ΡΙΕ. ΛΟΓΟΣ ΡΙς.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΝΘΡΩΠΗΡΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΑΠΟΜΙΝΑΡΙΟΥ.

Iambicum
XXIV.

Ὁ παρὼν λόγος δεγματικὸς ἐστίν· μέμνηται δὲ τῆς Ἀδάμ
διαπλάσεως καὶ παραβάσεως, καὶ τῆς Χριστοῦ ἐνανθρω-
πήσεως, καὶ τῶν εἰς κοινὴν τοῦ γένους σωτηρίαν αὐτοῦ
παθημάτων. Κεῖνται δὲ ἐν ταῖς προκειμέναις λόγοις ταῦ-
τα διαφόρως.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Ι Ζ.

Π Ε Ρ Ι Π Ρ Ο Ν Ο Ι Α Σ.

Iambicum
II.

Χρὴ εἰδέναι ὡς Ἐπίκουρος ὁ φιλόσοφος μὴ προνοεῖσθαι
τὸν θεὸν τῶν τῆδε πραγμάτων ἐδόξασεν· οὗτος δὲ τέλος
παντὸς ἀγαθοῦ τὴν ἡδονὴν ἐτίθετο· καὶ οἱ μὲν νῦν ἐξη-
γηταὶ λέγουσι τίθεσθαι τὴν ἡδονὴν οὐ τὴν ἀκάθαρτον ἀλ-
λὰ τὴν φυσικωτάτην κατάστασιν, καὶ τοῦτον οἱ φιλόσοφοι
ἀποσκορακίζουσιν καὶ ὡς μὴ λέγοντα πρόνοιαν, καὶ ὡς τὴν
ἡδονὴν τέλος ὀριζόμενον τοῦ καλοῦ, ἀλλ' οὐχὶ τὸ πρῶτον

(1) Male apud Muratorium Ῥοδίοισι. Et quidem in loco
mox citato νθ p. 141. sermo est de aurifluo Lydiae Pactolo.

καὶ μόνον καλὸν ὅπερ ἐστὶ θεός· χρῆ σημειώσασθαι ὡς ὁ
 θεὸς Γρηγόριος τὸν θεὸν πρῶτον καλὸν καὶ ἔσχατον ὀρε-
 κτὸν ἀποκαλεῖ καὶ θυσώρεκτον· τὴν δὲ πρόνοιαν ἐλλήνων παῖ-
 δες ἐξαίρουσιν, τῇ φορᾷ τὸ πᾶν ἐπιτρέποντες καὶ τοῖς ἄστροις
 καὶ τοῖς ἀποτελεσματικαῖς προσανέχοντες, τύχας καὶ γεν-
 ἔσεις καὶ εἰμαρμένας παρεισάγουσιν· Γρηγόριος οὖν ὁ θεὸς
 τὴν τῆς προνοίας ἄρσιν ἀνταρσιν ἰσχυριζόμενος εἶναι θεὸν,
 τὸν Δαβὶδ παρεισάγει καὶ Μωϋσῆν καὶ Ἐλισσαῖον, ὧδε
 φάσκων δι' ἰάμβων.

62. Δαυεὶδ δὲ σε πειθέτω καὶ Μωϋσῆς ταῦτα,
 63. Ἐλισσαῖός τε, οὗ τρέμω μεμνημένος·
 64. Ὁ μὲν κολασθεὶς ἐνδεῶς τοῖς πταίσμασιν,
 65. Ὁ δ' ἀντὶ μικρῶν καὶ θεοῦ λαβῶν θέαν,
 66. Νόμον τε, καὶ τσοῦτον ἐκσωῶσαι στρατόν.
 67. Ὁ δ' ἐκ βραχείας ὕβρεως καὶ νηπίαις
 Πληγὴν τσσαύτην ἀντιδοὺς παρ' ἐλπίδα.

Ὁ μὲν Δαβὶδ μερικῶς ἐκολάσθη τοῖς πταίσμασιν, ἥνι-
 κα τὴν Οὐρίου γυναῖκα μοιχεύσας τὸν Οὐρίαν ἐφόνευσεν,
 τὸν ὅμοιον παθῶν τρόπον ὑπὸ τοῦ Ἀβεσσαλωμ τοῦ ἰδίου
 υἱοῦ· αὗτος γὰρ τὰς παλλακὰς αὐτοῦ ἐταπεινώσεν, καὶ τοῦ-
 τον πρὸς βραχὺ τῆς βασιλείας ἀπέστησεν, ἐπ' ἀλλοδαπῆς
 αὐτὸν ἀπελάσας, ὡς ἐν τῇ ξγ' διεξήλωμεν λόγῳ· πάλιν
 τε κολάζεται τὸν λαὸν Ἰσραὴλ ἀριθμήσας· καὶ γὰρ ἄγγε-
 λος παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν θραῦσαι ἐν τῷ λαῷ· τριῶν γὰρ
 αὐτῷ προταθέντων παρὰ τοῦ θεοῦ, ἢ λιμῆ διαφθαρῆναι τὴν
 γῆν, ἢ χερσὶν ἐχθρῶν καταπονεῖσθαι διοικόμενον, ἢ θανα-
 τῶν τριῶν ὑπεβληθήσεσθαι ἡμερῶν· εἰς χεῖρας θεοῦ παρα-
 δοὺς ἑαυτὸν, ἴδεν ἄγγελον ἐσπασμένον ῥομφαίᾳ καὶ θραύον-
 τα· ἐξ ὧρων δὲ πάρεργον ἦν ἐβδουμήκοντα χιλιάδες ἀπὸ Δαῦν

πεπτονωῦται καὶ ἕως Βερσαβίᾳ· μικροῦ δὲ τὸν λαὸν εἰδὸς συν-
 τριβῆναι εἰ μὴ σπεύσας Δαβὶδ ἐξομολογήσατο, τὴν ἔργῃν
 ἐφελκυσάμενος· ὡς αὐτοῦ μὲν ἀμαρτῶντος μὴ ὅτι ἐπὶ τὸν
 λαὸν τὴν θεῖαν ἐπεινεχθῆσεσθαι μῆτιν· εὐτω δὲ καὶ θυ-
 σίαις τὸν θεὸν ἐξιλειώσεσθαι ταῖς ἐν Σιών ἐξινεχθῆσαι·
 λέγεται παρὰ τὴν ἄλω τοῦ Ὀρυᾶ, δι' ὧν ἀπάντων ἴλω τὸν
 θεὸν παιησάμενος, τὴν ἔργῃν ἀνεχέτισεν παραυτίκα· Μωϋ-
 σῆς δὲ μικρὰς ἀντιτιμᾶται προθέσεως τοσοῦτον, ὡς καὶ θεὸν
 αὐτὸν φανεροῖς κατιδεῖν ὀφθαλμοῖς, καὶ τοσοῦτου προστα-
 σίαν δεῖξασθαι πλήθους καὶ τῶν μεγάλων τεράτων ὑπηρετή-
 σαι θεῷ, καὶ θεὸν ὅμως Φαραὼ χρηματίσαι· σὺ γὰρ ἢ ζῆ-
 λον ἐνδιάθετον ἐπεδείξατο πατάξας τὸν αἰγύπτιον, καὶ τῇ
 λαῷ τοῦ θεοῦ συγκαουχῆσθαι τοῦ συμβασιλεύειν προκρί-
 νας τοῖς αἰγυπτίαις· εὐτως Ἐλισσαῖος μικρὰς χάριν ὕβρειος,
 καὶ ὅτι λίαν εὐτελοῦς τοῖς νηπίαις ἀντιμετρήσας τοσαύτην
 ἀπανθρωπίαν, ἄρκους τοῦ θρυμοῦ τῇ λόγῳ προσάξας ἐξελ-
 θούσας ἀνελεῶς τοὺς ἀθλίους σπαράξαι· σὺ γὰρ πλὴν ἐκερ-
 τόμησαν αὐτὸν ἢ βεήσαντες, ἀνάβαινε φαλακρὲ ἀνάβαινε,
 ὅπερ ἦν τῇ νηπιαζούσῃ σύγγνωσον ἀδεία, καὶ μὲν τοι τοσα-
 αῦτης ἐπειράθησαν αὐτίκα τῆς ἀπανθρωπίας, οὐχ ὡς τοῦ
 προφήτου ταῖς λοιδωρίαις τῶν παιδῶν προσεσχηκότος, ἀλλὰ
 τῆς μελλεύσης αὐτοῖς ἐπιγύεσθαι πονηρίας πρὸ τοῦ βλαξῆ-
 σαι ριζόθεν τὸν καρπὸν ἀπικείραντος, ὅπερ αὐτοῖς καὶ ψυ-
 χικῆς αἰτίον ὑπῆρχεν σωτήριας· σὺ γὰρ δὴ τίς εἶπαι ταῦτα
 συγκρίνων τὴν κατὰ τινὰ γέννησιν ἐμοὶ ἢ εἰμαρμένῃ συμ-
 βῆναι, εὐδὲ τῇ φορᾷ καὶ τοῖς ἄστροις ἐπιστρέψει τοὺς εἰακκας
 τοῦ παντός, ἀλλ' ὡς ὁ θεῖος ἀπέδειξεν Γρηγόριος τῷ θεῷ
 τὴν πρόνοιαν παραχωρήσει, πισεύση τὲ ταῖς τῶν θεῶν κρι-
 μάτων πεδαλίαις οἰακίξεσθαι καὶ περισφρέσεσθαι δὴ τὸ πᾶν.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΙΗ.

Iambicum
XV.

Ο Ρ Ο Ι Η Α Χ Υ Μ Ε Ρ Ε Ι Σ .

Ὁ παρὼν λόγος ὀρίζεται πάντα τὰ ὄντα, σημαῖνον ἑκάστου τὴν ποιότητα· ὁλόκῃ δὲ δι' ἡν αἰτίαν ἕκαστον τῆς οἴας ἔτυχεν κατατωνμάσθη προσηγορίας· περὶ δὲ τὰ τέλη μέμνηται τῆς Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἐκ παρθένου γεννήσεως, καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἔδρακε καθ' ἡμῶς γεγωνῶς, μέχρις αὐτοῦ τῆς δευτέρας ἐνδόξου παρυσίας. Καὶ κεῖνται ἐν τοῖς ἡδὴ προλεχθεῖσιν αἱ ἱστορίαι.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΙΘ.

Iambicum
XVIII.

Π Ε Ρ Ι Α Ρ Ε Τ Η Σ .

206. Ἐξ ὧν στοαί τε προσώπων ὀφρέες,
207. Ἀκαθμίαι τε καὶ πλοκαὶ πυρρῶνίων,
208. Σκέψις ἐφεξῆς τεχνιτῶν ληρήματα.

Ξενοκράτης καὶ Ἀριστοτέλης Πλάτωνος γεγονάσι μαθηταὶ, οἳ τινες αὐτοῦ καὶ τὴν διατριβὴν διεθέξαντο· καὶ ὁ μὲν Ξενοκράτης ἐποίησε τὴν στοακὴν αἴρεσιν, Ἀριστοτέλης δὲ τὴν περιπατητικὴν αἴρεσιν· εἰσὶ δὲ τῆς φιλοσοφίας αἱ ὀρισμοὶ, αἶον, ἐξ ὑποκειμένου, ἐκ τέλους, ἐξ ὑπερχῆς, ἐξ ἐτυμολογίας, καὶ τὰ ἐξῆς· αὖτις τὲ αἱ φερόμεναι εἰρεταὶ τῶν ὀρισμῶν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ὡς εἰς θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν διαιρεῖται, καὶ τὸ μὲν ὡς εἰς φυσιολογικὸν καὶ μαθηματικὸν καὶ θεωρητικόν· τὸ δὲ εἰς ἠθικὸν καὶ πολιτικόν καὶ οἰκονομικόν· καὶ τὸ μὲν τούτων αὖτις εἰς ἀριθμητικὴν καὶ μουσικὴν καὶ γεωμετρικὴν καὶ ἀστρονομίαν, οἶον

τὸ μαθηματικόν, τὸ δὲ εἰς νομοθετικόν καὶ δικαστικόν εἶν
τὸ πολιτικόν καὶ ὅσα κρθεῖς ἑαυτοῦς συνιστῶντες ἐπισ-
τήχων· αἱ δὲ ἀκαδημίαι καὶ πυρρῶναι πλεοκὶ εἰσὶν αὐ-
ταί· λέγονται τινὲς πυρρῶναι ὑποτυπώσεις, περὶ τῆς σκέ-
ψεως, εἶν περὶ τῶν λόγων τῆς σκέψεως ἀσυνεπειῶν αὐτῆς
καὶ ἐννοιῶν καὶ ἀρχῶν αὐτῆς, εἰ δογματίζει ὁ ἐπίσκοπος,
εἰ αἴρεσιν ἔχει, εἰ φυσιολογεῖ, εἰ ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα, τί
τὸ κριτήριον τῆς σκέψεως, τί τὸ τέλος, τίνες αἱ ἐλοσχερεῖς
τρόποι τῆς ἐποχῆς, τίνες αἱ δέκα τρόποι καὶ τίνες αἱ πέν-
τε, τίνες αἱ σκεπτικαὶ φωναί, τίς ἢ οὐδὲν, τίς ἢ μάλ-
λον, τίς ἢ ἀσάφεια, τί τὸ ἔξοισιν, καὶ τὸ τάχα, καὶ τὸ
πέχω, καὶ οὐδὲν ὀρίζω, τί τὸ πάντα ἀκαταλείπτως ὅτι παν-
τὸ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται, τίς ἢ ἐπισκεπτικὴ ὁδὸς τὴν
ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτου φιλοσοφίαν, εἰ διαφέρει τί ἢ Δημοκρί-
του τῆς σκέψεως, εἰ διαφέρει τί τῶν ἀκαδημίων ἢ σκέψις,
εἰ ἢ κατὰ ἰατρικὴν ἐμπειρία, εἰ αὐτὴ ἐστὶν τῇ σκέψει, πό-
θεν ἀκταῖον τῆς πρὸς τοὺς δογματικὸς ζητήσεως, τί τὸ
κριτήριον, εἰ ἔστι κριτήριον ἀληθείας, τί τὸ ὑφ' οὗ, τί
τὸ δι' οὗ, τί τὸ καθὸ, περὶ ἀληθεῦς καὶ ἀληθείας, εἰ
τί ἀληθές, τί τὸ σημεῖον, ἢ εἰ τίς σημεῖον ἐνδεικτικόν,
τίς ἢ ἀπόκλιξις, τίνες αἱ δραστικαὶ ἀρχαί, τί θεὸς, τί
τὸ αἴτιον, καὶ ἢ περὶ τὸν βίον τέχνη, τίνες αἱ ὑλικάι ἀρ-
χαί, εἰ καταληπτά τὰ σώματα, τίς ἢ κράσις, τίς ἢ κί-
νησις, περὶ τῆς μεταβλητικῆς κινήσεως, περὶ ἀξήσεως καὶ
μειώσεως, περὶ ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως, περὶ μεταθέ-
σεως, περὶ ὄλου καὶ μέρους, περὶ φυσικῆς μεταβολῆς, περὶ
γενέσεως καὶ φθορᾶς, περὶ τόπου, περὶ χρόνου, τί τὸ ἴδι-
κὸν μέρος, εἰ ἔστιν τι τοῦτο φύσει, εἰ ἔστιν τίς περὶ τὸν
βίον τέχνη, εἰ ὠφελεῖ τὸν ἔχοντα αὐτήν, περὶ ἀρισμοῦ,

τί ἐστι φύσει ἀγαθὸν καὶ κακὸν διάφορον· αὗται μὲν αἱ τῶν πυρρώνιον ὑποτυπώσεων πλοκαί· λῆρον δὲ ταύτας φησὶν ὁ Σείος Γρηγόριος, παρεισάγουσι γὰρ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον καὶ ἄλλους τῶν στοϊκῶν ὡς ἀπεφήναντο περὶ ἀκαταλήπτων· αὖτις Κλειτόμαχον καὶ Καρνεάδην καὶ λοιπῶν αἱ ζητήσεις τῶν ἀκαδημαϊκῶν· αἱ τῶν σκεπτικῶν ἐφεξῆς, περὶ τῶν ἀνωτάτω τριῶν φιλοσοφιῶν, τῆς δογματικῆς, τῆς ἀκαδημαϊκῆς, καὶ τῆς σκεπτικῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι τὸν Πύρρωνα περὶ τὴν σκεπτικὴν τῶν πρὸ αὐτοῦ σωματικώτερον καὶ ἐπιφανέστερον προσεληλυθῆναι τῇ σκέψει, ἣν τινα καὶ δύναμιν ὀρίζονται καὶ πάθος, περὶ τῶν σκεπτομένων· καὶ πολὺς ἂν εἴη λόγος τὰ ἐφεξῆς ἐν πλάτει ληρήματα διεξιέναι, ὅσα τε ἀπερεῖν εἶεν τὲ καὶ ἀμνηχανεῖν καὶ ἐνθουσιᾶν καὶ ἐξεσακέναι· ἃ τινα πάντα τεχνιτῶν ὁ Σείος Γρηγόριος ληρήματα ἐπεφήνατο.

218. Τίς οὐκ ἀκούει τὸν σινοπέα τὸν κυῖνα;

Φιλόσοφος μὲν οὗτος ὑπῆρχεν κυνικός· κυνικοὶ λέγονται ὡς ἐκ μεταφορᾶς τοῦ κυνός· ἔχουσι γὰρ τὸ πρὸς τὴν αἰκείους καὶ τοὺς ἔξω διὰ κριτικόν· οὗτος ἀκτησίαν εἰς ὃ ἀκρότατον ἀσπαζόμενος, οὐ γὰρ ἢ μόνον βακτηρίαν ἠέκτητο, αἶκον δὲ ὑπαιθρον ἐν μέσῳ τῆς πόλεως στρεπνὸν πίθον, καὶ τροφή αὐτῷ ἦν αὐτοσχέδιος· εἴτε τοίνυν οὗτος εἴτε τῶν ἀρχαίων κυνῶν τίς βασιλεῖ προσελθὼν ἤξειτρο τροφῆς λαβεῖν τί· δίδωσι δὲ ὁ βασιλεὺς, εἴτε τιμῶν εἴτε δεκιμάζων ὅμως χρυσίου τάλαντον· ὁ δὲ δεξάμενος ἄρτον ἀψησάμενος περισσὸν ἔρριψεν ἐπειπὼν, λαβεῖν ἔχρισον ἐν τὸν ἄβρωτον τύφον· οὗτος μὲν οὖν εἴτε Διογένης ἐστὶν εἴτε ἄλλος οὐκ ἴσμεν· ὅμως καὶ Διογένης πίθον ἦκει διὰ τὸ κρυῖναι, ἡμέρας δὲ ἐξῆκον προσῆει τῷ ἡλίῳ· ποτὲ γ' οὖν θερμαινομένου αὐτοῦ,

ἐπίση Ἀλέξανδρος ὁ μακεδῶν ἀποσιτικῶν αὐτῷ τοῦ μὴ θερμαίνεσθαι· εἶπεν δὲ τί βούλει σὺ χαρίσασθαι ᾧ Διόγηνες; ὁ δὲ εἶπεν, τὸ μικρὸν ὑπικτεῖναι μου ἵνα θερμανθῶ· καὶ τίς ἄλλος Σωσάτης ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων φιλόσοφος ἴσατο φθαρμιζόμενος ἐν τινι τόπῳ ἐν ἡλίῳ; ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀνοσθεν ἀπὸ τινος ἀπόπτου θεασάμενος κατήλθεν ἵνα αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια λάβῃ, ὁ δὲ Σωσάτης ἰδὼν αὐτὸν εἰσῆλθεν εἰς κλάσμα πίθου κειμένου καὶ ὑπεκρύβη τὸν Πτολεμαῖον· ὕστερον δὲ ταῦτον τινὲς ὡς ἀτυχῆ διέβαλλον· ἄλλαι δὲ φασὶν ὅτι αὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος ἐπεφθέρξατο τὸ ἰάμβειον ταῦτο· — Σέλω τύχης σαλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον· — αἰνιττόμενος ὅτι ὁ πίθος ἐκείνος μεστός ἐστὶ φρενῶν, καὶ ὁμοίως διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀτυχῆ σὺδὲν ὠφέλησεν αὐτὸν ἢ πληθὺς τῶν φρενῶν· οὐκ ἔρθεως δὲ ταῦτ' ὑπειλήφασιν· φιλοσοφία γὰρ ἐστὶ τὸ πάντων ἀνοίτερον τῶν ἐρωιμένων κεκτῆσθαι τὸ φρόνημα· καὶ Γρηγόριος ὁ θεῖος ἀμέλει ταύτη τὸ φιλόσοφον ἐπαινεῖ τὸ καὶ βασιλείας αὐτῆς ὑπερανιστακέναι τῷ λογισμῷ.

Κράτης δ' ὁμοίως χρημάτων ὑπερτιθεῖς, 228.

Αὐτὸν μεθεῖς τε μηλόβοτον τὴν οὐσίαν. 229.

Κράτης Θεβαῖος ἦν τῆς Βειωτίας τὸ γένος· οὗτος φιλοσοφῆσαι Σέλων τὴν κυνικὴν φιλοσοφίαν, λαβὼν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἔρριψεν τῷ δήμῳ κηρύξας οὕτως, Κράτης ἀπολείπει τὰ Κράτητος, ἵνα μὴ τὰ Κράτητος κρατήσῃ τὸν Κράτητα, καὶ τὰ χωρία αὐτοῦ εἴασεν γενέσθαι μηλόβοτα· μηλόβοτον δὲ ἐστὶ χωρίον ἐν ᾧ ἀπολύονται τὰ πρόβατα εἰς τὸ βόσκεισθαι· μῆλα γὰρ τὰ πρόβατα καλοῦνται, ἔθεν καὶ μηλανόμοι οἱ ποιμένες, καὶ μηλωτὴ ἡ δορὰ τοῦ προβάτου.

Φασὶν τὸν αὐτὸν ὡς τινες δ' ἄλλου τινὰ 236.

Τῶν φιλοσοφούντων ἐξ ἴσου φρονήματος 237.

238. Πλέοντα τοῦ κλύθωνος ἀγριουμένου·
 239. Ἐπειτα φόρτῃ τῆς νεῆς βαρουμένης ,
 240. Ῥίπτειν προσθύμῳ εἰς βυθὸν τὰ χεῖματα·
 241. Τούτου δ' ἐπαιπεῖν ἄξιον μνήμης λόγον·
 242. Εὖ γ' ὦ τύχη μοι τῶν καλῶν διδάσκαλε ,
 245. Ὡς εἰς τριβῶνα ῥαδίως συστέλλομαι.

Τὸν αὐτὸν Κράττητα φασίν , ὡς δέ τινες Ἀντισθένην , ἄλλα δὲ Ζήνωνα , κυνικὰ δὲ φιλόσοφοι καὶ οὗτοι , ἔμμεν τούτων εἰς πλέον καὶ χειμῶνος συμβάντος καὶ ναυαγίου γενόμενου , εὐχαρίστως φέρων τὴν ἐσομένην αὐτῇ πενίαν , πρὸς τὴν τύχην ἐφθέγγεατο , εὖ γε ὦ τύχη , χάριν σοι ἐμολογῶ ὅτι τὴν ἐμὴν οὐσίαν ἄχρι τοῦ τριβωνίου περιέστησας , ὡς τινων τῶν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐμπεφορτισμένων τῇ νηΐ.

244. Ἄλλος παρῆκεν οὐσίαν ταῖς ἐκ γένους.

Τὸ μὲν ταῖς συγγενεῦσι τὴν οὐσίαν παραχωρῆσαι μικρὸν εἶναι δοκεῖ τοῖς πολλοῖς , καὶ περ ὃν μέγιστον· καὶ γὰρ ὁ Θεῖος Γρηγόριος ὡς ἐπὶ μεγάλῃ τὸν τοῦτο πεποιτηκότα θαυμάζει , ὡς ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς ἀκλουθείας ἔσι καταστοχάσασθαι· οἱ γὰρ πλείους τὸν ἐμφιλόσοφον οὐκ εἰδότες βίον , ὡς πάντων ἐστὶ τῶν ὀρωμένων ὑπερανέχων , ταῖς δοκεῦσι κατὰ τὸν βίον εὐδαίμοσιν ὑποσύρονται , ἀμέλει παρ' αὐτὰ τοῦ βίου ὑψηλὸν ἐπανελέσθαι τῶν τίνα συμβαίη πάντων , οἱ συγγενεῖς τυραννίδι τῆς ἐκείνου κρατεῖν οὐσίας ἀμιλλῶνται , μὴ θεῖν φάσκοντες τὸν φιλόσοφον χρημάτων ἀντικειεῖσθαι , καὶ συνηγόρους τῆς ἀουσίας οὐκ ὀλίγους εὐρίσκουσιν· οὐ τῆς τυχεύσεως οὐν ἀρετῆς ἔστιν ὑπερφρονεῖν τυραννεύμενου , εἴγε μάλιστα καὶ τοὺς τυραννεῖσθαι δοῦναι· ἂν πολλάκις ἰσχυρότερος εἶναι· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεῖος Γρηγόριος αἰνίττεται πεπονηθεῖν φάσκων· πρὶν

τί λαβεῖν τίουσιν, ἀπὲρ στυγίουςι λαβόντες· καὶ πάλιν ἀρκάσαις καλάμαις ἔκρυσσεν ὀσφυρίων· — καὶ αὖτις τὰ δ' ὀλίτρων καλῶρησιν ἐλάσσει δίκλαται ὀλίτρων· — ὁ μὲν εὖ φιλόσοφος οὐκ ἂν ποτὲ παρὰ τῶν μὴ τῶν αὐτῶν αὐτῆ τῆς φιλοσοφίας ἐπανηρημένον βίον νευθετεύσινος πιστεύει, γὰρ ἔτι καλῶς ὑπέχειν δευκίη τὸ προσφερόμενον· ὕβρις γὰρ παρὰ τῶν ἐμπαθεστέρων νευθετεύσθαι· εἰ γὰρ καλὸν ἐστὶ τὸ λεγόμενον, ἐχρήν ἑαυταῖς ἐπιλέγειν τὸ χρήσιμον· ἀνείας γὰρ τῆς ἀνωτάτω τυφλόττωντας, περὶ φωταυγίας ἐτέραις διαλέγεσθαι· καὶ πρὸς ἀνάβλεψιν προτρεπομένους ἄλλους, σφᾶς ἐν τυφλώτητι διαμένειν.

- Ἄλλος δ' ὑπερβὰς ταῦτα ὡς ἀνθρώπινα 245.
 Ἄπανθ' ὅσ' εἶχεν εἰς μίαν βῶλον τινά, 246.
 Χρυσῆν συνελών, ἔπειτ' ἀναχθεῖς εἰς βάθος 247.
 Βυθῷ δίδωσι τὴν ἀλαζόνα πλάνην, 248.
 Μὴ δεῖν γὰρ ἄλλω προξενεῖν τὸ μὴ καλόν. 249.

Οὗτος τὴν πᾶσαν ἔπαρξιν αὐτοῦ πιπράσας, καὶ συναγαγὼν τὸ χρυσίον εἰς μίαν βῶλον, ἀναχθεῖς κατὰ μέσους τῆς θαλάσσης, τῷ βυθῷ προσρίπτει τὴν βῶλον τοῦ χρυσίου, μὴ κρίνας ἄλλω παρασχεῖν, ὡς ἂν μὴ τοῦ κακοῦ πρόξενος ἄλλοις γένηται· ἀλαζωνίαν γὰρ ἔφασκεν τὴν ἀπὸ τοῦ πλούτου πλάνην ὑπάρχειν.

- Δηλεῦσι σησαμῶσιν ἄρτοι κρίθινοι 276.
 Ὑπεξιώντες, καὶ τραγωδίας ἔπη, 277.
 Ὡς ἔν τι καὶ τόδ' εὐστόχως εἰρημένον· 278.
 Ὡ ξένε τυράννοις ἐκ ποδῶν μεθίστασο. 279.

Τυράννους οἶδεν ὁ θεολόγος τοὺς θρασεῖς λόγους, ὡς ἐκ τῆς τραγωδίας· μάλις γὰρ αἱ τραγικαὶ τῇ ταιαυτῇ κέχρηται τροπῇ· σησαμῶσι δὲ φησι κρίθινοι ἄρτοι, τοῦτ' ἔστιν

εὐτελεῖς· τοῦτο δὲ παράδοσις ἐστίν· ταιούτων μὲν ἐστὶν το
 παρὰ τραγικῆς μάλλον δὲ κωμικῆς λεγόμενον, ὅτι διὰ τῶν
 ἡδυτέρων ἄρτων τοὺς εὐτελεῖς ἀποφαυλίζουσιν ἄρτους· κα-
 ταπαίξει οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος τῇ παραδόσει χροῦμενος τῷ
 διὰ τῆς στορυλίας τῆς ἡδυνούσης ἐν τῇ φερέγεσθαι ἀπο-
 φαυλίζειν τοὺς παρατυγχάνοντας διελέγγων αὐτοὺς· ταιού-
 τος δὲ ἦν ὁ Διογένης· αὐτὸς γὰρ τοὺς ξένους ὑπεξήστη-
 σεν, ἵνα εἴ τι Διογένης διὰ τῆς στορυλίας ἐποίει ἀποχω-
 ρεῖν τοὺς τὴν σιὰν αὐτῷ ἐμπαιούοντας· τοῖς τυράννοις δὲ
 ἀντὶ τοῦ τῆς λόγαις τοῖς τυραννικαῖς, παιῶν ἀναχωρεῖν τοὺς
 ἐντυγχάνοντας· σκοπὸς δὲ τῇ Θεῖῳ Γρηγορίῳ ἀποδείξαι μὴ
 κατ' ἀρετὴν τοὺς ἐλλήνων σοφοὺς ταῦτα πεποικέναι, ἀλ-
 λά κατ' ἐπίδειξιν· τί γὰρ ἔδει φησὶ βωμῶν τὲ καὶ κηρυγ-
 μάτων ἐπὶ τούτοις, εἰ κατ' ἀρετῆς πόθον ἀλλὰ μὴ φα-
 νησιῶντες ἔπραττον;

280. Σέριν τε φεύγουσ' ἐκ μέσσην ἡδυσμάτων,
 281. Ὅψου πενήτων· ἀφρονός τε γῆς χάρις.
 286. Καλὸν Κλεάνθους τὸ φρέαρ· καὶ Σωκράτους
 287. Τὸ ζῆν πενεχρῶς, τ' ἄλλα δ' ὡς ἀσχήμενα
 288. Οἱ Χαρμίδαί τε καὶ σκέπη τριβωνίου,
 289. Ὑφ' οἷς τὰ Θεῖα τοῖς νεοῖς ὁ γεννάδας
 290. Συνῆν· μόναι γὰρ οἱ καλοὶ νοήμονες.

Κλεάνθος καὶ αὐτὸς εἰς τῶν κυνικῶν φιλοσόφων· οὗτος
 ἐν τινι φρέατι στήσας ἑαυτὸν ἰδρύετο τοῖς παρούσιν ὕδωρ,
 καὶ διδοὺς πιεῖν ἐλάμβανεν παρ' αὐτῶν ἄρτον καὶ ἤσθιεν·
 θαυμάζεται δὲ παρὰ τῶν φιλοσόφων καὶ αὐτὸς ὡς καρτερικός.
 Ὁ δὲ Σωκράτης φιλόσοφος ὢν περιῆγεν τὴν ἀγορὰν, καὶ
 μειράνια προστρέπετο ἐπὶ φιλοσοφίαν, καὶ μάλιστα πρὸς φι-
 λοσοφίαν ἐνόμιζεν εἶναι ἐπιτήδεια τὰ περικαλλῆ μειράνια·

τούς γὰρ εὐμόρφους εἰ φιλόσοφοι λέγουσιν εἶναι καὶ εὐφυεῖς· ἦν οὖν δὲ καὶ παρὰ Ἀθηναίους ὅτι παιδοκόσμος ἦν ὁ Σωκράτης, διὰ τὸ ἐπιλέγεσθαι τοὺς εὐμόρφους· εὐρίσκειται δὲ ὁ Πλάτων ἐν τῇ Θεαιτήτῃ καὶ πανταχῇ οὕτως λέγων ὅτι καλὸς ὁ Θεαιτήτος, καὶ καλὸς ὁ Χαρμίδης· ἀντικρὺς οὖν ἐν τοῖς λόγοις ἔμφατιν παρέχει ὁ Πλάτων, ὅτι Σωκράτης ὑποπτεύθη ταιούτος εἶναι, διὰ τὰς ταιούτας ὡς εἶπεν ἀντιρωτήσεις, ὅτι καλὸς μὲν εἶ, ἀλλ' οὐ τὴν ὄψιν, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν· ὑπεκλήθη δὲ ὅτι καὶ τῷ Ἀλκιβιάδῃ συγγίνεται κατὰ τὸν αἰσχρὸν ἔρωτα· οἱ δὲ περὶ Σωκράτους λέγουσιν ὡς οὐ κατὰ τὸν ἔμπασιον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Δεῖον ἔρωτα. Ἄνυτος οὖν καὶ Μέλिटος ἠτήσαντο τὸν Σωκράτην ὡς δαιμόνια καινὰ παροισφέροντα τῇ πολιτείᾳ· κατεκρίθη οὖν ὡς διαφθείρων τοὺς νέους ἀποθανεῖν πιόντα κώνειον, καὶ πιὼν ἀπέθανεν· σκέπας δὲ τριβωνίων φησὶ ὑφ' αἷς τοῖς νέοις συνῆν τὰ Δειότερα ὡς οἱ περὶ αὐτὸν, ἄλλοι δὲ φασὶν τὰ αἰσχρότερα.

Ἄλκμαιόνοσ δὲ τίς τόδ' κινέσει ποτὲ, 294.

Ὅσ πρῶτ' Ἀθηναίων τῶν ἀοιδίμων φέρων 295.

Ἄνῆρ γένει τὲ καὶ κράτει πνέων μέγα 296.

Τροσῦτον ὄφθῃ χρημάτων ἠττώμενοσ, 297.

Ὅσεν περ εἰκόσ ἦν φανῆναι κρείττονα. 298.

Οὗτος Ἀλκμαίων Ἀθηναῖοσ ἦν, τὸ γένος ἐπίσημοσ, λίαν τὴν ἐλευθερίαν ἀεὶ φυλάττειν ἐθέλων τοῖς Ἀθηναίοις· τυραννιδείσης οὖν τῆσ πόλεωσ ὑπὸ Πισιστράτου, μὴ φέρων ὄρᾳ δουλευούσασ τὰς Ἀθῆνας ἐξῆλθεν οὗτοσ, καὶ δὴ ἐξελθὼν μηχανᾶται, καὶ σκοπὸν εἶχεν, πῶσ τὴν ἐλευθερίαν Ἀθηναίοισ ἀποκαταστήσαι· ἀπελθὼν οὖν ἐν Δέλφοισ εἰσ τὸ ἀποκλώνιον ἱερόν, ἐκμισθούται παρὰ Δέλφων τὸ ἱερόν ἐπὶ μισθόφορα· ἐκμισθωσάμενοσ δὲ καὶ ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν πάν-

τας καὶ πάσας τὰς τοῦ Ἀπόλλωνος διακόνους, πείθει τὴν ἱερεῖαν τὴν πυθῆϊαν, ἵνα εἴ τις ποτὲ λακεδαιμόνιος μαυτευσόμενος εἰσέλθαι, μηδὲν αὐτὸ λέγειν ἄλλο ἢ ὅτι τὰς Ἀθῆνας ὑμῖν λέγει ἐλευθερεῦν ὁ θεὸς· τούτου συνεχῶς καὶ πλειστάκις γενομένου, παρορμηθήσαν λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐξέβαλον ἐλθόντες ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τοὺς τυράννους· μέγα οὖν κλέος ἔκ τοτε ὁ Ἀλκμαίων ἀπηνέγκατο, τὰς Ἀθῆνας ἐλευθερώσας· ἀλλ' ὁ τοσοῦτος ὥφθη χρημάτων ἠπτόμενος, ἐλθὼν γὰρ ἐν Λυδία πρὸς τὸν Κροῖσον, ἐσχάτως γελᾶται παρὰ λυθίαις· Κροῖσος γὰρ ἐν ταμείῳ χρυσοῦ πάντα προθεῖς ἔχων ἔσον βούλειτο τῶν ψηγμάτων τῷ Ἀλκμαίῳ προστάσσει· ὁ δὲ τοὺς κέλπους πλήσας καὶ τὰς γνάθους καὶ τὴν κόμην τοῦ χρυσοῦ ἐξῆλθεν, καὶ τῆς ἀπληθείας ὅσῃ ἦν καταγελάσθαι τὸν χρυσόπαστον εἰκὸς ὑπὸ Λυθίων τῆς ἀμετρίας αὐτῶν διαπαίζόντων· διὸ φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος.

305. Προῆλθε λυδοῖς πλούσιος γελώμενος.
 306. Τί δ' ὁ Πλάτων σαι καὶ περ ὄν σοφώτατος ;
 309. Ὅ μὲν καπήλου δυστυχεῦς ἔζη βίην,
 310. Πόνους διαντλῶν κέρδεσι θαλαττίαις
 311. Ἐλαϊον ἦν ὁ φέρτος· οὕτω τοῦτ' ἴσως
 312. Ἐρεῖς ἀπληστον καὶ πενία, τί προσνέμεις.
 313. Τὸ δὲ τραπέζας προσκυνεῖν τυραννικὰς
 314. Πλάτωνα φεῦ λόγων τὲ καὶ σεμνῶν τρόπων
 315. Ἐὼ λέγειν, πράσιν τε καὶ οὐχὶ πράσιν·
 316. Εἰ μὴ λίβυς τις τῆς Πλάτωνος Ἑλλάδος,
 317. Ὄφθη γ' ἀμείνων καὶ μικροῦ τιμήματος
 318. Δόξαν τὲ καὶ Πλάτωνος ὠνεῖται λόγους.

Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου καθάπτεται ὁ θεῖος Γρηγόριος ὡς καπηλικῶς ζήσαντος, πράσει γὰρ ἐνησχολεῖτο καὶ οὐ

πράσει· τὴν ἐμπορίαν δὲ αὐτοῦ φησὶν εἶλαιον εἶναι· τῆς οὖν
ἐν τῷ φιλοσοφίᾳ ἀλλότριον τὸ ἐμπορεύσασθαι πραγματείας
ἐστίν· ὁ γὰρ ἐμπειρευτὴς βαναυσώδης ἐστίν ἀλλ' οὐ λό-
γιος, καὶ γὰρ τὸ πρὸς λόγους ἐν τῷ ἀφαιρῶντι ὀξεία μόνη
γένεται· ἂν ἢ ἐκ τῶν λόγων· πῶς γὰρ ἂν ἐκεῖνος καὶ λό-
γιος εἴη πλούτω τὴν ὀξείαν θηράμενος; ἀλλὰ μὴ καὶ πε-
νία συζῶν ἐσχάτη, τῶν τὰ διαδήματα περικειμένων τῆς σο-
φίας λαμπρότερος κατοπτεύεται· πλὴν ἀλλ' ἴδομεν τὸν νεῦν
τοῦ θεολόγου· καὶ γὰρ φησὶν· ἔστω πενία σύγκρισις πολ-
λόκις ἢ ἐμπορία ὅπερ οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἵνα φησὶ συγκατα-
βάσει χρυσόμεθα, τίς ἂν ἐκεῖνον φιλόσοφον ἐρίσαιοτο τὸν
τραπέζης λίχναις κυνιδίων ἐντετικώτα δίκην; ἢ ἂν γούν
μείρας ἀξιώσειεν ἐμφρόνως, σαίνοντα καθαρῶν τῆς ὡσεὶ κο-
φίχας αὐτῇ προσρίπτουσιν, ἢ τινὸς ἀποκεκλιμένου κωλεῶ
μείραν τροφὴν κυνός; ὁ δὲ φησὶ Γρηγόριος ἄγαν λυμώτ-
τουτος· εἰ γὰρ δεσπότην παθεῖν τὸν φιλόσοφον ὁ τῆς ἀλη-
θείας ἐπίσταται λόγος, τὸν κωλίας ὑπόφορον ἀργυρωνήτων
αἰκοτρίβων τὸν αἰκοτρίβα φιλόσοφον χείρονα καταθήσεται·
πρὸς δὲ τὰς δεκούσας σαφρὰς ἀπολογίας ἀρκετὸν εἰς ἀπό-
δειξιν τὸ καὶ βασιλέων αὐτῶν ἰσχυρότερον εἶναι καὶ πα-
θεῖν αὐτοκράτορα τὸν φιλόσοφον· οὐ γὰρ ἐστὶ μηχανὴ τῆς
ἔπως οὖν ἀμιλλωμένοις ἐλεῖν τὸν φιλόσοφον· τὸ γὰρ κατὰ
ψυχὴν τρόπον τινὰ συμπεπλεγμένον αὐτῇ καὶ συνημμένον,
οὐ βουδός, οὐ διωγμός, οὐ γυμνώτης, οὐ μάστιγες, οὐ δὲ
μάχαιρα καθαρῆσαι δυνήσονται· τοίνυν φιλόσοφος ἐκεῖνος κε-
κλήσθαι καὶ λόγιος, ὅς καὶ θωπείας καὶ πλούτου καὶ τῶν
ἄλλων φημί, τῶν πρὸς τὸ ἀβροδίατον ὑπέρτερος καθαρῶ-
ται· πρὸς ὃν καὶ γῆς κρατῶντες ἐπείγονται τύραννοι καὶ με-
γιστάνες· ἀλλ' οὐχ ὡς ἐμπορίας εἵνεκα καὶ τραπέζης λίχ-

νης ἰδυβόρων βεβαρημένης ὀφῶν καὶ κύλικας ἰδυπότου ταῖς τῶν πλουσίων ἀράχνης δίκην ἐντέτηκε γυνίαις· ὀρξρίζειν γὰρ εὐχ ὁ πλούσιος ἀλλ' ὁ σοφὸς καὶ τοὺς ἀπαιδευτοὺς ἢ Σολομῶντος βούλεται παροιμία· καὶ μὴν καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεσπεσίου, ἰαμβὸς ἐστὶν καιρὸς γεγραμμένος· — σοφῶν θύρας ἔκτριβε, πλουσίων δὲ μή· — πῶς ἂν οὖν ὁ πρὸς ὃν ὀρξρίζειν ἅπαντας ἔδει καὶ φέρεσθαι, φερόμενος μᾶλλον καὶ τῶν ἀλογωτέρων ταῖς θύραις παρεδρεύων κληθεῖν φιλόσοφος; ἢ τινος καὶ γούν μοίρας λογιότητος μετεπιληχέναι πιστευθῆσεται; ἀλλ' ἴδομεν τὴν ἱστορίαν· ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν Πλάτωνος λυχνίαν· Πλάτων τείνουσιν ὁ φιλόσοφος ἀκούων ὅτι μεγαλοφυῆς ἐστὶν ὁ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος, ἔπλευσεν πρὸς αὐτὸν καὶ αἱ μὲν ἐξηγηταὶ τοῦ Πλάτωνος αἱ νεώτεροι φασὶ διὰ δύο τοῦτον αἰτίας καταπλεῦσαι, τοῦ ἱστορῆσαι τὸ πῦρ τὸ ἐκ τῆς Αἴτνης ἀναδιδόμενον, καὶ τοῦ πείσαι Διονύσιον φιλοσοφῆσαι· πολλοὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων φασὶν, ὡς διὰ λυχνίαν πρὸς τὸν Διονύσιον ἀπῆλθεν ὁ Πλάτων· εἷς καὶ ὁ μακάριος Γρηγόριος μᾶλλον συντίθεται, καὶ οὐ τοῖς νεωτέροις Πλάτωνος ἐξηγηταῖς· λέγει δὲ καὶ Ξενοφῶν εἰς τὴν πρὸς Αἰσχίνην ἐπιστολὴν, ὡς διὰ λαιμαργίαν ὁ Πλάτων εἰς τὴν Σικελίαν πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον ἀπῆλθεν· ὅπερ φησὶ καὶ ὁ Θεῖος Γρηγόριος ἀλλαχοῦ, ὅτι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἀρίστων Διονυσίου ἀπῆλθεν καὶ ποιεῖται τεκμήριον τὸ καὶ πραθῆναι αὐτὸν, ἐπράθη γὰρ τῷ ὄντι· λαβὼν γὰρ αὐτὸν ὁ Διονύσιος δέδωκε τῷ ναυάρχῳ Πολλίδι τῷ λακεδαιμονίῳ τῷ τηνικαῦτα διάγοντι ἐκεῖσε· εἶτα ὁ Πολλίς ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον, πωλεῖ αὐτὸν πεντήκοντα μῶν τῷ Ἀννικίρει.

Ὅμως δ' ἔμιξε τῷ ἔλευθέρῳ τρυφὴν ,	300.
Βλάβπτων τὸ καλὸν ἀλμυρῷ τῷ δίγματι ,	301.
Μύρον γὰρ ἔξεν σὺν πότῳ κατέπειν·	302.
Τὸ δ' εὐχάριστον τοῦ τρόπου καὶ στωιμύλιον	303.
Ἄδηγόν εἶχε ληυμάτων.	304.

Ξενοκράτης ὁ τοῦ Πλάτωνος μαθητὴς, ὁ τὴν στωικὴν αἴρεσιν παιήσας, σώφρων μὲν εἶναι λέγεται ἀλλὰ τρυφότης· τοσοῦτον δὲ σώφρων εἶναι λέγεται ὁ Ξενοκράτης ὅτι καὶ τρυφῶν οὐκ ἐκινεῖτο πρὸς τὰ ἀφροδίσια· διὰ τοῦτο οὗτος φησὶ τάξαι τὰ πάθη ὑπακούειν τῷ λόγῳ· ὁ οὖν μακάριος Γρηγόριος ὡς λαιμάργου κατηγορεῖ αὐτοῦ· καὶ ταῦτα μὲν περὶ Ξενοκράτους· τῷ γὰρ εἰπεῖν ὅτι τῷ ἔλευθέρῳ τὴν τρυφὴν ἔμιξεν, πείθει περὶ Ξενοκράτους εἰρησθαι, ὡς ἂν δὲ μὴ τὴν ἰσχυρίαν ἀμφίερημον καταλίπαιμεν· εὐκαιρον καὶ περὶ τῆς στωιμυλίας εἰπεῖν καὶ παρρησίας· τὸν γὰρ Διογένην αἰνίττεσθαι δοκεῖ μοι τῷ λόγῳ· οὗτος γὰρ κυνικὸς ἐλέγχετο φιλόσοφος, κυνικὸς δὲ ἐκλήθη ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν χειρσαίων κυνῶν· ὡσπερ γὰρ οἱ κύνες ἔχουσι τί καὶ οὔται καὶ φυλακτικὸν καὶ διακριτικὸν, διακρίνουσι γὰρ τοὺς αἰεῖους τῶν ξένων καὶ φυλάττουσιν, οὕτω καὶ οὗτος ἐμιμῆτο τὸ διακριτικὸν καὶ φυλακτικὸν, καὶ τὰ μὲν τῆς φιλοσοφίας ἐφυλάττεν δόγματα, διέκρινε δὲ τοὺς ἐπιτηδεῖους καὶ ἀνεπιτηδεῖους πρὸς φιλοσοφίαν· οὗτος οὖν ὁ Διογένης τοιοῦτος ὢν, ἦν εἰκότως εὐπαρρησίαςτος· ἤλεγχε δὲ καὶ δυναστας καὶ ἔλλογίμους, καὶ πάντα ἀνθρώπων δῆθεν διὰ τὸ καλόν· ἐλέγχων δὲ, ἀσειώτερον καὶ γελοιωδέστερον ἤλεγχεν· πρὸς τοῦτο οὖν ἀποβλέπων ὁ Θεὸς Γρηγόριος, ἀπατητικὸν αὐτὸν μᾶλλον ἢ φιλόσοφον καλεῖ· στωιμυλία γὰρ ἢ κατὰ ἀστειότητα προσερχομένη, ἀπάτη.

Οὕτω ποτε

325. Στολῆν γυναικῶν Ἀρχελάου τοῦ σοφοῦ
 326. Οὐκ αἶδ' ὅπως τε καὶ δι' ἦν τὴν αἰτίαν
 327. Δωρουμένου, Πλάτων μὲν εὐ προσήκατο
 328. Ἴαμβον εἰπὼν καίριον ἐξ Εὐριπίδου,
 329. Οὐκ ἂν δυναίμην Σηλὸν ἐνδύναι στολὴν.
 330. Ὡς δὲ τὸ δῶρημ' ἤλθεν εἰς αὐτοῦ χέρας
 331. Φέροντος ἀνδρὸς καὶ προσύμως λαμβάνει
 332. Καὶ τὴν ἰάμβου κομψότητ' ἱαμβίῳ
 333. Βάλλει τόδ' εἰπὼν· καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασι
 334. Οὔση γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

Ταύτην οὐκ ἂν τις ἰσορίαν καλέσει, κατηγορίαν δὲ· καὶ γὰρ τὸ δῶρημα διηγεῖται ὡς Ἀρχελάου στολὴν γυναικείαν παρέχοντος, Πλάτων εὐ προσήκατο, Ἴαμβον ἐξ Εὐριπίδου φθρεγξάμενος· ὕστερον δὲ φέροντος ἀνδρὸς καὶ προσήκατο, καὶ τὴν ἰάμβου κομψότητα βάλλει ἱαμβείῳ, ὡς εἴ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται, γυναικείαν καὶ περ ἀμφιβαλλόμενος στολὴν· τοῦ λόγου σημαίνοντος τὸ τῆς λιχυνείας αὐτοῦ καὶ τοῦ τρόπου τὸ πλεονεκτικὸν· ταύτη γὰρ δουλότροπος ἢ φιλόσοφος φωραθήσεται.

335. Ὁ δ' αὐτὸς Ἀρχέλαος, ὡς φασίν, ποτὲ
 336. Λαβεῖν θελήσαντός τι τοῦ Σοφοκλέους,
 337. Εὐριπίδῃ δίδωσι τῷ σοφοτάτῳ,
 338. Τσσαῦτ' εἰπειπὼν, σὺ μὲν ἄξιος δοκεῖς
 339. Ζητεῖν, ἔμοι γε λαμβάνειν Εὐριπίδης
 Δεικνὺς ὅπως ἄριστον εὐγενῆς τρόπος.

Καὶ ταύτην κατηγορίαν εἰκότως ὑπεληπτέον, ἥ συμπλέκεται καὶ τίς ἔπαινος· ὡς ὁ μὲν Σοφοκλῆς δουλοπρεπῶς ἤτει λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἀρχελάου, ὁ δὲ τῷ μηδὲν αἰτή-

σαντι δίδωσιν Εὐριπίδῃ, κρίνας ἐκείνου εἶσαι μῆλιν φίλ-
σομεν τὸν καὶ πρὸς τὰ θεοῦντα δυσχερῆ καρτιριὸν καὶ
ἀνάλωτον· τοῦτο δὲ καὶ ἀλλοχρῶ τὰς προδουρικαῖς ὑποθή-
καις ὁ θεῖος εἰσάγει Γρηγόριος ὡς φάσκων δι' ἐπιπύ, μὴ
σε δολώσῃ - χρειῶ ἢ τε τάχιστα καὶ ἐμμερον φῶτα θα-
μάξει. Καὶ αὐθις· μάξα στινὴ σοι καὶ σιέπι, τὸ φροτίον
- ὦν μήποτ' αἰσχρὸν εἶνεκεν πάθης.

Τάξας δὲ τοῖς ἔλλησι τοὺς φόρους ποτὲ	341.
Ὁ Λυσιμάχου καὶ τ' ἄλλα τῶν πρώτων φανείς	342.
Ἐν δημαγωγίαις τε καὶ στρατηγίαις	343.
Τοσοῦτον ὠφθη χρημάτων ἀνώτερος,	344.
Ὡςθ' ὅτι μὲν ἔσχε τούνομ' ἐκ τῆς πράξεως	345.
Δίκαιος ὦν τε καλούμενος εἰς ἔτι	346.
Ἐκὼν παρήσσι, τὰς δὲ παίδας ἢ πόλιν	347.
Ἐκδοῦσα τιμᾶ χρημάσι πενίαν καλὴν	348.
Αὐτὸν τ' ἔθαψεν οὐκ ἔχουθ' ἔθεν ταφῆ.	349.

Τὴν ἀρετὴν παριστῶν τοῦ ἀνδρὸς φησὶν ὅτι καὶ στρα-
τηγίας ἄγων καὶ δημαγωγίας καὶ φόρους τάξας χρημάτων
ὑπερίδεν, ἐξ ὧν βεβλομένῃ κτήσασθαι δυνατὸν ἦν· τοσοῦτον
δὲ χρημάτων ἀνώτερος ὠφθη, ὡς καὶ πενία σύζην ἐσχάτη,
τάς τε γὰρ παίδας αὐτοῦ φιλοφρόνως τιμήσασα χρημάσι
ἢ πόλιν ἀντὶ τῆς ἐναρέτου πενίας ἐκδέδωκεν, αὐτὸν τε κη-
θίας ἡξίωσε περιφανῶς οὐ κεκτημένον ἔθεν κηδευθεῖν· καὶ
τί γὰρ πλέον ἢ δίκαιον εἰς ἔτι καὶ νῦν, αὐτὸν ἀναγκραβε-
σθαι τῆς ἀρετῆς ὁ τρόπος πεποίηκεν.

Ὡς μὴ παλαισῖς ἰσχυριζοίμην μόνον	351.
Πύρρου κρατήσας ἐν μάχῃ Φαβωρίνος	352.
Ἦν δὲ στρατηγὸς τῶν περιβλέπτων ἄγων	353.
Καὶ ταῖς θ' ἐνίκᾳ μᾶλλον, ὡς γὰρ εἰς στενὸν	354.

355. Ὁ Πύρρος ἤλθεν ἐλπίδων ἐφειράθη
 356. Χρυσῷ ταλάνταις τὸν στρατηγὸν ἀρπάσαι·
 357. Ὁ δ' οὐκ ἐδέξατ' ἀλλ' ὁμῶς ἐσπείσατο.
 358. Ἐπεὶ δ' ὁ Πύρρος ὡς λέγουσ' εἰρηνικῶς,
 359. Παίξων πρὸς αὐτὸν, τῶν ἐνόπλων Σηρίων
 360. Ἐν τῶν ἐλέφαντ' ὑπερφυᾶ τὲ καὶ μέγαν
 361. Οὐπω κατ' ὄψιν οἱ τέως ἐγνωσμένον
 362. Ἐδειξε ρινὸς ὑπερφανείσσης ἀφρώως
 363. Οὐτ' ἐπτοήθη καὶ τὸ δ' εἶπεν ἴλεως
 364. Οὐ μ' εὔτε χρυσὸς εἶλεν εὔτε Σηρίον.

Βούλεται τὸν Φαβωρίνον καὶ αὐτὸς τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἐκ ταύτης ὑπεξάραι τῆς ἀρετῆς· καὶ γὰρ φησὶ Πύρρου, τύραννος δὲ εὖτος κατακρατήσας ἐκείνου, χρυσῷ ταλάνταις αὐτὸν αἰθέντος ἀπατήσαι, εὔτε τὸ χρυσίον προσήκατο, καὶ πρὸς φιλανθρωπίαν ἐπένευσεν· καὶ δὴ τῶν ἐνόπλων Σηρίων ἐλέφαντα προσχαρῶς τῇ Φαβωρίνῃ (1) αἰφνίδιον παραστήσας οὐκ ἐξεθειμάτωσεν, ὡς ἄξιον εἶναι μνήμης τὸ παρὰ τοῦ Φαβωρίνου (2) λεχθὲν, ὡς εὔτε χρυσὸς με βέλτιστε εὔτε Σηρίον εἶλεν.

374. Πένητος ἀνδρὸς εὐθὲν ἀθλιώτερον,
 375. Ἄνευ δὲ χαλκοῦ Φαῖβος εὐμαντεύεται.

Πολλοὺς μὲν τῶν χρημάτων ὑπερρρηθήσαντας ἐπαίνῳ ἀξιώσας ὁ θεὸς Γρηγόριος, ὡσαύτως καὶ τῶν ἠπτηθέντων ἅτε δουλοτρόπων καταπτύσας, συμβουλίαν τινὰ πρὸς τὸ καινῇ συμφέρων προβαλλόμενος, πείθει δοκεῖ τὸ φιλοσοφῶντας μὴ χρημάτων ἠπτάσθαι· πρὸς δὲ τὰς πολλῶν ἀφροῶν προαιρέσεις, ἠδικεῖται τινὸς ἐξ αὐτῶν εἰσάγων ἀπο-

(1) Codex Φαβωρίω. Dic potius Φαβριλίω, heic et alibi.

(2) Cod. Φαβωρίου.

λογίαν, ὡσὶ καὶ πλείονα τούτων διαξίλθαι, τῶν χρημάτων αὐτῆς εὐκᾶ ἂν γίνετό τι προτιμώτερον· εὐ γὰρ γίνος ἰστίον γινύξειν, ἢ γὰρ τρυφή καὶ τοῦ πλούτου τὸ λίπειν τούτο θῆ γίνος, ἀλλ' εὐδὲ πένητος ἀνδρὸς ἀβλιώτερον τί τῶν εὐτων εἶη, καὶ Φεῖβος αὐτὸς καίπερ εἶναι θεὸς νομιζόμενος ἄνευ χαλκοῦ εὐ μαντεύεται· εὐ γὰρ τῇ Ἀλκμαίῳ τῆς Ἀθήνης ἐλευθεροῦν ὑπέρχθη μὴ τὸ ἐν Δελφοῖς ἀπολλόνειον μισθοφορία κρατήσαντι, καὶ διὰ τῆς δόσεως τὴν Πυθίαν τὰ φίλα τούτῃ λέγειν, ὡς πάλιν θεῶν χρησμοφθαυμένην πεπεικέτι· ταῦτα μὲν πρὸς τὸ τῆς ἀνθρωπίνης μοχθηρίας δυσκάθεκτον, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἴδονὴν ἐπιβρεπὲς προήκται τῇ θεολόγῳ· τὸ γὰρ πενιχρῶς ζῆν μετ' ἐλευθερίας ἄμεινον εἶναι τοῦ πλούτου κακῶς διαχῆσθαι βουλομένου τοῦ τῆς ἀληθείας λόγου· τοῦμπαλιν τὸ πλουτεῖν ἀλόγως ἐν ἀφροσύνῃ προκρίτεον ταῖς πλείοσι τοῦ φιλοσόφως βιοῦν καὶ αὐτάρκως καὶ τῆς μετὰ πτωχείας ἀρετῆς τὸ καὶ δικαιοσύνης τὴν ἐν πολυτελείᾳ βλάβην τὸ καὶ ἀμαρτίαν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς οἰκείας αἰροῦνται ψυχῆς· κέῖται δὲ ἢ κατὰ τὸν Ἀλκμαίωνα ἰσρία πρὸ βραχέως· τὸ δὲ λεγόμενον ἄνευ χαλκοῦ Φεῖβος εὐ μαντεύεται, δημῶδες ἐστὶν καὶ ἀρχαῖον· Φεῖβον δὲ καλοῦσιν ἔλληνες τὸν Ἀπόλλωνα, εὐ καὶ τὰ μαντεῖα.

Σοφὸν πένητα μᾶλλον ἢ Μίδαυ κακόν.

391.

Ὁ Μίδαυ εὐτος Φρυγίας ἦν βασιλεὺς· ἦν δὲ καὶ φιλάργυρος καὶ χρυσομανῆς τις, ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσεν· κῦξατο εὐν ἵνα εὐ εἶν ἀψηται, χρυσὸς γένηται· εἰσηκούσθη εὐτος, καὶ εὐ εἶν ἤψατο ἢ χειρὶ ἢ στόματι, χρυσὸς ἐγένετο, καὶ εὐτως πάντα μὲν ἦν αὐτῷ χρυσὸς· μὴ δυνάμενος δὲ φαγεῖν, ἀπόλετο· καὶ γὰρ ἢ τροφή ἢ διδομένη αὐτῷ διὰ τοῦ σώματος ἀπεχρυσούτο, ἐρξάρει εὐν τῷ λιμῷ· ἄλλοι

δὲ ἰσχυροῦσιν ὅτι χρησμὸν λαβὼν ἔζησεν, ἦν δὲ ὁ χρησμός
 διελάσαι ἄρματι, καὶ ἔπει ἂν ἐπισθῆ τὸ ἄρμα σῆναι, καὶ
 κτίσαι πόλιν· καὶ ἐπαίησεν οὕτως, καὶ κτίζει τὴν Ἄγκυ-
 ραν τῆς Γαλατίας, ἔσι δὲ ἄγκυρα σιδήριον πλείου ποτα-
 μίου, ἔπερ ἐπισχὼν ἔστιξε τὸν Μίδαυ, καὶ οὕτως ἐπί-
 σθη ἡ πόλις καὶ ἐκλήθη Ἄγκυρα.

393. Ληρεῖ δέ μοι Θεόγνις ὡς λῆρον πλατὺν

394. Κρημνοὺς προτιμῶν τῆς ἀπερίας καὶ βυθοῦς

395. Κακῶς τε κύρην νομοθετῶν εἰς χρήματα.

Οὗτος Θεόγνις φιλόσοφος ὢν, ἦνθει κατὰ τοὺς καιροὺς
 Κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως· Κύρος δὲ φιλόχρυσος ὢν καὶ
 τάφον ἐπὶ χρήμασιν ἀνοίξας, ἐντὸς οὐδὲν εὐρηκῶς πλέον
 σηλιτεύεται· ὁ δὲ Θεόγνις κακὸς αὐτῷ νομοθέτης ἦν εἰς χρή-
 ματα, ταύτην ἀνθρώποις μόνην εὐδαιμονίαν ἰσχυριζόμενος,
 πλέον αὐτῷ τὸ πάθος ἀναφλέγων· ἔρον δὲ τίθησι τῆς πενίας
 κρημνοὺς καὶ βυθοὺς καὶ ἀγχένην προκρίνειν ὡς τὰ μάλισα.

296. Ὅμηρε καὶ σὺ πῶς τσοῦτον ἀστάτη

297. Πράγματι νέμεις, ὡσε φράσαι πεῦ τῶν ἐπῶν

298. Ὅπηδὸν εἶναι τὴν ἀρετὴν τῶν χρημάτων;

Ὅμηρος ὁ ποιητὴς τῶν χρημάτων εἰπὼν τὴν ἀρετὴν ἀνό-
 λουθον εἶναι, αὐτὸς αὖτις ἀπελεγεῖται ὡς εὐχ οὕτως ἔχων
 εἴρηκε, ἀλλ' ὡς τοὺς ἔχοντας οὕτως ἀδλίως· ἀμειτὸν γὰρ
 πρὸς ἀπόδειξιν τὰ κατὰ τὸν Ὀδυσσεῖα, ὅς γυμνὸς ναυη-
 γὸς καὶ ἀλήτης ἐσχάτως ἐκ θαλάσσης ῥίφεις, ταῖς συνετοῖς
 λόγοις κατήδεσεν τὴν βασιλείαν, καὶ ταῖς Φαίαιξιν καὶ τῷ
 Ἀλκινόῳ τιμιώτερος ἦν τῶν ἄλλων ἀπάντων.

409. Πλήρη γενέσθαι τῆς ἀμετρίας δίκην

410. Θεὸς τίθησιν ὧπερ ἡξίου τυχεῖν,

411. Οὗ χρυσὸς ἦν ἀβρῶτος, ὅς δ' εἶχε νέκυς.

Καίται ἡ παρούσα ἱστορία πρὸ βραχίονος.

Λύτη γε μήτηρ καὶ τάφος γεννημάτων 425.

Κόπτουσα τοὺς κόπτοντας ὡς δίληθ' οἶκον 426.

Τοῦ πρωτοπλάστου γευσεῖς τε καὶ πλάνης. 427.

Μεταγαγόν τὴν ἀπὸ τῶν ἕξωθεν διάλιξεν ἐπὶ τὴν ὄντως φιλοσοφίαν περὶ τῆς γῆς διακλύγεται, καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον ἀρχόμενος ὡς ἡμῖν τοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφεῦσιν γῆ τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ περιττά, μόνη δὲ τῶν ἐλπίζομένων ὑπέστασις· αὕτη γὰρ φησὶν ἡ γῆ καὶ μήτηρ καὶ τάφος ἐστὶ τῶν τέκνων κόπτουσα τοὺς κόπτοντας αὐτήν, ἀφ' οὗ τῆς ἐντελής ὁ Ἀδάμ ἐπελάθετο καὶ τῆς πικρᾶς ἠττήθη βρώσεως.

Ἐδέμ τε καὶ παράδεισος εὐθαλῆς φυτοῖς 468.

Πηγὴ τ' ἐς ἀρχὰς τέσσαρας τετμημένη. 469.

Ἡ Ἐδέμ γῆ πυρρὰ λέγεται· ὁ δὲ παράδεισος ἐστὶν ὃν ὁ θεὸς ἐφύτευσεν ἐν Ἐδέμ, ἐν ᾧ καὶ τὸν Ἀδάμ ἔθετο, ὃν καὶ πηγὴ ἀναβαίνουσα ἐπότιζεν, ἧτις εἰς τέσσαρας ἀφορίζεται.

Τὸν πατριάρχην τὸν θεόπτην τὸν μέγαν 490.

Οἴκου γένους τε πατρίδος ἐξεκλύσας 491.

Ὁ τῶν μεγίστων οἰκονόμος μυστηρίων 492.

Εἰς γῆν μετήγαγ' εὐκόλως ἀλλοτρίαν 493.

Ξένον, πάροιον, ἄστεγον, πλανώμενον· 494.

Πίστις γὰρ ἤγεν ἐλπίδων τῶν μειζόνων. 495.

Φησὶν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι εἶπω· καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἀπέρχεται, καὶ κατεσκίνωσεν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν· Ἀβραάμ δὲ ἐκ Χαρράν ὑπῆρχεν, τῆς πρὸς τῇ Μεσοποταμίᾳ Συρίας· πιστεύσας δὲ τῷ

Σεῖ καὶ ταῖς μεγάλαις ἐλπίσι τρεφόμενος τὲ καὶ στηριζόμενος, τῶν ἐπαγγελιῶν ἐπιτυχὼν κληρονόμος Σεῦ ἀνεδείχθη.

496. Ἄρτον δ' Ἰακώβ καὶ σκέπην ἤπει μόνου
 497. Ὅρμῶν ποταμῶν ποτ' εἰς μέσιν, ὡσπερ λόγος,
 498. Εἰ καὶ πολυφρέμων ἐπάνεισιν ὕστερον.

Ἐκ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀποδιδράσκων Ἰακώβ, ὡς ἤδη λέλεκται, τῆς κατὰ τὴν κλίμακα Σεσπίας δι' ὕπνου πρέτερον ἀξιώσει, ἀνασὰς κῦζατο λέγων, ἐὰν ἦ κύριος ὁ Θεὸς πατέρων μου ἐν τῇ ὁδοῦ ταύτῃ ἢ πορεύεμαι, καὶ δῶ μοι ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι καὶ ἀποστρέψει με μετὰ σωτηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ἔσται κύριος μοι εἰς Θεὸν, καὶ ἡ στήλη ἦν ἔστησα, ἔσται μοι οἶκος Σεῦ καὶ πάντων ὧν μοι θήσῃ, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι· ταῦτα μὲν εὐζάμενος ᾔχετο· γενόμενος δὲ ἐν Χαβρᾶν πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παρ' αὐτῷ κατοικήσας εἴκοσι χρόνους τὴν τε Λίαν καὶ τὴν Ραχὴλ τὰς θυγατέρας Λάβαν ἀγόμενος ἑαυτῷ γυναῖκας, πολύταις καὶ πολυκλήμων, τῆς Μεσοποταμίας ἐπάνεισιν, ὡς ἀλλαχῶν πλατύτερον δηλωθήσεται.

500. Μωσῆς ὅτ' εἶσω τοῦ γούφου μόνος μόνῳ
 501. Θεῷ προσομίλησε καὶ πλαξὶ νόμον
 502. Διπλοῦν ἐδέξατο ἢ λεῶν ἦγεν μέγαν.
 503. Τότ' εὖν μερίζων ἦν κατέσχον ἐκ Σεῦ
 504. Ἄλλαις μὲν ἄλλην γῆν ἐμέτρησε ξένην,
 505. Υἱαῖς δὲ Λεὺ κληῖρον εὐ νέμει μόναις,
 506. Κληῖρος γὰρ αὐταῖς ὁ κράτιστος ἦν Θεός.

Μωϋσῆς εἶσω τῆς νεφέλης χωρήσας, καὶ τὸν νόμον δεξάμενος, πάσαις μὲν ταῖς φυλαῖς διὰ Θείου προστάγμα-

τος ἐνειμεν κληρονομίαν, τὴν δὲ φύλιν Αἰὼς εὖ συνήριθ-
μισιν· ὁ γὰρ κύριος μερὶς καὶ κληρὸς τῆς λειψύτης· οὗτοι
δὲ τὰς ἀπαρχὰς καὶ δεκάτας τοῦ λαοῦ ἠγάθουντο. Κεῖται
ἐν τῷ 43^ο λόγῳ περὶ Μωϋσείως.

Ἰωναδὰβ δὲ παισὶν εἰσάγων ποτὶ 507.

Ἀκτισίαν τε καὶ τὸν ὑψηλὸν βίον. 508.

Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ.

Οὗτος μὲν οὖν ταιούτος· Ἠλίαν δὲ ποῦ 522.

Θήσομεν, ὃν Κάρμηλος ἔτρεφε μέγας; 523.

Ἠλίας ὁ Θεοβίτης εἰς τὸ Καρμηλίον ἔρος ἡσυχάζων,
τῷ Θεῷ προσωμίλει, καὶ τῶν μεγίστων θαυμάτων ὧν ἐπε-
δείξατο Θεὸν ἔχων ἀμύντορα καὶ συνήγερν, ὑπερβὰς τὰ ἀν-
δραπίνα, ζῶν μετετέθη πυρὸς ἄρματι ὡς πρὸς οὐρανὸν ἀνα-
βάς. Κεῖται ἐν τῷ γ' λόγῳ ἢ ἐξηγήσεις.

Ἐλισσαίου τὸ κληρὸς ὅς παρ' Ἠλίου 532.

Χάρις τὸ καὶ τὸ κλεινὸν ἐξ ὕψους θέρος. 533.

Μέλλοντος ἀναλαμβάνεσθαι τοῦ προφήτου Ἠλίου, συνόν-
τος αὐτῷ τοῦ γνησίου μαθητοῦ Ἐλισσαίου, φησὶν Ἠλίας,
αἰτήσαι τί ποιήσω σοι πρὶν με ἀναληφθῆναι ἀπὸ σοῦ· καὶ
εἶπεν Ἐλισσαῖος· γεννηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σε δι-
σῶς ἐπ' ἐμέ· καὶ εἶπεν Ἠλίας· ἐσκληήρυνας τοῦ αἰτήσα-
σθαι· καὶ εἶπεν· εἰάν ἴδης με ἀναλαμβανόμενον, καὶ ἔσαι
σοι οὕτως· εἰάν δὲ μὴ, σὺ μὴ γένηται· καὶ ἐγένετο πορευο-
μένων αὐτῶν ἐπορεύοντο καὶ ὠμίλειν, καὶ ἰδοὺ ἄρμα πυ-
ρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διεχώρησαν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέ-
ρων, καὶ ἀνελήφθη Ἠλιοῦ ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν, καὶ Ἐλισσαῖὸς εἶρα καὶ ἐβόα, πάτερ πάτερ, ἄρ-
μα Ἰσραὴλ καὶ ἵππεὺς αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἴδεν αὐτὸν οὐκ ἔτι·
καὶ ἐπελάβετο τῶν ἱματίων Ἐλισσαῖὸς, καὶ διέρρηξεν αὐτὰ

εἰς δύο ῥήματα, καὶ ὕψωσεν Ἡλιῶ τὴν μηλωτὴν, ἣ ἔπε-
σεν ἐπάνωθεν Ἐλισσαίῃ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἐλισσαίῃ.

554. Ὁ δὲ πρὸ γαστρὸς ἱερὸς, ὃ τοῦ θαύματος,

555. Πάντως ἀκούεις τὸν Σαμουὴλ τὸν μέγαν.

Κεῖται ἡ ἐξήγησις ἐν τῇ α' λόγῳ.

Ἄλλ' ἐπεὶ τῷ θεολόγῳ σκοπὸς ἐστὶν τὴν ἀρετὴν τῶν
ἀγίων ἀνδρῶν καὶ τὸν ἀπέριττον ἀποδείξει βίον, προσθή-
σομεν καὶ τοῦτο· Σαμουὴλ ὁ τοῦ θεοῦ ναζιραῖος ἐν ἔτεσι
πλείσταις κρένας τὸν Ἰσραὴλ, γενόμενος κατὰ τὴν ἐκκλη-
σίαν, ἐγκαινιζομένης τῆς Σαουλ βασιλείας, λυπηθέντος αὐ-
τοῦ εἶπεν ὁ θεός, μὴ σκληρόν σοι φανείτω· σὺ γὰρ σὲ ἐξου-
δενώκασιν ἀλλ' ἐμὲ· μαρτυροῦντες δὲ τοῦ θεοῦ τῷ προφῆτῃ
παρὰ καιρὸν ὥρας ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, ὑετὸς ἦν πο-
λὺς καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ τὸν λαὸν ἐκδειματοῦσαι, ὃς
ἦν αὐτίκα τοῦ προφήτου ἰκέτης τοῦ τὸν Ἰλωὶ τὸν θεὸν κατα-
στῆσαι· Σαμουὴλ τοίνυν τὴν τούτων μοχθηρίαν διελέγξας,
ὡς οὐκ ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ τινὸς τῶν αὐτῶν ἐπεθύμησεν,
οὐδὲ δῶρον μέχρις ὑποδήματος εἰλήφει παρά τινος· καὶ γὰρ
φησὶν· ἰδοὺ συνήθρισαι πᾶς Ἰσραὴλ ἀπὸ Δὴν καὶ ἕως Βηρ-
σαβεῖ, εἰπάτω δὴ φησὶν ἄνθρωπος καὶ διελεγξάτο με εἰ
μέχρις ὑποδήματος παρά τινος εἴληφα· τοῦ δὲ λαοῦ κατα-
δεσθέντος ἅμα καὶ πτεηθέντος καὶ πρὸς ἰκεσίαν ἀφορῶντος,
αὐτὸς φησὶ· μηδαμῶς μοι γένοιτο ἀμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου,
τοῦ παρασιωπῆσαι βεῶν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς κύριον· τοσοῦτον ἢ
τοῦ Σαμουὴλ ἀρετὴ, τοσοῦτου πλήθους παρόντος θαρρόησαι
λέγειν, ὅτι μέχρις ὑποδήματος οὐκ εἴληφε παρά τινος, κριτῆς
ὑπάρχων καὶ πάντων καθηγούμενος· ὃς δι' εὐχῆς τὰς βρον-
τὰς καὶ ἀστραπὰς καὶ τοὺς ἀπείρους ὑετοὺς θᾶττον ἐπισχῶν,
ἐδείξεν τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ θεοῦ εὐδοκίαν τὴν καὶ ἐπίπνοιαν.

Τίς ἦν παλιός· καὶ νέος μεταίχμιον	559.
Θεῶ διαδρακῶν ὡς οὐκ· καὶ σώματος,	560.
Τὴν μὲν κατείργων τῆς δ' ἀνείργων κισσόδοτος	561.
Τίς φωτὸς ἀντροῦ προτρέχων λύχνος μέγας·	562.
Τίς ἐν γεννηταῖς τρώπαις, εὐ μέγας ἰσθμῶ,	563.
Ἐρημον ἦναι καὶ ξένον εἶχε τροφήν	564.
Καρφίλιον δ' ἔσθημα δέρματος στροφῆ	565.
Ἐσφίγγετ'· ἔγραψε τὸν Ἰωάννην λόγος.	566.

Ἰωάννης ὁ Θεῖος προάγγελος, ἔρημον οἰκήσας ἀκρίδας εἶχε τὴν τροφήν καὶ μέλι ἄγριον, τὸ δὲ ἔνδυμα αὐτοῦ τρίχες καρφίλων, καὶ ζώνην δερματίνην εἶχεν περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ· τούτῳ προσήλθον τελῶναι καὶ στρατευόμενοι, τὰ πρὸς σωτηρίαν αὐταῖς ἐπειπεῖν καὶ ὑποδέσθαι ἀντιβελούντες· ὁ δὲ ταῖς μὲν τελῶναις μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὸ διατεταγμένον αὐταῖς διετάξατο, ταῖς δὲ στρατευομέναις μηδένα ἀδικεῖν καὶ ταῖς ὀφθαλμίσαις ἀρκεῖσθαι· προσελθόντων δὲ καὶ ἑτέρων κακείναις φησὶν, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων ἄρτους εὖτως ποιείτω· καὶ χρισίου ἀκτησίαν λόγῳ κηρύττων καὶ ἔργῳ βεβαιῶν, καὶ βίον νομοθετῶν τὸν καινωτικόν.

Τί δ' οὖν τις εἶποι πρὸς τὸν ἐκ τέχνης τροφήν	548.
Παῦλον περιρίζοντ', ἢ τὸν ἐκ Σέρμων μόνων	549.
Τρυφῶντα Πέτρον τοὺς μεγάλους ἀποστόλων·	550.

Παῦλος μὲν ὁ Θεῖος ἀπόστολος σκηνοποιὸς ἦν τὴν τέχνην· φησὶ γὰρ ὅτι παρὰ τῷ Ἀκύλα κατέμεινεν καὶ εἰργάζοντο ἀμφότεροι, ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην· οὗτος δὲ εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον ἐτίθη τὸ εὐαγγέλιον, καθὼς ποῦ φησὶν αὐτὸς· τίς οὖν μου ἐστὶν ὁ μισθός, ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ κατα-

χρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῇ εὐαγγελίῃ; καὶ πάλιν αὐτοὶ γὰρ εἶδατε, ὅτι ταῖς χρεΐαις μου καὶ ταῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ αἱ χεῖρες αὐταὶ ὑπηρέτησαν· καὶ αὐτίς· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινὰ, εὐδοκῶμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. Πέτρος δὲ τῶν ἀποστόλων ἢ ἀκρότης, ἐκ Σέρμων ἐτρέφετο, καὶ γὰρ προσενεχθέντων ·· χρυσοῦ παρὰ τῆς ·· ὄπαντα διαδοῦς, οὐδὲν ὑπέλιπετο· καὶ δὴ καταλαβούσης ἐσπέρας μὴ ἔχοντων αὐτῶν ἔθεν τὰς σωματικὰς περίσονται χρεΐας, ἀσσαρίου κειμένου Σέρμους ὠνησάμενοι τὴν φυσικὴν ἀνάγκην παρηγορήσαντο.

554. Ἄλλοι παρῆκαν συγγενεῦσιν ἀλιάδας

555. Καλούμενοι θεῷ πρὸς ἀλίαν κρείττονα.

Ἰάκωβος ἦν καὶ Ἰωάννης αἱ τῆς βροντῆς· τούτους γὰρ εὐρών Ἰησοῦς δίκτυα καταρτίζοντας, ἦδη Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν σαγηνεύσας, φησὶ γὰρ δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων· τῶν δὲ ἀπελθόντων, αὐτίς τὸν Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον εὐρών καὶ προσφωνήσας αὐτοῖς ἀκολουθεῖν, αὐτοὺς μὲν λέγεται τὸ πλοῖον ἀφέντας καὶ τὸν πατέρα Ζεβεδάϊον ἀκολουθεῖν καλοῦντι Χριστῷ, πάντας τὲ κατὰ τὸν Ἰησοῦ λόγον ἀνθρώπων ἀλιεῖς χρηματίσαι.

566. Ὅρα τὸ μείζον· οὐδὲ τῇ νέῳ μαθεῖν

567. Χρήζοντι, πῶς ἂν τοῦ τελείου κατατύχει

568. Ἄλλη τὸ ἄκρον ἢ μόνη περιγράφει

569. Τὸ θεῖον ἅπαντα ταῖς πένησι σκορπίσαι.

Προσῆλθεν τίς νεανίσκος τῷ Ἰησοῦ καὶ φησὶ, διδάσκαλε ἀγαθε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τὰς ἐντολάς εἶδας· καὶ ἀπλοῦς

διασαφίσας τοὺς ἑ λόγους τοῦ νόμου, καὶ τοῦ νεανίσκου ταῦτα πάντα φυλάξει μεγαλοχυθύντος, φησὶν ὁ Χριστὸς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησέν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ οὐδὲ ἀκολουθεῖ μοι· τοῦ δὲ νεανίσκου λυπηθέντος, περὶ κτημάτων γὰρ μάλιστα ἦν, Ἰησοῦς· ὡς δυσκόλως πλείσιος εἰσιλεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διαπρυσίως ἀπερήνατο, μῶλλον δὲ καὶ τὸ τῆς τρυμαλίας βελώνης ὑποδείγματι, ὡς δ᾿ αὐτὸν ταύτης διελεύσεται κάμηλος, ἢ πλείσιος τὴν βασιλείαν κτήσεται τοῦ Θεοῦ, βεβαιώτερον διεσάφησεν.

Οὕτω τελειοῖ καὶ τελώνας εἰσόδη 573.

Πάντα προθύμως τῷ Θεῷ δωρουμένους· 574.

Καὶ πειδέτω σε Ζακχαῖος, ὃς πλουτῶν κακῶς 575.

Οἴκηρ πενήτων τῆδε ἠδίκημένων 576.

Πλουτεῖ τὸ πένεσθαι καὶ ρύπου καθαίρεται. 577.

Ὁ μὲν Ματθαῖος τελώνης ὑπάρχων, φωνήσαντος αὐτῷ τοῦ σωτῆρος ἀκολουθεῖ μοι, καταλιπὼν τὸ τελωνεῖον ἠκολούθησεν αὐτό· Ζακχαῖος δὲ τελώνης καὶ αὐτὸς ὑπάρχων καὶ παράγοντι Χριστῷ, διὰ τὸν περὶ αὐτὸν ὄχλον οὐκ ἔχων ἔπως τῆς θεᾶς μετάσχει, μικροφυῆς γὰρ τὴν ἡλικίαν ἦν, ἀνεῖσιν ἐπὶ συκομοραίας· εὖ τὴν πίστιν Ἰησοῦς θεασάμενος καὶ τὸν πόθον κατανοήσας προσεφώνησεν, καὶ παρ' αὐτῷ ξενισθεῖς εἰς μαθητείαν ἐφελκύσατο· Ζακχαῖος γὰρ εὖ ἔνεκεν Ἰησοῦς παρ' αὐτῷ ξενισθεῖς τὴν σωτηρίαν τῷ οἴκῳ παρέσχεν αὐτοῦ, πάντα τὰ ὑπάρχοντα πτωχοῖς καθαυπέσχετο δώσειν· καὶ εἰ τις τί ἀφείλατο, ἢ ἠδίκησεν ἢ ἐπλεονέκτησεν, πενταπλάσιον ὠμολόγησεν ἀποτίσειν.

Ἐν πλησμονῇ τὸ Κύπρις, ἐν πεινωῶσι δ' οὖ. 587.

Λέγεται Κύπρις ἢ Ἀφροδίτη ἢ αὐτὴ καὶ Παφεία· Κρό-

νος δὲ, φησὶ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὰ αἰδέϊα, τοῦτ' ἔστι τοῦ οὐρανοῦ, ὡς Ἕλληνες παραληροῦσιν, ἀπέριψεν· τὰ δὲ κατὰ θαλάσσης πεσόντα συνήγαγον ἄφρον πολὺν, ἐξ οὗ γέγονεν ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ἐν Κύπρῳ ἐξεβράσθη· λέγεται δὲ τῆς ἠδονῆς ἔφορος εἶναι καὶ τῶν κατὰ τοὺς σωματικούς ἐρω-
 τας μαινῶν· Παφεία δὲ λέγεται, ὅτι ἐν Πάφῳ τέθειται μετὰ Κινύρου· πάντος οὖν αἰσχροῦ τὴν Ἀφροδίτην ἔφορον εἶναι φασίν· ὁ τοίνυν Σείας Γρηγόριος φησὶν ὅτι ἐν ταῖς τρυφῶσι τὸ Κύπρις, τοῦτ' ἔστιν τὰ τῆς Ἀφροδίτης ἔργα περνεῖαι καὶ ἠδονὰ καὶ αἰσχρότης· ἐν δὲ ταῖς ἐγκρατευσ-
 μένοις καὶ πεινώσιν, εὐδαμῶς.

597. Ὅρθῶς λέγει παῦ Κερκιδᾶς ὁ φίλτατος
 598. Τέλος τρυφάντων αὐτὸς ἐσθίων ἄλας,
 599. Αὐτῆς τρυφῆς τε τ' ἄλμυρόν καταπτύου;
 600. Τίς δ' οὐκ ἐπαινεῖ τὸν τρυφῶντι τῷ νέφ
 601. Φήσαντα παῦσαι προστιθεῖς σοῦ τὰς πέδας
 602. Ἐξαγριῶν τε τὸ σπαράσσον θηρίον;
 605. Κἀκείνο δ' αἶον στοῖκῶν τῶν φιλτάτων
 604. Ὡς ἄλλος ἄλλῃ σαρκίῃ τίς προσλαίῳ.

Τὴν στοῖκην διατριβὴν Ξενοκράτης ὁ Πλάτωνος μαθη-
 θεπῆς συνεστήσατο· οὗτοι δὲ τοὺς ἐκ περιπάτου ἀμιλλώ-
 μενοι καὶ γαστρὸς κατεῖχον καὶ ἠδονῆς, καὶ τὴν εἰς ἄκρον
 ἀκησιάν ἠσπάζοντο· τούτων τίς ὡς ἄλλῃ τῇ ἰδίῃ προσ-
 διαλεγόμενος σώματι, τὰς μὲν τρυφὰς προστιθεῖς εὐστόχως
 τῷ λόγῳ κατέπτυσεν, ὅτι χρὴ τὸν φιλοσοφεῖν βουλόμενον δια-
 βαιούμενος ταῖς ἀναγκαίαις πρὸς χρεῖαν ἀρκεῖσθαι, δι' οὗ
 δυνατὸν τὸ ζῶν διακρατηθῆν μὴ λιπῆ διαφθαρῆναι καὶ θα-
 νάτῃ, τὸ δὲ περιττὸν τῆς χρεῖας οὐ φιλοσόφους ἀλλὰ τοῖς
 κτηνώδεσιν ἀνθρώποις παριτέιν.

Τούτ' οὖν ἀμείνω τῶν πάσαι βλακυσμάτων	611.
Σαρδαναπαλλεύ τοῦ Νινυῦ ἕς ὧν πιτι	612.
Πλούτῳ τε λαμπρῶς καὶ τρυφῇ διαφροσῶς	613.
Ἐβούλετ' αὐτῇ καὶ γράνου μικρίστερον	614.
Λαιμὸν γενέσθαι ἠδονῆς μακρᾶς χάριν.	615.

Σαρδανάπαλλος οὗτος δὲ τρυφητῆς ὧν τρισούτων ἀπίπ-
στος ἦν, ὥστε βούλεσθαι καὶ πρὸ θείσεως ἔχειν γράνου
λαιμὸν μικρίστερον κεκτῆσθαι· βλακεύματα δὲ φασὶν ἔθεις
Γρηγόριος τὰς τῶν ἠδῶν καὶ τρόπων ἐκλύσεις· ταύτας εἰ-
κλῶς ταῖς τρυφῶσι παρέπεισθαι.

Ἔθεις Δαβὶδ, σοὶ δὲ διψῶντι φρέαρ	616.
Γῆς ἄλλοφύλων καὶ ποτὸν κρατούμενον,	617.
Ἐπεὶ δι' αἱμάτων τε καὶ μάχης τινὲς	618.
Ἐπηρετοῦντο τῇ πόσῳ, χερσὶν λαβῶν	619.
Ἐσπείσας ὕδωρ, σὺ γὰρ ἐξ ἄλλοτρίων	620.
Κακῶν ἐδέξω τὸν σὸν ἐκπλήσσαι πόσῳ.	621.

Ὁ μακάριος Δαβὶδ τοῖς ἄλλοφύλοις παρατασσόμενος, ἐν
ἀγρῷ αὐλιζόμενος δι' ἐπιθυμίας γέγονε τοῦ ἐκ φρέατος Βη-
θλεὲμ ὕδατος· τούτῳ μὲν οὖν κατὰ τινα θειοτέραν ἔννοιαν
τὴν ἔφεσιν γεγενῆσθαι φασὶν οἱ τῆς ἐκκλησίας διδάσκα-
λοι· Χριστὸν γὰρ τὸν ἐν σπηλαίῳ Βηθλεὲμ διψῆσαι φα-
σὶν τὸν Δαβὶδ, καὶ τῇ περὶ τούτου φλέγεσθαι πόσῳ· ἡ
δὲ ἰσορία ἔστιν αὕτη· Δαβὶδ κύλιζετο τοῖς ἄλλοφύλοις παρα-
ταττόμενος· οὗτοι δὲ κύκλωθεν ἀμφὶ τὴν Βηθλεὲμ καθέζο-
μενοι, τὸ φρέαρ τοῖς ἰσραηλίταις ἀνεπίβατον ἐποίουν· τρεῖς
δὲ νεανῖαι τῆς ἐπιθυμίας τὸν βασιλέα Σεραπεῦσαι τῇ τοῦ
ὕδατος ἀρύσει βουλόμενοι, λάθρα τῆς παρεμβολῆς τῶν ἄλ-
λοφύλων μέσης χωρήσαντες, τοῖς ἰδίαις ὄπλαις ἀπείργου-
τες τοὺς πολεμίους, κάλπην ὕδατος ἀρυσάμενοι τοῦ ποσῶ-

μένου φρέατος, αὔθις τὴν παρεμβολὴν διασχίσαντες, τῇ βασιλεῖ Δαβὶδ τὸ νᾶμα προσφέρουσιν· δεξάμενος δὲ καὶ μὴ βουληθεῖς ἐν αἵματι τῶν ἀνδρῶν ἐκπιεῖν, σπείσας τὸ νᾶμα καρτερῶς εἶχετο τῆς ἐπιθυμίας ἄνω κείμενος.

652. Πυρὸς δ' ἀπειλὴν καὶ λεόντων χάσματα

635. Ἦνεγκαν, ὥστε μὴ βέβηλον ἐν ξένῃ

634. Τροφὴν πρέσσαι βαρβάρων προστάγματι.

Μέμνηται τοῦ Δαυὶδ καὶ τῶν τριῶν παιδῶν ὡς τῆς βασιλικῆς τραπέζης τὴν ἐθωδὴν οὐ προσήκοντο. Κεῖται δὲ ἐν τῇ γ' λόγῳ ἢ ἐξηγήσει.

635. Ἄφ' οὗ δὲ Χριστῷ συμπλακεῖς ὁ δυσμενῆς

636. Ἀπῆλθε σαρκὸς εὐγενοῦς ἠττημένους

637. Ἐκ τετταράκοντ' ἀσιτίας νυχθημέρων

638. Ὡς μᾶλλον αἰσχύνοντο τῆς πείρας σφαλεῖς,

639. Νόμος προῆλθε τῆς φίλης κενώσεως.

Χριστοῦ τεσσαράκοντα νηστεύσαντος ἡμέρας καὶ πεινάσαντος, προσελθὼν ὁ διάβολος ἐπέπειρασεν αὐτὸν καταβαλεῖν· ἀπωσθεῖς δὲ καὶ καταισχυθεῖς, ἀπῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ μέχρι καιροῦ, καθὼς γέγραπται. Κεῖται δὲ περὶ τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ γ' λόγῳ.

675. Τί ταῦτα; τὰς Λεῶν θαυμάζεις κέρα;

676. Τὰς τῶν Ἀθηνῶν προσσφγείσας ἀσμένως.

Λεῶς ἀνὴρ οὕτω καλούμενος ἐν Ἀθήναις τριῶν θυγατέρων ὑπῆρχε πατῆρ' ἡμιού δὲ γενομένου ἐχρηματίσθησαν ὡς εἰ ταύτας σφάζαιεν, τῆς φθορᾶς ἀπαλλαγῆσονται· τὰς δὲ μαθεύσας ἑαυταῖς χεῖραςσαι φασὶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν πολιτῶν, αἷς ἐρετὴν ἐπιτέλλου καὶ ὡς ἡρώιδας ἐσέβοντο. Καὶ περὶ Θεανῶς δὲ τῆς πυθαγορείας φασὶν ὡς ὑπὸ τυράννου συσχεθεῖσα τῆς πατρίδος ὡς εἰπεῖν τὰ ἀπόρρη-

τα, τὴν γλῶσσαν ἀποδακνῦσα ἐνέπτυσε τῇ τορβάνῃ μὲ θά-
λουσα καὶ ἀναγκαζομένη ἐξαικτῶν, ἀφαιρῶντος τοῦ τῆς φωνῆς
ὀργάνου· γρηὶ δὲ εἶδεναι ὅτι πόρνας τὰς πυθναγίας κό-
ρας ἐν τῷ πρὸς τὰς παρθένας λόγῳ ὁ ἄγιος Ἀθανάσιος
ἀπεφήνατο.

Μεναικῆς τὲ τὴν πρῶτον ἐισφράν 677.

Θηβῶν ὑπερθανόντος ὡς σῴσῃ πόλιν ; 678.

Μεναικῆς Κρεῶντος ἔστιν υἱὸς βασιλέως Θηβῶν· πελε-
μουμένης οὖν τῆς ἰδίας πατρίδος τῶν Θηβῶν ὑπὸ τῶν ἐπτά
στρατηγῶν, ἐχρησμάδισεν Τιρυσίας, μάντης ὣν παρ' αὐτὰς
παύσειν τὸν πόλεμον καὶ ἔσεισθαι αὐταῖς νίκην, εἰ τοῦ βα-
σιλικῷ γένους τῶν αὐτοχθόνων τῶν ἀναδοθέντων ἐκ τῶν
ὀδόντων τοῦ δράκοντος τίς ἑαυτὸν θῆναι πρὸς ἀναίρεσιν· οἷχα
δὲ τοῦ πατρὸς Κρεῶντος τεῦτο μαθῶν ὁ Μεναικῆς, ἑαυ-
τὸν δίδωσι πρὸς ἀναίρεσιν.

Κλεομβρότου τὲ τοῦ σοφοῦ τὸ τίμιον 679.

Πήδημ' ἀφ' ὕψους ὡς ἀπέλθει σώματος, 680.

Ἐπεὶ Πλάτωνος τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ 681.

Πεισθεῖς ἔρωτι λύσεως κατεσχέθη ; 682.

Κλεομβροτος ἀμβρακιώτης τὸ γένος, πόλει δὲ αὐτῇ τῆς
παλαιᾶς Ἠπείρου, ἐντυχῶν οὗτος τῷ Φαιδῶνι τῷ περὶ ψυ-
χῆς διαλόγῳ Πλάτωνος, καὶ μαθῶν ὡς ἄμεινον ἐστὶν τῆς
ψυχῆς ὁ χωρισμὸς τοῦ σώματος, ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ
τείχους καὶ τέθνηκεν, ἵνα θῆθαι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐξελεσθῆσα
χωρισθῆ τῷ σώματι.

Λέγεις Ἐπικτήτου τὲ τὸ κλασθὲν σκέλεος, 683.

Πρὶν ἢ τί ῥῆξαι ῥῆμα δευτὸν τῆς βίαις ; 684.

Πτισμὸν τ' ἐν ὀλμῇ τῶν Ἀναξάρχου χειρῶν ; 687.

Κεῖνται ἐν τῷ οὐτ' λόγῳ αἱ ἱστορίαι.

691. Καὶ Σωκράτους τὸ κώνειον φιλετησίαν

692. Ξένην τσοῦτον ἰδέως σοι σπωμένην ;

Κεῖται πρὸ βραχέων.

757. Πίσαν δέ μοι σὺ καὶ κόνιν τὴν θαλασσίαν

758. Αὔχει , Νεμέαν τὲ , καὶ πίτυν τὴν Ἰσθμίαν ,

759. Δι' ὧν ἔφηβοι δυστυχεῖς ἔσχον κλέος

760. Ἄθλων τιθέντες μικρὰ καὶ μικρῶν πέρα *

761. Πυγμαῖς πάλης τὲ καὶ θρόνου καὶ ἀλμάτων ,

762. Ἄ μήτε νικᾶν μήτε νικᾶσθαι μέγα·

765. Οὐ γὰρ θεὸς τὸ ἄθλον ἢ σωτηρία.

Ἐν Πίσᾳ καὶ Δέλφοις καὶ Νεμέαις καὶ ἐν τῇ Ἰσθμῷ ἑορταὶ τοῖς θεοῖς ἤγοντο καὶ ἀγῶνες· πανταχόθεν δὲ πάντες ἐφείτων ἀγωνίσασθαι , κατ' ὃ πείρας ἕκαστος εἶχεν· παντοίων τοίνυν ἀγῶνων ἀγομένων , οἱ νικῶντες μεγάλως ἐδοξάζοντο· ἄθλον δὲ ἐτίθετο κατ' ἕκαστον τῶν ἀγῶνων ὡς ἐπὶ Πατρόκλου γέγονεν , πρῶτον ἵπποδρομίας , εἶτα πεζοδρομίας , πυγμαῖς , πάλης , ἀλμάτων , ἐπλομαχίας , τοξουμάτων , ἀκοντίων , ἔστιν ὅτε καὶ ναυμαχίας , ἀρσεως , καὶ ὅσας ἐπιδεικτικῶν ἔστιν τοὺς ἐντροχεῖς τὰ ταιαῦτα· κατὰ τοὺς εἰρημένους δὲ τόπους τὰ ταιαῦτα ἀπετελεῖτο· διὸ πανταχόθεν ἐφείτων , οἱ μὲν ἀγωνισόμενοι , οἱ δὲ θεασόμενοι.

777. Ξενοκράτην λέγουσιν ὡς πόρνης τινὸς

778. Οἷ προσριφείσης ἐκ τίνων πειρωμένον ,

779. Καὶ γὰρ καθεύδων νυκτὸς ἡνίκ' ἤσθετο ,

780. Οὗτ' ἐπτοήθη τῇ ξένῃ τῆς ὕβρεως ,

781. Οὗτ' ἐξανέστη καὶ σφυγῖν ἠνέσχετο.

Ἡ παροῦσα ἱστορία τὴν ἰδίαν ἐξήγησιν ἔχει περὶ Ξενοκράτους καὶ τῆς αὐτῇ προσριφείσης πόρνης· τούτῃ γὰρ τινες ὕβριν βουλόμενοι προσπαρίσαι , ταύτην αὐτῇ προσέγγι-

φαν· αὐτὸς δὲ αἰσθόμενος οὕτως ἀνίστη, οὕτως ταύτην ἀπεδίωξεν, ἀλλ' ἀκίνητος μείνας, ἔργῳ τὴν ἀπάθειαν ἐπέδιωξεν, ὥστε τὴν πόρνην εἰπεῖν, ὅτι τί μοι πιπιλάετε, νεκρῶν προσρέψαντες ἀνδρὶ; ὅμως δὲ λαιμάργος ἦν· καὶ γὰρ ἀλλοδαχοῦ ὡς λαιμάργου καθάπτεται ὁ Θεὸς Γρηγόριος.

Ἐπίκουρος ἰδονὴν μὲν ἠγωνίζετο

786.

εἶναι τὸ ἀθλον τῶν ἐμοὶ πονουμένων.

787.

Ἐπίκουρος φιλόσοφος γέγονεν, ὅστις μὴ προνοεῖσθαι τὴν θεὸν τῶν τῆδε πραγμάτων ἐδόξαζεν· οὗτος δὲ τέλος παντὸς ἀγαθοῦ τὴν ἰδονὴν ἐτίθετο· καὶ οἱ μὲν νεοὶ ἐξηγηταὶ φασὶν εὐ τὴν ἀκόσμητον ἰδονὴν, ἀλλὰ τὴν φυσικωτάτην κατὰσασιν· καὶ τούτων δὲ οἱ φιλόσοφοι ἀποσκορακίζουσιν, καὶ ὡς μὴ λέγοντα πρὶναιαν, καὶ ὅτι τὴν ἰδονὴν τέλος τίθεται, καὶ οὐ τὸ πρῶτιστον καὶ μόνον ἀγαθόν, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός.

Οὐδ' ὁ Πολέμων ἐμάγει σιγηθήσεται

792.

Καὶ γὰρ τὸ θαῦμα τῶν ἀγῶν λαλουμένων.

793.

Οὗτος ὁ Πολέμων τὰ μὲν πρῶτα λάγνος γέγονεν καὶ γιλήδενος· εὐ γὰρ ἐν ἀνδρώποσις αἰσχροτέρων αἴων τε ἦν ἢ λαγνότερον εὐρεῖν· τοσοῦτον δὲ ἤλασεν σωφροσύνης, ὥστε τινὸς ἐταιριζομένης νεανίσκη παρεπομένης κατὰ τινα πυλεῶνα ἐφ' ἧν εἰκὼν ἀνέκειτο τοῦ Πολέμωνος, μελλούσης εἰσεῖναι, τὸν Πολέμωνα γεγραμμένον θασσαμένην, δρόμῳ φυγεῖν λέγεται τὴν ἐταῖραν πωτήσασαν τοῦ Πολέμωνος τὴν θαυρίαν ἐκ μόνης τῆς γραφίδος· Πολέμων δὲ ἰσχυρῶς τὰ κατ' ἑλληνας, ὡς Ἰώσιππος καὶ Φίλων τὰ κατ' ἑβραίους.

Δι' ὧν ἀνέπνει φασὶν εὐ μάλ' ἡδύ τι

808.

Τούτων λέγει Δίωνα, οὗ πολλὸς λόγος.

809.

Καὶ οὗτος Δίων σωφροσύνην ἀσκήσας εἰς γάμους ἐλθεῖν καὶ λέκτρα, ἀφροδισιῶν ἀπειρος ὧν, μεταμεληθεὶς τῆ γυν-

αικὶ φησὶν· ὦ γυναῖκα, σὺ γάρ μοι τὴν νόσον ἔγρασας· ἡ δὲ διεβεβαιούτο πάντων λογίζεσθαι τῶν ἀρρένων τὸ σύμπτωμα τοῦτο, ὅπερ ἦν τοῦ σεμνοῦ δῆλωμα τρόπου.

816. Τίς σὺκ ἐπαινεῖ τὸν Ἀλέξανδρον τότε

817. Ὃς τὰς Δαρείου παῖδας ὡς ἠττημένον

818. Εἰς χεῖρας εἶλεν, εὐπρεπεῖς εἶναι μαθῶν,

819. Εἰς ἔψιν σὺκ ἐδέξατ', εἶναι γὰρ κακὸν

820. Ἄνδρων κρατήσαντ' ἡσσαν εἶναι παρθένων;

Ἀλέξανδρος ὁ μακεδὼν τὰς Δαρείου θυγατέρας αἰγματο-
λωιτῖδας λαβὼν, μαθῶν αὐτὰς εὐπρεπεῖς ὑπάρχειν, οὐδὲ
θεάσασθαι κατηξίωσεν, ἐπειπὼν, αἰσχρὸν τοὺς ἀνδρας ἐλόν-
τας, ὑπὸ γυναικῶν ἠττηθῆναι.

831. Τίνων ἔρωτες εἶπέ μοι καὶ ἀρρένων;

832. Δεῖ γὰρ πλέον τί τοὺς θεοὺς ὑμῶν ἔχειν.

833. Τίνων φρυγίσκαι μείρακες καὶ συμπόται

834. Ἴδιστον νέκταρ ὀνοχεοῦντες εἰσλύτοις. *

* ita cod.

Ὅπερ λέγει τοιοῦτον ἐστίν, ὅτι τίς ὀνοχεῖν βούλεται τὸν
Γανυμήδην; φρυγίσκος δὲ νεανίας ὁ Γανυμήδης, ἐν ἤρπα-
σεν ὁ Ζεὺς εἰς ἀετὸν μεταβλήθη. Καίτοι δὲ ἡ παροῦσα
ἐξήγησις ἐν τῇ γ' λόγῳ νέκταρ δὲ πόμα τῶν κατ' Ὀλύμπου
ὑπάρχει θεῶν, ἡδὲ τί καὶ ἐξαίρετον, ὡς Ὀμηρος φησὶν.

836. Τίνων γάμων κλοπαὶ τὲ καὶ θεσπῶν ὕβρεις

837. Θεάτρον αἰσχρὸν καὶ γέλωθς κεκλημένος *;

* ita cod.

838. Πῶς πάντα ποιῶσ' αἱ γυναῖκες τὸν Δία,

839. Ταῦρον, κεραυνὸν, κίκνον, ἄνδρα, Σηρίον,

840. Χρυσὸν, δράκοντα, τὰς ἔρωτες ἐκτάσεις *

* ita cod.

841. Τὸν ὕπατόν τε καὶ κίκιστον μήστερα.

Ταῦρος ὁ Ζεὺς διὰ τὴν ἠδύρπιον· κεραυνὸς διὰ τὴν
Ἡραν· κίκνος διὰ τὴν Λήδαν· ἄνδρ διὰ τὴν Σεμέλην· Ση-

ρίον καὶ δράκον δια τὴν Ὀλυμπιάδα· χριστὸς δὲ τὴν Δαναήν. Κεῖνται δὲ πλῆσαι αἱ ἱστορίαι ἐν τῷ γ' λόγῳ.

Τίς ἰδενῶν δέσποινα ἡγίται θεῖν; 842.

Βομῶς τ' ἐγείρει καὶ ναυὸς παθήμασιν; 845.

Τὴν Ἀφροδίτην φασὶ τῆν ἰδενῶν ἔσθαι, καὶ θεῖν αὐτὴν προσαγορεύουσιν Ἕλληνας, καὶ προσκυνεῦσιν ὡς ἰδενῆς δέσποινα, κέστον αὐτῇ τινα τῆς τσιούτης ἐνεργείας χαριζόμενοι, ἐν ᾗ τὰ τῶν ἐρώτων ἀπικεῖσθαι σερνύονται διὸ καὶ πανταίως αὐτὴν ἐνόμασιν τιμῶσιν ἰδενῆς, οἷον ἀφροδίσια καλεῖσιν τὴν συνουσίαν ὡς ἐκ τῆς Ἀφροδίτης· κύπρις λέγουσι πάλιν ὡς ἐκ τοῦ Κύπρις· καὶ γὰρ Κύπρις λέγεται καὶ Παφῆα, ὡς περὶ τούτων ἦδη πολλαχῶς λέλεκται.

Τίνων δὲ νυκτὸς νυκτὸς ὄντως ἀξίαι 844.

Σερνῶς ἀτίμων συμβέλλαι τιμῶμεναι; 845.

Τὸν Κελεὸν φασὶν καὶ τὸν Τριπτόλεμον παρὰ τῆς Δήμητρος νυκτὸς τινὰς μαθεῖν τελετὰς αἰσχρὰς καὶ ἀσελγῆς. Καῖται ἡ ἱστορία ἐν τῷ ζδ' λόγῳ.

Ἰθύφαλοί τε καὶ φάλος γέλωις μέσος, 846.

Θεὸν νέον μιγνύντες ἐν τοῖς πλάσμασιν, 847.

Ἄ καὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθαι πρέπον. 848.

Τῷ Διονύσῳ ἑορτὴν ἄγοντες οἱ Ἕλληνας, φάλοισ ἐτίμων αὐτὸν· φάλος δὲ ἐκ δέρματος βουσίου σχῆμα αἰδοίου ἀνδρός· τοῦτο περιτίθου ἐν τοῖς τραχήλοις καὶ ἐν τοῖς μέσοις μηρῶν, καὶ ἐξορχοῦντο τιμῶντες ἐκ τούτου τὸν Διόνυσον· τὴν δὲ τιμὴν ταύτην ἤγειν τῷ Διονύσῳ διὰ τσιούτην αἰτίαν· ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου θυγατρὸς γεννᾶται ὁ Διόνυσος· αὕτη κεραυνοθεῖσα ἐζητεῖτο ὑπὸ Διονύσου· περιπλανομένη δὲ καὶ ζητοῦντι Πολύμνος παῖς εὖτω λεγόμενος περιέτυχεν τῷ Διονύσῳ, καὶ ὑπέσχετο δείξειν αὐτῷ τὴν μη-

τέρα, εἰ παιδερασηήσει αὐτόν· ὁ δὲ Διόνυσος ὑπέσχετο τεῦ-
 το· λέγει αὐτῷ ὁ Πολύμνος, ὅτι ἐν Λέρνη ἔστιν ἡ Σε-
 μέλη· εἶτα εἰσελθὼν ὁ Διόνυσος ἐν τῇ Θαλάσῃ, ἵνα πε-
 ράσει ἐν τῇ Λέρνη, συνηκολούθησεν αὐτῷ καὶ ὁ Πολύμ-
 νος· καὶ ὁ μὲν, φασὶν, ὡς Σεὸς ἐσώθη· ὁ δὲ Πολύμνος
 τέθνηκεν· λυπηθεὶς δὲ ὁ Διόνυσος ὅτι τέθνηκεν ὁ ἐραστής
 αὐτοῦ, πρὸς τιμὴν αὐτοῦ αἰδοῖον ξύλινον συκίνου ξύλου πε-
 λεκίσας καταΐχεν αἰεὶ εἰς μνήμην ὡς εἶπον τοῦ Πολύμνου·
 δι' αἰτίαν οὖν τιαύτην ταῖς φάλλαις τιμῶσι τὸν Διόνυσον·
 φάλλαι οὖν εἰσὶ πάντες· ἰσχυφαλλαι δὲ αἱ ἐπὶ τῶν μηρῶν
 ἐπ' εὐθείας δεσμούμεναι.

849. Ἐρμαφρόδιται Πάνες ἄσχημον γένος.

Οὔται διφυεῖς ἐλέγοντο, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φύσιν ἔχον-
 τες· μυθίζονται δὲ ὡς ἀπὸ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης τὴν ἀρ-
 χὴν ἐσχηκότες.

850. Θεῖαι τραγοσκέλεις τὲ καὶ τράγαι τρόπου,

851. Παρ' αἷς γάμων χερεῦτριαι καὶ παρθένοι

852. Συνεισφέρουσαι προῖκα πορνείας πόρον.

Τὸν Πάνα Μενθῆτα καλοῦσιν αἰγύπτιαι· ἔστι δὲ τρα-
 γόπους ἢ τραγοπρόσωπος· σέβονται δὲ τὸν Μενθῆτα, ἡγεῖν
 τὸν Πάνα, ὥστε μὴ γένεσθαι αἰγῶν, διὰ τὸ εἶδος ἔχειν
 αἰγῶν τὸν Σεόν· παιεῦσι δὲ τινὰς τελετὰς αἰσχυρὰς ἐν αἷς
 τὸν Πάνα ἰστοροῦσιν αὐλοῦντα, καὶ παρθέτους θῆθεν αἰ-
 σχρῶς γυμνωμένας καὶ χερευούσας, καὶ τινὰ αἰσχυρὰ ταῦτα
 παρέπεται· διὸ φησὶ σὺν εἰσφέρουσαι προῖκα πορνείας πόρον.

859. Ταῖς σφῶν δ' ἑταίραις τὴν Ἀφροδίτην σεφοῖ

860. Μερφεῦσιν, ὡς Σεοῖντο τῷ σεφίσματι·

861. Καὶ Φειδίαι τὰ παιδικὰ ἐν τῇ δακτύλῳ

862. Τῆς παρθένου γραφέντα πάντ' ἀρκεῖ καλῶ.

Φειδίας τὸ μὲν γένος λέγεται συρογενέσις ἄριστος ἀερο-
λόγος τὴν τέχνην, Ἀρχιμήδους πατήρ· αὐτὸς ἑργαλατο-
ποιὸς ὢν, καὶ Διὸς ξέανιν κατασκευάσας ἐπὶ Φρόνου κατε-
ήμενεν, ὅπερ λέγουσιν Διὸς φηιδιανῷ.

Πόρνας ναῖς τὲ καὶ θεαῖς τιμωμένας, 866.

Εὐφροσύνην μέλαιναν ἐν τῷ θερίῳ (1) 867.

Σεμνὴν γὰρ ἦν καὶ τούνομ' ἐν ναῖς μέσαις 868.

Τὴν Ἑλλάδος θέσπιναν ἧς λόγος πολὺς 869.

Ἐξ Ὑγκάρων φθαρεῖσαν αἰσχροῦ Λαίδα. 870.

Λαῖς πόρνη ἦν ἐξ Ὑγκάρων, φθαρεῖσα κατήντησεν εἰς
Κέρυνθον, κακῆϊσε δημοσίως ἐταιριζομένη τῇ τῆς ὄψεως ὄρα
πάντας τοὺς τῆς Ἑλλάδος εὐπάτριδας ἐφείλκετο, χρήματα
πολλὰ παρεχομένους· ἧς καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγράμματα πολ-
λὰ ἀντίθεσαν, ναῖς τιμῶντες καὶ δημοσίαις τόποις.

Τῶν ναζιραίων τῶν νέων συστήματα 911.

Πλήθοντα καὶ στίλβοντα τῆς ἔνθεν καλαῖς 912.

Ἄ παρθέναι τιμῶσιν μέγαις αἵματος. 915.

Ναζιραῖος ἐστὶν ὁ τῷ θεῷ ἀφιερωμένος, οἷος ἦν ὁ Σα-
μενὴλ καὶ ὁ Σαμφών· νέουσι δὲ φησὶ ναζιραῖους τὰ πλή-
θη τῶν παρθενεύοντων καὶ ἀσκουμένων, ὧν ἀπειρός ἐστὶν
ἀριθμὸς ἐν ἀνδράσι καὶ γυναῖξι θεωρούμενος.

Τί σοι λέγοιμ' ἂν Θεόκλαν ἢ τίν' ἢ τίνας 914.

Ὅσαι θεῷ τὸ κάλλος ἐσφραγισμένου 915.

Τηρεῖν θέλουσαι κινδύνοις προσέδραμον; 916.

Κεῖται ἢ περὶ Θεόκλης ἐξήγησις ἐν τῷ γ' λόγῳ.

(1) Ita se habet versiculus in codice; at in edd. Εὐφρω, Φρόνην, λείαναν αἰγὸν θερίον.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΚ.

ΓΝΩΜΑΙ ΤΕΤΡΑΣΤΙΚΟΙ.

S. Gregor.
ed. Lips.
p. 156.

8.

Κλέπτεις τὰ σαυτοῦ μὴ διδοῦς· καινοῦ χρέους·

Ἀναΐας πειθέτω σε Σάπφειρά τε.

Ἀναΐας καὶ Σάπφειρα κλέπται τυγχάνοντες, ὑπὸ Πέ-
τρου τοῦ ἀποστόλου κατακριθέντες διεφθόνησαν.

Κεῖται ἐν τῇ γ' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΚΑ.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ.

Ed. Lips.
p. 175.

20.

Τί μοι τὰ πόρρη; κειμένῃ δ' ἑωσφόρῃ

21.

Μὴ συγκατηνέχθησαν ἀγγέλων χειροί;

Ἐωσφόρος πεσὼν καὶ ἀστραπὴ λέγεται ὁ διάβολος· ὁ
μὲν γὰρ Ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ· πῶς ἔπεσεν ὁ ἑωσφόρος ὁ πρῶτος
ἀνατέλλων; ὁ δὲ κύριος φησὶν· ἐσθέρου τον σατανᾶν ὡς
ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.

Κεῖται δὲ ἡ ἐξήγησις ἐν τῇ β' λόγῳ.

22.

Τί δ' οὐχ Ἰούδας ἦν φονεὺς τοῦ δεσπότου;

23.

Ἀλλ' αἱ μαθηταὶ δόξα· τοῦτο δ' οὐ σκοπεῖς;

Κεῖται ἐν τῇ β' λόγῳ.

44.

Ἄλλαι δὲ φευγέτωσαν, ὡς Σῆρες ποτὲ,

45.

Τὸ Σινὰ πλαξὶν ἐντυπουμένου νόμου.

Κεῖται ἡ παροῦσα ἐξήγησις ἐν τῇ ιβ' καὶ ἐν τῇ μί'
λόγῳ.

49.

Ἄν δὲ προσθῆ καμψάκης σοι πηγᾶσει

50.

Ἵδρεια τε θώσει πυθμένος γεωργίαν.

Καίτοι ἢ κατὰ τὸν Ἥλιον καὶ τὴν σιμαρδαίου χίραυ
ἰστορία ἐν τῷ β' καὶ γ' λόγῳ.

Ἄρταις τρέφονται πέντε μύμοι λεῶς· 51.

Πόσῳ σὺ μᾶλλον ἢ θεῶ παρυστάτις; 52.

Κεῖται ἐν τῷ α' καὶ β' λόγῳ.

Ἢ καὶ κανεῦν προθεῖσα τῷ θεῷ σὺ γε 57.

Ἄποστερήσεις καὶ Σοδόμων ἢ φυγεῦσα πύρ 58.

Παλιδραμῆσεις; μὴ λίθες παγῆς ἀλός. 59.

Κεῖται ἐν τῷ β' καὶ γ' λόγῳ.

Χρυσῆς τί γλώσσης ἐστὶν εὐτελέστερον, 62.

Ψιλῆς τε διδράχμου τὲ τῶν ἀναστάτων; 63.

Ἄλλὰ κλαπέντα καὶ στρατὸν διώλεσεν. 64.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἀχαρ ἐξήγησις ἐν τῷ ιβ' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΚΒ.

ΚΑΤΑ ΘΥΜΟΥ.

Ed. Lips.
p. 229.

Εὐθύς βόησον τῶν μαθητῶν ῥήματα 61.

Ἐπιστάτα, κλύδων με θειῶς ἀμφέπει, 62.

Τίναξον ὕπνου καὶ σὸν ἐκσώσεις στόλον. 63.

Κεῖται ἐν τῷ ιδ' λόγῳ.

Τίνες μάλιστα προσφιλέστατοι θεῷ, 186.

Τί πρῶτον ἢ μέγιστον ἐξησκηκότες; 187.

Μωϋσῆς ἐκεῖνος, Ἀαρὼν, αἱ φίλτατοι, 188.

Δαβὶδ, Σαμουὴλ, εἶτα Πέτρος ὕστερον· 189.

Οἱ μὲν γε μαστιχθεῖσαν Αἴγυπτον τόσαις 190.

Πληγαῖς ἀσωφρόνιστον εἶχον· ἀλλ' ὅμως 191.

Φαιδῶ προσῆγονθ' ὡς τῷ Φαραῶ θράσος, 192.

Ἐως ἐπεκλύσθησαν ἐκ τῆς ὕβρεως, 193.

194. Οἷς μὴ τὸ μακρόθυμον ἤνεγκεν σέβας
 195. Ὡς ἂν μάθῃσι πάντες αἰθεῖσθαι τόδε.

Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν προφητῆται ὑπάρχοντες τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ καθηγούμενοι ταῖς υἱαῖς Ἰσραὴλ τῆς αἰγυπτίων κακώσεως ἐξεληκῆσαι παρὰ τοῦ Θεοῦ σαλέντες, ὡς ἐν τῇ δευτέρῃ διεξήλθομεν λόγῃ, πολλαῖς μάστιξι τοὺς αἰγυπτίους ἐκάκωσαν, τοῦ Θεοῦ σημείοις καὶ τέρασι συνεπισχύοντες αὐτούς· πρῶτον μὲν οὖν τὴν ῥάβδον ἀπέναντι Φαραῶ ῥίψας Ἀαρὼν εἰς δράκοντα μετέβαλεν· ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ τῶν αἰγυπτίων ἐπακιδῶν ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, καὶ τὰς ἰδίας ῥίψαντες ῥάβδους εἰς ὄφεις μετεποίησαν, ἀλλ' ἡ ῥάβδος ἡ τοῦ Ἀαρὼν τὰς ἐκείνων κατέπιεν ῥάβδους, ὅθεν τὸ μὲν τέρας ἀνόνητον ἦν τοῦ Φαραῶ σκληρυθέντος · · τάξαντες, πλήξας τῇ ῥάβδῳ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ Μωϋσῆς εἰς αἷμα μετέβαλεν· εἶτα βατράχους ἢ γῆ ἀνέδωκεν ὄλεθρίους, καὶ σκνῖπες τὴν γῆν ἀμφεκάλυψαν καὶ τὸν ἀέρα τῆς δὲ κυνομύιας αὖσις ἢ τῶν αἰγυπτίων γῆ πλήρης γέγονεν καὶ ταῖς τετράποσιν· εἶτα θάνατος ἐπῆλθεν, καὶ φλυκτίδες πρὸς ταύταις ἀναξέουσαι ταῖς σώμασιν τῶν ἀνθρώπων· ἔβρεξε δὲ χάλαζα πυρὶ σύμμικτος αὖσις· ἐπὶ δὲ ταύταις ἀκρὶς ἐπέλθοῦσα πᾶσαν βοτάνην ἀπόλλεσεν ἐν Αἴγυπτῳ· σκότος ἔπειτα ψιλαφρτὸν τὴν Αἴγυπτον κατεκάλυψεν· ὕστερον δὲ πᾶν πρωτότοκον ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἀπόλλετο τῶν αἰγυπτίων· ἐπὶ μὲν οὖν ταῖς εἰρημέναις πλεγαῖς ἀσπερόνιστος ἦν ὁ τῶν αἰγυπτίων κρατοῖς· φιλιανθρώπως δὲ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καθ' ἑκάστην βίασανεν ταῖς αἰγυπτίαις προσηγάργοντο τὸν Θεὸν αὐταῖς ἴλεω προκασιζῶντες· ταῖς δὲ τὸ φιλιανθρώπων ἀνδίας περισσοτέρας ἐγίνετο ἀφορμὴ· τῆς γὰρ μάστιγος λωφούσης, αὐτίκα τῆς συμφορᾶς

ἐπιλανθανόμενοι, περισσεύουσι ἐκείνους· τέλος δὲ τοῦ λαοῦ τῆς αὐτῶν ἐκδημίαντος χάρις, κατὰ τὴν ἐρημίαν ἐδουλοῦν. Ἐράσει πολλὰ κηρύγματα καὶ ἄλλα κατεδάξαν ἐπίσω αὐτῶν, οὔτε τῶν πλεονῶν ἦν πεποιμένοις μνημονεύοντες, οὔτε τὸν φαινόμενον εὐλαβηθέντες καθιγμένα, πῦρ γὰρ αὐτῶν νύκτωρ προηγέτο κίονες σχήματι κατὰ τὴν ὄρα διατεινόμενον, καὶ νεφέλη συσκιάζουσα μετ' ἡμέραν· ἀμφὶ δὲ τὴν ἐρυθρὰν στρατοπαιδεύσαντες θάλασσαν δι' ὅλης νυκτὸς σφισαν τῆς νυκτὸς, ἧς τινος διαμεθεύσης ἐκ θείας προσάξεως, ὁ μὲν λαὸς μέσσην διελάσας πεζεύων τὴν θάλασσαν διαπερθεύει, τείχες ἐνταῦθα κἀκείθεν ὁμοίως ἀποπάγων τῶν ἐκατέρωθεν τῶν ὑδάτων· οἱ δὲ δὴ κακοδαίμονες ἀμφὶ τὴν Φαραῶν θρασυτέτη τοῦ διατετημένου καθερμήσαντες πόντου, θάρτεον ὑπεβρύχια γεγονότες παντελοῦς καταποντίσθησαν, τοῦτο τέλος οἰκτρὸν τῆς ὀβουλίας εὐράμεναι· διὸ φησὶν ὁ θεὸς Γρηγόριος ἐπάγων, ὡς κρεῖσσον καταφρονεῖν θρασυτέτος ἢ φιλανθρωπίας ὡςδε πῶς· κρεῖσσον θρασὺν γὰρ ἢ πρᾶον περιφρονεῖν· καὶ γὰρ ἄμεινον χείρονος ἢ τοῦ φιλανθρώπου καταφρονεῖν.

Λίνῳ Σαμουήλ ὃς πόσ' ὕβριν δυσφορῶν 197.

Ῥήξαντος αὐτῷ τὴν διπλοῖδα τοῦ Σαούλ, 198.

Εἶτ' ἀξιοθεῖς ὥστε συγγνώμην ἔχειν 199.

Ἄφῃκεν εὐδὴς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν. 200.

Σαούλ ὁ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλεὺς, ἦν μὲν υἱὸς Κίς, ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, ὃς ἐχρίσθη βασιλεὺς ὑπὸ Σαμουήλ τοῦ προφήτου· τούτῳ θρασὺς ἦν πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀραλλικίτας· ἀπίοντι δὲ, διὰ Σαμουήλ προσέταξεν ὁ θεὸς μὴ φείσασθαι τοῦ Ἀραλλικ, μήτε κατοικτεῖραι πρεσβύτερον ἢ νεανίσκον αὐτοῦ, μήτε μὴν γυναῖκα καὶ παιδίον ὑπεμάζιον· ἀλλ' ἄρ-

ὄν ἅπαντας ἀπολέσαι, καὶ μὴν τούτοις καὶ τὴν ὕπαρξιν συναπολέσαι, μήτε δὲ ζωγρῆσαι τῶν κτηνῶν αὐτῶν τι, μὴ δὲ βροῦς ἱερεῦσαι καὶ θρέμματα τῆς αὐτῶν προνομῆς, ἢ τῷ Θεῷ προσοῖσαι παντελῶς ἐντετείλατο· ταῦτα μὲν οὖν ὁ Σαούλ ἀκηκοὺς, τοῦναντίον ἅπαν διεπράξατο· καὶ γὰρ αὐτῶν τοὺς νεανίσκους ἠλέησεν, καὶ καλλιστεύοντα τῶν κτηνῶν ἐξώγησεν, καὶ τὴν ὕπαρξιν πρενόμειυσεν· ἐλθόντι δὲ τῇ Σαμουὴλ εἰς συνάντησιν, ἐπειρᾶτο λαθεῖν· ὁ δὲ Σαμουὴλ, ἅτε προφήτης τὸ πᾶν ἐγνωκὼς, τίς ἢ φωνή, εἶπε τῷ Σαούλ, τῶν παιμνίων ἢ ἐν ταῖς ὡσὶν μου ἐρχομένη; καὶ Σαούλ, ἐξ Ἀμαλῆκ, ἅπερ ἐνήνοχα εὖσαι τῷ Θεῷ σου, φησὶν· ὁ δὲ Σαμουὴλ ἀπεκρίνατο, μεματαίωσαι σφόδρα καὶ ἠγνόηκας· ἀγαθὸν γὰρ ὑπακοή ὑπὲρ θυσίαν, καὶ νῦν μεματαίωσαι σὺ· ταῦτα εἰπὼν ἐξάνεστη· Σαούλ δὲ τῆς διπλόθους Σαμουὴλ ἐπελάβετο, ἢ δὲ διερρήγη· στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, διέρρηξεν κύριος τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σου· καὶ ἦν Σαμουὴλ πενθῶν ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας· ὁ δὲ Σαούλ τὸν προφήτην ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ δεξάσαι αὐτὸν ἐξελιπάρει· καὶ δὴ συγκαταβάσει χριστάμενος ὁ προφήτης, ὑπὸ τε συμπαιδείας κατακαμφθεῖς, αὐθις ὑποστρέψας τῷ λαῷ τὸν βασιλεῖα περιδύξον καταστήσας, ἐπειρᾶτο δι' οἴκτου τὸν Θεὸν αὐτῷ καὶ πάλιν εὐμενῆ καταστήσασαι· ταῦτα μὲν ἢ τοῦ προφήτου συμπαδεία καὶ πραότης· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀθέκαστος ὢν δικαστὴς καὶ προβλέπων, μὴ πενθεῖν ἐπὶ Σαούλ τῷ Σαμουὴλ διετάξατο, τοῦ βασιλεύειν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ἅτε δὴ παρωσάμενος· ἀλλ' εἰς Βηθλέεμ ἐξ αὐτῆς ἀπάραντα, τὸν υἱὸν Ἰεσσαὶ Δαβὶδ εἰς βασιλεῖα χρίσαι τὸν ἐν τῷ παιμνίῳ προσέταξεν· καὶ γὰρ ἀγαθὸς τῷ κυρίῳ.

Δαβὶδ ὑπομνήσθητε καὶ τῶν κριμάτων	209.
Ἐξ ὧν πενηρῶ πνεύματος Σαούλ πατὴρ	205.
Ἰλευθέρωσεν· εἰτ' ἀγνώριους τυχῶν	204.
Φεύγων, ἄλυτον τὸν περὶ ψυχῆς τρίγωνον *	205.
Δοθέντος αὐτῷ τοῦ Σαούλ ἐρείσματος·	206.
Καὶ τοῦτο θίς τε καὶ μέγιστος σισωτημένος·	207.
Ἡ διπλοῦς γνώρισμα τῆς ἐξουσίας	208.
Κεκαρμένη, φακός τε τοῦ κράτους κλαπείας.	209.

Πολλῶν ὁ Σαούλ εὐεργεσιῶν διὰ Δαβὶδ ἀπολαύσας, πολυτρόπως αὐτὸν ἐπεβούλευεν, ὁ δὲ τόπον ἀμείβων ἐκ τόπου τοῦ μάτην ἐχθραίνοντας αὐτῷ τὴν κακίαν ἐξέκλινεν· ποτὲ γοῦν αἱ Ζικραῖται, πόλις δὲ τῆς Χανααναίας Ζηῆραι, πρὸς Σαούλ παραγενόμενοι, τὸν Δαβὶδ κρυπτόμενον παρ' αὐταῖς κατεμήνουσιν ἐν Ἐγγαδδί· καὶ δὴ Σαούλ ἐξ Ἰσραὴλ τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἐκπορεύεται συλλαβεῖν αὐτὸν, καὶ γενόμενος ἐν σπηλαίῳ Σαούλ εἰσῆλθεν παρασκευάσασθαι· καί γε Δαβὶδ ἐνδότερον ἅμα ταῖς αὐτοῦ κρυπτόμενος ἦν· ὡς δὲ Σαούλ καὶ πάντες ὕπνωσαν αἱ περὶ αὐτὸν, παρώτρυνεν τὸν Δαβὶδ αἱ περὶ αὐτὸν ἀναστάντα πατάξαι τὸν Σαούλ, ταύτην εἶναι φάσκοντες τὴν ἡμέραν ἧ τὸν ἐχθρὸν εἰς χεῖρας ἀποκλείσειν αὐτῷ τὸν Θεὸν προσγόμεναι, ὡς ἂν αὐτῷ χρήσαιτο κατ' ἀρέσκιαν· Δαβὶδ δὲ μηδαμῶς τοῦτο πράττειν ἐπωρόσατο τὸν Θεόν, εἰ τὴν χεῖρα τοῦ διαφθεῖραι τὸν χριστὸν ἐπαίσει κυρίου· πλὴν ὅτι τῆς διπλοῦδος Σαούλ λαθραῖως ἀποκείρας τὸν εὐχείρωτον ἐφείσατο διαφθεῖραι, πλείοσι λόγοις πεπεικῶς τοὺς συνόντας αὐτῷ μὴ θεῖν ὀπωσσοῦν μὴ δ' ὅσιον τῇ χριστῷ κυρίου τῷ βασιλεῖ λαίμῳ ἐπιέναι, μηδὲ χεῖρας αὐτῷ φονίους ἐπανατείναν· οὗτος εἶπεν· αἱ δὲ ταῖς λόγοις ὑπήκουσεν, οὐδ' ἠπέδισεν, ἀλλ'

ἠσύχασαν· ἀναστὰς δὲ Σαούλ τὸν Δαβὶδ προσηυμένους
 συλλαβεῖν εἶχετο τῆς ὁδοῦ· βραχὺ δὲ πρόηε, καὶ Δαβὶδ
 κατὰ πόδα τοῦ σπηλαίου προκηθήσας, καθάπερ ὑψιπέτης
 αἰτὸς κερυδῶν ὑπεριπτάμενος χαμαιπετῶν ἔσται, καὶ λόγους
 προσεφώνηε ταχυτάτοις τὸν βασιλέα, καὶ οὐ φησὶ· κύριε
 βασιλεῦ· Σαούλ δὲ τὴν φωνὴν ἐπεγνωκώς εἶναι τοῦ Δαβὶδ
 ἀπεστράφη· καὶ φησὶν ὁ λαλῶν· τί τὸ ἀσέκημά μου καὶ τί
 τὸ ἀμάρτημά μου ἐναντίον σου, ὅτι καταδιώκεις ὀπίσω μου
 ὡς καταδιώκει ὁ νυκτικόραξ, καὶ δεσμεύεις τὴν ψυχὴν μου
 λαβεῖν αὐτήν; ἰδοὺ αἱ ὀφθαλμοὶ σου, καὶ αἱ ὀφθαλμοὶ βλέ-
 πουσι τῶν μετὰ σοῦ, ὡς ἀπέκλεισέν σε κύριος εἰς τὰς χεῖ-
 ρας μου ἐν τῇ σπηλαίῳ, καὶ οὐκ ἔβουλήσῃν ἀποκτεῖναι σε·
 καὶ τὸ πτερύγιον ἰδοὺ τῆς διπλοῦσός σου ἐν τῇ χειρὶ μου,
 καὶ οὐκ ἀπέκταγκά σε· καὶ νῦν ὀπίσω τίνος καταδιώκεις σὺ
 βασιλεῦ Ἰσραὴλ; ὀπίσω κυνὸς τεθνηκότος ἢ ψύλλου ἐνός·
 γένοιτο κύριος εἰς κριτὴν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον σοῦ,
 ἢ δὲ χεῖρ μου οὐκ ἔσαι ἐπὶ σέ, καθὼς λέγει ἡ παραβολὴ
 ἡ ἀρχαία, ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμύεα, ἢ δὲ χεῖρ
 μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ· ταῦτα μὲν ὁ Δαβὶδ· Σαούλ δὲ κα-
 τανυγεῖς ἔκλαυσεν, καὶ φησὶ· φωνὴ σου αὕτη, τέκνον Δα-
 βίδ, καὶ ἔκλαυσεν, καὶ εἶπεν Σαούλ· δίκαιος σὺ ὑπὲρ ἐμὲ
 ὅτι ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθὰ, ἐγὼ δὲ ἀνταπέδωκά σοι πο-
 νηρά· καὶ νῦν ἀπήγγελάς μοι ὡς ἀπέκλεισέν με κύριος εἰς
 τὰς χεῖρας σου καὶ οὐκ ἀπέκταγκάς με· καὶ εἰ εὔροι τίς
 τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ προπέμψῃ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, καὶ κύ-
 ριος ἀνταποδώσει αὐτῷ ἀγαθὰ ἐν πρόσωπον πεποίηκάς μοι·
 καὶ νῦν εἶδα ὅτι βασιλεύων βασιλεύσεις ἐν Ἰσραὴλ, καὶ
 στήσεται ἡ βασιλεία Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ σου, καὶ νῦν ὁμο-
 σόν μοι ὅτι οὐκ ἀφανίσεις τὸ ὄνομά μου μετ' ἐμὲ ἐκ τοῦ

εἰς τὸ τοῦ πατρὸς μου· καὶ ὄψεσθαι αὐτῶν· καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ-
 τας τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· τρυτὸ μὲν ἐπαίσειν, καὶ τὴν ἐλπίδα
 πεπυθῶς· ἀλλ' οὐκ ἔνῃκειν τὴν ἀπειλίην ὃ μὴ βουληθῆς συν-
 εἶναι τοῦ ἀγαθῶναι Σαουλ, ἐπὶ μηδενὶ ἤρῃην ἢ μεχ-
 θηρία· κάλιον δὲ στρατοπαιδεύσας ἐπ' αὐτὸν ὑπεριούται,
 καὶ θῆ λαμπιδόσι τυπεῖς κατὰ κρούους ἡλικασίς ὑπὸ λαμ-
 πῆνῃ ἐν ἀγρῷ, κατ' ἦν δὲ καὶ σκιάδιον· τῷ δὲ πρὸς κε-
 φαλής ψυχροῦ πλήρης φακὸς ὕδατος ἦν καὶ ὄφρυς· ὡς δὲ
 γλυκὺς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν σὺν αὐτῷ κατεῖχεν ὕπνος, τὸν φα-
 κὸν ὃ Δαβὶδ ἀρελέμενος ἤχετο· καὶ τὸ ὄφρυς μικρὸν ἐν μέ-
 σῃ· καὶ τῶν βλεφάρων αὐταῖς τὸν ὕπνον ἐξετίναξεν εὐκράων
 ἀνέμων σφίγματα ἤρημαῖα, σὺν τέττιγες ἤχεοντ' ἐξ ἀρε-
 μόνων· περὶ δὲ τὸν Σαουλ ἄλλοθεν ἄλλος περιστάθων τεύ-
 χεσιν ἀστράπτουτες περιστήκισαν· ὡς δ' ὃ πάνυ μάλιστα
 τῆς δυνάμεως καθηγεύμενος Ἄβεννήρ, ἔστη δὲ μάλα πλη-
 σιέστερον ὃ Δαβὶδ, ὄνειδίαις τὸν Ἄβεννήρ κατακαρτερωῖν ὃ
 γλυκύτετος· υἱοὶ φησὶ θανάτου πάντες ὑμεῖς, αἱ φυλάσ-
 σοντες τὸν κύριον ὑμῶν τὸν βασιλέα, ὅτι εἰσῆλθεν εἰς δια-
 φθεῖραι τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ ἦν αἰσθανόμενος· καὶ νῦν
 τῶν παιδαρίων ἐν διελθέτω, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀνε-
 λέτω καὶ τὸ ὄφρυς, καὶ γίνεσθε εἰς υἱὸς δυνάμεως, καὶ
 φυλάσσετε τὸν κύριον ὑμῶν τὸν βασιλέα· καὶ ταῦτα εἰπὼν,
 καὶ τὸ σκεῦος ἐπιδοῦς καὶ τιστωσάμενος ἔργῳ τὸν βασι-
 λέα, καὶ αὐτῶν εὐχείρωτον αὐτὸν καταστάσαι, πρὸς ἑαυ-
 τὸν ἐπερεύθη· τρίτον ἄλλοτε πάλιν ὃ Σαουλ αὐτοῦ κατα-
 στρατοπαιδεύσας, καὶ γενόμενος σχεδὸν ἐπ' αὐτῷ, φήμης
 ἐπικαταλαβούσης ὡς ἐπέθεντο ἀλλόφυλοι τῇ γῆ τοῦ Ἰσραὴλ,
 ὑποστρέψας, εὐ προσέθετο τὸν Δαβὶδ ἔτι πολεμεῖν· τὸν
 μὲν γὰρ αὐτίκα πόλεμος ὃ τῶν ἀλλοφύλων ἀλωτὸν ἀπειρ-

γάσατο· τὸν δὲ Δαβὶδ εἶχε μὲν ἡ Σικελὸν οὐ μακρὸν ἐπὶ
 χρόνον· εἶχε δὲ μετέπειτα Χεβρών τοῦ Ἰουδα σκήπτρου βα-
 σιλεύοντα· εἶχε δὲ τοῦτον πάντως ἡ Σαῖα μετέπειτα πόλις
 Ἱερουσαλήμ Ἰσραὴλ βασιλεύοντα.

210. Τί θεῖ λέγειν τὸν υἱὸν ὡς ἠνέσχετο
 211. Τὸν πατροφόντην καὶ τύραννον ἀπρεπῆ·
 212. Ὅπου γ' ἐκεῖνον καὶ κλάει τεθνηκότι
 213. Θρήνοις τε πολλαῖς ἀνακαλεῖ καὶ λόγοις,
 214. Τὸν μηνυτήν τε τοῦ πάθους ἀμύνηται
 215. Ὡσπερ λαβῶν τιν' ἐχθρὸν οὐκ εὐάγγελον.

Κεῖται ἡ ἱστορία ἐν τῇ ξγ' λόγῳ.

218. Ὡς καὶ προσάντης τῇ στρατῷ κατασαθεῖς,
 219. Μικροῦ γενέσθαι τοῦ κράτους ἀλλότριος.

Ὡς πενθῶν ἦν Δαβὶδ τὸν Ἀβεσσαλὸν, μαζῶν δὲ στρα-
 τὸς ἠυλαβεῖτο τὴν πύλην εἰσιέναι τῆς πόλεως, εἰ μὴ πα-
 ραστὰς Ἰωάβ ὁ τῆς θυνάμειως ἄρχων ἐπιπληκτικαῖς ῥήμα-
 σι τὸν Δαβὶδ ἔπεισεν ἀναστάντα, τὸν στρατὸν τῆς ἀγα-
 θῆς προθέσεως ἀποδέξασθαι καὶ συμμαχίας, ἢ κατ' αὐ-
 τὴν αὐτοῦ τὸν Ἰσραὴλ τὴν ἡμέραν ἀποστήσασθαι, καὶ τοῦ
 κράτους ἀλλότριον αὐτὸν καταστήναι· ταύτη δὲ τὸν Δαβὶδ
 εἶξαντα, τοὺς πολεμιστὰς ἀποδέξασθαι λέγεται· τοῦ δὲ τοσ-
 οῦτου πράγματος τῆς νίκης, τὴν Δαβὶδ συμπάθειαν, καὶ
 τῆς βασιλείας αἰκειτέραν αὐτῇ τὴν οὐρανῶν ἀποδοῖ-
 ξαι, σκοπὸς τῇ Σαίῳ Γρηγορίῳ.

220. Τί δ' οὐ τὸν ὑβριστὴν Σεμεὶ ἐγκαρτερεῖ
 221. Δύσφημον ὄντα τῇ κλέει τῆς εἰσόδου;

Ὁ Δαβὶδ ἀπὸ προσώπου Ἀβεσσαλὸν ἀποδιδράσκων, λί-
 θοις βάλλοντα τὸν Σεμεὶ πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους
 ἔλαιῶνος καὶ πολλῶν ὑβρεσι δυσφημεῦντα φέρων ἠπίως, οὐ

τιροσίχην· ὁ δὲ Σεμεὶ τῶν αἰκίστων ὑπέρχε Σαυὶ· βου-
ληθέντι δὲ τῶν παιδαρίων ἐνὶ διελθῆν καὶ ξίφει τοῦ ζῆν
τὴν ὑβριστὴν ἀπαλλάξει, τῶν δὲ Σαρούας υἱὸν ταχύπους
ἦν Ἀσαήλ, οὐ μόνου ἀπείργεται τῆς ὀμῆς, ἀλλ' ἤδη καὶ
λόγοις ἀνιάζουσιν βάλλεται· τί μοι καὶ ὄφτιν, λέγουτες τοῦ
Δαβίδ, υἱὸς Σαρούας; ἄφετε τὸν Σεμεὶ κατοράσασθαι τὸν
Δαβίδ, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ, εἴ πως ἴδα νόμος τὴν τα-
πείνωσίν μου καὶ ἀποστρέψει μοι τὴν βασιλείην, ἀντὶ τῆς
κατάρας· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τοῦ Θεοῦ συνήθως εὐεργετή-
σαντος τὸν Δαβίδ, ἐπανιόντι καὶ περθμεύοντι τὸν Ἰορδά-
νην, ἰκέτης αἰκτρός ὁ Σεμεὶ παραστάς τὴν ἀμαρτίαν ἀνα-
μιμνήσκων, τῆς φιλανθρωπίας ἀντιτυχεῖν ἐλιτάζετο· καὶ τῆς
μὲν αὐτίκα παραπλαύσας, ὅτι μὴ χρησὸν εἶχε φρόνημα,
μετὰ τὴν Δαβίδ ἀποβύωσιν κακῶς τοῦ ζῆν τῇ Σολομῶντι
περιτυχῶν ἀπηλλάγη.

Πέτρον δὲ θῆτα τοῦ σαρῶ τεθαύμακα 220.

Ὡς μακροθύμως καὶ λίαν νεανιωῖς 223.

Ἦνεγκε Παύλου τὴν καλὴν παρρησίαν, 224.

Καὶ ταῦτ' ἐν ἄστει τηλικούτῃ καὶ τόσῃς 225.

Ἐπαινέταις τὲ καὶ μαθηταῖς τοῦ λόγου 226.

Ὁ συντράπεζος οὐ καλῶς ἦν ἔδνεσιν 227.

Εἰ καὶ τόθ' ὤφειτο ὠφελήσειν τὸν λόγον. 228.

Παῦλος ὁ Θεσπέσιος Γαλάταις ἐπιστελλῶν τάδε φησὶν·
ὅτε ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν κατὰ πρόσωπον ἀντέστην τῷ Κη-
ρᾶ, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν· πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ
Ἰακώβου μετὰ τῶν ἔδνων συνήσθιεν, ὅτε δὲ ἦλθεν ὑπέ-
στελλεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτο-
μῆς, καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι ὥστε
καὶ Βαρνάβας συνυπήχθη τῇ ὑποκρίσει αὐτῶν· ἀλλ' ὅτε

ἴδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων, εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἔθνικῶς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς ζῆς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν; ταῦτα Παύλου φήσαντες, Πέτρος ὁ θαυμασίος μάλα χαίρων ἀποδεξάμενος, τὸ μὲν σφάλμα διωρθώσατο, καὶ γὰρ ἄπτεται μῶμος καὶ τῶν ἀρίστων, ὡς εἶναι μόνου Θεοῦ τὸ ἀνέγκλητον, τῆς δὲ παρόρησίας τὸν Παύλου ἐπαινέσας, φίλον εἶχεν ἐλέγχοντα, τῆς κενωδοξου προσλήψεως τὸ καλῶς ἔχον προτιμήσας· οὐ γὰρ τὸ πρῶτος εἶναι καὶ τῶν ἄλλων θεολόγων ἀκρότατος (1) καὶ περ τσσαύτην ὁδὸν κεκτημένος, ἀντεμέτρησεν τῇ τοῦ Παύλου παραινέσει.

251. Οὐκ ἂν παρέλθοιμ' οὐδὲ τὸ Στεφάνου καλὸν

252. Ὅν αἶδ' ἀπαρχὴν μαρτύρων καὶ θυμάτων,

253. Λίθαις ἐχώνυτ', ἀλλ' ἕως τοῦ θαύματος

254. Μίταις λιθασμιῶν φθόγγος ἔηκούετο·

255. Αὐτός τε συγχώρησιν ὡς εὐεργέταις

256. Διδοὺς λιθασταῖς, τὸν Θεὸν τ' αἰτούμενος.

Στέφανος γέγραπται πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως· οὗτος πρῶτος διάκονος ἐπὶ τῆς χρείας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καταστάς, συνέχυνεν τοὺς Ἰουδαίους, ἀποδεικνύς τὸν Χριστὸν υἱὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν ἐκλεκτόν· τῶν δὲ τῷ Στεφάνῳ συμβαλλόντων, λιβερτινοὶ δὲ, καὶ κυρηναῖοι, καὶ ἀλεξανδρεῖς οὗτοι, καὶ κίλικες, καὶ ἀσιανοὶ, μὴ δυναμένῳν αὐτῶν ἀντισηῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ὃ ἐλάλει, μάρτυρας κατ' αὐτοῦ ψευδοῦς ἐπὶ βλασφημίᾳ συστησαμένῳν, ἀνάρπαστος ὁ Στέφανος μέσος ἦν ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν παρανόμων· ὃς πυνθανομένην ἀρχιερεῖ περὶ τῶν λεγομένων, τῆς

(1) Aduotemus testimonium de Petri primatu.

δημηγορίας ἀπορρέαμενες καὶ τοῦ λόγιου καιρὸν λαβίμενες ἐπιτίθειον, τῶν μὲν κατηγορούντων ἐνέφραξε τὰ στόματα, τῇ δὲ μυστικῇ Θεολογίᾳ τῆς εὐωδίας ἕλεν ἐπλήρωσεν τὸν αἴρα· τεύτη δὲ τῶν οὐρανίων πολλῶν ἀναπετασθευσῶν, αὐτὸς ὁ Θεὸς ὡς ἐρικτὸν ἦν ἐρατὸς, οἱ δὲ παρόντες καινωκαὶ τῆς εὐφροσύνης κατὰ γε Στεφάνου τὴν πρᾶξιν ὑψήδωνῃς τινὸς Φειοτέρας τὴν Φειρίαν παραδηλοῦντες, ἢ μᾶλλον ἀποπλαγέντες τὸν Θεόπτην ὡς βλάσφημον κατεύκοζον ὡς δὲ τῆς πόλεως ἐλκόμενον, εἶα πάσχειν εἰκὸς τοὺς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπηγμένους, πρὸ πυλῶν ὡς ἄρα μεθ' ὅσους τοὺς σπαραγμοὺς, μέσον εἶχον τὸν Στέφανον εἰαῖς ἀπειλαῖς βρυχωμένους καὶ τῶν χειλέων συσοδῶς ἀπαφρίζοντας βλοσυρὸν, ὑπόδρα ἀτενίζοντας ὑπ' ἐμπύρῳ τῷ βλέμματι καμήλειον τετραγότας, πυκναῖς τε λίθων νιφάσι καταχωννύοντας, καὶ καθόλου τοῦ σώματος παντόσε τοξεύοντας ἀπρεπῶς, αὐτὸς ὄρων ὡς εὐεργέταις οὐ μόνον κακῶς οὐκ ἡμίψατο λόγοις τοὺς φονευτὰς, ἀλλὰ γὰρ τῆς Δείας ψυχῆς ὡς εὐῶδες θυμίαμα τὴν ὑπὲρ τῶν φονευτῶν ἀμνησίκακον προσευχὴν προπέμφας, οὕτω ταύτην παρεπομένην εἰς χεῖρας Θεοῦ παραδέδωκεν· οὐκ ὄν δὲ παρέλθοιμι τὴν Λουκᾶ τοῦ Θεσπεσίου γραφὴν ἢ φησὶ, καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου, καὶ ἐλιθοβόλου τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δέξαι τὸ πνεῦμα μου· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

Ταῦτ' οὐ προδήλως τῆς Θεοῦ τυπώσεως, 257.

Καὶ τῶν ἐκείνου καὶ παθῶν καὶ δογμάτων; 258.

Ὅς ὢν Θεός τε καὶ κεραυνῶν δεσπότης 259.

Ὅς ἀμνὸς ἦγετ' εἰς σφαγὴν ἀφωνία. 240.

Λέγεται Θεομίμητος ὁ Στέφανος ταύτη· καὶ γὰρ Ἰησοῦς;

τοῖς σταυροῦσι τὸν πατέρα προκαθίσας ἴλω φησὶ, πάτερ,
 ἄφες αὐτοῖς, ἐν γὰρ οἴδασι τί ποιῶσιν· ὡς δὲ πρόβατον
 ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη κατὰ τὴν Ἡσαίου πρόβησιν, καὶ ὡς
 ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείρατος αὐτὸν ἄφρονος, οὕτως ἐν ἡνέω-
 ξε τὸ στόμα αὐτοῦ.

260. Μερνήσομαι δὲ καὶ τῶν καὶ συντόμως·
 261. Παίειν ἔμελλεν ὁ Στραγαερίτης τινα
 262. Λαβῶν ἐπ' αἰσχραῖς καὶ κακοῖς ἐγκλήμασιν·
 263. Θυμῷ δ' ὑπεισελθόντος ἡνίκ' ἤσθετο,
 264. Ἔστη παλαίων τῆι πάθει ὡς θυμνεῖ,
 265. Μικρὸν δ' ἐπισχὼν εἶπεν ὡς σοφοῦ λόγον,
 266. Καινὸν πέπονθας, προστάτην ἔσχες χόλον.

Μεταγαγὼν ὁ Ψευδολόγος πάλιν ἐπὶ τοῖς τῶν ἔξωθεν δο-
 κοῦντας τὸν λόγον, τὸν Στραγαερίτην παρεισάγει· οὗτος δὲ
 ὡς ἐπὶ κακοῖς πράξεσιν ἀλλήντα τινα μέλλων ἀνετάξειν, ὑπ-
 εισελθόντος θυμοῦ, μικρὸν ἐπισχὼν ὡς ἤσθετο, λόγον ἔφη
 σοφὸν, καινὸν πέπονθας, ὃ οὗτος, ἐπιλέγων ἑαυτῷ, θυμὸν
 προστάτην ἐσχηκώς· αἰσχρὸν φήσας κακῶι τὸ κακὸν πλήτ-
 ται - κρατεῖν τε δούλου τοῦ πάθους ἠπτόμενον.

270. Οὕτως ἐκάινος· τὸν δ' Ἀλέξανδρον λόγος
 271. Εἰπόντος αὐτῷ Παρμενίωνος ποτὲ
 272. Πόλιν τιν' ἐξελόντι τῶν ἐλληνίδων,
 273. Εἶπ' ὃ δρᾶσαι τί πολλάκις σκοπούμενα,
 274. Ὡς εἶπερ ἦν ἐκάινος οὐκ ἐφείσατο,
 275. Ἄλλ' αὐδ' ἐγὼ' ἂν εἶπερ ἦν φάσαι σύ γε·
 276. Σαὶ μὲν γὰρ ὠμότης, τὸ δὲ πρᾶον
 277. Ἐμὸν· φεύγειν τὲ τὴν πόλιν τοῖς κινδύνοις.

Τοῦ μακεδόνος Ἀλεξάνδρου ποτὲ μὲν ὡς σίφρονος ὁ θεῖος
 Γρηγόριος μνησθῆναι, ποτὲ δὲ καὶ ὡς πρᾶου· τούτῳ γὰρ τῶν

Ἑλληνίδων πόλεων ἄστυ περιβουτι, καὶ τρόποις μηχανισμένῃ λαβεῖν, τῇ Παρμενίῳ τινὰ τρόπον διυδράσαι σκοπευμένη, μηδαμῶς φεῖδασθαι γήσαντες ὡς εἴπερ αὐτὸς ὑπῆρχεν ὁ πολιορκῶν, ἀντεπάγει, μὴ δ' ἂν αὐτὸν, ἰκάνως εἴπερ ἦν, φάναι· τοῦ μὲν γὰρ Παρμενίωνος τὴν ἀμέττητα, τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τὸ πρᾶν, καὶ ταύτῃ τὴν πόλιν τοὺς κινδύνους μάλιστα διαδρᾶσαι, πρέπου φεσθαι δεῖν· ἄλλος δὲ περὶ αὐτοῦ φησὶν, ὅτι Σηβαίους νεωτερίζοντας, ἐπιστήσας τὸ στρατευμα κατὰ κράτος αἶρει, ὅτε δὲ καὶ τὴν Πινδάρου οἰκίαν μόνην ἐκέλευσεν ἀπασθῆ διαφυλαχθῆναι, καὶ ἔστις δὲ ἦν αὐτῷ προσήκων σιδοῖ τῷ ποιητοῦ διεσώζετο.

Κακῆϊνο δ' εἶον, ὡς ἐπαίνουον ἄξιον· 278.

Ἐλοιδόρει τίς τὸν μέγαν Περικλέα 279.

Πολλοῖς ἐλαύνων καὶ κακοῖς ἐνείδεσιν, 280.

Τῶν δ' εὐδὲ τιμίων τίς ἄχρις ἐσπέρας· 281.

Ὁ δ' ἠσυχῆ τὴν ὕβριν ὡς τιμὴν φέρειν· 282.

Τέλος καμόντα καὶ βαυδίζοντ' οἴκαδε 285.

Προὔπεμψε λύχνη, τὸν γόλου δ' ἀπέσβεσεν. 286.

Ἐξηγηματικῶς ὁ θεῖος Γρηγόριος τὰς ἰστορίας αὐτάς ἐνταῦθα παρεισάγει· τὸν μὲν γὰρ Περικλέα, φιλόσοφος δὲ, πολλοῖς ἐνείδεσι καὶ κακοῖς ἐλοιδόρει τίς τῶν μάλιστα εὐτελῶν ἕως ἐσπέρας *, ἢ μάλισα προπέμπει τὸν ὑβριστὴν κεκημηκότα λαμπάδι πυρσούμενον, τὴν μῆνιν ὧδε τοῦ δυσφημοῦντος ὁ φιλόσοφος ἀποσβέσας.

* Ἄλλος δ' ὑβριστὴν πλουσίαις ἐφ' ὕβρεσιν 285.

Προσθέντ' ἀπειλήν ὡς ὀλοίμην παγκράτως, 286.

Εἰ μὴ κακὸν κακοῖς σε κτείναιμι σθένων· 287.

Τούτοις ἀμείβεθ' ὡς φιλανθρωποῖς λόγοις, 288.

Καγὼ γ' ὀλοίμην, εἰ σὲ μὴ θεῖον φίλον. 289.

Ἄλλος τίς φιλόσοφον πολλῶν ὕβρεσι περιβεβλημένον ,
 ὕπερον ἀπειλούμενος τάδε φησὶ· γένοιτό μοι καὶ τάδε προσ-
 τεθείη , εἰ μὴ κακῶς σε ὄση μοι δύναμις κατακτείναιμι·
 τούτοις δὲ τὸν φιλόσοφον ἀποκριθῆσασθαι λέγεται ταῖς φι-
 λικαῖς ῥήμασιν , καὶ γὰρ φησὶν ἀπολόμην εἰ μὴ σὲ φίλον παι-
 ῆσαιμι.

290. Κωνσταντίον δὲ , καὶ γὰρ εἰπεῖν ἄξιον ,
 298. Πολλῶν δ' ἐπειπὼν καὶ τινα ταῖσιν λόγον·
 299. Τί τῆς μελίττης ἐστὶν ἡμερώτερον ;
 300. Ἄλλ' οὐδ' ἐκείνη τῶν τρυγῶντων φεῖδεται·
 301. Ἦκουσε· πῶς οὐκ αἶδας ὦ βέλτιστε σὺ ,
 302. Ὡς οὐδ' ἐκείνη κέντρον ἐστὶν ἀσφαλές ;
 303. Παίει μὲν , αὐτὴ δ' εὐθέρως ἀπόλλυται.

Κωνσταντίος υἱὸς γέγονε Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βα-
 σιλέως Ῥωμαίων , ὃς ἦν τῶν πώποτε βασιλευσάντων πραό-
 τατος· τοῦτον παρώξυνε τῶν ἐπιδοξῶν τίς μεγίσταις τιμαῖς
 ἐξαιρούμενος· προσθεῖς δὲ πολλῶν λόγους ὡς οὐδὲν εἶη τῆς
 μελίττης πραότερον , ἀλλ' οὐδὲ τῶν τρυγῶντων αὐτὴ φεῖδε-
 ται , πειθανότερον ἤκουσεν , ὡς οὐδὲ αὐτῇ τῇ μελίττῃ τὸ
 κέντρον ἐστὶν ἀσφαλές , παίει μὲν γὰρ , αὐτὴ δὲ τῇ κέν-
 τρῳ διόλλυται θάττον.

494. Ὁ δ' ἐκ Συνώπης προσιῶν ταῖς στέγους
 495. Ἰβριζε ταύτας , ὡς λόγος· τί μνάμενος ;
 496. Φέρειν τὰς ὕβρεις εὐκόλως ταῖς ὕβρεσιν.

Λέγουσι τὸν Διογένην εἶναι τοῦτον , ὃς ταῖς ἐταιριζο-
 μέναις προσφέρων ὕβρεις , ὑπ' αὐτῶν ἀνθυβρίζετο· καὶ γὰρ
 οὐδὲν ἐκείναις τοῦ μηδὲν αἰσχύνεσθαι σπουδασότερον· τού-
 το δὲ τὸν φιλόσοφον παιεῖν λέγεται , διὰ τὸ ἐδίξεν ἑνε-
 κεν ἑαυτὸν γενναίως τὰς ὕβρεις ὑποφέρειν.

ΛΟΓΟΣ ΡΚΣ.

ΚΑΤΑ ΠΑΛΟΝΕΥΤΟΥΝΤΗΣ ΠΑΟΥΣΙΩΝ.

Ξένοι, ὃ δὴ λέγουσι, καὶ νεκρῶν τρίχα.

Χριστῷ συνεισελθόντα ληστήν ἐκ ξύλου.

Ὁ μὲν ὄφις τὴν Εἴαν ἀπατήσας τοῦ ξύλου μετασχῆν, εὖ ὁ Θεὸς μὴ φαγεῖν ἐνετείλατο, ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ χρηματίσαι δελεασθεῖσαν, καὶ δι' αὐτῆς τὸν Ἀδάμ, ἐξορίστους τοῦ παραδείσου πεποιήκεν, τάξας τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ἐδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου· Χριστοῦ εὖν σαρκὶ παθόντος ὑπὲρ τῆς ἀνθρώπων σωτηρίας, τῶν συσταυρωθέντων αὐτῷ δύο κακουργῶν, πισεύσας ὁ εἷς, μνήσθητί μου κύριε φησὶν ὅς' ἂν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· Χριστὸς δὲ πρὸς αὐτὸν· ἀμὴν λέγω σοι, φησὶ, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, ταύτηται πρῶτος τὸν παράδεισον εἰκῆσαι μετὰ τῶν πρωτοπλάστων ἐκβολὴν ὃ ληστής λέγεται καὶ πεπίστευται.

Κρεμῶ σε χαλκοῦν ὡς βλάβην ἔρων φύγω.

Ταῖς ἰσραηλίταις πολυτρόπως τὸν Θεὸν παρεργίζουσι, πολλαῖς μὲν πληγαῖς παιθεύσας ὁ Θεὸς, πρὸς δὲ καὶ ἄφεις αὐταῖς ἐπαφήσας ἐμάστιζεν· ἀνηρέϊτο δὲ παραχρηῆμα πᾶς θακνόμενος ὑπὸ ὄφειας, ἀνθρωπίνης βουθείας τὸν ὄλεθρον ἐξύτερον ἐπισπώμενος· φεισαμένου δὲ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, τὸν Μωϋσέα λέγεται προσάξει χαλκοῦν ὄφιν ἐγκάρσιον ἰκρίῃ κρεμάσαντα, ταῖς ἐγχριπτομένοις παρεγγυῆσαι τούτῳ προσέχειν, θᾶττον τὲ τὸν ὄλεθρον διαδιδράσκειν.

Τῶν σῶν συῶν πλήρωσον ἰσελθῶν βλάβη.

Ed. iamb.
XXII.134.
Desunt in
cod. Parisi-
ense qua-
tuor.
Ed. L. T. p.
176.

Ed. p. 177.

Ed. p. 177.

Κεῖται ἡ κατὰ τὸν λεγεῶνα καὶ τοὺς χοίρους ἐξήγησις
ἐν τῷ α' λόγῳ.

Ed. p. 176.

Ἐπιστάτα κλύθων με θεινὸς ἀμφέπει,
Τὸν σὸν μαθητὴν ἐξέγειρον πρὶν θάνω·
Μόνου κέλευσον, καὶ ζάλη τεθνήξεται.

Χριστοῦ καθεύδοντος ἐν τῇ πλοίῳ καὶ τῆς Σαλάσσης
ἀγριουμένης, ταύτην αἱ μαθηταὶ τὴν φωνὴν τῆ θεσπότη
πρόηγαγον· ἐπιστάτα σῶσον, ἀπὸ κλύμεθα· Χριστὸς δὲ ἀνα-
στάς καὶ ταῖς ἀνέμοις ἐπιτιμήσας, γαλήνην ἐν τῇ Σαλάσ-
σῃ πεποίηκεν.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Α Γ .

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΣΟΝ.

Ed. Tollii
arm. XIX.

Καλεῖς καλεῖς με, προστρέχω, δέδοικα δὲ
Τὸ πῦρ τὸ χάσμα τὴν ξέσιν τοῦ πλουσίου·
Τίς Ἀβραάμ δύσει με ταῖς κόλπαις φέρων;
Κεῖται περὶ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου ἐν τῷ α' λόγῳ.

Οὐχὶ πάτησιν σκορπίων ἐλπίζομεν;
Χριστὸς φησὶ ταῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, ἰδοὺ δέδοικα ὑμῶν
ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶ-
σαν τὴν δύναμιν τοῦ ἔχθρου.

Ἰδοὺ τὰ Σέρμα τὴν κολυμβήθραν ἔχω·
Ποῦ δ' ἄγγελός μοι; δεῦρο, φαρμάσσεις ὕδωρ
Εἰ μὴ, σὺ σώτερ εἶπέ, καὶ παγήσσομαι.
Κεῖται περὶ τῆ παραλυτῆ ἐν τῷ α' λόγῳ.

ΛΟΓΟΙ ΡΑΔ. ΡΑΕ. ΡΑΣ. ΡΑΖ. ΡΑΗ. ΡΑΘ.

ΠΑΙΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ.

Ed. iamb.
XVII.

Ἰλαῖο θάρματα καὶ εἰρὸν ἐξηγῆται Γρηγόριος ὁ Θεολόγος· ἔστι δὲ τὸ σχῆμα οὐκ ἰστορίας ἀλλ' ἐξηγήσειως ἐν τάξει μεταφράσειως συντόμῳ λόγῳ καὶ ἐμμέτρῳ· εἰσὶν δὲ τὰ θάρματα ὧδε· ἐτέραφη κόραξιν, καὶ τὴν γήραν ἐσφραφεν τὴν σιδωνίαν μικρῆς ὑπέλιμμασιν ἀλεύρου καὶ ἐλαίου, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐπὶ αὐσθήμασιν νεκρὸν ἀναζωπύρεισεν, τὸν ὄμβρον δὲ καὶ ὄρσεν ἀνέσχεν, τριῶν ἡμισυ χρόνων τὸν εὐβανὸν ἀποκλείσας, τῇ θυσίᾳ δὲ ξένον πῦρ ἐπαφῆκεν, καὶ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινεν τῆς αἰσχύνης, τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας ἄγευσος διέμεινεν, τροφῆς τὲ καὶ ὕδατος ὑπὸ ἀγγέλου μετέσχεν, ὅς δὲ πεντηκοντάρχους ἔφλεξε πανστρατιᾶ θελήσαντας αὐτὸν ἐλκῦσαι, διῆλθεν τὸν Ἰερδάνην τεμῶν αὐτὸν τῇ μηλωτῇ, καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνέπη πυρὸς ἐπιβάς ἄρματι καὶ ἵπποις, ἑμῷ δὲ τῇ μηλωτῇ καὶ τὴν χάριν Ἐλισσαίου κατέλειπεν.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Μ.

ΕΛΙΣΣΑΙΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ.

Ibidem.

Ὀμοίως ὁ θεῖος Γρηγόριος Ἐλισσαίου διέξεισιν ὧδε τὰ θάρματα· διῆλθεν τὸν Ἰερδάνην τῇ μηλωτῇ, τεμῶν τὰς πηγὰς τοῖς ἀλοῖν ἔθηκεν εὐτέκνους Ἰεριχοῦντος τοὺς, δὲ προπετεῖς παῖδας ὡς ὑβριστὰς θερίοις ἀπόλεσεν, τῷ στρατῷ δὲ διψῶντι ἐξ Ἐδώμ ὕδωρ ἐπήγασε πότιμον, ἐκ δὲ χρέους ἐρρύστατο γυναῖκα θαψιλῶς ἐλαίου πηγάζοντος ἀφθο-

νίαν παρασχόμενος, οὐκ ὄντα δὲ τῆ Σουμανίτιδι παῖδα χα-
 ριζεται, καὶ θανόντα πάλιν ἐξανέστησεν, θάνατον ἐν τοῖς
 λέβησιν ἐκ βοτάνης ἐπέσχευεν φθεῖραι μελλούσης τοὺς ἐσθίου-
 τας, τοῖς δὲ μέλλουσι ἐβοήθησεν ἐνθεοεγὼρα τροφῇ, Ναι-
 μὸν δὲ τὸν σύρον τῆς λέπρας ἀποκαθάρας, πέμπει τῇ Γιε-
 ζεῖ τὴν νόσον ὡς φιλαργύρη, τοῖς νότοις τὴν ἀξίνην πε-
 σοῦσαν Ἰορδάνου τῶν βυβῶν ἀνεγκύσας παρεσκευάσεν ἐπι-
 πολάζειν, τοὺς δὲ σύροντας αὐτὸν ἐχθρούς ἔλκων ἀβλε-
 ψία παρεπομένους ἔδωκεν τοῖς ἑβραίοις καὶ τούτους ἀπέλυ-
 σεν ἀβλαβεῖς· προεῖπεν εἶτα τῇ λαῷ τὴν εὐθηνίαν, καὶ
 τῶν λεπρῶν τὴν ἐργασίαν, καὶ θανῶν ἠγείρεν νεκρὸν τῶν
 ὀστέων αὐτοῦ καὶ μόνον ἀψάμενον.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΑ.

Ed. iamb.
I.

AKROSTIKIS EIS EMAYTON KAI TOYΣ ΦΘΟΝΟΥΝΤΑΣ.

Ἐπαλείφωμ ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ παραμυθεύ-
 μενος ὁ Θεῖος Γρηγόριος φησὶν ὡς ὁ μὲν Ἠσαΐας κατεπρί-
 σθη, τοὺς δὲ τρεῖς παῖδας ἐν ξένη τὸ πῦρ ὑπεδέξατο, τοῖς
 δὲ θηρίαις ὁ Δανιὴλ ἔρριπτο, Παῦλος δὲ καὶ Πέτρος ἐν
 Ῥώμῃ διήθλησαν, ὁ δὲ πρόδρομος Ἰωάννης τῆς παύρη-
 σίας ἔνεκεν κεφαλικὴν ὑπέστη τιμωρίαν. Κεῖνται δὲ τούτων
 αἱ ἐξηγησεῖς ἐν τοῖς προκειμένοις.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΒ.

Ed. Tollii
carm. X.

E I S E M A Y T O N .

Σιὸν ὁδοὶ πενθεῶσι τὸν νόμου λάτρην,
 Λαὸν ποθεῦσαι ἡμέραις ἑορταίαις.

Ἰερμίας ὁ προφήτης τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπεισιθίσεις ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων ἐθρίνησεν, τὸν δὲ θρόνον αὐτοῦ Σαὺν ἰδίῃ πινυθεύσει παρὰ τὸ μὴ βλίπεν λαὸν ἐρχόμενον ἡμέραις ἐσπείρας· Γρηγόριος δὲ ὁ θεῖος πινυθεῖν φησὶ τὸν λαὸν ἐν αὐτῷ ἐγέννησε τῇ τριάδι καταρτίσας, παρὰ τὸ μὴ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ἀπολαύειν.

Βροντᾶτε βύρσαις, ἀστράπτε ἐλλυχνίους·

Πέμπαι', ἐγὼ δ' ἔδησα καὶ πάντα λόγον.

Ed. Tollii
carm. V.

Σαλμωνεύς Λιόλου μὲν ἦν υἱὸς, βασιλεὺς δὲ Θεττάλων· αὐτὸς ἀσεβὴς εἰς θεοὺς γενόμενος, ὡς ὁ μῦθος φησὶ, πρῶτον ἄρμασι βύρσας ξηρὰς τε καὶ σκληρὰς καὶ λέβητας τινας μετὰ βυρσῶν, ἤχους ἀπέτελει κτύπων· μετὰ χεῖρας δὲ βαστάζων καιόμενας λαμπάδας, ἐμεγαλαύχει καθάπερ Ζεὺς βροντᾶν τε καὶ ἀστράπτειν· ὃς ὑπὸ Διὸς κεραυνωθεὶς ἀνῆρέθη, καὶ κατέλιπεν θυγατέρα ἀφῆλικά ὀνόματι Τύρω· αὕτη τραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου πρόσπατρος θεοῦ Κηφέως, ἠράσθη τοῦ ἐγχωρίου ποταμοῦ Ἐνιπέως· τούτῳ δὲ τῇ ποταμῷ ὀμειωθεὶς Ποσιδῶν συνεγένετο ἀντὶ Ἐνιπέως τῇ Τύρῳ, καὶ συνέλαβεν Πελίαν καὶ Νιλέαν, καὶ εἶχεν τούτους ἐγκύους· ἐγαμήθη δὲ αὕτη ὑπὸ Κριθέως, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐκ Ποσιδῶνος· ὕστερον δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ Κριθέως ἔσχεν παῖδας ἢ Τύρω· τὸν μὲν αὖν Σαλμωνέα κατὰ μίμησιν τοῦ Διὸς ταῖς βύρσαις βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν ἐν λυχνίᾳ, ὁ μῦθος διαγορεύει· ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν ὁ θεῖος παρήγαγε Γρηγόριος, ἐπεὶπερ κατὰ μίμησιν αὐτοῦ πρὸς λόγους ἀπογινόμενοι καὶ πρὸς ἀντίθεσιν ὀρῶντες ἐβρόντων μὲν ὅσον βύρσαις ἐστὶ συγκρίναι πρὸς τὴν ἀληθεῖν βροντὴν τὸν κτύπον, καὶ ὅσον ἐλλύχνιον φῶς πρὸς ἀστραπὴν ἐξαστράποντες κατὰ σύγκρισιν τοῦ θεοῦ Κηφέως.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΓ.

Ed. Tollii
carm. II.

ΕΙΣ ΕΜΑΥΥΟΝ.

Οὐκ ἠγνόουν Ἰουῶν, ὅς Θεοῦ λόγον
 Ἔφυγεν, ἀλλ' ἐλήφθη
 Κλύδωνι, κλήρω, θηρίω, γαστρὶ, βράσει.
 Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Ἰουῶν ἐξήγησις ἐν τῷ α' λόγῳ.
 Ὡς Λάζαρον με τετραήμερον τόφῳ
 Ἐξήγαγες βοήσας.
 Κεῖται ὁμοίως ἐν τῷ α' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΔ.

Ed. Billii
iamb. XX.

ΕΙΣ ΠΟΛΥΘΡΚΟΥΣ ΔΙΑΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ.

Πολλὰ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὀμνῦναι διαλεχθεῖς ὁ Θεὸς Γρη-
 γόριος ἐπάγει τὸ γεγραμμένον ὡς ἐπαπόρημα· τὸ δὲ ἐστίν,
 καθ' ἑαυτοῦ ὄμωσεν κύριος, καὶ τῇ ὄμωσεν κύριος τῷ Δα-
 βιδ ἀλήθειαν καὶ εὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτόν· καὶ ὅτι Παῦ-
 λος φησὶ, μάρτυς μου ἐστὶν ὁ Θεὸς ᾧ λατρεύω ἐν τῇ πνεύ-
 ματί μου ἐν τῇ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἀλλαχθεῖ,
 οὔτε προσφάσει πλεονεξίας Θεὸς μάρτυς· ταῦτα μὲν εὐχ ἔρ-
 κου σχῆμα κεκτηῆσθαι Γρηγόριος φησὶν ὁ Θεολόγος, ἀλλὰ
 τρόπον πίστεως τὸ βεβαῖον εἶναι τὴν ἐπαγγελίαν· λέγει δὲ
 ὅτι καὶ Πλάτων κέχρηται τισὶν ὀνόμασιν ἐφ' αἷς ὀμνύειν
 ἐδόκει καὶ μάλιστα τῇ πλατάνῃ· τοὺς δὲ ἄλλους σοφοὺς
 μὰ τὸ δαιμόνιον ὀμνύειν ἔφησεν.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Μ Ε .

ΠΕ ΕΜΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

Ed. Tolle
carm. I.

Μὴ μοι τὰ Σέκσου, μηδὲ Πύρρωνος πλέκε,	503.
Χρύσιππος ἔρρει, μακρὰν δὲ Σταγματίτις,	504.
Μὴ δὲ Πλάτωνος στέργε τὴν εὐγλωττίαν.	505.

Τῶν ἀπαιδευτῶν ὁ θεολόγος καθαρπτόμενος κατ' ἀντίφρα-
σιν ταῦτα φησὶν· ἐπειδὴ γὰρ τοῦ μὲν ἄρχειν καὶ καθαργῆ-
σθαι λαοῦ περὶ πολλοῦ ποιῶνται καὶ τῆς ἀπαιδευτοῦ καὶ
γλώσσης καὶ γνώμης ὑπεραπολογούμενοι, τοὺς μακαρίους
ἀποστόλους ὡς ἀλιεῖς εἶεν εἰς μέσον προσφέρουσιν, ἰκανῶς
ἀποδείξας ὁ θεολόγος Γρηγόριος αὐτὸ τοῦτο τὴν χάριν τοῦ
πνεύματος μὴ ἄλλως εἰ μὴ τῷ διὰ γλώσσης ταῖς ἀποστό-
λοις ἐν εἴδει πυρὸς ἐπιφαιτῆσαι δεδειχθῆαι, τελευταῖον αὐ-
τῶν καταμωκώμενος μὴ τὰ Σέκσου φησὶ πλέκε, μὴ δὲ τὰ
Πύρρωνος, φθειρέσθω δὲ Χρύσιππος, Πλάτωνος δὲ μη-
δὲν ἢ σωμυλία, σὺ δὲ μοι φησὶν εἰς δικαίᾳ προκαθέξασθαι
φιλοσόφει, καὶ τὴν λέξιν περὶ τῶν ἀγραικοστόμει· μόνου δὲ
δίδασκε περὶ τῆς τριάδος ὅπως ἐνιζόμενη τέμνεται, καὶ τεμ-
νομένη συνάπτεται, καὶ ἐξῆς περὶ Χριστοῦ παθημάτων, καὶ
κόσμου τοῦ τε μένοντος τοῦ τε παριπταμένου, καὶ εἰς τὸν
πρόεδρον φιλοσοφῆιν ἔδει, δι' ὧν τε γνωρίζεσθαι μάλιστα.

Σίμων μάγος χθές, σήμερον Πέτρος Σίμων. 450.

Σίμων ὁ μάγος ἀπὸ Γαλιλαῖα τῆς κάμης ὑπῆρχεν· οὗτος
δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος τὸν λόγον ἐν Σαμαρείᾳ καταγ-
γελλόμενον ἀκούσας ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου καὶ πιστεύ-
σας ἐβαπτίσθη· Πέτρῳ δὲ ταῖς πιστῆς ἐπιτιθεῶντι τὰς χεῖ-
ρας καὶ τῷ πνεύματι τελειοῦντι, προσελθὼν ὁ Σίμων μετ'

ἐπιδώσεως χρημάτων ἤτει τὴν χάριν λαβεῖν, ὡς ἂν ᾧ ἐπι-
 θῆ τὰς χεῖρας ἐπέλθοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πέτρος δὲ
 προσαπεκρίνατο, τὸ ἀργυρίου σου σὺν σοὶ εἰς ἀπόλειαν, ὅτι
 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων ἐνόμισας κτήσασθαι· οὐκ
 ἐστὶν οὖν σοι μερὶς οὐδὲ κληῖρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· πολ-
 λὰς δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀγῶσιν ἐναθλήσας ὁ Θεῖος ἀπό-
 σολος, τέλος ἐν Ῥώμῃ τέχνη μαγικῇ μεγαλαυχούμενον τὸν
 Σίμωνα μετεωρίζεσθαι δι' ἐντεύξεως κοινῆς Πέτρος καὶ Παῦ-
 λος παρόντος Νέρωνος τοῦ βασιλέως ἐξ ὕψους κατέβριψαν,
 ἄθλιον ἀποδείξαντες μάγον τὸν ὡς παράκλητον ἑαυτὸν με-
 γαλαυχῶντα· τούτου παρομοίους τοὺς διὰ χρημάτων ἐπι-
 σκοπῆς ἢ τινὸς προστασίας κρατοῦντας ὁ Σαυμάσιος κρί-
 νας Θεολόγος φησὶν, ὅτι χθρὲς ὑπάρχων Σίμων μάγος, σήμε-
 ρον ὡς τις Σίμων Πέτρος τοῦ δόγματος δοκεῖ προκαθεῖξασθαι.

454. Πόθεν πένης ὢν εἶθ' ὑπερβάλλων Κύρον

455. Τὸν μῆθον ἢ τὸν Κροῖσον ἢ Μίδαυ πέρεις

456. Μετῆλθες εἰς τὸ βῆμα καὶ κρατεῖς θρόνου.

Κύρος Μήθων βασιλεὺς ὑπῆρχεν πλούσιος σφόδρα, Κροῖ-
 σος δὲ λυδῖος ἦν πολύχρυσος ἄγαν, ὁ δὲ Μιδας φρυξ'· ἀλλ'
 ὅμως αὐτῷ πάντα χρυσὸς γέγονε δι' εὐχῆς, δίκην αὐτῷ τῆς
 ἀμετρίας παρέχων. Κεῖνται δὲ αἱ κατ' αὐτοῦ ἐξηγήσεις ἐν
 ταῖς ἡδὴ λεχθεῖσιν· φησὶν οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος· πόθεν
 ᾧ οὗτος πένης ὑπάρχων τοὺς ταιούτους ὑπερβάλλων τῷ πλού-
 τῳ μετῆλθες εἰς τὸ βῆμα καὶ κρατεῖς θρόνου, βία τὸ περι-
 ιστὸν χειρωσάμενος, ἵνα μὴ λέγω τὸ πᾶν;

457. Γενοῦ Ζακχαῖος, ταῖς μὲν ἠδικημέναις

458. Μὴ πλείον, αὐτὸ τὸ κεφάλαιον, εἰ δοκεῖ

459. Μόνον κατάβες· σὺ γὰρ φέρεις τὸ τοῦ νόμου.

Φησὶ Ζακχαῖος, καὶ εἰ τινὸς τι εἴληφα ἢ ἀπεσέρησα,

ἐπολάσω τετραπλάσιον· σὺ δὲ, φησὶν ὁ Θεοδόχος, ἴσον τὸ κεφάλαιον ἀπέδος ὧ πλεονέκτα.

Ἐφρὺδ' τὸ σεμνὸν ἢ Σαμουὴλ διπλοῖς.

655

Γέγραπται ὅτι τῇ Σαμουὴλ ἡ μήτηρ ἀνέφερεν διπλοῦσα μικρὰν ἐν Σιλωὰμ ἔνθα ἦν λειτουργῶν τῇ κυρίῳ, καὶ ἔτι ἐφρὺδ περιεβέβλητο· ἐφρὺδ δὲ ἐστὶν ἐρίστρις ὡς Ἀκύλος, ὡς δὲ Θεοδοτίων, ἐπωμὶς ἢ ἐξωμὶς.

Χωρὶς τὰ Μύσων καὶ Φρυγῶν ἐρίσματα.

662.

. μνίου καὶ

καρτερικαῖς φυλακαῖς.

Desunt in codice paginae quatuor.

Γαλῆν καθίζει μῦθος εἰσω παστάδος·

701.

Νύμφην γὰρ εἶχεν νυμφικῶς ἐσταλμένην·

702.

Ἐπιδραμῶσα δεῖπνον εἶχεν ἐν γάμον.

706.

Ταιούτης ἐστὶ πᾶς νόθος διδάσκαλος.

707.

Εἰ δ' οὕτως ἡμῖν καὶ πρόεδρος ὢν τύχεις,

721.

Εἰ μὲν κάκιστος καὶ πονηρίας πλέως,

722.

Τούτ' ἔσι καὶ νῦν ῥάχμον ἄρχειν τῶν ξύλων.

725.

Γεθαιῶν ὁ κριτὴς ἐβδομηκοντα τίκτει παῖδας, ἐξ ὧν Ἀβιμέλεχ ἦν υἱὸς παλλακῆς σικιμίτιδος· αὗτος πείσας τοὺς σικιμίτας αὐτῷ συμμαχῆσαι, τοὺς ἀδελφοὺς ἅπαντας ἐπὶ λίθον ἀπέκτεινεν ἕνα· Ἰωνόθου δὲ τῶν παίδων Γεθαιῶν ὁ νεώτερος ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναδραμῶν διεσώθη· ἔση δὲ, καὶ ταύτην τοῖς σικιμίταις τὴν παραβολὴν εἶπεν· πορευόμενα φησὶν ἐπερεύθη τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ χρίσαι βασιλέα ἐφ' ἑαυτὰ· καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ, δεῦρο βασίλευε ἐφ' ἡμῶν· τῆς δὲ τῇ παιότητι τοῦ ἰδίου καρποῦ τὴν βασιλείαν οὐκ ἀντεξαγούσης καὶ διὰ τοῦτο βασιλεύειν παραιτησαμένης, εἶπον τῇ ἀμπέλῳ, δεῦρο βασίλευε ἐφ' ἡμῶν· ὡς δὲ καὶ ταύτης παρωσαμένης οὐκ ἀξίαν κρινάσης τῆς οἰκείας εὐφροσύνης τὴν

τῶν ἀκάρπων ξύλων βασιλείῳ, εἶπον τῇ συκῇ δεῦρο βασιλευσον ἐφ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ ταύτης τῇ τῆς ἰδίας γλυκύτητος καρπῷ τὴν ἐκείνων ἀντιμετρεύσης βασιλείαν, τῇ ῥάμνῳ προσελθόντα βασιλεύειν αὐτῶν ἐζητήσαντο· ῥάμνος οὖν ἐστὶν ἀκανθῶδες φυτὸν καὶ ἀκαρπον· ὃ τὴν ἰδίαν ἐπέτρεπον ἀρχὴν τὰ τοῦ θρυμοῦ ξύλα· παραικάζει δὲ τῇ ῥάμνῳ τὸν Ἀβιμέλεχ, τοὺς δὲ σικιμίτας ταῖς τοῦ θρυμοῦ ξύλοις· καὶ εἰ μὴ, φησὶν ἢ παραβολή, ἐξέλθει πῦρ ἐκ τῆς ῥάμνου καὶ καταφάγεται τὰ ξύλα τοῦ θρυμοῦ· ἢ ἐκ τῶν ξύλων, καὶ κατέδεταί τὴν ῥάμνον, ὃ καὶ γέγονεν· τῶν γὰρ σικιμίτων νεωτερισάντων κατὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ, ἐπ' αὐτοὺς στρατοπαιδεύσας φερτὰ ξύλων ἀρασθαι ἕκαστον προστάσσει ὡς ἂν ἐμπρήσει τὰ Σίκιμα· εἰ δὲ σικιμῖται ὑπὸ τὸν ἐν Σικίμαις ἔφυγον πύργον, ὑφ' οὗ γεγινῶς ὁ Ἀβιμέλεχ, αὐτὸς μὲν ὑψῆσεν τὸ πῦρ, πᾶσαν τὴν πόλιν καταδαφῆσας, ἐκ δὲ τοῦ τείχεος κλάσμα μύλου γυνὴ ρίψασα, κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἀβιμέλεχ ἤνεγκεν, καὶ ταύτην διαθλάσασα, ἀθλίως αὐτὸν τοῦ ζῆν ἀπήλλαξεν, κατὰ τὴν Ἰωνάθαν παραβολὴν· καὶ γὰρ φησὶν ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ Γεδαιὼν τὴν ψυχὴν ἔσθηκεν ὑπὲρ Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, τοὺς δὲ οὐκὸς Γεδαιὼν ἀπέκτειναν ἐβδομήκοντα ἐφ' ἓνα λίθον· διὸ φησὶν αὐτῶν κατευχόμενος, ὡσεὶ πεποιθήκασιν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, κύριος ὁσφρανθεῖται ταύτην αὐτῶν τὴν θυσίαν, καὶ χαρίσασιν ἐπὶ τῷ Ἀβιμέλεχ, κἀκείνος ἐπ' αὐτοῖς· εἰ δὲ μὴ, ἐξέλθει πῦρ ἐξ Ἀβιμέλεχ, καὶ καταφάγεται Σίκιμα· καὶ ἐκ Σικίμων, καὶ καταφάγεται τὸν Ἀβιμέλεχ· ταῦτα μὲν ἢ τοῦ Ἰωνάθαν παραβολή· Γρηγόριος δὲ ὁ Σαυμάσιος τὸ μηθένα καρπὸν ἀρετῆς κεντησθαι τοὺς πικραῦτα τῶν ἐκκλησιῶν προεδρεύειν ἀμιλλωμένους, ῥάμνον προσαγορεύει· τὸ δὲ χα-

λεπιώτερον, ὅτι καὶ τοὺς εὐλαβεμένους τῇ τῆς διδασκαλίας καρπῷ καὶ πλοτεῦντας τῇ λόγῳ τῆς χάριτος ἀποκαθιόμενοι πολυτρόπως κακίαι ἀγωνίζονται, τὴν ἐκείνων εὐλάβειαν τῆς οἰκείας ἀλαζονίας περισσώτερον ὕλην κατασκευάζοντες οἱ ἀπαίδευται· τῶν γὰρ ὄντως ὁσίων εὐλαβεία συζῆν προαιρουμένων, καὶ τοῦ μᾶλλον ἄρχεσθαι προτιμώντων, καὶ τῇ τῆς ἰδίας ἀρετῆς εὐφραينوμένων καρπῷ, προπιθῶσιν οἱ ἀμαθεῖς, οἷα μὲν λέγοντες, οἷα δὲ πράττοντες, οἱ τῶν ἐπιδόξων κόλακες, ὥστε ὁξείης ἀντιτυχεῖν ἢ ἀνάξει καθεστήκασιν.

Εἰ δὲ κράτιστος, αὔθις ἐν στύλῳ πυρὸς 724.

Ἰηγουμένῳ παρεῖπ' Ἰσραὴλ μέγας. 725.

Στύλῳ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ κατωδήγει προπροεῦμένος αὐτοῦ· στύλος δὲ πυρὸς ἐστὶν φησὶ τοῖς ἐδηγουμένοις πρόεδρος εὐσεβῆς θείας ἀρεταῖς λόγῳ καὶ σοφίᾳ κεκοσμημένος.

Πρωτεύς σοφιστῆς εἰς κλοπὰς μορφημάτων, 728.

Ἢ καὶ Μέλαμπους, ἢ τις ἄλλος ἄστατος, 729.

Πᾶσιν τὰ πάντα βράδιως τυπούμενος. 730.

Κεῖται ἢ κατὰ τὸν Πρωτέα καὶ Μέλαμποδα Ἰσραὴλ ἐν τῷ μὲν λόγῳ· οὗτοι δὲ μάντις ὑπῆρχον μεταμορφούμενοι πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας· φησὶν οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὡς εἰ μὴ τις εὐσεβῆς τῶν προσετώτων εἴη, τούτοις εἰκε τῶν ἄλλως ἄλλοτε πρὸς τὸν παρατυγχάνοντα πλαττομένης.

Ζεῦξίς τις ἢ Πολύκλητος ἢ τίς Εὐφράνωρ,

Ἄλλ' ὅς μὲν ἀνθηραῖς τε καὶ παντασκήϊς

Βαφαῖς ἀμορφα σῶματ' ἐξεργάζεται·

Ἐν Καλλιμάχῳ, Κάλαις τ' ἤσθη, ὡς δοκῶ,

Μόγις γράφοντες εἰκόνας τῶν εἰκόνων·

x Lucia-
o in Zeu-
de.

Ταυτὸς ἐστὶ πᾶς ἀνὴρ πολύτερος.

Ζεῦξις ἐκεῖνος ἄριστος γραφέων γενόμενος τὰ μὲν δημό-
δη καὶ κοινὰ εὐκ ἔγραφεν, ἢ ἕσα πάνυ ὀλίγα, ἤρωας ἢ
θεοὺς ἢ πολέμους, αἰεὶ δὲ καινοποιεῖν ἐπειῶτο, καὶ τί ἄλ-
λόκοτον ἐπινοήσας, ἐπὶ ἐκείνῳ τὴν τῆς τέχνης ἀκριβείαν ἐπε-
δείκνυτο· ἐν δὲ ταῖς ἄλλοις τολμήμασιν, καὶ Θῆλειαν ἵπ-
ποκένταυρον ὁ Ζεῦξις οὗτος ἐποίησεν, ἀνατρέφουσαν προσ-
ἔτι παιδίῳ ἵπποκενταύρῳ διδύμῳ κορυθῇ νηπίῳ· τῆς εἰκόνος
ταύτης ἀντίγραφος νῦν ἐστὶ Ἀθήνησι, πρὸς αὐτὴν ἐκεί-
νην ἀκριβεῖ τῇ σάφει μετενεγμένη· τὸ ἀρχέτυπον δὲ αὐτὸ
Σύλλας ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων ἐς
Ἰταλίαν πεπομφέναι· εἶτα περὶ Μαλέαν αἶμαι καταδύσης
τῆς ὀκνάδος ἀπολέσθαι ἅπαντα, καὶ τὴν γραφὴν· πλὴν
ἀλλὰ καὶ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνος ὡς εἶν τε θεῖξω τῇ
λόγῳ· ἐπὶ γλῶσσης εὐθαλῶς ἢ κένταυρος αὕτη πεποιήται,
ἔλη μὲν τῇ ἵπῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τ'
ὠπίσω εἰ πόδες· τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς, ἡρέμα ἐπή-
γερται καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν· εἰ δὲ πόδες εἰ ἔμπροσθεν
εὐκ ἔτι καὶ αὐτοὶ ἀποτάθην εἶον ἐπὶ πλευρὰν κειμένης· ἀλλ'
ὁ μὲν ἐκλάζοντι ἔεικε καμπύλος ὑπεσταλμένη τῇ ἐπλῆ, ὁ
δ' ἔμπαλιν ἐπανάσταται καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται
εἶον εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηθῶν· τῶν νεόγνοι δὲ τὸ
μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ στρέφει ἀνθρω-
πικῶς ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μασθῶν· τὸ δὲ ἕτερον ἐκ τῆς
ἵππου θηλάζει, εἰς τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκό-
νος εἶον ἀπὸ τινος σκοπῆς ἵπποκένταυρός τις ἀνὴρ ἐκεῖνης
θηλαδῆ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνουμένης, ἐπικύ-
πτει γελῶν, εὐχ ὅπως φαινόμενος, ἀλλ' εἰς μέσον, τὸν
ἵππολέοντος σκύμνον ἔχων τῇ δεξιᾷ, καὶ ὑπερ' αὐτὸν αἰωρῶν

ὡς διδίδεται τὰ βρέφη· τὸ δὲ θαυμαστὸν τοῦ Ζεύξιδος ἔστι ἐν μὲν ὑποθέσει τὸ παιδίον τῆς τέχνης ὑπιδείξασθαι, τὸν μὲν ἵππον ἄγριον ἄρμα θηριώδες· τὴν δὲ ἵππον, ἡμίτομον ὑπερθεῖν γυναικός· ὅσα δὲ τῶν νύκτων ἔστι, σατυρίδι· Ζεύξιδος δὲ εἰκόνι ἀπεικάζει Γρηγόριος τῶν ἐπισκόπων περὶ τοῦ γνόμφου τὸ πολύτροπον καὶ ἀσύνθετον.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Μ Ϛ.

EIS EMAYTON DIA TO EMMETROS ALTEIN.

Ed. Billi.
carm. de
vita sua.

Πάντων δ' ὑπερνήσας σε τῶν πρὶν θαυράτων,
Οἷς τὴν μεγίστην χεῖρα σου γνωρίζομεν,
Πόντου βραχέως Ἰσραὴλ ὀδευκότες
Χειρῶν ἐπάρσει δυσμενῶν ἠττημένων.

Κεῖται ἡ παροῦσα ἱστορία ἐν ταῖς ἠθῆ λεχθεῖσιν.

Σάλπιγγι τειχῶν καὶ θρόμφῳ πορρωμένων.

Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ τὴν Ἰεριχῶ πόλιν περιδήσας, ἐπτά ἱερεῖς καὶ σάλπιγγας τὰς αὐτὰς ἔστησεν, ἐπὶ ἡμέρας ἐπτά σαλπίζοντας κύκλῳ τῆς πόλεως· ἐπτάκις δὲ τὴν πόλιν περιδραμόντων τῶν σαλπίζόντων, αὐτομάτως τὰ τείχη τῆς πόλεως κατεστράφη, καὶ παντελῶς ἀνεθεματίσθη.

Καὶ νῦν μαθητῆς ἐν σάλῳ τείνασσέ μοι

Τὸν ὕπνον, ἣ πέζευε, καὶ στήτω φόβος.

Κεῖνται ἐν διαφόροις λόγοις.

Πηγῇ τίς αἶμαι πόντιος καθ' ὑδάτων

Γλυκεῖα πικρῶν, ὥσπερ οὖν πιστεύεται.

Κεῖται περὶ τοῦ Ἀλφίου ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀρεθούσης πηγῆς ἐν τῷ ζή' λόγῳ.

Οὐ γὰρ κρότων ἐμοί γε καὶ ψόφου λόγος,

Οὐδὲ βλακευμάτων τὲ καὶ λυγισμάτων ,
 Οἷς αἱ σοφοὶ χόιρουσιν ἐν πλήθει νέων·
 Πρῶτον δὲ ταῦτο φιλοσοφῆσαι προϋθέμην ,
 ῥίψαι θεῶν καὶ τ' ἄλλα καὶ πόνους λόγων ,
 Ὅσοι παρέντες μηλοβότους τὰς εὐσίας
 Ἢ χρυσὸν ἀθροίσαντες εἰς ἄλμης βυθούς.

Μέμνηται Κράτητος τοῦ Σαρβαίου , καὶ Διογένους , καὶ
 Ἀντισθένης. Κεῖται δὲ ἡ ἱστορία ἐν τῷ μιᾷ λόγῳ.

Ἰλίαν εἶχεν ἐν λόγῳ τὸν Σαρβίτην ,
 Καὶ τὸν μέγαν Κάρμηλον , καὶ ξένην τροφήν
 Τοῦ Προδρόμου τὸ κτήμα τὴν ἐρημίαν ,
 Παίδων Ἰωνοῦ δὲ ἄσκειν βίον.

Κεῖνται αἱ παροῦσαι ἱστορίαι ἐν τῷ α' λόγῳ.

Οὐχ αἷμα μ' , εὐθὲ βάτραχος εὐ σκυπῶν νέφος
 Οὐ πρωτοτόκων ὄλεθρος ἔσχατον κακόν ,
 Καὶ πρὸς γ' ἐρυθρᾶς κλύσμα συγκλείσαν λεῶν
 Ἐκαμψαν ἡμᾶς· ταῦτα γὰρ τῶν ἀγρίων
 Αἰγυπτίων μάλιστα ἐμβροόμεναι.

Κεῖνται αἱ παροῦσαι πᾶσαι ἐξηγήσεις ἐν ταῖς περι-
 ρημένοις.

Ἄρης , ἄφωνον πῆμα , κοντώδες κακόν.

Τὸν Ἄρεα φασὶν Ἕλληνας ἔφορον εἶναι τοῦ πολέμου καὶ
 ὀργὴν πνεύοντα· ἄφωνον δὲ βλάβην φησὶ καὶ κοντώδες κα-
 κόν , τὸ μὲν σχῆμα παραθελῶν τὸ πολεμικόν , καὶ τὸ βλά-
 πταιν μὴ βλεπόμενον· ὧδε γὰρ τὸν Ἄρεα σχηματίζει καὶ
 Ὅμηρος δι' ἐπῶν.

ε. 592.

Ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης καὶ πότνι' Ἐνωῖ ,
 Ἢ μὲν ἔχουσα κυδοιμὸν ἀναιδέα δηϊότητος ,
 Ἄρης δ' ἐν παλάμησιν πελόμην ἔγχος ἐνόημα.

Χρυσίου Πίσσιν τὴν φίλοισιν αὐτῶν.

Αἰγύπτου τιν' ἄλλαν ὄψιν Πρωτίαν.

Τὴν κατὰ τὴν Πρωτίαν καὶ Μάλαμπδα ἐξήγησιν ἐν τῇ
 μσ' λέγει περιβόητον· λέγει δὲ αὐτὸν αἰγύπτου, ἐπειδὴ
 τὴν Φαρίαν ἤνεκεν νῆσον· ἄλλὰ μὴν καὶ τὸν Μάξιμον αι-
 νιτιόμενος δι' ἐν ταῦτα φησὶ· καὶ γὰρ αἰγύπτιος ἦν καὶ
 τὸν τρόπον Πρωτεύς, ἀλλότρως γὰρ καὶ τὸ εἶδος γέλω-
 τος ἀνάπλεον κεκτημένος.

Κατάσκοποι μὲν πρῶτον οὗς τῆς ἐγκρίτου

Γῆς Ἰσραὴλ τε ἐξέπεμψεν ὁ γεννάδας,

Πλὴν οὐχ Ἰησοῦς οὐδὲ Χαλήβ οἱ σοφοί,

Ἄλλ' εἴ τις ὕβρις ἐν νέαις καὶ πρεσβύταις,

Ἄμμων, Ἀπάμμων, Ἄρπικρας, Στίπκας, Ῥόδιον,

Ἀνεύβις, Ἐρμανεύβις, Αἰγύπτου Σεὶ

Πιθηκόμορφοι καὶ κυνώδεις θαίμονες.

Κατασκόπους δώδεκα Μωϋσῆς ἀπέστειλεν ἐκ Κάδης τὴν
 τῶν Χανααίων διελθεῖν καὶ κατασκοπεῦσαι γῆν· ὧν ὑπῆρ-
 χον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ Χαλέβ, οἱ τῶν ἄλλων ἀν-
 θρώπων δέκα τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ βαρυνόντων, ὡς δυσάλω-
 τος ἢ τῆς ὑποσχέσεως γῆ, μένος Ἰησοῦς καὶ Χαλέβ διαρ-
 ρήξαντες τὰ ἱμάτια διεβεβαιῶντο ταύτην εὐχείρωτον αὐτοῖς
 ἔσσεσθαι, ἔνθα τάξαντες ἀρχὰς οἱ Ἰσραηλίται εἰς Αἴγυ-
 πτον ὑποσρέφαι κατεπέμψοντο· τότε δὴ κατ' ἑαυτοῦ τὸν Σεὶν
 ἐμῶσαι λέγεται μηδένα τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐξεληλυθότων τὴν
 ἀγαθὴν ὄψεσθαι γῆν, πλὴν Ἰησοῦ καὶ Χαλέβ καὶ τῶν νη-
 πίων, οἱ θεξίαν αὐτῶν ἢ ἀριστεράν οὐ γνώσκουσιν, τοῦτ'
 ἔστιν ἢ καλὸν ἢ κακόν· φησὶν οὖν ὁ Σεῖος Γρηγόριος ὅτι
 κατάσκοποι τῆς ἡμῶν ἡκασιν ἐλευθερίας, οὐ κατὰ τὸν Χα-
 λέβ καὶ Ἰησοῦν τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς εἰρημένους

αἰγυπτίους μάγους καὶ τυράννους, τοῦτ' ἔστιν Ἀμμωνὰ καὶ Ἀπάμμωνα καὶ Ἀρποκραν καὶ Στίππαν καὶ Ῥόθωνα, Ἀνούβιν τε καὶ Ἑρμανούβιν τοὺς παιδικουόρφους καὶ κυνώδεις θεοὺς τῶν αἰγυπτίων· Ἀνούβιν μὲν οὖν τὸν Ἡρακλέα καλοῦσιν αἰγύπτιοι, ἀθλήσεως καὶ σεφάνων καὶ τῆς περὶ τὰ ταιαῦτα ἀσκήσεως ἔφορον ἔντα λέγοντες.

Νῦν ὃ ἦκεν ἡμῖν ἔλαφος ἀντὶ παρθένου.

Ὅτε ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀπόπλους τῶν ἐλλήνων ἐπὶ Τροίαν ἐγένετο ἐν τῇ Αὐλίδι τῆς Βαιωτίας γινομένης καὶ τῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνονος τῆς Ἰριγενείας τῇ Ἀρτέμιδι ἐπιδοθείσης τυθῆναι, ἡ Ἀρτεμις ἐλεήσασα τὴν παρθένον, ἀρπάξει μὲν ταύτην καὶ ἀποφέρει παρὰ Ταύροις ἐν Σκυθία, ἔλαφον δὲ ἀντὶ τῆς παρθένου φανῆναι ἐπαίησεν, ἦν τινα λαβόντες εὐθύς αἱ Ἕλληνες ἔθυσαν· ἡ δὲ Ἰριγένεια ἐν Σκυθία ἱερεῖα ἦν τῆς Ἀρτέμιδος. Καίται δὲ ἐν τῇ ξῷ λόγῳ ἡ ἱστορία.

Ὄνον τις εἶπε συμπότης πάντων κρατεῖν,

Ἄλλος γυναῖκα, τὴν δ' ἀλήθειαν σεφός·

Ἐγὼ δ' ἂν εἶπον χρυσὸν ὡς ἔχει κράτος.

Ἐσθρας ὁ συγγραφεὺς φησὶν, ὅτι τρεῖς νεανίσκοι τῆς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας τῷ βασιλεῖ Κύρη σπάθοντες πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι ῥῆμα σεφὸν προβάλλεσθαι τυποῦσιν ἕκαστον δι' αὐτοῦ θύναιτ' ἂν ἐπαινεθῆσεσθαι· ὁ μὲν οὖν πρῶτος ὑπερισχύει φησὶν ὁ αἶνος, καὶ τοῦτον ἱκανῶς ἀποδείξας ἰσχυρότερον ἀπάντων, ἐσίγησεν· ὁ δὲ δεύτερος ἔφη, ὑπεριχύει γυνή, καὶ θὴ πολλὰ περὶ τοῦ μηδὲν γυναικὸς ἰσχυρότερον εἶναι προβαλλόμενος, ἔληξε τοῦ δημηγορεῖν· ὁ δὲ τρίτος ὅς καὶ σεφώτερος πέφησε τὴν ἀλήθειαν πάντων ὑπερισχύειν ἀπεφῆνατο, πολυτρόπως πάντων τῶν ἐν βίῳ

πρατῆν παραστήσας· τούτῳ δὲ νικητικῶτι χάρμῳ ὁ βασιλεὺς κατέθετο τὸ παρ' αὐτοῦ αἰτηθὲν ἔργον πληρώσας· τὸ δὲ ἦν τὸν λαὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀφῆναι, καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ σὺν τῇ πόλει ἀναικιστομηῆσαι· φησὶν εὖν ὁ θεὸς Γρηγόριος ὅτι τὴν ἀλήθειαν ὑπερισχέειν ὁ εἰπὼν πειθαγῆς ἀποθεδεῖται καὶ σοφός· ἐγὼ δ' αὖ τὸν χρυσὸν εἶποιμι πάντων ὑπερισχέειν, ὃς καὶ τῆς ἀληθείας προτιμώμενος τὸ κράτες ἔχειν πειρᾶται.

Τριχῶν ἐν αἷς ἔκειτο τὸ σθένειν ἅπαν,
 Ὡσπερ λέγουσι, τῷ κριτῇ Σαμφῶν ποτὲ
 Ὅν ἡ κόμη προὔθειεν ἐξυρημένη.

Καθαπτόμενος ὁ θεὸς Γρηγόριος τοῦ κυνικοῦ Μαξίμου, ἐν οἰκίῳ τινὸς χοραύλου ἀποκαρέντος, εἰς γὰρ πατριάρχας ἑαυτὸν ψηφισάμενος προεβάλλετο, φησὶν, ὅτι τοὺς εὐπρεπεῖς βραστύχους ἀπέκειρεν, ἐν οἷς εἶχεν τὸ τυφεῦσθαι· οὖν ἐκκοπέντων οὔτε πατριάρχης ἦν, καὶ τῆς κόμης ἐσέρητο δι' ἧς εἶχεν τὸ δύνασθαι πρὸς αἰσχροῦς ἰποδέσεις χερευτρίαις συγγινόμενος καὶ γάμων κέρδαξ χρηματίζων· τὸ δὲ λέγειν, ὡς τὸν Σαμφῶν λόγος ἔχει, κατ' ἀντίφρασιν κεῖται, οὐ γὰρ ὡς τοῦ θεοῦ καθαπτόμενος Σαμφῶν, ἐκείνῳ παρεικάζει τὸν Μαξίμον, ἀλλ' ὅτι τὰς τρίχας πρὸς ἔπερ ἔφαμεν ἔχων, ἀπεσερεῖτο τούτων, καὶ τῶν ἐλπισθέντων διήμαρτεν· ἡ δὲ κατὰ τὸν ἱερὸν Σαμφῶν ἰσορία κεῖται ἐν τῷ ξ' καὶ σέ' λόγῳ.

Τί Διογένης τοιοῦτον ἢ Ἀντισθένης;

Τί δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁ Κράτης; διάπτυσ

Τοὺς περιπάτους Πλάτωνος· εὐθὺν ἢ στοά·

Ὡ Σόκρατες τὰ πρῶτα μέχρι τοῦ φέροις·

Φθέγγου' ἐγὼ τί πιστώτερον τῆς Πυθίας.

Κεῖται ἡ περὶ τούτων ἐξήγησις ἐν τῷ μισ' λόγῳ· ἡ δὲ

τῆς Πυθίας εἴρηται μὲν ἐν τῇ ἕξῃ λόγῳ, λελεῖται δὲ καὶ
 νῦν πλατυτέρως· Φωκίς χώρα ἐστὶν ἐν Ἑλλάδι ἐν ταύτῃ ἔστιν
 πόλις καλουμένη Δελφοί· ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἔστιν ἱερόν τοῦ
 Ἀπόλλωνος, ὃ καλεῖται Πυθῶν· ἐν ταύτῃ τῷ ἱερῷ ἦν ὁ τρί-
 πους καὶ αἱ μαντικάι ψῆφαι ἐν τῇ φιάλῃ τοῦ τρίποδος· ἡνί-
 κα οὖν ὁ μαντευόμενος ἠρώτα περὶ τῆς μαντείας αἱ ψῆφαι
 ἤλλοντο καὶ ἐκινούντο ἐν αὐτῇ· τότε οὖν ἡ μάντις ἐνεφο-
 ρεῖτο, καὶ ἔλεγεν ἃ ἤθελεν ὁ Ἀπόλλων· ἐκαλεῖτο δὲ προ-
 φήτις Πυθία.

Καιρὸς γὰρ παντὸς ὡς ἀκούεις πράγματος,
 Μέτρον τ' ἄριστον τῶν σοφῶν ἐνὸς λόγου·
 Χωρὶς τὰ Μουσῶν καὶ Φρυγῶν ὀρίσματα,
 Χωρὶς τὰ τῶν ἔξωθεν τῶν τ' ἐμῶν λόγων·
 Τῶν μὲν γὰρ εἰσὶ πρὸς ἐπίδειξιν οἱ λόγοι
 Ἐν μειρακίσκων συλλόγοις καὶ πράγμασι
 Ἐν αἷς μὲν εὐδὲν ἀτυχεῖν ἢ τυγχάνειν.

Τὸ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι καὶ μέτρον ἄριστον Σο-
 λομῶντος ἐστὶ τοῦ σοφωτάτου· τὰ δὲ Μουσῶν καὶ Φρυγῶν
 ὀρίσματα αἰσχρὰ τυγχάνει· Μυσία γὰρ χώρα ἐστὶν ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κατὰ τῆς Καρίας ὄρη, κατέτεμ-
 νον ἑαυτοὺς τελούμενοι τῇ Πέᾳ· Κεῖται δὲ ἐν τῇ ἕξῃ λόγῳ
 ἢ ἐξήγησις· χωρὶς τὰ τῶν ἔξωθεν δὲ, φησὶ, καὶ τῶν ἐμῶν
 λόγων· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν ἐν πλάσμασι κεῖται καὶ
 ψεύδει, ἐν αἷς τοῦ ἀποτυχεῖν ἢ τυχεῖν εὐδὲν μέτεστιν· οἱ
 δὲ ἡμέτεροι, φησὶ, λόγοι μετὰ τοῦ τυχεῖν καὶ τῆς ἀληθείας
 πολλὴν παιῶνται τὴν φροντίδα.

Ἐπεὶ δ' ἐγὼ τε καὶ τὸ πορφύρας κράτος
 Κιγκλίδος ἡμεν τῆς σεβασμίας ἔσω,
 Πάντων ἐπήρθη συμμιγῆς αἶνος Θεοῦ.

Ἐξήγησιν ὁ θεῖος Γρηγόριος παιδόμενος, περιφύρας κρύ-
 τος τὴν βασιλείαν ἀναμύξει· τὸ ὄν δὲ οὐκ ἔστιν μὲν ἱστο-
 ρία ἀλλ' ἐξήγησις· ὅπως δὲ περιφύρας κρύττος λέγεται, πρέ-
 πον εἰπεῖν· ἐν Τύρῳ παρὰ τὴν αἰγιαλὸν κύων πειμεινικὴ πο-
 ρευομένη, εὐροῦσα κογχύλην ἔφαγεν· εἶτα τὸ αἷμα τῆς κογ-
 χύλης ἔβαψεν τῆς κυνὸς τὸ στόμα· ὁ παιμὴν νομίζων πε-
 πλήχθαι τὴν κύνα, λαβὼν ἔριον ἀπέμαξεν τὸ αἷμα τοῦ
 στόματος, καὶ εὐρηται μὲν ἡ κύων μηδὲν ἔχουσα, τὸ δὲ
 ἔριον τῆς περιφύρας ἀναδεδογμένον τὴν βαφὴν· εἶτα ἐγνω-
 κώς ὅτι τὸ κογχύλιον τριαύτην ἔχει δύναμιν βαπτικὴν, ἐδη-
 μοσίευσεν αὐτὸ τοῦτο, καὶ οὕτως συνέλεγον ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ κογχύλια, καὶ κατεσκεύασαν τὰς περιφύρας.

Ὅμως δ' ὑπεστέναξεν ὡς φασὶ γίγας

Βληθεῖς κεραυνῶ πρόσθεν αἰτναίῳ πάγῳ,

Καπνὸν τε καὶ πῦρ ἐκ βάθους ἠρεύγετο.

Τυφωεὺς ἑκατὸν κεφαλᾶς δρακόντων ἔχειν ἰσσερεῖται, ὅς
 κατὰ τοῦ Διὸς ἐφθέγγετο, ὃν καὶ νεωτερίζειν κατ' αὐτοῦ
 μέλλοντα κερκυνοῖς πλείστοις μέλις καταβαλὼν, δι' ὑπερ-
 βολὴν ἰσχύος ἧς ἐκέκτητο, οὐκ ἀρκεσθεῖς τούτοις τῇ αἰτναίῳ
 ὑποτίθῃσιν ὄρει, ὅθεν τὴν μέγαρι δεῦρο βοτὴν ἐκέϊσε γινομέ-
 νην σεναγμὸν εἶναι μυθεύονται τούτου τοῦ γίγαντος· τῇ τοῦ
 γίγαντος ὑποδείγματι δὲ χρυσάμενος ὁ θεῖος Γρηγόριος τῇ
 λόγῳ, ὅσον ἔστενευ δέδειχεν ἡ βασιλεία πόλις τούτου σε-
 ρισκομένη, καὶ γὰρ βοτὴ τίς τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου λέγεται
 γεγενῆσθαι, ὡσπερ συνεκβάλλεις ἑαυτῷ τὴν τριάδα.

Ἐξ αὖ τί γίνεσθ' ; ἡ πολύπλοκος πάλαι

Εἰκὼν ἐν ὕπνοις· χρυσὸς, ἐξῆς ἄργυρος,

Χαλκὸς, σίδηρος, ὄστρακον τὰ πρὸς πόδας·

Δέδοικα μὴ τὰ πάντα λικυήσει λίθος.

Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐνύπνιον ἐθεάσατο , καὶ τοῦτο ἐπιλαθόμενος , τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφοὺς καλέσας Βαβυλωνῶνος , ἐζήτηε παρ' αὐτῶν μαθεῖν τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ· τῶν δὲ ἀπορούντων εἶπειν , προστάσσει τῷ Ἀριὸχ ἄρχεντι τῶν αὐτοῦ πάντας ἀπλέσαι τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς μάγους Βαβυλωνῶνος· ἀναιρουμένων δὲ αὐτῶν , παρέστη Δανιηλ τῆς ἀναιδοῦς αὐτὸν γνώμης ἀπειργων , ὑπισχνούμενος τῷ βασιλεῖ τὸ ἐνύπνιον διὰ πνεύματος θεοῦ μετὰ τῆς συγκρίσεως διασαφῆσαι· καὶ στὰς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τὸ ἐνύπνιον διεσάφησεν· ἔφη δὲ· ἴδες βασιλεῦ , καὶ ἰδοὺ εἰκὼν κατὰ πρόσωπόν σου , ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ , ἀργυροὶ δὲ οἱ ὦμοι , αἱ χεῖρες καὶ ἡ κοιλία χαλκοὶ , οἱ δὲ πόδες καὶ αἱ κνήμαι σίδηρος , οἱ δὲ δάκτυλοι ὄσσερα καὶ ἀναμεμιγμένον· ἐθεώρεις , φησὶν , ἕως οὗ λίθος ἐτμήθη ἄνευ χειρὸς , καὶ ἕως τῆς εἰκόνος ἤλθεν , καὶ συνέτριψεν τὴν εἰκόνα , καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν· φησὶν οὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὅτι τοσούτον συνήχθη τότε τὰ πράγματα , δημηγορήσαντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς φθονοῦντας αὐτῷ τῆς προεδρίας , ὡς δεκεῖν τὴν εἰκόνα . . . συμμεμιγμένην θέδεκα μὴ κατάξει λικμήσας ὁ λίθος.

Μωαβίταις καὶ Ἀμμωνίταις , οἷς εὐ πάλαι

Νῦν εἰσιτητὸν ἐστὶν εἰς ἐκκλησίαν·

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

Ὁ Λὼτ' ἐκεῖνος , πατριάρχης Ἀβραάμ ,

Ὁ μὲν βαδίζει , τὴν ἐναντίαν δ' ὄδου ,

Ὡς μὴ σφενῶσθαι τῇ πλάτει τῆς κτήσεως.

Κεῖται ἐν τῷ α' λόγῳ.

Φυσῶντες ἡμῖν ἐσπερίον τι καὶ τραχὺ ,

Τοῖς δ' ἀντεπήει δῆμος ἰλιφορόνων ,

Κάπροι δ' ἔποιε θήροντας ὄφρα γένω ,
 Ὡς ἂν μυθήσασαι τὴν τραγηθίαν ,
 Λοξὸν βλέποντας ἰσχύρας ταῖς ἔφυκασιν .

Ὁμοίως ὁ ποιητὴς Λίαντα τὸν τελαρωῆν καὶ τὸν πρια-
 μίδην ἑκτεροα διαγωνιζομένους παρουσιάζει , ἐνάρξει τὴν αὐ-
 τῶν τὴν θρασυτητα παραστήσει βουλόμενος , κάπροι μαι-
 νομέναις ἀπεικάξει· τοῦ μὲν γὰρ ἑκτερος εἰς ἀγῶνα τοῦς
 ἑλλήνων ἀριστείας προκαλουμένου , διὰ τινος θυστήρας τὸ
 δεκεῖν ψήφου τὸν Τελαρωῆος Λίαντα συνδιαγωνιζομένου ἑκ-
 τερι λόγος ἔχει· πρῶτα μὲν οὖν ταῖς ἀκουστῆς ἀλλήλους λέ-
 γονται βολαῖν , εἶτα λίθους , μετέπειτα πάλιν ταῖς ξίφεσιν·
 οἷς οὖν ἔφαμεν λείουσιν ἢ κάπροις τῶν ἡρώων τὸ θράσος
 ἀπεικάξει δι' ἐπῶν ὄψε λέγων· — τὸ δὲ ἐκπασσάμεναι δελίχ'
 ἔγχεα χερσὶν ἄμ' ἄμφω — σὺν ῥ' ἔπεσον λείουσιν εἰκότες Π. ε. 255.
 ἀμαράγασιν , — ἢ συσὶ κάπροιςιν· — Ἐσπέριον δὲ φουσῶντας
 τοῦς ἐκ τῆς δύσεως φησὶν παρόντας ἐπισκόπους· ἰλιόφρονας
 δὲ λέγει κατὰ μίμησιν τῆς τραγηθίας· ὑπὲρ τῆς Ἰλίου γὰρ
 ἑκτεροα μέγα φουσῶν ταῖς Δαναῶις συνεπλέκετο .

Ἐγὼ τέως μὲν ὥσπερ ἵππος θέσμιος ,
 Καίπερ κακῶς τε καὶ νόση τετραυμένος ,
 Ἐνδον κραίνων οὐκ ἐπαυσάμην πόδας ,
 Ἐρῆξά θεσμὰ τὴν τ' ἀφερμὴν ἀσμένως .

Δείκνυσι μὲν τὸ θερμὸν τῆς προθυμίας ἐκ τοῦ φουσῶ
 ἐρημῆματος τοῦ ἵππου· μέμνηται δὲ καὶ ἀλλοιοῦ ταιούτου
 τινός ἐν τῇ εἰς Βασίλειον τὸν θεῖον ἐπιταγήῃ· φησὶ γὰρ
 ἔτι καὶ ποιεῖ τὸν ἀμυρικόδον ἵππον ὁ πόδας· καὶ ὄψε μὲν
 ἐποχήν σημαίνει , ἐκῆισε δὲ μᾶλλον ἀφείσει· ἔστι δὲ ἀμυ-
 ρικός ἵππος κατ' ὑπόδειγμα τοῦ Διαμήθους ἢ προθυμίας· τοῦ
 γὰρ ἡρώος τὴν οὐδέτητα καὶ τὴν περὶ τὸν πόλεμον θερμό-

τητα βουλόμενος παραστήσαι διὰ ὑποδείγματος "Ομηρος Ἴππην
 Π. ζ. 506. ἀπεικάζει ἐπειπὼν τόδε τὸ ἔπος· - ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἴπ-
 πος ἀκοσήσας ἐπὶ φάτνην - δεσμὸν ἀπερρήξας θείει πεδίω.
 Καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἔπος "Ομηρος περὶ Ἀλεξάνδρου φησὶν τοῦ
 καὶ Πάριδος· οὐκ εἶδα δὲ τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν δι' ἣν τίς
 αἰτίαν εἰς Διομήδην μετέφρασεν· ὧδε γὰρ ἔχει τὸ ἔπος· -
 ὡς υἱὸς Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγάμου ἄκρης - τεύχεσε
 παμφαίνων ὡς τ' ἠλέκτωρ ἐβεβήκει - καγχαλῶν.

Ἐγὼ δ' Ἴωνᾶς ὁ προσήτης γίγνομαι,
 Δίδωμι ἑμαυτὸν τῇ νεῶ σωτηρίαν,
 Καίπερ κλύθωνος τυγχάνων ἀναίτιος·
 Ἄραυτες ἡμᾶς ῥήξατε κλήρου φορᾶ·
 Κῆτός με θέξει' ἐκ βουδοῦ φιλόξενου.
 Καίται ἡ ἱστορία ἐν τῇ α' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Μ Ζ.

Ed. Lips.
 p. 250.

Π Ρ Ο Σ Μ Α Ξ Ι Μ Ο Ν.

15. Μὴ καὶ σὺ μουσόπνευστος ἡμῖν ἄφρονας,
16. Ὡσπερ λέγονται τῶν πάλαι σοφῶν τινές;
17. Μὴ καὶ σὲ θάφνης ἐξέμηγνέ τις κλάδος;
18. Ἡ μαυτικῶν πέπωνας ὑδάτων ἄφρω,
19. Ἐπειτα μέτρον ἔβλυσας ἄμετρος ὦν;

Τὸ μὲν τοῦ στίχου μέτρον λέγουσι τινὲς τοῦτον κῦρῆ-
 σθαι τὸν τρόπον· γυνή τις καλουμένη ὡς μὲν τινὲς Σιβύλ-
 λα, ὡς δὲ ἄλλαι Φιμονόη, ὡς δὲ ἕτεραι Φιλύρα, ἐτείσθη
 παρὰ τινος νεανίσκου· ἡ δὲ γυνὴ ὕβριστικώτερον ἠνέχθη πρὸς
 τὸν νεανίσκον, καὶ ὕβρισεν αὐτόν· ἦν δὲ ἡ λεγθεῖσα ὕβρις
 ἑμμετρος στίχος, καὶ τῆς ἀρμενίας τοῦ λόγου τῆς γραφῆς

ἀριστότατος τῆς παραστασίμου, τὸ μέτρον τοῦ στίχου λαβὼν, καὶ οὕτως ἐτεχνώθη τὰ περὶ τοῦ στίχου μουσικεύσεις μὲν οὖν ἐσὶν Ὅμηρος, ὡς τινες, οὐκ ἔτι γὰρ αὐτὸν ἀναγεύουσι τῆς Καλλιόπης ἢ τῆς τῶν λοιπῶν προίχῃ μουσῶν· ὅφ' ἦς ἐμπνευσθῆναι λέγεται, τῆ τε καλλιπείᾳ πάντας τοὺς ἑλλήνων σοφοὺς ὑπερβάλλειν· αἱ δὲ τὸν Ἡσίοδου φασὶν· οὗτος γάρ, φασί, ποιητὴν ὄν ἐν Ἀσκηρῇ τῆ κώμῃ τῇ Ἐλικῶνι παρακειμένη τὰς μούσας ἐθεάσατο, αἱ δὲ τοῦτον φιλοτιμούμεναι δάφνης αὐτῇ χαρίζονται κλάδον, οἱ αὖ τὴν σοφίαν ἐπλούτησεν· ἀσκραῖός δὲ διὰ τοῦτο Ἡσίοδος κέκληται, ἐπειδὴ φυγοπάτρις διὰ πτωχείαν ὁ τούτου πάτερ γενόμενος Ἀσκηρὸν ἤκησε τὴν κώμην, μαντικῶν δὲ πέπωκεν ὑδάτων.

Σαοὺλ προφήτης, Μάξιμος λογογράφος.

21.

Τὸν Σαοὺλ ἐν προφήταις ἢ παραβολῇ παιεῖ, καθὼς ἐν τῇ β' λόγῳ διεξήλθεμεν· τὸν δὲ Μάξιμον ἐν λογογραφαῖς ἀπαριθμεῖται Γρηγόριος διασύρων αὐτὸν· τοῦ γὰρ Μαξίμου φησὶ λογογράφου γεγονότος, τίς οὐκ ἂν εἶη λογογράφος; τίς δὲ καθέξει τὴν χεῖρα, ἐπεὶπερ πολλοὶ εἰσὶν Μάξιμοι καὶ παράφοροι;

Νῦν δ' Ὀρφέως ἡμῖν πάντα κινῶν δακτύλοις,

Ἡ τειχοποιὸς Ἀμφίων ἐκ κρουμάτων.

Πολλαχῶς περὶ τοῦ Ὀρφέως εἴρηται, ὅτι θράξ ἦν τὸ γένος· οὗτος δὲ κρούμασι τῆς κιθάρας ἔλκειν λέγεται πάντα· ὁ Ἀμφίων καὶ Ζῆθος διὰ κιθάρας λέγονται τὰς ἑπταπύλους τῆς Ἑλλάδος οἰκοδομηῆσαι.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΗ.

Ed. Lips.
p. 251.

ΕΙΣ ΕΥΓΕΝΗ ΔΥΣΤΡΟΠΗΟΝ.

16. Δύο δὲ ταῦτα τῆς βίου κωμῆδίας ,
 17. Κατηστέρισται ζῶον ἐν γῆ κείμενον ,
 18. Καὶ γράμμα ποιῆι τὸν κάκιστον εὐγενῆ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΜΘ.

Ed. Lips.
p. 205.

Κ Α Τ Α Τ Υ Μ Β Ω Ρ Ι Χ Ω Ν .

Φρυξ ἦν ὁ Μίδαο , ὡς δὲ πάντα χρυσίου
 ἵπται γενέσθαι , τυγχάνει , λιμῶ δὲ γε
 Θνήσκει μὲν , εὐγῆ πλεύσιος , θνήσκει δ' ὄμωο.

Ὁ Μίδαο οὗτος Φρυγίας ἦν βασιλεὺς , ἦν δὲ φιλόρ-
 γυρος καὶ χρυσομανῆς τίς , ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσεν· κῦξάτο
 οὖν ἵνα οὗ ἐὰν ἀψηται , χρυσὸς γένηται· εἰσηκούσθη οὗτος·
 καὶ οὗ ἐὰν ἤφατο ἢ χειρὶ ἢ στόματι , χρυσὸς ἐγένετο· καὶ
 οὕτως πάντα μὲν ἦν αὐτῷ χρυσὸς· φαγεῖν δὲ μὴ δυνάμε-
 νος ἀπώλετο· καὶ γὰρ ἢ τροφή ἢ διδομένη αὐτῷ , διὰ τοῦ
 στόματος ἀπεχρυσεύτο· ἐφθάρει οὖν τῷ λιμῶ.

Κεῖται ἀλλαγῶ ἢ ἱστορία.

Ibidem.

Σκαίμων τίς οὗτος , ἢ Τυφωεύς , ἢ γίγας ,

Ἦκει τυραννῶν νερτέροιο τύμβον τ' ἐμόν ;

Τυφωεύς ἐστὶν δαίμων πυρώδης καὶ καυστικός· τύφαι γὰρ
 αἱ καύσεις εἰσὶν καὶ αἱ καπνοὶ· τύφος δὲ δράκων ἐστὶν ἐνά-
 λιος· λέγουσι δὲ καὶ Ὅσιριν ὑπὸ τοῦ Τύφωοιο διεσπαράχ-
 θαι , καθάπερ τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν Τιτάνων , καθὼς ἐν
 τῷ ξῷ λόγῳ κεῖται περὶ τούτων· γίγας δὲ πάντως ὁ Ἦρα-

κλίτῃ λέγεται, τοὺς γὰρ μεγάλους ἀδελφούς αὐτὸν ἀνοῦσαι φα-
σίν· ἢ Ὡτος καὶ Ὀριάτης· αἱ τὸν Ἄρια τυραννίσαντες
καὶ τρισκαίδεκα μῆσιν ἐν κεράμῳ χαλκῷ καθείρξαντες διέ-
σμιον· ἢ πάντως Πάσσαλος καὶ Ἀλλήμων· ἔστι δὲ Τυ-
φωεύς ὁ ἐν τῇ Λίττῃ γίγας.

Κεῖται ἐν τῷ ρμῆ λόγῳ ἢ ἱστορίᾳ.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΝ.

Ε Ν Ο Δ Ι Α.

Ed. Tollii
carm. XVI.

Ὅς με στύλῳ πυρὸς τὲ καὶ νέφους ἄγαι,
Τέμνει δὲ πόντῳ, ρεῖθρα δ' ἰστών λόγῳ,
Τρέφει δ' ἄνωθεν καὶ κάτωθεν πλουσίως,
Σταυρὸς δὲ χερσὶν ἐκτυπούμενος θράσος.

Πᾶσχι αἱ παροῦσαι ἱστορίαι κεῖνται ἐν ταῖς ἤδη προλε-
χθεῖσιν, μάλιστα δὲ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνοδίαις τοῖς δι' ἐπῶν
εἰρημέναις.

Λ Ο Γ Ο Σ ΡΝΑ.

Ε Ι Σ Ε Μ Α Υ Τ Ο Ν.

Ed. Lips.
p. 244.

Βεελφεγῶρ σέβοντες,
Οὐ τὸν ὄντα δεσπότην.

Βεελφεγῶρ θεὸς ἐστὶν Μωαβιτῶν καὶ Ἀμμαιτιῶν, ᾧ
ὁ λαὸς Ἰσραὴλ πορνεύσας ἐτελέσθη.

Κεῖται ἐν τῷ ιβ' λόγῳ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ρ Ν Β.

p. 182.

Π Ρ Ο Σ Τ Η Ν Ψ Υ Χ Η Ν .

Θέλεις τὰ Γύγῳ σοι
 Τοῦ λυδίου γενέσθαι ;
 Καὶ δακτύλῳ τυραννεῖν
 Τὴν σφενδόνην ἐλίτσων
 Κρύπτουσαν εἰ κρύπταιτο ,
 Φαίνουσαν εἰ φαίνοιτο ;

Πλάτων ὁ φιλόσοφος ἐν ταῖς πολιτείαις , ἔστι δὲ οὕτως αὐτοῦ πραγματεία λεγομένη , εἰσφέρει τινὰ μῦθον λέγει δὲ ὅτι Γύγης τίς ἦν ποιμὴν περὶ τὴν Λυδίαν· οὗτος ποιμαίνων ἐν ὄρει τὰ πρόβατα , περιέτυχε σπηλαίῳ τινί , καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ εὔρεν ἵππον χαλκοῦν , ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἵππῳ ἦν ἄνθρωπος νεκρὸς δακτύλιον χρυσοῦν περικείμενος , οὗ δακτυλίου ἡ κεφαλὴ στρεπτή ἦν καὶ ἐστρέφετο , ἦν τινα κεφαλὴν καλεῖ σφενδόνην ὁ Φεῖος Γρηγόριος· ἔλαβεν οὖν φησὶν ὁ Γύγης τὸν δακτύλιον καὶ ἐξῆλθεν· καὶ ἡνίκα μὲν ἐν τάξει ὁ δακτύλιος , ἐωρᾶτο ὑπὸ πάντων· ἡνίκα δὲ τὴν σφενδόνην ἔσραφεν τοῦ δακτυλίου , ἀφανὴς ἐγένετο πᾶσιν· ὁ μὲν οὖν Πλάτων τοῦτον εἰσφέρει τὸν μῦθον αἰνιττόμενος , ὡς ὁ δίκαιος ἀνὴρ καὶ τοῦ Γύγῳ λάβῃ τὸν δακτύλιον , ἵνα μὴ ὀραῖται ὑπὸ τινος , οὐδὲ οὕτως ὠφείλει ἀδικεῖν· δεῖ γὰρ τὸ καλὸν δι' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἐπιτηδεύεσθαι , καὶ μὴ δι' ἄλλους τινάς· ἔχων οὖν τοῦτον τὸν δακτύλιον ὁ Γύγης ἐλθὼν ἐπὶ τὰ βασιλεία τῶν Λυδῶν , καὶ ἀντιστρέψας τὴν σφενδόνην , ἐγένετο ἀφανὴς , καὶ εἰσελθὼν ἀπέκτεινε τὸν βασιλέα· ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἄλλως ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Γύγην ,

ἔτι κατ' ὀπιτροπήν τῆς διασπίτης ἀπέκτεινε τὸν Κανθαύ-
λην, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ.

Θέλεις τὰ Μίδεώ σοι,
Τοῦ πλουσίου θανόντος,
ᾧ χρυσὸς ἦν τὰ πάντα,
Χρυσῶν φέροντα λιμὸν
Εὐχῆς δίκην ἀμέτρου;

Κεῖται ἐν τῷ ριθ' λόγῳ.

Λίχμην θέλεις τινάσσειν
Πνέων ἀρπῖόν τι;
Καὶ στέμματ' ἐξ ἀγώνων,
Θηροκτόνον τε κάρτος;

Λέγουσι τὸν Ἄρεα τῶν πολέμων ἔφορον εἶναι, καὶ ὄρ-
γὴν πνέοντα· οὕτως γὰρ φησὶ περὶ αὐτοῦ Ὀμηρος, Ἄρες
Ἄρες βροτολαιγέ. Θηροκτόνον δὲ τὸν Ἡρακλέα φησὶν· οὗ-
τος γὰρ διαφόρους λέγεται θῆρας ἐλέσαι.

Κεῖται ἐν τῷ β' λόγῳ.

Τὸ δ' ἔσθος ἢ καμήλων
Τρίχες νόμῳ δικαίων,
Ἡ καὶ θέρος, παλαιᾶς
Γυμνώσεως κάλυμμα.

Τὸν Ἰωάννην περιβεβλησθαι τὸ ἔνδυμα λέγουσιν εἰ θεο-
λόγοι ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν
ὄσφυν αὐτοῦ ἔχειν· ἡ παλαιὰ δὲ γύμνωσις ἐστὶν ἡ κατὰ
τὸν Ἀδάμ.

Λ Ο Γ Ο Σ Π Ν Γ .

Π Ε Ρ Ι Π Α Ρ Θ Ε Ν Ι Α Σ .

d. Lips.
299.

25. Ἀδάμ ἐν παραδείσῳ Μωσῆς ἐν ὄρει Σινᾶ ,
 24. Λειτουργῶν Ζαχαρίας ὁ πάτηρ τοῦ προδρόμου.
 Τὴν παρθενίαν φησὶν ἐν εὐθείαις ἐτίμων καιροῖς , ὁ μὲν
 Ἀδάμ ἐν παραδείσῳ πρὸ τοῦ κτισθῆναι τὴν Εὐάν , μᾶλ-
 λον δὲ πρὸ τοῦ μετασχεῖν τοῦ ζύλου τῆς γνώσεως , Μωϋ-
 σῆς δὲ ἐν ὄρει Σινᾶ τὸν λαὸν καθαργίζων καὶ συνουσίας
 ἀπειργῶν , καὶ Ζαχαρίας ἐν τῇ ναῷ λειτουργῶν .
33. Καλῶς ἐδεύεις , παρθένε , εἰς ὄρος ἀποσώζου ,
 34. Μὴ πρὸς Σόδομα βλέψης , μὴ σῆλη παγῆς ἀλός .
 Κεῖται ἡ παρῶσα ἱστορία ἐν τῷ α΄ καὶ β΄ λόγῳ .
47. Ἐπεσεν ἑωσφόρος , ἀλλ' εὐρανοὺς ἀγγέλων .
 48. Ἰούδας ἦν προδότης , οἱ δ' ἕνδεκα λαμπτήρες .
 Κεῖνται ἐν τῷ β΄ καὶ γ΄ λόγῳ αἱ ἱστορίαι .
81. Ἀφ' ἧς πείραν καὶ Χριστῷ προσήγαγεν ὁ πειράζων
 82. Λίθους αἰτῶν εἰς ἄρτους πεινῶντα μετατρέφαι .
 Κεῖται ἡ κατὰ τὸν πειρασμὸν ἱστορία ἐν τῷ β΄ καὶ
 γ΄ λόγῳ .
85. Οὐκ ἐκλείψει σοι καμψάκης ἐλαίου πισευούση ,
 86. Κόραξ σε θρέψει , καθάπερ Ἠλίαν ἐν ἐρήμῳ .
 Κεῖται ὁμοίως ἡ ἱστορία ἐν τῇ β΄ καὶ γ΄ λόγῳ .
87. Ὅραξ Θέκλαν ἐκ πυρὸς καὶ θηρίων φυγοῦσαν .
 Κεῖται ὁμοίως ἐκ τῇ β΄ καὶ γ΄ λόγῳ .
88. Παῦλον μέγαν πεινῶντα , καὶ ῥιγῶντα προδύμῳς .
 Κεῖται ὁμοίως ἐν τῇ β΄ καὶ γ΄ λόγῳ .

ΑΛΛΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

Πασῶν μὲν τῶν ἔκωθεν ἱστοριῶν, ὧν ἐν ταῖς ῥητορικαῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ Θεὸς ἐμνημόνευσε Γρηγόριος, τούτων αὖτις ἐν ταῖς ἐμμέτρως εἰρημέναις αὐτῇ μνήαν ἐποιήσατο καὶ πλείονων ἀσυγκρίτως, ὅπως τινὲς εἰσὶν ὀλίγα ἱστορία ἐν ταῖς ῥητορικαῖς ἐμφερόμεναι, ὧν οὐκ ἐμνημόνευσεν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἐπῶν· καλὸν δὲ καὶ ταύτας ἐλομισάμεθα παραθέσθαι, ὅπως ἂν μηδὲν τῶν παντελῶς αὐτῇ λελεγμένων ἀδίκον εἴη ταῖς τῆδε τῇ βίβλῳ φιλοπένης ἐντυγχάνουσιν.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ ΕΜΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΡΗΤΟΡΙΚΟΙΣ ΛΟΓΟΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΙΣ ΟΥ ΜΕΜΝΗΤΑΙ.

α. Περὶ τῆς τῶν μάγων θυτικῆς προγνώσεως.

Μάγοι διὰ τῶν θυσιῶν ἔλεγον τὰς προγνώσεις, διὰ τῆς ἥπατοσκοπίας· θύοντες γὰρ καὶ ἀνατέμνοντες, τινὰ σημεῖα ἐθεώρουν ἐν ταῖς τομίαις καὶ ἐν ταῖς ἥπασιν καὶ ἐν ταῖς ἄλλοις, δι' ὧν ἔλεγον τὰ συμβησόμενα· γένος δὲ Μήδων οἱ μάγοι ἐξ ὧν οἱ ἥπατοσκόποι ἐξῆλθον.

β. Περὶ τῆς τῶν Χαλδαίων ἀστρολογίας.

Οἱ Χαλδαῖαι, ὧν ἐστὶν πρῶτος ὁ Ζαρούτρης, καὶ μετ' αὐτὸν Ὅσανης, ἐπέστησαν τῇ οὐρανίᾳ κινήσει, καὶ εἶπον ὡς τῇ ταιᾶδε κινήσει τῶν οὐρανίων τὰ περὶ τοὺς τικτομένους συμβαίνει· ἀφ' ὧν Χαλδαίων ἔμαθον Ἕλληνας τὴν ἀστρολογίαν, καὶ τοὺς γεννωμένους ἤρξαντο ὑπὸ τῆν τῶν ἀστρῶν κίνησιν ἀναφέρειν.

γ. Περὶ τῶν Θρακῶν καὶ Ὀρφέως.

Πρῶτοι πάντων ἀνδρώπων Θράκες ἤρξαντο θρησκευεῖν καὶ θεραπεύειν θεόν, καὶ τελετὰς τελεῖν, καὶ μυστήρια συγκροτεῖν, ἐξ ὧν Θρακῶν ἤκουσε τὸ θρησκευεῖν ἢ περὶ τὸ θεῖον εὐσέβεια· πρῶτος δὲ πάντων Θρακῶν Ὀρφεὺς λέγεται εἰσηγήσασθαι τὰς τελετὰς κατὰ τὸν τρόπον τῶν τελετῶν· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ Ὀρφεὺς ὁ λεγόμενος διὰ τῆς λύρας θελεῖν καὶ τὰ ἄψυχα, καὶ ἐξημεροῦν τὰ ἄγρια διὰ τῶν κρουμάτων τῆς λύρας.

δ. Περὶ τοῦ λυδίου ἄρματος.

Ἔστιν αὕτη παροιμία ἐπὶ τῶν ἐρίζειν ἐσελόντων καὶ μὴ δυναμένων ἐφικέσθαι· ἐστὶ δὲ ἡ παροιμία παρὰ λυδίων ἄρμα θεῖ· παρῆκται δὲ ἡ παροιμία ἀπὸ τῶν λυδίων ἄρμάτων ὡς ταχυτάτων ὄντων καὶ μὴ δυναμένων φθασθῆναι· ἄλλοι δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ Πέλοπος ἄρματος ἤκουσεν ἡ παροιμία· τινὲς γὰρ λέγουσιν ὅτι Πέλοψ λυδῖος ἦν καὶ οὐχὶ φρυγῶν· τῷ οὖν ἰδίῳ ἄρματι ἐνίκησεν τὸν Οἰνομάχου, καὶ ἐκ τότε ἡ παροιμία πορῆλθεν, παρὰ λυδίων ἄρμα θεῖ.

ε. Περὶ Ὀρέστου καὶ Πυλάδου.

Ὀρέστης οὗτος ἐστὶν υἱὸς Ἀγαμέμνονος, φιλίαν δὲ τῆσιν αὐτῆν ἔσχεν πρὸς τὸν Πυλάδην, καὶ Πυλάδης πρὸς τὸν Ὀρέστην, ὥστε καὶ ἀποθανόντος Πυλάδου συγκατελεθεῖν τὸν Ὀρέστην μέχρις ἄθου.

ς. Περὶ τῆς λαβυρίνθου.

Ἐν Κρήτῃ τῇ νήσῳ ἐστὶν ὄρος ἐν ᾧ σπήλαιον ἀντραῶδες καὶ οὐσκόλον περὶ τὴν κάθεδον, καὶ δυσχερὲς περὶ τὴν ἀνοδόν, ἐν ᾧ λέγεται ὁ Μινώταυρος ἐμβληθῆναι· ἐπεὶ οὖν δυσχερὲς τὸ ἐκβῆναι τοῦ λαβυρίνθου, νῦν ὁ θεῖος Γρηγόριος ἔλαβεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἀφύκτων λόγων· ὧν εὐθεῖς ἐθύ-

νατο ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πάντως ἠλίσκετο· ἐπιφέρει γὰρ καὶ τὰς ἄρκυς· εἶδος δὲ ἐστὶν δικτύου παχυσχεῖνου, ὃ ἴστασι πρὸς Σήραν ἄρκων ἢ ἐλάφων ἢ κατὰ τῶν ἰσχυροτέρων ζώων.

ζ. Περὶ τῶν Σκεδάσου θυγατέρων.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν τῇ πελοποννησιακῇ πολέμῳ μετὰ τὸ κατὰ κράτος νικῆσαι τοὺς Ἀθηναίους, ἠβουλήθησαν καὶ τοὺς ἰδίους συμμάχους πολεμῆσαι, καὶ ὀρμήσαντες κατὰ Θηβαίων, πρὶν προσεγγίσει πολεμῆσαι τῇ πόλει, γευόμενοι ἐν Λεύκτραις, πόλις δὲ Θηβαίων αὕτη, συμβαλόντες ἠττήθησαν, Ἐπαμινώνδου στρατηγοῦ Θηβῶν εὐδοκιμήσαντες· τὸ δὲ πάθος ταῖς Λακεδαιμονίαις γέγονεν ἐν Λεύκτραις ἐξ αἰτίας τιαυτῆς· Σκέδασος ἐν Λεύκτραις ὧν εἶχε τρεῖς θυγατέρας· τινὲς δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πάλαι παρ' αὐταῖς ἐπιξενωθέντες, μίξει τὰς κόρας ἐνύβρισαν· φοβηθέντες οὖν εἰ Λακεδαιμόνιοι μὴπως δημοσιεύσωσι τῇ ἰδίῳ πατρὶ τὴν ἀσέλγειαν, ἀναιροῦσιν αὐτάς· ἐπανελθὼν οὖν ἐν τῇ οἰκίᾳ πόλει τοῖς Λεύκτραις ὁ Σκέδασος, καὶ μαθὼν τὸ γεγονός καταγράσατο πᾶσι ταῖς Λακεδαιμονίαις παρ' αὐτὸν τὸν τάφον τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἀτυχῆσαι· διὸ καὶ ἡ ἀτυχία ἔφθασεν ἐν Λεύκτραις τοὺς Λακεδαιμονίους.

η. Περὶ τῶν πυθαγορικῶν κυάμων.

Πυθαγόραιο γένος φιλοσόφων ἐκ Πυθαγόρου τοῦ σαμίου· οὗτοι δι' αἰνίγματος τὰ τῆς φιλοσοφίας ἐμάνθανον δόγματα· παρεδίδοτο δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ τοῦτο τὸ αἶνιγμα, κυάμους μὴ ἐσθίειν, τοῦτ' ἐστὶ μὴ προδιδόντας τὸ δίκαιον θεωροδοκῆσθαι χρήμασιν· εἰ γὰρ Ἀσθῆνησι πάλαι δικασταὶ αὐτὴ ψήφων κυάμοις ἐχρῶντο πρὸς κατάκρισιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις· φησὶν οὖν ἐκ τῶν κυάμων τῶν ἐκ τοῦ δικαστηρίου μηθὲν ἐσθίειν.

Σ. Περὶ Σκηπίωνος καὶ Ἐπαμινώνδου.

Ὁ Ἐπαμινώνδας Σηβαῖος ἦν τὸ γένος, μέγιστος στρατηγός, στρατηγήσας ἐν τῇ λευκτρικῇ πολέμῳ, μαθητὴς γενόμενος Φιλολάου τοῦ πυθαγορείου· οὗτος πολέμων ἐνεκρατεύετο πάνυ καὶ ἀπὸ βροχημάτων καὶ ἀπὸ ἀφροδυσίων καὶ πάσης ἠδυπαθείας· διὸ καὶ μέγιστα κατὰ Λακεδαιμονίων ἔστησε τρόπαια· ὁ δὲ Σκηπίων καὶ αὐτὸς στρατηγός Ῥωμαίων ὅμοιος κατὰ τὴν θίαιταν τὸ ἦθος τῇ Ἐπαμινώνδῳ· ἠρίστευσε δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸς Καρχηδόνιους πολέμοις, ὅς ἐκ τῆς νίκης τοῦ ἔθνους τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβεν, καὶ ἐκλήθη Σκηπίων ἀφρικανός· Ἀφρὰ δὲ αἱ Καρχηδόνιοι λέγονται.

ι. Περὶ Ἀντισθένης.

Οὗτος Ἀντισθένης κυνικός ἦν φιλόσοφος, ὃς τυφθεὶς καὶ πηλγείς τὸ πρόσωπον, λαβὼν χαρτίου καὶ ἐγγράψας εἰς τὸν τύψαντα, ἐκόλλησεν εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ οὕτως περιεπάτει.

ια. Περὶ τοῦ ἐν Ῥώμῃ φιλοσόφου.

Πολιμουμένης τῆς Ῥώμης ὑπὸ βαρβάρων, ἐπὶ . . . (1) τοῦ βασιλέως, φιλόσοφος τις στὰς ὄλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὸν ἥλιον προσήξατο, καὶ ἔπεσεν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφλεξεν τοὺς βαρβάρους καὶ αὐτὸν τὸν φιλόσοφον.

ιβ. Περὶ τοῦ ποτιδαιώτου.

Ποτίδαια πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Θράκῃ κειμένη· ἐν ταύτῃ φιλόσοφος ἦν· οὗτος ἐν χειμερινῇ καιρῇ παννύχιος, τοῦτ' ἐστὶν ὄλην τὴν νύκτα, εὐχόμενος τσοῦτον φησὶ μετάρσιος γέγονε τὴν ψυχὴν, ὥστε μὴ αἰσθάνεσθαι τοῦ κρυοῦς τοῦ

(1) Etiam in Nonno edito desideratur imperatoris romani nomen.

χειμῶνος· ἔγασιν δὲ λέγει τὸ ἐκστῆναι τὸν φιλόσοφον ἐαυ-
τοῦ, καὶ ὡς εἶπεν μετόρσειον γενέσθαι τὴν ψυχὴν.

ιγ. Περὶ τοῦ τρισπέριου.

Λέγεται ὁ Ἡρακλῆς διὰ τριῶν ἐσπέριον κολῶσθαι καὶ
τεγθῆναι· ταιῦτα γὰρ τινὰ μυθεύουσιν περὶ αὐτοῦ· ὁμοίως
δὲ φασὶν τοῦτον αὐτὸν Ἡρακλῆα ἐν μιᾷ νυκτὶ πάσαις ταῖς
Θεστίαις θυγατράσι μιγῆναι καὶ παιδοποιῆσαι πάσας ἐξ αὐ-
τοῦ· ὥστε διὰ ταῦτα καὶ θεοποιῆσαι αὐτὸν, καὶ τοῦτο τρις-
καιδέκατον ἄξιον ὀνομάσαι· αἱ δὲ Θεστίαι θυγατέρες πεν-
τήκοντα ὑπῆρχον.

ιδ. Περὶ τοῦ ἱμάντος Ἀναξαγέρου.

Desideratur historia haec in codice.

ιε. Περὶ τῆς Ἐχέτου καὶ Φαλάριδος ἀπανθρωπίας.

Ἐχέτος τῆς Ἠπείρου τύραννος ὑπῆρχεν· οὗτος ὁμότατος
ὢν, ἐπενόει παντοίας τιμωρίας καὶ κολαστήρια· πρὸς τοῦ-
τον εἰ θέλοντες ἀφειδῶς κολάσαι διέπεμπον, ὡς Ὀμηρος πε-
ρὶ αὐτοῦ δι' ἐπῶν φησὶν, εἰς Ἐχέτον βασιλῆα βροτῶν δη-
λήμονα πάντων· ὁ δὲ Φάλαρις ταιῦτος τίς ἐστιν, καὶ οὗ-
τος καινοτέρων κολαστηρίων γέγονεν εὐρέτης· ἦν δὲ τὸ γέ-
νος σικελιώτης· οὗτος Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ χαριζόμενος ἔν-
τι ὁμοτάτῳ καὶ τιμωρητικῷ, ἐπενόησεν βοῦν χαλκῶν ἐν ᾧ
ἔδει βάλλειν τοὺς κολαζομένους καὶ πῦρ ἀνακαίεσθαι, ἵνα
φησὶν ἔνθεν ἔντες καὶ καιόμενοι καὶ βοῶντες διατρεχούσης
τῆς φωνῆς διὰ τοῦ στόματος τοῦ ταύρου, δόξῃ ὁ ταῦρος
μυκηθμὸν ἀποτελεῖν καιόμενος· τούτου δὲ τοῦ Φαλάριδος τὸ
ἀπάνθρωπον θεασάμενος ὁ Διονύσιος, αὐτὸν τοῦτον ἐνέβα-
λεν εἰς τὸν βόυν, καὶ καύσας ἀπέκτεινεν.

ισ. Περὶ τῆς Ἰλίδος κυνέης.

Ὀμηρος ὁ πειπητὴς εἰσφέρει τὸν Δία ἀρασίαν τινὰ καὶ

ἀφανείαν ἐμπειήσαντα περὶ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε μὴ ἐρᾶσθαι· λέγει μυθικώτερον, ὅτι τὴν κυνέα τοῦ Ἄδου περιέβαλεν αὐτοῖς ὥστε μὴ ἐρᾶσθαι· ἡ δὲ κυνέα περικεφαλαία ἐστὶ τοῦ Ἄδου, τοῦτ' ἐστὶν τοῦ Πλούτωνος· λέγει δὲ καὶ κυνέαν νέφος εἶναι τί ἐν ᾧ κρύπτονται οἱ θεοὶ, φησὶν, ἀπ' ἀλλήλων.

ιζ. Περὶ Ξάνθου καὶ Χαλκίδος.

Item haec historia deest in codice.

ιη. Περὶ τοῦ Παλαμῆδους.

Οὗτος ὁ Παλαμῆδης εὐβοεὺς ὢν τὸ γένος, Εὐβοια δὲ νῆσος ἀπάντικρυ τῆς Ἀττικῆς ἐστὶν, λέγεται πρῶτος ἐφευρεῖν τὸ ἀριθμεῖν καὶ ταβλίζειν καὶ πολλαῖς ἄλλαις κεχρησθαι μεθοδῖαις· οὗτος δὲ ὁ Παλαμῆδης εἷς ἐστὶν τῶν στρατευσαμένων κατὰ τὸν Ἴλιον, ἀπέθανεν δὲ ἐν Τροίᾳ κατ' ἐπιβουλήν Ὀδυσσεώς· Ὀδυσσεῖα γὰρ ἔσχεν ἐχθρὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τοῦ Ἀγαμέμνονος προτρεψαμένου τὸν Ὀδυσσεῖα ἐπὶ τὴν Τροίαν ἔξοδον, μὴ Σέλιον ἀπελθεῖν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ μανίαν προσποιησάμενος καὶ βαλὼν ὄνον καὶ δῆθεν ἀροτριῶν ἐμμανίας προσποιήσει, ὁ Παλαμῆδης ἤλεγξεν δὲ οὕτως, τὸν Τηλέμαχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ προσεὶς πρὸ τοῦ ἀρότρου· εἶτα φθάσας ὁ Ὀδυσσεὺς περὶ τὸ παιδίον ἐπῆρεν τὸ ἀρότρον, ἵνα μὴ πλῆξῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐγνώσθη ὅτι νησάλιός ἐστιν· ταύτην οὖν τὴν μῆνιν μνησίων ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ Τροίᾳ, παιεῖ πλαστὴν ἐπιστολήν ὡς ἀπὸ Πριάμου πρὸς Παλαμῆδην περὶ προδοσίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὑποτίθησιν ἐν τῇ τοῦ Παλαμῆδους σκιυῆ· ὕστερον κατηγορίας γενομένης κατὰ Παλαμῆδους ὡς προδότου, κύρέθη ἡ ἐπιστολή, καὶ τέθνηκεν ὑπὸ Ἀγαμέμνονος καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων.

β. Περὶ τοῦ Σρισκυεύειν.

Ὁρφεὺς λέγεται ἄρᾳ ἀπὸ γένους· αὐτὸς Σισλεγίσιος τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, ἐδίδαξεν πῶς τὸ καὶ θεῖ τιμῶν τοὺς θεούς· τοῦτο οὖν τὸ τιμῶν θεούς, ἐνάλισε Σρισκυεύειν· παρ-
 ἴχεται δὲ ἀπὸ τοῦ εἰσενεῖ Σειδορκεύειν, τοῦτέστι θεῶν ἔργων·
 τὸ δὲ μυῖσθαι εἴρηται, ἢ παρὰ τὸ μυστήρια καὶ ἀπέρ-
 ῖητα τελείσθαι, ἢ διὰ τὸ μυσῶντα τὰς αἰσθήσεις καὶ ἐπέ-
 κεινα γινόμενος πάσης σωματικῆς φαντασίας, καὶ οὕτως
 εἰσδεχομένους τὰς θείας ἐλλάμψεις.

γ. Περὶ τῆς ὄνειρομαντείας.

Τελμισσὸς πόλις ἐστὶν Λυκίας, αὕτη δὲ παλαιστάτη πό-
 λις· ἦν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Κρείσου· οὗτοι λέγον-
 ται πρῶτοι τοὺς ὄνειρους εὔρειν καὶ διακρίνειν καὶ τὰ τέ-
 ρατα· ἔλεγον γὰρ εἰ γέγονεν τί παράδοξον, ὅτι τότε ση-
 μαίνει, καὶ πάντως ὡς ἂν εἶπεν συνέβαινεν ἐξέρχεσθαι.

δ. Περὶ τῆς οἰκιστικῆς Ξενοκράτους.

Λέγονται πᾶσαν τὴν οἰκιστικὴν εἰ Φρύγες εὔρειν· τῆς
 δὲ οἰκιστικῆς τὸ μὲν ἐστὶν ὄρνεοσκοπικόν, ὅπερ ἐξηῦρον Φρύ-
 γες, τὸ δὲ οἰκοσκοπικόν, τὸ δὲ ἐνόδιον, τὸ δὲ χειροσκο-
 πικόν, τὸ δὲ παλματικόν· ὄρνεοσκοπικόν οὖν ἐστὶν, ὅτ' ἂν
 πετομένου τοῦδε ἢ τοῦδε τοῦ ὄρνιθος, ἢ ἔμπρὸς ἢ ὀπίσω ἢ
 δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, εἶπομεν ὅτι τότε σημαίνει· λέγεται δὲ
 πρῶτος αὐτὴν ἐξευρηκέναι Τελεγόνος· οἰκοσκοπικόν δὲ ἐστὶν
 ὅτ' ἂν τὰ ἐν τῷ αἰκῆ συμβαίνοντα ἐξηγήσῃται καὶ εἶπῃ ὅτι
 τότε σημαίνει, ἐπειδὴ ἐν τῇ στέγῃ ἐφάνη γάλη ἢ ὄφις ἢ
 μῦς, ἢ ἐκαινώθη ἔλαιον ἢ μέλι, ἢ οἶνος, ἢ ἄλλο τί, τότε
 σημαίνει· ταῦτα δὲ συνεγράψατο Ξενοκράτης· ἐνόδιον δὲ ἐσ-
 τίν, ὅτ' ἂν ἐξηγήσῃται τὰ ἐν τῇ ἐσθῆ ὑπαντῶντα, ὅτι εἰάν
 σοι ὑπαντήσῃ τις τότε βαστάζων, τότε συμβήσεται· εἰάν

ὁ δαίνα, τὸδε· ἐὰν ἀλώπει συναντήσης ἢ θερμάδι ἢ κόρακι ἢ ἐπαίρη ζώῳ, τὰδε συρβαίνει, ἔπερ ὁ Πόλλης συνεγράφατο· χειροσκοπίον δὲ ἐστὶν ἔτ' ἂν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν καὶ τῶν ρυτίθων εἴπωμεν ἔτι τὸδε αὐτὸν σημαίνει, ἢ ὅτι γαρμῆ, ἢ παιδοποιεῖ, ἢ τί τειεύτεν, ἔπερ Ἔλενος συνεγράφατο· παλματικὸν δὲ ἐστὶν τὸ διὰ τῆς πάλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον· οἷον ἐπόλθη ὁ θεξίος ὀφθαλμὸς τὸδε σημαίνει, ἢ ὄμμα, ἢ μῆρος, ὃ συνεγράφατο Ποσειδώνιος καὶ ἄλλα πελλαί.

κβ. Περὶ δουλοσπόρων Σκυθῶν καὶ μαστιγίων.

Τῶν νομάδων Σκυθῶν μέρος τί ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Σκυθίας πλανώμενον ἐπὶ ληστεία· εἶασαν δὲ τοὺς οἰκέτας αὐτῶν μετὰ τῶν γυναικῶν τυρεῦεν τὸ γάλα, τοὺς δὲ οἰκέτας αὐτῶν ἐξετέφλουν αἱ Σκύθαι, καὶ αὐτως παρέιχον αὐταῖς τυρεῦειν· χρόνου οὖν ἐγγενομένου, καὶ τῶν Σκυθῶν τῶν ἐξελεθόντων μὴ ὑποστρεφόντων, αἱ γυναῖκες φοιτῶσι παρὰ ταῖς ἐκτυφλωθεῖσι δούλοις, καὶ συγγίνονται παῖδες ἀντὶ τῶν ἐξελεθόντων Σκυθῶν· ἦσαν δὲ δούλοι κατὰ τὸ σπέρμα· αἱ οὖν πάλαι ἐξελεθόντες Σκύθαι ὑποστρέψαντες εὗρον τοὺς ἐκ τῶν δούλων γεννηθέντας ἰβήσαντας καὶ ἐναντικουμένους αὐτοὺς αὐταῖς, καὶ γενομένου πολέμου μεταξὺ τῶν δουλοσπόρων καὶ τῶν ἐπανελθόντων Σκυθῶν, ἠτῶνται πάνυ αἱ ἐπανελθόντες· ταῦταις οὖν ἠττηθεῖσιν εἰς τίς συνεβούλευσεν μὴ ὄπλοις αὐταῖς πολεμῆσαι ἀλλὰ διὰ μαστίγος· τὸ γὰρ δι' ὄπλων φησὶ πολεμῆσαι τινὰς ὡς ἀπὸ ἴσων πρὸς ἴσους ἐστὶν ὁ πόλεμος, τὸ δὲ διὰ μαστίγων αὐταῖς ἐπέλθειν ὡς ἀπὸ δεσποτῶν εἰς δούλους ἐστὶν· αἱ οὖν δουλοσπόροι θεασάμενοι τοὺς Σκύθας μετὰ τῶν μαστίγων ὑπέκυψαν ὡς ἰδίαις δεσποταῖς, καὶ αὐτως κατελύθη ὁ πόλεμος.

κγ. Περὶ τῶν Θετταλικῶν ἵππων.

Πᾶσα πόλις κατ' ἐξαιρέτην τί ἔσχεν ἰδιώμα, εἴην ἡ Θετταλικῶν χώρα ἔσχεν τοὺς ἵππους, ἢ τῶν Ἀθηναίων τὰ μέταλλα τοῦ ἀργυρίου, ἢ Ἰνδία τὴν χρυσεΐδα ψάμμην, ὡς καὶ ἡ Λακεδαιμονίων κύνες θηρευτικούς, ἐνθεν καὶ αἱ λακωνικαὶ κύνες, καὶ γυναῖκας ἀνδρείους καὶ ἀπτοίτους· ἔσχεν δὲ καὶ ἡ Σικελία τὴν Ἀρέθουσαν πηγὴν, ἧς ἐρασσεῖς ὁ Ἄλφιος ποταμὸς, διαδύς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν πηγὴν ἀνεδόδη.

κδ. Περὶ Πλάτωνος ἐν λόγοις πόλεως.

Πλάτων ὁ φιλόσοφος συνεγράψατο σύνταγμα, ὅπερ πολιτείαν ἐπέγραψεν· ἐν τούτῃ τῇ συντάγματι λέγει ὅποιαν δεῖ γενέσθαι πόλιν, καὶ ἐκ πόσων ἀνδρῶν συγκειμένην, καὶ ποίαις ἔθεσι καὶ τρόποις πολιτευομένην· αὕτη δὲ αὐτῷ ἡ πόλις λόγῳ μόνον συνέστη, ἔργῳ δὲ οὔτε συνέστη οὔτε ἐπολιτεύσατο· ἐν ἐκείνῃ οὖν τῷ συντάγματι λέγει τοῦτο τὸ ρησίδιον, ὅτι ὑποκείσθωσαν ἡμῖν αἱ πολίται ἴν' ἴδωμεν αὐτῶν κινουμένην τὴν ἐπίνοιαν.

κε. Περὶ τοῦ ὁ Φάνης καὶ ὁ Ἡρι καὶ ὁ Παῖος.

Ἐν ταῖς ὀρφικαῖς ποιήμασιν εἰσηνέχθη τὰ ὄνο ταῦτα ποιήματα μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν, ὧν τὸν μὲν Φάνητα εἰσφέρει αἰδοῖον ἔχοντα ὀπίσω περὶ τὴν πυγὴν· λέγουσι δὲ αὐτὸν ἔφορον εἶναι τῆς ζωογόνου δυνάμεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἡρι καὶ Παῖον λέγουσιν ἑτέρας ἐφόρους δυνάμεως εἶναι· περὶ δὲ τοῦ ὁ πάντας καταπίνων θεοῦ, οὗ λέγει περὶ Ἡρι καὶ Παίου, ἀλλὰ περὶ τοῦ Κρόνου· λέγεται γὰρ οὗς ἔτεκεν υἱοὺς, πάλιν καταπιεῖν καὶ ἐμῆσαι οὗς ἤδη κατέπιεν· λέγεται γὰρ λίθον καταπιεῖν ἀντὶ τοῦ Διὸς, καὶ τοῦ λίθου κατελθόντος, ἐμῆσαι πάντας.

κς. Περὶ Ὀκεανοῦ καὶ Θέτους.

Τούτου εισφέρουσι τὸν μῦθον εἰ ποιεῖται ὅτι Ὀκεανὸς πατὴρ ἐστὶ πάντων τῶν θεῶν, ἡ δὲ Θέτους μήτηρ ἀνδρῶν γυναικὸν δὲ ὁ Ὀκεανὸς καὶ ἡ Θέτους, καὶ ὅτι πάλαι διέστησαν ἀπ' ἀλλήλων, διὰ δὲ δυσωπήσεως τῆς Ἥρας γίνεται πάλιν συνάφεια αὐτῶν καὶ φιλία· ὁ δὲ μῦθος, φησὶν, αἰνιττεται, ὅτι ὁ Ὀκεανὸς μὲν ἐστὶν ἡ ὑγρὰ φύσις· ἡ δὲ Θέτους ἡ ξηρὰ, τούτέστιν ἡ γῆ· καὶ ὅτι πάλαι τῆς ὑγρᾶς φύσεως μὴ συγγινόμενης τῇ γῆ, οὐδὲν ἐξωγονεῖτο, καὶ ἀπόλλυτο πάντα· εἶτα ἡ Ἥρα ὡς ἔφορος οὔσα τῆς συζεύξεως, καταλλάττει τὰ δύο σοιχεῖα, καὶ γίνεται λοιπὸν ζωογονία.

κζ. Περὶ τοῦ πολέμου τῶν θεῶν.

Ἀθηνᾶ μὲν καὶ Ἥρα φροντίζουσαι τῶν Ἑλλήνων ἐπολέμουν πρὸς Ἀφροδίτην καὶ Ἄρεα φροντίζοντας τῶν Τρώων· εἴποις δὲ πολέμους καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν γιγάντων πρὸς τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν Τιτάνων πρὸς Διόνυσον.

κη. Περὶ τοῦ τῶν Αἰθιοπίων ἀρίστου.

Ὅμηρος φησὶν ὅτι ὁ Ζεὺς ἀπῆλθεν ἐν τῇ Αἰθιοπία ἐπ' ἀριστον· εἰ γὰρ Αἰθιοπες ἀριστοποιήσαντες ἐκάλεσαν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς σὺν αὐτῷ· τὸ δὲ ἀριστον τῶν Αἰθιοπίων καὶ ἡ δίαιτα αὕτη, Συσία ἦν γινόμενη τῇ Διὶ·
 Π. α. 423. τὰ δὲ ἔπη εἰσὶν ταῦτα· Ζεὺς γὰρ εἰς Ὀκεανὸν μετ' ἀμύνονας Αἰθιοπίης - χθιζὸς ἔβη μετὰ θαῖτα, θεῶν δ' ἅμα πάντες ἔποντο.

κθ. Περὶ Ζωπύρου.

Δάρειος ὁ Περσῶν βασιλεὺς πολιωρκῶν τὴν Βαβυλώνα ἐπὶ χρόνον πολὺν, καὶ δυσπερθεῖτου εὐσης αὐτῆς, καὶ σχάλλοντας ἐπὶ πολὺν καιρὸν, Ζώπυρός τις ἀνδρεῖος τὴν ψυχὴν, ὡς ἔδειξεν τὸ πρᾶγμα, καὶ σὺν ἀδοξος παρὰ τῇ Δα-

μάρι, μηχανᾶται ταίονδε κόψας ἑαυτοῦ τὴν ρίνα καὶ τὰ ὤτια, καὶ μάστιξιν ἑαυτῷ ξάνας δεινῶς, αὐτομελεῖ δὴθεν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὡς θειὰ πεπονθὼς παρὰ τοῦ Δαρείου· εἶτα ἀπελθεῖν, προσποιεῖται εὐνοίαν ταῖς Βαβυλωνίαις στρατηγήσαι ὑπὲρ Βαβυλωνίων καὶ ἀνελεῖν πολλοὺς τοῦ Δαρείου· συνθεῖς δὲ σύνθημα μετὰ τοῦ Δαρείου ἡμέραν ὀρισμένην ἐν ἧ δεῖ αὐτὸν προσβαλεῖν τῇ Βαβυλῶνι, ἐν ταύτῃ κείθει τοὺς Βαβυλωνίους λαβεῖν τὰς κλεῖς τῶν πυλῶν· εἶτα λαβῶν ἠναίξεν καὶ εἰσήγαγεν τοὺς Πέρσας, καὶ εὕτως ἐχειρίσθη ἡ Βαβυλῶν· ταῦτα δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ γ' τῶν ἱστοριῶν φησί.

λ. Περὶ τοῦ ἐταίρου καὶ τοῦ προπίνειν.

Ὁ Πλάτων καὶ πάντες οἱ φιλόσοφοι τοὺς γνησίους ἐραστὰς τῶν λόγων, ἐταίρους καλοῦσιν οἷον φίλους· ὁ εὖν Ἰουλιανὸς ὡς δῆθεν φιλοσοφήσας, οὐκ ἀπαυθαδιάζετο τῇ βασιλείᾳ, ἀλλ' ἐμιμῆτο δῆθεν Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἐταίρους πάντας καλῶν, καὶ πολὺ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς συνουσίαις ἦν· τὸ δὲ προπίνειν τοῦτο ἐστίν· πάντες οἱ ἀρχαῖοι βασιλεῖς ἐπιτελοῦντες ἐορτὴν πάνδημον, ἐν φιάλαις ἢ χρυσαῖς ἢ ἀργυραῖς κερνῶντες ἐδέχοντο μὲν παρὰ τοῦ ἀνοχόου αὐτοῖ, ἀπέπινόν δε μικρὸν ἐκ τῆς κύλικος ὡς συμβόλου ὄντος τούτου φιλίας πολλῆς, καὶ τότε παρῆχεν ὧ ἂν ἐβούλετο χαριζόμενος καὶ τὴν κύλικα, καὶ ἐκαλεῖτο μὲν αὐτὸ τοῦτο προπίνειν· ἡ δὲ ἡμέρα, φιλοτήσια· τὸ δὲ λαρυγγίζειν μίμησις ἐστίν φωνῆς ὅτ' ἂν τις ἐπιτερπόμενος οἷς λέγει ἐπιβήσει τῇ φωνῇ καὶ στενῶ αὐτήν, ὥστε δοκεῖν ἐν τῷ λαρυγγίῳ παρακατέχεσθαι.

λα. Περὶ Ἡρακλῆς μαίνεται καὶ Μεγάρη.

Μεγάρη οὕτω καλουμένη Κρέοντος τοῦ Θηβῶν βασιλέως

Συγάτηρ ἐγαμήθη τῇ Ἡρακλεΐ, καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐ-
τῆς· ἡ δὲ Ἥρα ἀπεχθῶς ἔχουσα πρὸς τὸν Ἡρακλέα διὰ
πολλὰ, ἐνέβαλεν αὐτῇ μανίαν, καὶ μανεῖς ἀπέκτεινεν τὰ
τέκνα αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς Μεγάρης.

λβ. Περὶ τῶν κεκομμένων καὶ διεσπασμένων Θεῶν.

Αὕτη δεκεῖ εἶναι περὶ τῶν Τιτάνων καὶ Διονύσου ἡ ἱστο-
ρία· ἔστι δὲ ταυτὴ· Περσεφόνη γεννᾷ τὸν Ζαγκραῖον Διό-
νυσον ἐκ τοῦ Διὸς συλλαβεῦσα αὐτὸν· τοῦτον γεννηθέντα αἱ
Τίτάνες, δαιμονίων δὲ τάξεις, φθονήσαντες τῇ Διονύσῳ οἷς
ἐκ Διὸς ἔχοντα τὴν γέννησιν, διασπαράσσουσιν αὐτὸν· ἄλ-
λαι δὲ φασὶν ὅτι κατ' ὑπόθεσιν τῆς Ἥρας διεσπάσθη ὑπὸ
τῶν Τιτάνων ὁ Διόνυσος· καὶ περὶ μὲν τῶν διεσπασμένων
Θεῶν αὕτη καὶ περὶ τοῦ Διονύσου· περὶ δὲ τῶν κεκομμένων
οὐδὲ μία τίς φαίνεται ἡμῖν ἱστορία ἢ περὶ τῶν γιγάντων·
αὐτοὶ γὰρ πολεμῆν θέλοντες τῆς Θεοῦς, αἱ Θεοὶ ἀντιστρα-
τευσάμενοι ἐπολέμησαν καὶ ἔκοψαν αὐτοὺς, ὕπερον τοῦ Διὸς
καὶ τὸν κεραυνὸν αὐτοῖς ἐκπέμφαντες.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΩΝ Ο ΘΕΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΦΥΣΙΟΛΟΓΗΣΕΝ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΜΜΕΤΡΩΣ ΑΥΤῷ ΕΙΡΗΜΕΝΟΙΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΣΟΜΕΝΟΥ ΣΤΙΧΟΥ.

Ed. Billii
carm. I.

498.

499.

500.

501.

Λυτὰρ ἐγὼ, εἰ καὶ με κακὴ κάλυψε μέλαινα
Καὶ δυσφερόν προπάραιθεν ἰὸν χέεν ἐχθρὸς ἐμῆιο,
Σηπία ὡς ἐμέωσα κατ' ὕδατος, ἀλλὰ καὶ ἔμπης,
Τόσσον ἔτ' εἰσορώω καὶ δέρισμαί εἶσσαν ἄριστα.

Σηπία γένος ἐστὶν τῶν ἐναλίω· ἔχει δὲ φυσικὴν μελα-
νίαν· ὡσπερ οὖν καὶ αἱ ὄφεις, ἄλλη μὲν τῶν ὄφρων ἐστὶν
ἀναιρετική, τῆς δὲ σηπίας οὖν ἐστὶ μόνον δὲ κατ' ὕδα-
τος χρομένη, τὸ περὶ αὐτὴν ὕδωρ θελοῦ· ταύτην μὲν οὖν

ἐπίκουρον φυσικὴν κέντηται τὴν μελανίαν, ὡς εἰ τὴν ἀσπίδα τῶν ἀμυντηρίων βελῶν ἀποτριπτικὴν ἐν πλείω· καὶ γὰρ αὐτὴ ταῖς ἀλιευτικαῖς ἀγρίαις, ἐνυγλιωμένη, καὶ τῶν θαλάμων ὥσπερ βιαίως ἀφελκόμενη, τὴν μελανίαν ἐμῆ, τσαυτὴν ἔχουσα τὴν ἐνέργειαν, ὡς τὸ περὶ αὐτὴν ἅπαν ὕδωρ διαχλῦσαι, τῶν δὲ θερευτῶν ἐκ τοῦ συγκληῦσθαι τὸ εἰ αὐτῆς ὕδωρ, ἔπει τὸ θήρατρον ἐμβάλλειν ἀπεικόντων, αὐτὴ διὰ τῆς μελανίας τῶν ἀγρευόντων ἀποδιδράσκει.

Οἷσιν ἄθνη ἐδάρασσας ἐμὸν κέαρ εἴτε με πικρῆς 560.

Τινύμενος κακίης εἴτ' ἀλγέσιν, ὡς ἔτε πῶλλον 561.

Παντοίοισι δρόμοισι καὶ ἠλιβάτοιςι θαμάζων. 562.

Πῶλους ἔθος ἐστὶν ταῖς σοφαῖς τὰ πολλὰ, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ θεωρητικῇ γραφῇ τὰς ἠριόκους καλεῖν· οὗτοι δὲ φυσικὸν ἔχουσι στῆνος· ὁ μὲν γὰρ ἵππος ὥσπερ δύναμιν ἔχει φυσικὴν, οὕτω καὶ πραότητα, τῆς εὐγενείας ὑπογράφων εἰκόνα, τὸ γὰρ εὐγενὲς εὐτροπον δηλονότι· πῶλοι δὲ, τοῦτ' ἐστὶν ἡμίονοι, συγκεχυμένην ἔχουσι τὴν γέννησιν· ἵππων γὰρ καὶ ὄνων ἐξεγένοντο· πᾶν οὖν δυσγενὲς, δηλονότι καὶ δύστροπον· φυσικὴν οὖν ἔχοντες, οἷς ἔφημεν, τῆς ἀθεμίτου, μᾶλλον δὲ παραφουῶς γεννήσεως τὴν ἀταξίαν, λακτίζουσι καὶ σπαράσσουσι τὸν ἐπιβάτην ὑποπτύοντες, καὶ τὸν ἐπιβάτην ἀπωθούμενοι, τὰ πολλὰ προσκαταρρήσσοντες· πολλῇ δὲ βία κρατούμενοι, παντοίοις δρόμοις καὶ ἠλιβάτοις ἀνοδίαις θαμάζονται, ῥοπάλαις μαστιζόμενοι, καὶ πικροτέροις ἀγόμενοι τρόποις· τισούτων ἐστὶν ὁ φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος· αἱ πειρασμὰ ταῖς μὲν διὰ κακίαν, ταῖς δὲ δοκιμῇ τῆς ἀρετῆς ἐπαγόμενοι, πολυτρόπως θεοῦ συγχωρήσει ἢ καὶ παροράσει.

Ξεῖνην τερπωλὴν οἴην ἔχον, ὡς ἔπε πηγὴν 610.

611. Διψαλήν ψυχρὴν ἔλαφος σχεδὸν ἄνδρας ἀρίστους.

Τὴν ἔλαφον ἐπὶ τὰς πηγὰς ὑδάτων ἐπιπεσεῖν ὁ Θεῖος ἔφη Δαβὶδ· αὕτη δὲ φυσικὸν οὐκ ἔχει τὸ πρὸς τὰς πηγὰς ἐπείγασθαι, τοῦ δὲ σβέσαι τὴν δίψαν χάριν ἐπιτρέχει· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐρήμοις διαιτωμένη, τῶν ἰσβόλων ἐρπετῶν τὴν γαστέρα πληροῖ, καὶ τῇ δίψει συγκαίεται· ψυχρὸν δὲ πηγὴν καταλαβοῦσα, τῆς ἐνδομύχου καύσεως παρηγορεῖται· φησὶν οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος ὅτι παικίλων πειρασμῶν καὶ πασῶν ὑπ' ἐκκαύμασι τοῖς ἀναπεπλησμένοις ὡς ταῖς ἐλάφοις τὸ ψυχρὸν, οὕτω δὴ καὶ τούτοις ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὁ συνδυασμὸς γένοιτ' ἂν παρηγόρησις.

Corin. II.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

Τὸν βροτὸν, ἔνπερ ἔτευξεν ἐσὺ Σηήτερα κόσμου,

Ῥίζαν ἐμὴν, καὶ σπέρμα πολυσχιδῆος βίότιο

Ἄνδιχα μοιρήσας μεγάλη ζωαρκεῖ χειρὶ

Πλευρὴν ἐκ λαγόνων μούνην ἔλε τὴν ῥα γυναῖκα

Δειμάμενος, καὶ φίλτρον ἐνὶ πραπίδεσσι κεράσσας

Ἄμφοτέρας, ἐφέηκεν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρεσθαι,

Οὐ πᾶσ' οὐδ' ἐπὶ πάντας, ὄρον δ' ἐπέθηκε πασσοῖσι,

Τὸν ῥα γάμον καλέουσιν, ὄλης ἀμέτροιο χαλιόν.

Τὸν ἐπ' ἀλλήλαις πόσον, τοῦ τε ἀνδρὸς φημὶ καὶ τῆς γυναικὸς, φυσικῶς ἐντεθεῖσθαι φησὶν ὁ Θεολόγος ἀρχῆθεν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ταιούτου, ὥστε καὶ μὴ βουλομένοις αὐταῖς, ὁμῶς ἐξ ἐμφύτου κινήσεως ἀλλεπαλλήλαις ἐπείγασθαι· οὐκ ἐπὶ πᾶσι δὲ φησὶ τούτ' ἔσιν, οὕτε πρὸς ἐκάστην τῶν Σηλυτέρων τοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὴν ἔφεσιν, οὐδὲ πάλιν τῆς γυναικὸς ἐπὶ πᾶσι ταῖς ἄρρεσιν, ὀροθέσιον δὲ θέμενος ὅπερ ἐστὶν κατὰ συζυγίαν, τὸν κτηνώδη κατ' ἀγέλης ὧδε τρόπον ἀποτρέπει· καὶ ταῖς μὲν ἄλλαις κτήνεσιν ἀφραδέουσιν ἐπαλλήλαις τὸ μαινέσθαι παρέσχευεν ἢ φύσις ἀγεληθὲν· ἀν-

Φράσεις δὲ κατὰ συζυγίαν· καὶ ται φυσικῶς ἑπίθετος ἔγκλι-
 μένος ἀφροθεύεται· καὶ τὸ μὲν φρίσθαι πρὸς συνουσίαν φυ-
 σικῶς ἔγκειται πᾶσι, τὸ δὲ μὴ κεχρηῆσθαι ταῖς ἐρμῶσι ἀλλ'
 ἐγκρατεῖν φύσει καὶ βιάζεσθαι, μόνης ἐστὶν ἀρετῆς καὶ
 τῶν ὑπὲρ φύσιν πολιτευομένων.

Εἰ δ' ἐτέον φρίνιξι πόθεν νόμος ὑφικόμεισι 241.

Πηγνυμένους θήλυν τὲ καὶ ἄρρένα εἶαρος ὄφρ 242.

Ἐρυσκόμων παλάμησι βρύειν βοτρυώδεα καρπὸν. 243.

Τὸ μὲν ἐμφυλλίζεσθαι φυσικὸν οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἀλ-
 λων φυτῶν· καὶ γὰρ παρ' ἐτέρων ἐμφυλλίζόμενα καὶ τὸν αἰ-
 κείον ἀποσώζει βλαστὸν, καὶ τὸν παρ' ἐτέρου δείκνυσιν ἐν
 ἑαυτῷ μεμερισμένως· ὁ δὲ φρίνιξ εὐχ εὖτως, ἀλλ' ἐκ τοῦ
 συγγενεῦς ἐμφυλλίζεσθαι φυσικὸν ἔχων τὸ μὴ δίχα τοῦ ἄρ-
 ρένου τὸν καρπὸν ἀποτίκτειν· αἱ γὰρ φυτικόμεαι ταῖς ἰδίαις
 χερσὶν κατὰ τινα τόπον τῆς τοῦ φυτοῦ κεράνιδος διανεί-
 γοντες ἀπόμειραν εἰσβάλλουσιν ἄρρένος, ὥσπερ δὲ τὸ φυ-
 τὸν καταγάστριον ὑποδεχόμενον σπέρμα, κἀντεῦθεν ἐγκλι-
 μωνοῦν τὸν ἔγκαρπον τοκετὸν, ὄφριον εὐκαίρως ἀποδίδωσι.

Εἰ δὲ καὶ ἐκ θυάδων λιθάκων λίθος εἰς ἓν ἰούσης 244.

Τίκτεται, ὡς ἐπέουσι λίθων ἐπίσφορες ἄνδρες, 245.

*Ἔστι καὶ ἀψύχισι γάμος καὶ δεσμὸς ἔρωτος. 246.

Ὁ μὲν λίθος ἀψυχος ἐστὶ δηλαδὴ καὶ ἀναίσθητος, εὖ-
 τε μίαν πρὸς τὰ ψυχικά τε καὶ αἰσθητὰ καιωνίαν κεκτη-
 μένος· πολλὴ δὲ τις ἐν ταῖς λίθαις διαφορά, κατ' εἶδος φη-
 μι καὶ ἀφῆν· αἱ μὲν γὰρ ἄλλων εἰσὶν εὐχρῶτεροι καὶ σκλη-
 ρότεροι, καὶ μείζους ἢ ἐλάττονες, πάντες ὁμοίως δὲ λίθαι·
 τούτων γένος ἐστὶν φυσικὸν ἢ κατ' αἰσθησιν, ἢ οὐκ εἶδ'
 ὅτι καὶ λέγειν ἐχρήν κινούμενον ἔρωτος· καὶ γὰρ σὺν ἀλλή-

λοις ἀποτιθέμενοι λίθαικες δύο, τρίτον ἀπογεννώσιν, ὡσπερ τὴν ζωτικὴν ἐκμιμούμενοι φύσιν.

555. Οὐχ ὡς δὴ φερέαιεν ὑπ' ἄχθει ὀστρακίεντι

556. Ἐλκευσαν μεγερώς ὑγρὸν δέμας ἔχουσι νοιθροῖς.

Φερέαικος ἐστὶν ἡ χελώνη, τὸ μὲν σῶμα διυγρὸν ἔχουσα καὶ ἀπαλώτερον, ὀστρακῶδες γε μὴν τὸ σκηνάδιον· ἔχει μὲν οὖν ἐπικείμενον βάρος τῷ τρυφερῷ σώματι, καὶ φυσικῶς συνεξευγμένον· ὅθεν καὶ νοιθρότερον βαδίζει φυσικῶς ἐμποδιζομένη· ὅπερ οὖν ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τεύμπαιον ἐπὶ τῆς χελώνης ἐστὶν ἰδεῖν· ἡ μὲν γὰρ ἐλαφρα λέγεται ψυχὴ, τὸ δὲ σῶμα μολιβδος καταβαρῦσα· πειράται γοῦν φυσικῶς κατέλκειν τὴν ἐλαφρὰν τὸ βαρύτερον· ἔχει δὲ δύναμιν ἢ ψυχὴ ἢ κατὰ φύσιν ἀνθεφέλκειν τὸ σῶμα· τὸ μὲν γὰρ ἀναίσθητον κατ' ἑαυτὸ θεωρούμενον, ἡ δὲ λογικὴ τὲ καὶ νεερά τινὰ τρόπον καὶ τοῦ σώματος θέσπεινα· διὸ καὶ ποτὲ κατέλκομένη πάσχει τὸ παρὰ φύσιν· ἡ δὲ χελώνη φυσικὸν ἔχει τὸ κρατεῖσθαι, ὡσπερ ἐποχὴν τινὰ τὸ περικείμενον ἐνδεδυμένη σκηνάδιον· καὶ βαδίζει μὲν τὸ ἕην καὶ κινεῖσθαι, νοιθρά δὲ τῇ φυσικῇ τοῦ βάρους ἀνάγκη· ὅπερ οὖν φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος πάσχευσιν αἱ γάμψη προσμιλεῦντες, βαδίζουσιν μὲν ἐφέλοντες πρὸς θεόν, νοιθρότερον δὲ τὸ περικεῖσθαι τὴν γαμήλιον ἀχθειθόνα· τοῦτο γὰρ ἀποδείξαι σκοπὸς τῇ θεολόγῳ, τῇ κατὰ τὴν χελώνην ὑποδείγματι.

558. Οὐδ' ὡς ἀμφίβιοισι νόμος καὶ χέρσων ἔχουσιν

559. Καὶ μαλακῶς ναίουσαν ἐν ὕδασι νυκτὶ καὶ ἡῖ.

Ἀμφίβιον ἐστὶν ἅπαν ἐνυθρόχερσων, ὡς αἱ πηθητικαὶ βάρταραι καὶ παγκῶραι λοξοδρομοῦντες, ὅσα τε βιοῖ τῆς μαλακῶς ὕδασι καὶ τῇ ξηρᾷ διακινούμενα· καὶ γὰρ ὡσπερ εἰ-

οὐκ ἄ μὴ χωρὶς αἶν τε ζῆν ὕδατος, αὐτῆς δ' ὕπερ ἐν ὕδα-
σι ζῆν τῶν ἀμυχάνων· εὐτω δὴ κατ' ἀμφὶ ζῆν ἴδιαι νό-
μος εἰσὶν ἄπερ, νόμος δὲ γενικῶς διατρέχων, φύσις ἐστὶν
δηλονότι· καὶ τούτους δὲ τοὺς γιγχαμηκότας ἀπεικάζει Γρη-
γόριος ὁ πανάριστος, πῆ μὲν ταῖς μαλακωτέροις τοῦ γά-
μου τρόποις ἐντετικώτας· πῆ δὲ τοὺς κατ' ἀρετὴν τραχυ-
τάτου βίου τῆ στενρόντητι προσανέχοντας, τῆ πρὸς ἀρετὴν
ἐπιπλάστῳ σχήματι μερομενέους.

Ἄσπίδος οὐ μέγα τύμμα δίδωσι δέ γ' αὐτίκα πότμη

Ἵπναλέῳ, καὶ τερπνὸς ἀποπνεύουσιν ὄλεθρος.

Carm. III.

291.

292.

Τῶν ἐχιδναίων γενῶν ἰσβόλων ἀσπίς μικρὸν μὲν κατ-
άπτεται τύπτουσα, τσαύτην δὲ τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ὡς
ἡδονὴν ἠγείσθαι τὸν ὄλεθρον· ὡσπερ οὖν αἱ ψυριῶντες ἡδο-
νὴν ἐκ τοῦ πάθους κινζόμενοι περιποιοῦνται, τοῦ χειμοῦ κα-
τὰ τοῦ σώματος ἐπιφάνειαν καὶ τοῦ αἵματος ἐπιτρέχον-
τος, εὐτω δὴ καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς ἀσπίδος τυπτομένοις αἷμα
κατακάρδιον ἐπιτρέχει σὺν μελανίᾳ· τῆ μὲν οὖν ξέσει τοῦ
σώματος, καὶ τῆ τῶν φυσικῶν πόρων κινήσει, τὴν ἡδονὴν
προσγίνεσθαι, ἀναμφίβηλον· ἐφέλκεται δὲ τὸν ὕπνον θαλ-
πόμενον καὶ τὸ σῶμα· καὶ γὰρ αἱ μεθύοντες, ὕπνη βαθεῖ
καταφέρονται ὑπὸ τῆς τοῦ οἴνου θερμότητος συγκαίόμενοι,
καὶ μικρὸν ἀνανήφοντες ἀμέλει τῷ ψυχρῷ προσανέχουσιν
ὑδατι τὴν προσγινόμενὴν παραμυθεύμενοι δίψαν, οὐκ οἴνο-
ποσίᾳ τὸ λοιπὸν ἀλλ' ὕδροποσίᾳ· τσαύτη μὲν ἐκ φύσεως
τῆ θηρίῳ καυστικὴ πρόσσεσι δύναμις, ὡς ἅμα τῆ τυ-
πτήσῃ τὸ κατακάρδιον αἷμα διαθερμᾶναι, καὶ πρὸς ὕπνον
ἐφελκύσασθαι, καὶ τερπνὸν ταῖς ἀποψύχουσιν ἀποποιῆσαι
τὸν ὄλεθρον· εὐτω μὲν οὖν, φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος, μι-
κρὰν ἡδονὴν τῆ ψυχῇ τὸ θεκεῖν ἐνδέμενος ὁ θαίμων, ἢ τινὰ

τῶν εὐτελῶν φροντίδα βιωτικὴν, τερπνῶς ἐν ὕπνῳ τῇ ῥα-
 θυμῷ καταφρονεῖει.

526. Ὡς δ' ὄρνυ φόνικα φάτις θνήσκοντα νεάζειν
 527. Ἐν πυρὶ τικτόμενον πολλῶν ἐτέων μετὰ κύκλα,
 528. Γηραλέης κούης ζεῖνον γόνυ αὐτογένεσθλον,
 529. Ὡς αἶ γε θνήσκοντες αἰίζωσι τελέθουσιν.

Φήμη τίς ἐστὶν περὶ φόνικος ὄρνέου ὡς μένον ἐστὶν,
 ζεῦχος μὴ κεκτημένον· τοῦτο δὲ κατὰ χρόνον τινὰ (σχε)δὸν
 λέγουσι δὲ πεντακοσίων ἐτῶν, ἀποθνήσκειν τοῦτον τὸν τρό-
 πον· συλλέγει ξύλα θησαυρίζων εἰς ἓνα τόπον, ἐφ' οὗ ἀφ'
 ὕψους ροίζηδὸν καταφερόμενον ἀναδιδῶσι πῦρ, ὅθιν ἀναφλέ-
 γεται πυρκαϊά· θνήσκει δὲ φησὶ συγκαίόμενον, ἐκ τῆς κο-
 νίης δὲ πάλιν ἀναφέεται· τοῦτο δὲ μῦθος ἐστὶν γραυῶδης,
 ἑλληνικῆς ἀπήχημα τερατολογίας· οὐδὲ γὰρ τοῖς κατὰ τὸν
 Νῶε πτηνῶς ἢ κτήνεσι καὶ θηρίοις ἀπηρίθμηταί τι· δύο οὖο
 γὰρ ἢ ἐπτά ἐπτά πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν ἀπετέθη τῶν
 πάντων, ἄρσεν καὶ θήλυ· πᾶσα σὰρξ διεφόνησεν ἀπὸ τοῦ
 γεναμένου κατακλυσμοῦ, πλὴν τῶν ἐν τῇ κιβωτῇ· ὡς μῦ-
 θον εἶναι φάσμα τὸν περὶ τοῦ φονικόνος ὄρνέου λόγον· οὐ
 γὰρ ὡς ἀληθὲς ὁ θεολόγος τοῦτο παρεισάγει βέβαιον ἀπο-
 δεικνύς, ἀλλ' εἶναι φησὶ κατανομάζει· ταύτη δὲ τὸν κατὰ
 τοὺς παρθενεύοντας βίον ἐξεικονίζει· καὶ γὰρ ὡσπερ φησὶν
 ἐστὶ φήμη τὸν φόνικα νεάζειν τικτόμενον ἐν πυρὶ πολλῶν
 μετὰ κύκλους ἐνιαυτῶν, οὕτω δὴ καὶ εἰ βιοῦντες κατ' ἀρετὴν
 ἅπαντες ἀποθνήσκοντες τοῖς ἐν κόσμῳ βιωτικῶς, ἀθάνατοι
 γίνονται, τῇ πέθῃ τοῦ δεσπότης Χριστοῦ περιπελούμενοι.

Μηδὲ τέρη ζωῆ βαλέην ἐγενήδα σάρκα

Ἴπ τε καὶ ἰαμένην περ, ὅμως κατὰ νῆα πέθησεν.

Φησὶν ὁ πάνσοφος τὰ θεῖα Γρηγόριος ἔτι δεσμός ἐστὶν

ἡ σὰρξ ἦται τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ταῖς κατὰ θεὸν πα-
λιτυμέναις· ἐκ παραγώγου δὲ ταῦτα φησὶ καὶ . . . ἐν θα-
λάσῃ ἐν καλεύσειν εχινπίδα, μικρὰ, μὲν καὶ λίαν εὐτε-
λέστατος, ἢ κατὰ τῆς ῥάχης ἐστίεν προσίδρυται, καὶ μά-
λα βραχὺν φορτίδι δὲ περιτωγγάνων οὗτος μυριαγώγη σιλπι-
ραῖς ἀνέμοις ἐλαυνομένη τῇ σνάφῃ πρῶσπῆγγουσι τὸ κατὰ
τῆς ῥάχης ἐστέεν· ταύτην δὲ διεμποδίζει καίπερ φορτῆς ἐλ-
κομένην, μὴ συγχαρῶν προβαίνειν περαιτέρω, καὶ ταῖς ἀσπί-
τείς περ ὕδασι ἐπιπλέουσαν· τῶσαύτην δύναμιν εὐτελέστα-
τος ὢν ἐκ φύσεως ἔλαχεν· εἶον ἐστίν, ὁ θαυμάσιος φησὶ
θεολόγος, τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα, καὶ μικρὰ φροντίς εἶ-
ναι θεοῦ καὶ τῶν εὐτελεῶν, ὅμως ἐπέχει τὸν ἰσχυρὸν καὶ
ταχύτατον πλοῦν, καὶ τῆς ψυχῆς τὸν κατὰ θεὸν ὄρον
παρεμποδίζει.

Ἦ φύσι παμμητέρα, σὰ δ' οὐκ ἐμὰ θαύματα λέξω, 554.

Ὅσσα καὶ ἐν χέρσασιν καὶ ἐν πελάγεσσιν ἔδηκας. 555.

Τὴν φύσιν ὁ θεολόγος Γρηγόριος πάντων μητέρα φησὶ,
καὶ γὰρ ἐστίν πάντων γενέτις· πᾶν γὰρ ὃ πέφυκε τῶν ὄν-
των φύσις ἐστίν, ὃ δὲ μὴ φύσις ἀνύπαρκτον δηλονότι· τὰ
σὰ δὲ θαύματα φησὶν ὡς φύσι μήτηρ ἀπάντων διηγήσομαι,
ἴσα καὶ ἐν θαλάσῃ ἐποίησας καὶ ἐν τῇ γῆ.

Πυθάνου μ' ὡς πετέροσσα τρυγῶν τρυγόνος φιλίου 556.

Χηρωθεῖς ὁμόλεκτρον ἐὼν ποθέουσα σάοφρων, 557.

Οὐδέχεται ποσὶν ἄλλον εἴης καθύπερθε καλιῆς. 558.

Ὅρνεον ἢ τρυγῶν τῶν καθαρῶν προσαγορευομένη, σω-
φροσύνην δὲ φυσικὴν ἔχει καὶ πολὺν τὸν εἰς τὸν ὁμόζυγον
πόθον· αὕτη μὲν ἐκ παρθενίας αὐτῆς ἄρρει * συνάπτεται * cod. ὄρνη.
καὶ τῇ πρὸς αὐτὸ τέρπεται γάμῳ, τούτῳ μόνῳ προσανε-
χόμενη, δεύτερον οὐκ ἐπιδεχομένη· καὶ ζῶντι μὲν τὴν πρὸς

τὸν ἀρίαντον κίτην διαφυλάττει, θνήσκουσι δὲ καὶ θηριώ-
 μένη τῆς αὐτῆς ἔχεται φίλιας, οὐκ ἐπιδέχεται γὰρ ἕτερον
 ὄρνιν ὑπεράνω τῆς καλιᾶς, τὸν ἐκ παρθενίας ἐμῆζυγον ἐπι-
 ποθεῦσα, μὴ παρόντος δὲ συμπάσχουσα τρόπον, καὶ εἰς
 αἴσθησιν ἐρχομένη πλανᾶται, στάσιν ἀνά τὰς ἐρήμους οὐκ
 ἔχουσα, μέγχις ἀλλῇ καὶ αὐτῇ τῇ πένθει, μακρὰ βωῖσα
 σωφρόνως τῇ πόσει τοῦ ἀνδρὸς ἢ σοφῇ συνεφειρομένη.

540. Οὐδὲ μὲν εὐ λακέρυζα μελάγχρους, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ

541. Ζῶει κουριδίσιον πόσει τμηθεῖσα κορώνη,

542. Πάντα πόσιν συγέουσα ἐπὴν φίλον ὄρνιν ὀλέσση.

Ὅρνεν ἢ κορώνη μέλαν τῶν ἀκαθάρτων προσαγορευό-
 μένη, σωφροσύνην δὲ φυσικὴν ὡσπερ οὖν καὶ ἡ τρυγῶν κε-
 κτημένη αὐτῇ· ἐπειδὴν γὰρ τὸν προσφιλεῖ καὶ παρθενικὸν
 ὄρνιν ἀπόλεση, πάντα μισεῖ ἄρρενα ὄρνιν· φλύαρον δὲ ταύ-
 την ὁ θεολόγος φησὶν, εὐ τὸ προσφυῆς ἐνταῦθα καὶ φυσι-
 κῶς ὑποφαίνων· οἱ μὲν γὰρ κόρακες τὸ πολλὰ κράζειν ἄπαν-
 τες ἔχουσι πεφυκὸς, οἷς αὐτὸς ἀλλαχθεὶ τούτο δηλοῦν ὁ θεο-
 λόγος φησὶ, δεῖπνον ἔσθηκαν ἀμετροβοαῖς κοράκεσσιν· ἢ δὲ
 πενθεῦσα κορώνη καὶ ξένον παρὰ τοὺς ἐμογενεῖς ὄρνεις κυ-
 κῶσα, τούτου σεσημείωται τὸν τρόπον· τῶν μὲν γὰρ ἄλ-
 λων εὐτάκτως φωνεβολούντων, ἐξ ὧν ταῖς οἰουσκοπίαις πρόσ-
 εσιν οἰονίζεσθαι, μᾶλλον ἀνευδότης αὐτῇ καὶ οἷς ἐκ περι-
 στάσεως λεπτοτέρᾳ φωνῇ τὸ πένθος κατασημαίνει, μηδε-
 μίαν ἔχουσα στάσιν ἄσχετα περικράζουσα, πενθετικὸν ἀλα-
 λάζουσα, ταῖς ὑποσυρμέναις φωναῖς καὶ ταῖς ἐκ τόπων εἰς
 τόπους συνεχέσιν ἀμείψουσιν· οὕτω μὲν οὖν ἢ μελάγχρους
 ἀλλὰ σόφρων, τὸ πρὸς τὸν ἐμῆζυγον φίλτρῳ συνδιόλλυ-
 ται κορώνη.

543. Ἰχθυοὶ δ' εὐαλίαισι νόμος, παυραῖς μὲν ἀθέσμος

Ἄμφι γάρμους, πολλὰς δὲ σαφροσύνας τὴν μίμλε, 544.

Καὶ Θαλάμων, ἀλόχων τὴν δίκη δὲ τὴν γένεσθ' ἀνάσσει. 545.

Τοὺς Θαλασσίους ἰχθύας ὁ Σεῖος Γρηγόριος περὶ τὴν γαμικὴν ἄρεξιν φυσιολογῶν, τοὺς μὲν φησὶν ἀδεμίτους, τοὺς δὲ σαφροσύνης φροντίζοντας· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀγγελιδόν ἐπέρχονται τὸν αἴστρον φέροντες ἀσημάνταις, αἱ δὲ φροντίζουσι περὶ γυναικῶν, καὶ παστάδας τοῦτ' ἔστιν Θαλάμους, κατασκευάζουσι ἑαυτοῖς, καὶ ὡσπερ αἰδοῦμενοι προφανῶς ἀναιδεῖν ἐπιμιχθῆναι, κατὰ τοὺς Θαλάμους εἰσιόντες ταῖς ἰδίαις μόνον συγγίνονται γαμεταῖς ἐπ' ἀλλήλους τερπόμενοι καὶ ταῖς Θαλάμους προσκαρτεροῦντες καὶ μηδενὶ τῶν ἔξω μιγνύμενοι· δίκη δὲ φησὶν ὁ Σεῖος Θεολόγος παρ' αὐτοῖς βασιλεύει, καὶ γὰρ ταῖς περνεύουσι ἐν συμμίγνυνται· μάχονται δὲ καὶ περὶ Θαλάμων εἰκὸς, καὶ τοὺς ἀφρασίχ φύρδην ἐπιόντας ἀποτρέπουσι, φυσικὴν λαχόντες τὴν εἰς τοῦτο κατάστασιν.

Ἄλλοι δ' ἐν πλένεσσι ἐνὸς μογέουσι τόκοισιν, 546.

Ἄλλοι δ' εἰαρινῇ μούνη φιλότῃ γάννυται, 547.

Καὶ πλένες, μέτρον δὲ φύσις ἐπέδθηκε πόθεισι. 548.

Τῶν μὲν οὖν ἰχθύων εἰσὶν αἱ τινες ἅπαξ τίκτοντες ἀρκοῦνται, καὶ δευτέραις οὐκ ἐπιτρέχουσι συνουσίαις· ὡσπερ τῇ φύσει δουλεύοντες, καὶ τὸ πλέον παρὰ φύσιν ἠγούμενοι· μέτρον δὲ τούτοις τῶν πόθων ἢ φύσις ἐπέδθηκεν· αἱ δὲ πλείους τῶν ἰχθύων, κατὰ τὸν τοῦ ἔαρος καιρὸν ἐπιμαίνονται ταῖς γάμοις, τότε πρὸς συνουσίαν ὡσπερ ἐκ τῆς τῶν καιρῶν εὐκρασίας κινούμενοι, μένουσι δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἀφροδισιῶν ἄτερ, ὡς οὐκ ὄντως παρ' αὐτοῖς ἄρρενος ἢ θηλείας διατελοῦντες.

Καιρὸς δ' αὖ φιλότῃ ἐν ἡέθρῃ ἐστὶν ἅπασι 549.

560. Ἡερίαις, ἀλίαις τε, καὶ ὄσ᾿ ἐπὶ γαίαν ὀδεύει.
 561. Οὐδ' ἐκτὸς προχέουσιν ἔρου φύσιν, ἀλλὰ θένεται
 562. Ὅρια μαργαίνοντες ἐπὶν σφέας εἶαρ ἐγείρη.
 563. Καί ρ' εἰ μὲν μιγάθεσσιν ἐπαίσσουσι γάμοισι,
 564. Ταῖς δ' ἄλοχοί τε μέλουσι φίλοι, καὶ θεσμὸς ἔρωτος·
 565. Οἰστόκος δ' ἄλλοισιν ἐπάρκισ ἐπλετο μίξις.

Φησὶν ὁ Σεῖος Γρηγόρος ὅτι καιρὸς ἐστὶν ἐπιτήδειος πᾶσι ταῖς ἀερίαις καὶ ἐναλίαις καὶ ἐπιγείαις τοῦ γάμου καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους μίξεως· οὐδὲν δὲ τῶν ἔρων τῆς φύσεως ἐξωθεν διεκχέει, οὐδὲ παρὰ τὸ συγγενὲς ἀλλογενεῖ μίγνυται· ἔρος δὲ φύσεως ἐστὶν ἢ σπερματικὴ καταβολή τε καὶ δύναμις· οὐδὲν οὖν τῶν ἀπάντων παρὰ τὸν συγγενέστερον ἔρον τῆς φύσεως καταβάλλεται, θεσμῶνται τρόπον τινα πάντα, μαινόμενα μὲν εὐκαίρως, ἐπειδ' ἂν ὁ τοῦ ἔαρος καιρὸς διεγείρει, μετὰ τὸ τὴν φύσιν ἐξυπηρετήσασθαι δὲ ἐπεχόμενα· τὸ μὲν οὖν Σήλυ τῶν ἀρρένων ἐγκυμωνῆσαν ἀποτρέχει· τοῦ δὲ Σηλείως κατὰ γαστρὸς ἔχοντος, διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἀντιλαβόμενον, ἀποπηδᾷ τὸν ἀρρένα· οὗ καὶ τὴν γυναῖκα Σηλυτέρα εἰ σφοδρὴ προσηγέρευσαν· πασῶν γὰρ ἐν πάσῃ τῇ κτίσει Σηλείων μετὰ τὴν σπερματικὴν σύλληψιν οὐκ ἐπιδοχόμενων τὸ ἄρσεν, ἢ γυνὴ τοῦτο ποιεῖν οὐ παραιτεῖται, καὶ μετὰ τὸ συλλαβεῖν ἐπιδοχομένη τὸν υπερματιστὴν ἄρσεν· καὶ πᾶν μὲν ἄλλο τί τῶν γενῶν Σήλυ προσαγορεύεται, Σηλυτέρα δὲ ἢ γυνὴ τοῦτον ὡς ἔφη μὲν τὸν τρόπον, τοῦτ' ἐστὶν Σηλείας Σηλυκωτέρα· καὶ μὲν ται τῶν ἀερίων καὶ χθονίων καὶ θαλαττίων εἰσὶν ἃ ταῖς Σηλείαις ἀκρατῶς μίγθην ἐπιπηδῶσιν, αἷς δὲ φροντὶς ἐστὶ καὶ γαμικῶν θαλάμων καὶ προσφιλοῦν γαμετῶν· ἄλλοι δὲ πλὴν ἐνὸς οὐ μεχθεῦσι τοκετοῦ, τῇ φύσει τὸ πρόσφορον χαριζόμενοι, καὶ

αὐτῷ τοῦ δημιουργοῦ λόγῳ προσάγματι πιθαρχοῦντες, ὡς ἐπιτύθειν τὴν ἀκρατίαν παρὰ φύσιν εὐθελον ἰσικανίχθαι· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπάγει Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὡς φάσκον· εἰ δὲ καὶ ταῖς ἀνοήταις περὶ σωφροσύνης λόγος ἐστίν, καὶ ταύτης μέλει τούτοις, ὦ ἄνθρωπε, τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα τιμηθεὶς οὐ σωφρονῆς ζήσαιο, καὶ τῶν ἀνοήτων ὑπερέκεινα θελήσας παντὶ πῶθ' ὀφίλων.

Ἄλλοις αὐτομάτη σαρκὸς θέσις οὐχ ὑπ' ἔρωτος 568.

Θειοτέρου τὴν οὔτι σωφροσύνην καλέουσιν. 569.

Ἐμπυχοῦ μὴν γέρας ἐστὶ θεόσδοτον ὕβριος ἐκτός 570.

Ζῶειν, εὐδίσκοντά τ' ἔχειν νόον, ἢ δ' ἀτίνακτον. 571.

Ταῖς μὲν, φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀφ' ἑαυτῆς ἡ σὰρξ δέδεται, τῶν πρὸς συνουσίαν μηδεὸς λόγον παιουμένη· ταύτην δὲ σωφροσύνην οὐ λέγουσιν εἰ σοφοί· τὸ γὰρ παρὰ γνώμην ὥσπερ ἐξ ἀδυναμίας ἐγκρατεῖν ἠδονῆς, οὐκ ἂν κληθεῖη σωφροσύνη· τιμὴν δὲ καὶ δῶρον Θεῶν ὁ Θεολόγος καλεῖ τὸ ζῆν ὀποισοῦν χωρὶς ὕβριος, καὶ τοῦ πάθους ἡρεμῆν ἐν τούτῃ τῇ μέρει, καὶ τὸν νεῦν ἀσάλευτον ἔχειν· τὸ γὰρ μὴ πρὸς ἠδονῆς παρενοχλεῖσθαι, τὸν νεῦν ἀκλόνητον διαφυλάττει· σώφρονες μὲν οὐκ εἰσὶ τινὲς εἰ φυσικῶς, ἢ κατ' αἰτίαν τινὰ τῆς ἠδονῆς ἐξερημένοι· ζῶντες δὲ καδ' ὄν ἔφημεν τρόπον ἀτάραχοι, θεόθεν γέρας ἔχουσι τοῦτο.

Οὐδὲ πυρὸς μαλερῆιο διατρέχει κῦτε γαίης 579.

Σκαίρουσα χθαμαλῆισι ποσὶν τυτθὴ σαλαμάνδρη. 580.

Τῶν ἐρπιστικῶν γενῶν εὐτελέστατον ἡ σαλαμάνδρα· τσαύτην δὲ δύναμιν ἔχει φυσικὴν, ὡς πυρκαϊᾶν κατασβεννύειν· καὶ γὰρ φλογὸς ἰσχυρᾶς ἀναριπιζομένης, μέση διαλλωμένη, ταῖς εὐτελεστάταις ποσὶν ὥσπερ σκιρτῶσα, τὴν τσαύτην σβέννυσι φλόγα, φυσικὴν πρὸς τοῦτο δύναμιν κεκτημένη.

581. Ἰχθύς δ' ἔμπυρος ἐστὶ, καὶ οὐ πυρὶ θάμνατ' ἀπίστω

582. Ἐμπυρος, αἰθόμενος δὲ μέσης διαλάμπεται ἄλμης.

Ἔστιν ἐν Σαλάσση τις ἰχθύς ἔμπυρος· οὗτος γὰρ μέσῃ διατρέχει τὴν Σάλασσαν ἐπιπολάζων ταῖς ὕδασι βρίζηδόν· ὑφάπτεται δὲ βρίζουμένος, καὶ φλόγα πολλὴν ἀναριπίζει μέσος τῶν ὑδάτων· οὗτος μὲν οὖν ἐμπυρίζουμένος, οἴκεσεν γὰρ ἀναριπίζει τὴν φλόγα, οὕτε τῷ πυρὶ θαμάζεται συνφλεγόμενος, οὐδ' ὅποισιν λωβᾶται· μένει δὲ ζῶν καὶ ταῖς ἄλλαις ἰχθύσιν ὑφέρπων, καὶ τὸν βυθὸν διανηχόμενος συνδιαιτᾶται, φυσικὴν ἔχων τὸ πυρὸν οἴκεσεν ἀναγλέγειν, ὑπὸ δὲ τοῦ πανθαμάτερος πυρὸς μὴ διόλλυσθαι· μέσῃ δὲ τὴν Σάλασσαν διατρέγων, τὰ μὲν παρατυγχάνοντα κύματα διασχίζει, μένει δὲ λαμπόμενος καὶ ταῖς πολλαῖς ὕδασι μὴ σβεννύμενος, τῇ καυστικῇ τῆς φύσεως ἐπιθόσει τῶν Σαλαττίων κυμάτων ἐπικρατῶν.

583. Οὐδὲ λίθος μάγνησσα σιδήρεον ὄλμῶν ἀνέλκει.

Λίθος ἐστὶν ὁ μαγνήτης· οὗτος φυσικὴν ἔχει δύναμιν ὡς τὸν σιδήρεον ἀνειμᾶσθαι· καὶ γὰρ ὑπεράνω τιθέμενος σιδήρου, τοῦτον ἀνέλκει, κἂν ὄλμὸς τε ἦ, κἂν ὅτι τῶν βαρυτάτων καὶ μήκεσεν τιθέμενος ὁμοίως ἐφέλκεται τοῦτον, φυσικὴν εἰς τοῦτο δύναμιν κεκτημένος.

584. Οὐδ' ἀδάμας ἀδάμασος ὅθ' εὐ σέλας ἦκε σιδήρη.

Ὁ μὲν ἀδάμας λίθος ἐστὶν ἐξ αὐτῆς ὀθλιῶν τῆς προσουμίας τὸ τῆς φύσεως ἀνυπότακτον καὶ στερεόν· οὗτος δὲ σιδήρῳ τῷ πανθαμάτερι τυπτόμενος μᾶλλον αὐτὸν ἀντιτύπτει· καὶ γὰρ ὡς κηρὸς ὁ ἀδάμας ἐπιεσέρχεται· μολὶβδῶ δὲ τοῦναντίον θαμάζεται, θλάται γὰρ, ἐπειδὴν αὐτῇ προσραγῆ.

585. Θαινόμενος, ἄλλος δὲ σελάσσειται ὕδατι βαιῷ.

586. Ὑδατι μὲν σέλας ἦκεν ἀπρυγᾶσθη δ' ἀρ' ἐλαίῳ.

Ἐνταῦθα τυπτόμενος εἰς μέρος λόγου κίεται τῇ περὶ τοῦ ἀόλμαντος σίγῃ προσκείμενον ἢ οὐ ἄλλως . . . συντάξων ἀρχῶν ὑποφαίνει ἄλλως δὲ , φησὶ , σιλλύσασται ὕδατι μικρῇ λίθος , τοῦτ' ἔστιν ἄλλως· καὶ γὰρ ἐν ταῖς λίθαις γίνεσθαι ἔστιν ἔπερ ἀνάπτει φαντιζόμενον ὕδατι ἕπόσον γὰρ προσεγγίζει τῇ βείθρῃ νοτιζόμενον , τοσοῦτον καιόμενον ἀπὸ βάλλει τὴν λαμπρόνα , προσφαιών δὲ τῇ ἐλαίῳ σβέννυται· τὸ μὲν λίθον ἔντα σελαγίζοντα παρὰ φύσιν κεκτιμένως , τὸ δὲ τρέφειν τὸ πῖρ τῇ τοῦ ὕδατος φύσει καὶ τῇ ἐλαίῳ κατακαίμιζιν , ὑπὲρ φύσιν ἐπιδικνύμενος.

Ὅσσα δ' αὖ καὶ τοῖνδε παρτίτερα θαύματα ἔασιν 587.

Τίς κεν ἀριθμήσειεν , ἐπεὶ παρὰ πολλὰ ἀγορεύειν. 588.

Παίζει γὰρ λόγος αἰπὺς ἐν εἴθεσι παντοδαπαῖσι 589.

Κίρνας ὡς ἔθελει κόσμον ἐν ἔνθα καὶ ἔνθα. 590.

Παῦρα δ' ἀπὸ πλεόνων μυθήσασθαι ὦν τὰ μὲν αὐτὸς 591.

Ἐδρακον , ὦν δὲ βίβλαι , ὦν δ' οὐατα πίσιν ἔδωκαν 592.

Πολλῶν ὁ θεῖος Γρηγόριος φύσεις σκεψάμενος , καὶ τῇ λέγῃ προσθέμενος τοῦ δημιουργοῦ λόγου τὴν παμπόικιλον θαυμάζει τέχνην , ὥδε λέγων· ὅσα πάλιν καὶ τούτων πρότερα θαύματα εἰσὶν , τίς ἂν διηγῆσεται ; ἢ τίς ἐξαριθμήσεται ; ἐπειδὴ πάρεστι πολλὰ βουλομένοις ἱμῶν διηγῆσασθαι· παίζει γὰρ , τοῦτ' ἔστιν εὐδραμεῖ καὶ τέρπεται ταῖς ἑαυτοῦ κτίσμασιν ὁ ὑψηλὸς λόγος τοῦ θεοῦ , ἐν ταῖς παντοδαπαῖς μορφαῖς καὶ φύσεσιν διαχωρήσας τὸν κόσμον τὸν ἴδιον , ὡς ἠθέλησεν· πολλὰ δὲ , φησὶ , δυνάμενος διηγῆσασθαι , ἐκ πολλῶν ἐλίγα διαγορεύω , ὦν αὐτὸς μὲν αὐτόπτης ἐγενόμην , τὰ πολλὰ καὶ ὦν πίστωσιν ἔλαβον βεβαίαν βίβλαις ἐντυχῶν , καὶ δι' ἀκοῆς πληροφορηθεὶς ἀληθέστατα.

Οὐχ εἷς μὲν ποταμοῖσι κάτω ῥόος ἐστὶν ἅπασιν ; 595.

594. Εἷς δὲ νόμος πελάγεσσι ἐπ' ἵόνεσσι φέρεσθαι ;
 595. Εἷς δὲ πυρὸς φλογέοντες ἄνω θρόμος ἄλμασι κούραις ;
 596. Ἄλλ' ἔμπης ποταμὸς πικρὴν διανύχεται ἄλμην ,
 597. Καὶ ποταμὸς περ ἑὼν , οὐδ' ὕδατι μίσγεται ὕδαρ .
 598. Ναύται δ' ἐκ πελάγους γλυκερὸν ποτὸν ὑδρεύονται ,
 599. Νῆα ῥοῆι πελάοντες ἐπειγομένη ποτὶ γαῖαν .

Ὅρα μοι , φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος , ἔσση ἡ φύσις καὶ ἐν αὐτῇ βιάζεται ταῖς σραιχείαις τοὺς ἰδίους ἔρουσ ἀμείβουσα· ταῖς μὲν γὰρ ποταμοῖς εἰς τὸ πρανεὲς ὁ θρόμος ἐστίν· ῥεῖ γὰρ ἐπὶ τὸ κατωφερὲς ἢ τοῦ ὕδατος φύσις· ἀλλὰ καὶ ῥεῖθρον συνερχόμενον μίσγεται ῥεῖθρον ἀκρατὲς ἔν τῇ φύσει καὶ ἄστατον· ἡ δὲ θάλασσα ταῖς αἰγιαλοῖς ἀναβράζουσα τὸν σάλιν ἐπιθρίπτει , ὥσπερ ἐξ ὕψους κατὰ πραυοῦς ἐπὶ ταῖς αἰγιαλοῖς . . . σα· ὡς δὲ καὶ τοῦ πυρὸς ἡ φύσις ἀνατρέχει ταῖς κούραις πηδήμασιν· ἔσση γὰρ αἰθίζεταί , τοσούτο τὴν φλόγα ἀναριπίζει· καὶ τὸ μὲν πῦρ ἄνω πηδᾷ , ταῖς δὲ κάτω προσέρπει τὸ ὕδαρ κινούμενον εὐδιαχύται· ἀλλ' ἔρωις ὁ Ἄλφειος τῆς ἀρκαδικῆς ἀπερευγόμενος ποταμὸς πρὸς τὴν ἐν Σικελίᾳ πηγὴν , λέγω δὴ τὴν Ἀρέθουσαν , διὰ μέσης χωρεῖ τῆς θαλάσσης· τὸ δὲ ποτάμιον ὕδαρ εὐ συγκινοᾶται τῇ θαλάττῃ· ναύται δὲ γλυκὺν ποτὸν ὑδρεύονται τῆς θαλάσσης , ἐν μέσῃ ταῖς ἐπειγομέναις ἐπὶ τὴν γῆν ῥεύμασιν τοῦ Ἄλφειοῦ τὴν ναῦν προσεγγίζοντες , καὶ γλυκὺν ἀνέμενοι νᾶμα .

600. Εὐβόλης δ' ἀρ' ἔπωπα θρασὺν πόρον οὐδ' ἐπίφραστον
 601. Περθμὸν ἀλὸς κλήθρα παλισσυσταῖσι ῥεῖθροις
 602. Μαινόμενον , πόντος δὲ ῥεῖι καὶ ῥεῖθρον ἀνεισιν .

Πῶς , φησὶν ὁ Σείας Γρηγόριος , νόμος ἐστίν ὥσπερ ἔσση καὶ ἐστίν ἐπὶ τῇ σση τὸ θαλάττιον ἐπίεγεσθαι κῶμα ; τῆς

γε μὴν Εὐβείας ὁ Ἐρασὸς πέρις καὶ ἄγνωστα ἄνεσι μάλ-
 λον· αὐτόθεν μὲν οὖν ἐστὶ πέρασμα στενὴ θάλασσα, ὃ καὶ
 κλιθεὶς καλεῖται θάλασσα· οὗτοι δὲ τῆς ὀπισθοδρομίας ῥυ-
 μασιν ἀγριούμενος ἀνατρέχει· καὶ ἡ μὲν θάλασσα ῥέει, τὸ
 δὲ ῥεῖθρον ἀναποδιζόμενον, ὀπισθόδρομον ἀνατρέχει, τὴν
 φύσιν βιαζόμενον τὴν κατωφερῆ· τούτοις δὲ τινες προσαγο-
 ρεῖουσιν Χάρυβδιν ἢ ἄμπωτιν· Ἀριστοτέλης μὲν οὖν ἀπὸ
 τοῦ ἡλίου τὰ πλεῖστα τῶν πνεύματων φησὶ κινεῖσθαι καὶ
 περιφέρεισθαι, ὑφ' ὧν ἐμβάλλοντων ἀναθεῖν τὴν ἀτλαντι-
 κὴν θάλασσαν, καὶ τὰς πλημμύρας κατασκευάζειν· λεγόν-
 των δὲ ἀντιπερισπωμένων ὑπεβάνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμ-
 πωτιν· οὗτω μὲν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης φυσικολογεῖν ἔδοξεν· συν-
 θεὰς δὲ ὁ μασσαλιώτης τῇ πληρώσει τῆς σελήνης τὰς πλημ-
 μύρας, τῇ δὲ ἐκλείψει τὰς ἀμπώτιδας ἀτλαντικὴν ἀντί-
 θεσιν· Τιμόθεος δὲ τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν
 ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς αἰτιᾶται, πορθεῖντας μὲν τὰς
 ἐφόδους καὶ πλημμυρεῖν ποιοῦντας, ὑφέλκοντα δὲ ταῖς ἀνα-
 τομίαις καὶ ἀμπώτιδας ἐργαζομένους· ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος
 ἀνεπινόητον φησὶ τὸν πόρον ἀνθρώποις, ταῖς ἐν τῇ κτίσει
 θαύμασι συναριθμῶν καὶ αὐτὸ, ὅτι πάντως ῥέει μὲν ὁ πόν-
 τος, τὸ δὲ ῥεῖθρον ἄνεισιν ὀπισθοδρομίοις ῥοδαῖς ἐπι-
 γόμενον.

Ἵκεανὸς δ' οὖν ἔλκετ' ἀπὸ χθόνος, εἴτ' ἐπὶ χέρσιν 603.

Ἔρχετ' ἐπιγομένοισι μεταίττων ῥοδαῖσι, 604.

Καὶ πεδίον καὶ πόντος ἐπ' ἡῖοσι κυμμεριῖσιν. 605.

Ἵκεανὸς ἐστὶν ὁ περικυκλῶν πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανόν· οὗ-
 τος μὲν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπὶ τὴν γῆν ἐρχεται μεθορμῶν ταῖς
 κύμασι ταῖς ἐπιγομένοισι, ἐπείγεται μὲν ἐπὶ τὸ πεδίον, καὶ
 θάλασσαν ταῖς κυμμερίαις αἰγιαλοῖς· Κυμμερίαι δὲ εἰσὶν ἔσ-

νος πρὸς ταῖς πέραςι τῆς γῆς· ἀπὸ μὲν οὖν τῆς γῆς ἀνα-
νὸς ἔξαισιν πᾶσαν τὴν γῆν συμπεριέχων, εἰς δὲ τὴν θά-
λασσαν ἐπειγόμενος τοῖς βέυσμασιν μεθ' ὁμοῦ πάλιν κατὰ τοὺς
αἰγιαλοὺς φερόμενος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρεφόμενος, τὴν
τε θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα διατρέχων, οὕτε τῇ θα-
λάσῃ συγκέχεται, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπανέρχεται.

606. Ἄλλος δ' αὖ βόος εἴσι πυρὸς φλόγες εἰ ἑτεόν γε

607. Αἰτυαίων σκοπέλων ἀπερεύγεται ἑλκὸς ἄπιστος

608. Πῦρ ποταμὸς, τὰ δ' ἄμικτα, μίγη Χρυσίου θέλκοντος.

Ἄρος ἐστὶν ἐν Σικελίᾳ, ὅπερ Αἰτυνη καλεῦσιν, Ἕλλη-
νες δὲ κρατῆρας Ἰφαιόστου· ἐντεῦθεν πῦρ ἀναδίδεται, πο-
ταμὸς δὲ κατὰ τὴν ὑπερίαν ἐστὶ διατρέχων, ἐνθεν μὲν οὖν
πολλὰκις ἀναδιδόμενον τὸ πῦρ τῇ ποταμῷ συγκιρνᾶται, καὶ
τὰ ἄμικτα μίγνυται· τὸ μὲν γὰρ πῦρ ἀκινώνητον ἐστὶ τῷ
ὔδατι, μίγνυται δὲ καὶ συμφύρεται καὶ διατρέχει, συμ-
μεμιγμένον ὕδωρ καὶ πῦρ ποταμηδὸν φερόμενα, θαῦμα μέ-
γα μέχρις αὐτῆς διατρέχοντα τῆς θαλάσσης.

609. Οἶδα καὶ ἐν βαιῶσιν ὁμοῖα θαύματ' αἰεῖσαι·

610. Ἐσι τίς ἐν καρποῖσι κερασβόλος, ὡς ἐννέπουσιν,

611. Ὃς μῦνος τῶν ὄσσα φύει ζεῖδιωρος ἄρουρα,

612. Ἐσκλητὸς καὶ ἄτεγκτον ἔχων ὄμας, οὐδ' ἐνὶ γαίῃ

613. Λύεται, οὐδ' ὄμβροισι διαίνεται, ἀλλὰ πέπηγεν

614. Λυαλέος, κεράων στερεώτερος ἤματα πάντα.

615. Οὗ τὸ κέρας βέβληκε βοδὸς κέρας, εὐτ' ἀροτῆρος

616. Δεξιτερὴ προχέουσι ἐὼν ἐς καρπὸν ἄρουραν.

617. Ἐνθεν δ' ἔκ κεράων καὶ οὐνομα καὶ φύσιν ἔσχευ.

Ὁ κερασβόλος καρπὸς ἐστὶν κατάξηρος ἐν τῇ γῇ μηδαμῶς
τοῖς ὄμβροισι ἀπαλυνόμενος· οὗτος δὲ τοσαύτην ἐκ φύσεως
ἐνέργειαν ἔχει, ὡς τὸ κέρας τοῦ βοδὸς ἐπιρρίπτειν, ἐπειδ'

ἀν ἀροτριῶν τούτῃ περιτύχαιν· διὲ καὶ κερσβίτες γαλιῶ-
ται, τὴν φύσιν ἔχουσι ὡς ἀπὸ τῶν κέρατων ἀντίτυπον· τὴν
ἐνέργειαν δὲ τοσαύτην, ὡς ἀποσπᾶν τοῦ περιτυγχάνοντος
αὐτῆ βροῦς τὸ δεξιὸν γέρας αὐτομάτως ἐν τῇ ἀροτριᾷ.

Ταῦτα φύσις· σὺ δ' ἄκουε καὶ ὅσ' ἐβρίθαστο τέχνη. 619.

Ψῆρες μὲν λαλέουσιν ὁμοίον ἀνθρώποισιν, 620.

Φωνῆς ἀλλοτρίης ζηλήμονες, ἣν ἐδίδαξαν 621.

Εἰδῶλον ξεστοῖο κατ' ἐσόπτρου φαυλῆν 622.

Ψηρὸς, γρυπταῖον τε εἰς ὅπα κερδαλέος φῶς. 623.

Ἡ μὲν φύσις προεῖρηται διεκρίσθησεν, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχ-
νη τοσαῦτα κατορθῶσαι δεδύνηται· τοὺς γὰρ ψῆρας λαλεῖν
ἐξεδίδαξαν· οἱ ψῆρες οὗτοι δὲ γένος εἰσὶν ὄρνέων, φυσικὴν
ἔχοντες ζηλοτυπίαν· λαλεῦσι δὲ ζηλοῦντες τοῦτον τὸν τρό-
πον· οἱ γὰρ πανεὐργοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ σοφισταὶ ζωγρα-
φοῦσι τὸ ὄρνεον αὐτὸ κατ' ἐσόπτρου φαινόμενον, ὡς δὲ ἐξε-
σμένου κλαβοῦ, καὶ τῷ εἰδῶλῳ τὸ ζῶν παριστῶσι· λαθραῖος
δὲ πανεὐργὸς ἀνὴρ πέμπει φωνὴν· οἴομενον προῆχθαι φων-
εῖ καὶ αὐτὸ τὴν τριαύτην τῷ δοκῶντι φωνὴν ἀπηχοῦν, ὡς
ἐνεχθεῖσαν ἀκήκεν· οὕτω τε τῇ συνηθείᾳ τραυῶς λαλεῖν
ἐκδιδάσκειται.

Καὶ κόρακες κλέπτουσι ὅμως ὅπα. 624.

Κλέπτουσι φησὶ φωνὴν καὶ οἱ κόρακες, τοῦτ' ἔστι μιμοῦν-
ται· περὶ μὲν οὖν τοῦ λαλεῖν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀπόδειξις
ἐναργῆς, τῶν κοράκων φωνῆς δὲ μάλιστα μὲν· εἰσὶν γὰρ οἱ
παρεστήκασιν τοῖς κόραξιν κρίζουσι, οὗτοι δὲ τὴν φωνὴν
εἰς λεπτότερον ἢ θασύτερον μεταβάλλουσι· οἱ δὲ ζηλοῦσι
τούτους, ὡσαύτως αὐτοῖς κατὰ τὴν φωνὴν ἀλλοιοῦμενοί τε
καὶ παρεικαζόμενοι· μῦθος δὲ περὶ τοῦ ἰκτίνος τοῦ ὄρνέου
τριοῦτος ἐστίν· οἱ γὰρ ἰκτίνες, τοῦτο τὸ ὄρνεον, οὐκ ἦσαν

φησὶν ἀνωθεὺν ἄμουσαι, μέλος δὲ εἶχον ἴδιον· ἵππων δὲ χρεμετιζόντων ἀκούσαντες, εἰς ἔρωτα ἤλθον τῆς ἐκείνων φωνῆς, καὶ μιμῆσθαι πειρώμενοι, συναπαβάλλουσιν ἧς εἶχον, ἃ μαθεῖν ἐπετήθευεν· χρεμετίζειν μὲν γὰρ οὐκ ἔμαθον, ἄθρειν δὲ ἐπελάθοντο· τοῦτο δὲ ταῖς τὰ μὴ προσήκοντα ζητοῦσι τοῦ μύθου τὸ αἰνίγμα· καὶ γὰρ ἐπάγει τὸ ἐπιμύθειον αὐθε· ἄγει τῶν ἔντων τὴν στέρησιν ἢ τοῦ μὴ προσήκοντος ζήτησις.

Ὡς δ' ἐρατόχρωις

625. Ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἔσω πλεκτοῖο δόμοιο

626. Ἄνδρήμεν φώνησε, καὶ ἤπαφεν ἀνδρὸς ἀκουῖν.

Ὁ ψιττακὸς ἔργον ἐστὶν εὐειδὲς, ὑπερήφανον μάστιγα, ὅσπερ οὖν ὁ ταὸς τῇ κάλλει σεμνυνόμενος· ἀλλ' ὁ μὲν ταὸς τὸ κάλλος ἐν ταῖς ὀρνέαις κέκτηται μόνον, ὁ δὲ ψιττακὸς καὶ τινὰ πρὸς τούταις αἰσθησιν ὡς ἐστὶν εἰπεῖν φυσικὴν οὗτος ἀνθρωπίνην φωνὴν διδασκόμενος, μαυθάνει γὰρ τοὺς δεσπότας προσαγορεύειν, καὶ τινὰς ἄλλους προσφέρειν λόγους· ἐν πλεκτοῖς δὲ κλωβοῖς καθειργόμενος ἀνθρωπίαν φωνὴν αἰφνίδιον προείμενος, τῶν ἀκουσάντων τὴν ἀκοὴν ἐξηπάτησεν.

627. Ἐν ποσσὶν δὲ κάλωις ἐπήρει, οὖν καθ' ὑπερθευ.

Εἰσὶν ἐν ἀνθρώποις εἰ λεπτοὺς ἐφ' ἴφους κάλωις διατείνοντες, καὶ δι' αὐτῶν βαδίζοντες ἀδεῶς, οὗς καὶ νευροβάτας καλοῦσι, τῇ τῆς νάβλης πρὸς τὸ σπαρτίου ὁμοιότητι· πολλὰ δὲ τῇ τέχνῃ παίζουσι κατ' ἀέρος ἐπὶ σπάρτης, ἐκδιδύσκονται τοὺς χιτῶνας, εἶτα περιβάλλονται, καθέξονται, διανίστανται, ὀρχεῦνται, κινεῦνται, πηδῶσι, καὶ πολλὰ ταῖς ὀρῶσι διὰ τῆς τέχνης ὑπεργράφουσιν εὐκατάπληκτα.

Στυγερὴ δὲ δι' ἄερος ἄρκος ἐδέυει.

623.

Ἐν δὲ δίχης θάλοισι δικασπόλος ὡς τις ἐχέγγυον

629.

Ἐξορμένη νοήησε δίχης ἰθάα τάλαντα,

630.

Ὡς δοκίει παλάμησι νόον δ' ἐφέυσατο καὶ Σῆρ.

631.

Πολλὰ μὲν φασὶν περὶ τῆς ἀρκτου γέλωτος ἄξια, καὶ ὅτι τῶν ἀγρίων ἐστὶν θηρίων ἐπιτηδειότερον αὐτὸ πρὸς μάθῃσιν τῶν ἄλλων, οἱ τῶν ζῴων τὴν φύσιν σκεψάμενοι διαγράφοντες, ὡς μὲν ὀρχεῖται, καὶ παλαίει, καὶ γελωτοποιαὺς μετέρχεται τρόπους· εὐπω δὲ διὰ τοῦ ἀέρος ὀδεύειν αὐτὴν ἀκηκόαμεν, ὅμοια ταῖς νευροβάταις ἐκ τέχνης ἐπιδεικνυμένην. Γρηγόριος δὲ ὁ πανάριστος ὡς καὶ δι' ἀέρος ὀδεύει διηγόρευσεν· τοσοῦτον ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐπιστήμη καὶ τέχνη κατέρθωσεν, ὡς καὶ Σῆρας παρασκευάσαι τῶν ἀνεπίκτων κατατολμᾶν· αὕτη δὲ καὶ ταῖς δικαστικαῖς θρόνοις ἐγκαθήμενη, κινεῖ τῆς δίχης τὰ ζυγὰ τὸ δοκεῖν ἐμπαρόνως ταῖς χειρσὶ σχεδιάζουσα, καὶ πάντα πλὴν τοῦ λαλεῖν ἐπιδείκνυσιν, ὅσα τοὺς δικαστὰς εἰκὸς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ τὸν νόον ἀνόητος Σῆρ τῶν ἀνθρώπων διαψεύθεται.

Καὶ βροτὸς ἐξέδιδαξεν ἅ μὴ φύσις· ὡς δὲ λέοντος

652.

Εἶδον ὑπὲρ νότιοιο λεοντοκόμον βριαρῶιο

653.

Ἐξόμενον, Σηρὸς δὲ μένος ὑπεδάμνατο χειρὶ,

654.

Καὶ ῥ' ὁ μὲν ἠνιόχευεν, ὁ δ' ἦγετο βρυχαλέος Σῆρ

655.

Ῥίψας λείγιον ἄσθμα, καὶ ὄν σαίνεσκεν ἀνακτα.

656.

Τοσαῦτα μὲν ἀνθρώπος ἐδίδαξεν, ὅσα φύσις οὐκ ἐδίδαξεν· ὁμοίως ὑπεράνω τοῦ λέοντος τοῦ βριαρωτάτου τὸν λεοντοκόμον ἐστὶν ἰδεῖν καθεζόμενον· ὁ μὲν οὖν λέων, φύσιν κέκτηται βριαρότητα, τὴν δὲ δύναμιν πολὺ ἐς καὶ τὴν καρδίαν ἀδάμαστος· ἀλλ' ὁ τοσοῦτος ὡς πρόβατον ἀγεται τῇ τέχνῃ θαμαζόμενος τῶν ἀνθρώπων· οὐ τοῦτο δὲ μόνον

ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν δεσπότην σαίνων κολακεύει· τοῦτο γὰρ αὐταῖς ὄψεις παραλαβεῖν ὁ Θεῖος ἔφη Γρηγόριος, καὶ τὸ φθαρτικὸν φύσιν αὐτὸν θυμὸν ὁ βρυχητῆς ἀποβαλλόμενος λέων τὸν ἴδιον ἐκολάκευε δεσπότην, ὡς πῶλος εὐήμιος κατὰ νότου τὸν αἰκῆιον ἐπιφέρειν παιδαγωγόν.

637. Ὡς δὲ καὶ ἀργιόδοντα βαρὺν μεγακίτεια Σῆρα
 638. Ἴνδος ἄγει καθ' ὑπερθε παῖς ἐλίγω ὑπὸ κέντρῳ
 639. Νωμῶν οἷά τε νῆα θέμας κρατερὸν ἐλέφαντος,
 640. Τολμηρεὶς ὅς πρῶτος ἐμήσατο Σῆρα θαμάσαι,
 641. Καὶ ζυγὸν αὐχένι Σῆκεν καὶ ἤγαγεν ἄρμα πέλωρον.

Ταῖς μὲν φυσιολόγοις πολὺς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ ἐλέφαντος λόγος· οὗτοι δὲ τὰ πολλὰ διημαρτήκασιν, ἀδήλου τῆς φύσεως τῶν πλείονων καθ' ἐξέστης· ὁ δὲ Θεῖος Γρηγόριος αὐτοῖς ἐγκαλλωπίζειται ταῖς φαινομέναις, δι' ὧν τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης τὸ μέγιστον σεμνύνει καὶ προσφυές· φησὶν οὖν ὅτι τὸν ἐλέφαντα Σῆρα παῖς Ἴνδος ἄγει ὑπὸ μικρῇ κέντρῳ κινῶν, ὡσπερ ναῦν, τὸν ἰσχυρὸν ταυτοῦ Σῆρα καὶ πανάγριον· ἔρα δὲ, φησὶν, ὅτι καὶ τολμηρὸς ἦν ἐκεῖνος ὁ ἀνθρωπος ὅς τις πρῶτος ἐβουλεύσατο θαμάσαι τὸν ἐλέφαντα· καὶ γὰρ ἔδει μόνον θαλάμην Σῆκεν ἀποκηδῆσαι, καὶ μὴ ταῖς ἀνθρώποις ἀγαγεῖν τεράστιον ὄχημα, ὃ δ' οὐ μόνον οὐκ ἀπεπήδησεν ἀνθρωπῶς ἀλλὰ καὶ ἤγαγεν καὶ κυβερνᾷ, καθάπερ ναῦν, οἰακίζων αἱ Σῆλαι τὸν Σηρατὸν τεράστιον, ὑπὲρ νότου αὐτοῦ καθ' ἐξέστας καὶ κεντρίζων· τσαῦτα μὲν ἢ τέχνη τῶν ἀνθρώπων· οὐ δὲ φησὶν, ὡς ἀνθρωπε, τοὺς Σῆρας θαμαζομένους τῇ τέχνῃ βλέπων τῶν ἀνθρώπων, ἀπιστοὺς ἔχεις νῦν τῇ παρθενίᾳ μὴ καταρθεύσθαι ῥᾶν ταῖς ἐθέλουσι ταύτην διαγαρεύουσι· ἀπαγε τῆς ἀτοπίας· ἔτι λόγον ἔχων ἐγγυὲς βραβεῖον, φησὶν ὁ Θεῖος Γρηγόριος, καὶ

νεῦν κεντημένος Δειδιθῶ, τῆς θηρίας τὸ πλῆν διακίμαι· εἰ
 θηρίῳ μὲν τὴν θύλακιν ἐλαμφε βία, σὺ δὲ νεῦν σὸ' ὄν-
 κτου κέκτησαι, καὶ τὸν λόγον ἔγγυς ἐπίκουρον, τῆ τε τῶν
 ἀγαθῶν ἐλπίδι τρεφόμενος, ἴσῃ ταύτην βουλόμηνος καταρ-
 τώσεως, ταύτην δὲ τῶν ὑπὲρ φύσιν οἰόμενος· καὶ γὰρ ἐστὶν
 σκόπει τὰ προρηθέντα ὡς ἡ τρυγῶν σιγήρονι τῶν κατὰ φύ-
 σιν ἐπιλανθανομένη, κερώνη δὲ τὸν ἀνύβριστον ἀσπάζετο
 βίον τὸν ὄρνιν αὐτῆς ἀπωλέσασα, ἰχθυῶες δὲ σεμνῆ τῆ γά-
 μη προσομιλοῦσιν ἅπαξ τοῦ χρόνου μαινόμενοι καὶ μεχθεῦ-
 σιν οὐ πλέον ἑνὸς τοκετοῦ φυσικῶς τὰ πολλὰ τῶν ὑπὲρ φύ-
 σιν ἐκράτησεν, ὡς ἡ μικρὰ σαλαμάνδρα εὐτελεστάταις πο-
 σίν ἀποσβέννυσι φλόγα πυρὸς, τῶν φθοροποιῶν οὐδὲν ὑπο-
 μένουσα· καὶ τὴν θάλασσαν ἔμπυρος ἰχθυὸς διανήχεται,
 μὴ τῷ πυρὶ δαμαζόμενος· καὶ λίθους μαγνήτης βραχυτάτος
 ὢν σιδήρεον ὀλμὸν ἀνέλκει· καὶ τύπτοντι σιδήρη βραχυτά-
 τος ὢν ὁ ἀδάμας εἰσελαύνει· καὶ λίθος ὕδατι καταλύπε-
 ται, ἐλαίῳ δὲ σβέννυται· καὶ τὴν πικρὰν θάλασσαν πο-
 ταμὸς γλυκὺς διανήχεται μὴ μισγόμενος· καὶ τῆς Ευβοίας
 ὁ πόντος ρεῖ, καὶ τὸ ρεῖθρον ὑπὲρ φύσιν ἀνατρέχει, τῆς
 ἐπισθίως ἀναποδιζόμενον· ὠκεανὸς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ἐπὶ τὴν
 θάλασσαν φερόμενος, εἰς τὴν γῆν πάλιν ἀνατρέχει· καὶ πο-
 ταμὸς καὶ πῦρ τῆς Αἴτνης ἀπερευγόμενον μίγνυται· καὶ καρ-
 πὸς ὁ κερασβόλος ἐν γῆ κείμενος τῶς ὄμβροις οὐ λύεται,
 καρπὸς καίπερ ὑπάρχων οὐ δ' ὄλωις ἀπαλύνεται· καὶ ψῆ-
 ρες φωνὴν πέμπουσιν· καὶ ψιττακὸς διδασκόμενος ἀνθρώπι-
 νον ἀποφθέγγεται· νευροβατοῦσι δὲ τέχνη μὲν ἀνθρώποι κατ'
 ἀέρος φερόμενοι, τοῦτο δὲ παιεῖν καὶ τοὺς θῆρας διδάσκου-
 σιν, αὐτοὺς δὲ νεῦν διαψεύδουσαι, καὶ δικαστικὸν προκα-
 θεῖσθαι τοῖς σχήμασιν ἐκπαιθεύουσιν· λέοντας παιδαγω-

γοῦσι τῶν τεραστίων ἐλεφάντων ἐποχοῦμενοι· ταῦτα τίνου
 ἑρῶν, ὡ ἀνδραπε, μὴ τὸν ἐνάρετον δύσκολον ὑποπτεύσεις
 βίαν· θεῶ γὰρ συνεργεῖα τῶν ὑπὲρ φύσιν εὐκόλως ἐπιβή-
 ση σὺν ἐλπίσι χρυσταῖς κουφιζόμενος.

Ἐκ τοῦ ιβ' λόγου.

- carm.
 18. Ἄλλ' ἔμπης τά με θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει,
 19. Φθέγγομαι, οὐκ ἐθέλων μὲν, ἀτὰρ λόγον ἔκτοθι ῥήξω
 20. Ψυχῆς, ὡς ὅτε ρεῦμα βιόμενον ἔνδοθι λάβρω
 21. Πνεύματι καὶ σήραγγας ἐπιτρέγων οὐκ ἐπίοπτα
 22. Καγγλάζει, καὶ που τί διεκπίπτει θαπέδοιο,
 23. Ῥηγνυμένης ὠδίνος ἀνὰ στόμα, τοῖα πέπονθα.

Τὰ θερμὰ λουετρά τούτων εἶναι τὸν τρόπον φησὶν ὁ θεο-
 λόγος Γρηγόριος, ὡς ὑπέκειται πλήθος ὑποχθόνιον· τοῦτο
 δὲ βιαζόμενον τὸ ὕδωρ στενωπὸν ὑποτρέχει, καὶ τῇ βίᾳ σε-
 νοχωρούμενον κοχλάζει· πᾶν γὰρ βιαζόμενον πῦρ ἀποβάλ-
 λει, διεκπίπτει δὲ τῶν στενωπῶν ἀναβράζων καὶ πῦρ ἐρευ-
 γόμενον· εἰ δέ τις ἄλλος περὶ τῶν θερμῶν λόγος ἐστὶν, πλά-
 σμα τούτων ὑποληπτέον.

83. Πουλιπόδες πέτρησιν ἐειδόμενοι χρεῖα ῥύθη.

Πρὸς τοὺς ἄλλοτρόπους καὶ σχηματιζομένους εὐσέβειαν
 τοῦτο φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος, καὶ τοὺς ἐξομαϊομένους τῆς
 πράγμασιν· οἱ γὰρ ὀκτάποδες παγεῦραι τὸ σῶμα ταῖς πέ-
 τραις ἐξομαϊοῦσιν, ὡς θακῆν τοὺς θηράτορας τῆς πέτρας
 ἐξοχὴν εἶναι τὸ φαινόμενον.

Ἐκ τοῦ ιε' λόγου.

- carm.
 7. Πόρτις μὲν διάλυξεν ἐὼν κευθαῖνα τεκούσης,
 8. Καὶ σκαίρει, γλυκερὸν τ' οὐθαρ ἀνακραδάει.
 9. Καὶ τριετῆς ζυγὸν ἦρε, καὶ εἴρυσεν ἄχθος ἀπήνης,
 10. Λύχενα δ' αὐχενίῳ κάρτεϊ μίξε μέγαν.

Πόρτις τὸ νέγνον λέγεται τῶν βείων, ἡνίκα τὸν κρυπτήρα τῆς τεκούσης διολισθήσει, σναίρει καὶ τὸν γλυκερὸν ἀνακρούει μαζόν, τριτῆς δὲ τὸν ζυγόν ἔλκει τῆς ἀράξης· οὐ καὶ δάμαλις τότε καλεῖται· τῇ κρᾶτει δὲ τῇ αὐχενίῳ τὸν μέγαν ὑποτίθησιν αὐχίνα.

Νεβρός δ' αἰολόδερμος ἐπὴν διὰ γαστρός ὀλισθῆ, 11.

Λυτίκα μητρός ἐπὶς παρ ποδὶ θῆκε πόδα. 12.

Φεύγει δ' ὠμοβόρους τε κύνας καὶ ἵππον ἑλαφρὸν, 13.

Καὶ λόχμης πυκινῆς κεύθεται ἐν λαγόσιν. 14.

Ἡ πικιλόδερμος ἑλαφος ἐπειδ' ἂν τῆς τεκούσης διολισθήσῃ, αὐτίκα παρὰ τὸν πόδα τῆς μητρός τὸν ἴδιον τίθησι πόδα· φεύγει δὲ καὶ τοὺς κύνας τοὺς ἀγρευτάς, καὶ τοὺς κυνηγέτας, καὶ τὸν ἑλαφρὸν καὶ θροαῖον ἵππον τοῖς ἄλσει κρυπτομένη, καὶ παραχρῆμα τοῦ τεχθῆναι τοσοῦτον ἰσχύει δραμεῖν φύσιν λαχοῦσα πρὸς θρόμον ἐπιτηδείαν.

Ἄρκται δ' αὐλομένων τε συῶν γένος, ἡδὲ λέοντες 15.

Τίγρις τ' ἠνεμόεις παρδαλέων τε γένος, 16.

Αὐτίκα φρίζεν ἔθειραν ἐπὴν κε σίδηρον ἴδηται, 17.

Φρίζεν, καὶ κρατεροὺς ἄλτ' ἐπὶ θηρολέτας. 18.

Οἱ προλελεγμένοι θῆρες ἀγριώτατοι καὶ πρηνὴ πᾶϊραν πολλάκις λαβεῖν τὸν θυμὸν ἔμφυτον κεκτημένοι, πρὸς μὲν τὸ καλὸν εἰσὶν ἀνεπιτήδαιοι, πρὸς δὲ τὸ κακὸν ἔτοιμοι καὶ προχειρότατοι· καὶ γὰρ λέοντες καὶ παρδάλεις καὶ τίγρεις, ἄρκται καὶ σῦες ἀγριώτεροι τὸν σίδηρον ἐπειδὴν ἴδωσιν ἀνορθοῦσι τὴν τρίχα, καὶ τοῖς ἰσχυροῖς ἐπιπηδῶσι θηρολέταις ἐτείμην ἔχοντες τὴν ὀρμὴν εἰς τὸ κακοποιῆσαι.

Ἄρτι δ' ἄπτερος ὄρνις εὐπτερος οὐ μετὰ θηρῶν 19.

Ἡέρα δινεῦει πολλὸν ὑπερθε δέμον. 20.

Ὁ μὲν ὄρνις ἄπτερος τῶν ὄντων ἕξεισιν, ταχέως δὲ πτε-

ρίζεται καὶ περὶ τὸν ἀέρα ἀνασφύεται, μηδὲνα μόνον ὑπομένων, ἀλλ' ἄμα τὸ γενέσθαι τὴν πρὸς τὸ ζῆν κομιζόμενος ἐπιτηδειότητα.

21. Ξουδὴ δ' αὖτε μέλισσα λίπε σπέος, οἶκον ἔτευξεν

22. Ἀντίθετον, γλυκεροῦ πλήσε γόνιοιο δόμεν.

Ἡ μέλισσα καὶ αὐτὴ τὸν ἴδιον οἶκον παραγρήμα τοῦ γλυκυτάτου μέλιτος ἐπλήσεν, μηδὲν τὸ παράπαν μεχθήσασα· πάντα δὲ ταῦτα τοῦ ἐνὸς ἕαρος ἔργον, τῆς γῆς αὐταῖς πλουσίως τὴν τροφὴν χαριζομένης· ὡσπερ δὲ χωρὶς πόνου παρήχθησαν καὶ ζῶσιν ἀμεγχιπὶ, τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφερρὰς ἐξ αὐτῆς γεννήσεως εἰληφότες, οὕτω δὲ καὶ θνήσκουσιν ἀπόνως, μηδὲν λυπηρὸν ὑπομένουσες.

27. Καὶ πτερόν ἔρνιν ἔθρεψε ταχὺν καὶ ἄγχεα Σῆρα,

28. Βαῖά πονησαμένους, φροντὶς ἐφηματίη.

29. Λίς δὲ μέγας καὶ Σῆρα τὸν ἔκτανεν, ὡσπερ ἄκουσα,

30. Λάψας, δαιτὸς εἴης λείψαν' ἀποστουγεί.

31. Ἀλλότε μὲν θάισαθ' ἑτερήμερος, ἀλλότε δ' αὖτε

32. Λάψε ποτόν βριαρῶς, γαστέρι μέτρα φέρων.

33. Τοσσάτιον κείναισιν ἀμοχθέστερος βίος ἐστίν,

34. Πέτρη καὶ κλαδεῶν, οἶκος αἰὲ σκέδιος·

35. Ἀρτεμείας κρατερὰ περικαλλείας, ἣν δὲ θαμάσση

36. Νεῦσος, νηπενθεῖς ἀλκίμον ἄσθμα λίπον.

Συγκρίνων ὁ Σείος Γρηγόριος τῆς εὐτελείας τὸν ἐπίμοχσον βίον, παρεισάγει τοὺς ἔρνεϊς καὶ Σῆρας, δεικνύς ὡς ἄπνεος αὐταῖς τὸ πλείστον καθεύστηκεν ὁ βίος· οἱ μὲν γὰρ ἔρνεϊς ἀμόχθως γεννῶνται, τὸ δὲ πτερόν αὐτοὺς τάχειον τρέφει· τοὺς δὲ Σῆρας τὸ τῆς ζωῆς αὐτοσχέδιον αἴτε πέτραι καὶ οἱ σύνδενδραι τόποι καὶ κλαδεῖνες, οὐ μόνον ἀπόνως φυλάττεουσιν, ἀλλὰ καὶ ὑγιεῖς καὶ περικαλλεῖς ἀπερ-

γάζονται· λέων δὲ τῶν θηρίων ὁ βασιλευσέσθαι τῆς ἰδίας
 θήρας τὸ λείψανον ἀπεχθάνεται τῇ γαστρὶ μέτρα φέρων
 καὶ τοῦ φανευθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ θήρας ἔσθαι ἱκανῶς ὄπου-
 τῶν τοῦ αἵματος βιωρῆς· εὐτοῦ μὲν οὖν καὶ ζῶσιν ὑγιῆς
 καὶ θνήσκουσιν ἀπεισῶς, μηδὲν ὑπεμίνοντες λυπηρὸν, οἷον
 ἀνθρώποι πάσχουσιν· οὐ γὰρ γονεῖς αὐταῖς καὶ φίλοι πα-
 ρακόθνυνται ἢ προσγενεῖς τῶν ἐσχάτων ῥημάτων ἢ διαταγ-
 μάτων ἐπιθυμοῦντες, εὐδ' ἰατροὶ τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς κατα-
 σοφίζόμενοι, εὐδὲ τὴν κόμην αὐταῖς ἀπκαίρουνται, καὶ θρη-
 νοῦσιν ἀνύκισα, ταύτην μόναν τιμὴν τοῖς θνήσκουσιν ἐπι-
 στάμενοι, καὶ τοῦτο γέρας αὐταῖς χαρίζόμενοι· θῆρες μὲν
 οὖν εἰς τὸν βίον ἀμόχθως παρήχθησαν, τοῦτον δὲ πάλιν
 ἀπόνως παρατρέχουσιν, οὐ πυρετῶ δαμαζόμενοι καὶ νόσους
 παντοκίλεις, ἀλλ' ἀδεῶς φθειρόμενοι, καὶ θαρσαλέως ἐκ-
 πνέοντες, ἀνδρείως τὲ διακλύμενοι.

Ἄθρει καὶ μερόπων δειλὸν γένος, ὡς κε τόδ' εἶπες, 41.

Ἢ ῥ' ἔτεδ' οὐ μερόπων εὐδὲν ἀκιδνότερον. 42.

Ῥαιῆς ἔκγονος εἰμὶ, μόγη δὲ με γείνατο μήτηρ· 43.

Ἐθρέφθη πολλὰ καὶ στυγεραῖς καμάτοις 44.

Ἄγκας ἔχεν μήτηρ με γλυκὺν πόνον· αὐτὰρ ἔπειτα 45.

Γαῖαν ἐπέξεομην ἄλγεα τειρόμενος· 46.

Ἐνθεν ἔβην τετράκιλος ἐπ' εὐδές, ἐνθεν ἀέρθη 47.

Ἰθμασιν ἐν τρομεραῖς κλεπτόμενος παλάμαις. 48.

Ἐνθεν νοῦν ὑπέλαμπον ἀναυδέος ἴχνησι φωνῆς, 49.

Ἐνθεν δ' αὖ μύθων δάκρυσ' ὑφ' ἠγεμόσιν. 50.

Λίκασέτης συναγειράμενος καὶ πῆμασι πολλὰις 51.

Πρόσθεν ὑπηντίασα ὡς τις ἀεθλοφόρος. 52.

Ὅρα φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως
 τὸ ἐπίπουν, ἵνα ἀληθῶς εἶπες, ὅντως τῶν ἀνθρώπων οὐ-

δὲν ἐστὶν ἀσθενέστερον ἀπ' ἀγορεύσεως γεγένηται, πολλῶν δὲ μόχθῳ τέτκεν ἢ μήτηρ με, πολλοῖς δὲ καὶ μισητοῖς πόνοις ἀνετράφην, οἷον γαλακτοτροφούμενος, καὶ τὰ νεπιό-
 τητος πάσχων, ἀνεπιστημόνως κλαυθρυρίζόμενος, ἀδιζόμε-
 νος, καὶ ταῖς ἀγκάλαις τῆς μητρὸς γλυκὺς πόνος ἐπικεί-
 μενος· μετὰ ταῦτα τὴν γῆν ἐπέξέσκην ἐφ' ἔδρης συρόμε-
 νος καὶ πολλοῖς πόνοις ἔνθεν καταπονούμενος, καὶ ταῖς ἐκ
 τῆς ἀνοσίας κινδυνεύων σωματικαῖς συμφοραῖς ἐκ τοῦ τὴν γῆν
 καθ' ἔδρης ἐπιξέσθαι, τετράκωλος ἐπαρεύθη χερσὶ καὶ πο-
 σὶ κατακαμπτόμενος κεκυφώς· ἐντεῦθεν ἤρσθη ἐπὶ τῆς γῆς
 συντρόμοις βήμασι ταῖς χερσὶν ὑποκλεπτόμενος· εἶτα τὸν
 νεῦν ἀμυδρῶς ὑπέλαμπεν ψελλίσμασιν ἢ τισὶν ἀνοσίταις κι-
 νήμασιν σεμνυνόμενος· ἐντεῦθεν ὑπὸ τοῖς ἄρχουσι τῶν λό-
 γων ἐκαίνωσα δάκρυα πολλὰ, μαστιζόμενος καὶ πολὺν πό-
 νον ἐκ τοῦ μανθάνειν καρπούμενος· πολλοῖς καὶ ὑπήνησα
 κακῶς εἰκοσαετῆς γενόμενος, ἢ τέχναις θαμαζόμενος, ἢ
 μόχθοις ὀδοιπεριῶν συντριβόμενος ἢ νόσοις πολυτρόπως μα-
 χόμενος· ταῦτα μὲν φησὶν ἤδη πέπονθεν ἀνὴρ εἰκοσαετῆς·
 τοῖς δὲ ἔνεστι, τὰ δὲ πάλιν ἐλπίζει· γαμετῆς καὶ παίδων
 φροντίς, καὶ τῶν βιωτικῶν ἀτυχιῶν τὲ καὶ ἐπιβούλων οὐ-
 λησεν θῆες, κτῆσις, καὶ θασμογράφοι, καὶ φόρος, καὶ φο-
 ρολόγος πικρὸς, δικαστήρια, δικολογίαι, μάστιγες, ἀπειλαὶ,
 δεσμοτήρια, συκοφαντίαι, δικαστῆς ἀπάνθρωπος, καὶ δή-
 μιός ἀπαραίτητος, πόλεμοι, φυγαὶ, καὶ θράσος βαρβαρι-
 κὸν, δούλιος ζυγὸς ἐλευθερικὴν ἡμέραν ἀτιμάζων, πικρῶ
 θεσπότητος καθημερινὴ συμφορὰ, θαλασσοπορίαι, κίνδυνοι,
 ναυάγια, κλέπται, λησταὶ γῆς ἀποστερηταὶ, καὶ θαλάσ-
 σης καταποντισταὶ, ξένης ὄνειδος χώρας, ἀλλοτριώσις δὲ
 πατρίδος· πάντα ταῦτα τοῦ βίου παίγνιον τοῦ ὀδυνηροῦ·

καὶ μὲν τσι καὶ τὰ δοκῶντα τερπνά τῷ ἀνθρώπῳ, εἰς
κέρως μὲν ὑβριστὴς ἐστίν, καὶ βύρας ὁ λαίρως ἔχει τὸ μι-
κρόν· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄραρα * , τάρας ἢ γαστὴρ θυσι- * ita cod
δίας αὐτὸν πεπληρωμένος, τῷ γάρως αὐτὸν μαχεῖται παρέπονται,
τῷ τοκετῷ ἠλιτόμηνα καὶ παράσημα ἀμβλυθρηδία τε ἐκ-
πτώματα, καὶ παῖδες παράφοροι καὶ μογγιλάλαι τῶν τεκνύ-
των ὄνειδος καὶ τῆς ἀνθρωπίνης γενεᾶς παίγνιον αὐτὸν γέλα-
σον· μέριμνα μὲν ἢ πολυτεκνία, δυστεκνία δὲ λύπη, μέχ-
θος ἢ πενία· πλουτοὶ δὲ οὐ μόνον ἀβέβαιος, ἀλλὰ καὶ ἐπί-
βουλος, τὸ κάλλος εὐδιάλυτον ἕαρος ἄνδρος, ἄρτι νέος ῥο-
δοειδῆς σφριγῶν τὸ σῶμα καὶ ἰβάσκων· εἶτα γέρων σκυθρω-
πὸς ἐρυσιδόμενος καὶ κεκυφῶς· τίς ἢ οἴκη, τί τὸ κέρδος τῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς; εὐθείως ἀρχομένη μὲν ὁ τέπος σκοτία τῆς
αἰκήσεως, ἐρχομένη δὲ πρὸς τὸ φῶς, πρῶτον αὐτῷ τὸ θά-
κρον γίνεται· πρὸ γὰρ ἀποδύρεται τῷ κατὰ τὸν βίον ὅσους
μέλλει κακῶς συναντήσεσθαι· τῆς μὲν τικτεύσεως ὡς ἐκ τά-
φου προέρχεται γαστρός, ὀδεύει δὲ τὸν βίον τρέχων ἐπὶ τά-
φου ἐπὶ τοὺς λαγόνους τῆς προμήτορος γῆς· ἐκ δὲ τοῦ τάφου
τῷ πυρὶ πολλάκις θάπτεται ἀποτόμως· τὸ μὲν εὖν φίλτρον
ἐν ἀνθρώπῳ ἀπίστον ἐστίν· ἄρτι φίλος, μετ' ὀλίγον ἐπί-
βουλος, σήμερον ἐπαινέτης, κακήγορος αὔριον· ταῦτα φη-
σὶν ὁ Θεῖος Γρηγόριος, εἴ τις ἐπὶ πλάστιγγος ταλαντεύει,
πολλῶν εὐρήσει τὴν τῶν κακῶν πλάστιγγα ἐπιβαροῦσαν, τὴν
τῶν ἀγαθῶν ἔμπαλιν κουφιζομένην· οὕτω μὲν εὖν καὶ Σηρίων
καὶ πετεινῶν εὐτελέστερος ὁ ἐκτὸς ἡμῶν ἄνθρωπος, καὶ πάν-
των τῶν ἐν βίῳ μοχθηρότερος ἡμῶν ὁ βίος, ὅσον ἦκεν ἐν-
ταῦθα, πλὴν εἰ μὴ Θεὸς γένειτ' ἂν τὸ προκείμενον, καὶ
τῶν ἐν ἐλπίσει κειμένων ἀγαθῶν δι' ἀρετῆς ἢ ἀπόλαυσις, αἷς
ἀναπνεῖ καὶ γέγηθεν ὁ ἔσω κατὰ Θεὸν ἡμῶν ἄνθρωπος.

141. Τελμηρῶσι τινὰ μῦθον ἐτήτυμον ὡς ἴα θεῖο

142. Παίγνιον ἐστὶ βροτός.

Φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὅτι λόγον ἐρῶ τελμηρὸν, ὡς παίγνιον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ καὶ ἐπάγει τούτοις

144. Ἄζομαι ἐξαπίνης ἐξαράνη ἕτερος.

Τούτ' ἔστιν ἐντρέπομαι ταῖς μεθελικιαῖσιν ἐξαπίνης φαινόμενος ἕτερος εἶεν νήπιος, παῖς, ἡβασκίον, νεόχρονος, νεανίας, ἀνὴρ, ἡμιγέρον, γέρον, πολλὰς μεταβολαῖς ἐλαυνόμενος.

153. Ὡς πηγῆς ῥοὴς ἐστὶν ἐπίδρομος, αἰθόμενον δὲ

154. Πῦρ οὐδὲν αἶθε μίαν ἄτροπον, ἄλλετ' ἄνω.

155. Ὡς μέγας ἔστι βροτός, καὶ ἄγγελος, ἦν ἀπαίξας

156. Ὡσπερ ὄφεις στικτοῦ γήραος ἔνθεν ἴει.

Φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὅτι διπλοῦς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος· καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐκ γῆς συνέστη, καὶ νεύει πρὸς γῆν· ἡ δὲ ψυχὴ θειωτέρα ἐστὶν ἐπιπνοίας ἀπέρροη· ὡσπερ εὖν τῆς πηγῆς τὸ νεῦμα τοῖς ἐμαλωτέροις ἐπίδρομον ἐστὶν, οὕτω δὴ καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὰ βιωτικά καθελόμενον φέρεται· ὡς δὲ τὸ πῦρ καιόμενον οὐδὲ μίαν εἶδεν οὐδὲν, ἀλλ' ἄνω πηδᾷ μὴ προτρεπόμενον, οὕτως ὁ κατὰ θεὸν ἄνθρωπος τῶν ἐπιγείων ἀφορμῶν, πρὸς τὸ συγγενὲς ἐπειγόμενος, πνεῦμα τὸν βίον κατὰ τοῦ βίου καταλιμπάνων, ὡς αἱ ὄφεις τὸ κατόθουν γήραος τῆ καταστίκτη συνεκδύονται δερματίδι· καὶ αἱ ὄφεις ἐπειδὴν γηράσωσι, κατὰ τοὺς στενωποὺς εἰσδύοντες ἀπεκδύονται τὴν δερὰν, συνεκδύμεναι καὶ τὸ γήραος· δέρματι δὲ παρείκασται τοῦ ὄφews τὸ κατάστικτον τῆς ποικίλης ἀμαρτίας.

Ἐκ τοῦ 157' λόγου.

Νῦν γε μὲν αἷς τεκέσσιν πατὴρ πτερὸν εἶα νεσσῶς

Λιετός ἀκυπέτης πλησίον ἰπτάμενος.

Ἰθύνει νεόπικτον ἔτ' ἄρος ἐν λαγέμισσιν 161.

Διευδύτ' εὐπω θαρσαλίη πτέρυγι. 162.

Φασὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἕτι τὰς προβαίνουιν ἀρχο-
μένοις τῆς ἀρετῆς τῇ ὁδῷ, Ἰθυστῆρ ὁ πνευματικὸς καθ-
ίσταται πατήρ, καθάπερ τὰς ἰδίαις νεοσσῆς αὐτὸς πλησίον
ἐπτάμενος καὶ τὸ πτερόν αὐτῆς Ἰθύνων, ὅτ' ἂν εὐπω θαρ-
σαλίως ταῖς λαγέμισιν ἀναστρέφονται τοῦ ἀέρος· καὶ γὰρ ὁ
πατήρ προσιπτάμενος κλίνουτας μὲν ἀνερθεῖ, ὁ ἴθειν ταύ-
τη δὲ παρασκευάζει.

Ἴκ τοῦ ζα' λόγου.

ὦ πάτερ, εἴ μ' ἔρυσας βαιὴ χάρις· ἧ γὰρ ἀπάντων

Ed. carm.
XLIX.

Ἔἰς νόμος εὗτος ἀνωθεν ὄρωις μερόπων ἀλόγων τε

1.

Κάμπτεσθαι φιλότῃ, λόγου δ' ἰότητι σεφῆς,

2.

5.

Τικτομένους τίκτοντας ἐφημέριον βίον ἔλκειν,

4.

Καὶ ζωὴν φθινύδοντας ἐπ' ἀσταχύεσσιν ἐῖσιςιν.

5.

Σκοπὸς εὗτος τῷ Θεολόγῳ Γρηγόριῳ φυσικὸν παραστῆ-
σαι τὸ πρὸς τοὺς παῖδας ὑπὸ τῶν γενέων φίλτρων, καὶ ὡς
μέχρι θανάτου καὶ μερισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος διϊκνέι-
ται· καὶ τοῦτο παρίστησιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ὧν τε πά-
σχουσιν καὶ πραιῦσιν ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων οἱ γεγενη-
κότες· παρεισάγει δὲ τὴν ἄλογον πρῶτον φύσιν ὧδε φάσκων,
ὡς παρὰ παίδων πρὸς τοὺς τεκόντας.

Ἄλλ' ἔθρεψας ἔπειτα, βωῶν δέ τε καὶ κρατερᾶσιν 6.

Οὐδατ' ὑποσκαίροντες ἀνακρούουσι καρήνοισι, 7.

Μόσχοι τ' ἠδὲ φέρουσι πόνον γλυκερῆς ὑπ' ἀνάγκης. 8.

Αἱ θαμάλεις ἐπειδὴν γεννήσωσι, τὴν θήλην τοῖς νεόγνοις
προβαλλόμεναι θαψιλῶς τοῦ γάλακτος ἐμφοροῦσιν· οἱ δὲ μό-
σχοι κορεσθέντες ταῖς ἑαυτῶν κεφαλαῖς ἀνακρούουσιν τὸν
μασθὸν ἀτακτοῦντες· εὐδὲν δὲ τῇ γένει τῶν θηλειῶν ἀπαλώ-

τερον ἐστὶν τοῦ μαζοῦ καὶ πολλὴν ὀδύνην ἐμποιοῦν· καὶ γὰρ πόνος καὶ πληγὴ, καὶ ὅτι τῶν λυπηρῶν καθάψεται παντοίας θήλης, κίνδυνον ἐμποιοῖ θανατηφόρον· οὕτω μὲν οὖν αἱ μῆσσαι τῶν μητρικῶν μασθῶν ἀτάκτως ταῖς κεφαλαῖς καθ'απτόμεναι, πολὺν αὐταῖς τὸν πόνον ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ κλίπερ ἀλγοῦσαι θεινῶς, ὑπομένουσιν ὄμως, εὔτε τοὺς νεόγνους ἀποτρέψουσαι, καὶ τὰς ἐκ τῶν πόνων ἀλγηδῶνας γενναίως ὑπομένουσιν, τῷ φίλτρῳ τῶν νεόγνων κουφοτέραν τιθέμεναι τὴν ἀλγηδῶνα.

9. Ὅρνις δ' ἄπτερα τέκνα φίλης κατ' ὑπερθε καλιῆς
10. Ἄμφι περιτρύζει, καὶ τείρεται ἔνθα καὶ ἔνθα,
11. Μάστακ' ἀλητεύουσα τροφὸς κενεὴ καὶ ἄπαστος·
12. Φίλτρῳ γὰρ συνέδησε φύσις τοκέας τὲ γόνους τὲ,
13. Μνησαμένη τοκέων τόδε φάρμακον, ὡς κε βαρείας
14. Κουφοτάταισι πόσαισι ἐλαφρίζουσιν ἀνίας.

Αἱ χελιδῶνες μάλιστα καὶ πᾶν ὄρνεον ἄλλο, πλὴν τῶν κοράκων, ὑπεράνω τῆς καλιᾶς τῶν νεοσσῶν περιτρύζει καὶ καταπονεῖται τῆδε κάκῃσι περιπλανώμενον ὡς τροφὴν κομίσαι ταῖς νεοσσαῖς, αὐτὸ μὲν ἀγευσεν καὶ κενόν· τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ κενεὴ τροφὸς καὶ ἄπαστος, ὅτι πᾶν αἱ μητέρες ταῖς τέκναις παραχωροῦσιν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν αὐταῖς μερίζομεναι θαῖτα· καὶ τῶν ἐπιβούλων εἴ τι προσεργύζον ἴδοιεν, τῶν νεοσσῶν περιπίπτανται καὶ συγνὸν ὑποτρύζουσι· τῷ φίλτρῳ γὰρ ἡ φύσις συνέδησε τοὺς γονεῖς ταῖς τέκναις, καὶ τὰ τέκνα ταῖς γονεῦσιν, ὑπόμνημα μᾶλλον δὲ παραμύθειον ἐνδεμένη, τὰς βλαβεράς ὡς ἂν λύπας ταῖς ἐλαφραῖς κουφίζωσι πόσαις· αἱ δὲ κόρακες ἀσπλαγχνίας εἰκονίζουσι χαρακτηριστῆρα, μόναι γὰρ τῶν ἄλλων ὄρνέων ἀποτίκτοντες τοὺς νεοσσούς, καταλιμπάνουσιν ἀπροσθήτους, οὐδὲν αὐταῖς τῶν πρὸς

βίῳ φροντίζοντες· ταύτη ται ψαῖν ἡ Ζεὺς Δαβὶδ ἐν ταῖς
 πρὸς Θεὸν μεγαληγορίαις· ὁ δὲ οὖς τραπὴν πάσῃ σαρκί, καὶ
 ταῖς νεοσσῶν τῶν κεράκων ταῖς ἐπικαλυμέναις αὐτὸν· ἀπο-
 δευνὺς τὴν θείαν καὶ μέχρις τῶν εὐτελῶν διοικῶσαν πρό-
 νοϊαν· ἀπορηθέντες γὰρ αἱ τῶν κεράκων νεοσσαὶ τῇ γαλιᾷ
 προσκαθήμενοι χαίνουσιν τὸν θάνατον προσδεχόμενοι· καὶ θῆ
 τούτοις ἡ Θεοῦ πρόνοια κατὰ τοῦ στόματος ἀποδύφους ἐμ-
 πεσεῖν καὶ κώσπας παρασκευάζει, μέχρις αὐτοὺς τὸ πτι-
 ρὸν διαθρέψαντες τοῦ ἀέρος λαγῶσι παραπέμψῃ.

Τούνεκα καὶ δριμεῖα νῆη περὶ πέρτακι μήτηρ. 15.

Ὡς δὲ κύων σκυλάκεσσιν ἐστὶ, καὶ πτηνὰ νεοσσαῖς 16.

Δῆριν ἄγει, στικτὴ δὲ διέσσεται ἀγριόθυμος 17.

Πάρδαλις ἐκ ξυλόχοιο, συῶν δὲ τε μαίνεται ἀλκή 18.

Χαίτη δεινρήσσσα, κόρης σέλας, ἀτμός ἰδόντων 19.

Θηγομένων καναχηδὰ, γένυς δὲ τε βαλλέται ἀγρῶ 20.

Ἰεμένων τεκέσσιν ἀμύνεμεν ἢ δαμῆναι, 21.

Οἷστρος γὰρ τόδ' ἔπεισεν ἀδιδάκταισι νόμοισι. 22.

Τῆς περὶ τὰ τέκνα χάριν φιλίας ἢ μὲν δάμαλις δρι-
 μεῖα γίνεται περὶ τὸ μοσχάριον αὐτῆς, ἐπειδὴν τί τῶν ἐπι-
 βούλων προσεγγίζον κατανοήσῃ· αἱ δὲ κύωνες περὶ τῶν νεό-
 γνων σκυλακίων ἄσχετα μαίνονται καὶ πικρὸν ἀμφυλάσκου-
 σιν, ἴσον ἀνθρώποις καὶ θηρίαις ἐφορμῶντες ἰσχυροτέραις· τὰ
 δὲ πτηνὰ τῶν ἰδίων νεοσσῶν ὑπερμάχεται κατὰ γε τὸ ἐγ-
 χωρεῖν, ἅπαν κακὸν ἀπετρέποντα τούτων· ἢ δὲ κατὰσίκτος
 πάρδαλις ἀγριόθυμος τοῦ δρυμοῦ διορμᾷ τῶν ἰδίων σκύμ-
 νων προπλεμῶσα, λέαινα δριμυτάτη καὶ ταῖς προσεγγίζου-
 σι κίνδυνον ἐπάγει θανατηφόρον βρυχωμένη καὶ τῶν ἰδίων
 σκύμων τὴν ἐπιβουλήν ἀνακόπτουσα· τῶν ὀλεθρίων δὲ συά-
 γρων ἢ δύναμις μαίνεται, θρίξ ὑποφρίσσευσα καὶ δεινρῶ-

δης ἐκείναις, τῶν ὀφθαλμῶν δὲ καταλάμπεται πῦρ, τρισμὸς ὀδόντων ἐπὶ τούτοις ἡγιστικῶς ἀνοικνόμενον, εἶτα τὸ γένειον ἀγρῆ καταραινόμενον βάλλεται πάντων προθυμυμένων τῆς τέκναις βοηθῆσαι ἢ ἀποθανεῖν· ὁ γὰρ πόθος ἔπεισε τούτοις ἀδιόκταίς νόμοις, τοῦτ' ἔστι τῆς φυσικῆς.

23. Σφῆκες δ' αὖ πέτρῃσιν ἐνήμενοι ἦν τιν' ἴδονται
 24. Πλησίον, οὐδὲ φέροντα κακὸν τεκέεσσι νεόγναις
 25. Πετρόθεν ἐκχυμέναις, στρατὸς ἀσφρός ἀμφὶ πρόσωπα
 26. Βουβεῦσιν, κέντροις δὲ πικραῖς βάλλουσιν ὀδίτην.

Οἱ σφῆκες ταῖς τῶν πετρῶν παρακαθεζόμενοι τραυλαῖς, αὐτόσε γὰρ ἐμφωλεύουσιν, ἐπειδὴν ἴδαιεν παροδίτην μηδὲν κακὸν αὐταῖς ἐπιφερόμενον, τῶν νεόγνων περιμελούμενοι θάπτον τῶν πετρῶν ἀπεκχυθέντες, στρατὸς ἀσχετος βόμβου καταπληκτικὸν ἀποτελοῦσι, πικραῖς δὲ κέντροις τὸν ἄσλιον βάλλοντες ὀδειπὸν πολλάκις καὶ τοῦ ζῆν ἀπαλλάσσουσι.

27. Ἔστι καὶ ἐν βύθισι πόθου νόμος, εἰ ἕτερόν γε.
 28. Δελφίς ἐναλίην βασιλεύτατος, ἦν τιν' ἴδῃται
 29. Θῆρ ἄλλος ἠπεθανῶσιν ἐπιπλώοντα τεκέεσσι
 30. Ἦν γένου ἀπλώσας εἶσω γόνου αὐτῆ ἔδεικτο
 31. Λάπτων ὡς τιν' ἔδεικν', ἔπως μὴ θηρῶ γέναιτο.
 32. Οὐδ' αὖ γε πρὶν κευθμῶνος ἀπέπτυσε φόρτον ἄπιστον,
 33. Πρὶν θηρὸς κρατερῶο φυγεῖν σονέουσαν ἀπειλήν.
 34. Τῆμος δ' ἐκ λαγόνων ὠδῖν' ἠρεύξατο κούφην.

Τῶν ἐναλίην ὁ βασιλικώτατος δελφίνος εἴ τινα τῶν θαλασσίων θηρῶν τῆς μικρῆς αὐτοῦ τέκναις ἐπιπλέοντα ἴδῃ, τὴν ἰδίαν διαπλώσας σιαγόνα, τὰ τέκνα πάλιν ἐντὸς ὑποδέχεται καταπίνων ὡσπερ βρῶσιν τινὰ, ἔπως ἂν τῆς θηρίαις μὴ κατάβρωμα γέναιτο· οὗτος δὲ τοῦ κρυπτιῆρος, τοῦτ' ἔστι τῆς κοιλίας, οὐδαμῶς ἀναδίδωσι τὸν βαρὺν ἐκείνου φόρ-

του καὶ παρὰ φύσιν ἐγγύμνασα, πρὶν τοῦ κίτιος τοῦ κρα-
 τεροῦ τὴν στενακτικὴν ἐκρύγη ἀπειλήν· ὡς ἂν δὲ τὸ θε-
 ρίον παρέλθοι καὶ τὸν κίνδυνον διαδράσει, τότε δὲ τῶν
 πλευρῶν τὸν βαρὺν ὡς ἐλαφρὸν ἕξιμα τοκετὸν, τοσαύτου
 ἐδύνην πρὸς τὰ τέκνα φυσικῶ ὑψιστάμενος φίλτρῳ· ταῦτα
 φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὡς παρὰ παιδῶν πρὸς γενεῖς ἀπο-
 δεικνύοντα πᾶν ὅπερ ἐπιμελὲς ἐστὶν περὶ τοὺς παῖδας τοῖς
 γενεῦσιν, τοῦτο καὶ θερίαις προσεῖναι καὶ πετεινοῖς καὶ ἰχ-
 θῦσι καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ κόσμον περὶ τὸν ἴδιον τοκετὸν· τί
 οὖν ἐστὶν περισσὸν ἐν ἀνθρώποις ὁ τοῖς τέκνοις παρὰ τὴν
 λοιπὴν κτίσιν καρποῦτθαι τοῖς ἀνθρώποις γένοιτ' ἂν περι-
 σπούδασεν, αὐτὸς διδάσκει δι' ὧν ἐπάγει, φάσκων ὡς παρὰ
 τῶν παιδῶν πρὸς τοὺς γενεῖς εὐ χρυσὸν ποδῶ εὐδὲ ἀργυ-
 ρον εὐδὲ τὰ σήρων λεπτὰ καὶ παμπούκιλα νήματα, εὐδὲ λί-
 θους διαυγαῖς, εὐδὲ γῆν πολύμετρον κυμαίνουσαν καρπῶς
 ὁμοίαν τῆς Αἰγύπτου, εὐδὲ πλῆθος Σεραπόντων καὶ τετρα-
 πέδων ἀγέλας· γάμος δὲ τοῖς θέλουσι φροντιζέσθω, θέ-
 σποιναν ἄγων ὑψηλὴν καὶ τιμωμένην ἀχθῆδονα· καὶ θρό-
 νος ἄλλοις ποθείσθω καιροῦ φρύαγμα πίπτων, ὅς πολλοὺς
 πατῶν ὑπ' ὀλίγων πατεῖται πολλάκις καὶ χειροτέρων· εὐ-
 δὲν γὰρ βέβαιον ἐν ἀνθρώποις ὁ παρὰ τὰ κτήνη τοῖς τέ-
 κνοις εἰ ὄντως γενεῖς περιποιήσαιντο· πλὴν εἰ μὴ τῶν λό-
 γων ἢ δύναμις τὸ φυσικὸν κάλλος τῆς εἰκότος δι' εὖ τῆς
 κτηνώδους φύσεως καὶ θεριώδους ἢ ἀνθρωπιεία μάλισα δια-
 κέκριται· τινὲς εἰ λόγοι δὲ, φησὶν ὁ αὐτὸς θεολόγος· καλὴ
 μὲν τῆς ῥητορικῆς ἢ θεριμὴ δύναμις ἐν τε δημηγορίαις καὶ
 ψήφοις δικαστικαῖς, καὶ λόγοις ἐγκωμιαστικαῖς· καλὸν δὲ τῆς
 ἱστορίας ἢ διάνοια πεπληρωμένη, σύμμικτος γὰρ ἢ ἱστο-
 ρία, σοφία πολλῶν, νεῦς ὑποθέσεων· εὐ μικρὸν δὲ τέχνη

γραμματικὴ καὶ μάλα γε μέγιστον, λεπτύουσα τὸν νοῦν, καὶ τὴν βάρβαρον ἤχην ἐξελληνίζουσα, καὶ τῆς εὐγενοῦς γλώσσης καλλίστη βοήθως, καὶ τῆς λογικῆς τέχνης τὰ παλαιόματα, ὑφ' αἷς τὸ ἀληθὲς κρύπτεται, ὁ τετριμμένος δὲ λόγος περιφανέστατον ἔθηκεν· ὅσαι τοίνυν μὴ τούτοις τιμῶσι τοὺς παῖδας τοὺς ἰδίους, εὐδὲν ἄξιον τῆς εἰκόνας ἐπ' αὐτῶν διαπράττονται, καὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου διακοσμήσεως ἀλλοτριῶσιν, εὐδὲν περισσὸν αὐτῶν νέμοντες τῶν προλεχθέντων θηρῶν, οὔτε τῶν ἐν αἰσθήσει καὶ φθορᾷ περιεττὸν ἐννοούμενοι· τί δὲ τὸ κέρδος τῆς παιδείσεως, αὐτὸς ὁ θεολόγος φησὶ· πρῶτον μὲν τὸ τῆς κτηνώδους ἀνοίας φυσικῶς καὶ ὡς πρέπον ἀνθρώποις ὑπερανέχειν· δεύτερον τὸ λεπταῖς μερίμναις τὰ βάθη τῆς σοφίας καταμανθάνειν, ὧν αἱ σοφοὶ κατεζήτησαν καὶ ταῖς βίβλοις συνέγραψαν· ὁ μὲν τούτου, τοῦ δὲ τίς, ἄλλος τῶν ἀερίων καὶ θαλασσίων τὴν φυσικὴν κατανοήσαντες καὶ ἐπιγείων, ἐπὶ τούτοις καὶ διερευνησάμενοι καὶ τῶν οὐρανίων, πρὸς δὲ τὸ ἀφραστον τοῦ μεγάλου Θεοῦ δημιουργοῦ πῶς ἄγει καὶ ποῦ φέρει καὶ εἰς ὅ τι καταπαύει· τὸ δὲ πᾶν ὁ πολὺς ἐν τῇ διακοσμήσει κόσμος ἔχων ἐν ἑαυτῷ πλεονεξίαν κεκρυμμένον, ὡς ἂν δὲ ταύτη διαπεράσειεν τῇ νεότητι τῷ πνεύματι τῷ θεοτέρῳ παρέξειεν τὴν διάνοιαν, τὸ καλὸν ἀνιχνεύοντες καὶ ἐν φωτὶ τῆς γνώσεως διὰ παντὸς ὁδοιποροῦντες, καὶ τοῦ βίου κανόνα φέροντες ταῖς θεαῖς ἐπιπνοίαις, καὶ συνέμπορον ὁδηγὸν καὶ καλὸν βοήθων εὐράμενοι τὸν Χριστὸν, σὺν ἐλπίσιν ἐλαφραῖς ἐντεῦθεν κουφίζαντο, τῆς καθαρᾶς δὲ τύχειεν καὶ ἀτελευτήτου ζωῆς, μηκέτι δὲ ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι βλέποντες, ἀλλὰ τραυῖς αὐτὴν κατοπτεύοντες τὴν ἀλήθειαν, ἧς ἀρχὴ καὶ τέλος τριάς ἢ μονόσωπτος, εἷς θεὸς πατήρ,

υῖος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἐν φῶς τριλαμπῆς θεωρούμε-
νον· τούτων δὲ τῶν ὑπαιδύτων καθάπτεται Γραγῆριος ὁ
πανάριστος τῶν πλούτη καὶ μάλιστα κηρύσσων, ὡς πι-
θῆκαις αὐτοῦ; καὶ ὄναι παραβόλλων· φησὶ γὰρ· τίς χάρις
ἐὼν πίθηκον ἔχεις ἀνθρωπίνου ὄφρου, χρυσῆς σχευῆς
περιγυρωθέντα τὸν τράχηλον; πῶς δὲ χάρις ἐὼν χρυσῶ
τάλαντα βαστάζειν; ὁ γὰρ ὄνος καὶ πολύχρυσος ὡν ἐγκυ-
ται μένεν· οὐδὲ γὰρ χάρις ἐστὶν ξίφει μολιβδίνῃ κρύπτειν
κλειδίς ἀργυρέας, ἃ τίνα μηδὲν ὄφελος τῇ πολέμῳ· πῶς
τοίνυν ὁ πλούτης φυσώμενος ἀνθρώπος ἀπαίδευτος ὢν καὶ
ἀνόητος, πίθηκος ἐστὶν κεχρυσωμένος· ὄνος δὲ πολύχρυσος
ἐγκούμενος, καὶ ξίφος μολιβδίνος ἐν ἀργυραῖς φυλαττόμενος
δύκαις. Καλὸν δὲ καὶ πρὸς τέρφιν, τῶν ἐπιῶν ἐπιλέξεως
μνημονεῦσαι· φησὶν γάρ.

Τίς χάρις ἦν σὺ πίθηκον ἔχεις βροττειδέα λάβην 173.

Χρυσείισι βρόχοισι δέρην περιγυρωθέντα; 174.

Οὐ γὰρ κόσμος ἄμειψε γελοίου εἶδος ἔλαφρον. 175.

Τίς δὲ χάρις κανθῶνι φέρειν χρυσῶ τάλαντα; 176.

Κανθῶν καὶ πολύχρυσος ἐὼν ἐγκυζμένον αἰδεῖ. 177.

Οὐδὲ χάρις μολίβαιο τετυγμένα φάσγανα κεύθει 178.

Ἀργυρέας κλειῖσι τὰ μὴ πολέμοισιν ὄνειαρ. 179.

Ἡ μὲν οὖν παιδεύσις κόσμος ἐστὶ φυσικὸς τοῖς ἀνθρώ-
ποις, καὶ ἡ γνῶσις, τιμὴ καὶ δόξα, καὶ τοῦ κατ' εἰκόνα
θεοῦ κάλλος εὐπρεπέστατον, βίος δὲ λαμπρὸς καὶ ἐνάρε-
τος τῆς οὐρανίου πολιτείας χαρακτῆρ ἀφειδέστατος.

Αὐτὰρ ἐγὼ κέλευμαί σε τὰ μὲν κάλλιψα παθεῦντι

Ἐσπέσθαι καὶ χεῖρα φέρειν πάτερ· εἰ δὲ κακῶσι

Τερπόμενῃ παιδῶν μετεῶν ἀπὸ τηλόσι ρίψων

Ὡς νόθον, εὐγενέος Ῥήνου κριθέντα ρέεθροις,

140. *
* sic est
ordo in
cod.
141.
142.
143.

144.

Τὸν καθαρῶν ἀετῶν ψευδῆ γόνον ἀκτίνεσσιν.

Εἴρηται μὲν περὶ τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ καὶ τῶν νόθων ἀετῶν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἱστροίων· εἰρήσεται δὲ κῆνταῦθα· μάλλον γὰρ ἀρμόζει τῇ φυσιολογίᾳ· Ῥήνος μὲν εὖν ποταμὸς ἐστίν, τοὺς νόθους παῖδας τῶν εὐγενῶν ταῖς ἰδίαις βούρσαι διακρίνων· ὁ δὲ ἀετὸς τοὺς τικτομένους νεοσσούς ταῖς ἀκτίσι τοῦ ἡλίου δοκιμάζει, καὶ τοὺς μὲν γησίους διατρέχει, πατρικῶς αὐτῶν καὶ κηδεμονικῶς προνοούμενος· ἐκρίπτει δὲ τοὺς νόθους καὶ τῆς καλιᾶς ἀποβάλλεται· τινὲς μὲν εὖν φασὶν εἶσι σώρων ἐστίν τὸ καθόλου μὴ παρεύων, μηδὲ πρὸς τὸ συγγενὲς συναπτόμενος πλὴν τῆς συζύγου· πεῦ δὲ νόθον, μὴ μαιχείας ὑπέυσης ταῖς ἀεταῖς; ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο φασὶν, ἔστιν δὲ πειθανόν τὸ λεγόμενον, ὅτι γυπες ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ὀρνέων ταῖς ἑαυτῶν τέκνοις τὴν τῶν ἀετῶν εὐγένειαν μνηστευόμενοι, τῶν οἰκείων ὠῶν λάθρα τῇ καλιᾷ προσρίπτουσιν τοῦ ἀετοῦ· συμβαίνει δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄρνιθων τοῦτο γίνεσθαι· πολλάκις γὰρ χηνῶν καὶ περδίκων καὶ γυπῶν καὶ ἄλλων ὀρνέων ὑποτιθέασιν τῇ ὄρνῃ *, ταῖς ἀκείαις δὲ συμβαίνουσα ὡς ἑκάστου εἰκότος ἐκβάλλει τῇ συγγενεῖ· τοῦτο μὲν εὖν ἀετοὶ πάσχουσιν ζηλωτοπούμενοι· ἔδειν τὸ νόθον ὁ πατὴρ ἀετὸς ταῖς ἀκτίσι δοκιμάζει τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἰδίας ἀποβάλλεται καλιᾶς· πῶς δὲ, φησὶν ἀλλαχοῦ Γρηγόριος ὁ τρισόλβιος, εὐδ' ἀετοὶ τίκτους καὶ εὐς ρίπτουσι νεοσσούς, δηλοῦντες τοῦ λόγου ὡς καὶ τῶν ἰθίων νεοσσῶν ἀπορρίπτουσι πολλάκις· καὶ ὄλλαχοῦ φησὶν ὁ αὐτὸς· τὸ δ' αἷτιον βολαῖς μὲν ἡλίου φασὶν κρίνειν νεοσσῶν ὄψιν ἀετὸς πανσόφως, ἐξ ὧν νόθον μὲν καὶ τὸ μὴ, γινώσκεται· καὶ τὸ μὲν ἐξέριψε, τοῦ δ' ἔστι πατὴρ· ὁ δ' αὐτὸς ἀετὸς καὶ τὸ γῆρας ἀποτίθεσθαι λέγεται, καὶ ἀναναε-

Sic ergo
retine p.
325.

ζου, ὡς ὁ Σῆος Δαβίδ, ἀνακαίνισθαιτι ὡς ὑπεῖς ἡ νεότης σου.

Ὡς γὰρ ἐχιδναῖός γε γονὸς διὰ γαστέρα ῥήξει

Μητρὸς ἀναβρώσιον, πικρὸν πατρὸς οὐλαίναι.

Ἡελλὰ μὲν τῶν ἐχιδνῶν εἰς τὰ γίγνη καὶ πύδουα θανατιφίρου ἐῶ μεμεστομμένα· ἔστιν δὲ γίνες ἐν αὐτῇ τῇ ἐρπιτεῖς ὑπερ μὴ πλείω τῶν δύο φασὶ γίνεσθαι· γίνονται δὲ ἄρρεν καὶ θῆλυ· ἐπειδὴν εὖν ὁ ἄρρεν ἔχει συλλεθῆ τῇ θηλείᾳ παρρυτὰ θνήσκει, τὴν αἰεῖαν μὲν αὐτὸς ἐν τῇ θηλείᾳ μελανίαν ἐναποτιθέμενος καὶ τῆς ἐν αὐτῇς μελανίας αὐτὸς προσλαβόμενος· εὖτω μὲν εὖν ἐξ αὐτῆς διόλλυται τῆς συνουσίας· ἡ δὲ συλλαβεῦσα δύο κατὰ γαστρὸς ἄρσειν καὶ θῆλυ διατρέφει, τρεφόμενα δὲ καὶ πρὸς τὸ φανερὸν ἐξείναι μέλλοντα, τοῦ ὀλεθρίου πατρὸς αὐτῶν τιμωρίαν εἰσπράττουσιν τῇ συλλαβούσῃ, μὴ διὰ τῶν φυσικῶν ἐξίόντες μορίων, ἀλλὰ τὴν γαστέρα βιβρώσκοντες καὶ τὴν συλλαβεῦσαν διαφθείροντες εἰς τοῦμφανὲς διακύπτουσι· φησὶν εὖν ὁ θεῖος Γρηγόριος, ὅτι πᾶσα φύσις τῆς τεκοῦσι χάριν φέρει τὴν πρέπουσαν· ὁ δὲ χάριν τῆς γονεῦσι μὴ εἰδῶς ἄμοιός ἐστιν ταῖς μητρικτόναις ἐχιδναῖς.

Εἰ δὲ σύ γ' ἀκρεμονέσσιν ὑφήμενος εἶαρος ὄρη, 244.

Τῆμος ὅτε πικραὶ γλυκερώτεραι εἰσι βροτῶσιν, 245.

Ἢ πυρὸεν βάλλοντος ὑπὲρ κρατὸς ἡλίου, 246.

Μύθαισιν μογέοις πυκίνην φρένα πᾶσαν ἐρείδων. 247.

Τέττιγες λαλεγεῦντες ἄμ' ὀρνίθεσσιν αἰδοῖς, 248.

Σὸν δέμας ἠδυθροῖσιν ἀναψύχαιεν αἰδαῖς 249.

Ἐς δῆριν καλέουτες αἰδοσύνησιν ἐταίρων. 250.

Οἱ τέττιγες τοῦ ἡλίου μὲν φίλοι εἰσὶν, ἀείλαλοι δὲ μάλιστα θερμαίνοντες τοῦ ἡλίου· καὶ πᾶν ὄρνειν πολύλαλον

ἔστιν ἐν ταῖς πλείουσιν· ἔχουσι μὲν οὖν τέττιγες καὶ τὰ ἄρ-
νεα φυσικὸν ζῆλον πρὸς τοὺς μελετητικούς· ἐπειδὴν γὰρ τίς
ὑπὸ τὸ ἄλλος ταῖς λόγους προσμιλῶν, τὰ μὲν ὄρνεα λι-
γυρὸν κελαδεῖ, τέττιγες δὲ λαλοῦντες ἔλκυ καταφωνοῦσι τὸ
ἄλλος ταῖς ὠδαῖς, εἰς ἔριν προσκαλούμενοι τὸν ἔταιρον,
καὶ τὸ μοχθηρὸν σῶμα ταῖς ἡδυδρόαις ὠδαῖς ἀναψύχοντες.

Ἐκ τοῦ ξέ' λόγου.

carm.

III.

79.
80.

81.

82.

Φασὶ τὰὸ μέγαλαυχον ἐπὴν περίκυκλον ἐγείρη

Αὐχένα κυρτώσας χρύσειον ἀστέρεςαι,

Κλάζειν Σηλυτέραις φιλοτήσιον· εἰ δὲ σὺ μορφῆν

Οὐ σφριγῶσι γράφεις ὄμμασι Σαῦμα μ' ἔχει.

Πρὸς καλλωπιζομένης γυναῖκας ἦται ψιμυθίζομένης καὶ
φοικαρίζομένης τὸ τῶν ταῶν παράδειγμα παρειαγεί Γρη-
γόριος ὁ Σαυμάσιος· ὁ γὰρ ταῶς τὸν χρυσεὸν αὐχένα κυρ-
τώσας, καὶ τὸν ἀσερῶδη κύκλον ἐγείρας, φιλικὸν κλάζει τὸ
Σῆλυ πρὸς ἔρωτα προτρεπόμενος, τῷ φυσικῷ σεμνυόμενος
κάλλει· κούναντίον ἔπερ παιοῦσιν αἱ ζωγραφούμεναι γυναῖ-
κες· τοῦ γὰρ φυσικοῦ κάλλους ἀμοιρεῦσαι, ψιμυθίαις καὶ φοι-
καρίαις καὶ τρίμμασι ζωγραφοῦνται χροινύμεναι, καὶ τοὺς
νέους τῆ ταιαυτῆ προκαλούμεναι θεωρία· τὸ γὰρ ἐπιτήδευ-
μα, τῆς προαιρέσεως αὐτῶν γίνεται κατηγορημα.

1 Lips.
158.

Ὡς Σῆρ κερδαλέος τις ἐπιχίησιν ἴχνηα βάλλων

Ὡς κεν Σηρητηῆρα καλοῦ πλάγξειε δολεῖσι.

Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον.

Πρὸς τὸν Θεὸν νέουκε, καὶ μόνον βλέπει.

Σὺ δ' ἀγκαλίζου· καὶ γὰρ αἰετὸς ὡς λόγος

Πολὺς καλιᾶ λεπτὸν ὄρνιν ἀμφέπει.

Ὁ τῶν πετεινῶν βασιλεὺς αἰετὸς πάντα μικρὸν ὄρνιν ὑπὸ
τὴν αὐτοῦ καλιᾶν αἰκῶντα περίεπει, πᾶν βλαπτικὸν ἀπο-

τρέπων, αὐτοῦ τε βασιλικῶς προϊστάμενος καὶ καθυμνικῶς ἀντεχόμενος, φυσικῶν ἔχων τὴν εἰς τὸ καταδύσασθαι ἐπι-
 κυρίαν· φησὶν οὖν ὁ θεὸς Γρηγόριος ὅτι χαρὴ τὸν εὐσθι-
 νέστερον τῷ ἀδυνατίῳ, καὶ τῇ πένετι τὸν πλούσιον ἐρέμῳ
 χεῖρα, τὸν ἀστὸν αἰδουμένους φυσικῶς τῶν μετρωιτέρων ἀν-
 τεχόμενον· εἰ γὰρ ἀνόητον ὄρνειν τοσοῦτον ἐκ φύσεως ἐπι-
 δείκνυται, πόσον ὀφείλει πρὸς τὸ συγγενὲς νερόν ἀνθρώπος
 ἐπικλίνεσθαι;

Ἐκ τοῦ ρκς' λόγου.

Δίψας τίς ἐστὶ τῶν ἐχιδναίων γενῶν,
 Τούτ' ὄσ' ἢ ἔρημος Αἰγύπτου φέρει.
 Ταύτης τὸ τῦμμα οἶνεϊ κλήσις λέγει.
 Τὸ θηρίον γὰρ τοῦ πάθους ἐπώνυμον,
 Πίνων διόλλυθ', ὅς τὸν ἰὸν ἔσπασεν
 Εὐράν τι ρεῖθρον, χανθὸν ἐμπροσθὶν ὄλος.

Πολλὰ μὲν καὶ διάφορα τῶν ἐχιδναίων γενῶν τὰ ἰσβό-
 λα θηρία, πάντα δὲ θανατηφόρα· τούτων κατὰ τὴν ἔρη-
 μων Αἰγύπτου γένος ἐστὶν καλούμενον δίψας· τῆς γὰρ ἐνεργείας τὴν ἐπωνυμίαν φέρει, καὶ γὰρ ἐγγρίπτουσα τινὶ, δί-
 ψαν ἐμποιεῖ τοσαύτην ὡς μὴ δύνασθαι τοῦ οὐίφους κόρον λαβεῖν· ὁ δὲ τὸν ἰὸν ἐπασμένος θεινῶς τὰ ἐντὸς ὑπόσφυ-
 χόμενος, ἐνθ' ἄπερ ὕδωρ εὖραι πίπτει χαίνων, ὄλον προ-
 θυμούμενος λαφύξαι τὸ ρεῖθρον· τούτου δὲ τοῦ θηρίου καὶ
 Μωϋσῆς μέμνηται λέγων ἐν τῷ Δευτερονομίῳ· καὶ μνησθή-
 ση κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ διαγαγόντος σε διὰ τῆς φεβεῶν ἐρήμου, εὗ ὄφεις δάκνων καὶ σκορπίος καὶ δίψα.

Ἐκ τοῦ ρκς' λόγου.

Ἔστιν τίς ὄρνις σῆς φρενὸς σφοδρότερη. *
 Πόσον θεοῦ μὲν εἰς χεῖρας μόνον βλέπειν

Ed. Lp
p. 259. ff

* Ed Lp
p. 241.

Τοῦ καὶ δίδοντος πατρικῶς αἰτουμένου.
 Λίσχρον δὲ μηδὲν τοῦ λαβεῖν θράσαι χάριν
 Τὴν αἰμολάπτῃν βδέλλαν ἐκμιουμένους.
 Τὰ μὲν γρατοῦντα τοῖς ὄφειδοντα φρένα,
 Τὰ δὲ βλέποντα εὐ καλοῖς ἐν ὄμμασιν,
 Τὰ δὲ κτυποῦντα ταῖς ἐνεύρων ἐλπίσιν,
 Ἄει πλέον πένητα τῷ πεποιημένω.

Βδέλλα ἐστὶν ἢ ἐν ταῖς ὕδασι γινομένη· αἰμολάπτης δὲ φύσει ἐστὶν, καὶ γὰρ εὖσα βραχυτάτη λίαν, σώματος ἐπιλαβομένη, ροφατο αἷμα καὶ τὸν ψύλακον ἀποτείνεται· τοῦ δὲ σώματος ἀποκρεμαμένη, τὸ μὲν ἀπερρόφησεν αἷμα, τὸ δὲ λάπτει, τὸ δὲ ἐλπίζει, κόρον εὐ λαμβάνουσα πώποτε συγκρίνων δὲ τὸν κοσμικὸν βίον πρὸς τὸν ἐνάρετον, βδέλλα τοῦτον ἀπεικάζει· ὡσπερ γὰρ ἡ βδέλλα καθ' ἐν ἔφη μὲν τρόπον τῶν σωμάτων ἐπειλημμένη, δυσἀπόσπαστός ἐστιν καὶ ἀκέρεστος, οὕτως ὁ κοσμικὸς βίος πρὸς τὰς τῆς σαρκὸς ἡδονὰς καὶ τὰς ἄλλας πλεονεξίας ἀκέρεστως ἔχει, καὶ δυσἀπόσπαστος πέφυκεν.

Collii
 I.
 42.

Τιαυτ' ἐν ἡμῖν ἰσχύειν τὸν βάσκανον;

Οὗτος σοφίζετ' εὐστόχοις πονηρίαις,

Ὅτ' ἂν δῆμον τιν' ἢ πόλιν πληῆξαι θέλη,

Πρὸς αἷς ἐκάστου πειράται, καὶ σύντομον

Νόμον δίδωσι πονηρίας τὸν προστάτην.

Ἐπειτα χαλκὸς χρυσὸν ἡμφοισμένους,

Ἢ καὶ χαμαιλέοντος ἑκστασις χροῶς,

Πώγων, κατηγῆς ἡθῶς, αὐχένος κλάσις,

Φωνὴ βραχεῖα, πιστὸς ἐσκευασμένος,

Νωθρὸν βάδισμα, πάντα, πλὴν φρενὸς, σοφός.

Τὴν ὑπόκρισιν ὁ θεὸς Γρηγόριος χαμαιλέοντι παραβαλ-

λιε· καὶ γὰρ ὁ χαμαιλίω, μικρὸν δὲ αὐτὸς ζῆλον τῶν χριστιανῶν, φύσιν ἔχει τὸ μεταβάλλεσθαι πολυτρόπως· πολλὰς οὖν χρέας ἐναλλάσσει ὁ χαμαιλίω, ὡσαύτως ὁ ὑπερηγής πρὸς τὸ παρατυγχάνειν σχηματίζεται· γίνεται δὲ ταιούτος προσετός ἐξ ἐνεργείας τοῦ πονηροῦ· καὶ γὰρ ταιούτον εὐρών ὁ σατανᾶς εἰς βλάβην λαοῦ προβάλλεται συχωροῦντος τοῦ Θεοῦ· λέγει δὲ καὶ τὸ ἦθος ὁ Θεολόγος τοῦ ταιούτου ὁποῖον εὐρίσκεται· ὁ μὲν πάγων εὐγενεῖος, κατηφὴς δὲ τὸ ἦθος, αὐχὴν ὑποκεκλιμένος, βραχεῖα φωνὴ καὶ λεπτή, νοσηρὸν βᾶδισμα· πρὸς ταῦταις αὐτὸς φησὶν ἐσκευασμένος πιστὸς καὶ χαλιὸς ἀνδριάς ἄψυχος, χρυσῶ τὴν ἐξοίτην ἠμφιεσμένος ὄψιν· αὐτίς δὲ περὶ τῶν ταιούτων, φησὶ, χαμαιλεύτων τὸν τρόπον μιμούμενοι, πολλὰς τιθέντες ταῖς λέγεις αἰὲ χρέας.

Ταῦτ' εἶπον· αἱ δ' ἔκρωζον ἄλλος ἀλλέθειν,
 Δῆμος κολοῖων εἰς ἓν ἐσκευασμένος,
 Τυρβηνέων τίς καινὸν ἐργαστήριον,
 Λαίλαψ κόνιν οὐροῦσα, πνεύματων στάσις,
 Οἷς οὐδ' ἂν ἠξίωσθε τῶν τίς ἐντελεῶν
 Φόβῳ τὲ θεῖῳ καὶ χρόνῳ δεῦναι λόγον,
 Ἄτακτα παφλάζουσιν ἢ σφηκῶν δίκην
 Ἄττουσιν εὐθὺ τῶν προσώπων ἀδρόως.

Οἱ κολοῖοὶ γένος ὀρνέων εὐτελέσατον· αὐτοὶ περὶ τὴν γῆν ἀναστρεφόμενοι, χαμαιπετεῖς γὰρ εἰσὶ, φυσικὸν ἔχουσι τὸ κράζειν ἀτάκτως ἄλλοθεν ἄλλος· ὡσαύτως αἱ σφηκες ἄττουσι θερμαινόμενοι καὶ περὶ τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων ὀρμῶντες ταῖς πικραῖς ἐκθλίβουσι κέντραις· ταῦταις δὲ ταῖς κολοῖαις καὶ ταῖς σφηκῶν τοὺς ἀσυνέτους καὶ ὄντως ἀπαιδέτους παρεικάζει Γρηγόριος ὁ σοφώτατος· αἱ γὰρ ἀπαιδέου-

ται ταῖς συνεταῖς ἐπιπηδῶσι, λόγοις ἀνοίας πλήττοντες αὐ-
τοὺς, καὶ ἄλλοθεν ἄλλοις ἀσυνέτως κρίζοντες καὶ ἀτάκτως·
ὡς τῆς ἐν Ἐφρέσῳ καταδρομῆς τῷ Παύλῳ μέμνηται Λου-
κάς ὡς φάσκων· ἄλλος μὲν οὖν ἄλλο τί ἐπεβόα· ἦν γὰρ
ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη· ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ἀναβασμῶν τοῦ-
το πάσχει Παῦλος ὁ πανάγιος· τὴν δὲ ταιαύτην ἀνοίαν κο-
λιῶις παραβάλλει Γρηγόριος ὁ Σαυμάσιος, καὶ σφηξὶ ταῖς
ἀκρίτως βρομβοῦσιν ἀμφὶ τῶν ἀνδρώπων τὰ πρόσωπα θερ-
μαινομένοις.

ΤΩΝ ΤΩ ΘΕΟΛΟΓῶ ΓΡΗΓΟΡΙῶ ΠΕΦΥΣΙΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ

ΩΔΕ ΤΟ ΠΕΡΑΣ.

ΚΟΣΜΑ ΑΧΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΠΟΝΗΜΑ

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ.

Sequitur amanuensis clausula haec.

Τριάς μόνας τρίφωτε πανσθενεστάτη,
Ἡ τρεῖς φέρουσα τὰς ὑποστάσεις μόνη,
Τὴν οὐσίαν μίαν δὲ προσκυνουμένη,
Ὡς ἡλίου φέροντος ἀκτῖνα τρίτην,
Ἐν καὶ κράτος γὰρ καὶ σθένος θείλημά τε
Ἐν, οἶδαμεν σέβεισθαι σῆς ἐξουσίας,
Σὺ τὸν πόθῳ γράβαντα τήνθε τὴν βίβλον
Κωνσταντῖνον σάωσον ἐκ πάσης βλάβης.

ΙΝΔΙΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΩΝ ΕΝ Τῷ ΕΙΒΑΩ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ

Ο ΘΕΙΟΣ ΕΜΝΗΣΘΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΤΩΝ ΤΕ ΕΚ ΤΗΣ ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΟΥ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΘΕΝ ΕΝ ΕΚΑΣΤῷ ΛΟΓῶ.

ΛΟΓΟΣ Α.

Περὶ τοῦ Ἀμαλῆκ, ἐν ᾧ περὶ Μωϋσέως, Ἀαρῶν, Ὠρ, καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ pag. 8.

περὶ Δανιήλ καὶ τῶν λεόντων p. 9.

περὶ Ἰωνᾶ καὶ τοῦ κήτους p.

περὶ τῶν τριῶν παιδῶν καὶ τῆς καμίνου p. 10.

περὶ τῶν μαθητῶν, καὶ τῆς ἐν θαλάσῃ τοῦ σωτήρος πεζοπορίας p. 10.

περὶ τῶν ἐν διαφοροῖς πάθεσιν ὑπὸ Χριστοῦ θεραπευθέντων p. 11.

περὶ Ἀδράστου καὶ Μενελάου p. 11.

περὶ Φαραῶ καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν σκληρῶν ἔργων p. 11.

περὶ Βαβυλῶνος καὶ τῆς ἐκεῖ γῆς p. 12.

περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Δείου καὶ τῆς ἀφέσεως τοῦ λαοῦ p. 12.

περὶ τοῦ τοῖς λησταῖς περιπεσόντος p. 13.

περὶ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελάνου p. 13.

περὶ Σαμουήλ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἄνας p. 14.

περὶ Ἡλεί τοῦ ἱερέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ p. 14.

περὶ τῆς δυσίας Ἀβραάμ p. 15.

περὶ Λῶτ καὶ Σοδόμων p. 16.

περὶ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου p. 18.

περὶ τῆς αἰμοφρέουσης p. 19.

περὶ τοῦ λεγεῶνος καὶ τῶν χοίρων p. 19.

περὶ τοῦ λεπροῦ p. 20.

περὶ τοῦ τυφλοῦ Βαρτιμαίου p. 20.

περὶ τοῦ κωφεύοντος p. 21.

περὶ τοῦ ξηρῶν ἔχοντος χεῖρα p. 20.

περὶ τοῦ παραλύτου p. 21.

περὶ τῶν ἐ΄ ἄρτων καὶ τῶν β΄ ἰχθύων p. 21.

περὶ τῆς τοῦ σάλου γαλήνης p. 21.

περὶ τῆς μεταμορφώσεως p. 21.

περὶ τοῦ παραλελυμένου p. 22.

περὶ Λαζάρου τοῦ τετραήμερου p. 22.

περὶ τῆς συκῆς p. 23.

περὶ παραδείγματος Ἀμῶς τοῦ περὶ λέοντος, ἄρκου, ὄφως p. 23.

Λόγος β.

Προοίμιον περὶ τριαδος καὶ ἀγγελῶν καὶ τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας p. 24.

- περὶ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ τῆς
 πυργοποιίας καὶ Σοδομῶν p. 24.
- περὶ Ἀδάμ καὶ Εὐᾶς καὶ παρα-
 δείσου καὶ ἀπάτης p. 26.
- περὶ Ἐνώχ καὶ Νῶε p. 27.
- περὶ Ἀβραάμ τοῦ πατριάρχου p.
 27.
- περὶ τοῦ ζήλου Μαυῤῥέως καὶ τῆς
 ἐξ Αἰγύπτου φυγῆς καὶ ἐπανό-
 δου p. 27.
- περὶ Ἀαρῶν τοῦ ἱερέως p. 31.
- περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ p. 31.
- περὶ Σαμουὴλ καὶ κριτῶν p. 31.
- περὶ Δαβίδ p. 32.
- περὶ τῆς φιλοσοφίας Σολομῶντος
 p. 32.
- περὶ Ἡλιοῦ τοῦ θεσβίτου p. 32.
- περὶ Ἰωάννου τοῦ προδρόμου p.
 33.
- περὶ τῶν ἱβ' μαθητῶν p. 34.
- περὶ τοῦ ζήλου Παύλου καὶ τῆς
 κλήσεως p. 34.
- περὶ τῆς θείας ἐμπνεύσεως ἐν τῷ
 ἀνθρώπῳ καὶ τοῦ κατ' εἰκόνα p.
 35.
- περὶ τῆς τοῦ λόγου ἐκ πατρὸς ἀρ-
 ρήτου καὶ ἀχρόνου γεννήσεως
 p. 35.
- περὶ τῶν ἐν νόμῳ τοκετῶν καὶ
 καθαρσιῶν p. 35.
- περὶ καθαρῶν σωματίων τῶν ἱε-
 ρέων p. 35.
- περὶ τῆς Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς Ἰω-
 ἀννου καθαρσεως p. 35.
- περὶ ἀχράντου Θεοτόκου καὶ τῆς
 ἀφθόρου Χριστοῦ κηρύξεως p.
 35.
- περὶ τῶν Ἡρακλείους ἀγώνων p.
 37.
- περὶ τῆς Ἑλλήνων ἀπάτης καὶ μα-
 ταιᾶς σοφίας p. 38.
- περὶ τῆς Ἀδάμ παραδείσεως καὶ
 τῆς καταδίκης p. 38.
- περὶ τῆς πονηρίας Καὶν καὶ τῶν
 Σοδομιτῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τῆς
 πυργοποιίας, καὶ ὧν ὁ κατα-
 κλισμὸς ἔσβησεν p. 38.
- περὶ τῆς πονηρίας Φαραῶ p. 39.
- περὶ τοῦ θρασέως Ἀχαάβ καὶ Ἰε-
 ζάβελ καὶ Ἀσσυρίων p. 40
- περὶ Ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦ καὶ
 Ἡρωδιαδος καὶ τῆς ἀναιρέσεως
 Ἰωάννου p. 41.
- περὶ Ἡρώδου τοῦ παιδοκτόνου p.
 42.
- περὶ Ἄννα καὶ Καϊάφα καὶ τῶν
 φονεῶν Χριστοῦ p. 42.
- περὶ τῶν ῥωμαίων καὶ ἐβραίων διω-
 κτῶν βασιλέων p. 42.
- περὶ τοῦ βδελυρωτάτου Ἰουλιανοῦ
 p. 43.
- περὶ τῆς θεολογίας Πέτρου p. 44.
- περὶ τῆς δυνάμεως Παύλου p. 45.
- περὶ Καὶν καὶ Ἄβελ p. 46.
- περὶ Ἠσαῦ καὶ Ἰακώβ p. 46.
- περὶ τῆς ἀπάτης Σολομῶντος p.
 48.
- περὶ τῆς πτώσεως τοῦ διαβόλου
 p. 49.
- περὶ τῆς ἀπωλείας Ἰούδα Ἰσκαριώ-
 του p. 49.
- Λόγος γ.
- Περὶ Σοδομῶν καὶ Σηγάβ καὶ τῆς
 ἐν τῷ ὕψει τοῦ Λῶτ ἀναβάσεως
 p. 50.
- περὶ τῆς πηγῆς Μετῤῥᾶς p. 50.
- περὶ Γλαύκου καὶ Διομήδους p. 51.
- περὶ τῆς Ἀλκινόου τραπέζης καὶ
 Ὀδυσσεως p. 52.
- περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, ὧν
 οἱ προπατορες περιβαλοντο p.
 52.

- περὶ τοῦ παρεγγεγραμμένου τῷ πλοῦ-
σίῳ Λαζάρου p. 52.
- περὶ Ἰωνᾶ p. 52.
- περὶ τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς
ὀδηγοῦσας νεφέλης, καὶ τοῦ πυ-
ρίνου στόλου p. 53.
- περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ
τῆς οὐρανοῦ τροφῆς p. 53.
- περὶ τῆς βλυσάσης ὕδαρ πέτρας
p. 53.
- περὶ τῆς ἀποστροφῆς τοῦ Ἰορδά-
νου p. 54.
- περὶ τῆς στάσεως τοῦ ἡλίου καὶ
τῆς σελήνης p. 54.
- περὶ τῶν σταυροτύπων χειρῶν Μωϋ-
σεως p. 54.
- περὶ τῶν ἐπισχεθέντων λεόντων p.
55.
- περὶ τῆς τροφῆς Ἡλιοῦ καὶ κορά-
κων ὑπηρεσίας, καὶ τῆς σαρα-
φθίας χήρας p. 55.
- περὶ τῆς ἀποχῆς τῶν βασιλικῶν
ἐδεσμάτων, καὶ τῆς ἐγκρατείας
Δανιὴλ καὶ τῶν γ' παιδῶν p. 56.
- περὶ Δανιὴλ καὶ Ἀμβακούμ p. 56.
- περὶ Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου p. 57.
- περὶ τῆς Ἰωάννου τροφῆς p. 57.
- περὶ Θέκλης, καὶ τοῦ πυρός, καὶ
τῶν θηρῶν p. 57.
- περὶ Σωσάννης καὶ Δανιὴλ καὶ τῶν
ἀδίκων πρεσβυτέρων p. 57.
- περὶ ἀλλοιώσεως Παύλου p. 59.
- περὶ τῆς ἐν τρίτῳ οὐρανῷ ἀρπαγῆς
p. 60.
- περὶ τοῦ πειρασμοῦ Ἰησοῦ p. 61.
- περὶ τῶν ἐν τοῖς θείοις εὐαγγε-
λίοις παραβολῶν p. 61.
- περὶ Ὀφνεὶ καὶ Φινεὲς τῶν υἱῶν
Ἰλᾶ p. 61.
- περὶ Ἱεροσολύμων καὶ Σαμαρείας
p. 61.
- περὶ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας τῶν
κλιπτῶν p. 61.
- περὶ Ἀρχιεπιστοῦ Χαρμί τοῦ κλι-
πτου p. 63.
- περὶ Ἡρακλεῶν καὶ Θειοδάμαν-
τος καὶ τῶν Δρυόπων p. 64.
- περὶ τῶν συνασθέντων ἀγγέλων καὶ
γυναιξίν p. 65.
- περὶ τῆς Ἑλλήνων πλάνης καὶ τῶν
ἐμπαδῶν θείων p. 65.
- περὶ Ἐριμοῦ τοῦ κερδῶου καὶ κλι-
πτου καὶ θλακρίωνος p. 66.
- περὶ Διονύσου τοῦ ἀνδρογύνου p.
66.
- περὶ Ἀρεος τοῦ μοιχοῦ καὶ τῶν
Ἠφαίστου παγίδων p. 66.
- περὶ Διὸς τοῦ πατραλώου p. 67.
- περὶ Κρόνου τοῦ μισοτέκνου p. 67.
- περὶ Εὐρώπης, καὶ τῆς εἰς ταῦ-
ρον τοῦ Διὸς μεταβολῆς p. 68.
- περὶ Δανάης, καὶ τῆς εἰς χρυσὸν
τοῦ Διὸς μεταβολῆς p. 68.
- περὶ Λήδας, καὶ τῆς εἰς κύκνον
τοῦ Διὸς μεταβολῆς p. 68.
- περὶ Ὀλυμπιάδος, καὶ τῆς εἰς
ὄφιν τοῦ Διὸς μεταβολῆς p.
68.
- περὶ Σεμέλης, καὶ τῆς εἰς ἄνθρω-
πον τοῦ Διὸς μεταβολῆς καὶ τοῦ
κεραυνοῦ p. 68.
- περὶ Γανυμήδους, καὶ τῆς εἰς ἀε-
τὸν τοῦ Διὸς μεταβολῆς p. 68.
- περὶ τῆς αἰμορροῦσης ἐν σχήμα-
τι εὐχῆς p. 69.
- περὶ τῶν εὐαγγελικῶν παραβολῶν,
deest.
- Λόγ. δ. ε.
- Περὶ τοῦ πένθους Ἰακώβ εἰς τὸν
Ἰωσήφ p. 69.
- περὶ τοῦ πένθους Ἰωσήφ εἰς τὸν
πατέρα p. 70.

περὶ τοῦ πένθους Ἀβραάμ εἰς Σάρ-
ράν p. 70.

περὶ τοῦ πένθους Ἰερειμίου τοῦ προ-
φήτου p. 70.

περὶ τῆς νόσου Ἰώβ p. 71.

περὶ τῆς τῶν πρωτοπλάστων ἀπά-
της καὶ τοῦ ὄφειος p. 71.

περὶ τοῦ λεγεῶνος p. 71.

περὶ τοῦ φυσικοῦ νομοῦ p. 71.

περὶ τοῦ γραπτοῦ νόμου καὶ τοῦ
πνευματικοῦ p. 71.

Λόγος ε.

Περὶ Ἰώβ τοῦ δικαίου p. 71.

περὶ τριῶν τελωνῶν p. 73.

περὶ τριῶν παραλύτων p. 73.

περὶ τῶν γ' νεκρῶν ἐν εὐαγγελίοις
p. 74.

Λόγος ζ.

Περὶ Ἰωνᾶ καὶ τοῦ κήτους p. 75.

περὶ Πριάμου, Ἀχιλλέως, Ἐκτο-
ρος καὶ τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου
p. 75.

περὶ τῶν γενεθλιῶν καὶ εὐωχιῶν
Ἑλλήνων p. 76.

περὶ συνόδων γεράνων καὶ χηνῶν
p. 77.

περὶ κερκώπων τῶν δολιῶν, καὶ πε-
ρὶ Πασσάλου καὶ Ἀκλήμονος
τῶν ληστῶν p. 78.

Λόγος η.

Περὶ Ἀχιλλέως, Αἴαντος, Διο-
μήδους, Ἐκτορος, Πρακλείους
p. 78.

Λόγος θ.

Περὶ Ἰώβ καὶ τῶν πειρασμῶν p.
79.

Λόγος ι.

Περὶ τῆς μελλούσης ἀνταποδό-
σεως, καὶ τῶν ἀποκειμένων τοῖς
ἀμαρτωλοῖς κολασεων p. 80.

Λόγος ια.

Περὶ Βηθλεέμ p. 81.

περὶ τῆς ἀποικίας Ἱερουσαλήμ,
deest.

περὶ τῆς αἰχμαλωσίας κιβωτοῦ,
deest.

περὶ τῆς κλοπῆς τοῦ Ἰωσήφ,
deest.

Λόγος ιβ.

Περὶ τῆς Ἀδάμ ἀπάτης, deest.

περὶ τῶν τιταγμένων τοῖς ἀκου-
σίως φονεύουσι φυγαδευτηρίων
πόλεων, deest.

περὶ τοῦ μάννα, deest.

περὶ τοῦ εἰ καὶ Σααὺλ ἐν προφή-
ταις, deest.

περὶ Μωϋσέως καὶ ἐστηκότων ὑπὸ
τὸ ὄρος p. 81.

περὶ τοῦ ἐμπυρισμοῦ τῶν υἱῶν
Ἀαρῶν p. 82.

περὶ τοῦ οἰκτροῦ τέλους Ἠλεὶ καὶ
τῶν υἱῶν αὐτοῦ p. 82.

περὶ Ὁζᾶ καὶ τῆς κιβωτοῦ p.
83.

περὶ τῶν ἐρεισμάτων τοῦ ναοῦ p.
83.

περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς μωρίας
τῶν ἀλλοφύλων ἐν ταῖς ἐσθραῖς,
καὶ τῆς τιμῆς τῆς βασάνου p.
84.

περὶ τῶν ἀποστόλων καὶ Ἰουδα p.
85.

περὶ Ἱεροσολύμων καὶ Σαμαρείας
p. 85.

περὶ τῶν Μωαβιτῶν, καὶ Ἀμμα-
νιτῶν, καὶ Βαλαάκ καὶ Βαλαάμ
καὶ τῆς πορνείας τοῦ λαοῦ, καὶ
τῶν θυγατρῶν Λώτ p. 85.

περὶ τῶν Γαβαωνιτῶν p. 87.

περὶ τῶν Λευιτῶν p. 88.

περὶ τῆς Νῶε κιβωτοῦ p. 89.

- περὶ τοῦ σοδομιτικοῦ πυρός καὶ τῆς τούτου φυγῆς p. 89.
 Λόγος ιγ.
- Περὶ τῆς Ἄρεως θρασυτητος καὶ τῆς τούτου τρώσεως p. 89.
- περὶ Ἀθήνης καὶ τῆς Ἑλλήνων τε-
 ρατολογίας p. 90.
 Λόγος ιδ.
- Περὶ τῆς πικρᾶς βρώσεως καὶ τι-
 μωρίας p. 91.
- περὶ τοῦ καταψύχοντος πυρός p.
 91.
- περὶ τῆς Θείας εἰκόνης p. 91.
- περὶ τοῦ Θείου πλάσματος, καὶ
 τοῦ παραδείσου, καὶ τῆς ἐντο-
 λῆς p. 92.
- περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ p. 92.
- περὶ τοῦ σοδομιτικοῦ πυρός p. 92.
- περὶ τοῦ νόμου p. 92.
- περὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας p.
 92.
- περὶ Ταρτάρου, καὶ Πυριφλεγέ-
 θοντος, καὶ Κωκυτοῦ, καὶ Ἀχέ-
 ροντος p. 92.
 Λόγος ιε.
- Περὶ Ἡρακλείτου καὶ Δημοκρίτου
 p. 93.
- περὶ κλαυθμοῦ καὶ γέλωτος p.
 93.
- περὶ Τρωῶν, καὶ Ἑλλήνων, καὶ
 Ἑλένης, καὶ τοῦ πολέμου p.
 93.
- περὶ τῆς τοῦ χοίρου κεφαλῆς καὶ
 τριχῶν, καὶ Κουρήτων, καὶ Λί-
 τωλῶν, καὶ Μελεάγρου p. 94.
- περὶ Ἀχιλλέως καὶ Αἴαντος τῶν
 αἰακίδων καὶ τῆς αὐτῶν ἀναι-
 ρέσεως p. 95.
- περὶ Ἡρακλέους καὶ Νέσσου καὶ
 τοῦ σαρχοφάγου ἱματίου, καὶ
 αὐτοῦ ἀναιρέσεως p. 96.
- περὶ Κροῖτου τοῦ Λυδίου καὶ τοῦ
 Λαρία καὶ τοῦ χρυσανοῦ καὶ τοῦ
 τελοῦ αὐτοῦ p. 97.
- περὶ Κύρου τοῦ πρώτου, καὶ Ἀρ-
 ταξέρξου, καὶ τῆς ἀναίρεσως
 Κύρου p. 99.
- περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνης
 καὶ τοῦ τελοῦ αὐτοῦ p. 100.
- περὶ Ἀγαμέμνονος βασιλέως, καὶ
 Ἴφρου τοῦ πτωχοῦ p. 100.
- περὶ Κωνσταντινου τοῦ ῥωμαίων
 μεγάλου βασιλέως p. 101.
- περὶ τῆς μελλούσης ἀνταποδόσεως
 p. 101.
- περὶ τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου, καὶ
 ἀπάτης Ἀδάμ p. 102.
- περὶ τῆς Σολόμωντος ἀπάτης p.
 102.
- περὶ τῆς ἐκπτώσεως Ἰούδα p. 102.
 Λόγ. ις. ιζ.
- Περὶ Ῥαάβ τῆς πόρνης, καὶ των
 κατασκόπων p. 102.
- περὶ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ φαρι-
 σαίου p. 103.
- Λόγ. ιη. ιδ.
- Περὶ Ἀδάμ καὶ τῆς ἀπάτης p.
 103.
- περὶ αἰμορροῦσης p. 103.
- περὶ τῆς μετανοίας Ἀδάμ p. 103.
- περὶ τῆς μετανοίας Μανασσῆ p.
 104.
- περὶ τῆς μετανοίας Δαβίδ, καὶ
 περὶ Οὐρίου p. 104.
- περὶ τῆς μετανοίας τῶν Νινευιτῶν
 p. 106.
- περὶ τῆς μετανοίας τοῦ ἀσώτου p.
 106.
- περὶ τῆς μετανοίας τοῦ τελώνου
 p. 107.
- περὶ τοῦ πλανηθέντος προβάτου
 p. 107.

- περὶ τῶν ἰ λεπρῶν p. 107.
 περὶ τῶν πολυτρόπως ὑπὸ Χριστοῦ
 ἰαθέντων p. 108.
 περὶ τοῦ κλυδωνοῦ τῆς θαλάσσης
 καὶ τῆς τῶν μαθητῶν σωτηρίας
 p. 108.
 Λόγος κ.
 Περὶ τῆς Ἀδάμ βρώσεως καὶ τῆς
 ἀπάτης τοῦ ὄφως p.
 Λόγ. κα. κβ. κγ. κδ. κς. κζ. κη.
 κθ. λ. λα. λβ. λγ. λδ. λς.
 λζ. λη. λθ. μ. μα. μβ.
 Πάντες οἱ παρόντες λόγοι ἱστο-
 ρικοὶ μὲν εἰσι· τοὺς γὰρ μαθη-
 τὰς καὶ πατριάρχας, καὶ μά-
 στιγας Αἰγυπτίων, καὶ τὰς ἐν-
 διαδέτους βίβλους, καὶ τὸν νό-
 μον, καὶ τὰ θεῖα εὐαγγέλια,
 καὶ τὰς παραβολὰς περιέχου-
 σιν ἐν τάξει μεταφράσεως, καὶ
 τὰς ὑπὸ θεοῦ πρώην καὶ ὑστε-
 ρον τῷ Ἰσραὴλ ἐπαχθεύσας εὐ-
 εργεσίας p. 108-116.
 Λόγος μγ.
 Περὶ τῆς Τροίης, καὶ τῆς κατὰ
 τοὺς Φαίακας μολπῆς, καὶ Ὀ-
 δυσσέως p. 116.
 περὶ τῆς τοῦ σοῦς κεφαλῆς, καὶ
 Ἰερακλέους p. 117.
 περὶ τῶν υἱῶν Ἀαρων p. 117.
 περὶ Ὄζᾶ καὶ τῆς κιβωτοῦ p. 117.
 Λογος μδ.
 Περὶ Πολυκράτους τοῦ σαμίου καὶ
 τοῦ φιβλίου p. 117.
 Λόγ. με. μς.
 Περὶ Πρωτίως καὶ Μελάμποδος p.
 118.
 περὶ τῶν ὑπὸ Χριστοῦ σωθέντων
 p. 119.
 περὶ τῆς ἀπάτης Ἀδάμ p. 119.
 Λόγος μζ.
 περὶ τῶν θαυμάτων τῶν διὰ Μω-
 σέως ἐν σχήματι εὐχῆς p. 120.
 Λόγος μη.
 Περὶ τῆς ἐν τῇ θεῖα νομοθεσίᾳ
 παραφυλακῆς p. 121.
 Λόγος μθ.
 Ὅτι θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ Χρι-
 στὸς, ὅτι Δαβὶδ υἱὸς καὶ πλά-
 στης Ἀδάμ p. 122.
 περὶ τῆς ἀπογραφῆς Καίσαρος,
 καὶ τῆς φάτνης p. 123.
 περὶ τῶν μάγων, καὶ τοῦ ἀστέ-
 ρος p. 125.
 περὶ τοῦ πειρασμοῦ τοῦ Ἰησοῦ καὶ
 τῆς νίκης p. 125.
 περὶ τοῦ ἐσθίειν καὶ τρέφειν θαυ-
 μαστῶς μυριάδας p. 124.
 περὶ τοῦ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας
 θαύματος p. 124.
 περὶ τοῦ βαπτίσματος p. 124.
 περὶ τοῦ ὕπνου Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ,
 καὶ τοῦ σάλου p. 124.
 περὶ τοῦ κευμηκέναι ἐκ τῆς ὁδο-
 πορίας καὶ περὶ τῆς σαμαρεί-
 τιδος p. 124.
 περὶ τῆς προσευχῆς Ἰησοῦ p.
 124.
 ὅτι θῆμα ὁ Χριστὸς καὶ ἀρχι-
 ρεὺς ἄνθρωπος τὲ καὶ θεὸς σω-
 τῆρ ὁ αὐτὸς p. 125.
 Λογος ν.
 Περὶ τῶν πυρίνων γλωσσῶν καὶ τοῦ
 ἁγίου πνεύματος p. 125.
 περὶ τῆς γεννήσεως Εὐίας καὶ Σηθ
 ἐξ Ἀδάμ p. 125.
 Λόγος να.
 Περὶ τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας
 p. 126.
 Λόγος νβ.
 Περὶ τῆς Ἑλλήνων δοξῆς, καὶ πε-

- ρι ἀστρων καὶ ἀστεροσκοπικῶν p. 126.
 περὶ ἀστρῶν κινήσεως, καὶ τῶν ἀνατολῶντων ἀστρων, καὶ Ὁριωνίς, καὶ τῶν ἄλλων ἀστρονομίας, καὶ τῶν ἀρίστων τῆς ἀστρονομίας p. 127.
 περὶ τοῦ ἀστῆρος Χριστοῦ p. 132.
 Λόγος νγ.
 Περί τῶν λογικῶν φύσεων ἐξηγηματικός p. 133.
 Λόγος νδ.
 Περί Ἰξίονος p.
 Λόγοι νε. νς. ἐξηγηματικοί p. 133.
 Λόγος νζ.
 Περί τῆς χρίσεως τοῦ αἵματος καὶ περὶ βαπτίσματος p. 134.
 Λόγος νη.
 Περί τοῦ μελαινεῖν τὸν χάρτην, καὶ περὶ Ἰσθιαίου καὶ Ἀρισταγόρα, καὶ περὶ Ἀπολιναρίου τῶν ἐπῶν p. 135.
 Λόγος νθ.
 Περί τῆς θυσίας Ἀβραάμ p. 138.
 περὶ τῆς κλίμακος Ἰακώβ p. 138.
 περὶ τῶν μυροφόρων καὶ τῶν παρθένων p. 139.
 περὶ εὐλαβῶν καὶ ἐσίων γυναικῶν p. 140.
 περὶ τοῖς Λυδίοις ἐπικλύσαντος χρυσὸν ποταμοῦ, καὶ τῶν χρυσοφόρων μυρμηκῶν p. 141.
 περὶ τοῦ φόρου καὶ τοῦ τελείσματος Ἰησοῦ καὶ Πέτρου p. 141.
 Λόγος ξ.
 Περί Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου p. 142.
 περὶ Νῶε p. 142.
 περὶ Ἐλισσαίου p. 193.
 περὶ Ἰησοῦ, Γεδεών, Σαμφών, Βαρεῖκ, Δεβόρρας, Δαβίδ p. 143.
 περὶ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου p. 143.
 περὶ τοῦ φερολογηθέναι Χριστοῦ p. 143.
 Λόγος ξα.
 Περί Ἀχιλλεῖ, Λιάτος, Μελιάγγου p. 143.
 περὶ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῆς λογχῆς p. 143.
 περὶ Πηλοπος καὶ τοῦ ἑλεφαντινοῦ ὄμου p. 146.
 περὶ σκήπτρου τοῦ παρὰ πατέρων εἰς παιῖδας ὀδύοντος p. 146.
 περὶ Κίρκου καὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ τέττιγος p. 146.
 περὶ τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ, καὶ Κυνοσάργες καὶ τῶν αἰτῶν p. 147.
 Λόγος ξβ.
 Περί Δινείου καὶ Ἀγχιόου, καὶ Ἀΐνης, καὶ πατρός καὶ παιδὸς εὐλαβοῦς p. 148.
 περὶ τῆς Ὀρφέως κιθάρας p. 149.
 περὶ τῆς Ἀμφίονος λύρας p. 150.
 περὶ τοῦ πομποῦ Ἑρμοῦ, καὶ Ὀδυσσεῦς, καὶ Κίρκης, καὶ τῶν χοίρων p. 150.
 περὶ τοῦ κεράσματος, Πολυδάμανας, καὶ Ἑλένης p. 150.
 περὶ Ὀδυσσεῦς τοῦ ναυγοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης ἧ διελέχθη p. 152.
 περὶ τοῦ κιθαρωδοῦ Ἀρείωνος καὶ δελφίνος p. 153.
 περὶ τοῦ πισαίου ἀγῶνος, deest.
 περὶ Γαδείρων καὶ τῶν Ἡρακλέους στηλῶν, deest.
 Λόγος ξγ.
 Περί Πολυκράτους τοῦ σαμίου καὶ τοῦ τέλους αὐτοῦ, deest.
 περὶ τῆς ἐπ' εἰδώλῳ ἀλωμένης τῆ

πηγῆ, καὶ περὶ Μαρσύα καὶ τῶν αὐλῶν, deest.

περὶ Ἀγαυῆς τῆς τεκνοκτόνου, deest.

περὶ Μηδείας τῆς πικρᾶς καὶ παιδοφόνου, deest.

περὶ Ἀκταίωνος τοῦ θηρευτοῦ, deest.

περὶ ἀσώτου υἱοῦ, deest.

περὶ τοῦ πλανηθέντος προβάτου, deest.

περὶ Μανασσῆ τοῦ βασιλέως, deest.

περὶ τῆς Νινευῆ, deest.

περὶ τοῦ τελώνου, deest.

περὶ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, deest.

περὶ Χείρωνος τοῦ ἵπποκενταύρου καὶ Ἀχιλλέως, deest.

περὶ Πάνοπος καὶ Πριάμου, καὶ τῶν μνηστήρων Πηνελόπης, deest.

περὶ τῶν ἐννέα μουσῶν, deest.

περὶ τῶν ὄδρυτιῶν σκοπέλων, καὶ Ὀρφέως, deest.

περὶ Σοδόμων καὶ Σηγῶρ τοῦ ὄρους, deest.

περὶ τοῦ Ὀρφέως καὶ τῆς ἀπάτης, deest.

περὶ Δαβίδ, καὶ Ἀβεσσαλώμ, καὶ Σαουλ, καὶ Ἰωνάθαν, καὶ τῆς ἐγγαστριμύθου, καὶ τοῦ ἀμαλκήτου, καὶ τοῦ Ἰεσοσθέ p. 154.

περὶ Διὸς καὶ Κρόνου p. 155.

περὶ δόλου τῶν υἱῶν Ἰακώβ, καὶ περὶ τοῦ Ἰωσήφ p. 156.

περὶ Ῥουβείμ, καὶ Βάλλας, καὶ Ἀβεσσαλώμ p. 156.

περὶ τοῦ ἀμνητοῦ Ἰακώβ οὐ ἐνέπρησεν Ἀβεσσαλώμ p. 156.

Λόγος ξδ.

Περὶ Μωϋσέως καὶ Ἀμαλῆ p. 157.

περὶ τῆς Ἑλλήνων ἀπάτης, καὶ τῆς Διὸς δι' ἀσέλγειαν εἰς πάντα μεταβολῆς, καὶ περὶ πάντων ὧν εἰσὶν οἱ τῶν Ἑλλήνων θεοὶ p. 157.

περὶ φαλλῶν καὶ ἰδυφάλλων, καὶ Διονύσου p. 157.

περὶ τῶν ἀναυχένων p. 158.

περὶ ἡμιδρακόντων, καὶ Ἀθηναῶν, καὶ Ἡφαίστου, καὶ Ἐριχθονίου p. 158.

περὶ τῶν σπαρέντων καὶ ἀναφυέντων τῶν αὐθήμερον γιγάντων καὶ θηρομίγων ἀνδρῶπων p. 159.

περὶ πολυμῶρφων ἀνδρῶν, καὶ Δημήτρας, καὶ Τριπτολέμου, καὶ δρακόντων p. 159.

περὶ Ἰερμᾶ τοῦ διγλύφου p. 160.

περὶ τῆς Σκύλλης p. 160.

περὶ Χαρυβδεως καὶ ἀμπώτιδος p. 161.

περὶ Ὀρφέως καὶ Θρακῶν καὶ τοῦ δρησκεύειν p. 161.

περὶ Ἀσκραίου, καὶ Χαλδαιῶν, καὶ Δυσίας καὶ μαγίας καὶ φαρμακίας, καὶ περὶ ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας p. 162.

περὶ τῆς Ἥσιασος καλουμένης θεογονίας, ἐν ᾗ περὶ θωνομιῶν, καὶ τῆς τιτανομαχίας, καὶ Κόττου καὶ Βριάρεως, καὶ τῶν ἐκατονταχείρων, καὶ περὶ Ἰδρας καὶ Χιμαίρας, καὶ Γοργόνων, καὶ τοῦ τρικερβέρου κυνός p. 162.

περὶ τῆς ἀστάτου ποιήσεως Ὀμήρου, καὶ τραγωδίας καὶ κωμῶν, καὶ περὶ τῶν Μολιονι-

- δαν , καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Ὀμη-
ρου ποιήσεως p. 164.
- περὶ Μουσαίου καὶ Λίνου p. 167.
- περὶ Ἑρμοῦ τοῦ τρισαρίστου p.
167.
- περὶ Σιβύλλης p. 168.
- περὶ τοῦ κλέψαι τοὺς Ἕλληνας καὶ
ἀποκόψαι τῶν θεοπνεύστων βί-
βλων τινὰ , καὶ μυθεύσασθαι
p. 168.
- περὶ Φοίβου Ἀπόλλωνος καὶ μαν-
τείας p. 169.
- περὶ τῆς Κασταλίας πηγῆς p. 170.
- περὶ Δάφνης p. 171.
- περὶ τῆς δωδωναίας δρυός , καὶ τῶν
ἀνιππόδων Σελλῶν , καὶ τῶν
μαντοφορουμένων γυναικῶν , καὶ
περὶ τοῦ λέβητος p. 171.
- περὶ Ἀμμωνος τοῦ κενεηγόρου p.
172.
- περὶ Βραγχίδων καὶ Ἐπιδαύρου p.
172.
- περὶ Κελεοῦ καὶ Τριπτολέμου καὶ
τῶν κρυπτῶν τελετῶν , καὶ Πλού-
τωνος , καὶ Περσεφόνης , καὶ
Ἐλευσίνος p. 172.
- περὶ αὐλῶν καὶ φρυγιῶν p. 175.
- περὶ τῶν Κορυβάντων καὶ τῆς Διὸς
κλοπῆς , καὶ τῶν ἐν ὄπλοις μαι-
νομένων , καὶ πυρρικήης ὀρχή-
σεως p. 174.
- περὶ Διονύσου καὶ Βάκχων , καὶ
Σειληνῶν καὶ τοῦ μηρὸς ὠδίνων
p. 175.
- περὶ Ἐκάτης καὶ τῶν κακῶν αὐ-
τῆς φασμάτων p. 177.
- περὶ τοῦ Μιθραίου ναοῦ καὶ τῶν
κολάσεων p. 177.
- περὶ τῆς γαλλαίας ἀλλαγῆς p. 178.
- περὶ Νείλου καὶ τῶν ἀνδρογύνων
αἰσχύνων p. 179.
- περὶ Ἰσιδος τῆς καὶ Ἰσ p. 179.
- περὶ Ὀσίριδος p. 179.
- περὶ Σαρπίδος p. 180.
- περὶ τοῦ πολυσάρκου μόσχου , καὶ
Ἀπίδος , καὶ τῆς μεμφιτῶν ἀ-
νοίας p. 180.
- περὶ Λακαίνης , καὶ τῶν ἐπιβι-
μίων μαστίγων p. 180.
- περὶ τοῦ γιτικοῦ Ζαλμύξου καὶ
Ἀβάριδος p. 181.
- περὶ τῆς Ταύρων ξινοκτονίας p. 181.
- περὶ τοῦ ἐρασθέντος μισρακίου τοῦ
Διονύσου p. 182.
- περὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῶν πορ-
νικῶν μυστηρίων p. 182.
- περὶ κερδάλης καὶ Λίνδου p. 183.
- περὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ τῶν αἰτ-
ναίων κρατῆρων p. 183.
- περὶ Πρακλέους καὶ Νέσσου p.
184.
- περὶ Τροφωνίου καὶ Ἐμπεδοτίμου
p. 184.
- περὶ Ἀρισταίου p. 185.
- Λόγος ξε.
- Περὶ τοῦ ἴστοῦ Πηνελόπης p. 185.
- περὶ Ἰκάβης καὶ Ἐλένης p. 186.
- περὶ Ἀδώνιδος κήπου p. 186.
- περὶ τοῦ κολιοῦ p. 187.
- περὶ τῶν ἐταίρων Ὀδυσσεύς , καὶ
τῆς Κίρκης καὶ περὶ τῶν χοί-
ρων p. 188.
- περὶ Πανδώρας καὶ τοῦ κλαπέντος
πυρός p. 188.
- περὶ τῆς ἀπάτης Εὔας p. 189.
- περὶ Δανάης p. 189.
- περὶ τῆς τοῦ Πανὸς κατὰ τὰ ὄρη
Ἰδης φωνῆς p. 189.
- περὶ τῆς πηγῆς καὶ τοῦ ὄλεθροῦ
εἰδώλου φωνῆς p. 189.
- περὶ τῆς ἐπιμανείσης τοῖς ποτα-
μίοις ρεύμασιν p. 190.

- περὶ τῆς ξυλίνης δαμάλεως p. 191.
 περὶ Ὁρφέως p. 191.
 περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης κειστοῦ
 p. 191.
 περὶ Κελτῶν καὶ τοῦ Ῥήνου ποτα-
 μοῦ p. 193.
 περὶ τῆς Ἐσθῆρ καὶ τοῦ ἐπαινε-
 τέου καλλωπισμοῦ αὐτῆς p. 193.
 περὶ τῆς Ἰεζάβελ τῆς πόρνης καὶ
 τοῦ στιβασμοῦ αὐτῆς p. 194.

Λόγος ξδ.

- Περὶ Χείρωνος καὶ Ἀχιλλέως p.
 197.

Λόγ. ξζ. ξη.

- Περὶ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ καὶ
 τῆς Ἀρεθούσης πηγῆς p. 198.

Λόγ. ξθ. καὶ ο.

- Περὶ τοῦ ζήλου Φινεῖς τοῦ ἱερέως
 p. 200.

- περὶ Μωϋσέως καὶ τοῦ αἰγυπτίου
 οὐ ἀνεῖλεν p. 201.

- περὶ τοῦ πελυπλανήτου Εὐρίπου
 p. 202.

Λόγος οα.

- Περὶ Ἰάβ τοῦ δικαίου καὶ τῆς νί-
 κης αὐτοῦ p. 202.

- περὶ Λαζάρου τοῦ τετραήμερου p.
 202.

- περὶ τοῦ παραλύτου p. 202.

- περὶ τῆς χαναναίας p. 203.

- περὶ τῆς ἐν τῷ πλοίῳ κἀθευδήσεως
 Ἰησοῦ p. 203.

Λόγ. οβ. ογ. οδ. οε ος.

- Περὶ τῆς ἰσχύος Σαμφῶν καὶ τῶν
 τριχῶν p. 203.

- περὶ τῆς φλογίνης ῥομφαίας p.
 205.

- περὶ Μερῆᾶς τῆς πηγῆς p. 205.

Λόγ. οζ. οη.

- Περὶ Ἐλικῶνος, δαρῶν, καὶ τρι-
 πόδων p. 205.

Λόγος οθ.

- Περὶ Ἐπικτήτου καὶ Ἀναξάρχου
 p. 206.

Λόγ. π. πα. πβ.

- Περὶ τοῦ τείχους Βαβυλωνος ἐν ᾧ
 περὶ τῶν Ἑπταπόλων καὶ Ἐκα-
 τονταπόλων p. 207.

- περὶ τῶν πυραμίδων p. 208.

- περὶ τῶν διὰ γῆς ἐλασθεῖσων νηῶν
 p. 208.

Λόγος πγ.

- Περὶ τῆς βροντῆς καὶ ἀστραπῆς,
 καὶ τῶν Κυκλάπων, καὶ περὶ
 Ὀδυσσεῦς p. 209.

Λόγ. πδ. πε.

- Περὶ Ταντάλου p. 211.

- περὶ τοῦ κειρομένου ἦπαρ Προμη-
 θεῦς, καὶ περὶ Τιτύος p. 211.

- περὶ τῶν ἐν ἄδου κολάσεων p. 211.

- περὶ τοῦ λίθου Σισύφου p. 215.

Λόγ. πς. πζ.

- Περὶ Χαρίτων καὶ Μουσῶν p. 213.

- περὶ τοῦ Ἠλυσίου χώρου, καὶ
 ἀσφοδέλων λειμώνων, καὶ περὶ
 Μίνως καὶ Ῥαδαμάνθυος p.
 214.

Λόγ. πη. πθ. ψ. ψα. ψβ. ψγ.

ψδ. ψε. ψς. ψζ. p. 215.

Λόγος ψη.

- Περὶ τοῦ ἐκ θρήνου δένδρου p. 215.

- περὶ τῆς ῥευσάσης πηγῆς τοῖς ὀδυ-
 ρομένοις p. 215.

Λόγ. ψθ. ρ. ρα.

- Περὶ Σάρρας καὶ Ἀβραάμ p. 216.

- περὶ Ἄννης καὶ Σαμουὴλ p. 216.

- περὶ Ἄννης τῆς μητρὸς τῆς Θεο-
 τόκου p. 217.

- περὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ τῶν κρα-
 τηρῶν p. 217.

- περὶ Σωσιάννης, καὶ Μαριάμ, καὶ
 Ἄννης p. 217.

περὶ Ἡρακλέους, Ἐμπροστίμου,
Τροφάνιου, Ἀριστοῦ ρ. 218.

περὶ τῆς σκιάδου Δυσίας ρ. 218.

περὶ Ἐνώχ ρ. 218.

περὶ Ἀβραάμ ρ. 218.

περὶ τῆς Ἰσθμίας Δυσίας ρ. 218.

περὶ τῆς στήλης τοῦ Ἐξελίτου καὶ
Λεύκανος ρ. 220.

περὶ Σάρρας καὶ Ἰσαάκ ρ. 220.

Λόγ. ρβ. ργ. ρδ. ρε. ρς. ρζ.

ρη. ρθ. ρι. ρια. ριβ. ριγ.

ριδ. ρ. 221.

Περὶ τῶν ἑπτὰ Θεαμάτων ρ. 221.

περὶ τοῦ Μαυσώλου τάφου ρ. 222.

περὶ τῶν στηλῶν Ἡρακλέους, καὶ
τῶν ἔργων Ὄτου καὶ Ἐφιάλτου
τῶν γιγάντων ρ. 224.

περὶ Κύρου τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ
τάφου ρ. 224.

περὶ τῆς βουκτασίας ρ. 225

περὶ τοῦ Πειρίδου, καὶ Περσεφό-
νης, καὶ Ἀπύγων, καὶ Μελαμ-
πύγων ρ. 225.

περὶ τοῦ ἐπικλύσαντος Λυδίοις
χρυσοῦ ρ. 226.

Λόγ. ρις. ρις. ρις.

Περὶ τοῦ ζήλου Μαυσέως καὶ τῆς
πρὸς Θεὸν τιμῆς ρ. 228.

περὶ Δαβὶδ καὶ τῆς ἐκ μέρους αὐ-
τοῦ κολάσεως ἐπὶ τοῖς ἑπται-
σμένοις ρ. 228.

περὶ Ἐλισσαίου καὶ τῶν ἀναιρε-
θέντων παιδιῶν ὑπὸ Θηρίων ρ.
229.

Λόγ. ρη. ρη.

Περὶ στοικῶν καὶ τῶν πυρρῶνείων
πλοκῶν ρ. 230.

περὶ τοῦ σινωπέως τοῦ κυνός, ἐν
ᾧ περὶ Διογένους καὶ Σωσάτους
τῶν φιλοσόφων ρ. 232.

περὶ Κρατήτος τοῦ Θηβαίου ρ. 233.

περὶ τοῦ πλάτου, Ἀντισθέου, φι-
λοσόφου, καὶ τοῦ εἰς τριβάνιον
ποιεῖσθαι αὐτὸν ρ. 234.

περὶ τοῦ τὴν οὐσίαν τοῖς συγγε-
νισι παραχωρησάντος ρ. 234.

περὶ τοῦ τὴν ὑπερξιν εἰς μίαν βί-
βλον χρυσίου συναγαγόντος καὶ
βεβληκότος εἰς θαλάσσαν ρ.
235.

περὶ τῶν σπασαμούντων κριθίων ἀρ-
των, καὶ τῆς φυγούσης σερ-
ρῆς ἐκ μέτου τῶν ἔνυσμάτων ρ.
235.

περὶ Κλεάνδου τοῦ φιλοσόφου ρ.
236.

περὶ Σακράτους καὶ τῶν Χαρμίδων
ρ. 236.

περὶ Ἀλκμαίονος ρ. 237.

περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου καὶ
Διονύσιου τοῦ τυράννου ρ. 238.

περὶ Ξενοκράτους, καὶ τῆς Λιο-
γένους στρωμυλίας ρ. 241.

περὶ τῆς γυναικείας στολῆς, ἧς
Ἀρχέλαος δωρεῖται τῷ Πλάτωνι
ρ. 242.

περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάου, καὶ Σο-
φοκλέους καὶ Εὐριπίδου ρ. 242.

περὶ Λυσιμάχου ρ. 243.

περὶ Πυρρῶ καὶ Φαβαρίνου ρ. 243.

περὶ Φοίβου μαντευομένου ρ. 244.

περὶ τοῦ Μίδου ρ. 245.

περὶ Θεόγνιδος καὶ ὧν τῷ Κύρῳ νο-
μοθετεῖ ρ. 246.

περὶ τοῦ λέγειν Ὅμηρον ὡς ἀρετῇ
τοῖς χρήμασιν ἐπιεται ρ. 246.

περὶ τῆς εὐχῆς τοῦ Μίδου, καὶ τῆς
κακίστης τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆς ρ.
246.

περὶ Ἀδάμ καὶ τῶν ἐλπίζομένων
ἡμῖν ἀγαθῶν ρ. 247.

περὶ Ἐδῆμ καὶ τοῦ εὐθαλοῦς πα-

- ραδείσου καὶ τῶν ὀ ποταμῶν
p. 247.
- περὶ τῆς κλήσεως Ἀβραάμ, καὶ
κληρονομίας p. 247.
- περὶ τῆς εὐχῆς Ἰακώβ p. 248.
- περὶ Μωϋσέως, καὶ τῆς κληρονο-
μίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ περὶ
Λευιτῶν p. 248.
- περὶ Ἰωναδάβ p. 249.
- περὶ Ἡλιοῦ τοῦ θρασυβίτου p. 249.
- περὶ Ἐλισσαίου καὶ τῆς μηλωτῆς
p. 249.
- περὶ Σαμουὴλ, καὶ τῆς ἐκκλησίας
Ἰσραὴλ, καὶ τῶν θαυμάτων p.
250.
- περὶ Ἰωάννου τοῦ προδρόμου p. 251.
- περὶ Παύλου τοῦ ἀποστόλου, καὶ
τοῦ τέχνης σπορισμοῦ αὐτῶ p.
251.
- περὶ τοῦ θαρμύοις τρέφεσθαι τὸν
ἀπόστολον Πέτρον p. 252.
- περὶ Πέτρου καὶ Ἀνδρέου καὶ Ἰα-
κώβου καὶ Ἰωάννου p. 252.
- περὶ τοῦ προσελθόντος τῷ Ἰησοῦ
νεανίσκου p. 252.
- περὶ Ζαχαρίου τοῦ τελώνου p. 253.
- περὶ τρυφῆς καὶ τῆς Ἀφροδίτης
ἦτοι τοῦ Κύπριος p. 253.
- περὶ τοῦ τὸν νέον τρυφῶντα μεμ-
ψαμένου φιλοσόφου p. 254.
- περὶ τῆς πρὸς τὴν σάρκα διαλέ-
ξεως τῶν στοικῶν p. 254.
- περὶ Κερκιδᾶ p. 254.
- περὶ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου p.
255.
- περὶ τῆς δίψης Δαβὶδ καὶ τῆς ἐγ-
κρατείας p. 255.
- περὶ τῆς ἐγκρατείας Δανιὴλ καὶ
τῶν τριῶν παιδῶν p. 256.
- περὶ τῆς νηστείας Ἰησοῦ, καὶ τοῦ
πειρασμοῦ p. 256.
- περὶ τῶν προσφραγιστῶν ἀθηναίων
παρθένων, καὶ Θεανοῦς τῆς πυ-
θαγορείας p. 256.
- περὶ τῆς προθυμίας Μενουκίως τοῦ
θηβαίου p. 257.
- περὶ τοῦ πηδήματος Κλεομβρότου
p. 257.
- περὶ τοῦ σκέλους Ἐπικτήτου p.
257.
- περὶ τοῦ πτυσμοῦ Ἀναξάρχου p.
257.
- περὶ τοῦ κωνίου Σωκράτους p. 258.
- περὶ Πίσσης, καὶ κόνεως δελφικῆς,
νεμέας, καὶ πιτύος τῆς ἰσθ-
μίας, καὶ τῶν δυστυχῶν ἐφή-
βων p. 258.
- περὶ Ξενοκράτους, καὶ τῆς προσ-
ριφείσεως αὐτῷ πόρνης, καὶ τῆς
ὀψοφαγίας p. 258.
- περὶ Ἐπικούρου καὶ ἠδονῆς p. 259.
- περὶ Πολέμωνος p. 259.
- περὶ Δίωνος p. 259.
- περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν θυγα-
τέρων Δαρσίου p. 260.
- περὶ Γανυμήδους, καὶ τῆς Διὸς
εἰς αἰτὸν μεταβολῆς p. 260.
- περὶ τῆς εἰς πάντα τοῦ Διὸς μετα-
βολῆς διὰ γυναικὸς p. 260.
- περὶ Ἀφροδίτης καὶ ἠδονῆς, καὶ
ὧν αὐτὴν καλοῦσιν p. 261.
- περὶ τῶν μυστηρίων Ἐλευσίνος,
ὧν παρὰ τῆς Δημήτρας ὁ Κε-
λεός μεμάθηκε καὶ Τριπτόλε-
μος p. 261.
- περὶ Διονύσου καὶ Πολυῦμνου p.
261.
- περὶ Ἐριμαφροδίτων Πάνων p. 262.
- περὶ τραγοσκελῶν θεῶν καὶ παρ-
θένων αἰσχυρῶν p. 262.
- περὶ Φειδίου, καὶ τῆς ἐν δακτυλῷ
γραφῆς p. 263.

περὶ τῆς ἐν τῷ θηρίῳ ἐμφροσύ-
νης, καὶ τῆς διασποῆς Ἑλλε-
δος τῆς αἰσχρῆς Λαίδος p. 263.

περὶ τῶν γένων ναζιραίων ἧτοι ἀσκη-
τῶν p. 263.

περὶ τῆς ὁσίας Οὐκλήσ τῆς μά-
τυρος p. 263.

Λόγος ρκ.

Περὶ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας p.
264.

Λόγ. ρκα. ρκβ.

περὶ τῆς τοῦ διαβόλου ἐκπτώσεως
p. 264.

περὶ τῆς ἐκπτώσεως Ἰούδα p. 264.

περὶ τῶν θηρίων ἃν εἰργεῖ ὁ θεὸς
νομοθετῶν p. 264.

περὶ Ἠλιοῦ, καὶ τῆς φιλοξένου
χήρας p. 265.

περὶ τῶν ἐ ἄρτων p. 265.

περὶ τῆς ἐκ Σοδόμων φυγῆς p. 265.

περὶ Ἀχαρ καὶ τῆς χρυσῆς γλώσ-
σης p. 265.

Λόγ. ρκγ. ρκδ. ρκε.

Περὶ τοῦ τῶν μαθητῶν σώματος
p. 266.

περὶ Μωσίου, Ἀαρῶν, Δαβὶδ,
Σαμουὴλ, Πατροῦ τῆ καὶ Παυ-
λου, ἐν ᾧ καὶ περὶ πρῶτότης
p. 265.

περὶ Σαμουὴλ καὶ Σαούλ p. 265.

περὶ τῆς Παυλου κατ' ἄρσείας, καὶ
τῆς Πέτρου ταπεινοφροσύνης p.
274.

περὶ Δαβὶδ καὶ Ἀβισσαλώμ καὶ
Ἰωάβ p. 272.

περὶ Δαβὶδ καὶ Σεμεί p. 272.

περὶ τῆς ἀκακίας Στεφάνου p.
274.

περὶ τοῦ σωτήρος Χριστοῦ καὶ τῆς
αὐτοῦ μακροθυμίας p. 275.

περὶ τοῦ Σταγειρίτου p. 276.

περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Παρμενίωνος
p. 276.

Reliqua pars indicis desideratur in codice.

ΤΟΥ ΔΒΒΑ ΝΟΝΝΟΥ

ΣΥΝΑΓΩΓΗ

ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΩΝ ΕΜΝΗΣΘΗ Ο ΠΑΝΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΜΕΓΑΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (1).

Οἱ τῶν ἔξω ῥήτορες τὲ καὶ σοφισταὶ, βουλόμενοι τὸν ἐγκωμιαζόμενον παρ' αὐτῶν εὐγενέστατον δεῖξαι, λέγουσιν ὡς οὗτος τὸ γένος κατάγει, εἰ τύχει, ἀπὸ Πέλοπος, ἢ Κέρκροπος, ἢ Ἡρακλέους, ἢ τῶν ἄλλων τῶν νομισθέντων ἡρώων, ἢ καὶ ἄλλων πῶς ἀγαθῶν γενομένων ἀνδρῶν. Φησὶν οὖν ὁ Θεῖος Γρηγόριος, ὅτι οἱ τοῦ Σεισάτου Βασιλείου προπά-

(1) Collectionem historiarum ac fabularum, Nonno auctore, quarum S. Gregorius Nazianzenus meminit in duabus contra Iulianum imp. invectionibus, iamdiu edidit Richardus Montacutius, eaque collectio in Nazianzeni editiones utiliter recepta fuit. Nunc mihi in vaticanis codicibus persimilis historiarum fabularumque collectio eodem Nonno auctore occurrit, ad alias duas Nazianzeni orationes, nempe ad epitaphium divi Basilii, et ad homiliam in sancta lumina; quod ego sane scriptum, Montacutii exemplum secutus, in lucem emittere libenter decrevi; resecatas tamen iis fere omnibus, quae apud Cosmam hoc eodem volumine a me editum, ad litteram iam extabant. Etsi enim in superiore opere nihil Cosmae detraxi, quamquam is saepe montacutianum Nonnum expilabat, nunc illas tamen vaticani Nonni partes in hoc meo libro nolui recudere, quae apud Cosmam leguntur.

τορες, μείζους καὶ εὐγενέστεροι ἦσαν τῶν νεοειρημένων παρὰ τοῖς ἔθω εὐγενῶν. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦτο βεβύλεται. Εἰπεῖν δὲ οὐδὲ τίνας οὗτοι, εἶεν ὁ Πέλοψ, καὶ ὁ Κέρκωψ, καὶ Ἀλκμαίων, καὶ ὁ Ἡρακλῆς· οἱ γὰρ τούτων ἀπόγονοι λέγονται λοιπὸν ἀπὸ μὲν τοῦ Πέλοπος πελοπίδαι, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Κέρκωπος κερκεπίδαι, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀλκμαίωνος ἀλκμαιωνίδαι, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἱρακλειῖδαι, καὶ ἀπὸ τοῦ Λιάκου αἰακίδαι.

α. Περὶ τοῦ Πέλοπος.

Πέλοψ υἱὸς γέγονε Ταντάλου Φρυγίας βασιλέως· ὁ Τάνταλος δὲ οὗτος πόλεμον ἐσχηκώς μετὰ Ἴλιου τοῦ κτίσαντος τὸ Ἴλιον τὸ ἐπὶ Τροίας, καὶ φοβεύμενος τὴν ἦτταν, ἐπέτρεψε τῷ Πέλοπι τῷ ἰδίῳ παιδὶ λαβόντι χρήματα, ἀπάραι ἐπὶ τὴν Ἑπειρον, εἰπὼν ταῦτα, ὅτι ἐὰν μὲν νικήσῃ, υποστρέφεις πάλιν εἰς τὴν Φρυγίαν· ἐπὰν δὲ ἤττηθῶ, μένε εἰς τὴν Εὐρώπην· λαβὼν οὖν ὁ Πέλοψ χρήματα ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν χώρᾳ Ἀπία καλουμένῃ, ἣ τις Ἀπία χώρα βασιλέα εἶχε τὸν Οἰνόμαον ἔχοντα θυγατέρα Ἴπποδάμειαν ὀνόματι· εἶτα ἀγωνισάμενος ἐνταῦθα ὁ Πέλοψ ἵππικὸν ἀγῶνα μετὰ Οἰνομάου, καὶ νικήσας, ἔλαβε γυναῖκα τὴν τοῦ Οἰνομάου θυγατέρα Ἴπποδάμειαν, καὶ κατέσχε τὴν χώραν· καὶ ἀντὶ Ἀπίας ἐκάλεσεν αὐτὴν Πελοπόννησον, ὅ ἐστιν ἡ τοῦ Πέλοπος νῆσος, πάντες οὖν οἱ ἀπὸ τοῦ Πέλοπος καλοῦνται πελοπίδαι· οἷον Ἀτρεὺς, Θυέστης, Ἀγαμέμνων, Μενέλαος, καὶ τελευταῖος Ὀρέστης· καὶ περὶ μὲν τοῦ Πέλοπος ταῦτα, περὶ δὲ τοῦ Κέρκωπος ἡδὴ λέξεται.

β. Περὶ τοῦ Κέρκωπος.

Κέρκωψ βασιλεὺς γέγονεν Ἀθηναίων, ὃς μεγάλως τὴν Ἀττικὴν κατεκόσμησεν· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ διφυῆς καλούμε-

νος· ἐκαλείτο δὲ διφυῆς, ὅτι δύο φωνὰς ἦν ἠσκημένος· μίαν μὲν τὴν τῆς Ἑλλάδος, ἑτέραν δὲ τὴν τῆς Αἰγύπτου· λέγεται γὰρ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἄπαικί εἰσιν αἰγυπτίων ἀπὸ Σάειος πόλεως· ἠγεμὼν οὖν τῆς ἀπαικίας γέγονεν οὗτος ὁ Κέρκωψ, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔμαθε τὴν ἐλλάδα φωνὴν καὶ τὴν αἰγυπτίαν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἔχων καὶ τὴν αἰγυπτίαν· ὁ δὲ λόγος ὁ λέγων αὐτόχθονας εἶναι Ἀθηναίους, μῦθος ἐστὶ, λαβὼν τὸ πλάσμα ἀπὸ τοῦ μηδέ ποτε ἀπωσθῆναι, μᾶλλον δὲ ἀνασθῆναι τοὺς οἰκήσαντας εἰς τὴν Ἀττικὴν· λεπτόγως γὰρ οὕσα ἡ χώρα εὐ πάνυ ἦν ζηλωτὴ καὶ ἄλλους εἰσοικίσαι· περὶ μὲν Κέρκωπος ἄλλισ' εἰπεῖν δὲ δεῖ περὶ Ἀλκμαίωνος.

γ. Περὶ Ἀλκμαίωνος.

Οὗτος ἀθηναῖος ἦν τὸ γένος ἐπίσημος λίαν, τὴν ἐλευθερίαν αἰεὶ φυλάττειν ἐθέλων τοῖς Ἀθηναίοις· τυραννηθείσης οὖν τῆς πόλεως ὑπὸ Πεισιστράτου, ἐξῆλθεν οὗτος μὴ φέρων ὄραϊν δουλεύουσας τὰς Ἀθήνας· ἐξελθὼν οὖν μηχανᾶται, καὶ σκοπὸν εἶχε πῶς τὴν ἐλευθερίαν ἀποκαταστήσει Ἀθηναίοις· ἀπελθὼν οὖν εἰς Δελφοὺς εἰς ἀπὸλλώνιον ἱερόν, ἐκμισθῶται παρὰ Δελφοῖς τὸ ἱερόν ἐπὶ μισθοφιλίᾳ· ἐκμισθωσάμενος δὲ, καὶ ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν πάντας τοὺς τοῦ θεοῦ διακόνους, πείθει τὴν ἱερείαν καὶ τὴν Πυθίαν, ἵνα εἰ ἔλθῃ ποτὲ λακεδαιμόνιος μαντευσόμενος, μηδὲν ἄλλο λέγειν αὐτῷ, ἢ ὅτι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας λέγει ὑμῖν ὁ θεός· τούτου συνεχῶς καὶ πλειστάκις γινομένου, παρωρμήθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐλθόντες ἐξέβαλον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τοὺς τυράννους· μέγα οὖν κλέος ἔσχεν ἔκ τοτε ὁ Ἀλκμαίων, ἐλευθερώσας τὰς Ἀθήνας σοφίᾳ· ἀλλὰ τσαῦτα περὶ Ἀλκμαίωνος.

δ. Περὶ Λιακῆ.

Οὗτος υἱὸς ἐλέγεται εἶναι τοῦ Διὸς, ὅτιαις τὰ μάλιστα· διὸ ποτὲ ἀβροχίας γενομένης ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων παρακαλοῦντες εὐξασθαι τῷ ἰδίῳ πατρὶ, ἵνα γένηται υἱὸς· ὁ δὲ στὰς καὶ εὐξάμενος, ἔλυσε διὰ τῆς εὐχῆς τοὺς αὐχμούς, καὶ κατεῖρῆ ὕδωρ ποτίζον τὴν Ἑλλάδα· μάλιστα δὲ καὶ ἐκ τούτου ἡ εὐσέβεια ἐδείχθη τοῦ Λιακῆ· οὗτος οὖν γεννᾷ δύο υἱούς, τὸν Πηλέα καὶ τὸν Τελαμῶνα· ὧν ὁ μὲν Πηλεὺς τέκτει τὸν Ἀχιλλέα· ὁ δὲ Τελαμῶν τὸν Αἴαντα, αἵ τινὲς ἐκαλοῦντο Λιακίδαί, τὴν ἀπὸ τοῦ πάππου τιμὴν ἐκ τούτου προσφερόμενοι.

ε. Περὶ Ἡρακλέους.

Οὗτος λέγεται υἱὸς γεγονέναι τοῦ Διὸς· ὁ γὰρ Ζεὺς ὁμοιωθεὶς τῷ Ἀμφιτρίωνι, συνεγένετο τῇ Ἀλκυμήνῃ· καὶ ἐγεννήθη ὁ Ἡρακλῆς, ὃς καὶ τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἀθλοὺς διήνυσε· πολλοὶ οὖν γεγονόασιν ἀπὸ Ἡρακλέους, ὧν πρῶτος καὶ ἑνδοξος ὁ Ὑλλος, ἐξ οὗ καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς Ἡρακλεῖδαι λέγονται.

ς. Περὶ τῆς Ἐλαφιβόλου, καὶ Ὀρίωνος,
καὶ Ἀκταίωνος.

Τὴν Ἄρτεμιν λέγουσι τῆς κατὰ Σῆραν τοξίας εἶναι ἔφορον· λέγεται οὖν αὕτη ἢ θεὸς βάλλειν εὐστόχως τὰς ἐλάφους, ὥστε ἀκοῦσαι τὴν Ἄρτεμιν ἐλαφιβόλου θεόν· ὁ δὲ Ὀρίων καὶ ὁ Ἀκταίων θηραταὶ καὶ οὗτοι ὑπῆρχον· ὁ μὲν οὖν Ἀκταίων κυνηγέτης ἦν, καὶ εἶδε τὴν Ἄρτεμιν γυμνὴν· ἡ δὲ θεὸς ἀθέμιτον τοῦτο ὑπελαβοῦσα τὸ τοὺς θεοὺς ἰδεῖν γυμνοὺς, καὶ μάλιστα τὰς παρθένους, χλωθεῖσα μανῆναι ἐποίησε τοὺς κύνας αὐτοῦ τοῦ Ἀκταίωνος, καὶ ὡς ἔλαφον

ἔχοντα κέρατα ἐάρων αὐτὸν αἰ κύνες, οὕτως ὥστε λέγεσθαι τὸν Ἀκταίωνα ὑπὸ κυνῶν συρῆναι· καὶ ὁ Ὀρίων δὲ οὗτος ἐστὶν ὁ ἐκ τοῦ εὐρῆσαι τοὺς θεοὺς ἐν τῇ βύρσῃ τοῦ βροῦ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τοῦ Οἰνέως τοῦ Θηβῶν βασιλέως ἐπὶ τῇ φιλοξενίᾳ τῶν θεῶν· γενόμενος δὲ Ὀρίων, καὶ ὢν Σηρολέτης, ἠράσθη τῆς Ἀρτέμιδος· εἶτα ἡ θεὸς ὀργισθεῖσα ἀνῆκε σκορπίον κατ' αὐτοῦ, καὶ κρουσθεῖς οὗτος ἀπέθανε, διό ἐστιν ἐν τῇ οὐρανῷ ὡς αἰ μῦθοι λέγουσι μετὰ τοῦ σκορπίου.

ζ. Περὶ τοῦ Πηγάσου.

Τῆς παταρικῆς Χιμαίρας ἀναφουέισης, περὶ ἧς μέμνηται καὶ οὗτος ὁ θεὸς Γρηγόριος ἐν ταῖς στηλιτευτικαῖς ἐν ἱστορίᾳ πεντηκστῇ, καὶ λυμαινόμενης τὴν χώραν τῶν Λυκίων, καὶ τοῦ Πρύϊτου βασιλεύοντος τῆς Λυκίας, προσετάχθη ὁ Βελλεροφόντης ἀποκτεῖναι τὴν Χίμαιραν· ἦν δὲ τὸ θηρίον, ὡς κἀκεῖσε παρεσήσαμεν τοιοῦτον, πρόσθε μὲν λέων ὀπίσθεν δὲ δράκων μέσον δὲ Χίμαιρα, ἐξ ἧς Χιμαίρας τὸ πῦρ ἀνεθίδοτο, καὶ ἦν δυσάλωτον τὸ θηρίον· τὸν ἵππον οὖν Πήγασον ἐκ θεοῦ εὐρών ὁ Βελλεροφόντης, ὃς ἐλέγετο ἔχειν πτερὰ, καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῶν ἀνύχων ἀποστάζειν, ἐλθὼν σύμμαχον εὐρών τὴν πτῆσιν τοῦ ἵππου, διὰ τὸ εἶναι πτερωτόν, ὡς εἶπον, καὶ σφαῖραν μολίβδου περιθεῖς ἐν τῇ ἄκρῃ τοῦ δόρατος, αὐτὸς ὁ Βελλεροφόντης ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα τῆς Χιμαίρας, καὶ ἀπὸ τοῦ πυρὸς διελύθη ὁ μολίβδος, καὶ ἀνείλε τὴν Χίμαιραν.

η. Περὶ τοῦ λαβυρίνθου.

Ἐν τῇ Κρήτῃ τῇ νήσῳ, ὄρος ἐστὶν ἐν ᾗ σπήλαιον ἀντρῶδες, καὶ δύοσδον περὶ τὴν κάθοδον, καὶ δυσχερὲς πάνυ περὶ τὴν ἀνοδον, ἐν ᾗ λέγεται ὁ Μινώταυρος ἐμβληθῆναι·

ἐπὶ οὖν δυσχερῆς τὸ ἐπιβῆναι τοῦ λαβυρίνθου, οὗν ὁ Θῆσις Γρηγόριος ἔλαβεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ λόγου τῶν ἀφόντων, οὗν οὐ-
θεὸς ἠδύνατο ἐκφυγεῖν, ἀλλ' ἠλίσιτο· ἐπαίρει δὲ καὶ τὰς
ἄρκις· ἄρκις δὲ ἐστὶν εἶδος δικτύου παχυσχίνου, ὃ ἰστάσι
πρὸς θήραν λέοντες, ἢ ἄλλου τῶν ἰσχυρῶν ζώων.

9. Περὶ τῶν Γάδειρων.

Γάδειρα τόπος ἐστὶ περὶ τὰ ἐσπέρια μέρη· ὁ τόπος δὲ
αὗτος ἀποτελεῦται ἐς τὴν θαλάσσης, καὶ εἰσὶν ἐκεῖ αἱ ἀπὸ
τῆς ὡς πρὸς ἡμᾶς θαλάσσης, ἐπὶ τὴν ἀτλαντίδα θαλάσ-
σαν· λέγεται οὖν μικρῆ μετὰ τὰ Γάδειρα πλείεσθαι τὴν
θάλατταν ἐκείνην, διὰ τὸ εἶναι βραχυῶδη καὶ σικτεινὴν· Γά-
δειρα δὲ ἤκουσε παρὰ τὴν γῆν καὶ τὴν θειρᾶν· θειρῆ δὲ κα-
λεῖται τράχηλος· παρὰ τὸ οὖν τῆς γῆς εἶναι τράχηλου ἐκεί-
σε, ἤκουσε Γάδειρα.

ι. Περὶ τοῦ ἵππου τοῦ διαρρήξαντος τὰ δεσφά.

Ὅμηρος ὁ ποιητὴς βουλόμενος τὴν Ἀλεξάνδρου ὀξύτητα
τὴν περὶ τοῦ πώλου ἐκφράσαι, διὰ παραβολῆς εἰκάζει τὸν
ἥρωα, ἐπειπὼν τόδε ἔπος· ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος ἀκο-
στήσας ἐπὶ φάτνης.

ια. Περὶ τῶν σπαρέντων καὶ φυέντων αὐθημερὸν γιγάντων.

Ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας λέγεται ὅτι Κάδμος, ἢ ἄλ-
λὸς τις λαβὼν τοὺς τοῦ θελφίνου δράκοντος ἔσπειρεν ὀδόν-
τας εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀνεθόθησαν ἔνοπλοι ἄνδρες· ἀνεθό-
θησαν δὲ ἀπὸ μῆρῶν ἕως ἄνω, καὶ αὕτως ἰστάμενοι ἐπο-
λέμευ ἀλλήλοις καὶ τοῖς ἄλλοις.

ιβ. Περὶ τῶν ἐπταπύλων Θηβῶν.

Ὁ θεὸς Γρηγόριος περιθεάματα βούλεται εἰπεῖν ἡμῖν
ἐνταῦθα· αἱ δὲ πύλαι ἐπταπυλαί εἰσιν αἱ τῆς Ἑλλάδος,

αἱ ὑπὸ Ἀμφίονος καὶ Ζήθου κτισθεῖσαι διὰ κισάρας· αἱ δὲ αἰγύπτιαὶ Θῆβαι εἰσὶν ἑκατοντάφυλαι· μεγίστη δὲ πάλαι γέγονε, καὶ αὐταῖς μεγίστη ὥστε ἑκατὸν ἔχειν τὰς πύλας· τὰ δὲ τείχη τὰ βαβυλώνια λέγεται εἶναι ἰσχυρότατα· ἀπὸ γὰρ πλίνθου ὀπτῆς καὶ ἀσφάλτου λυομένης ἐκτίσθησαν, καὶ τὸ πλάτος ἔχοντα πολὺ, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὴν περιφέρειαν.

ιγ. Περὶ τοῦ Μαυσωλοῦ τοῦ καρὸς.

Ὁ τάφος Μαυσωλοῦ τοῦ καρὸς, μέγιστος ἐστὶ καὶ αὐτὸς· Μαυσωλὸς γὰρ Καρίας γέγονε τύραννος, ὃς ἔκτισεν ἑαυτῷ τάφον πολυανάλωτον ἐν χώματι τιμὴ καὶ ἐν λιμναζούσῃ λίμνῃ ἔνδον κείμενος τοῦ τάφου· γράφεται δὲ καὶ ὁ καρικὸς τάφος, ἵνα ἢ κτητικὸς· γράφεται δὲ καὶ καρὸς, ἵνα ἢ ἐθνικὸς τοῦ Μαυσωλοῦ τοῦ καρὸς. Αἱ δὲ πυραμίδες καὶ αὐταὶ θαύματος εἰσὶν ἀξίαι, ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐκτισμέναι πολυανάλωται, ἃς τινὰς χριστιανὸὶ μὲν λέγουσιν εἶναι τὰ ὄρεϊα τοῦ Ἰωσήφ, Ἕλληνες δὲ τάφους βασιλέων τινῶν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἡρόδοτος· ὡς δὲ εἰκὸς, μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰωσήφ, καὶ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰσραὴλ, ἐποιήσαντο αὐτὰς τάφους βασιλέων αἱ Ἕλληνες. Περὶ δὲ τοῦ κολοσσῶ λέγει τοῦ ἀνακειμένου ἐν Ῥόδῳ, ὅτι μέγιστός ἐστιν ἀνδραῖς, χαλκὸν ἔχων πολὺν καὶ ἀξιοθαύμαστον.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΝΟΝΝΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΩΝ ΕΜΝΗΣΘΗ Ο ΠΑΝΣΟΦΟΣ

ΚΑΙ ΘΕΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΝ ΤΩ ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ ΦΩΤΑ ΛΟΓΩ

α. Περὶ τοῦ Δία.

Τὸν Δία οἱ θεολόγοι τῶν ἐλλήνων, ἐκ Κρόνου λέγουσι γεννηθῆναι, καὶ γεννηθέντα περισωθῆναι ταυῖσθε· ὁ Κρόνος τῇ Ῥέα γενόμενος σύνοικος, ἅπερ ἔτικτεν αὐτῇ παιδίᾳ, αὐτὸς λαμβάνων κατέπινεν· καὶ οὕτως ἐπὶ πολλῶν τούτου γενομένου, ἄτεκνος ἔμενεν ἡ Ῥέα· ὅτε οὖν ἐγέννησε τὸν Δία, ἡ Ῥέα φοβουμένη μὴ πως καὶ τὸ βρέφος τοῦτο καταποσθὲν ἀπόληται, λίθον μὲν σπαργανώσασα, θέδωκε τῇ Κρόνῳ ὡς βρέφος καταπιεῖν· τὸν δὲ Δία ὑπέρεθετο ἐν τῇ Κρήτῃ, καὶ παρέσχεε τῷ βρέφει τούτῳ τοὺς Κορυβάντας καὶ τοὺς Κουρήτας ὀρχεῖσθαι καὶ κροτεῖν καὶ κτυπεῖν τὰ ἔπλα αὐτῶν, καὶ γενέσθαι τινὰ ἦχον τὸν δυνάμενον ὑποκλέπτειν καὶ παρακρύβειν τὸν ἐκ τοῦ κλαυθμοῦ τοῦ παιδίου ἦχον, ἵνα μὴ μαθὼν ὁ Κρόνος ποῦ κρύπτεται τὸ παιδίον, τοῦτο λαβὼν καταπῆρ· νῦν οὖν πατέρα μὲν μισότεκνον λέγει τὸν Κρόνον, παιδίον δὲ κλαυθμυρίζον τὸν Δία· τοὺς Κουρήτας δὲ λέγει τοὺς μετὰ τῶν Κορυβάντων ταχθέντας παρὰ τῆς Ῥέας ὀρχεῖσθαι, δαίμονες δὲ οὗτοι οἱ Κορυβάντες· ἐνόπλιον δὲ ὀρχησιν λέγει τὴν πυρρίχιον· κτύπον γάρ τινα ἐν ταῖς ἀσπίσιν ἐποίουν οὗτοι, πρὸς τὸ ὑπερηγεῖσθαι τὸν κλαυθμὸν τοῦ

παιδίου. Κρητῶν δὲ τυράννους εἶπεν, ὅτι οἱ μὲν Θεολόγοι τῶν ἐλλήνων θεῶν λέγουσι γενέσθαι τὸν Κρόνον καὶ τὸν Δία· ἡ δὲ ἱστορία ἢ θημῶδης, ἣ καὶ τίθεται ὁ θεῖος Γρηγόριος λέγων, ὅτι ὁ Ζεὺς αὐτὸς τυράννος ἦν Κρητῶν, καὶ θέλοντες αὐτὸν θεραπεύειν οἱ ὑπήκοοι, ἐμυθελόγουν ὡς ἐκ Κρόνου θεῶ καὶ Ῥέας ἔχει τὴν γένεσιν, ἐπεὶ ἄνθρωπος ἦν· διὸ καὶ ἐπήμαζεν, κἄν Ἕλληνας ἀπαρέσκωνται· οἱ γὰρ Ἕλληνας οὐ θέλουσιν αὐτὸν εἶναι ἄνθρωπον καὶ τυράννον Κρητῶν, ἀλλὰ θεόν.

β. Περὶ τῆς ἀρπασθεΐσης Κόρης.

Δημήτηρ θεὸς οὖσα τίκτει θυγατέρα ἀπὸ τοῦ Διὸς, ἦν τινα ἐκάλεον καὶ Κόρην, καὶ Περσεφόνην· ταύτης ἠράσθη ὁ Πλούτων· καὶ ἤρπασε καὶ κατήλθεν ἐν τῇ ἄδῃ· ἡ οὖν Δημήτηρ περιήει ζητοῦσα τὴν Κόρην, καὶ πολλὰ πλανηθεῖσα ἤλθεν ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐλθοῦσα δὲ, τὸν μὲν τόπον ἐν ᾧ ἤλθεν, ἐκάλεσεν Ἐλευσίνα, παρὰ τὸ ἐλληλθεῖναι· ἔμαθε δὲ παρὰ τοῦ Κελεῦ καὶ τοῦ Τριπτολέμου, ὅτι ἡ Κόρη ἠρπάγη ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, καὶ ἔστιν ἐν τῇ ἄδῃ· μαθούσα οὖν ἡ θεὸς ταῦτα, ἔληξε τῆς πλάνης· ἀμειβομένη δὲ τοὺς ἀνδρας ὑπὲρ τῆς χάριτος ταύτης, θεῶικεν αὐτοῖς τὰ σπέρματα, οἷον σίτον, κριθὴν, καὶ ὄσπριον· λέγεται γὰρ τῶν σπερματικῶν καρπῶν εἶναι ἔφορος ἡ Δημήτηρ· θεῖσα δὲ τὰ σπέρματα, θεῶικε καὶ ὑράκοντας καὶ ἄρματα πτερωτὰ πρὸς τὸ περιελθεῖν καὶ θεῖναι πᾶσι τὸν σίτον καὶ τὴν κριθὴν· οὕτω γὰρ ἤδουσαν οἱ ἄνθρωποι ἐσθλῆεν ἄρτον, ἢ χρῆσθαι σίτῳ, ἀλλὰ νομαδικὸν βίον ἔζων· οὐ μόνον δὲ τὸν σίτον, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς σπερματικὸς καρποὺς θεῶικε· καὶ τὰ μυσγῆρια ἐτέλεσεν αὐτοῖς, καὶ ἐδειξε πῶς θεῖν τελεῖν καὶ τελεῖσθαι· νύκτωρ δὲ ἐγίνετο ἡ τελετὴ ἐν τῇ

Ἐλευσῖνι· ἱερὸν γὰρ ἐκτίσθη ἐκασε αὐτῆς τῆς Δήμητρος· εἶπε δὲ, καὶ τὰ μὲν ποιῆ τὰ δὲ πάσχει, διὰ τὸ καὶ τὴν Δήμητραν παθεῖν εὖ ἐν τῇ ἀκούσαι περὶ τῆς Σουγατρὸς ληξαι τῆς πλάνης, καὶ ταῦτιν δὲ ποιῆσαι εὖ τούτους, δεῦσα τὰ σπέρματα, καὶ τελέσασα τὰ μυσήρια· τὸ δὲ αἶδεν Ἐλευσῖς ταῦτα, περὶ τῆς κόμης λέγει, ἐν ἣ ἔλθουσα ἡ Δημήτηρ ἐποιεῖ τὰ μυσήρια· εἶπε δὲ τῶν σιωπηρέων καὶ σιωπῆς ὄντων ἀξίων, διὰ τὸ νόμον εἶναι τὸν κελεύοντα μηδένα τῶν τελεσθέντων τὰ μυσήρια δημοσιεύειν τὴν τελετήν, ἀλλὰ σιωπῆ κατέχειν, καὶ μὴ ἐκφέρειν πρὸς τοὺς ἀμυήτους.

γ. Περὶ τοῦ ὠδίνεντος μηροῦ ἀτελὲς κῆμα.

Σεμέλη Σουγάτηρ γέγονε Κάδμου τοῦ Θηβῶν βασιλέως· ταύτης ἐρασθεὶς ὁ Ζεὺς συνεγένετο αὐτῇ, καὶ εἰς ζῆλον καὶ φθόνον ἐκίνησεν Ἥραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ζηλοτυπήσασα οὖν ἡ Ἥρα, ἀπέρχεται πρὸς τὴν Σεμέλην καὶ λέγει αὐτῇ, ὅτι ὄντως ἀπατᾷ σε· οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς ἐστὶν ὁ συγγενόμενός σοι· ἐμοὶ γὰρ φησὶν ὅτε συγγίνεται, μετὰ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν συγγίνεται· ἐὰν οὖν ἔλθῃ πρὸς σέ ὁ Ζεὺς, εἰπέ αὐτῷ, ὡς συγγίνῃ τῇ Ἥρᾳ, οὕτω σύνελθέ μοι· καὶ εἰ μὲν συγγένηταί σοι μετὰ ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν, τῷ ὄντι ὁ Ζεὺς σοι συγγίνεται· εἰ δὲ ἄλλως πῶς, οὐκ ἐστὶν ὁ Ζεὺς· ταῦτα ὑποθεμένης τῆς Ἥρας, ἔλθόντος τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Σεμέλην, ἠτήθη παρ' αὐτῆς συγγένεσθαι αὐτῇ ὡς τῇ Ἥρᾳ· εἶτα συγγινομένου μετὰ κεραυνῶν, μὴ ἐνεγκῶσα ἡ Σεμέλη τοὺς κεραυνούς, ἀπέθανεν· ὁ οὖν Ζεὺς θᾶττον τὸ ἔμβρυον ὃ ἦν ἐν τῇ Σεμέλῃ λαβὼν, ἔβαλεν εἰς τὸν μηρὸν καὶ ἔρραψεν, ἕως οὗ γένηται τῶν ἐννέα μηνῶν· ἦν δὲ οὗτος ὁ Διόνυσος· ἀτελὲς δὲ κῆμα λέγει, ὅτι ὁ μηρὸς αὐτὸν ἐκύνησε τοῦ Διὸς. Θεὸν ἀνδρόγυνον κα-

λεῖ τὸν Διόνυσον, ὡς ποτὲ μὲν γυναικίζομενον, τούτέστι τὰ τῶν γυναικῶν πάσχοντα· ποτὲ δὲ ἀνδριζόμενον, τούτέστι τὰ τῶν ἀνδρῶν ἐνεργοῦντα· χρόνον δὲ μεθούοντων λέγει τοὺς σατύρους καὶ τοὺς βάνχους καὶ τοὺς σειληνοὺς, δαίμονες δὲ οὗτοι ὀπαδοὶ καὶ ὁμακέλευθαι τοῦ Διονύσου· αὐτοὺς δὲ τούτους λέγει, καὶ στρατὸν ἔκλυτον τοὺς δαίμονας· ἔκλυτον δὲ αὐτὸν καλεῖ διὰ τὴν μέσσην· ἐπειδὴ γὰρ τοῦ εἴνευ ἔφορος ὁ Διόνυσος, εἰκότως τοὺς σὺν αὐτῇ δαίμονας μεθυστάς εἰσάγει ὄντας· τὸ δὲ Σηβαίων ἄναια τοῦτον τιμῶσα, ὅτι Σηβαῖος ἦν τὸ γένος ὁ Διόνυσος, ὡς ἐκ τῆς Σεμέλης γεννηθεῖς· εἶπομεν γὰρ ὅτι Σεμέλη θυγάτηρ ἦν Κάδμου τοῦ Θεβῶν βασιλέως· ἄναιαν δὲ καλῶς εἶπε Σηβαίων, ἐπειδὴ ἐπὶ μορῆα πολλῇ διαβάλλονται οἱ Σηβαῖοι, καὶ ἔστι παροιμία ἢ λέγουσα, Βοιωτία ὕς. Διὰ τί δὲ ὁ κεραυνὸς προσκυνεῖται; διότι κατέφλεξε τὴν Σεμέλην. Τὸ δὲ ὡσπερ ἄλλο τι κεφαλὴ πρότερον, ἑτέρα μὲν ἐστὶν ἰσορία· ἐπειδὴ δὲ συμπλέκεται ταύτῃ, ἀναγκάϊον καὶ αὐτὴν ἐξηγήσασθαι· ἢ κεφαλὴ τοῦ Διὸς γέγονε, κεφαλὴ ποτὲ ὠδίνων, ὅτι ἐν ἑαυτῇ εἶχε τὴν Ἀθηνᾶν· λέγεται γὰρ ἢ Ἀθηνᾶ ἔτι ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐγεννήθη· ἐκεῖ γὰρ αὐτὴν ὠδινεν ὁ Ζεὺς, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Ἡρακίστου μετὰ ἀξίνης κατὰ τῆς κεφαλῆς ὁ Ζεὺς, ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς τὴν Ἀθηνᾶν.

δ. Περὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῶν αἰσχυρῶν
μυστηρίων αὐτῆς.

Λέγεται ὅτι ἐκ τῶν αἰδαίων τοῦ οὐρανοῦ ἔσχε τὴν γέννησιν ἢ Ἀφροδίτη· ὁ γὰρ Κρόνος, φησὶν, υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ λαβὼν τὸ δρέπανον, ἀπέκοψε τοῦ ἰδίου πατρὸς τὰ αἰδαῖα, καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πρὸντα ταῦτα καὶ ἀφρόν συνάξαντα, ἀπεικύνθη τὴν Ἀφροδίτην· διὸ καὶ Ἀφρο-

οἷτη καλεῖται, ὡς ἐν τοῦ ἀφροῦ καὶ τῆς καταδύσεως γινομένη· διὸ εἶπεν, αἰσχροῦς γινομένης καὶ τιμωμένης· ὁμοίως γὰρ καὶ αἱ τιμαὶ αἱ περὶ ἑαυτὴν καὶ αἱ ἐσραὶ δι' αἰσχροουργίας καὶ ἠδυπαθείας καὶ πορνείας ἐτελοῦντο, ὡς καὶ τῆς πορνείας αὐτῆς οὔσης ἐρέου τῆς Ἀφροδίτης.

ε. Περὶ τῆς τῶν Ταύρων ξενικτονίας.

Οἱ Ταῦροι ἔθνος σκυθικόν, καθὼς φησὶν ὁ Ἡρόδοτος, ἐν ᾧ ἦν ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος, εἰς ὃ ἦν ἰερεῖα ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἰφιγένεια· ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ πάντα ἄνθρωπον ἐπιδημοῦντα ξένον ἔθυσεν τῇ Ἀρτέμιδι· καὶ περὶ ταύτης τῆς ἱστορίας ἐν τῷ στηλιτευτικῷ σαφῶς λέξομεν.

ς. Περὶ τοῦ Τροφώνιου.

Τροφώνιος καὶ Ἀγαμήθης ἀδελφοὶ δύο γέγονασιν, μάντιες τὴν τέχνην· τούτων ὁ Τροφώνιος ὑπὸ κενοδοξίας, ὑποβρύχιος δὲ γεγονῶς, ἐν σπήλαιῳ τιτὶ ἀπέφυξεν· εἶτα οἱ θεοὶ ἐλεήσαντες, φησὶν, αὐτὸν τὸν τόπον ἐν ᾧ ἀπέφυξεν, ἐπαίησαν μαντεύεσθαι· καὶ κατήεσαν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ τιναὶς τελετὰς ποιοῦντες ἀνῆεσαν, ὡς χρησιμοδοτιοθέντες· λέγεται δὲ ὅτι πᾶς κατελθὼν εἰς τὸ σπήλαιον ἐκείνο, ἐκ τοῦ λοιποῦ ἀγέλαστος ἦν.

ζ. Περὶ τῆς δωδωναίας δρυός.

Ἡ Δωδώνη πόλις ἐστὶ περὶ τὴν παλαιὰν Ἠπειρον· ἐν ταύτῃ ἦν δρυς, ἐν ἣ ἔλέγετο ὁ Ζεὺς ἐπισκιάζειν καὶ μαντείαν δίδοναι τοῖς χρήζουσι μαντείας ἐξ αὐτῆς δρυός κινήματα τῷ μάντει ἐξηχούμενα.

η. Περὶ τῆς Κασταλίας.

Ἔστι πηγὴ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν, ἐν ἣ ὁ Ἀπέλλων ἐρεδρεύει, ἐν ἣ πηγῇ μαντεία τις ἐξεφέρετο κατὰ τὴν τοιάνδε ἐκροὴν τοῦ νόματος, οὐ κατὰ φωνήν· οὐ γὰρ φωνὴ τις ἐξη-

χεῖτο, ἀλλ' ὀπλοῦ ἤχου τινὸς καὶ πνεύματος ἀναδιδομένου καὶ ἐκροῆς, πρὸς ἃ τινὲς ἰστάμενοι καὶ νοεῦντες τὰ σύμβελα ταῦτα, ἔλεγον τὰ μέλλοντα.

Ζ. Περὶ τῶν κολάσεων τοῦ Μίθρου.

Τὸν Μίθραν ἄλλοι ἄλλως ἐνόμισαν· οἱ μὲν γὰρ τὸν ἥλιον, οἱ δὲ τὸν ἔφορον τοῦ πυρός, ἄλλοι δὲ εἰδικήν τινα δύναμιν· γίνονται δὲ τούτῳ τῇ Μίθρῃ τινὲς τελεταί, καὶ παρὰ τῶν Χαλδαίων μάλιστ'· οἱ δὲ τελούμενοι τῇ Μίθρῃ, κατὰ βαθμὸν τινα ἐτελοῦντο κολάσεων· πρότερον δὲ τὰς ἐλαφροτάτας κολάσεις παρελάβανεν, καὶ εἶδ' οὕτως τὰς δραστηκωτέρας· αἶον πρότερον ἐλίμωττον αὐτοὺς τοὺς τελομένους ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας, εἰ τύχαι· εἶτα εἰ ἤγαγε καρτερικῶς, ἐποίουν αὐτὸν πάλιν ξεσοῦναι ἐπὶ δύο ἡμέρας· εἶτα πάλιν εἰς χιόνα ποιῆσαι εἴκοσιν ἡμέρας· καὶ οὕτως ἀπλῶς τὰς κολάσεις ἐπὶ τὸ μείζον κατὰ μικρὸν αὐξάντες· εἰ ὁ τελούμενος καρτερῶν ἐφαίνετο, τότε λοιπὸν αὐτὸν ἐτέλουν τὰ τελεώτατα.

ι. Περὶ τῆς Ἰσιδος.

Ἡ Ἰσις αὕτη ἐνομίσθη τῇ Ἰῶ * τῇ ἀρπασθείσῃ ὑπὸ τοῦ Διὸς· ὁ γὰρ Ζεὺς, φησὶν, ἤρπασε τὴν Ἰῶ, καὶ φοβούμενος τὴν Ἥραν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, μετέβαλε τὴν Ἰῶ εἰς βροῦν, καὶ ποτὲ μὲν εἰς λευκὴν, ποτὲ δὲ εἰς μέλαιναν, ποτὲ δὲ εἰς ὑάξουσαν, καὶ οὕτως ἐπλανᾶτο μετ' αὐτῆς· ἦλθεν οὖν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πλανώμενος μετ' αὐτῆς· καὶ διὰ τοῦτο τιμῶσιν οἱ Αἰγύπτιοι τὴν Ἰῶ ἥτις τὴν Ἰσιδα· οἷο ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος αὐτῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κέρατα βροῦς ἐγγλύφουσιν, σημαίνοντες τῆς κόρης τὴν εἰς βροῦν μεταβελήν.

ια. Περὶ τῶν μενδασίων τράγων.

Λιγυπτιστὶ ὁ τράγος καλεῖται μένδης· ἐσέβοντο δὲ ἴσως τῶν Λιγυπτίων τὸν τράγον ἀνακείμενον τῇ γονίμῃ δυνάμει· λέγεται γὰρ ὀχευτικὸν ζῶον εἶναι ὁ τράγος· τοὺς οὖν τράγους οἱ οἰκῶντες κατὰ τὸ μενδάσιον κέρας οὐκ ἤσθισαν, αἰδοῖ τοῦ γονίμου Θεοῦ· ἐτίμων δὲ μεγάλως καὶ τοὺς αἰπόλους τῶν τράγων· ἦν δὲ καὶ ἱερὸν τοῦ Μένδηςτος παρ' Αἰγυπτίαις, ἐν ᾧ ἱερῷ τὸ ἄγαλμα τραγοσκελὲς ἦν, ἔρῃσιον τὸ αἰδοῖον ἔχον.

ιβ. Περὶ τοῦ Νεῖλου.

Ποταμὸς ἐστὶν ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ὃς ὑπερεκχυνόμενος διὰ τὰς αἰτίας, ἃς φησὶν ὁ πανσοφώτατος Ἡρόδοτος, τιμᾶται παρ' αὐτῶν· ἐν γὰρ τῇ ἀναβάσει τιμῶσιν αὐτὸν ὡς Θεόν, καὶ εὐφημοῦσιν ὡς εὐφορίας αἴτιον, νομίζοντες τὸ ὕδωρ τὸ αὐξανόμενον εἶναι Θεόν.

ιγ. Περὶ τῶν κνωθάλων, καὶ τῶν ἐροπετῶν

ᾧν ἐσέβοντο οἱ Αἰγύπτιοι.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐσέβοντο τὰς ἴβεις, τοὺς κροκοδείλους, τοὺς ὄφεις, τὰς αἰλούρους, καὶ τινὰ τῶν ἰχθύων γένη, ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἑαυτοῖς ἀτιμίαν περιζόμενοι· περὶ δὲ τούτων ἀκριβέστερον φησὶν ὁ Ἡρόδοτος, ὃ καὶ περὶ πάσης αὐτῶν τῆς θρησκείας καὶ τῶν βασιλείων ἀκριβῶς καὶ διὰ πλάτος συγγραψάμενος.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ. (1)

α. "Οτι πλάσματα λόγων ἐρωτικῶν οὐδὲν λυμναίνεται
πρὸς ἄλλας μελέτας ἄλλην ἐχούσας ὑπόθεσιν.

Απόλλωνα τὸν Λητοῦς, ἐρωτικὸς γὰρ ὁ θεὸς καὶ τοξότης, εἶδον ποῦ γραφῇ φέροντα λύραν· εἶδον ἔχοντα τόξον ἐν ἐτέρᾳ γραφῇ· διδάσαι δὲ αὐτῷ καὶ δάφνην ἐρωμένην τὰ χροῖματα· τί οὖν; ὁ τὴν λύραν φέρων Ἀπολλων, ἄλλοτε ἄλλως ὑποκινῶν τὰς χορδὰς, ὡς ἂν ἐδίκει τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ μέλους, ἔκρουέ τε ἅμα καὶ ἦδεν ἐρωτικά, ψυχαγωγεῖν οὕτω καὶ δέλγειν οἰόμενος τὸν σώφρονα τὴν παρθένον· οὐ μὲν ὅτι θαυμά τοῦτο ἐπώϊαι, ἐχαλάτο οἱ ταῖς ὠδαῖς ἢ ἐπιστήμη τοῦ τόξου, ὅτε τὸν Χρῦσιν ὁ Μυκηναῖος ἠμέλει, αὐτὸν τε καὶ τὰ λύτρα αὐτοῦ παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο, ἐντειλόμενος ἀπιέναι θάπτεν, καὶ αὐτίς μὴ ἀναστρέφειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθῃ, μικρὰν γὰρ εἶναι αὐτῷ συμμάχίαν τὰ στέμματα τοῦ θεοῦ· ὅτε οὖν πρὸς τὸν πρεσβύτην ὁ Ἀτρέως τριαῦτα, ἐκηβόλος τε ἦν ὁ Ἀπόλλων, καὶ μάλα εὐσύχως ἐφῆκε τὰ βέλη· ποῦ δὴ με θράσους μετεωρίζεις, ὦ πρόλογε, θεὸν εἰς παράδειγμα φέρων, καὶ τοῦτον χειροῦ τῶν μουσῶν ἠγεμόνα; ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι, καὶ μοι ἐτέραν εἰκόνα ποῦ ζήτει, χαμαὶ ἐρχομένων ἀνδρῶπων· τὸν Μαρσίου φασὶ μαθητὴν, Μαρσίου γὰρ Ἀπόλλων ἀνέμνησε τέχνην, ἀσκεῖν τοὺς αὐλοὺς· τί γὰρ ἂν μαθητῆς ἐπιτηδεύῃ Μαρσίου; μέλη δὲ ἦν αὐτοῦ ταῖς αὐλήμασι πυ-

(1) In amplo codice vaticano, qui nihil continet, nisi rhetorica Libanii scripta, postremae sunt hae quatuor luevbratiunculae, quae in impressis Libanii libris non comparent.

κινὰ μὲν ὁ ἔρις, ἀτὰρ οὐ μόνον ὁ ἔρις· ἀγίτε εὖν, ὦ λό-
γοι, ἐτέρων τινὰ καὶ ἡμεῖς βαδίσσμεν ἀσμάτων ὄδον, μὴ
ποτε χεῖρους δόξωμεν εἶναι τοῦ σὺλκτιῦ.

β. Ἡ διάλεξις εἰς τὸ μὴ δεῖν ἀτελεῖν
καταλεῖψαι τὸν λόγον.

Τὰ χρήματα οἱ ἐφείλοντες εἰ τῆς κυρίας ἰκνούσης, τὸ
χρέος ἅπαν μὴ καταβάλλειν, οὗ τι περ εἶναι χρῆναι μη-
κέτι ἀποδιδόναι· οὐ λύνει γὰρ εἶδεν, ἀλλ' αὔξειν ἔχρηνος τὸ
ὄφλημα· εἰκότως ἄρα ὑμῖν καὶ τόκον τοῦ χρέους ἦτοι διά-
λεξιν φέρον· δίκαια ταῦτα δεκεῖ εἶναι Πλάτωνί τε τῇ ἀθη-
ναίῃ καὶ Σιμωνίδῃ τῇ κείῃ· ὁ γὰρ ἀθηναῖος τὸν κείον ἐρο-
μένου τινὸς τί ποτε ἄρα τὸ δίκαιον, ἀποκρίνασθαι ἔφη, τὸ
τὰ ὀφειλόμενα ἀποδιδόναι· μέμφεται δὲ καὶ Σικράτης τὸν
Καλλικλέα μεταξὺ περ ἐθέλοντα καταλεῖψαι τὸν λόγον, ὅπερ
οὐδὲ τοὺς μύθους φησὶ Σεμιτὸν εἶναι παθεῖν· ταῦτα ἐν-
νοήσας ἐγὼ, πρὸς τήνδε αὔθις ὑμᾶς ἀγείρω τὴν εὐωχίαν·
τὰ δέ μοι ὄψα ἐστὶν οὐδὲν παικίλον, ἢ γέμον πολυτελείας,
ἀλλ' ἀπλᾶ τε καὶ βραχέα καὶ ἔωλα· εὐνοοῦσι δὲ ἔμοις ἠδίω
πολλῶν καὶ ἀβροτέρων σιτίων· ἢ οὐχ ἑρᾶτε τὸ Καμβύσου
μειράκιον τὰ παιδικὰ Ξενοφῶντος τὸν Κῦρον; ἐκεῖνος ἐπει-
θὴ οἱ ὁ πάππος ἐς Μήδους ἀφικόμενος δαῖτα ἐχορήγει βα-
σιλικήν· τότε γὰρ οὐ μετρίως ἐτρέφα τὸ μηδικόν· ὁ δὲ οὐ-
δὲν ἀπειρόκαλον ἐπεπόνθει, οὐδὲ οἷον πάσχειν φιλεῖ παιδὸς
ἡλικία, ἀλλὰ ἀβρότατα μηδικὴν περὶ ἐλάσσονος ἔθετο περ-
σικῆς εὐτελείας, ἐμφύτῳ περὶ τὰ οἴκοι κατεχόμενος ἔρωτι.

γ. Ἡ διάλεξις ἔχει μὲν τὸ ρόδον ὑπόθεσιν, ἐπισαμένη
δὲ διακορεῖς ὑμᾶς ὄντας τοῦ μύθου,
καινότερον συνεισφέρει διήγημα.

Λέγουσι Μῆδοι, Μήδων ὅσοι τὰ πρότερα μνήμη διαδέ-

χυνται, ἥνικα ἂν δευτῆ βασιλεῖ τὴν εὐωθεῖαν ἀβρότητα και-
 νοτέρᾳ νικῆσαι τρυφῇ, ἀγωνία καὶ ἀμιλλαν ἅπαν αὐτοῦ τὸ
 ὑπὲρ σὺν ἔχειν ἡδὺ τι καὶ ἀήθες ὄψον ἐξέλοντι τῇ δεσπότῃ
 κομίσαι· ἐκείνοις μὲν σὺν, σὺ γὰρ ἐσιώσῃ βαρβάρους ἀνδρας
 αἰ μῶσαι, τιαύτας ἐπιτρέψωμεν δ' εὐωχίας ἐπινοεῖν τε αὐ-
 τῶσι καὶ ἐργάζεσθαι, ἡμῖν δὲ ὄψον ἔστω μῦθος τοῦ ῥό-
 δου, ὃν σὺτε ὑμῖν σὺτε ἄλλοις ἐγὼ παρατέθεικα θαιτυμό-
 σιν· ἥνικα κριτὴν ἐκάθισε ταῖς δεαῖς τὸν βουκόλον ὁ μῦ-
 θος, ἐλύπει μὲν Ἥραν, ἐλύπει δὲ Ἀθηναῖον ὁ τῆς Ἀφρο-
 δίτης κεστός, ἧ ἔνι μὲν φιλότης, ἔνι δ' ἡμερος· ὥσε σὺδὲ
 ἀγωνίζεσθαι ὅλως ἐβούλοντο, εἰ μὴ τὸ φάρμακον ἢ θεὸς
 ἀπόσειτο πρότερον· σὺτω γὰρ ἐκείναι τὸν κεστόν ἐπωνόμα-
 ζεν· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς ἢ Ἀφροδίτη, φησὶν, σὺδὲν ἦττον ἐμοῦ
 καλλωπισάμεναι ἤκετε, ἢ μὲν διάδημα τῆς κόμης χρυσοῦν,
 ἢ δὲ κράνος καὶ αὐτὴ χρυσοῦν τῆ κεφαλῇ περιθεῖσα· ἀλλ'
 ἔμοι γε ἔφη τῶν ὑμετέρων φαρμάκων οὐ πολὺς λόγος, εἴ
 τινα καὶ ἐμοὶ ἕτερον ἀντὶ τοῦ κεστοῦ κόσμον ἐξείη κοσμεῖ-
 σθαι· καὶ ἅμα ταῦτα εἰπεῦσα κατένευσεν ἅμα ταῖς δεαῖς
 παρὰ τὸν Σκάμανδρον, ἀνθη δρεψομένη ἐφείτα· καὶ γὰρ τις
 αὐτόσει λειμὸν παρὰ τὰς ὄχθας ἐπεφυκεὶ τοῦ ποταμοῦ, χα-
 ριέντα δ' ἅμα καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια καὶ ἐπιτήθεια λου-
 τρὸν εἶναι· λελουμένη γοῦν τρέπεται πρὸς ὕπερ ἀφίκετο,
 καὶ πῶς ὀσμὴ τις αὐτῇ παρέβαλε μάλα ἡδέϊα· κρίνα τὲ
 σὺν καὶ ἴα καὶ ἀλλ' ἄττα συλλέξασα, ἐπειδὴ ἑτέρα μᾶλλον
 αὐτὴν ὀρμὴ τις ἐψυχαγῶγει περιήει· τῆς δ' εὐωχίας τὸ αἷτιον
 ἀνιχνεύουσα, ἔρᾳ δὴ τὸ ῥόδον καὶ παρὰ τὴν ῥίνα προσά-
 γει, καὶ τοῦτο ἐκείνο εἶναι μαθεῖσα, τὰ μὲν ἄλλα παρ'
 σὺδὲν ἔθετο καὶ ἀπέριψε, ῥόδοις τὲ πρὸς τὸ ὄρος τὴν Ἰθὴν
 ἐπανῆκεν ἐξεφανομένη· ἐκοσμεῖτο δὲ ἅμα ὡς εἶκεν ἢ θεὸς

τε τῆ ῥόδῳ, καὶ τῆ Ἀφροδίτῃ τὸ ἄνθος· ὡς-τι τὰς ἀμφι-
τὴν Ἴπρον καὶ Ἀστίναν εἶλε τοσαύτων, ἔσεν οὐδ' ἀναμεί-
ναι τοῦ βουκάλου τὴν ψῆφον, ἀλλὰ προσδραμεύσας εἰπῶσαι
τὸ ἄνθος ἀφειλεμένας τὸν στέφανον, καὶ αὐθις αὐτὸν τῆ
θεῷ περιθευμέναι· ταῦτα, ὦ φιλότῃς, ὁ μῦθος· τί γὰρ ἀν-
τις ἕτερον ἐν τῆδε ὕμῳ ἐστιάσκει τῆ καιρῆ;

δ. Ἢ διάλεξις πεποιήται μὲν πρὸς τὸ οἶνον ἀποδύουσαι
τῆς μελέτης τὸ λείπον· βραχέα δὲ φθέγγεται
τῆ λόγῳ χαριζομένη.

Ταῖς Ἀχαιοῖς ἐκκλησίαν ἀφροίσας ὁ ποιητής, τὸν Τυ-
δέως ἀνίστησι ῥήτορα τῆ συλλόγῃ, καὶ οἰδῶσιν ἔπη τῆ νεα-
νίσκῳ τοιαῦτα, ἃ ἂν εἰσηγήσατο σύμβουλος ἔτου τυγχάναιεν
ἢ Ἑλλάς ὄντες ἀκροαταί, ὥς-τε καὶ ὁ Νέστωρ αὐτὸν ἀγαταί
καὶ φησὶ, κρείττονα οἱ τῆς ἡλικίας εἶναι τὴν συμβουλίαν·
ἀτὰρ οὐ πάντῃ τὸν αἰτωλὸν ἀφῆκεν ἀνέγκλητον ὁ πρεσβύτερος
ὁ πύλιος· τὸ δὲ ἐγγλημά ἐστιν ὃ φησιν οὐ τέλος ἴκεο μύθευ
τοῦτο οὖν, ὦ φιλότῃς, ἐννοήσας τὸ ἔπος, οὐ βραχὺ γὰρ
ἄναιδος μέμψις ὀμηρικῆ, ἐς τὴν αὐθις ὕμῳ ἀγείρω τὸ τρό-
παιον· οὐ γὰρ εὖ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτωνος Εὐδύφρων πεποιηκέ-
ναι, ἀτελῆ περιῦδῶν τὸν λόγον εἶναι, ὃν ὑπὲρ τοῦ ὅτι ποτε
εἶη τὸ οἶνον διεξῆμι τῆ Σωφρονίσκου, καὶ οἷα ἔφη παιεῖς, ὦ
ἑταῖροι, γελῶν γὰρ ἀτελεῖς εἶναι δημιουργῆ φιλοτέχνημα· ἵνα
οὖν μὴ τὴν Νέστωρος καὶ Σωκράτους ὑπερμείνω κατηγορίαν,
ἔσεν τῆ προτεραιᾶ τοῦ χρέους ὑμῶν ὑπολείπεται, τοῦτο ἐκτί-
σω· εἰ μὲν γὰρ ὁ στρατιώτης ἡμῶν ὑπόθεσις ἦν, τέλος ἀμοιβῶν
εἶναι τὸν λόγον· πολεμικῆ γὰρ φροντίς, ἐν λόγοις πονεῖν οὐ
φιλεῖ· ἐπεὶ δὲ ῥήτορα ὑμῶν ὑποκρίνομαι, καὶ τοῦτον ὡς ἔχου-
τα γλώττης, ὥς-τε αὐτὴ καὶ πόλεμον ἀποθεῖν ἐπιόντα, πολὺν
ἂν εἰκότως ὄφλησα γέλωτα, ἡμιτελῆ τὸν λόγον ὑφάνας.

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

ΒΕΒΗΘΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ.

Πλατωνικὸς ὢν ὁ πατὴρ τοῦ βιβλίου τούτου, κατὰ τὸν πλατωνικὸν σκοπὸν ζητεῖ τὸ τέλος τῆς ὄντως φιλοσοφίας, καὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν ἐπὶ ταύτην· ὅτι μὲν οὖν, ὡς Νικόμαχος ὀρίζειται, φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας, παντὶ προὔπτον· ζητητέον δὲ, τί ἐστὶ σοφία, καὶ πόθεν ἔσχε τὸ ὄνομα· σοφία μὲν οὖν ἐκλήθη, εἰσὲν ἀσάφειά τις οὖσα, ὡς σαφηνίζουσα πάντα· τούτο δὲ τὸ σαφὲς εἴρηται, εἰσὲν φάει τι ὄν, παρὰ τὸ φάει καὶ φῶει, διὰ τὸ εἰς φῶει ἀγειν τὰ κεκρυμμένα· ἐπεὶ τοίνυν τὰ νοητὰ καὶ θεῖα, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, εἰ καὶ φανώτατα ἐστὶ κατὰ τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἡμῖν διὰ τὴν ἐπικειμένην τοῦ σώματος ἀχλὺν σκοτεινὰ δοκεῖ καὶ ἀμυδρὰ, τὴν ταῦτα ἡμῖν εἰς φῶει ἀγούσαν ἐπιστήμην, σοφίαν εἰκότως ὠνόμασαν· ἐπειδὴ δὲ ὅλως σοφίαν καὶ σοφὸν ὀνομάζομεν, ἴσμεν ὅτι ὁμώνυμὸν ἐστὶ τὸ τῆς σοφίας ὄνομα καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ· εἴληπται γὰρ τοῖς παλαιοῖς, κατὰ πέντε τρόπους, οὗς φησὶ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς περὶ φιλοσοφίας δέκα βιβλίαις· χρὴ γὰρ εἰδέναι ὅτι φθείρονται μὲν ἀνθρώποι διαφόρως, καὶ γὰρ ὑπὸ λοιμῶν, καὶ σεισμῶν, καὶ πλέμων, καὶ νόσων παικίλων, καὶ ὑφ' ἑτέρων αἰτιῶν, μάλιστα δὲ ὑπὸ κατακλυσμῶν ἀδραύτερον, οἷος εἶναι λέγεται ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος, μέγας μὲν, οὐ πάντων δὲ κατακρατήσας· οἱ μὲν γὰρ νομῆις, καὶ ὅσοι ἐν ταῖς ὄρεσι τὰς δια-

τριβάς ἔχουσιν ἢ ταῖς ὑπερβείαις, διασώζονται· τὰ δὲ πεδία καὶ αἱ ἐν ταύταις οἰκῶντες, κατακλύζονται· αὐτῶ γὰρ καὶ Δάρδανον τῇ κατακλυσμῷ φασὶν ἐκ Σαρμαθράνης εἰς τὴν ὕστερον Τροίαν κληθεῖσαν διανηξόμενον σωθῆναι· θεῖο δὲ τοῦ ὕδατος τὰς ὑπερβείας τοὺς σωθέντας οἰκῆν· ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ποιητὴς λέγων οὕτως· — Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο, νεφεληγερέτα Ζεὺς — κτίσσε δὲ Δαρδανίην, ἐπεὶ εὐπω Ἰλίου ἱρή — ἐν πεδίῳ πεπελίτισο πόλις μερόπων ἀνδρώπων — ἀλλ' ἔσ' ὑπερβείας ἤκεν πολυπιδάκου Ἰῶης· — τὸ γὰρ ἔτι δηλοῖ τὸ μῆτιν αὐτοὺς κατασαρρῆν, ἐν ταῖς πεδιάσι τὰς διατριβάς ἔχειν.

Π. XX.
215.

Οὗτοι μὲν αἱ περιλειπόμενοι, μὴ ἔχοντες ὄθεν τραφῶσιν, ἐπενέουσι ὑπ' ἀνάγκης τὰ πρὸς χρείαν, ἢ τὸ ἀλήθειαν μύλαις σῖτον, ἢ τὸ σπείρειν, ἢ τὶ τοιοῦτον ἄλλο· καὶ ἐκάλεσαν τὴν τριαύτην ἐπίνοιαν σοφίαν, τὴν ἐς τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου τὸ λυσιτελὲς ἐξευρίσκουσιν, καὶ σοφὸν τὸν ἐπινευσηκότα· πάλιν ὑπενόησαν τέχνας, ὡς φησὶν ὁ ποιητὴς, ὑποθημοσύνησιν Ἀθῆνης· οὐ μέχρι μόνης τῆς εἰς τὸν βίον ἀνάγκης ἰσαμέναις, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ καλοῦ καὶ ἀστείου προϊούσας· καὶ τοῦτο πάλιν σοφίαν κεκλήκασι, καὶ τὸν εὐρόντα σοφὸν, ὡς τὸ — σοφὸς ἦμαρ τέκτων — εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνησιν Ἀθῆνης· — διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῶν εὐρημάτων, εἰς θεὸν τὰς ταύτων ἐπινείας ἀνέφερον· πάλιν ἀπέβλεψαν περὶ τὰ πολιτικὰ πράγματα, καὶ ἐξεῦρον νόμους καὶ πάντα τὰ συνισθῶντα τὰς πόλεις· καὶ ταύτην πάλιν τὴν ἐπίνοιαν, σοφίαν ἐκάλεσαν· τιοῦται γὰρ ἦσαν αἱ ἑπτὰ σοφαί, πολιτικὰς τινὰς ἀρετὰς εὐρόντες· εἶτα λοιπὸν ὁδῶ προϊόντες, καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ σώματα καὶ τὴν δημοσυρὸν αὐτῶν προῆλθον φύσιν, καὶ ταύτην ἰδιώτερον φυ-

Π. XV.
412.

σικὴν ἐκάλεσαν θεωρίαν· καὶ σοφοὺς τὰ περὶ τῶν φύσιν, τοὺς ταιούτους φαρμέν· πέμπτον ἐπὶ αὐτὰ λοιπὸν ἔφθασαν τὰ θεῖα καὶ ὑπερκόσμια καὶ ἀμετάβλητα παντελῶς, καὶ τὴν τούτων γνῶσιν κυριωτάτην σοφίαν ὠνόμασαν.

Οἱ μὲν οὖν πρὸ Πυθαγόρου συγκεχυμένως κατὰ πάντων τῶν εἰρημένων τὸ τῆς σοφίας ἔφερον ὄνομα· πρῶτος δὲ Πυθαγόρας αὐτὸς, καὶ αὐτὸ συνέσειλεν ἐπὶ μόνῃς τῆς τῶν αἰθίων ἐπιστήμης τὸ τῆς σοφίας θεῖον ὄνομα, καὶ φιλοσοφίαν τὴν τῆς σοφίας ταύτης φιλίαν ὠνόμασε· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῆς φιλοσοφίας τὸ τέλος, ἢ τῶν θεῶν πραγμάτων γνῶσις· τὰ δὲ ἐπὶ ταύτην ἄγοντα τὴν σοφίαν, ὡς πλατωνικῶς Πλωτίνῳ δοκεῖ, ἢ τῶν μοθημάτων ἐστὶν ἐπιστήμη· παραδοτέον γὰρ ταῖς νέαις τὰ μαθήματα, φησὶν ὁ Πλωτῖνος, πρὸς συνεδισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως· ἐπειδὴ γὰρ ὑλικαῖς συμπεπλεγμένα σώμασι, καὶ τούτων ἐκτὸς εἰδίμεθα νεῖν οὐδὲν, ἀδύνατον ἦν ἀμέσως ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ καὶ κεχωρισμένα παντελῶς σωμάτων ἐλθεῖν· ἐμέλλομεν γὰρ πάσχειν, οἱ ἐκ σκοτεινοῦ οἴκου ὃ πάσχουσιν ἐπὶ φωτεινοτάτου ἀμέσως ἐρχόμενοι, καὶ τῇ ἀδρόῃ φωτὶ τὰς εἴψεις ἀποτυφλούμενοι· θεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων κατὰ βραχὺ διὰ τῶν μέσων προϊόντας βαδίζειν ἐπὶ τὰ ἐναντία· ἐπειδὴ οὖν τῶν ἀχωρίστων παντελῶς εἰδῶν τῆς ὕλης, αἶον σαρκὸς, ὄσεν, φλεβὸς, καὶ τῶν φυσικῶν εἰδῶν ἀπάντων, τούτων γὰρ οὐδὲν οὐδὲ ὑποσῆναι οὐδὲ νοηθῆναι χωρὶς τῆς ὑποκειμένης αὐτῶν ὕλης δυνατὸν, καὶ τῶν πάντη χωριστῶν καὶ ἀσχέτων, αἶα εἰσὶ τὰ ὑπερκόσμια, τὰ μαθήματα μέσα ἐστὶ, τῇ μὲν οὐσίᾳ σωμάτων ἀχώριστα, τῇ δὲ ἐπινοίᾳ χωριστά· κύκλον γὰρ καὶ τρίγωνον, καὶ πᾶν σχῆμα, καὶ νοῆσαι καὶ ὀρίσασθαι χωρὶς πάτης ὕλης δυνατὸν· μελέτη γὰρ καὶ μα-

Εἶσαι ταῦτα ἐστὶ, τῷ δὲ αὐτῶν ἄλλως τὰ χωριστὰ εἶδη νοεῖν, καὶ τὴν ἐκείνων ὡς ἐστὶ συλλογίζεσθαι οὐσίαν· εἰ γὰρ ἐστὶ τὰ πάντα τῆς ὕλης ἀχώριστα, ἐστὶ δὲ καὶ τὰ πῆ μὲν χωριστὰ, πῆ δὲ ἀχώριστα, ἀνάγκη καὶ τὴν τρίτην τῶν εἰδῶν εἶναι μεῖραν, τὴν παντάπασιν χωριστὴν καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ.

Πάντα μὲν οὖν τὰ μαθηματικά, ὁδὸς ἐστὶ πρὸς τὰ νοητά, μάλιστα δὲ τούτων ἡ ἀριθμητικὴ ἀρχὴ πάντων οὐσα· καὶ γὰρ μουσικῆς· εἶπερ αὐτὴ μὲν περὶ τὸ ἐν σχέσει πρὸς καταγίνεται, τὸν ἡμιόλιον φέρε ἀριθμὸν, ἢ ἐπίτριτον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἐντινασῶν· ἡ δὲ ἀριθμητικὴ, περὶ τὸ ἀσχετον· πρότερα δὲ τῶν ἐν σχέσει τὰ ἀσχετα, ἀλλὰ δὴ καὶ γεωμετρίας πρότερα· πολλά γὰρ τῶν γεωμετρικῶν ἀποδείξεων, διὰ τῆς ἀριθμητικῆς πρῆξι· καὶ ὅλως ἐπειδὴ τὰ σχήματα, ἢ ἐκ μιᾶς γραμμῆς ὡς ὁ κύκλος, ἢ ἐκ πλείονων συνέστηκε, τοῦτο δὲ ἀριθμοῦ τὸ ἐν καὶ τὸ πλῆθος· καὶ ὅτι παντός μεγέθους ἀρχὴ ἐστὶν ἡ μονάς· καὶ γὰρ τὸ σημεῖον, εἶον μονὰς ὑπάρχει, ἀμερὲς γὰρ καὶ ὅτι ἡ μονὰς ἀδιάρητος, ἢ τίς ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ· τοιαῦτον δὲ καὶ τὸ σημεῖον, εἰ μέρους οὐδὲν· εἰ δὲ γεωμετρίας ἢ ἀριθμητικῆς προτέρα, καὶ ἀστρονομίας ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ προτέρα· εἶπερ ἡ γεωμετρία μὲν περὶ μεγέθη ἀπλῶς ἀκίνητα ἔχει τὰ τούτων μόνον περιεργαζομένη εἶδη· ἀστρονομία δὲ περὶ τὰ κινούμενα, καὶ τὰς τούτων κινήσεις καὶ πρὸς ἀλλήλα σχέσεις αὐτῶν ζητοῦσα· ἐπεὶ οὖν εἴρηται ἡρῶν, καὶ τί ἐστὶ φιλοσοφία καὶ τί τὸ ταύτης τέλος, καὶ τίς ἢ περὶ τὸ τέλος ἄγουσα ὁδὸς, καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς τῇ προκειμένῃ συγγραμμάτι, τὴν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσαν ἡμᾶς ὁδὸν παραδοῦναι, φέρε δὴ καὶ τὴν λέξιν αὐτὴν ἐξετάσωμεν.

Ὁ τέχνης τινὸς ἢ δημιουργίας.

Καλῶς ἐπήγαγε τὸ ἢ δημιουργίας, ἐπειδὴ αὐτὴ πᾶσα τέχνη δημιουργική ἐστίν· ἰδοὺ γὰρ ἡ τῶν ἡνιόχων μελέτη, τέχνημά ἐστι, αὐτὸν δὲ δημιουργεῖ· ὅτι δὲ τέχνη ἐστὶ, σημαίνει καὶ ὁ παιητὴς λέγων - μήτι ται ἡνιόχος περιγίνεται ἡνιόχοιο.

Ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος ἐπιστήμην.

Ὅντα καλοῦμεν κυρίως τὰ ὄντως ὄντα, τὰ αἰεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, τὰ αἰδία, τὰ ἀμετάβλητα, ἐξ ὧν παράγονται καὶ τὰ ἐνταῦθα, ἃ τινὰ κυρίως ὄντα οὐκ εἰσὶν, ἐπειδὴ ταῖς μὴ οὖσι συμπέφυρται· ἀλλοιωτὰ γὰρ καὶ μεταβλητὰ εἰσὶ, καὶ ποτε νομίζονται ἀμετάβλητα εἶναι· ἐφ' ἐκάστης γὰρ ἡμέρας ἀλλοιούμεθα· ἀμέλει μετὰ χρόνου πολλάκις τὸν δὲ τινὰ ἐωρακότες, φημὲν, ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ θεῖνα; ὡς ἀμειψέντος αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ δισταζόντων, καὶ τὸ πάλαι εἶδος οὐκ ἐπιγνωσκόντων· οὐκ εἰσὶν οὖν τὰ ἐνταῦθα κυρίως ὄντα, ἀλλὰ τί ὄντα, ἐπειδὴ τῶ μὴ ὄντι πλησιάζουσι· τὰ δὲ πρὸς ταῖς μὴ οὖσι, σχεδὸν καὶ αὐτὰ οὐκ ὄντα εἰσὶ· πῶς δὲ ταῖς μὴ οὖσι γειτυιάζει; πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ ἐνταῦθα τὸ παρελθόν ἐστὶ καὶ τὸ μέλλον, ταῦτα δὲ μὴ ὄντα· τὸ μὲν γὰρ ἠφάνισται καὶ οὐκέτι ἐστὶ, τὸ δὲ καὶ οὕτω ἐστὶ· συμπαραθεῖε δὲ τῷ χρόνῳ τὰ φυσικὰ πάντα· μᾶλλον δὲ τῆς κινήσεως αὐτῶν ἐστὶ παρακολούθημα ὁ χρόνος· ὥστε εἰ ὁ χρόνος ἐν φύσει ἐστὶ καὶ οὐχ ἔσθηκεν, πολλῶ μᾶλλον καὶ τὰ ὧν ἐστὶ παρακολούθημα οὗτος, τὸ στάσιμον καὶ τὶ ὡσαύτως οὐχ ἔξει· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ σελήνην, πάντα ἐστὶ μεταβλητὰ, καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τὰ περὶ οὐσίαν συμβεβηκότα· τὰ δὲ οὐράνια, εἰ καὶ θεκεῖ κατ' οὐσίαν ἔχειν τὸ στάσιμον, ἀλλ' οὖν

ἐν συνεχείῃ κινήσει θεωρεῖται, καὶ οὐδέποτε κατὰ ταῦτο τὸ ὡσαύτως ἔχοντα, καὶ ἄλλοτε ἄλλην τὴν πρὸς ἄλληλα ταιαῦται σχέσιν· δεύτερον δὲ, ὅτι πρὸς τῆς ὕλης εἰσὶ τὰ φυσικὰ, ἢ τις οὐδὲν ἐστίν· εἶδος γὰρ οὐδὲν ἔχει, ἀλλ' ἐστὶν ἀνείδες· εἰ γὰρ εἶχεν ὀρισμένον τί εἶδος, οὐδενὸς εἶδους δεκτικὴ ἔγινετο· εἰ δὲ μηδὲν τῶν ὄντων εἶδος ἔχει, οὐκ ὄν ἐστίν· εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν περὶ αὐτῆς ὅτι οὕτε ὕδωρ ἐστίν, οὕτε πῦρ, οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἵππος, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν ὄντων, τὸ μὴ ὄν εἶη ἂν· οὐκοῦν εἰ πάντα τὰ φυσικὰ, καὶ ἔνυλά ἐστίν, ἢ δὲ ὕλη τὸ μὴ ὄν ἐστίν, οὐδὲν ἄρα τῶν φυσικῶν ὄντως ὄν ἐστὶ, ἐπειδὴ καὶ τοῦ μὴ ὄντος μετέχει.

Τὰ μὲν οὖν φυσικὰ πάντα ταιαῦτα ἐστὶ· τὰ δὲ νοητὰ καὶ θεῖα εἶδη, αἰδέα καὶ ἀμετάβλητα καθαρῶς ὄντα, καὶ ἐξ ἐκείνων παράγονται τὰ ἐνταῦθα εἶδη, οὕτε ἐξ ἑαυτῶν· ἐκ μὲν τῆς ὕλης οὐ γίνονται, ἐπειδὴ οὐ δυνατὸν ἐστὶ τὰ κρείττονα ὑπὸ τῶν χειρόνων παράγεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὰ τὰ εἶδη παράγουσι, τὸ γὰρ εἶδος χρήζει τῆς ὕλης εἰς τὸ ὑποστῆναι· οὐκοῦν καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ ἐν αὐτῇ ἐστίν· ὅπου δὲ ἡ οὐσία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐνέργεια, ὡς δέδεικται τῷ Ἀριστοτέλει· τὸ δ' ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχον, παράγειν ἑαυτὸ οὐ δύναται· ἄλλως τε οὐδὲν ἑαυτὸ παράγειν δύναται· τὸ γὰρ παραγόμενον ἢ παράγεται οὐκ ἔστι· πῶς οὖν τὸ μὴ ὄν αὐτὸ, εἰς τὸ εἶναι παράξει; ἐκεῖθεν οὖν ἐκ τῶν ἀτρέπτων καὶ αἰδιῶν, καὶ ὄντως ὄντων τὰ ἐνταῦθα παράγονται, ἐκεῖνα δὲ ἀτρέπτά ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αἰώνια· οὐ γὰρ ἔστι χρόνος ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντα αἰεὶ ὄντα· οὐκ ἔστιν οὖν παρεληλυθὸς ἐκεῖ καὶ μέλλον· οὐκοῦν οὐδὲ τὸ μὴ ὄν· ὅθεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ ἐλάττονι ἄλφα, ὅτι τῇ μὲν ἰδεῖν χαλεπὰ, τῇ δὲ καθαρὰ καὶ φανώτατα· φα-

νώτατα μὲν καὶ καθάρᾳ πρὸς τὴν οὐρανίαν φύσιν· ἐπειδὴ ὄντως ὄντα εἰσὶ, καὶ τοῦ μὴ ὄντος οὐδαμῇ μετέχουσι, καὶ ταῖς ἐνταῦθα τοῦ εἶναι εἰσὶν αἰτία· χαλεπὰ δὲ, ὅτι ἀσκαρδαμυκτὶ οὐ δύναμεθα γινῶναι ἐκεῖνα διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν· ὡσπερ οὐδὲ ἀκτῖνας ἡλίου ἀπενῶς ἰδεῖν, διὰ τὸ τῶν ὀμμάτων ἀσθενῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ· καὶ ὁ ἡμεῖς πρὸς τὰς ἀκτῖνας ἀποβλέποντες τοῦ ἡλίου, τοῦτο καὶ ἡ ψυχὴ πάσχει ἐν τῇ τῶν νοητῶν θεωρίᾳ.

Ἄλλως τε καὶ ὡς εἴρηται ἐν τῷ Φαίδωνι, δίσκολον ἡμᾶς θεωρῆσαι τὰ νοητὰ· πρῶτον μὲν, διὰ τὸ ἐμποδίζειν ἡμῖν τὸ σῶμα, νόσοις συμφοραῖς καὶ φροντίσι μαρίαις ἐγχοῦμενον, διὰ ταῦτα σκοτίζον τὸν νοῦν· δεύτερον δὲ, ὅτι εἰ καὶ τοῦ σώματος καταφρονήσομεν, ἡ φαντασία προτρέχουσα, οὐκ εἴᾳ ἀκιβδηλῶς ἐκεῖνα θεωρῆσαι, ἀλλ' εὐθέως ὄγκους παρέχει καὶ σχήματα καὶ ἄλλα τοιαῦτα πρὸς ἐμπόδισμὸν τῆς τῶν ἀσωμάτων θείας· οὐκοῦν διὰ πάντων δέδεικται, ὅτι ἐκεῖνα μὲν αὔλα καὶ ἄτρεπτα καὶ θεῖα, καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ὄντα· ταῦτα δὲ τρεπτά, καὶ οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχοντα· τὰ μὲν τὰ οὐράνια, ὡς μεταξὺ ἀμφοτέρων ὄντα, ἐκεῖνοις μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν κοινωνεῖ, ὡς ἀμετάβλητα κατὰ οὐσίαν· ἡμῖν δὲ κατ' ἐνέργειαν, μεταβλητὰ γὰρ ταῦτα, τὴν τοσούτην μεταβλητὴν ὑπομένοντα· καθ' ὃ ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμᾶς κινεῖται, καὶ ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολᾶς· τὸ πλεῖον οὖν ἐκεῖνοις κοινωνεῖ ὡς πλησιάζοντα ταῖς ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν· ὅθεν καὶ πάντες ἐκεῖ τὸν θεὸν ἰδρῦσθαι νομίζουσιν, ὡς μᾶλλον τῶν οὐρανίων τῆς ἐκεῖνου ἐλλάμψεως μετεχόντων· ὡσπερ γὰρ τὸν ἐγκέφαλον μᾶλλον ἀπικλάσειν λέγομεν τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν, οὕτω καὶ τὸν οὐρανὸν τῆς τοῦ θεοῦ μᾶλλον εἰκὸς μετέχειν ἐλλάμψεως· ὅθεν καὶ τὰς

χῆρας πάντες αἱ ἀνθρώποι εὐχόμενοι, ἀνω αἰῶσιν, ὡς
 ἂν ἐνεῖ τοῦ θεοῦ κατοικούντος· ἐκ τούτων ἐστὶν ἐπιλύσα-
 σθαι καὶ τὸ παρὰ Πλάτωνα ἐν Τυφαίῳ εἰσηγμένον, τί τὸ
 ὄν αἰεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; τὸ νεκτὸν πᾶν, καὶ αἰδίον κα-
 λεῖ, διὰ τὸ πάντῃ ἀμετάβλητον εἶναι· γινόμενον δὲ καὶ οὐ-
 δέποτε ὄν, τὸ τῆδε πᾶν, διὰ τὸ συνεχῆς τῆς μεταβολῆς.

Ἐπιστήμην μὲν αἰόμενος.

Οὕτως γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς λέ-
 γει, ἐπιστήμην εἶναι τὴν αἰεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν καὶ τὴν
 αὐτήν· ἐπιστήμη γὰρ εἶρηται, ἀπὸ τοῦ εἰς ἐπίστασιν ἄγειν
 τὴν ψυχὴν· πῶς οὖν ἂν εἴη ἐπιστήμη, τῶν μὴ ἐστίτων
 ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ μεταβολῆς θεωρουμένων; μόνον οὖν τῶν
 αἰεὶ ὄντων ἢ γνοῖσις, ἐπιστήμη ἐστίν.

Διατελοῦντα ἐν τῷ κόσμῳ.

Οὐχ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουσι διὰ παντός· πῶς γὰρ,
 εἴπερ εἰσὶν ὑπερκόσμια; ἀλλ' ὅτι αἰεὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ κο-
 σμοῦσιν ἐπιλάμποντα τούτοις τὸ ἑαυτῶν ἀγαθὸν εἰκονικῶς.

Τῶν ὁμωνύμως ὄντων.

Ὡσπερ γὰρ ὁμωνύμως τὸ ὄντως ζῶον, καὶ τὸ γεγραμ-
 μένον καλεῖται, οὕτω καὶ τὰ τῆδε ὄντα· οὐ γὰρ συνωνύ-
 μως ἐκείναις ἔχουσι προσηγορίας.

Τὴν τῆς ἐξ ἀρχῆς αἰδίου.

Ἄντι τῆς ἀρχούσης αὐτῶν ὕλης· ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ καὶ
 ὕλῃ· λέγω οὖν ὅτι τὰ σωματικὰ ταῦτα εἶδη, ἐν διηγεκῆ
 ῥύσει ὄντα, μιμοῦνται τῆς ὕλικῆς ἀρχῆς αὐτῶν τὸ ἄστα-
 τον· κακείνη γὰρ δυνάμει πάντα οὔσα τὰ εἶδη, οὐκ ἀνέχε-
 ται τὸ αὐτὸ σέγειν εἶδος αἰεὶ· ὁ μὲν ται φιλόσοφος Ἀμμώ-
 νιος, ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος, ἔφη ὅτι οὐ καλῶς εἶπε τὸ
 μιμῆσθαι τὴν ὕλην, οὐθενὸς γὰρ παράδειγμά ἐστιν ἡ ὕλη·

τίς γὰρ θέλει ὕλη γενέσθαι; ἀλλ' οὐχὶ τοῦτο οἶμαι τὸν Νικόμαχον δηλοῦν διὰ τοῦ μιμεῖσθαι, ὅτι ὡς πρὸς παράδειγμα ταύτην ἀποβλέποντα, μιμεῖται αὐτὴν τὰ εἶδη· ἀλλ' ὡς εἰ ἔλεγεν, ὅτι τὰ αἰσθητὰ διὰ τοῦτο ἐν συνεχεῖ ἐστὶ μεταβολῇ, τῇ οἰκείᾳ ἀρχῇ τῇ ὕλῃ φησὶ συνεξομοιούμενα τῷ μὴ δύνασθαι διὰ τὸ ἄστατον αὐτῆς, ἐν αὐτῇ εἶναι ἀεὶ ὡσπερ ἂν εἰ καὶ τὸν ἐν πλείῳ δινεῖσθαι, καὶ αὐτὸν ἰδίᾳ, καὶ πάντα νομίζοντα, λέγει τίς τὸ ἄστατον πλείου μιμεῖσθαι.

Δι' ὅλης ἦν τρεπτὴ καὶ ἀλλοιωτὴ.

Κακῶς εἶπε καὶ τοῦτο, ὡς ἔφη ὁ αὐτὸς ἡμῶν διδάσκαλος· ἔδει γὰρ εἰπεῖν τρεπτικὴ καὶ ἀλλοιωτικὴ· περὶ αὐτὴν γὰρ αἱ τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσεις γίνονται, οὐ δῆπου γὰρ αὐτὴ τρέπεται ἢ ἀλλοιοῦται· εἰ γὰρ αὐτὴ ἐτρέπετο, ἐδέετο ἐτέρας ὕλης, ἐν ἣ ἔμελλεν ἀλλοιοῦσθαι καὶ τρέπεσθαι· ὡσε αὐτὴ μὲν ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, τὰ δὲ περὶ αὐτὴν εἶδη ἀλλοιοῦνται· λέγω δὴ ποσότητες, καὶ ποιότητες, καὶ διαφέσεις καὶ ἐνέργειαι, καὶ πηλικότητες, μᾶλλον δὲ τὸ σύνθετον, κατὰ ταύτην τὴν ἀλλοίωσιν ὑπομένει· τὸ μὲν γὰρ ἀλλοιοῦμενον, ὑπομένειν δεῖ καὶ ὅλως τὸ κινούμενον· ταῦτα δὲ οὐχ ὑπομένει, ὅταν κατ' αὐτὰ ἢ ἀλλοίωσις γένηται· τὸ γὰρ ἐκ λευκοῦ γινόμενον μέλαν, οἷον ἄνθρωπος, αὐτὸς μὲν ὑπομένει, ἐξιστάμενον δὲ τοῦ λευκοῦ, ἀντιλαμβάνει τὸ μέλαν· ἐξὶ δὲ πάλιν ἀπολογούμενον ὑπὲρ τοῦ Νικομάχου λέγειν· ὅτι τὸ ὕλη δι' ὅλης τρέπεται, οὐχ ὡς καὶ αὐτῆς καθὼ ὕλη ἐστὶ μεταβαλλούσης καὶ ἐξισταμένης τοῦ εἶναι ὕλη, ἀλλ' ὡσπερ ἂν εἴποιμεν ὅλον δι' ὅλον τὸν χαλκὸν εἰς τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα χαλκευτικὰ εἶδη τρέπεσθαι κ. τ. λ.

Hactenus, speciminis ergo, edidisse interim sufficit.

DE FRAGMENTIS HISTORICIS TUSCULANIS.

Quum essem in rure tusculano, mense maio, anno .M.DCCC.XLII., ob reparandas valetudinis affectae vires, adivi interdum proximi monasterii Basilianorum, quod vulgo dicitur Cryptae ferratae, bibliothecam, olim quidem graecis codicibus abunde instructam, nunc autem valde imminutam, postquam eius pars melior et maxima in vaticanum palatium sub pontificibus Sixto V, Paulo V, et Pio VI. transit; quos ego plerosque codices Romae ante hos annos non solum vidi, verum etiam manu tractavi, quum vaticanae bibliothecae praessem. Et quidem S. Sophronii historiam miraculorum SS. Cyri et Ioh. e codice cryptensi, nunc vaticano, sumptam, in tertio huius Spicilegii volumine edidi. Alios insuper eiusdem coenobii codices ad Barberiniorum bibliothecam translatos Urbani VIII. nutu, narrat Rodotà in historia graeci apud Italos ritus lib. II. cap. II. Nec vero dubito quin alia praeterea detrimenta bibliothecae illi, ut fit, contigerint a lapsu temporis, a loci per politicas conversiones solitudine et vastitate, et ab hominum quandoque improbitate. Itaque nec ille famigeratus Aesopi codex, quem rumor inter doctos diditus, apud Cryptam ferratam servari tradidit, nunc certe uspiam apparet: etsi ego suspicor plus fortasse in hac fama latere fabulae, quam fabularum in eo codice umquam extitisse. Modicus igitur illie remanet graecorum codicum numerus (nam de latinis sileo) rem asceticam, hagiologicam, et liturgicam ferme spectantium: seio tamen me ibi vidisse Galeni quoque partem, iuris civilis tractatum, lexicum fragmentum, scholia parva ad Homerum, item odysseam, et iliadis fragmentum, et ut puto pauca alia, inter

quae priscarum haeresum, si bene memini, quandam historiam. Sed quantula demum haec sunt prae copia vetere, et prae romanarum bibliothecarum lautissimis opibus? Illud peculiare cryptensium codicum est, quod paene omnes in palimpsestis scripti fuerunt. Etenim hoc in more positum apud illos monachos fuisse videtur, ut numquam fere novus codex exararetur, quin alicuius priscae et obsoleti membranae huic usui accommodarentur. Magna est igitur in iis codicibus sepultarum scripturarum seges, quae primo quidem aspectu curiositatem legentis prolicet, mox tamen notae ut plurimum rei satietate studium infringit.

Quamquam igitur in his pusillis codicum reliquiis parum aut nihil immorandum mihi censebam, praesertim ne valetudinem labore obtunderem, mentem tamen parumper defixi in quodam palimpsesto, quem multos quoque ante annos vidisse memineram, iliadis dico fragmentum, saeculo XIV. desinente scriptum, cuius membranae ex variorum codicum ruina collectae, diversas sub Homero scripturas exhibent, grandioris quidem et priscae formae, sed praeter unam, liturgici vel certe sacri argumenti omnes. Ergo his omissis, unicam illam scripturam spectare coepi, quae studium meum magis commovebat, quia graeci imperii ecclesiaeque res gestas continebat; quam tamen in quatuor tantum paribus foliis, id est sexdecim paginis, coarctatam comperi; quorum foliorum nexus ita se habet. Fol. 62-69. Fol. 63-68. Fol. 64-67. Fol. 65-66. Ex his paribus foliis duo perverse complicata fuisse animadverti ab eo qui rescripsit codicem; ita ut nunc folium simplex 69 praeponendum sit simplici 62; itemque simplex 67 simplici 64. Ergo his quatuor foliorum inventis paribus, speravi primo me integrum codicis quaternionem tenere, ideoque materiae seriem fore continuam: sed ea spes illico evanuit; etenim

in primo folio (sic enim foliorum ordinem mihi demonstrat temporum series) expeditio persica Iuliani imp. narratur: in secundo sunt res Arcadii, et mox filii eius Theodosii: in tertio res sub hoc Theodosio paulo serius gestae: in quarto demum Iustiniani magni aetas decurrit. Necessario itaque paria haec foliorum, interiectis lacunis, invicem absunt. Quamvis autem paria ipsa foliorum inter se distant, simplicia tamen, uno excepto, cohaerent: vel, ut clarius loquar, fragmenta tria I. III. IV. continuam singula totis paginis dictionem continent; secundo excepto, in quo simplex folium 67. non continuatur a folio 64. Itaque tria illa fragmenta, quaternionum totidem intima fuerunt folia; secundum non item: quam rem palimpsestorum seu codicum periti mecum facile intelligent.

Quae quum ita se haberent (neglecto Homero, quod est per se nullius pretii fragmentum, prae tot integris et antiquioribus iliadis codicibus alibi obviis) ad exscribendam sub Homero sepultam historici graeci scripturam incumbere coepi; cuius etsi partes aliquot erant conspicuae, pleraeque tamen ita obrutae, ut nulla prope vi suscitari posse viderentur. Gravi demum conatu, multaque animi et oculorum per splendiores diei horas molestia perfunctus, quicquid in his plagulis fuerat, in adversaria retuli; et me Romam ad graecos christianorum temporum historicos lectitandos contuli. Haec enim mihi constabat, hunc historicum magno vivente Iustiniano scripsisse, qui in postremo folio ter ab eo dicitur *ὁ δεσπότης ἡμῶν dominus noster*, quod non nisi de vivente principe dici solet. Multis igitur consultis historicis, quorum ratio in scholiis habebitur, unum prae ceteris Iohannem Malalam grandiores historici mei partes usurpasse cognovi, Iuliani scilicet augusti tractum, et Areobindi monomachiam, aliasque aliquot partes:

quin tamen ipse Malalas fragmentorum nostrorum auctor esse possit. Nam praeter quam quod Humphredus Hodius Malalam longe recentiore Justiniano fuisse, satis demonstravit in prolegomenis ad eundem cap. XV-XXIX, sunt multa in his fragmentis quae modo a Malalae historia absunt, modo discrepant. Ceteroqui byzantinorum sequioris aevi scriptorum hunc perpetuum ac molestissimum morbum fuisse scimus, ut alter alterum impudentissime exscripserit. Et quidem praestans in his Theophanes fatetur in praefatione, nihil se de suo penu depromere, sed omnia ex priscis ante se scriptoribus sumere, ordine tantum temporum a se concinne disposito: quem deinde ordinem Georgius Hamartolus, non contemnendus profecto historicus, secutus est, cuius chronicas tabulas in mss. codicibus persimiles video. Chronici paschalis insuper, Cedreni, Glycae, Zonarae, Nicephori Callisti, aliorumque de corpore byzantinae collectionis scriptorum, quis plagia non videt? quis recoctam erambem non aversatur? Ac de eodem plagii crimine postulandi sunt inediti quoque chronographi, v. gr. Iohannes siculus, Theodosius melitinus, atque alii quos in vaticanis codicibus indemtidem vidi.

Ab hac tamen byzantinorum quasi reiectione, tusculana seu cryptensia fragmenta prorsus excipio; non tam ut meae rusticationis fructus aliquis extet, quam quia reliquiae haec utpote hominis sub Justiniano, ut dixi, scribentis, ideoque praedictis omnibus antiquioris sub illis homericæ vestis involucris relinquendae non erant. Immo et meam interpretationem latinam adiungendam esse putavi. Namque, ut legenti constabit, et novi aliquid continent, et in aliis historicis quaedam emendant, et fontem unde multi hauserunt demonstrant. Quis Gargilii Martialis quaternionem neapolitanum non edendum iudicasset, propterea quod rei rusticae scriptor Palla-

dius nonnullos ex eo locos sibi surripuerat? Speciosae quoque scripturae dignitas me delectabat, quae vix uno saeculo a Iustiniani, id est ab auctoris aetate, abesse videtur, nisi forte et synchrona credenda est. Huius specimen, quantum una pagina codicis continebatur, omitta homerica veste, eudendum aere curavi, delineatum affabre a meae rusticationis comite Petro Matranga, viro graeca non minus stirpe quam doctrinis eluente.

Expectabunt credo lectores, ut horum fragmentorum auctorem, si fieri possit, revelem; sin minus, meas saltem coniecturas in medium proferam. Sane quinam graeci historici circa tempora Iustiniani magni floruerint, demonstrant fere Photii Bibliotheca, Suidae lexicon, Nicephorus Callistus lib. I. cap. 1., et byzantinorum historicorum collectio in qua nomina multa deperditorum laudantur, item Labbeus in apparatu, Hodijs in prolegomenis ad Ioh. Malalam, Vossius in hist. gr., denique magnus Fabricius in graeca bibliotheca. Equidem suspicabar in primis de Theodoro lectore, cuius historia per annos, menses, et indictiones, ut fit in nostro, digerebatur. Veniebant etiam in mentem Zacharias scholasticus, et Petrus patricius: sed duos priores malebam, utpote ecclesiasticos: haec enim tusculana fragmenta auctorem laicum non videntur habere. Quid iam alios nominem, aut diutius harioler? praesertim cum haec inquisitio paulo operosior sit, quam mei temporis otive ratio postulare videtur. Totum igitur hoc iudicium caute supprimo, vel certe differo, in quo me ab aliis praeverti laetabor.

FRAGMENTUM I.

Cod.
I. 69. a.

Καὶ ἀνηνεχθέντων τούτων τῇ αὐτῇ βασιλεῖ Ἰουλιανῇ, ἐπαύσαντο τοῦ ἐπιβαλέσθαι τοῦ κτίσαι τὸν αὐτὸν ναόν (1).

Κατιὸν δὲ ^a ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανὸς κατὰ Σαβουρ-
αρσάκου βασιλέως Περσῶν, κατέφθασεν ἐν Ἱεραπόλει· καὶ
πέριψας κατεσκευάσεν πλῆσια ἐν Σαμοσάταις, πόλειως ^b τῆς
Εὐφρατησίας, τὰ μὲν διὰ ξύλων ^c, τὰ δὲ διὰ βυσσῶν, ὡς
ὁ σοφώτατος Μάγνος ὁ χρονογράφος ὁ καρηνὸς ὁ συνὸν αὐτῇ
βασιλεῖ Ἰουλιανῇ συνεγράψατο. Ἀπὸ δὲ Ἱεραπόλειως ἐξελ-
θὼν ἦλθεν ἐν Κάραις τῇ πόλει· καθεῖθεν δ' ^d εὔρεν ὁδοὺς

His prodigiis Iuliano ipsi augusto relatis, templi aedificatio cessavit.

Idem vero Iulianus augustus expeditione suscepta adversus Saporarsacem Persarum regem, contulit se Hierapolim, missis qui apud urbem Euphratesiae Samosata naves pararent partim ligneas partim pelliceas, sicuti chronographus sapientissimus Magnus carrensis scriptum reliquit, qui ipsius augusti Iuliani in comitatu erat. Deinde proficiscens Hierapoli, venit ad urbem Carras. Ibi autem duae se obtulerunt viae, una

(a) Malalas καὶ κατιὸν. (b) Sic est, non πρὸς, tam in palimpsesto, quam apud Malalam. (c) Mihi videbar legere in codice ποδῶν, quod interdum dici pro *remis* scimus. (d) Deest in Mal.

(f) Perspicuum est, sermonem hieic esse de prodigiis, quae dum Iuliani iussu templum hierosolymitanum aedificaretur, evenerunt; quibus principi nunciatis, aedificatio illa cessavit. Iamvero quum huius rei nullam prorsus mentionem faciat Iohannes Malalas, vel hinc satis cognoscitur, hanc palimpsesti tusculani historiam alium praeter Malalam habere auctorem. Quod autem reliqua quae sequuntur de Iuliano, sibi Malalas usurpaverit, ed. Venet. part. 2. p. 8-9, haec demum byzantinorum, ut iam in praevio sermone monui, parum laudabilis consuetudo fuit, ut a minoribus superiores paene ad verbum exscriberentur. Noster quoque valde imitatus fuerat Zosimum lib. III

δύς ^α, μίαν ἀπέχουσαν εἰς τὸ Νιζίβις ^β πόλιν ἔσαν τέταρ-
 ῥωμαίων, καὶ ἄλλην ἐπὶ τὸ ῥωμαϊκὸν κάστρον καλεώμεν
 Κιρκίσιον, κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῶν δύο ποταμῶν τοῦ Εὐ-
 φράτου καὶ τοῦ Ἀββώρα ^δ, ἔπιρ ἔκτισεν Διοκλητιανὸς ὁ ^ε
 βασιλεὺς Ῥωμαίων. Καὶ μετὰ τὸν στρατὸν αὐτοῦ ὁ αὐ-
 τὸς βασιλεὺς, πέμπει ἐπὶ τὸ Νιζίβις ὀπίλιτας ἄνδρας
 μυρίους ἑξακισχιλίους, μετὰ δύο ἑξάρχων Σεβαστιανῷ καὶ
 Προκοπίῳ. Καὶ κατέφθασεν ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς (1) [τὸ
 Κιρκίσιον κάστρον καὶ ἔσας καὶ ἐν τῷ Κιρκίσιῳ κάστρῳ
 ἔσους εὖρον ἐγκαθέτους στρατιώτας ἑξακισχιλίους, προσθεῖς]
 αὐταῖς καὶ ἄλλους ὀπίλιτας ἄνδρας μετὰ ἑξάρχων δύο Ἀκ-
 μέου ^ε καὶ Μαύρου (2), ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ παρήλθεν τῶν
 Ἀββώραν ποταμὸν διὰ τῆς γεφύρας, τῶν πλείων φθασάν-
 των εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν. ὧν τινῶν πλείων ὑπῆρχεν

duces Nisibin, quae tunc erat romanae ditionis civitas, al-
 tera ad romanum castrum, cui nomen Circisium, intra duo
 flumina situm, Euphratem atque Abboram, quod Dioeletianus
 Romanorum imperator extruxit. Ibi exercitu suo in duas
 partes diviso, Iulianus augustus misit Nisibim versus gravis
 armaturae milites sexdecim mille, cum duobus ducibus Se-
 bastiano et Procopio. Perrexit autem ad Circisium castrum
 ipse Iulianus, ibique relictis, quotquot reperit, stationariis sex
 mille, adiectis aliis quoque gravis armaturae militibus, cum
 duobus ducibus Aemeo et Mauro, discessit inde, Abboramque
 flumen ponte traiecit, praemissis per Euphratem navibus, qua-

(a) Malalas δύο ὁδοῦς. (b) Mal. τὴν Νίσιβιν heic et infra. (c) Mal. ποτέ.
 (d) Mal. Ἀββορά. (e) Deest apud Mal. (f) Mal. Ἀκκαμαίου. Ammiano
 lib. XXV. 1. est *Machamaeus*.

(1) Decurtata palimpsesti membrana, desunt heic tres versiculi, quos
 ex Malala sumimus. Damnum hoc perpetuum palimpsesto illatum fuit
 modo in inferiore margine, modo in superiore.

(2) Fratres erant hi, teste Ammiano loc. cit

ὁ ἀριθμὸς ἀσύν. Καὶ συναθροίσας τὸν ἴδιον αὐτοῦ στρατὸν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Ἀνατόλιον μάγιστρον, καὶ Σαλλεύστιον^a ἑπαρχὸν πραιτωρίων, καὶ τοὺς στρατηλάτας αὐτοῦ, ἀνελθὼν ἐν ὑψηλῇ βίβρατι, δι' ἑαυτοῦ προσεφώνησεν τῷ στρατῷ, ἐπαινῶν αὐτοὺς καὶ προτρέπων^b, προθύμως καὶ σωφρονῶς αγωνίσασθαι κατὰ Περσῶν· καὶ εὐθείως ἐμβαίνειν εἰς τὰ πλείστα ἐπέτρεψεν, ἀπελθὼν^c καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ εὐτρεπισθῆν αὐτῷ πλείον· καὶ ἰγείσθαι αὐτῶν προσκ(ιλλ)ά-
 τεραις^d προσέταξεν ἄνδρας γενναίους τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαγ-
 νιστῶν καὶ ματτιαρίων ἄφ', κειλεύσας καὶ τὰ σίγνα αὐτοῦ
 βαστάξασθαι (1), [καὶ τὸν κόμητα Λευκιανὸν, ἄνδρα πο-
 λεμικώτατον εἶναι σὺν αὐτῷ, ὅστις καὶ πολλὰ κάστρα περ-
 σικά] παρὰ τὸν Εὐφράτην κείμενα, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ὑδά-
 των ἐν νήσις ὄντα ἐπόρθησεν, (καὶ) τοὺς ἐν ναυσίν^e ἰέντας

32. a.

rum erat numerus ·MCCL· Tum exercitu suo ad concionem vocato, habens secum Anatolium magistrum et Sallustium praefectum praetorianorum, aliosque duces, de sublimi suggestu per se ipse milites allocutus est, laudans eos, et adhortans ut alacriter et compositae adversus Persas decertarent: statimque incendere naves iussit, pergens et ipse Augustus ad paratum sibi navigium: praecepitque ut procursorum instar praecederent viri strenui mille et quingenti ex agmine lanceariorum et malthiariorum, quos etiam signa imperatoria gestare voluit. Secum autem retinuit Lucianum comitem virum pugnacissimum, qui complura circa Euphratem, nec non

(a) Malalas cum unica λ. Sed rectius noster, uti reapse Latini scribunt.
 (b) Mal. προτρέπων. (c) Mal. ἐπέτρεψεν. (d) Ita mihi dubiae erant in codice tres litterae. Chilmeadus quidem legendum putabat in Malala προ-
 κουλιαστῶν, quasi *excubitores* vel *exploratores*. Ego vero suspicabar le-
 gendum προκουρυστατῶν *pro-cursatores*, quo vocabulo saepe utitur Am-
 mianus in hac ipsa Iuliani expeditione. (e) Ita prorsus videbatur in cod.
 At Malalas ὁ κούρυστατῶν.

(1) Item abscissi in codice tres versus.

Πέρσας ἀνέλιε· Βίκτωρα δὲ καὶ Δαγλαῖφον κατέκτανε ἐπι-
 σθεν^a τῶν λοιπῶν πλείον ἴσκι, καὶ^b φυλάττειν τὰ κείδη.
 Καὶ κατέλθειν ἔ βασιλεύει μετὰ τοῦ στρατοῦ παντὶς διὰ
 τῆς μεγάλης διαφυγῆς^c τοῦ Εὐφράτου, τῆς μισγύσεως τῆ
 Τίγρει^d ποταμοῦ, καὶ ἐπέλθειν εἰς τὸν αὐτὸν Τίγρει^e πο-
 ταμὸν ὅπου μίγνυνται εἰ δύο ποταμοί, καὶ ἀπεπέλυσεν λίμ-
 νην μεγάλην· καὶ παράβαλεν^f εἰς τὰ Περσικὰ, ἐν τῇ χώρᾳ
 τῶν λεγομένων Μαιζανιτῶν, πλείον Κτησιφῶντος πόλειως,
 ἐνθα ὑπῆρχεν τὸ περσικὸν βασίλειον· καὶ^g . . . καὶ ἐπι-
 κρατῆς γενόμενος^h τοῦδε ἀνόθουⁱ Βαβυλωνίως, ἦλθεν^h διὰ
 τὴν πεδιάδα τῆς αὐτῆς πόλειως Κτησιφῶντος, βυλόμενος
 μετὰ τῆς ἰδίας συγγλήτου καὶ τῆς Βαβυλωνίως ἐπέλθειν καὶ
 παραλαβεῖν (1).

in fluminis insulis posita castra depraedatus est, Persasque in
 navibus sibi occurrentes occidit. Porro Victorem et Daglai-
 phum retro collocaverat post reliquas naves, ut excubias age-
 rent. Venit ergo Imperator cum universo exercitu per magnam
 Euphratis fossam, quae Tigridi fluvio miscetur, ipsamque Ti-
 gridem ingressus est, quo loco uterque fluvius concurrentes
 magnum lacum efficiunt; transmisitque in persicos fines, in
 regione Mauzanitarum, prope Ctesiphontem urbem, ubi per-
 sicorum regum palatia erant; atque hoc ad Babylonem aditu
 potitus, per Ctesiphontis planitiem incedebat, volens Babylo-
 nem quoque, comitante senatu, adire, eamque in suam po-
 testatem redigere.

(a) Malalas ὀπίθεν. (b) Mal. sine καί. (c) Mal. διαφυγῆς. (d) Mal.
 Τίγρητι. (e) Mal. Τίγρητα. (f) Mal. mendose παρελαβεν. (g) Legi ne-
 quit in cod. unum vocabulum. (h) Mal. γενομενος. (i) Cod. videbatur
 ἀνόσου. (k) Ita videbatur in cod. At Malalas γενόμενος Ἰουλιανός ὁ βα-
 σιλεὺς ἐσκήνωσεν ἐν πεδιάδι.

(1) Haec ad litteram propemodum, a vocabulo Κτησιφῶντος ad
 παραλαβεῖν, scripserat Eutychianus chronographus, teste Malala p. 10.

Ὁ δὲ Σαβουραρσάκης [ὑπονοήσας ὅτι διὰ τὸ Νιζίβιος
 ἤρχετο ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων Ἰουλιανὸς] ὤρμησεν κατ' αὐ-
 τοῦ μετὰ τοῦ πλήθους αὐτοῦ παντός· ἀπαγγελλόμενος δὲ
 αὐτῇ ὅτι ὀπίσθεν αὐτοῦ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων παρα-
 λαβὼν τὰ περσικὰ μέρη, καὶ ὅτι ἔμπροσθεν^a ἀπαντῶσιν αἱ
 στρατηγὸι τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰ πλήθη^b, γνοὺς ὅτι ἐμε-
 σάσθη, φεύγει ἐπὶ τὴν Περσαρμενίαν, δόλῳ πέμψας δύο
 συγλητικούς αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς κατ' ἰδίαν βούλησιν ῥινοτο-
 μήσας, πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, ἵνα πλανή-
 σωσιν αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ καταδιωχθέντα αὐτὸν φθασθῆ-
 ναι·^c αἱ δὲ ῥινοτομηθέντες^d ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα Ῥω-
 μαίων, προδύναι φησὶν θέλοντες τὸν βασιλέα Περσῶν ὡς
 τιμωρησάμενιν αὐτούς· ἀπατηθεῖς δὲ ὑπ'^e αὐτῶν ἐπεμνυ-
 μένων ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανὸς, ἠκολούθησεν αὐτὸς^f
 μετὰ τοῦ στρατοῦ· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον καὶ

Interim vero Saporarsaces suspicatus, imperatorem Roma-
 norum Iulianum per Nisibin iter habere, cum suis omnibus
 copiis contra ipsum properabat. Mox nuncio accepto, quod
 sibi a tergo esset romanus Imperator qui iam persicos fines
 occupasset, et quod sibi a fronte romani duces cum magna
 manu occurrerent, videns se medium teneri, fugit in Persar-
 meniam. Duos tamen fraudulenter misit senatores suos, qui-
 bus consentientibus nares praeciderat, ad imperatorem Ro-
 manorum Iulianum, ut eum fallerent quominus se persequendo
 attingeret. Isti vero praecisas nares ostentantes, ad romanum
 Imperatorem venerunt, prodituri, ut aiebant, Persarum re-
 gem, qui ipsos eo supplicio adfecerat. Ergo ab horum periurio
 idem Iulianus augustus deceptus, sequebatur ipsos cum exer-
 citu: qui illum per deserta et inaquosa loca duxerunt ultra

(a) Mal. addit αὐτῶν. (b) Mal. καὶ πλήθη πολλὰ. (c) Cod. videbatur
 habere ἔμπροσθεν, loco φθασθῆναι. (d) Mal. addit Περσῶν pro Περσαι.
 (e) Mal. παρ. (f) Mal. ποταμῶν.

ἀνδρῶν ἐπὶ μίλλαι ἢ πλανηθέντας ἢ αὐτοὺς ἐπ' ἰουδαίῳ [πύρι-
πτι τοῦ θεοσίου τοῦ καὶ ἰουνοῦ μνήος.]

FRAGMENTUM II.

[Μετὰ τὴν τὴν βασιλείαν Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τοῦ
σπανοῦ, ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀρκαδιος, ἐλθὼν ἀπὸ
Ῥώμης, τὰ πάντα ἔτη κγ', ἐάσας ἐν Ῥώμῃ Ὀνώριον] (1)
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μικρότερον· ἦν δὲ περιγέρως καὶ ἐνδρα- F. 67 a
νήης· καὶ εὐθεῶς ἐποίησεν ἐλθὼν βασιλέα ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοδοσίον τὸν μικρόν. (2)

centosimum et quinquagesimum lapidem cum exercitu erra-
bundo usque ad desii id est iunii mensis vigesimam quin-
tam diem.

[Igitur post Theodosii magni, gente hispani, regnum, im-
peravit filius eius Arcadius, Româ profectus, annis omnino
·XXIII·, relicto in urbe Roma Honorio] fratre suo minore.
Erat autem Arcadius vir acer et strenuus, qui statim post
adventum suum Constantinopolim, assumpsit imperii socium
filium suum Theodosium qui dicitur minor.

(a) Mal. πλανήσαντες.

(1) Hactenus est in palimpsesto pagina vacua, relicto quatuor ver-
siculorum spatio. Id autem accidit vel quia scriba locum reliquerit il-
luminatori, qui eos versiculos utpote novi libri primos, auro vel alio
colore scriberet, quod postea factum non fuit, ut ego in multis codi-
cibus usuvenisse cognovi: vel quia reapse scripti fuerint colorati versi-
culi, quorum tinctura in faciendo palimpsesto eluta fuit: neque enim
colores ceteri tenacitatem atramenti retinent, ut ego pariter aliis exem-
plis comperi. Hac super re scripsi accuratius in monito ante librum II.
Cic. de rep. Verba autem heic supplevi ex Malala p. 17, uno vel altero
omisso vocabulo, quae spatio non quadrabant.

(2) Omnia, quae deinceps sequuntur de Chrysostomi exilio, desunt
apud Malalam, qui statim claudit narrationem suam de Arcadii rebus,
obitu eius tribus verbis nunciato. Ergo hinc rursus evidentiter patet,
Malalam quidem nostro historico plagia multa fecisse, ceteroqui alium

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Ἀρκαδίου ἐξωρίσθη [ὁ ἀγιώτατος Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως (1)] κατασκευασθεὶς ὑπὸ Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τῆς μεγάλης, καὶ Σευηριανοῦ ἐπισκόπου Γαβάλων, καὶ Εὐδοξίας αὐγούστας γυναῖκες τοῦ αὐτοῦ Ἀρκαδίου· καὶ ἐπέμφθη εἰς Κεϊκουσσεὺν πόλιν τῆς Ἀρμενίας. Καὶ ἐν τῷ ἐξορίζεσθαι αὐτὸν, κατελθὼν ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὁ αὐτὸς ἐσιώτατος ἐπίσκοπος, ἠσπάσατο Ὀλυμπιάδα τὴν εὐλαβεστότην, τὴν θυγατέρα Σελεύκου (2) τοῦ ἀπὸ ἐπαρχῶν, καὶ ἄλλας σεμνάς γυναῖκας· καὶ εὐξάμενος ἐξῆλθεν τῆς (3) [ἐκκλησίας. Ἐν ταύτῃ δὲ πῦρ ἐξέκρινε πάντοθεν τὴν ἐκκλησίαν ἐπεβόσκειτο·

Areadio regnante pulsus in exilium fuit sanctissimus Iohannes Constantinopoleos episcopus, conspirantibus adversus eum Theophilo alexandrino episcopo, Severiano Gabalorum item episcopo, et Eudoxia augusta ipsius Arcadii coniuge: missusque est ad Armeniae urbem Cucussum. Itaque indicta exilii sententia, accessit ad sacratissimae magnae ecclesiae Constantinopoleos baptisterium idem sanctissimus episcopus, ibique salutavit religiosissimam Olympiadem, Seleuci expraefecti filiam, aliasque nobiles feminas: et post precationem, ecclesiâ est egressus. Interim vero ignis repente totam corripuit ecclesiam. Erumpens enim ex altari, conscendit idem prorsus esse auctorem. Exilium Chrysostomi brevissime commemorat Theophanes p. 68. ed. Paris., quem exseribit Georgius Hamartolus ms. Narrant et alii historici, sed diversis ab auctore nostro verbis.

(1) Haec supplevi verba, quae in codice desunt, relicto duorum ferme versiculorum spatio. Hi videlicet auro vel colore aliquo insigni scribendi fuerant, propter hominis dignitatem.

(2) Animadvertamus parentem Olympiadis Seleucum, propter ea quae aliter dicuntur a Savilio in monito p. 520 T. III. opp. Chrys., Montfauconio tamen editore subdubitante. Ne Nicephorus quidem Callistus, quamquam multa de Olympiade dicit lib. XIII. 24, parentis nomen prodiderat, tantum nobili genere ortam affirmans.

(3) Desunt tres saltem versiculi.

ἐξήλθον γὰρ ἱερῶν (1) ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου (2), καὶ ἀνι-
 θεν τὸ αὐτὸ πῦρ διὰ τῆς ἀλύσιδος τῆς ἀκριβήτου κανθίδας
 τῆς κρεμασμένης ἐπὶ τῆ κίχχρ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ κατ-
 ἕκαστον πῦρον τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐν κύλῳ τῆς αὐτῆς ἐκ-
 κλησίας [τὸν συγκλήτου οἴκον (3)] τῆς τοῦ παλατίου, καὶ
 ἐγένετο ταραχὴ μεγάλη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ πόλει·
 ἐξαπίζοντο γὰρ ἐπίσκοποι ἀπὸ διαφόρων πόλεων, οὐ μὴν ὀλίγοι
 καὶ κληρικὸὶ ἀπὸ διαφόρων ταγμάτων, καὶ μοναχοὶ καὶ
 λαϊκοὶ μὴ θέλοντες κοινωνῆσαι τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν ἐξίχον
 Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου· καὶ πολλοὶ δὲ ἐν ἀξίᾳ ὄντες συγ-
 κλητικὸὶ ἐμαστίζοντο καὶ ἐδημιούσαντο ἐνεκεν τοῦ μὴ κωνο-
 νῆσαι τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ οὐδεὶς ἠνείχετο κοινωνῆσαι· ἀλλὰ
 καὶ σεμνὰς γυναῖκας τῆς συγκλήτου οὔσας κατέφερον ἐκ τῶν
 οἰκιῶν αὐτῶν σύροντες αὐτὰς ἀσχηρῶς δημόσια ἀνευ μαρο-

ignis per catenam lampadis, quae super altaris concham per-
 petuo ardebat, universamque ecclesiam inflammavit, circaque
 eam senatûs aedes usque ad palatium: magnusque tumultus
 consecutus est per ecclesiam et civitatem. Nam et episcopi
 diversarum urbium expellebantur, itemque variorum ordinum
 clerici, nec non monachi et laici homines, quotquot cum ec-
 clesia communi care renuebant propter Iohannis episcopi exi-
 lium. Multi etiam in dignitatibus constituti, plagis caedeban-
 tur, et bonorum publicatione multabantur, quia se a com-
 munionem ecclesiae retraxerant; neque ideo quisquam com-
 municare patiebatur. Quin adeo senatorii quoque ordinis illu-
 stres matronae ex aedibus suis trahebantur inhoneste in publi-

(1) Haec supplementa partim sumo ex Sozomeno lib. VIII. 22. qui tamen nullatenus cum nostro verbis congruit. Rem norunt etiam Socrates lib. VI. 18., et Palladius in vita Chrysostomi.

(2) Ita legebam in cod. Palladius autem minus probabiliter ait ex sede episcopali irupisse ignem. Alii incensam fuisse a populo ecclesiam dicunt.

(3) Obscuratum heic codicis locum supplevi utcumque ex Palladio.

ρίων καὶ ὑποδημάτων· καὶ ἀπήρουν κατὰ κέλευσιν τοῦ αὐτοῦ Ἀρκαδίου βασιλέως καὶ Εὐδοξίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἢ καινοῦσαι τῇ ἐκκλησίᾳ . . . ποταμὸν χρυσοῦ ἰα . . . (1)

· . . [ἐκέ]λευσεν [ἐνεγχεῖναι τὸ μῆλον] καὶ ἐδείξεν αὐτῇ αὐτό· [καὶ ἠγαπάκησεν ὁ βασιλεὺς] (2) τὸ λοιπὸν, καὶ ὑπένόησεν τὸν αὐτὸν Παυλῖνον [ἀγαπᾶν] αὐτὴν βασίλισσαν Εὐδοκίαν ὁ Θεοδοσίος· διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀνεῖλεν τὸν αὐτὸν Παυλῖνον ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Θεοδοσίος. Καὶ λυπηθεῖσα ἀγρόστα δέσποινα Εὐδοκία, καὶ ὑβρισθεῖσα· ἐγνώσθη γὰρ πανταχοῦ ὅτι δι' αὐτὴν ἐσφάγη ὁ Παυλῖνος, ὡς εὐμορφος νεώτερος. Καὶ ἠτήσατο τὸν βασιλέα Θεοδοσίον αὐτῇ Εὐδοκίᾳ τοῦ καταλθεῖν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους εἰς εὐχὴν· καὶ

cum, capitibus nudatis et excalceatae. Exigebatur autem, iussu ipsius Arcadii augusti et Eudoxiae coniugis, ut vel cum ecclesia communicarent, vel magnam auri vim persolverent Pomum adferri iussit, eique ostendit; iraque cum iurgio concepta, suspicatus quoque est a Paulino Eudociam augustinam amari: quam ob rem, eundem Paulinum interfici iussit imperator Theodosius. Hinc augusta domina Eudocia moerore correpta, et se contumelia adfectam putans, quia ubique innotuit quod eius causa Paulinus formosus iuvenis fuisset occisus, petit a Theodosio augusto, ut sibi ad sancta loca orandi gratia proficisci liceret; qua facultate impetrata, Con-

(1) Graphice narrat hanc adversus Chrysostomi sectatores persecutionem etiam Sozomenus lib. VIII. 23. et 24. Et quidem inter multatos ob eam rem pecunia ponit duas illustres feminas Olympiadem et Nicaretem.

(2) Res ex aliis quoque historicis satis nota. Scilicet Theodosius imp. insignis magnitudinis pomum Eudociae coniugi obtulerat; haec Paulino iuveni aulico transmiserat: qui praecedentium ignarus, Theodosio ipsi pomum idem dono misit: qui zelotypia commotus, uxorem interrogavit, quidnam demum pomum illi factum esset. Illa se manducasse mentita est. Tum pomum prolato Theodosius, uxorem acriter increpuit, et deportatum procul Paulinum iussit occidi.

παρέσχεν αὐτῇ· καὶ κατήλθεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ἱερουσόλυμα εὐχασθαι φησίν. (1) Καὶ ἐπιστήσασα ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ (εἶπεν) ἐν τῷ βουλευτηρίῳ λόγον ἐγκωμιαστικὸν εἰς τὴν αὐτὴν Ἀντιόχειον πόλιν καὶ τὸ λεγόμενον βουλευτήριον, καθημένη εἰσπεθεῖν ἄγρου ἐλεγχύσου καὶ διαλίθου βασιλικῷ· καὶ ἔγραξαν αὐτῇ εἰ τῆς αὐτῆς πόλεως· καὶ ἀννέχθη αὐτῇ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ εἶσω εἰκὼν ἐνχρυσος, καὶ (εἰς τὸ αὐτῶν) μουσεῖον στήλη χαλκῆ εἶσω, (ἅτινα) ἕως τῆς νῦν ἴστανται· καὶ φιλοτιμησαμένη τῇ τῶν Ἀντιοχείων πόλει . . . (2) . . . [καὶ ἔκτισεν] εἰς Ἱερουσόλυμα πολλὰ, F. 61. 11. καὶ τὸ τείχος ἄγρου ἀνενέωσεν τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰπούσα ὅτι δι' ἐμὲ εἶπεν ὁ προφήτης Δαυὶδ, ἐν εὐδοκίᾳ σου αἰκοδομηθήσεται τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ, κύριε· καὶ μέϊνασα εἰς τὴν αὐτὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ κτίσασα ἐκεῖ ἑαυτῇ μνημα βα-

stantinopoli venit Hierosolyma, orationis causam praetextens; et Antiochiam magnam ingressa, panegyricum sermonem in curia dixit de ipsa Antiochia eiusque senatu, sedens in aurea curuli sella, regalibus gemmis distincta; eique a civibus plausum est; eidemque dedicata fuit intra ipsam curiam aurea imago, et in urbano museo aerea statua, quarum utraque ad hanc usque diem manet. Tum muneribus antiochenae urbi donatis . . . multa Hierosolymis struxit aedificia, et sanctum quoque murum hierosolymitanum instauravit, dicens Davidem de se ipsa verba illa protulisse: in beneplacito [εὐδοκίᾳ] tuo aedificabuntur muri Hierusalem, Domine. Cumque Hierosolymis domicilium constituisset, ibique regale sibi sepul-

(1) Haecenus fragmenta prope ad verbum extat exscriptum apud Malalam p. 22; non tamen sequentia de Eudociae in urbe Antiochia concione, et de honoribus ei decretis; quae aliis verbis leguntur partim apud Evagrium hist. lib. I. 20.

(2) Desunt tres saliem versiculi. Hinc autem rursus Malalas p. 22, et Glycas ed. Paris. p. 261.

σιλικόν, ἐτελεύτα, καὶ ἐτέθη ἐκεῖ ἐν Ἱεροσολύμοις· ἔνθα ὁ
ἐμελλεν τελευτᾶν, ἐπωμόσατο μὴ συνειδέναι τῇ κατηγορίᾳ
τῇ γεναμένη κατ' αὐτῆς ἕνεκεν Παυλίνου. (1)

Ὁ δὲ αὐτὸς Θεοδοσίος βασιλεὺς [ἐτελευτήσεν· ἦν δὲ]
φύσιν ὠραῖος, λευκόχρους, εὐθετός, εὐρινος, εὐσηχός, μέ-
λασιν ὄφθαλμοί, ἀπλόθριξ, θαυσιπώγων . . . ξ . . . μεγαλο-
ψυχος, εὐχαρ(ίειος), ἐλλόγιμος, παρὰ πάντας τοῦ δήμου φι-
λούμενος καὶ τῆς συγκλήτου.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου καὶ Βαλεν-
τινιανῶ (2) ἐπεστράτευσεν κατὰ Ῥώμης καὶ Κωνσταντινου-
πόλεως Ἀττιλᾶς ὁ ἐκ τοῦ γένους τῶν Γηπίδων, ἔχων πλῆ-
θος μυριάδων πέλλων, θηλώσας διὰ πρεσβευτοῦ αὐτοῦ Βα-
λεντινιανῶ βασιλεῖ ἐν Ῥώμῃ· ἐκέλευσέν σοι δὲ ἐμοῦ ὁ θε-
σπότης μου καὶ θεσπότης σου Ἀττιλᾶς, ἵνα [εὐτρεπίσης
αὐτῷ τὸ παλάτιόν σου.]

crum parasset, excessit e vita, et eadem in urbe est depo-
sita. Morti vero proxima, iure iurando affirmavit, nihil ad
se pertinere calumniam, quam Paulini causa sibi intulerant.

Ipse quoque Theodosius obiit; qui fuit specie formosa, can-
didus, bene compactus, iusto naso, pectorosus, nigris super-
ciliis, porrecto capillo, densaque barba vir; idem . . . magna-
nimus, gratosus, eruditus, populo universo ac senatui carus.

Theodosio et Valentiniano regnantibus, expeditionem sus-
cepit adversus Romam et Constantinopolim Attilas, gente
gépida, cum innumero exercitu; isque misso nuncio Romam
ad Valentinianum ita intimavit: mandat tibi per me dominus
meus simulque dominus tuus Attilas, ut cū palatium tuum
habeas apparatus.

(1) Quae sequuntur de forma corporis Theodosii imperatoris, absunt
a Malala; sed conferenda sunt cum dictis ab Ephraemio chronographo
(v. 700. seqq.) quem nos edidimus Script. vet. T. III.

(2) Rursus Malalas loc. cit., et chronicon paschale

FRAGMENTUM III.

[Προήχθη ἐπαρχὸς Ῥουφίνος (1)] ὁ συγγενὴς βασιλέως Γαίου καὶ ἐφρονεύθη ὡς μελιτήσας τυραννίδα.

Ὁ δὲ αὐτὸς Θεοδοσίος ἐτίθει τὸν Χρυσάφιον τὸν κυβερνητὰν, τὸν λεγόμενον Στιύριον, ὡς πᾶσι εὐπρόπη ὄντα, καὶ παρείχεν αὐτῷ πολλὰ ὄσα ἂν ἤηται αὐτὸν, καὶ ἰδύνατο παρ' αὐτῷ παρήρησιαν ἔχων, καὶ κατεῖχεν τῶν πραγμάτων, (πρὸς) ἑαυτὸν ὄγων καὶ ἀρπάζων πάντα ^a. ἦν γὰρ πατέρων καὶ προστάτης τῶν Πρασίνων πανταχοῦ.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου ἔπαθεν αὐτῇ νεομηνία ^b Νικομήδεια μητρόπολις τῆς Βιθυνίας τὸ πέμπτον αὐτῆς πάθος, ἐσπέρας βαθείας· καὶ ἀπώλετο εἰς γαῖαν καὶ εἰς θάλασσαν καταποντισθεῖσα. Καὶ πολλὰ ἔκτισεν ἐκεῖ, καὶ τὰ δημόσια, καὶ τοὺς ἐμβόλους, καὶ τὸν λιμένα, καὶ

Creatus est praefectus Rufinus, Augusti affinis; sed deinde quasi tyrannidem affectans neci traditus.

Idem Theodosius Chrysaphium amabat cubicularium, ut egregia plane forma praeditum, et ei quicquid peteret largiebatur: itaque is potentia plurima atque fiducia apud eundem pollebat, summamque negotiorum tenebat, cuncta ad suam utilitatem convertens et rapiens. Erat enim ubique patronus et praeses factionis prasinæ.

Eodem Theodosio regnante, neomeniae tempore, Nicomedia Bithyniae metropolis quintam suam calamitatem passa est, solo prostrata, et simul absorpta mari. Ibi quoque Theodosius multa aedificia condidit, balnea scilicet, porticus, por-

(a) Cod. *καὶ* (b) Ita legebam in cod. Sed Malalas ὑπὸ θραυσιῶν, quae fortasse verior est lectio. Nam sic etiam noster paulo infra.

(1) Supplevi ex Malala p. 21, apud quem leguntur etiam sequentia, non sine tamen varietatibus, et aliquot apud nostrum incrementis.

τὰ . . . τῶρια ^a, καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀνθίμου, καὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ παρέλαβον οἱ Ἰσαυροὶ λησταρχοῦντες Σελεύκειαν [τῆς Συρίας, μηνὶ περιτίῳ ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου καὶ Ῥομορίδου καὶ ἐπραΐδουσαν, καὶ ἔσφραξαν τὴν χώραν, ἐλθόντες] διὰ τῶν ὀρέων τῶν λεγομένων Ἀμανῶν ^b, καὶ πάντα λαβόντες ^c ὑπέσφραξαν εἰς τὴν Ἰσαυρίαν.

Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἔπαθεν ὑπὸ Φεομνίας καὶ Κωνσταντινούπολις πρώτη [ὑπο τοῦ] σεισμῶ, μηνὶ αὐθινέῳ ^d τῷ καὶ ἰανουαρίῳ, εἰκάδι ἕκτη, νυκτὸς· καὶ ἔπεσαν ^e ἀπὸ τῶν λεγομένων Τρωαθησίων ἐμβόλων ^f ἕως τοῦ Χαλκοτετραπύλου (1), ὥστε ^g ὁ βασιλεὺς ἐλιτάνευσεν μετὰ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ κλήρου ἀνυπόδητος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς.

tum, atque praetorium, item confessionem sancti Anthimi, eiusque omnes ecclesias.

Eodem adhuc regnante, Isauri praedonum duces Seleuciam Syriae occupaverunt, mense februario, consulibus ipso Theodosio et Romoride: praedamque egerunt, et regionem vastarunt, facta irruptione per Amanos montes; direptisque omnibus, in Isauriam reversi sunt.

Sub eodem Imperatore, divina indignatione Constantinopolis in primis terrae motu concussa fuit mensis ianuarii die vigesima sexta, noctu; ruitque urbs a Troadensi porticu usque ad Tetrapylum aereum; ita ut Imperator cum populo, senatu, cleroque, nudipes multis diebus supplicationem duxerit.

(a) τῶρια quidem evidens est in cod., ante vero latent aliquot litterae. Supplevi igitur πραι. Malalas habet θεωρια. (b) Desunt apud Mal. verba τῶν λεγομένων Ἀμανῶν (c) Cod. evidenter λαβόντες. (d) Deest hoc vocabulum apud Mal. (e) Deest apud Mal. (f) Mendose Mal. συμβόλων. (g) Cod. οστι, Mal. ὄστι.

(1) De his duobus aedificiis consule Cangium in Constantinop. christ lib II p 110 et 178 Rem habemus etiam apud chronicon paschale.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἦλθεν πόλεμον Ῥωμαίοις Βλάσῳ, βασιλεὺς Περσῶν· καὶ γενὸς ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐποίησεν στρατηλάτην ἀνατολῆς τὸν πατριῖον Προκόπιον, καὶ ἔπεμφεν αὐτὸν μετὰ ἑξαιδίτιυ πολευεῖν· μέλλοντος δὲ αὐτῷ συμβάλλειν, ἐδήλωσεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Περσῶν, ὅτι εἰ ἔχει ὄλον τὸ ἑξαιδίτιόν σου ἄνδρα δυνάμενιν μονεμαχῆσαι, καὶ νικῆσαι ἕνα πέρσιν προβαλλόμενον παρ' ἐμοῦ, εὐθέως ποιῶ τὰ πάντα τῆς εἰρήνης ἐπὶ ἡ ἔτη· εἰ δὲ ἤττηθῆι, λαμβάνειν με κεντηνάρια ἡ (1), τὰ ἐξ ἔθους παρεχόμενα· τούτων δοξάντων, προεβάλετο ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐκ τοῦ τάγματος τῶν λεγομένων ἀθανάτων πέρσιν ὀνόματι Ἄρδαζάνην· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Ἄρεόβινδον τὸν γόθισον, κόμεταν φριδεράτων (2)· καὶ ἐξῆλθον οἱ δύο ἔφιπποι καὶ ἔνοπλοι· ὁ δὲ Ἄρεόβινδος ἐβάστασεν καὶ σόκκαριν (3) κατὰ τὸ

Eodem tempore bellum intulit Romanis Persarum rex Blasy: qua re cognita, romanus Imperator creavit ducem in orientalibus partibus Procopium patricium, eumque cum exercitu misit. Cui proelium paranti, misit nuncium huiusmodi rex Persarum: nempe si in eius cuncto exercitu vir foret, qui singulari certamine persam a se deligendum vinceret, pacis illico in quinquaginta annos se foedus esse icturum: quod si romanus vinceretur, quinquaginta se librarum centenaria accepturum, quae iam pendii solebant. Conditione accepta, rex Persarum delegit de agmine, quod dicitur immortalium, virum persam nomine Ardazanem; Romani vero Areobindum gothum, foederatorum comitem. Uterque igitur in equis armatus prodiit, Areobindus autem soccarim quoque

(a) Deest apud Mal. (b) Cod. heic κατὰ τὸν.

(1) Pericopa a verbis εἰ δὲ deest apud Malalam, extat tamen in codice quamvis heic partim oblitterato, cui suppetias fert Hamartolus iudicatus, qui hoc loco cum codice nostro congruit

(2) Nempe Gothorum, qui iamdiu erant Romanorum foederati.

(3) En veram scripturam σόκκαριν, quae aliorum auctorum men-

γοθηκὸν ἔθνος· πρῶτος δὲ ὁ πέρσης ὤρμησεν μετὰ τοῦ κόν-
του· καὶ πλαγιάσας ὁ Ἀρεόβινδος ἐπὶ τὸ θεξιὸν αὐτοῦ με-
ρες, ἐσόκκευσεν αὐτὸν, καὶ κατήνεγκεν ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ
ἔσφαξεν· καὶ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐποίησεν πάντα εἰ-
ρήνης· καὶ ἀνελθὼν μετὰ τὴν νίκην ὁ αὐτὸς Ἀρεόβινδος ἐν
Κωνσταντινουπόλει, ἅμα τῇ στρατηλάτῃ Προκοπίῳ, καὶ εὐ-
χαρισθεῖς παρὰ τοῦ βασιλέως, προήχθη ὕπατος.

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἐποίησεν ἐπαρχίαν, ἀπομερίσας
ἀπὸ τῆς Λικαονίας, ἣν τινα ἐκάλεσεν Λυκίαν, δώσας δι-
καιον μητροπόλεως, καὶ ἄρχοντα τῇ λεγομένη πόλει Μύρα
τῆς αὐτῆς Λυκίας, ἔνθα ἐστὶν θεοῦ μυσηρίον, ὅρος τίκτον^a
πῦρ αὐτόματον. Ὀμοίως δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ Συρίαν
δευτέραν ἀπομερίσας ἀπὸ τῆς πρώτης, ἐποίησεν ἐπαρχίαν^b,
δώσας δίκαιον μητροπόλεως, καὶ Ἀπαμεία τῇ πόλει ἄρχον-

more gothico secum tulit. Primus cum conto fecit impetum
persa; sed Areobindus dextrorsum in latus semet obliquans,
soccarim persae iniecit, detractumque ex equo interemit. Quod
ergo reliquum erat, rex Persarum pacis foedus composuit.
Ipse autem a victoria rediens Areobindus Constantinopolim,
cum duce Procopio, gratis ei ab Augusto actis, factus est
consul.

Idem Imperator novam provinciam fecit, a Lycaonia ab-
scindens, quam Lyciam appellavit, dato ei iure metropoleos,
et praeside urbi Myrorum eiusdem Lyciae, ubi et visitur Dei
miraculum, mons spontaneum ignem parturiens. Aequè idem
Imperator Syriam secundam a prima separans, novam fecit
provinciam, dato pariter metropoleos iure, et urbi Apameae

(a) Deest apud Mal. ὅρος τίκτον. Est autem hic notissimus mons Chi-
maera. (b) Mal. mendose tantum ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπαρχίας.

dosa vocabula coarguit. Erat autem id laquei genus, quo Gothi utban-
tur in proeliis ad hostes irretiendos, et sic facilius occidendos. Legatur
haec Chilmeadi adnotatio ad Malalan.

α. Καὶ Κιλικίαν ἄ διυτέραν ἀπεμερίσας ἀπὸ τῆς πρώτης, ἐποίησεν ἐπαρχίαν, δώσας δίκαιον μητροπόλεως, καὶ ἄρχοντα Ἀναζόρβου τῆ πόλει καὶ ἄλλην ἐπαρχίαν ἀπεμερίσας ἀπὸ τῆς Βιθυνίας, ἣν τινα ἐνάλεσεν Ὀνωριάδα ἑῖς ὄνομα τοῦ αὐτοῦ θεοῦ Ὀνωρίου, δώσας δίκαιον μητροπόλεως, καὶ ἄρχοντα Ἡρακλίαν τῆ πόλει τῆς Πόντου.

Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐπιδικασθε τὰ περὶ Νεστορίου (1) καὶ ταραχῆς γεναμένης ἐν τῇ ὀριλεῖν αὐτόν, ἠναγκάσθη ὁ αὐτὸς Θεοδοσίος βασιλεὺς ἀναγαλῆσασθαι τὴν σύνοδον τῶν σμῆ ἐπισκόπων ἐν Ἐφέσῳ κατὰ τοῦ αὐτοῦ Νεστορίου καὶ καθείλαντες ἐξέβαλαν τὸν αὐτὸν Νεσόριον ἀπὸ τῶν ἱερῶν θυπτύχων (2).

Ἐν αὐτῷ δὲ καιρῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ διαίχουσα χίτρα ἡ δέσποινα Εὐδοξία, ἡ γεναμένη γυνὴ ὁ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως, θυγάτηρ δὲ Θεοδοσίου καὶ Εὐδοκίας, λυπευμένη κατὰ

praeside. Ciliciam item secundam a prima seiunxit, provinciam novam efficiens, concesso iure metropoleos, et Anazarbo urbi praeside. Denique et aliam provinciam a Bithynia avulsit, quam Honoriadem de patruī sui Honorii nomine dixit, non sine iure metropoleos, attributoque praeside ponticae urbi Heracleae.

Eodem regnante, Nestorii perturbatio contigit. Tumultu enim ex eiusdem concione coorto, coactus est Theodosius convocare concilium ·CCXL· episcoporum Ephesi adversus ipsum Nestorium. Itaque depositus fuit diptychisque expunctus idem Nestorius.

Per idem tempus vidua Romae degens domina Eudoxia, quae Valentiniani augusti uxor fuerat, filia autem Theodosii et Eudociae, iramque fovens contra tyrannum Maximum, qui

(a) Cod. mendose Λυκίαν. (b) Mendose Malalas Ὀνωρίδα. (c) Perverse Malalas ἡ γενομένη χήρα.

(1) Paulo aliter Malalas. (2) Item aliter Malalas

Μαξίμου τοῦ τυραννοῦ, τοῦ φονεύσαντος τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ βασιλεύσαντος, προετρέψατο Γινξίριχον τὸν εὐάνδαλον τὸν ῥῆγα τῆς Ἀφρικῆς ἐλθεῖν κατὰ Μαξίμου βασιλέως, καὶ ἂ τῆς Ῥώμης· ὅσισ ἐξαίφνης εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει Ῥώμη μετὰ πλήθους, καὶ παρέλαβε τὴν πόλιν Ῥώμην, καὶ ἐφόνευσεν τὸν Μάξιμον βασιλέα, καὶ πάντας ἀπώλεσε.

FRAGMENTUM IV.

[Πρακένσου δὲ γενομένου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ, ἀπώλεσαν οἱ
F. 65. a. βεστίητες τὸ στέμμα τοῦ βασιλέως (1)] ἡμῶν δεσπότης
Ἰουστινιανῶ (2)· καὶ μετὰ μῆνας ἑκτῶ ἠύρεθη διὰ κομίτα

viro suo interfecto, imperium arripuerat, Genserichum vandalum, Africae regem, exstimulavit, ut contra Maximum imperatorem Romamque veniret: isque subito accedens, romanam urbem occupavit, Maximum imperatorem occidit, et generalem stragem edidit.

Quum fieret imperatorius processus in Hebdomo, domini nostri Iustiniani augusti coronam amiserunt vestiarii, quae

(a) Male connectit Malalas βασιλέως τῆς Ῥώμης.

(1) Supplementum hoc sumo ex Theophane p. 192., cui consonat Cedrenus p. 375.

(2) En evidenter hominem, qui Iustiniano vivente scribit; neque enim nisi viventes principes *dominos nostros* appellamus. Eadem locutio infra bis recurrit. Et quidem hunc *domini nostri* titulum omittunt prorsus Malalas, Theophanes, et Cedrenus, utpote iuniores auctores. In codice rom. basilicae sessorianae, quem vidi, leguntur litaniae quaedam cum his acclamationibus: *domno nostro Nicolao a Deo coronato, summo pontifici et universali Papae, vita*. Deinde: *domno nostro Hludovico augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori, vita et victoria; eiusque praecellentissimis filiis regibus, vita*. Quis, inquam, his lectis, non agnoscit, ipsas litanias scriptas fuisse viventibus Nicolao I. PP. et Ludovico II. imp., ad quam reapse aetatem sessorianus codex pertinet? Nemo ergo item dubitet, quin tusculana fragmenta ex historico opere reliqua sint, quod Iustiniano I. regnante compositum fuerit.

πραίτηρος τοῦ ἐπίγλυυ Διαπουνδαριστιῦ (1), ἔκου καὶ ἐν μαργοριτάριν, καὶ πᾶσα δὲ ἡ λοιπὴ αὐτοῦ λιθεα ἠ ἐσώθη.

Μηνὶ ἰκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνι τρισκαιδεκάτῃ, ἀχθίντος ἱππικῶ, εἰσῆλθεν ἔλεφας καὶ πρεσβευτῆς Ἰνδῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἱππικόν. Μηνὶ ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνι τρισκαιδεκάτῃ, κατεβιβάσθη τὸ ὄνομα Μηνᾶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐκ τῶν ἀγίων διπτύχων, καὶ τὸ ὄνομα Βιγιλίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης πρῶτον ἐλέγετο (2). Μηνὶ μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνι τρισκαιδεκάτῃ,

octo post menses inventa est a comite praetore, cognomento Diapundarista, in qua et unicum margaritum et reliqui omnes pretiosi lapides manserunt incolumes.

Mense octobri, indictione quarta decima, dum ludi equestres fierent, ingressus est hippodromum elephas, cui Indorum legatus insidebat. Mense ianuario, indictione tertia decima, depressum fuit in sacris diptychis Mennae archiepiscopi nomen, primoque loco recitabatur nomen Vigilii romani pontificis. Mense martio, indictione tertia decima, elephas de

(a) Male apud Theophanem *ῥέζα*. De vocabulo *λιθία* legatur Cangius.

(1) Silent hunc coronae inventorem Theophanes et Cedrenus.

(2) Sic omnino, quamquam aliis verbis, etiam Theophanes p. 192. Anastasius item bibliothecarius in historia ed. Paris. p. 64. *Ianuario vero mense suppositum est nomen Mennae patriarchae constantinopolitani, et propositum etsi nomen Vigilii praeexcellens in diptychis.* Locus nobilis ob adserendum Pontificis romani primatum. Est autem omnino corruptus Malalas in editione p. 79, ubi utriusque, tam Mennae quam Vigilii, nomen expunctum e diptychis fuisse dicitur. Revera post voc. *πάπα Ῥώμης* excidisse arbitror e libro Malalae verba duo *πρῶτον ἐλέγετο*, quae noster retinet. Cupio inspicere ab aliquo codicem anglicum, unde Chilmeadus Malalam sumpsit; fortasse enim ea verba ibi non desunt; quamquam de Chilmeadi fide dubitare nolo. Certe sub Iustiniano, romanae sedis reverentissimo, nomen Papae sic fuisse honoratum, non miror; nam praeter eiusdem Iustiniani testimonium a me in hoc Spicilegio T. VII. praef. p. 28. relatam, accedit aliud praedicti imperatoris in cod. lib. I. tit. 1. in epistola ad Iohannem II. papam. *Reddentes honorem apostolicae sedi, et vestrae Sanctitati (quod semper nobis in voto et fuit et est) et ut decet patrem honorantes vestram Beatitudinem, omnia quae*

ἐξῆλθεν ἔλεγχος ἀπὸ τοῦ στάβλου αὐτοῦ νυκτός, καὶ πολλοὺς ἐφόνευσεν καὶ ἐκύλλωσεν. Μηνὶ ἀπριλίῳ, ἐξκαιδεκάτῃ, ἰνδικτιῶνι τρισκαιδεκάτῃ, ἐγένετο συμβολὴ Πρασινοβενέτων δειλινῆς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ, μὴ ἄγχομένου τοῦ αὐτοῦ ἵππικῶ, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον, τινὲς δὲ καὶ Σραύματα . . . ἐκ τῶν δημοτῶν ἐφωδινη[ρά] . . . ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια εἰσῆλθον οἱ θεοὶ . . . [καὶ ἤρπασ]αν εἴ τι κῦρον ἐπάρχου τὸ λοιπὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην Κοκκοροβίου· ἐν ᾗ μάχῃ ἐσφάγη καὶ εἰς νεώτερος Πάνφημος τῆς γειτονίας τῶνδ' Ἀγιοθεῶν οὐνομάτων.

Μηνὶ ἰουνίῳ, εἰκάδι ὀγδόῃ, ἡμέρα τρίτη, ἰνδικτιῶνι τῇ

stabulo suo noctu prodiit, multosque homines interemit aut debilitavit. Mensis aprilis die sexta decima, indictione decima tertia, contigit vespere conflictus Prasinovenetorum in hippodromo, cum ludi equestres non fierent, multique mortales perire, quidam etiam de popularibus acerba vulnera pertulerunt . . . Quin adeo factiosi in officinas etiam irruerunt, et deinde si quid in aedibus praefecti Iohannis cognomento Coccorobii inventum est, diripuerunt: quo in conflictu adolescens quoque Pamphemus occisus est de gente quae appellatur Hagiothei.

Mensis iunii de vigesima octava, feria tertia, indictione

(a) Omittit particulam με Theophanes, sed retinet cum nostro Malalas.

ad ecclesiarum statum pertinent, festinavimus ad notitiam deferre vestrae Sanctitatis: quoniam semper nobis fuit magnum studium UNITATEM vestrae apostolicae sedis, et statum sanctarum Dei ecclesiarum custodire, qui haecenus obtinet et incommote permanet, nulla intercedente contrarictate. Ideoque omnes sacerdotes universi orientalis tractus et SUBICERE et UNIRE sedi vestrae Sanctitatis properavimus etc. nec enim patimur quicquam, quod ad ecclesiarum statum pertinent, ut non etiam vestrae innolescat Sanctitati, quae CAPUT est omnium ecclesiarum etc. Omnes vero sacerdotes sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae, SEQUENTES SANCTITATEM VESTRAM, ET CUSTODIENTES STATUM ET UNITATEM SANCTARUM DEI ECCLESiarUM, QUIM HABENT AB APOSTOLICA VESTRAE SANCTITATIS SEDE etc. Haec a Photianis miti docilique animo legi velim.

αὐτῇ, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου ἔτους ἐξήκτου (1), ἐγίνετο τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων Ἀνδρέου, Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου ἐν τῇ αἴθρῃ τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ οὐρανῶν ἐπίσκοπος Μηνᾶς μετὰ τῶν αὐτῶν ἁγίων λειψάνων καθήμενος ἐν ὀχήματι βασιλικῷ, κρατῶν τὰς τρεῖς θύλακας τῶν ἁγίων λειψάνων εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ· καὶ ἄλλο (2) ἐν ὀχημα βασιλικόν, ὃ δὴ τούτῳ προῆγεν τὰ αὐτὰ ἅγια λείψανα, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Μηνῶν.

eadem, post consulatum Basilii anno nono, acta sunt euecainia sanctorum apostolorum, et repositio sanctarum reliquiarum Andreae, Lucae, ac Timothei in aede ipsorum sanctorum apostolorum Constantinopoli. Processit nimirum episcopus Menas cum ipsis sanctis reliquiis regali plaustro insidens, tresque sanctarum reliquiarum thecas genibus suis gestans:

(1) Annus nonus post consulatum Basilii, secundum accuratos fastos incidit in Christi annum DL. Quae ergo sequuntur in fol. 66. posteriora a nostro historico creduntur. Nam quod finis paginae huius versae folii 65. connectatur cum initio paginae rectae folii 66, sole meridiano evidentius est. Etenim verba *μηνὶ ἀπριλίῳ, ἰνδικτιῶνι τρισυνοδικῶντι* (quod est tempus, feste Theophane p. 192, expeditionis Narsētis in Italiam) concludunt folium 65. b; statim autem initio folii 66. a. prosequitur Narsētis bellum contra Gothos italicos. Igitur si forte praeposuissem folium 66. folio 65, hunc rei gestae cursum, et narrationis nexum prorsus abruptissem. Et quidem etiam Theophanes p. 192. de amissa et recuperata Iustiniani corona (apud nos fol. 65.) ante loquitur quam de Syriae terrae motu (apud nos fol. 66.) Item Malalas ante hunc terrae motum, narrat non solum Genserici adversus Romanam expeditionem, sed etiam alia quaedam, quae noster in folio in fol. 65. scripsit. Res tamen Vigilii me turbabant; namque Anastasius et Theophanes praepositum Mennae in diptychis Vigilium narrant, postquam illam eiusdem fugam ad S. Sergium scripserant. Vel praedicti itaque historici, vel noster, rem aliquantum pervertunt; quod magnopere non miror; namque et alia sunt huiusmodi in his auctoribus.

(2) Ambigua mihi sunt aliquantum quae haec sequuntur de his reliquiis. Attamen Anastasius duplicem earundem reliquiarum translationem narrat.

Μηνὶ ἀπριλίῳ, ἰνδικτιῶνι τρισκαιδεκάτῃ, [ἐπέμφθη Ναρ-
σῆς ὁ κουβικουλάριος (1)] εἰς Ῥώμην ἐπὶ τῷ πολεμῆσαι
ταῖς Γότθοις τοῖς κρατοῦσιν τὴν αὐτὴν Ῥώμην· ὅτι μετὰ
τὸ παραλαβεῖν Βελισάριον κα· · · (2) τὴν αὐτὴν Ῥώμην
πάλιν παραλημφθεῖσαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν Γότθων.

Μηνὶ ἰουλίῳ, εἰκάδι ἕκτῃ, ἰνδικτιῶνι τῇ αὐτῇ, ἐδέχθη ὁ
ἐπίσκοπος Ῥώμης Βιγίλιος παρὰ τοῦ εὐσεβεῦς ἡμῶν δεσπό-
του· ὅτι ἦν ἀπὸ ὄψεως αὐτοῦ, καὶ ἦν προσφυγὼν εἰς τὸν
ἅγιον Σέργιον ἐν ταῖς ἐπίκλην Ὀρμίσδου· ^a καὶ ἐπεμφεν ὁ
εὐσεβῆς ἡμῶν δεσπότης κόμισταν τὸν πραιτίωρα τὸν ἐπίκλην
Διακουδαριστὴν· καὶ γέγονεν στάσις μεγάλη· καὶ ἀπῆλθεν
ὁ Βιγίλιος πάπας εἰς τὸ ἅγιον Φυσιαστήριον, καὶ ἐκράτησεν

procedebatque aliud regium aequae plaustrum ante sacras re-
liquias et Menam pontificem.

Mense aprili, indictione tertia decima, missus fuit Narses
cubicularius Romam pugnaturus adversus Gothos, qui ean-
dem Romam tenebant. Etenim Romam, quam bis iam Beli-
sarius receperat, denuo Gothi occupaverant.

Mensis iunii die vigesima septima, eadem indictione, re-
ceptus fuit romanus episcopus Vigilus a religioso domino
nostro. Antea enim se ab huius conspectu subduxerat, fuge-
ratque ad sanctum Sergium in loco qui dicitur Hormisdæ.
Quamobrem miserat religiosus noster dominus comitem prae-
torem, cognomento Diapundaristam; magnoque concitato tu-
multu, confugerat Vigilus papa ad sanctum altare, ubi eum
comes manu in barbam iniecta corripuit, ut ex altari eiice-

(a) Corrupte Malalas Ὀρμίσδου

(1) Sumpsit haec verba ex Theophane p. 192. Eadem fere scribuntur
a Cedreno p. 375.

(2) Duo vocabula legi nequiverunt in codice. Scimus autem bis Beli-
sarium recepisse Romam a Gothis totidem vicibus occupatam. Quinta de-
mum vice, ut ait Nicephorus Call. XVII. 43, Narses eam romano im-
perio vindicavit.

αὐτὸν ὁ κόμιστος τοῦ πωγωνίου (1), ὥσπερ ἐββαλίην ἐκ τοῦ
 ἁγίου θυσιαστηρίου καὶ ἐκράτισεν ὁ ἐπίσκοπος τὸ κόνιον
 τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ ἐπίσειν ἡ ἁγία τράπεζα εἰς τὸ
 ἔδαφος· καὶ ὕστερον ἀπῆλθεν ὁ αὐτὸς πάπας ἐν Χαλκηδόνι^a
 πόλει [εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Εὐφημίας· τέλος δὲ
 ἐδέχθη ὑπὸ μεταμεληθέντος (2)] εὐσεβεστάτου ἡμῶν δε- P. 10
 σπότης ὁ αὐτὸς πάπας Βιγίλιος.

Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ εὐσε-
 βεστάτου ἡμῶν δεσπότης, μηνὶ ἰουλίῳ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἕκτη,
 ἰνδικτιῶν τεσσαρισκαιδεκάτῃ^b ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ
 φοβερὸς ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ τῆς ἀνατολῆς, λέγω δὲ ἐν τε
 τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ ἐν τῇ χώρᾳ
 ret; sed enim episcopus sacrae mensae columellam amplexus
 est, ita ut in pavimentum mensa deciderit. Deinde vero idem
 papa Vigilius ad urbem Chalcedonem se contulerat, manebatque apud ecclesiam sanctae Euphemiae. Postremo religiosissimus noster Dominus paenitentia tactus eundem in gratiam recepit papam Vigilium.

Eodem anno, regnante religiosissimo Domino nostro, mensis iulii die sexta, indictione quarta decima, horrendus accidit terrae motus in universa orientis regione, in Arabia.

(a) Cod. Χαλκηδόνι, quam in hoc vocabulo metathesim in latinis quoque codicibus interdum vidi. (b) Ita cod. non τεσσαρισς sed τεσσαρισ. uti constanter usuvenit in cod. vaticano sacrorum bibliorum.

(1) Narratio haec, ut iam dixi, extat aliis verbis apud Theophanem p. 191; nec non breviter latine apud Anastasium bibliothecarium in hist. p. 64. Neuter tamen meminit Diapundaristae comitis ad capturam missi, et quod hic sacrilege barbam Pontificis corripuerit. Pauciora praedictis scribit Malalas p. 79. Porro notissimum est, Vigilium hanc persecutionem fortiter pertulisse, ne Anthimum patriarcham haereticum officio suo restitueret, quam rem a Vigilio postulabat Theodora augusta Iustiniani uxor.

(2) Oblitterato heic codice, haec suppleo ex historia, de qua consule Baronium ad an. ·DLI· et ·DLII· cum Pagio, quorum uterque ordinationi nostrae favet.

τῆς Μεσοποταμίας καὶ Ἀντιοχείας· καὶ ἔπεσαν ἐν τῇ τε
 χώρα τῆς Φαινίκης τῆς παράλου πόλεις πολλαί, τουτέστιν
 Τύρος, καὶ Σιδὼν, καὶ Βήρυτος, καὶ Τρίπολις, καὶ Βίβλος,
 καὶ Βότρως^a, καὶ ἄλλαι πόλεις, καὶ φάναι γὰρ τῶν περι-
 χώρων αὐτῶν ἔπεσαν, καὶ πλήθη ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων
 συνελήμφθησαν ἐν ταῖς αὐταῖς πόλεσιν· ἐν τῇ δὲ Βότρως
 πόλει ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ παρακειμένου τῇ Σαλάσση ὄρους
 τοῦ ἐπικλῆν Λιθοπροσώπου (1) μέρος τι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰς-
 ἤλθεν εἰς τὴν Σάλασσαν, καὶ ἀπετέλεσεν λιμένα, ὡς ἐρυεῖν
 ἔσσωθεν τοῦ αὐτοῦ [λιμένος θύνασθαι πλῆϊα παμμεγέθη.]

inquam, totaque Palaestina, in Mesopotamiae provincia et territorio antiocheno. Corruerunt autem in Phoenice maritima urbes multae, id est Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis, Biblus, Botrus, aliaeque civitates; atque ut praecise dicam, centum atque unum ex circumstantibus oppidis ceciderunt, magnaue hominum et iumentorum multitudo cum ipsis urbibus periit. In urbe autem Botro pars quaedam montis mari adiacentis, qui dicitur Lithoprosopon, avulsa decidit in mare, portumque illie effecit, intra quem navigia maxima recipi poterant.

(a) Interpolatum fuit in codice hoc vocabulum Βοτρως, deinde Βόστρα. Sed sine dubio retinendum est Βοτρως; nam *Bostra* maritima urbs non fuit. Ceteroquin *Bostra* pro *Botrys* apud Strabonem quoque lib. XV. ed. Amstelod. T. II. p. 1096; sed perverse, ut ibi in scholiis animadvertitur. Extat narratio cum varietate etiam apud Malalam p. 79, et Cedrenum p. 376. Postremum meum monitum esto ad eruditos lectores, ut si forte de tusculanorum fragmentorum auctore disquirere volent, meminerint quoque fragmentorum historiae ecclesasticae ambrosianorum, quae edidi in hoc Spicilio T. VI. p. 603-610.

(1) Confirmant hanc lectionem, nomen scilicet promontorii Λιθοπροσώπου apud Botrum, Cedrenus p. 376, et Malalas p. 79, apud quos cum varietate haec eadem narratio habetur. Existimo igitur corrigendam esse lectionem non Strabonis solum ed. praedict. p. 1095, sed et aliorum auctorum, quos Cellarius recitat, ubi is de promontorio agit inter Tripolim et Botrum, quod alii Θεοῦ προσώπον, alii Εὐπρόσωπον appellant; nunc autem ubique scribendum videtur Λιθοπροσώπον.

Romanum.

18142

Mai, A. - Spicilegium Romanum.

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK CRESCENT
TORONTO-5, CANADA

18142 .

